

20/

Αὐτ. Αὐ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜ. ΒΕΡΟΙΑΣ

ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

ΙΑΤΡΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΟΥΓΓΕΛΗ

Ἐν Βεροίᾳ τῇ..... 19

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

+900

Αριθ. είδ.

537

77

ΔΩΡΕΑ

160/11/20

GRVER. 00142

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Handwritten signature

195932

ΑΔΟΛΕΣΧΙΑ
ΦΙΛΟΘΕΟΣ

ΤΟΜΟΣ Α΄.

Α Δ Ο Λ Ε Σ Χ Ι Α
Φ Ι Λ Ο Θ Ε Ο Σ

ἡ τοι

ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ

τῆς

ἹΕΡΑΣ ΜΩΣΑΪΚΗΣ.

ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΥ

ΒΙΒΛΟΥ,

Ἐπισάσεις ψυχωφελεῖς τε καὶ Σωτηριώδεις·

τ' ὡ δ' τ' ε

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΕΠΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ.

Τ Ο Μ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο Σ.

Ἐν ᾧ αἱ Ἐπισάσεις περιέχονται αἱ ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως
τῶν Τριῶν τῆς Ἱερᾶς Πεντατεύχου.

Γ Ε Ν Ε Σ Ε Ω Σ.

Ε Ξ Ο Δ Ο Τ.

Λ Ε Υ Ι Τ Ι Κ Ο Υ.

Ἐκδοθεῖσα

Φιλοτίμῳ Δαπάνῃ τῆς Αὐταδελφότητος τῶν Κυρίων

Ζ Ω Σ Ι Μ Α Δ Ω Ν.

Ἐπιστάτῃ Ἀρχιμανδρίτῃ

ΑΝΘΙΜΟΥ ΓΑΖΗ.

1801. α. ω. α'.

Αρ. 610. 377

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη

Ψαλμ. ΡΙΗ'. Ε'δαφ. 15.

„Εν ταῖς ἐντολαῖς Σε ἀδολεσχήσω, καὶ κατα-
νοήσω τὰς ὁδούς Σε.

Καὶ Ε'δαφ. 23. 24.

„Ὁ δὲ δέσλος Σε ἠδολέχει ἐν τοῖς δικαιώμα-
σί Σε · καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά Σε μελέτη με ἐστὶ, καὶ
αἱ Συμβελίαι με τὰ δικαιώματά Σε.

Καὶ Ε'δαφ. 27.

„Ὅδον δικαιομάτων Σε συνέτισόν με, καὶ ἀδο-
λεσχήσω ἐν τοῖς θαυμασίοις Σε.

Καὶ Ε'δαφ. 48.

„Καὶ ἦρα τὰς χεῖρας με πρὸς τὰς ἐντολάς
Σε ἃς ἠγάπησα, καὶ ἠδολέχεν ἐν τοῖς δικαιώ-
μασί Σε.

Καὶ Ε'δαφ. 78.

„Αἰχυνθήτωσαν ὑπερήφανοι, ὅτι ἀδίκως ἠ-
νόμησαν εἰς ἐμέ. Ἐγὼ δὲ ἀδολεσχήσω ἐν ταῖς
ἐντολαῖς Σε.

Π Ρ Ο Θ Ε Σ Ι Σ

ἡ τ ῆ

Συγγραμματος

Η τῶν Ἱερῶν Γραφῶν συχνὴ καὶ ἐνδελεχὴς Ἀνάγ-
 νωσις, μετὰ τῆς δυνατῆς προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας γινομένη,
 ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ καθημερινὴ τῶν πιστῶν σπεδὴ καὶ μελέτη,
 καὶ ἡ τροφὴ ἅμα τῆς αὐτῶν ψυχῆς καὶ ἐπίσης, καθὼς ὁ ἄρ-
 τος εἶναι τῆ σῶματος. Τὴν τοιαύτην Ἀνάγνωσιν, ὅ μόνον εἰς
 τὴν Καινὴν Διαθήκην τῆς Χάριτος παραγγελλομένην ἀκού-
 μεν: „Ἐρευνᾶται τὰς Γραφάς κτλ,“ ἀλλὰ καὶ εἰς
 τὴν Διαθήκην τὴν Παλαιὰν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῆ Θεόπτε Νο-
 μογράφου εὐρίσκομεν αὐτὴν ἐπιτασσομένην. Ὁ παλαιὸς Ἰσ-
 ραηλῆτης εἶχε χρέος, ὅ μόνον νὰ ἀκροᾶται εἰς τὰς ἐν ταῖς
 Συναγωγαῖς γινομένας τότε κοινὰς Συνάξεις, τὰ τῆ Θεοῦ μαρ-

τύρια, κατὰ διορισμένους καιροὺς ἀναγινωσκόμενα· ἀλλὰ καὶ
 καὶ ἐαυτὸν ἐν μέρει τὰ αὐτὰ νὰ ἐπαναγινώσκῃ, καὶ προσέ-
 τι καὶ εἰς τὰς Τίς αὐτῆ, καὶ Συγγενεῖς, καὶ Οἰκείας, συχνὰ νὰ
 τὰ ὑπομιμνήσκῃ· ἔχων αὐτὰ διὰ παντός, καὶ εἰς ὕπνον τρε-
 πόμενος, καὶ τῇ ὕπνῳ ἐξεγειρόμενος, καὶ καθεύμενος, καὶ περι-
 πατῶν, ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆ διὰ τῆς ἐνθυμήσεως,
 καὶ ἐν χερσὶ διὰ τῆς πράξεως, καὶ τελευταῖον, καὶ ἐν αὐταῖς
 ταῖς Σύραις τῆς κατοικίας αὐτῆ γεγραμμένα, διὰ νὰ διευ-
 θύνη κατ' αὐτὰ, καὶ εἰσερχόμενος, καὶ ἐξερχόμενος, πάντα
 τὰ αὐτῆ διαβήματα. Ταῦτα εἰσὶ (λέγει ὁ Νόμος ὡς Ἰσ-
 ραηλίτα) τῇ Θεῷ τὰ μαρτύρια. „Καὶ προβιβάσεις αὐ-
 „τὰ τὰς Τίς σε· καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθεύμε-
 „νος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζό-
 „μενος, καὶ διανιστάμενος· καὶ γράψεις αὐτὰ εἰς ση-
 „μεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σε, καὶ ἔσαι ἀσάλευτον πρὸ
 „ὀφθαλμῶν σε· καὶ γράφετε αὐτὰ ἐπὶ τῆς φλι-
 „ᾶς τῆς οἰκίας Ὑμῶν. (α)“ Καὶ ὁ Βασιλεὺς δὲ αὐ-
 τὸς, πρὸ τῶν ἄλλων, εἰς ταύτην καθυπέκειτο τὴν Νομοθε-
 σίαν, ὅταν καθίσῃ ἐπὶ τῇ θρόνῳ αὐτῆ. „Καὶ γράφει

(α) Δευτερον. Κεφ. 5. Ε' δαφ. 7. 8. 9.

„αὐτῷ τὸ Δευτερονόμιον τῆτο . . . εἰς Βιβλί-
 „ον . . . καὶ ἔσαι μετ' αὐτῆ· καὶ ἀναγνώσεται ἐν
 „αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆ· ἵνα-
 „μάῃ φοβεῖσθαι Κύριον τὸν Θεόν σε, καὶ φυλάσ-
 „σεσθαι πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, καὶ τὰ δικαι-
 „ώματα ταῦτα ποιεῖν. (α)”

Εἰς τὸ αὐτὸ τῆτο σπένδασμα τῆς τῶν Ἱερῶν Γραφῶν
 ἐπιμελῆς Ἀναγνώσεως καὶ μελέτης, τὸ ὅποσον ἦτον χρέος τῆ
 παλαιᾶ Ἰσραηλίτις, ἄρα γε δὲν ὑπόκειται καὶ ὁ Χριστιανός, ὁ νέος
 Ἰσραηλίτης τῆς Χάριτος; Ὑπόκειται πάντως: καὶ τοσέτω μάλ-
 λον, ὅσῳ ἡ τέτε διαγωγὴ ἀπαιτεῖται πολὺ τῆς ἐκείνης τελει-
 οτέρας· ὅσῳ τῆς ἐκείνης ὑψηλοτέρα εἶναι καὶ ὑπερφυστέρα ἢ
 τέτε Θεοσέβεια. Ἄρα γε τὸ γνωρίζει τῆτο ὁ Χριστιανός; τὸ
 συλλογίζεται; τὸ φυλάττει; Πολλὰ ὀλίγον, ἢ ὀδύλως. Ἀ-
 παν ἄλλο Βιβλίον βλέπεις εἰς χεῖρας τῶν περισσοτέρων· (ἐ-
 νώστε, Οἶμοι! καὶ τῶν περὶ τὰς λόγους ἐναχολαζομένων.) παρὰ
 τὸ Βιβλίον τῆτο τὸ Θεόσδοτον. Πολλοὶ νομίζουσιν ἴσως, ὅτι ἱ-
 κανῶς τὰς Ἱερὰς Γραφὰς μελετῶσιν, ὅταν εἰς τὰς κοινὰς
 παρεσιάζοντες καὶ πανηγυρικὰς Ἱερὰς Συνάξεις, ἐπακροῶνται

(α) Δευτερον. ΙΖ. 18. 19.

τὰ ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Γραφῆς, ἐκ περικοπῆς Ἀναγνώσματα, καὶ ταῦτα χύματα καὶ τροχάδην προεκφερόμενα, χωρὶς τῆς τυχῆς ἐκ μέρους αὐτῶν προσοχῆς τε καὶ ἐπισατικῆς ἐπισημειώσεως· ἀλλ' ὡς λόγια, ἔτως ἀπλῶς, εἰς ἄερα διαχεόμενα.

Ταύτην ἐγὼ, συλλογισθεὶς ποτὲ κατ' ἐμαυτὸν, τὴν περὶ τὰς Θείας Γραφᾶς, τόσον ἀξιοκατάκριτον, ὅσον ἐπιζημιον ἀκῆδειάν τε καὶ ἀμέλειαν, ἔλαβον εἰς χεῖρας, παρ' ἐμοὶ τότε τυχόν, τὸ Βιβλίον τῆς Ἱερᾶς Πεντατεύχου, καὶ ἐπανελίξας αὐτὸ, καὶ ἐπαναγνῶναι προδόμενος, μετὰ τινος ἀτενεσέρας ἐπιθεωρήσεως, συνείδον ὅτι, μεταξὺ τῆς τοιαύτης ἐπαναγνώσεως, ἐνεγείροντό μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἔννοιαί τινες, καὶ διαλογισμοὶ διάφοροι Ψυχωφελεῖς καὶ Σωτηριώδεις, πολλὴν πρὸς ἀποχὴν τῆ κακῆ καὶ περιποίησιν τῆ ἀγαθῆς δύναμιν ἔχοντες. Ὅθεν καὶ συμφέρον ἔκρινα, τὰς τοιαύτας ἔνθεν κατεῖδεν ἐπερχομένας μοι διενθυμήσεις καὶ διαθέσεις ἐν τῇ διανοίᾳ μου νὰ τὰς κατασρώσω, καθὼς ἐπύρχνοντό μοι, καὶ ἐπὶ Χαρτίᾳ ἐγγράφως.

Ὁ σκοπὸς τέτε τῆ Συγγράμματος, ἔτος· καὶ ἡ ἐπιχειρήσις τοιαύτη. Δὲν ἐπαγγέλλομαι ἐν τέτῳ, νὰ ἐπεξηγήσω, καὶ νὰ διευκρινήσω σαφέστερον τὰ ἐν τοῖς Ἱεροῖς τέτοις Βι-

βλῆις περιεχόμενα ἀπόρρητα, ἔτε τὰ ἄπορα· Μέγα ἔ ἀ-
 διεξίτητον εἶναι τῶν Θεῶν Λογίων τὸ βάθος. Τὸ Φρέαρ
 ἐς βαθὺ, καὶ ἐγὼ ἀντλημα τοῖστον ἐκ ἔχω.
 Ἀναγινώσκων, ἀρύομαι μόνον ἐκ τῶν πηγῶν τῆ Σω-
 τηρίας τὰ ἀναχεόμενα, ὡσανεὶ πῶς διὰ πλημμύρας, ἐπιπο-
 λαιότερα χεύματα· ἔ πειθόμενος εἰς τὸν Μέγαν Ναζιανζη-
 „νὸν Θεολόγον, (α) βεβαίῃμαι, ὅτι, ἔ παντὸς τὸ περὶ
 „Θεῶ φιλοσοφεῖν, ἔτε πάντοτε, ἐδὲ πᾶσιν, ἐδὲ
 „πάντα. Καὶ ὅτι, ὁ Ἐκκλησιαστικὸς εἰσηγήτωρ, ἄλλα
 ἐκ τῶν Ἱερῶν Λογίων κατανοεῖ, καὶ δύναται ὁπωσὲν νὰ
 διασαφήσῃ· εἰς δὲ ἄλλα σιγᾷ, καὶ ὁμολογεῖ εἰλικρινῶς
 τὴν ἰδίαν αὐτῆ ἀγνοίαν. „Τὰ μὲν εἶπεῖν οἶδε κατέ-
 „χειν, τῶν δὲ τὴν ἀγνοίαν ὁμολογεῖ, μὴ κρύπ-
 των ὅτι πολλὰ εἰς αὐτὸν εἶναι ἄδηλα. (β) Οὕτω πειθό-
 μενος ἐγὼ ὑπερβαίνω, ὅσα μοι ἀναγινώσκοντι ἀπαντὰ ὑψη-
 λότερα καὶ βαθύτερα· καὶ ἀφίνω νὰ διερευνῶσι τὰ τοιαῦ-
 τα, καὶ νὰ τὰ ἐκθέτωσιν, ἢ λέγοντες, ἢ καὶ γράφον-
 τες, ὅσοι εἶναι „τῶν ἐξητασμένων καὶ διαβεβη-
 „κότων ἐν θεωρίᾳ, καὶ πρὸ τέτων καὶ ψυ-

(α) Λόγ. ΛΓ.

(β) Ο' Αὐτ. Λόγ. ΕΣ.

(α) Λόγ. ΛΓ.

καρπὸς τῆς ξύλου τῆς γνώσεως, ὁ ἀπαγορευθεὶς εἰς τὰς
 Πρωτοπλάσους; Καὶ εἰς ποῖον μέρος τῆς Γῆς, ὁ ἐν Εὐ-
 δέμ Παράδεισος ἐφυτεύθη; Καὶ ἂν καὶ ἄχρι τῆς νῦν
 διασώζεται αὐτὸς ἐπάνω τῆς Γῆς; Καὶ πόσον ἄρα γε
 καιρὸν, ἀθῶοι διαμείναντες ἐν τῷ Παραδείσῳ διέτριψαν οἱ
 Γενάρχαι; Καὶ ὁποῖατις ἦν ἡ Χερεβικὴ Φλογίνη ἐκείνη
 ῥομφαία, ἡ τὰς Παραβάτας ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς εἰς τὸν
 Παράδεισον ἀποκλείσασα; κτλ. κτλ. Καθὼς καὶ ἄλλα
 ἐπὶ τέτοις πάμπολλα τοιαῦτα δι' ὅλης τῆς Πεντατεύχεως
 προβάλλονται. Τέτων (εἶπα) καὶ τῶν παραπλησίων τὴν
 ἐξεταστικὴν ἔρευναν, καὶ ἀκριβῆ διασάφησιν, μηδεὶς ἔνταυ-
 θα παρ' ἐμὲ ἐλπίζειτω. τῶν τοιούτων, ἐδ' οἱ παλαιοὶ
 Θεσπέσιοι Πατέρες ἡμῶν ὑποσχέντο τὴν μετὰ ἐντελὲς
 πληροφορίας ἀναμφίβολον ἔκθεσιν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλ-
 λων, καὶ ὁ Μακάριος Θεοδώριτος, (καίτοι περὶ τῶν
 ΑΨΟΡΩΝ τῆς Θείας Γραφῆς ἐπιγράψας τὴν πρὸς Ὑ-
 πάτιον τὸν ἐκζητήσαντα Συγγραφεὴν) σαφῶς ὅμως ὁ-
 λογεῖ: Ὅτι, τὰ μὲν τῶν διερωτωμένων ἐς πε-
 ριττὰ, (α) ὡς ἀνόνητα. τὰ δὲ ἐρωτᾶσθαι ἡ-
 λίσθια ἢ ἀνόνητα. (β) Καὶ τελευταῖον (γ) ἀπεφάνη-

(α) Εὐ Ερωτ. Γ.

(β) Ερωτ. Ε. & ΙΑ.

(γ) Ερωτ. Δ.

„το: ὅτι καὶ πολυμῆρόν οἶμαι λέγειν, περὶ ὧν ἡ
 „Θεία διαρρήδην ἐ λέγει Γραφή.

Οἱ παλαιοὶ Ῥαββὶ τῶν Ἑβραίων, σοφώτεροι τῶν ὕ-
 σερον ὄντες, ἐδ' ἐκεῖνοι δὲν ἔκριναν ἐπωφελές, τὸ νὰ διερ-
 μηνεύωσι κοινῶς εἰς ἅπαντας, τινὰ Βιβλία, ἢ Κεφάλαια
 τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· καὶ μάλιστα: Τὰ πρῶτα τῆς
 Γενέσεως· καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Ὁράσεως Ἰε-
 ζεκιήλ τῆ Προφῆτε, καὶ τὰ περὶ τὸ τέλος τῆς
 τέττε Προφητείας· καὶ τὸ Ἀ΄σμα τῶν Ἀ΄σ-
 μάτων τῆ Σολομῶντος, ἀγκαλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς
 Κεκανονισμένα. Ἐπαινῶσι δὲ τὴν Ῥαββενικὴν προσοχὴν
 ταύτην, καὶ τὴν εὐρίσκουσιν εὐλογον, καὶ οἱ Πατέρες
 τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. (Ὡριγένης ἐν τῷ Προοιμίῳ τῆ ἐν
 τῷ Ἀ΄σματι Ὑπομνήματι. Καὶ Ἱερώνυμος ἐν τῇ Ἐπι-
 σολῇ τῇ πρὸς Παυλίνον, καὶ ἐν τῷ Προοιμίῳ τῷ εἰς τὸν
 Ἰεζεκιήλ πρὸς Εὐσόχιον.) Καὶ Γρηγόριος δὲ ὁ Να-
 ζιανζηνὸς ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ „Χρῆναι, λέγων, τὸν
 „νόμον κειῖσθαι καὶ παρ' ἡμῖν· καὶ ἐν τῷ Λόγῳ τῷ
 περὶ τῆς ἐν ταῖς Διαλέξεσιν εὐταξίας. Καὶ ὁ Μέγας δὲ
 Βασίλειος ἐν Ἐπιστολῇ ΙΒ'. πρὸς τὸν ἴδιον μαθητὴν
 Χίλωνα, προσιθεῖς: Τὸ, „ἐκ τῆς Ἀναγνώ-

„σεως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πολλαίς βλάβην ἐγγίνεσθαι.“ Τοῖς τὰ ὑπὲρ αὐτὰς, δηλονότι, τολμηρῶς προσεξετάζειν ἐθέλῃσι.

Διὰ τῆτο τοῖνον καὶ ἐγὼ ἐπὶ τῷ παρόντος τὰ Βιβλία τῆς Ἱερᾶς Πεντατεύχῃ προσησάμενος εἰς μελέτην, τὰς μὲν βασιυτέρας καὶ δυσχερεσέρας ἐρεῦνας τε καὶ θεωρίας παρῆλθον, ὡς ὑπὲρ τὴν ἐμὴν δύναμιν ἔσας· σοχασμὸς δέ τινας μόνον, καὶ διαλογισμὸς, τὸς μεταξὺ τῆς Ἀναγνώσεως ἐπελθόντας μοι, ἔνθεν ἀκκείθεν, ἐπεσημείωσα· καὶ τὴν διάνοιαν ἐπ' αὐτοῖς ἐπισρέψας, ἐκ ἀσύμφορον ἔκρινα, τὰς τοιαύτας ἐμὰς Ἐπιστάσεις, καὶ διὰ Συγγραφῆς καταστῶσαι, καὶ τὰ σρωμάτιά με ταῦτα παραδέσθαι ἐνταῦθα, ὡς ἐκ ὀλίγην προξενῶντα μοι διὰ τῆς ἐπαναγνώσεως τὴν ὠφέλειαν.

Αὕτη με ἡ παρῶσα ἈΔΟΛΕΣΧΙΑ. Καὶ μηδεὶς κακίσῃ, παρακαλῶ, τὴν Ἐπιγραφὴν, ὡς νεοχμὸν τινα δῆθεν, καὶ ἀήθῃ, καὶ ξένην : Εἰδὼς ὅτι τὸ τῆς Ἀδολεσχίας ὄνομα, τὸ ὁποῖον κοινότερον, ἀντὶ ἀκαίρε τινὸς ἐρεσχελίας, καὶ πολυλογίας περιττῆς, εἰληπται· τὸ αὐτὸ ἐν ταῖς Θεοσδότοις Γραφαῖς μεταληφθὲν, τρόπον τινὰ καθιέρωται (α), καὶ σημαίνειν ἐτάχθη τὴν συ-

(α) Ὁρα Σαῖδ. Λεξικ.

νεχῇ καὶ ἐπίμονον μελέτην, ἣν μία Θεοσεβὴς καὶ Φι-
 Θεος ψυχὴ ἀφιερώνει, εἰς τὴν τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Γ-
 ϕῶν Ἀνάγνωσιν, καὶ ἐπαναπόλησιν, καὶ διάσκεψιν.
 Ἐλπίζω γοῦν ὅτι, καὶ εἴτις ἄλλος θελήσει, τὴν ἐμὴν ταύτην
 Ἀδολεσχήαν σὺν ἐμοὶ νὰ συναδολεσχῇ, δὲν δὲ
 λει ἔχει αἰτίαν νὰ ἀποκλαυθῇ μεταγνῆς, ὅτι ματαιῶς
 καὶ ἀκερδῶς τὸν καιρὸν αὐτῆς κατεξώδευσε. Τῆτο, καὶ
 ἔτι (ὡς εὔχομαι!) παρακολοθήσῃ, καὶ καρπὸν τῆς
 ἐντεῦθεν ψυχικῆς ὠφελείας ὁ συναδολεσχῆσας μετ'
 ἀποφέρει, αὕτη μοι ἔσαι ἡ μόνη καὶ μόνη ποθεμένη, τῇ
 ῥόντος με ταπεινῆ Πονήματος ἀνταμοιβὴ καὶ ἀντίδοσις.

Τῇ πανεντίμῳ Τετρακτύϊ.

τῶν Κυρίων

Α'ΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, καὶ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,

καὶ ΖΩΗ, καὶ ΜΙΧΑΗΛ,

τῶν ἐκ

Ζ Ω Σ Ι Μ Α

τῷ αἰδίμῳ καὶ μακαριστῷ Ἀνδρὸς, Αὐταδέλφων ὁμοφύχων
καὶ Μεγαλοφύχων. Ἐπισολῇ χαριστήριος καὶ προσ-
φωνητήριος.

Ἐπαιζεν ὁ Κωμικὸς, ζωογραφῶν διὰ τῆ μυθι-
κῆ πλάσματος τὸν πλεῖτον τυφλὸν, ὅταν ἤθελε
να παραστήσῃ τὰ ἐν ἀνθρώποις κακὰ, ὅσα πα-
ρὰ λόγον διὰ τῆ πλέτε γίνονται, καὶ τὰ καλὰ,
ὅσα εὐλόγως ἐδύναντο νὰ γένεν, καὶ ἀμελεῖνται.
Ἀλλ' ἐχί: δὲν εἶναι ὁ πλεῖτος κυρίως ὁ τυφλός.
Αὐτὸς εἶναι ἐν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἃ ὀργανι-
κὰ λέγεται, καὶ εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἀδιάφορα εἰς

χρήσιν ἐκείνη ὅς τις τὰ μεταχειρίζεται. Ὁ τυ-
φλὸς εἶναι ὁ πλῆσιος, ὅς τις νὰ μεταχειρισθῇ
τὸ τοιῆτον ὄργανον κατὰ τὸ δέον, ἢ ἀνόητος
δὲν ἡξεύρει, ἢ κακότροπος δὲν θέλει.

Ἀττικὸς ὁ τῷ περιφώνῳ Σοφιστῇ Ἡρώδῃ
Πατῆρ, Σοφιστὴς καὶ κείνος, εὕρισκει τὸν πλῆτον,
διορύσσων ἐν τῶν ἑαυτῷ οἰκημάτων, καὶ ἀμνηστῶν
πῶς ἔχει νὰ τὸν μετέλθῃ, τὸν προσφέρει εἰς
τὸν Αὐτοκράτορα Νερβαν, ὡς εὔρεμα ἀνώτερον
τῆς ἰδιωτικῆς ἑαυτῷ καταστάσεως, καὶ τῷ Βασιλεῖ
ἐξαιρέτως ἀνῆκον. Ὁ Βασιλεὺς ἀνάπαλιν τὸν αὐ-
τὸν πλῆτον προσφερόμενον τὸν παραιτεῖται, ὡς
δῶρον τύχης, μὴ ἀπὸ τύχης ὅμως, ἀλλ' ἀπὸ
βελῆς τῆς τῷ εὐρόντος αὐτῷ προσενηνεγμένου.
Ἐπαινετοὶ τρόπον τινὰ καὶ οἱ δύο: καὶ ὁ Σοφιστὴς,
ὁ τὸν πλῆτον εὕρισκων, καὶ μὴ αὐτὸν κρύπτων·
ἐνθάπτων, ἀλλὰ μὴ ἐνθάπτων· καὶ ὁ Βασιλεὺς
ὁ μὴ σφετεριζόμενος, μηδὲ κατεξουσιάζων τὸ ἀλ-
λότριον Ἑρμαῖον. Ἡ διαφορὰ μένει εἰς τὸν σκο-
πὸν καὶ ὃν ἡ παραίτησις, καὶ εἰς πῇ ἐκ τῆς πα-
ραιτήσιως τῷ ἑνὸς καὶ τῷ ἄλλῳ παρακολοθεῖσαν
ὠφελεία. Ὁ Βασιλεὺς, ἀπέρριψε δι' ὅλα, ὅσον

τὸ ἐπ' αὐτῷ, τῷ τοιέτῃ πλέτε τὴν χρῆσιν, ἀφείς
αὐτὴν εἰς τὴν τῷ Ἐυρέτῃ, εἴτε ἀγαθὴν, εἴτε
καὶ μὴ ἀγαθὴν προαίρεσιν : Καὶ παραχρῶ
(εἰπὼν) τῷ Ἑρμαίῳ. Ὁ δὲ Σοφιστὴς δικαιότε-
ραν ἔκρινε τὴν τῷ πλέτε ἐκείνῃ χρῆσιν, καὶ
μᾶλλον συμφέρεσαν, γινομένην ὑπὸ τῷ Δημοσίῃ
Ταμείῳ· ὁπόθεν, (ὥσπερ ἀπὸ τῆς θαλάσσης
οἱ ποταμοὶ, καὶ αἱ πηγαὶ, καὶ τὰ νάματα) ἀπο-
νάει καὶ προχεῖται εἰς τὰς τῶν πολλῶν χρείας,
καὶ εἰς τὴν ὠφέλειαν τὴν κοινὴν καὶ πάνδημον.
Ἐπειδὴ τῷ ὄντι, ὁποῖον τὸ ἐκ τῷ πλέτε ὄφε-
λος, ἐφ' ὅσον ἔτος, εἴτε κρυπτόμενος ἀχρη-
σεῖ παντάπασιν, εἴτε ὀλιγοχρησεῖ ἰδιωτέων;

Ἀλλ' ὁ υἱὸς τῷ Ἀττικῷ ὁ Ἡρώδης, κλη-
ρονομήσας πατρόθεν τὸν εἰρημένον πλῆτον, συ-
νεβίβασε σοφώτατα τὴν μεταξὺ τῶν δύο Φιλό-
τιμον ἔριν, καὶ ἀποκαταστήσας αὐτὸς ἑαυτὸν, οἶ-
ον Ταμιᾶχον τῷ ὄντι Βασιλικὸν καὶ Δημόσιον,
καὶ ἅμα καθὼς ἤθελεν ὁ Βασιλεὺς, κρατήσας
τὸν πλῆτον ὡς ἰδιον, καὶ καθὼς ὁ Πατὴρ ἤθε-
λεν, οἰκονομήσας αὐτὸν ὡς κοινὸν καὶ δημόσιον,
ἠλέησε δι' αὐτῷ ἐνδεεῖς, εὐτύχισεν οἰκείας καὶ

ξένος, ἀνώρθωσε πόλεις καὶ χώρας
οἰκοδομὰς διαπρεπεῖς καὶ χρειώδεις, ἐ-
νάσια καὶ Ἀκαδημίας, ἐυεργέτησε λα-
οὺς. Ὅθεν περὶ αὐτοῦ ἔγραψε, κομψο-
φυῶς δὲ καὶ παναλήθως ὁ Φιλόσοφος
Σοφιστὴς καὶ ἔτος, (Σοφισταὶ δὲ τὸ πρὸς
γορεύοντο οἱ Σοφοί:) ὅτι ὁ πλὴν
τὸν ἄλλον χρόνον τυφλὸς ἐ-
πὶ Ἡρώδε τῷ Σοφιστῇ ἀνέβη
βλεψέμεν γὰρ εἰς φίλους, καὶ
εἰς πόλεις, ἔβλεψε δὲ εἰς ἑαυ-
τόν.

Ἀν' ἑξῆς καὶ εἰς τὸν παρόντα νῦν
Σεῖς Φιλόσοφτος, ὁ ἐπὶ Σεβήρου
κοσιασὸν ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ ἀκμάσας
σοφιστῆς, (ὧς Ἀριστοὶ καὶ Θαυμαστοὶ Ζω-
σελεν ἐκβοήσῃ (πιστεύσατέ μοι) καὶ
τὸ αὐτὸ Ἐπιφώνημα, ἰδὼν τὴν ὑμῶν
λοπρεπὴ τῷ ὄντι καὶ ἀξιάγασον πρὸς
τρέφετε πρὸς ἐυεργεσίαν τε καὶ βελ-
τιοποιίαν, καὶ ἄλλων ὁμογενῶν, ἐ-
κείνης, ἣν ὑμῖν ἡ πρόνοια ἐχορήγησεν
ὑπερχαίρων δοξάζω καὶ ἀνυμνῶ τὸν Κ

ρίσκονται τοιῆτε χαρακτηῖρος ψυχὰι μεγαλεπή-
βολοί τε καὶ μεγαλόφρονες, ἐπὶ τῆς τεταπεινω-
μένης Ἑλλάδος, ἔτι καὶ νῦν κατὰ τὰς ἡμέρας μὲ.
Καὶ συγκεχωρημένον ἔσω μοι λοιπὸν εἰάν ἔτῳς ὑ-
περφαιδρυνομένη ἐν θουσιᾷ πως ἡ ψυχὴ μὲ, εἰς τὸ
ἔτῳ σπάνιον παρ' ἡμῖν τῇ ἀληθείᾳ φαινόμενον, καὶ
μετὰ ἐπικαυχίσεως παραπλησίᾳς τῇ τῷ Φιλο-
σφάτῃ ἀνακηρύττει τὸ κατόρθωμα, τὸ ἐποῖον
διασεμνύνει καὶ μεγαλύνει τὸ πάλαι μέγα, κα-
τὰ τὸ παρὸν δὲ ὑποσμικρυνθὲν καὶ ταπεινωθὲν
(οἱ μοι) Γένος μὲ: ὅπερ οἷον ἄρχεται δι' ὑμῶν, νὰ
ἀναδίδῃ σημεῖα Ζωσίμῃ τινὸς ἐπαναβιώσεως.
Νεμέσεως δὲ μηδὲν βάλοι βέλος· καὶ
μακρὰν ἄλλως ἀπέσω ἢ πᾶσα θωπείας ὑπόνοια
ὥς ἐκ μέρες μὲ. Πῶς; ἐν οἷς λαλῶσιν αὐτὰ τὰ
πράγματα, ἔχει ποτὲ τόπον ἡ ἰσολακεία; εὐδό-
λως. Ἐπειδὴ ὑμεῖς, ὦ Ἄνδρες, τῇ ἀληθείᾳ φιλο-
γενεῖς καὶ φιλόκαλοι, ἐμπράκτως ἀπεδείξατε καὶ
ἀποδεικνύετε, ὅτι δὲν ἀπολείπει νὰ γενναῖ ἡ Ἑλ-
λάς, καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς αὐτῆς ταπεινώσεως,
τέκνα τῆς ἀρχαίας δόξης τε καὶ ὑπολήψεως Φε-
ρέγγυα.

Καὶ ὑμεῖς ὦ Ἄριστοι, ἐξ ὧν ὑμῖν ἐχαρίσατο,
 ἐχὶ διάτινος εὐτυχῆς διορύξεως ὁ Ἑρμῆς ὁ Τυ-
 ρχαῖος καὶ ἄλογος, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐχέφρονος, καὶ
 ἐπιμελῆς καὶ ἐπιπόνου ἐμπορικῆς πραγματείας, ὁ
 Ἑρμῆς ὁ μετὰ τιμιότητος Κερδῶος, καὶ μετὰ συ-
 νέσεως λόγιος, ἀνεδείξατε τὸν πλεῖτον ὠμματο-
 μένον, καὶ καλῶς βλέποντα· καὶ ἀνεφάνη ἔτι καὶ
 ἐν ὑμῖν, ὅτι ὁ πλεῖτος ὁπωσὲν ἐπανέβλεψε· καὶ
 τῷ ὄντι εἶναι τυφλὸς, ὃς τις τῆτο δὲν βλέπει περὶ
 ὑμᾶς συμβαῖνον, ἢ τελάχισον βάσκιανος καὶ φθο-
 νερός, ὃς τις βλέπων δὲν τὸ ὁμολογεῖ. Καὶ ὑμεῖς
 ναί, καὶ ὑμεῖς, κατὰ τὴν ὑμῖν περιῆσαν δύναμιν,
 ἐν ἀδραῖς καὶ πολυτελέσι δαπάναις ἐφιλοτιμήθη-
 τε, καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἐ πάυετε εἰς τὸ νὰ πλετί-
 σετε, ἐ μόνον τὴν φιλτάτην ὑμετέραν Πατρίδα,
 ἀλλὰ καὶ τὴν λοιπὴν ἀκολέθως Ἑλλάδα, διὰ πολ-
 λῶν μὲν καὶ ἄλλων εὐεργετημάτων, ἐξαιρέτως δὲ
 διὰ τῆ πλετισμῆ τῆς Μαθήσεως: Διδασκαλεῖαι
 ἐπισηρίζοντες, Διδάσκουσι τε καὶ Διδασκομένοι
 προσεπαρκῆντες, Βιβλιοθήκας ἐπαθροίζοντες,
 Συγγράμματα παλαιὰ καὶ νεώτερα, ἐπισημῶν τε
 καὶ λόγων, καὶ παντοίων εἰδήσεων ἐπωφελῶν ἀ-
 ποδησαυρίσματα: τὰ μὲν ἐπανατυπῶντες, τὰ δὲ

καὶ ἀνέκδοτα ὄντα εἰς φῶς προάγοντες· καὶ τέ-
των τὰ πλείεα, φιλοτίμως τε καὶ μεγαλοπρε-
πῶς, δωρεὰν διανέμοντες τοῖς ὠφελιθῆναι ποθῶ-
σι, καὶ τὸ Ἱερὸν ἐκεῖνο λαμπρῶς ἐπανακηρύττον-
τες: Οἷοι μὴ ἔχοντες ἀργύριον βαδί-
σαντες ἀγοράσατε, ἄνευ ἀργυρίου καὶ
τιμῆς.

Πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἔτω προθύμης ἐυεργε-
τικῆς ὑμῶν προαιρέσεως, ἦτον δυνατόν να προ-
ωδέσετέτι καὶ περισσότερον; τὸ ἐπροωδέσατε.
Διότι ὑπὸ τῆ τοιούτου θερμότητος πόθῃ διαπυρέ-
μενοι καὶ ἐκκαιόμενοι, ἔ μόνον ἀποδέχεσθε Φι-
λοφρόνως καὶ ἀσμένως τὰς περὶ λόγους σπευδάζον-
τας καὶ εὐδοκιμῶντας, Μαικῆναι τινὲς κατὰ τὸν
Ῥωμαῖον ἐκεῖνον τὸν περιώνυμον, ἀλλὰ καὶ παραθήγετε, καὶ προθυμοποιεῖτε ἕνα
ἕκαστον τῶν λογιωτέρων δοκέντων, να προσφέρῃ
εἰς ὑμᾶς αὐτὰς, εἴτι ἔχει, πρὸς ἐκδοσιν διὰ τῆ
τύπῃ, τὴν ἐκ τῶν ἰδίων δαπάνην ἐλευθεριώτα-
τα ὑπὶ χνέμενοι. Καὶ ἰδὲ νῦν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ
ἐμὲ Φιλικῶς προσκαλεῖτε εἰς τὸν Φιλολογικὸν
τῆτον ἔρανον, ζητῶντες καὶ παρ' ἐμῆ, ἐν τι ὁ-

ποιουνέν τῶν ἐμῶν σπεδασμάτων, πρὸς τὸν σκο-
 πὸν ὑμῶν ὅπως ἐν συμβαλλόμενον. Καὶ βλέπω
 λοιπὸν τὸν καλὸν Προμηθεῖα τετραπλάσιον, ἀ-
 γωνιζόμενον νὰ καταβιβάσῃ τὸ Φωτοπάρσχον
 πῦρ εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων χρεῖαν, ἔχι μόνον
 ἀπὸ τῶν ὑπερτέρων ὑψωμάτων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
 τῶν πολὺ κατωτέρων ἔτι καὶ χθαμαλωτέρων,
 οἷον δὴ τὸ ἐμὸν ἔξαρμα μετριώτατον καὶ τα-
 πειννότατον, κατὰ τὴν ἐν λόγοις ἐς δεξιότητα
 τε καὶ δύναμιν. Βλέπω τὴν Προμηθεύτρεϊαν
 Ζωσιμαίαν Αὐταδελφότητα, ὅτι καὶ
 ἐξ ἐμῆ ἐπιθυμεῖ νὰ Φέρῃ εἰς τὸν ἴδιον Νάρ-
 θηκα. Βλέπω, ὅτι καὶ ἐκ τῆς τυχέσης Πέ-
 τρας σπεδάζει πυροβολῆσα νὰ ἐκτρίψῃ σπιν-
 θήρας, πρὸς διαφωτισμὸν τῆ οἰκείας Γένεος αὐ-
 τῆς· καὶ βλέπων ἀσμενίζομαι, καὶ πολλὰ χαί-
 ρω· καὶ χαίρων θαυμάζω· καὶ θαυμάζων αὐ-
 τὴν ἐπαινῶ τε καὶ μακαρίζω, καὶ ἐπαινῶν ἐ-
 γὼ ζῶ, καὶ μακαρίζων ἐ παύσομαι.

Ἐνταῦθα ὁμως, ἐπὶ τῆς ἐνεγειρομένης ἐ-
 μοὶ χαρᾶς ταύτης δὲν ἀποκρύπτω ἅμα, καὶ
 τὴν συνεκπροῖῃσαν ἐν τῇ ψυχῇ με διάθεσι

ὁπωσθεὺν ἀντίξεν τε καὶ ἀντιβαίνουσιν, δι' ἣν ἐπὶ
πολὺ ὤκνευ καὶ ἀνεδυόμην νὰ προβάλω εἰς τὸ
προτεθεὺν σάδιον, ὅθεν καὶ ἐγγυὲς ἦλθον τῷ ἀν-
τιθέσθαι πρὸς τὴν ἐξ ὑμῶν ἀπαίτησιν, τὴν ἐξ
ἐμῆ παραίτησιν. Εἰς βαρὺ καὶ δυχερὲς, Ἀγαπη-
τοί, μὲ προσκαλεῖτε ἀγώνισμα· εἰς πλεον μὲ
προτρέπετε πάρωρον, τὸν ἐν Σαββάτῳ καὶ ἐν
οὐρεῶνι, διά τε τὰς ἐκ τῆ γήρως κακῆς, καὶ
συχνὰς ἄλλας, ἀνέσεως χρήζοντα, καὶ πρὸς τὸν
λιμένα ἀποβλέποντα: ὅποτε καὶ θελῶν καὶ μὴ,
ὑπὲρ καπνῶ ἀναγκάζομαι θεῖναι τὸ σεσαθρω-
μένον πηδάλιον. Ἡ ἰσχὺς ἐν ἐμοί, ἣτις ποτὲ καὶ
ἦν, ἐπὶ τῷ παρόντος ἐξέλιπεν· ἡ κεφαλὴ ἀ-
τονεῖ, ἡ σιαγὼν ἀδιαλείπτως ὑπὸ σφοδρῶν κα-
τάρρων τρύχεται. Τῶν ὀφθαλμῶν ὁ ἄρισερός
παρεῖται, ὁ δεξιὸς κατὰ μικρὸν συννεφεῖται καὶ
συσκοτάζεται. Τὰ ὦτα ἐξεκωφώθη. ἡ χεὶρ
τρέμει, ὁ πῆς κλονεῖται, οἱ νεφροὶ ἀλγέσι· καὶ
τὰ ἄλλα παρέρχομαι. Τὸ διανοητικὸν δὲ συγ-
κέχυται, τὸ φαντασικὸν ἀπημβλύθη, τὸ μνη-
μονικὸν ἐξηλείφθη. Ἐπιπολάζει ὁ ὄκνος, ἡ ἀ-
κηδία ἐπικρατεῖ, ὁ νυσαγμὸς ἐπιβρίθει μεταξὺ
τῆς ἡμέρας, καὶ ὁ ὕπνος διακόπτεται συχνὰ τῆς

..

4
νυκτός. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ φλόξ τῶν περὶ τὰς Μέ-
σας ἐρώτων ἀπεμαράνθη, καὶ τὰ πάλαι παιδικὰ
ἀγῆδῃ, καὶ αἱ μελέται ψυχραὶ, καὶ αἱ θεωρίαι
ἀβαθεῖς καὶ ἐπιπόλαιοι. κτλ. κτλ. Πῶς εἶναι
τρόπος, ἢ ποία ἐλπίς, ἐκ ψυχῆς τῆς ἔτω κα-
χεκτέσης νὰ γεννηθῇ ὁποιοῦν Φωτοειδὲς ἔγ-
γονον, καὶ φωτὸς ἄξιον, τὸ μὴ μᾶλλον τόλμης
μομφὴν ἐπιφέρων τῷ ἐκτιτρώσκοντι, καὶ τοῖς Θεα-
σομένοις ἀγῆδιαν πλέον παρὰ τέρψιν καὶ ὄνησιν;
Εἰ δὲ καί τινα τῶν ἐμῶν προχαρακτηρισμάτων ἀπό-
κεται, ἃ καὶ κοινολογηθέντα ἴσως ἀναφανείεν
ἐχθρὸν ἐδεμιᾶς εἶναι χρήσεως, ἀλλὰ καὶ ταῦτα προ-
σεξετάζων ἤδη αὐτὰ, καὶ πάντοθεν ὡς δύναμαι
περικρέων, τὰ εὐρίσκω ὑπὸ χαλιόντι ἡχῶντα
καὶ ἐκμελὲς, ὡς ἀτελεῖ ὄντα καὶ ἀκατάρτιστα, καὶ
δευτέρων ἔτι, ἢ καὶ τρίτων ἔτι, καὶ τετάρτων
φροντίδων ἐπιδεόμενα· οἷας ἐπὶ τῆς ῥηθείσης με-
κατασάσεως ἀναλαβεῖν, ἔτε προθυμεῖμαι, ἔτε
δύναμαι.

Εἶτα καὶ πῶς, ὦ Τιμιώτατοι Ζωσιμαῖοι, φί-
λοι, ἐμοὶ προσφιλέστατοι, πῶς μετὰ τὴν Σοφὴν τε

καὶ Θεσπεσίης Ἀνδρας, τὰς Ἀειμνήσεις, λέγω,
 Μελετίης, καὶ Βησσαρίωνας, καὶ τὰς Σεγδερεῖς,
 καὶ τὰς Μεθοδίης, καὶ τὰς Μπαλάνους τὰς ὕμε-
 दाπές· καὶ τὰς Ἀλλοδαπὰς δὲ, τόν τε ἡμέτερον
 Νικηφόρον τὸν Θαυμασίον, τὸν τοσαῦτα ὕ-
 μῳ ἐπιχορηγήσαντα, καὶ προσέτι δὲ, μετὰ
 τὸν ἀρτίως ὕμῳ δωροφορήσαντα, τὴν ἐκ τῆς
 Ἀγγλικῆς γλώσσης μεταφραδεῖσαν ὑπ' αὐτῆς
 Γραμματικὴν τῶν Φιλοσοφικῶν Ἐπισημῶν, Σο-
 Φολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην, τὸν Θετταλο-
 μάγνητα Κύριον Ἀνθιμον, τὸν ἤδη ἐν ἀκμῇ
 ἀνθοῦντα, καὶ δὴ καὶ ἐφεξῆς ἕτερα παραπλή-
 σια καρποφορεῖν μέλλοντα· Πῶς (εἶπα) μετὰ
 τέρας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀξιολογώτατα, καὶ κοι-
 νωφελέστατα Συγγράμματα, δι' ὧν ἡ τῆς Σχο-
 λαστικῆς ἀποθησαυρίσεως Ζωσιμαϊκὴ Γάζα
 κατεπλητίσθη· Τίς ἔτι οἰηματίας καὶ θρασυῆς
 εἰ τοσούτον, ὥς ἐταμῶς τε καὶ προπετῶς νὰ ἐμ-
 πηδῇ, ἐπιδεικτιῶν ἀπλῶς καὶ ἐκ τῆς τυχόν-
 τος, εἰς τὴν τοιαύτην συνεισφορὰν πολμηρότε-
 ρον; Διὰ ταῦτα ὑπερελλόμην πάνυ εἰκότως, ἀ-
 ναδυσόμενος καὶ ὀκνῶν, ὥς εἶπον, νὰ συγκατα-

νεύσω πρὸς τὴν παρ' ὑμῶν γενομένην μοι πρόσ-
κλησιν.

Α'λλὰ καὶ τέτων ἔτις ἐχόντων, τίνι ἄρα
ποτὲ δυνάμει κινηθεὶς τέως ὑπενέδωκα; καὶ τί
τὸ ἐναγαγόν με τελευταῖον συγκατανεῦσαι εἰς
τὴν ἀπαίτησιν; Ἡ' ὑμετέρα, Α'γαπητοὶ, ἐπί-
μονος προθυμία, ὑπερέβη τὴν ἐμὴν ῥαθυμίαν,
ἡ ὑμῶν θερμότης τὴν ἐμὴν ψυχρότητα· ἡ πρὸς
τὸ εὖ ποιεῖν ἀξιάγαστος ὑμῶν σπεδὴ καὶ ἐντρέ-
χεια, τὴν ἐν ἐμοὶ ἀβληχρότητα ὑπεριχύσα-
σα ἐξενίκησεν. Ἐνὶ λόγῳ, ἡ Ζωσιμαία ἀξίω-
σις παρέπεισεν ἐνῆσαν καὶ ἄκισαν, τὴν ἐμὴν
ἐπὶ τῷ παρόντος, εἴ περ ἄλλοτε ποτὲ, ἀναξιό-
τητα, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιρρώσασα ἀνεζώω-
σε. Καὶ ἰδὲ καὶ αὐτὸς τὸν ἐμὸν Κῦβον, οἷος αὖ
καὶ μέλλοι πεσεῖν, ἐπιρρίπτω. Γίνεται ποτε καὶ
παρὰ γνώμην, καὶ παρ' ἐπίκλινιν, θελητὰ πῶς
καὶ τὰ ἀθέλητα, ἐξ ἀδηλοτέρων αἰτιῶν καὶ
δυνάμεων προαγόμενα. Καὶ ἰδὲ καὶ ἡ πτωχὴ
χίρα, μεταξὺ τῶν πλεσίων, προσφέρει καὶ χύ-

τῇ τὰ δύο αὐτῆς λεπτά, εἰς τὸν Κορβανᾶν ὑμῶν τῆτον, τὸν φιλολογικὸν καὶ Φιλόσοφον.

Δέξασθε τοίνυν καὶ παρ' ἐμῶ, ὧ Ἀῤῥισοι Ζωσιμάδαί, ὡς μοίραν μικρᾶς ἐπιθήκης προσαγομένην, ἐπὶ τῇ πλεσίᾳ Φιλολογικῇ ὑμῶν ἐπιθησαυρήσει, καὶ τὴν πενιχρὰν ἐμὴν ταύτην Ἀδολεσχίαν, ἣν ἐκὼν ἄκων εἰς ὑμᾶς ἀναπέμπω. Δεξάμενοι δὲ αὐτὴν Φιλοφρόνως, μεταχειρίσθητε ὅπως ἂν ἐθέλητε. Ταύτην ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἰδίως ἀφιερῶ, διὰ τῆς πρέσβης Ἐπιστολῆς με, ἣτις διὰ τῆτο καὶ τόπων ἔχει προσφωνητηρίᾳ Καθιέρωσης. Εἰ δὲ, καὶ διὰ τῆς Τυπογραφίας εὐλογον εὗρητε αὐτὴν ἐκδέναι, τότε ἡ Καθιέρωσις ἔσαι τοῖς πᾶσιν ὡς ἐξ ὑμῶν κοινή. Τὰ γὰρ παρ' ὑμῶν ἀγαθὰ, κοινοποιεῖται τοῖς ἄλλοις, κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῆς εὐεργετικῆς ὑμῶν προαιρέσεως.

Ἴσως δὲ καὶ διὰ ταύτης τῆς Συγγραφῆς, ἔτω κοινολογηθεῖσης, ἀνακύψει τι ὄφελος, εἰ

μόνον εἰς τὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν πιστῶν κοινῷ
πλήρωμα, ὡς περιεχέσης ἐκ τῶν τῆς Ἱερᾶς Παι-
δατεύχης Θειογραφικῶν Βιβλίων ὠφελίμους τὰς
καὶ σωτηριώδεις τινὰς Ἐπιστάσεις, εἰς τὸ Τρο-
πολογικώτερον προσαρμοζομένας, ἀλλὰ προσέτι
καὶ εἰς τὸ Σύστημα τῶν Φιλολογούντων, ὅσοι κα-
τὰ ὥρας τεταγμένας διακόπτοντες τὰς βαρυτε-
ρας ἄλλας θεωρίας αὐτῶν καὶ μελέτας, ἐπιδυ-
μῶσιν ἐκ διαλειμμάτων ἀδολεχεῖν ἐν τοῖς τῆ Κυ-
ρίας δικαιώμασιν. Καθ' ὃν δὴ σκοπόν τε καὶ λα-
γον, καὶ αὐτὸς ἐγὼ, πρὸ ἐνιαυτῶν ἤδη εἰκοσ-
πέντε, ἐκινήθην τὴν τοιαύτην Ἀδολεσχίαν
να ἀδολεχήσω, καθὼς δηλοποιεῖ καὶ ἡ ἐν ἀρ-
χῇ τῆ Πονηματίε προταχθεῖσα Πρόθεσις.
Τὸ ὑμῖν πεμπόμενον Συγγραμμάτιον τῆτο, ὡς
μάλιστα νῦν ἐστὶν ἔχον, καθ' ἑαυτὸ εἶναι ἀτε-
λές, καὶ πολλῆς ἐκπληρώσεως ἐπιδεκτικόν. Οὗ-
τοις ἄγρὸς εἶναι εὐρύχωρος καὶ πολύφορος, εἰάν τις
Φεξῆς ὑπὲρ τῶν ποθέντων ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ
τῆ Κυρίας ἐμμελετᾶν, ἀξιωθῇ τῆς πρεπέσης ἐ-
πεξεργασίας, ἐπιμελέσειεν ἐκνεωθῆν, καὶ ἐπὶ
μονώτερον φιλοπονηθῆν, τὸ πολλὰ λιτὸν τῇ
ἐμῇ Ἱερᾷ ταύτης Σπερμολογίας Γεώργιον. Τ

Ἐκπόνημα, οἷον ἐκ τῶν ἐμῶν χειρῶν προῆλθε, καὶ
νῦν ἤδη πρόκειται, εἶναι ἀΦελές : τὸ γνωρίζω,
καὶ ἔτε τὸ κρύπτω· ἀλλὰ μὴ διὰ τῆτο εἶναι καὶ
παντάπασιν ἀνωφελές; Ἄλλος εἰπάτω : ἀλλ' ἔ-
χι παντάπασιν ὁμως, ὡς ἐγὼ νομίζω, εἰμὴ, ἀ-
πατῶμαι διὰ τὸ φίλαντον.

Πλὴν, ὁποῖον ἂν τελευταῖον καὶ εἴη τὸ Πό-
νημα, ἰδὲ δὲν ἔμελλεν αὐτὸ διὰ παντὸς νὰ μέ-
νῃ ἐν τῷ Κιβωτίῳ νεκρὸν, τεθαμμένον· ἔμελλε
δ' ἴσως καὶ τῆτο, πρὸς τοῖς πολλοῖς ἄλλοις νὰ τὸ
ἀναδείξῃ ζῶν, ἡ Ζωσιμαία Αὐταδελφό-
της. Ἦτις δὲ ἐπὶ μακρὸν Ζῶοι κατευθυνομέ-
νῃ παρὰ τῆ Κυρίε, καὶ ὡς ἄμπελος εὐθηνῆσα,
καὶ θάλλεσα, καὶ καρποφορῆσα, ἄλλατε ἀγα-
θὰ παντοῖα, καὶ δὴ καὶ τὰ τοιαῦτα κάλλιστα ἐ-
πι καρπώματα, δι' ὧν ἐπιποθεῖ νὰ ἰδῇ ἀναζωπυ-
ραμένην ἐν τῷ ἡμετέρῳ Γένει περὶ μὲν τὰ μα-
θήματα ἐπίδοσιν, περὶ δὲ τὰ ἥθη εὐδαιμονε-
σάτην διακόσμησιν καὶ βελτίωσιν.

Ὡς ἐκ κέντρῳ καρδίας εἰλικρινεσάτης Σερ-
μότατα εὐχομαι, τῇ Πανεντίμῳ Τετρακτύϊ

Υμῶν, Α. Ν. Ζ. Μ. Τέκνα ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ
ἀγαπητάμοι καὶ περιπόθητα, καὶ τιμῆς ἀπά-
σης ἄξια, καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν ἀπάν-
των ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης καὶ ὑποχρεώ-
σεως.

Ὁ ἐπὶ τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ Ἐπαρχίας τὸ πρῶτον
Ἀρχιεπισκοπῆσας, τῆς Σλαβηνίε τε καὶ

Χερσῶνος:

ΕΥΓΕΝΙΟΣ

ὁ ἐκ

Βελγάρων γενεαλογούμενος.

Ἐκ Π. Π.

Ἐτ. 1801.

Μην. Μαΐου.

ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Η΄τος

Ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως τῆς Α΄ Βιβλίας τῆς Ἱερᾶς
Πεντατεύχε Ἐπιστάσεις Ψυχωφελεῖς.
καὶ Σωτηριώδεις.

Ἐκ τῆς

Γ Ε Ν Ε Σ Ε Ω Σ.

§. α΄.

Ὁ μὲν Δημιουργὸς Αἰώνιος· ἡ δὲ Δημιουργία
ἐν χρόνῳ.

„**Ε**ν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἔρανόν καὶ
τὴν γῆν.” (α). Ἀκέω τὸ : ἐν ἀρχῇ ἐποίησε, καὶ
διδάσκωμαι τὴν ὑπεράρχιον καὶ ἀναρχον αἰτίαν μιᾶς χρο-
νικῆς ἀρχῆς. Ἀκέω τὸ : ἐποίησε τὸν ἔρανόν καὶ
τὴν γῆν, καὶ μανθάνω ὅτι ἔδεν ἦν ἄρα ποίημα, πρὸ τῆς
ποιηθῆναι τὸν ἔρανόν καὶ τὴν γῆν. Ἡ πῶς ἄλλως ὁ ἔρανός
καὶ ἡ γῆ, ἐποιήθη ἐν ἀρχῇ; Συμλογίζομαι τοῖνυν ἐκ

(α) Γεν. Κεφ. Α΄. Ε΄δάφ. 1.

τῶν δύο τέτων, ἅμα τε καὶ ὁμῶς λεγομένων, ὅτι τὸ μὲν ποιηθῆν ἐκ ἧν· τῆτέσι καδ' ἑαυτὸ ἦν ἔδεν πρὸ τῆ ποιηθῆναι, διότι ἔλαβεν ἀρχὴν τῆ εἶναι. Τὸ δὲ ποιῆσαν ἦν καδ' ἑαυτὸ, ἐξ ἰδίας φύσεως, ἐπειδὴ ἔδωκε τὸ εἶναι τῷ μηδενί, καὶ ὅλως μὴ ὄντι· καὶ ὥς μὴ ἀρξάμενον αὐτὸ εἶναι, ἀλλὰ τὸ εἶναι τοῖς λοιποῖς τοῖς παρ' αὐτὸ δεδοκός, ἦν αὐτὸ ἄρα πάσης ἀρχῆς τῆ εἶναι ἐπέκεινα· τῆτέσιν, αὐτὸ ἦν ἄνευ ἀρχῆς. Κατὰ ταύτην τὴν ἐν ἐμοὶ τῶν φυσικῶν ἐννοιῶν εὐλογον συνακολέβησιν, τὸ μὲν ἐν ἀρχῇ τῆ γενέσθαι ἐκ τῆ μὴ εἶναι, ἀποδίδω ἐξ ἀναγκαίας ἀκολυβίας τῷ ποιηθῆντι· τὸ δὲ ἐν ἀρχῇ τῆ ποιῆσαι, ἀναφέρω ἀδιςάντως τῷ ποιήσαντι. Ἐκείνο μὲν ἐννοῶ, ὥς ὑπὸ τέτῃ· τῆτον δὲ ἐπινοῶ καὶ ἐπιγινώσκω, ὥς δι' ἐκείνη. Ἄνευ τέτῃ, ἦν ἂν καδ' ἑαυτὸ ἐκείνο ἀνύπαρκτον, ἄνευ ἐκείνης, ἦν ἂν ἔτος, καὶ ἐμοὶ αὐτῷ, καὶ παντὶ λογικῷ κτίσματι ἀγνοούμενος· ὑπάρχων μὲν αὐτὸς καδ' ἑαυτὸν, ὥς ὢν ἀφ' ἑαυτῆς, μὴ γινωσκόμενος δὲ ὑπότινος ἄλλῃ, εἰμὴ, ὑφ' ἑαυτῆς μόνῃ καὶ μόνον. Τῆτον ἐγὼ, ἐν αὐτῷ ἐ γινώσκω νῦν, ὅπως ἐσὶ, καὶ οἷος ἐσὶν, ὥς ἐσὶν. Ἀλλὰ γινώσκω ἐκ τῆ ἐν ἐμοὶ λόγῃ καδ' ὁδηγούμενος, καὶ πληροφορεῖμαι πιετεύειν ἀναμφιβόλως, ὅτι ἐσὶ. Καὶ ἔτω διὰ τῆ μὴ πρότερον ὄντος, ἐκ δὲ τῆ μηδενὸς ἐν ἀρχῇ ποιηθῆντος, ἀνυψῆμαι εἰς τὴν ἐννοιαν τῆ αἰεὶ ὄντος, καὶ τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄν πρότερον, ἐν ἀρχῇ ὑποσήσαντος. Ἐὰν δέ με τις ἐρωτήσῃ: καὶ πῶς ἔχεις ἐννοιαν τῆ μὴ πρότερον ὄντος, ἢ πόθεν; Ἐγὼ (ἀποκρίνομαι)· διότι ἐκ ἀγνοῶ, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ νῦν, εἰμὶ καὶ ὑπάρχω· καὶ εἰμὶ δὲ καὶ βέβαιος ὁμοίως εἰς τῆτο, ὅτι ἐγὼ ἐκ αἰεὶ ἦμην, ἔδὲ διὰ παντὸς ὑπῆρχον· καὶ ἔδὲ ἀμφιβάλλειν ὅλως δύναμαι περὶ ἑμαυτῆς, ὅτι ἐκ εἶχον αἰεὶ τὸ εἶναι· ἀλλ' ἐπίσταμαι καλῶς καὶ ἀνεκδοιάζω, ὅτι ἠρξάμην ποτὲ τῆ εἶναι, πρότερον μὴ ὢν· καὶ ἠρξάμην δὲ καὶ τῆτο περὶ ἑμαυτῆς γινώσκειν τε καὶ εἰδέναι· ὅτι ἐγὼ αὐτὸς

τὸ μηδὲν ἤμην ποτὲ, πρὶν ἢ λάβω ταύτην ἣν ἔχω τὴν ὑπαρξιν. Οὐκ ἤμην, καὶ νῦν εἰμί· καὶ ἔστιν ἄρα τὸ ΟΝ, τὸ ἐμὲ, τὸν πρότερον τὸ μηδὲν, καὶ τὰ ἄλλα, τὰ ὡσαύτως κατ' ἐμὲ, μὴ πρότερον ὄντα, ἐκ τῆς μηδεὶνος παραγαγόν. Ἐκεῖνο πάντως, ὅπερ, ἐν ἀρχῇ τὸν ἔρανόν καὶ τὴν γῆν ἐποίησεν.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, καὶ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερένδοξος εἰς τὰς αἰῶνας. Τέτοιο τὸ μάθημα μὲ διδάσκεισι καὶ ἡ διὰ τῆς Θεοσδότου Γραφῆς δωρηθεῖσά μοι Ἱερὰ Ἀποκάλυψις ἐξ ἐνὸς μέρους, καὶ ἡ φύσις αὐτῇ, διὰ τῆς ἐν ἐμοὶ ἐνέσης λογικῆς δυνάμεως, ἐκ τῆς ἄλλης· καὶ ἐπίσης μὲ βεβαιῶσι καὶ μὲ πείθουσιν, ὅτι καὶ ὁ Θεὸς ἐστὶ, καὶ τῆς σύμπαντος τέτης ὁρωμένης Κόσμου, καθὼς καὶ ἐμὲ αὐτῷ, ὁ Δημιουργὸς καὶ Κτίστης αὐτὸς ἐστίν. Ἐκεῖνο τὸ πληροφορεῖμαι, διατὶ δὲν εἶμαι ἄνθρωπος καὶ ἄφρων. „Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ἐκ ἔστι Θεός.” (α). Τέτοιο, διατὶ δὲν εἶμαι τυφλὸς, εἰδὲ πάντα πασιν ἀναίδητός τε καὶ ἀσυλλόγιστος. „Ἀνὴρ ἄφρων οὐ γινώσκειται, καὶ ἀσύνετος οὐ συνήσει ταῦτα. (β). „Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοέμενα καθαροῦνται, ἥτε ἀϊδίου αὐτοῦ δυνάμις καὶ θειότης.” (γ).

§. β'.

Πρόοδος τῆς τῆς Σύμπαντος ἐξαήμερος κατασκευῆς καὶ διακοσμήσεως.

„Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γεννηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς.” (δ). Ὁ λόγος ἔργον. Εἶπεν ὁ Δημιουργὸς γε-

(α) Ψαλμ. ΝΒ'. 1.

(β) Ψαλμ. γα'. 6.

(γ) Πρὸς Ῥωμ. Κεφ. Α'. 20.

(δ) Γεν. Α'. 3. καὶ ἄχρι τέλους.

νη δὴ τω, καὶ τὸ δημιούργημα ἐγένετο. Ὡσαύτως ἂν ἔλεγε: ἢ σύμπασα τῆς κτίσεως διακόσμησις, κατηρτισμένη καὶ τελεία, ὡς νῦν ἐστὶ, γεννηθῆτω: ἐγένετο πάντως εὐδὺς ἐν ῥιπῇ, καθὼς ἐγενε καὶ τὸ Φῶς. Α' Μ' ὁ Δημιουργὸς ἠθέλησε νὰ κατασκευάσῃ τὸν Κόσμον ἐν χρονικῷ τινι διαστήματι: „Τῇ κατὰ μέρος, „ἐν τάξει δημιουργίᾳ γνωρίζων τοῖς λογικοῖς ἑαυτὸν” (ὡς ἐσημείωσεν ὁ Γεννάδιος.) Ὁ δὲ Θεόπτης ὑπογραφεὺς προσετάχθη νὰ περιγράψῃ κατὰ μέρος, ἐν ἑξ ἡμέραις γενομένην τὴν Κοσμοποιάν, πρὸς σαφεσέραν ἡμῶν διδασκαλίαν, διὰ νὰ λάβωμεν ὅσον πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν τῷ Παγκοσμίῳ τότε Θεάτρῳ κατασκευὴν, κατὰ τὰ ὀλικώτερα τῶν μερῶν, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν παρισταμένην, καὶ νὰ δοξολογῶμεν κατ' ἑκάστα, τὸν αὐτὰ ὑποστήσαντα. Καὶ διηγήσαντο τοῖν ἐξ ἀρχῆς τότε, κατὰ διαδοχὴν τὰ κτίσματα, εἰς ἑξ ἡμερονύκτια συνιστάμενα, τὴν ἀπειρον τῷ κτίσαντος μεγαλωσύνην καὶ δόξαν: „Ὅτε ἐποίησεν ἄστρα, ἤνεσάν με Φωνὴ „μεγάλῃ πάντες Ἀγγελοῖς με” καθὼς καὶ νῦν τὰ σύμπαντα συνεστῶτα, κατ' ἑκάστην ἡμέραν τε καὶ νύκτα ἀσιγήτως αὐτὴν διηγῶνται, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τῷ αἰῶνος ἐκδιηγῶνται. „Οἱ ἔρανοι διηγῶνται δόξαν Θεῶ, „ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτῶ ἀναγγέλλει τὸ σερρέωμα. ἡμέρα τῇ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα, „καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γινῶσιν.” (α)

Καὶ δὴ· Τῇ μὲν Α'. ἡμέρᾳ (γράφει ὁ Θεόπτης) μετὰ τὸν ἔρανον καὶ τὴν γῆν, παρήχθη τὸ Φῶς, καὶ παραχρῆν διεχωρίσθη ἀπὸ τῶ σκοτός. Τῇ δὲ Β'. ἡμέρᾳ, ἐξετάθη εἰ ἱκανὸν διάστημα ὑπὲρ τὴν γῆν· ἐχὶ διάστημα τῆτο κενὸν καὶ ἀνέσιον, ὅσον τὸ παρὰ τοῖς Μαθηματικοῖς τριπλῇ διαστατὸν, τὸ φιλαῖς ταῖς ἐπινοαῖς ἐπινοούμενον· ἀλλὰ διάστημα σερεῖν

(α) Ψαλμ. ΙΗ'. 1. 2.

„(λέγει ὁ Θεοφάντωρ Βασίλειος) πρὸς τοὺς διασήμε-
 „σιν, (ἦτοι ταῖς διασάσεσι) καὶ ἀντιτυπίαν ἔχον,
 „κραταιὸν, καὶ ἀνένδοτον.” Τετέσι, διάσημα σε-
 „γανὸν καὶ σερέμνιον (ὡς ἐξηγεῖ ὁ Θεοδώριτος.) διὰ
 „να κρατῇ τὸ ὀλιωθρὸν καὶ εὐδιάχυτον τῆς τῶν ἐπ’ αὐτῷ ἐπι-
 „πολαζόντων ὑδάτων φύσεως, καὶ, ἀπὸ τῶν ὑπ’ αὐτὸ κεχω-
 „ρισμένων, νὰ τὰ διασέλλῃ. Διὸ καὶ σερέωμα ἐπεκλήθη,
 „καὶ ἕρανος τὸ αὐτό. Τῆτο μὲν, διότι ὑπὲρ τὴν γῆν ἄ-
 „νωθεν ἐκτεταμένον ἐστίν· ἐκεῖνο δὲ, διότι ὡς διάφραγμα,
 „ἢ ὡς μεσότειχον συνέχει τὰ εἰρημένα ὕδατα, καὶ ἀπ’ ἀλλήλων
 „αὐτὰ διατειχίζει. Τῇ ἡμέρᾳ τῇ Γ’. συνήχθη τὸ ὑποκάτω
 „τῆ τοιῆτε ἕρανίς σερεώματος ὑπολειφθὲν ὕδωρ, εἰς τὰ τῆς
 „γῆς συναθροισθὲν κοιλώματα, καὶ συνέσκησε τὰς θαλάσσας·
 „καὶ ἀκολέθως ἀπαλαχθεῖσα ἡ γῆ ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων ἀβύσ-
 „σου, ὑφ’ ἧς συγκαλυπτομένη ἔμενεν ἀόρατος καὶ ἀκατασχεύα-
 „τος, τέως ἀνεφάνη ξηρὰ, καὶ ἀνεβλάστησε θεία κελεύσει,
 „βοτάνην χόρτον, καὶ ἀνεφύσε ξύλα, τετέσι τὰ δένδρα, τὰ δια-
 „φόρων εἰδῶν καρπὸς ἀποφέροντα, κατὰ τὰ ἐν αὐτοῖς ἐμπε-
 „ρισχόμενα σπέρματα.

Τῇ Δ’. ἐξηρίχθησαν οἱ Ἀἵερες ἅπαντες, καὶ σὺν αὐ-
 „τοῖς οἱ δύο μεγάλοι Φωσῆρες, ὁ Ἥλιος, καὶ ἡ Σελήνη, διὰ
 „να φωτίζωσι τὴν γῆν, ὡς πλησιέστεροι αὐτῇ ὄντες θαψιλέ-
 „σερον καὶ νὰ δεσποτεύωσι, τρόπον τινὰ, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν, καὶ
 „τῶν νυκτῶν, διασημαίνοντες τὰς καιρὸς, καὶ τὰς ἐνιαυτὸς, καὶ
 „τὰ λοιπὰ χρονικὰ διασήματα, καὶ τὰ φαινόμενα, εἰς ἃ, ἐκ
 „τῆς ἐκεῖνων περιτροπῆς καὶ κυκλοφορίας, ἡ καθ’ ἡμᾶς αὕτη
 „περίγειος λήξις ὑπόκειται. Τῇ Ε’. προήχθησαν τὰ παντο-
 „δαπὰ γένη τῶν ἐμφύχων ζώων, ὅσατε ἔχουσι τὴν διατρι-
 „βὴν καὶ τὴν διαίταν ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ ὅσα πτερωτὰ πετῶσιν
 „ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ σερέωμα· λαβόντα κοινῶς κακεῖνα καὶ
 „ταῦτα τὴν παρὰ τῷ Θεῷ εὐλογίαν, πρὸς τὸν αὐτῶν ἕκαστα

πληθυσμὸν, καὶ πρὸς τὴν κατὰ τὸ οἰκεῖον εἶδος προσήκυσαν αὐξήσιν. Τῇ ζ'. προῆλθον ἐκ τῆς γῆς τὰ τετράποδα, καὶ τὰ κτήνη, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ γενηρὰ ἑρπετὰ, μεταλαβόντα καὶ αὐτὰ ὁμοίως τῆς αὐτῆς εὐλογίας τῇ αὐξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι. Μετὰ δὲ πάντα τὰ εἰρημένα, ἐν τῇ αὐτῇ ζ'. ἡμέρᾳ ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον· τὸν Ἀδὰμ δηλ. καὶ τὴν Εὐάν, Ἀρσεν καὶ Θῆλυ· καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς, ὁ μόνον καθὼς τὰ ἄλλα ζῶα, ὥς αὐξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι· ἀλλὰ προσέτι καὶ ὥς κατακυριεύειν τῆς γῆς, καὶ ἄρχειν τῶν θηρίων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τῶν ἑρπετῶν, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἐρπονόντων ἐπὶ τῆς γῆς." (α)

Προευτρεπίσθη τοίνυν, πρῶτον τὸ Παλάτιον, εἶτα εἰσηνέχθη ἐν αὐτῷ ὁ οἰκῆτωρ· προκατεσάθη τὸ Κράτος, ἔπειτα ἐσηρίχθη ὁ χειροτονηθεὶς Βασιλεὺς. Τίς; ὁ ἐκ τῆς μὴ ὄντος καθὼς καὶ τὰ ἄλλα, κτισθεὶς! ὁ ἐκ γῆς καὶ πηλῆ διαπλαθεὶς ἄνθρωπος! Τίς ἐννοῶν ταῦτα, θέλει εὐρεθεῖ, ὅς τις καὶ τῶν νηπίων αὐτῶν, καὶ τῶν ἔτι θηλαζόντων ὑπομαζίων παιδίων, ἔχων τὸ σῶμα καὶ τὴν καρδίαν ἀσθενεσέραν, δὲν θέλει ἐκπλαγῇ καὶ θαυμάσει τὴν τῷ Θεῷ περὶ ἡμᾶς τοσαύτην Φιλανθρωπίαν, καὶ ὑπεράγαθον ἀγαθότητα; „Κύριε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς Θαυμάσων τὸ ὄνομά σε ἐν πάσῃ τῇ γῇ! Οὕτως ἐπήρθη ἡ μεγαλοπρέπεια σου ὑπεράνω τῶν ἑρπετῶν." Καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἑρπετῶν, καθὼς καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν σε πάντων δημιουργημάτων, παρίσταται ναὶ, καὶ ἐπιγινώσκεται, ἡ ἀπειρός σε δύναμις, καὶ σοφία, καὶ ἀγαθότης: „Θαυμάσια τὰ ἔργα σου, καὶ ἡ ψυχὴ μου γινώσκει σφόδρα." ἀλλ' ἡ ἀ-

(α) Γεν. Α'. ἄχρη τέλες.

νεύματός σε ἀγαθωσύνη ἐπεγνώσθη ἐξαιρέτως περὶ ἐμὲ τὸν
εὐτελεῖ σκώληκα. „Ἐθαυμασώσθῃ ἡ γυνώσις σε ἐξ
„ἐμῆ· ἐκραταιώσθῃ, ἐμὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν·”
ἔτε ἱκανῶς δύναμαι νὰ τὴν ἐννοήσω, ἔτε ὡς πρέπει ὑπὲρ
αὐτῆς νὰ σε εὐχαρισήσω.

§. γ’.

Διαβολὴ καὶ διαχωρισμὸς τῆ Φωτὸς καὶ τῆ
σκοτίας.

„Καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀναμέσον τῆ φω-
„τὸς καὶ ἀναμέσον τῆ σκοτίας.” Τὸ φῶς εἶναι ἡ
λεπτοτάτη καὶ ὀξυτάτη, καὶ δρασιωτάτη ὑσία καὶ φύ-
σις ἐκεῖνη, ἣν ὁ Δημιουργὸς ἐν τῇ Α’. ἡμέρᾳ, καθ’ ἣν
ἔκτισε τὸν ἑραὸν καὶ τὴν γῆν ἐπὶ τέτων διέχεεν, καὶ δι’ ἧς
ὁρατὰ καθίσταται τοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ παχυμερέζερα σώμα-
τα. Σκότος δὲ ὠνομάσθη τῆς εἰρημένης ὑσίας ἡ ἔλλειψις·
ἣτις συμβαίνει ἢ κατὰ ὀλοτελεῖ ἀπεσΐαν τῆ Φωτὸς μὴ ὄντος,
ἢ κατὰ σέρησιν, μεσολαβήντος μεταξὺ τινὸς ἀφώτε σώμα-
τος, καὶ τὰς ἐξ ἐκεῖνης αὐγὰς δι’ ἀντιφράξεως διακόπτοντος.
Κατὰ τὸν Πρῶτον τρόπον τὸ σκότος ὑπῆρχε πρὸ τῆ Φωτὸς.
Τέτο δὲ ἐστὶ, τὸ φῶς δὲν ἦτον· ἀλλὰ τῆ Φωτὸς ἦν ὀλοτε-
λεῖς ἀπεσΐα μήπω κτισθέντος, καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον, „σκο-
„τος ἐπέκειτο ἐπάνω τῆς ἀβύσσε.” Οὔτι αἱ δύο
αὗται προτάσεις: δὲν εἶναι φῶς, καὶ εἶναι σκότος:
εἶναι ταυτοδυναμεῖσαι καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνεσι. Κατὰ τὸν Β’,
τρόπον ἐγίνετο σκότος, ὅταν ἔπειτα τὸ φῶς ἀφ’ ἧ ἐκτίσθη,
κελεύσει τῆ κτίσαντος παρεχώρει ἐν μέρει, καὶ ἀφ’ ἐνὸς μέ-
ρους τῆς ἀβύσσε μετέβαινεν ἐπ’ ἄλλο μέρος. Καὶ ἔτω νοῦ.

(α) Γεν. Α’. 4.

μεν τὰς τρεῖς προηγηθείσας ἡμέρας πρὸ τῆς τετάρτης, καὶ ἦν ὁ Φωστὴρ τῆς ἡμέρας κατεσκευάσθαι, ὁ ἥλιος, καὶ κατὰ τῆτον δὲ τὸν τρόπον ὁ Θεσπέσιος Ναξιανζηνὸς ἔλεγεν. (α)

„ τὸ δὲ σκότος ὕστατον ἦλθεν:

Ἐπειδὴ κατὰ τὸν Πρῶτον τρόπον, τῆς Φωτιστικῆς μετὰ τὴν γενεομένης ὑσίας τότε, κατὰ φωτὸς ἀπυσίαν ὀλοτελή, „τὸ σκότος ἐπέκειτο ἐπάνω τῆς ἀβύσσε, ὅθεν καὶ ἀρχέγονον ὠνομάσθη, ὡς καὶ τὸ χάος τὸ πρὸ τῆς διακοσμήσεως. Διὰ τῆτο περὶ μὲν τῆ φωτὸς ἀναγινώσκουμεν ὅτι νεύματι τῷ Δημιουργῷ, ἔλαβε τὸ εἶναι ἐκ τῆ μὴ ὄντος γεννηθῆτω: περὶ δὲ τῆ σκοτὸς τόσον μόνον ἀκούμεν, ὅτι πρὸ τῆ φωτὸς ἐπέκειτο ἐπὶ τῆς ἀβύσσε. Ἀλλὰ τίς Μήπως ἄρα τὸ σκότος ἦτον αἰώνιον; Ἀπαγε! τῷ δυσσεβεστικῷ Μάνεντος ἄξιον τὸ ἐνθύμημα. Εἰς ὁ ἀπ' αἰῶνος ΩΝ, μόνος ὁ Κτίστης· τὰ δ' ἄλλα πάντα ἐν χρόνῳ καὶ σὺν τέτοις καὶ τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος: πλὴν ὅσον, τὸ μὲν καθὸ φύσεως Θετικῆς καὶ πραγματικῶδους, τὸ φῶς, Θετικῶς καὶ πραγματικῶς καὶ ἐγένετο, καὶ ὑπάρχει· τὸ δὲ σκότος ἔτε ἐγένετο κυρίως ἔτε ὑπάρχει πράγματι, ἀλλ' ὡς „ἐ φύσις ἐσηκυστα „περίγραφος,“ κατὰ τὸν ἐκ Ναξιανζῆ Φωστῆρα: (β) εἶναι μόνον συμβεβηκός τι παρακολυθεῖν κατ' ἓνα τρόπον τῶν προειρημένων, εἴτε κατ' ὀλοτελῇ ὄντωτικῇ τῷ φωτὸς ἀπυσίαν, εἴτε κατ' ἀντίφραξιν· ὥσε ὁ λέγων ὅτι ἦτον, ἢ εἶναι σκότος, τῆτο κυρίως λέγει: ὅτι δὲν ἦτον, ἢ δὲν εἶναι φῶς, καὶ ἔδεν ἕτερον.

Τοιαυτοτρόπως ἐν ὁ Δημιουργὸς „διεχώρισεν ἀνὰ „μέσον τῆ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τῆ σκοτὸς,“ διδάσκει καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, ὅτι „ἐκ ἑκάστω ἰδίαν χώραν

(α) Ἐν τοῖς Μετρικ. περὶ Κόσμου λόγῳ Δ΄.

(β) Ἐνθα ἀνωτέρω.

„ἀπένειμε· κατάλληλον καιρὸν ἀφώρισε.” Τη-
τέστιν: ὅταν ἡ ὄψις ἐπικρατεῖ τὸ ἐν, ἀπολείπει τὸ ἄλλο· καὶ
ὅταν ἡ ὄψις τὸ ἐπιχωριάζει, ἐκεῖνο ἀπαναχωρεῖ. „Τὸ σκό-
τος φεύγει τῇ φωτὸς τὰς ἐπιδρομὰς,” (λέγει
ἡ οὐρανοφάντωρ Βασιλεῖος·) ἡ προῖεται: ὅτι τὸ φῶς ἔτε
καταδέχεται ἔτε ὑποφέρει τῇ σκότους τὰς παρυσίας, ἀλλ’
αὐτὰς ἀπελαίνει ἡ φυγαδένει: „Φυσικῆς αὐτοῦ τῆς
ἁλλοτριώσεως κατασκευασθείσης:” ὅτι φύ-
σει ταῦτα ἀσυνάλλακτα ἡ ἀσύμβατα. Καὶ ταῦτα μὲν ἔτι
ἔχει.

Αἰὲν ἐγὼ ἐνταῦθα ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ἡ τῇ διαχω-
ρισμῶ τῇ φωτὸς καὶ τῇ σκότους, τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ τέτρω
Κόσμῳ διαλογιζόμενος, εὐρίσκω τὰ αὐτὰ ὁμοίως ἡ ἐν ἐμοὶ
τῇ μικροκόσμῳ ἐπισυμβαίνοντα. Ἄλλοτε ἡ εἰς ἐμὲ ἐπιλάμ-
πει τὸ φῶς, ὅταν κλίνω εἰς τὸ καλόν· ἄλλοτε ἐπικρατεῖ
ἐν ἐμοὶ ἐξ ἐναντίας τὸ σκότος, ὅταν παρεκκλίνω εἰς τὸ κα-
κὸν ἡ περιτρέπωμαι. Τὸ δὲ χεῖρισον εἶναι, ὅτι πολλάκις ἐ-
πὶ μίᾳ τινὸς πράξεως τὸ ἀγαθὸν προαιρέμενος, ἐπὶ δὲ ἄλλῃς
τὸ κακὸν ἀσπαζόμενος, νομίζω ὅτι συνάπτω τὰ κατ’ ἐαυτὰ
ἀσυμβίβαστα ἡ ἀσύναπτα. Πλανῶμαι ὁ ἄθλιος! διεχώρισεν
ὁ Θεὸς καὶ ταῦτα, ὥσπερ ἐκεῖνα. Ἀρετὴ ὁμῶς, καὶ κακία;
Φῶς ὁμῶς ἡ σκότος; Ἡμέρα ἅμα καὶ νύξ; Λαμπρότης καὶ
ζόφος; Πῶς γίνεται; Αὐτὴ εἶναι μία ἔνωσις βιαία ἡ παρὰ
Φύσιν, μία μίξις τῶν ἀσυμμίκτων.

„Τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;” Ὅποιος
τις εἰμὶ λοιπὸν, ἐν ὅσῳ ἔτι ζωὴ ἡ πολιτεύομαι ὁ ταλαίπω-
ρος; Πῶς δύναται τις τοιοτρόπως διάγοντα νὰ μὲ ὀνομάσῃ;
Τὴν τῆς ἡμέρας ἡ τῇ φωτὸς, ἡ τῆς νυκτὸς ἡ τῇ σκότους;
Ἀχ! ἐμὲ περισσὸς ἔτι σκοτασμὸς μὲ περικαλύπτει! πυκ-
ναὶ πανταχόθεν μὲ περικυκλώνουσιν αἱ σκιαί! βαθεὺς ὁ περὶ
ἐμὲ περιχεόμενος ζόφος! ἐλπεινὴ ἡ ἐπισκήπτυσά μοι ἀορα-

σία καὶ τύφλωσις! „κατέλαβόν με αἱ ἀνομίαι μου,
 „καὶ ἐκ ἡδυνήθη τὴν βλέπειν! . . . ἐυδόκησον
 „Κύριε τὴν ῥύσασθαι με! Κύριε εἰς τὸ βοηθῆ-
 „σαί μοι πρόσχες!” (α). Εἰς ὅλης με νῦν τῆς καρδίας
 ψάλλωσι τὸν Εἰρμὸν τῆς Ἐκκλησίας ἐκεῖνον: (β)

„Τὸν ζόφον τῆς ψυχῆς με διασκεδάσον φωτοδότα Χριστέ
 „ὁ Θεὸς· ὁ τὸ ἀρχέγονον σκότος διόξας τῆς ἀβύσσου, καὶ
 „δώρησαί μοι τὸ φῶς τῶν Προσαγμάτων σε Λόγε!”

§. δ΄.

Ἡλίου κατασκευῇ, καὶ Σελήνης καὶ Ἀστέρων.

Τῇ Δ΄. ἡμέρᾳ „ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἥλιον,
 „καὶ τὴν Σελήνην, καὶ τὰς Ἀστέρας.” (γ). Τὰς
 δύο ἡ Θεία Γραφή τὰς ὠνόμασε Φωσῆρας μεγάλας·
 καὶ τὸν μὲν Ἥλιον Φωσῆρα μέγαν, τὴν δὲ Σελήνην
 Φωσῆρα ἐλάσσων. (δ). Οὔτε ἓκτον εἶναι, ἔτε ἀπλῶς
 τὴν πρὸς Ἀναγνώσιν, τὸ νὰ ἐξετάσῃ, διὰ νὰ μάθῃ πόσον
 ὁ Ἥλιος εἶναι μεγαλειότερος; Καὶ ἂν εἶναι μιλιοποπλάσιον
 τῆς γῆς, εἶναι δεκαμυλλιοποπλάσιος τῆς Σελήνης, ἥτις ἁλ-
 λως τεσσαρακοντάκις ἐλάσσων τῆς γῆς ὑποτίθεται. Οὔτε
 ἂν ὁ Ἥλιος ἀπέχῃ ἀπὸ τῆς ὑπὲρ αὐτὸν φερομένης Πλανήτης τῆς
 Κρόνου, τόσον μακρὰν, ὅσον σχοινίον, τὸ ὅποιον τριακοντάκις
 χιλιάκις καὶ ἐπὶ ἐκεῖνα, ἤθελε περιζώσῃ κατὰ τὸ μέσον,
 τὴν ὑδρογειον ταύτην σφαίραν τῆς γῆς, ἣν οἰκοῦμεν. Οὔτε ἂν
 ὁ Ἥλιος εἶναι (ὡς λέγουσιν) ἔτι καὶ ἀσυγκρίτως πρῶτον ἁ-
 πέχων ἀπὸ τῆς κατωτάτης τῶν Ἀστέρων τῶν ἐν τῷ σερειώματι.

(α) Ψαλμ. 107. 12. 13.

(γ) Γεν. Α΄. 16.

(β) ἩΨ. Πλάγ. Δ. τῇ Γ΄. τῆς

(δ) Αὐτόσι.

Εἰς βδομ. εἰς τὸν ὄρθρον.

Ταῦτα ἄς τὰ ἐρευνῇ, εἰ δύνανται νὰ τὰ καταλάβω, οἱ πε-
ριττοὶ τὴν σοφίαν τῷ Κόσμῳ, καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα κατατριβό-
μενοι· ἡμεῖς προσέχοντες εἰς τὰ παρὰ τῷ Θεοσόφῳ Προφῆτῃ
γεγραμμένα, μεγάλης ὀνομάζομεν αὐτὰς τὰς δύο Φωστῆρας,
κατὰ τὰ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐγγύτητα, παριστάμενα ἡμῖν δια-
φερόντως τῶν λοιπῶν ἀσέρων μεγέθη αὐτῶν, καὶ κατὰ τὰς
ἐπιστήμης χρείας, ἃς ἡμῖν ἐκπληρῶσι, τὰ ἔτι κατασκευασ-
θέντα καὶ ταχθέντα, παρὰ τῷ Δημιουργῷ δύο ταῦτα Φωτοπά-
ροχα σκέυη, διὰ νὰ εἶναι δηλ. „εἰς Φαῦσιν ἐν τῷ σε-
ρεώματι τῷ ἔρανῳ, ὥς φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς
τῷ διαχωρίζειν ἀναμέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀ-
νὰ μέσον τῆς νυκτός· καὶ τῷ εἶναι εἰς σημεῖα, καὶ
εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς.”
(α) κατὰ τὰς συμβαινέσας ἐπὶ τῆς οἰκεμένης παρ’ ἡμῶν
ταύτης γῆς, παντοίας τροπᾶς καὶ μεταβολᾶς, ἃς οἱ ὄροι
ἀπαιτῶσι τῷ διακοσμηθέντος Συστήματος. Χωρὶς γὰρ τέτων
πάντα ἔμελλε νὰ εἶναι τὰ τῆς κατωτέρας ταύτης περιγείῃς
λήξεως, ἅπαντα καὶ συγκεχυμένα, ἢ τελάχισον, νὰ ἐπι-
συμβαίνωσιν ἡμῖν ἑξαπιναῖα καὶ ἀγνοήμενα. Διὰ δὲ τέτων,
ἔτι πανσόφως παρὰ τῷ διακοσμήσαντος διατεταγμένων, καὶ
τὰ τῆς κτίσεως ἄριστα διευθετεῖται, καὶ τὰ ἡμῖν συμβάλλοντα
καὶ συντελόντα, ἐκ διαφορῶν εἰκασίων καὶ τεκμηρίων προγινώ-
σκεται ὁπωσῶν, καὶ προοικονομεῖται. Ἀναγινώσκω τὸν ΡΓ’.
Ψαλμὸν, ἐν ᾧ ἐπὶ λεπτῷ περιγράφεται ἡ τῷ Κτίσει μεγα-
ληρὸς καὶ ὑπεράγαθος περὶ ἡμᾶς πρόνοια καὶ κηδεμονία, καὶ
βλέπω ὅτι κατ’ ἐκάστην ἡμέραν τε καὶ ὥραν, ἀφορμὰς ἔχω
μυρίας νὰ μεγαλύνω καὶ νὰ θαυμάζω, τὴν περὶ πάντα, καὶ πε-
ρὶ ἐμὲ τὸν ἄνθρωπον ἐξαιρέτως, ἀνεκδιήγητον αὐτῇ μεγαλω-
σύνην καὶ ἀγαθότητα. „Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν

(α) Εἰσαφ. 14. — 18.

„Κύριον!” Προβαίνει ἡ Σελήνη εἰς τὰς καιρὺς τῆς· δύνει τὸ ἑσπέρας ὁ ἥλιος, γίνεται νύξ· τὰ θηρία προκύντῃσι, καὶ ζητῶσι παρὰ τῷ Θεῷ βρώσιν, καὶ τὴν εὐρίσκουσιν. Ὁ ἥλιος ἀνατέλλει· τὰ θηρία παραχωρῶσιν· ἐξέρχεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ καταγίνεται περὶ τὴν ἐργασίαν αὐτῆς, τὴν ἡμέραν ἐν ἀσφαλείᾳ, ἕως ἑσπέρας. „Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε! Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον.”

§. ε΄.

Οἱ Ἱερεῖς ἐτάχθησαν ὡς φωστῆρες ἐπὶ τῆς σερεώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Καθὼς διὰ τῆς Δημιουργίας ἔξησεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς σερεώματος τὰς φωστῆρας, τὸν ἥλιον, καὶ τὴν Σελήνην, καὶ τὰς Ἀστέρας εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἔτω διὰ τῆς σωτηρίας οἰκονομίας, ἔξησε κατὰ τὸν ὑπερβαλόμενον Παῦλον, τινὰς φωστῆρας πνευματικὰς ἐν Κόσμῳ: ἦτοι τάξιν φωστῆρων ἐπέχοντας. Καὶ καθὼς οἱ φωστῆρες ἐκεῖνοι οἱ ἐγκόσμιοι, δὲν εἶναι τὸ πρωτόγονον φῶς, ἀλλ’ ἔγιναν ὡσὰν σκευὴ τινὰ δεκτικὰ τῆς πρωτογόνου φωτός· ἔτω καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, (ὡς ὁ Μέγ. διδάσκει Βασιλεὺς.) „Ἄλλο ἐστὶ τὸ φῶς τῆς κόσμου, τὸ ἀληθινόν, ὃ κατὰ μέθεξιν οἱ Ἄγιοι, φωστῆρες ἐγίνοντο τῶν ψυχῶν, καὶ ἐπαίδευσαν, τῶν σκότους αὐτὰς τῆς ἀγνοίας ῥυόμενοι.” Καὶ δι’ αὐτὸ τῆτο λοιπὸν, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας φωστῆρες διετάχθησαν, διὰ τὴν μεταδίδον εἰς τὰς αὐτοῖς ἐμπιστευέντας λαὸς τὰς αὐγὰς καὶ ἐπιλάμψεις τῆς ὑπερκοσμίου φωτός, τῆς ὁποῖα διὰ τῆς χάριτος αὐτοὶ μετέλαβον. „Διὰ τῆτο ἔθετο αὐτὰς ἐν τῷ σερεώματι τῆς ὑπερκοσμίου,

„ὥς ε φαίνειν ἐπὶ τῆς Γῆς.” (α). Ἐτέθης ἔν, (Αἰδελφὲ) ἐπὶ τῆς περιωπῆς τῆ νοητῆ σερεώματος τῆς Ἐκκλησίας· ἐχειροτονήθης Ἱερεὺς, προεβιβάθης Ἐπίσκοπος· ἀλλὰ δὲν ἐξήρθης εἰς ταύτην τὴν ὑπεροχὴν μόνον διὰ τὰ ὑψώθης, ὑψώθης διὰ τὰ φωτίζης. Εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς: διὰ τὰ ἀπελαύνης τὸ ἐπιπολάζον σκότος τῆς κακίας, τῆ ψεύδους, τῆς πλάνης, τῆς ἀγνωσίας, τῆς αἰρέσεως, τῆς ἀπιστίας· „τῆ χωρίζειν ἀναμέσον τῆς ἡμέρας, καὶ ἀναμέσον τῆς νυκτός.” Διὰ τὰ οἰκονομῆς τὰς καιρὸς, καὶ τὰ διακρίνης τὰς περιστάσεις. Διὰ τὰ ἐξεικάξης καὶ τὰ ἐπισημειώνης τὰς προαιρέσεις, καὶ τὰς διαθέσεις, καὶ κατ’ αὐτὰ τὰ γίνεσθαι σωτηρίας ὁδηγὸς εἰς τὰς ἄλλας. „Εἰς σημεῖα, καὶ εἰς καιρὸς, καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἐνιαυτούς.” (β)

§. 5.

Μηδεὶς ἐπὶ γένους ἐπιφανεία μεγαλοφρονεῖτω.

Ἀπὸ τὸν αὐτὸν ταπεινὸν τόπον ἔχουσι καὶ τὰ χαμερπῆ καὶ χαμαιζύλα ζῶα, τὴν ἀρχὴν τῶν γενεθλίων, καὶ τὰ ὑψιπετῇ πετεινὰ καὶ μετάρσια. „Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετα ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸ σερέωμα τῆ ἐρανῆ.” (γ) Ἀν ἐκεῖνα ἔρπυσσι συρόμενα κατὰ γῆς, ἀν ταῦτα μετέωρα πτερόσσωται εἰς τὰ ὕψη, μία καὶ ἡ αὐτὴ ὁμῶς εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ὕλη τῆς συστάσεως τέτων, ὡς καὶ ἐκείνων, τὰ ῥευστὰ καὶ εὐδιάχυτα ὕδατα. Τέτο πρέπει τὰ συλλογίζωνται καὶ εἰς τὸ αὐτῶν εἶδος οἱ ἄνθρωποι. Ποίαν ἀφορμὴν ἔχει

(α) Αὐτ. 15. 16.

(γ) Γεν. Α'. 20.

(β) Γεν. Α. 14. 18.

νὰ μεγαλύνεται ἐν ὑπερηφανείᾳ, καὶ ἐξυδενώσῃ τὸ μικρὸν καὶ εὐτελὲς καὶ πτωχὸν, ὁ μέγας καὶ ἀξιωματικὸς καὶ πλούσιος; Διατὶ ἐκεῖνος σύρεται ταπεινὸς καὶ χαμαιπετὴς εἰς τὰ βάθη, ἔτος ἔχει λόγον νὰ ἐπαίρεται γαῦρος καὶ μετέωρος εἰς τὰ ὕψη; Οὐά! μία ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως καὶ ἐκεῖνος, καθὼς καὶ τέτε· ἡ γῆ, ὁ χῶς, ὁ πηλός· καὶ τὸ αὐτὸ μέλει νὰ εἶναι καὶ τὸ τέλος. Διαφέρει ἡ τάξις, ἡ ἡ κατάστασις ἴσως, εἰς ἣν εὐρίσκονται, ὅχι ἡ σοικείωσις ἐξ ἧς συνίστανται. Καὶ διὰ τῆτο, ἐρπετὰ, καὶ πετεινὰ πτερωτὰ ἐπίσης: Βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ πάντες λαοὶ ἐπίσης: συγκαλῶνται ἅμα εἰς τὴν αὐτὴν δοξολογίαν ἐπίσης: ἐπειδὴ ὡς ἔργα τῷ Κτίστῃ, τὴν αὐτὴν ὀφείλουσιν εἰς τὸν Παντεργὸν ἀίνεσιν καὶ εὐχαρίσιν ἐπίσης.

Ἄν εἶναι διαφορὰ ἀνθρώπου μεταξὺ καὶ ἀνθρώπου, μία εἶναι μάλιστα ἡ κυριωτάτη· ἐκείνη δηλονότι, ἣτις προέρχεται ἀπὸ τὰς ἀρετὰς καὶ χάριτας τῆς ψυχῆς, ἢ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς κακίας· ἢ καὶ ἀπὸ μίαν ἀρετὴν, ἐκ παραδόσεως καὶ συγκρίσεως, πρὸς ἀρετὴν ἄλλην. Ἐπειδὴ χωρεῖ καὶ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ ἀρετῆς ἐνίοτε διασολήτις, ἡ ὁποία τὰς διακρίνει. Δὲν εἶναι, ὅχι, δὲν εἶναι αἰείποτε τῆς αὐτῆς τιμιότητος ἅπαν χρυσίον· ἀλλ' ἔχει καὶ χρυσίον πρὸς χρυσίον διαφοράν. Εἰς πολλὰ μέρη τῆς γῆς εὐρίσκεται αὐτὸ τὸ ποτήτον καὶ περισπῶδαςον μέταλλον, ἀλλὰ τὸ χρυσίον εὐιλὰτ ὑπερέχει τῶν ἄλλων, καὶ διακρίνεται. „Τὸ δὲ χρυσίον „τῆς γῆς ἐκείνης καλόν.” (α). Ὡς πόσον χρυσίον, καὶ ὅχι ὅμως ἔτω καλόν! ὡς ἐξ ἑτεροφυῶν μορίων ἀνάμικτον. Πόση ἀρετὴ, καὶ ὅχι ὅμως ἐνάρετος, διὰ τὴν τῶν γηϊνῶν φρονημάτων καὶ διαφόρων ἐλαττωμάτων ἀνάκρασιν! πόση ἀρετὴ φαινομένη, καὶ ὅμως τῷ ὄντι κακία,

(α) Γεν. Ε'. 11, 12.

διὰ τὸν ἐμφιλοχωρεῖντα τύφον, ἢ τὴν ὑποκρυπτομένην καὶ
λανθάνουσαν ὑπόκρισιν!

§. ζ.

Ἄνθρωπος ἀργός, ἄνθρωπος οἷον νεκρός.

Οὕτε μέσα εἰς τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς δὲν ἔπρε-
πεν ὁ ἄνθρωπος νὰ μένῃ παντελῶς ἀνενέργητος καὶ ἀργός·
καὶ ἐκεῖ εὕρισκόμενος ἦτον πρέπον κάποιον τι νὰ ἐργάζε-
ται. „Καὶ ἔθετο ὁ Θεὸς (τὸν ἄνθρωπον) ἐν τῷ
„παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν,
„καὶ φυλάσσειν.” (α). Τὴν ἐργασίαν τῆς Ἀδὰμ τὴν
ἐν τῷ παραδείσῳ, ὁ Σεβηριανὸς τὴν διεμέριζεν, εἰς τὴν πρᾶ-
ξιν τῆς ἀρετῆς, καὶ εἰς τὴν πληροφορίαν τῆς πίσεως. „Ἐρ-
„γάζεσθαι (λέγει) τὴν ἐντολὴν τῆς Θεοῦ, καὶ
„πιστεύειν.” Οἱ ὅσιος Εἰσαίμ ὁ Σύρος τὴν διαιρέσεν εἰς
ἐργασίαν σωματικὴν τε, καὶ ψυχικὴν. „Εἶπεν ἐργάζε-
„σθαι καὶ φυλάσσειν, μηνύων τὴν διὰ τῆς σώ-
„ματος πρᾶξιν καὶ τῆς ψυχῆς.” Οἱ δὲ θεῖος Χρυσό-
σομος εἶχε γνώμην, ὅτι ἡ ἐργασία τῆς Ἀδὰμ ἔπρεπε νὰ εἴναι
τῆς συναμφοτέρου: τῆς μὲν ψυχῆς, διὰ νὰ προσέχη εἰς τὰ
δέοντα, τῆς δὲ σώματος, διὰ νὰ ἐπιχειρίζεται τι, καὶ νὰ μὴ ῥα-
θυμῇ. Ἐργασία δὲ, ἔχει ὁλοτελῶς ἀπηλλαγμένη παντὸς
πόνου μετρίως, ἀλλ’ ἀμέτοχος πάσης ἐνοχλήσεως καὶ ἀχθῆρας
ὀδύνης. „Εἰ γὰρ πόνος παντὸς ἦν ἀπηλλαγμέ-
„νος, εὐθὺς ἀπέκλινεν ἂν εἰς ῥαθυμίαν πολ-
„λὴν κεχρημένος ἀνέσει· νῦν δὲ ἐργαζόμενος,
„ἐργασίαν ἀνάδυνόν τινα, καὶ ταλαιπωρίας
„ἐκτὸς, σωφρονέσρον ἂν διετέθει.” Ἡ παντελής

(α) Γεν. Β'. 15.

ἀργία βεβαιότατα γεννᾷ τὴν ἀκηδῖαν, ἡ ἀκηδία τὸν ὄκνον, ὁ ὄκνος τὴν ῥαψώνην καὶ ῥαθυμίαν, ἡ ῥαθυμία τὴν ψυχρὰν ἀνεσιν καὶ ἀκίνησίαν, ἡ τοιαύτη ἀνεσις τὴν ἔκλυσιν καὶ ἀμβλύτητα. Οἷμος ἢ τῷ Ἀδὰμ ἐργασία ἤθελεν εἶσαι ἀκοπίας καὶ ἀνεπίμοχτος καὶ ἀτάραχος, τερπνὴ καὶ ἡδεῖα καὶ εὐφρόσυνος, παντοίας ἀνωτέρα λύπης τε καὶ κακώσεως. Μόνη ἡ ἐπίμοχτος καὶ βαρεῖα ἐργασία, καὶ ἰδρωτὰς κινῆσα, ἡ συνημμένη μετὰ τάλαιπωρίας καὶ θλίψεως, εἶναι ὁ πικρὸς καρπὸς τῆς παραβάσεως. Ἀλλ' ἡ ἐργασία ἀπλῶς, ἡ τὴν φύσιν μὴ καταβαρύνουσα, φαίνεται νὰ εἶναι τῆς τῷ ἀνδρῶπι διοργανώσεως προσφυές τι καὶ πρέπον παρακολάθημα. Ἡ ἐργασία τοιοτρόπως θεωρημένη, εἶναι μία πρόσφορος ἀσκήσις τῆς ἐνεργείας, καὶ ἡ ἐνέργεια εἶναι μία τελειότης τῆς ἐν ἕξει δυνάμεως. Δύναμις ἀνενέργητος, εἶναι δύναμις νεκρά: καὶ ἡ νεκρὰ δύναμις, πολλὰ ὀλίγον ἀπέχει ἀπὸ τὴν παντελῇ ἀδυναμίαν.

§. ἡ'.

Ἀνδρωπος αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπιζήμιος.

„Οἱ Θεὸς ἔθετο τὸν Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ
 „τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν.” (α). Νὰ τὸν φυλάττῃ; Ἀπὸ ποῦ; Ἀπορεῖ δέοντως ὁ Σεβηριανὸς „Φυλάσσειν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τίνος;
 „Λησιῆς ἢ καὶ ἡν, ἐδὲ ὁ ἐπιβελεύων. Ἀλλ' ἵνα
 „Φυλάξῃ αὐτὸν ἑαυτῷ ἵνα μὴ παραβὰς ἀπο-
 „λέσῃ αὐτόν.” Νὰ φυλάξῃ ἔπρεπε τὸν παράδεισον ὁ Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ. Εἶχεν ὅμως ὁ Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἄλλον ἐπιβελεύοντα (καὶ ἃς με συγχωρήσῃ εἰς τὶτο ὁ Σεβηριανός) εἶχε τὸν ὄφιν, εἶχε τὴν γυναῖκα, φοβερὸς ἐπι-

(α) Γεν. Β'. 15.

βέλος. Ἀλλ' ὁ πρῶτος ἐπίβαλος, καὶ ὁ πρῶτος ληστὴς κατ' ἡμῶν καὶ ἀνδραποδιστής, εἶναι ὁ ἑαυτός μας, ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς ζημίας εἰς ἡμᾶς προέρχεται ἀφ' ἑαυτῶν μας, ἡ πρώτη καὶ ἀναγκαιοτάτη φύλαξις εἶναι, τὸ νὰ προσέχωμεν καλῶς εἰς τὸν ἑαυτόν μας. „Τὸν ἑαυτόν μὴ ἀδικεῖντα ἑδεῖς „παρὰβλάψαι δύναται,” ὡς ἄριστα ἐπρόφασε καὶ ἀπέδειξεν ὁ ὑπερφυάντωρ Βασίλειος. Καὶ ἐγὼ εἰς ταύτην τῇ μεγάλῃ Πατρὶς τὴν θείῃ, τὴν παράδοξον μὲν φαινομένην, παναληθευτάτην δὲ ἔσαν, τολμῶ καὶ προσέτω, ὅτι „ἑδεῖς ἄλλος τοσούτον, ὅσον αὐτὸς ἑαυτόν ἔκαστος, καὶ „ἐπιθυμῶν θῆναι, καὶ ἀδικῆσαι, καὶ παρὰβλάψαι δύναται.” Εἴπα δὲ πολλάκις πρὸς πολλὰς τῶν ἐμοὶ γνωρίμων καὶ φίλων, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ καὶ λέγω καὶ γράφω· ὅτι τὸ κακὸν, καὶ τὴν ζημίαν, ὅπως αὐτὸς ἐγὼ εἰς τὸν ἑαυτόν με ἐπροξένησα, ὁ δυσμενέστερός με ἐχθρὸς νὰ μοι προξενήσῃ ἐδόλως ἐδύνατο.

§. 5.

Ψευδώνυμός Φρόνησις ἢ Πανουργία.

„Μόριον ἢ Φρόνησις ἀρετῆς,” λέγει ὁ Θεοδώριτος. Βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ Φρόνησις, ἥτις (καθὼς αὐτὴν ἐτυμολογῶ) ἐστὶν ἡ τῇ φρονέοντος ὁνησις: εἶναι ἡ μόνον ἀρετῆς μόριον: τῆς εἶδος: ἀλλὰ καὶ ἀρετὴ μεγάλη, ἀρετὴ κορυφαία, καὶ ὡς εἶπεν, αὐτὴ εἶναι τρόπον τινὰ τὸ ἅλας τῶν ἐπιλοίπων ἀρετῶν, ὅτι χωρὶς φρονήσεως, ἀρετὴ πᾶσα ἐκδεδιγημένη πως ἔσα, ἢ ἀνοσος φαίνεται καὶ ἀήδης, ἢ ἀνοφελὴς καθίσταται, καὶ ἐνίοτε καὶ ζημιώδης. Ὅθεν ἄριστα καὶ ὁ φιλόσοφος (α) ἀπεφαίνετο: „ὡς ἔχ' οἶόν τε ἀγαθὸν „εἶναι κυρίως ἄνευ φρονήσεως, ἐδὲ φρόνιμον ἄ-

(α) Ἀριστ. Η' βικ. Λικομαχ. ζ'.

„νευ τῆς ἡθικῆς ἀρετῆς.” Πῶς ἔν ὁ παγκράσιος ἐκεῖ-
 νος καὶ ἀρχέκακος ἐν τῇ Εὐδὲμ ὄφεις ὠνομάσθη, φρόνιμος;
 Ἀλλὰ τὸ φρόνιμος κατὰ τὸν ἱερὸν Θεοδώριτον ἐνταῦθα εἰ-
 ρηται ὁμωνύμως: „Ὡς περ καὶ τὰ εἰδωλα τῶν ἐθνῶν
 „Θεὸς ὠνομάκασιν, καὶ τὲς μυθολόγους εἶπον σο-
 „φίς. Καὶ κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν ταύτην, ἡ Θεία Γραφή,
 „φρόνιμον ἐνταῦθα τὸν ὄφιν, ὡς πανῆργον ὠνό-
 „μασε.” Διὸ καὶ Ἀκύλας ἡρμήνευσε: „καὶ ὁ ὄφιν ἦν πανῆρ-
 „γος ἀπὸ παντὸς ζώου.” Καὶ ὁ ἐξηγητὴς Διόδωρος ὁ-
 μοίως ἐξέδεσεν εἰπὼν: ὅτι „φρόνιμον, ἐτὸν σοφὸν λέ-
 „γει, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀπάτην ἐπιτήδειον ὄργα-
 „νον.” Τῆς τοιαύτης καταχρήσεως διδάσκαλος ἐπὶ γῆς
 πρῶτος ἐφάνη, ὁ ἐν Εὐδὲμ ἐκεῖνος δολιώτατος ὄφιν: „Ὁ ὄφιν
 „ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ
 „τῆς γῆς.” (α). Εὐφάνη δὲ πανουργότατος ἅμα καὶ κακουργότατος,
 ὁ αὐτός, διότι ἐμεταχειρίσθη τὴν φρόνησίν τε εἰς δολιότητα, καὶ ἐ-
 ξηπάτησε τὸν, ἕως τότε, ἀπλὴν καὶ ἀπειρόκακον ἄνθρωπον. Πό-
 σοι ἔκτοτε ἀνεφάνησαν μαθηταὶ τῷ τοίετῃ παμπονήρῃ διδασκά-
 λῳ! Εἶναι φρόνιμοι εἰς τὸ νὰ δολιεύονται· εἶναι σοφοὶ εἰς τὸ νὰ
 ἐξαπατήσεν. Καυχῶνται νοήμονες, ἐχέφρονες, καὶ πολιτικοί·
 ἀλλ' ἡ ἀγχίνοια καὶ τὸ πολιτικὸν αὐτῶν, ὅλον σρέφεται εἰς
 τὸ νὰ ψευθεῖν, νὰ δολοφονεῖν, νὰ βλάψεν. Ἡ τοιαύτη διά-
 στροφος καὶ διαβολικὴ φρόνησις, χεῖρων εἶναι καὶ ζημιωδεστέρα ἀπὸ
 τὴν πλέον ἀξιοκατάκριτον ἀφροσύνην.

§. ι.

Φεῦγε τὰς περιστάσεις ὅπῃ γίνονται ἀφορμαὶ
 εἰς ἁμαρτίαν.

„Ὁ Θεὸς λέγει: ἔφαγες τε... ἵνα μὴ ἀποθῇς·

(α) Γεν. Γ'. 1.

„νῆτε· ὁ διάβολος πληροφορεῖ τὸ ἐναντίον· ὁ θανάτω
 „ἀποθανεῖσθε.” (α) Καὶ ἡ Εὐὰ δὲν πείθεται εἰς ἐκεῖνο
 ὅπῃ εἶπεν ὁ Θεὸς, πιεῦει ἐκεῖνο ὅπῃ εἶπεν ὁ διάβολος. Εἶ-
 ναι δυνατόν; Τόση τύφλωσις; Τόση ἄνοια; Τόση ἀκρισία;
 Πισυτέραν ἀπὸ τὴν ἀπειλὴν τῷ Θεῷ, νομίζει τῷ ὄφειος τὴν ὑ-
 πόχρῃσιν; Ἀλλὰ τὸ μῆλον ἦτον πλησίον, ἦτον πρὸ ὀφθαλ-
 μῶν, ἦτον καλὸν εἰς βρώσιν: ἦτον „ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλ-
 „μοῖς ἰδεῖν, καὶ ὥρατον τῷ κατανοῆσαι.” (β).
 Ἡ ἀφορμὴ ὑπερίχυσε, τὸ πάθος ἐνίκησε τὸν λογισμὸν,
 ἡ ἀσυλλογισία διέσφρεψε τὴν κρίσιν: καὶ ἡ Εὐὰ λαβῆσα . . .
 „ἔφαγεν. Ἀρῖστα ἐπεσημείωσεν ἐνταῦθα ὁ Χρυσορρόμημων
 Διδάσκαλος:” φθείρουσιν ἡδὴ χρησὰ ὁμιλίαι κα-
 καί, τὸ τῷ Παύλῳ ἐκεῖνο: (γ) „Διατὶ γὰρ πρὸ τῆς συμ-
 „βουλῆς τῷ πονηρῷ δαίμονος ἐκείνου, μὴδὲν τοι-
 „ῦτον ἔπαυε, μὴδὲ κατενόησε τὸ ξύλον, μὴδὲ
 „εἶδεν αὐτῷ τὴν ὡραιότητα; ἐπειδὴ ἔδεδοίκει
 „τῷ Θεῷ τὴν ἐντολὴν, καὶ τὸ μέλλον ἐπιτίμιον
 „ἔσσεσθαι ἐκ τῆς μεταλήψεως.” Ἡ μετὰ τῷ πονη-
 ρῷ ὄφειος συνομιλία ἐνδυναμώθεισα ἀπὸ τὴν θελητικὴν ὄρασιν,
 καὶ ἀπὸ τὴν ἐμπαθεῖ ὀρεξίν τῆς ἀπογεύσεως τῷ ἀπηγορευμένῳ
 καρπῷ, ἔλυσε τῆς ἐντολῆς τὸν φόβον, καὶ ἔκαμε νὰ λησμο-
 νηθῇ τὸ τῆς παραβάσεως ἐπιτίμιον· εὐκόλυνε τὸν ὀλισθόν,
 ἔφερεν εἰς τὸν κρημνόν. Ἀ! μακρὰν, ὅσον εἶναι δυνατόν μα-
 κρὰν, μακρὰν ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς καὶ ἀπὸ τὰς περιστάσεις ὅπῃ
 κινῶσι, καὶ ἕως τέλους φέρουσιν εἰς τὴν ἀμαρτίαν· μακρὰν!
 ἐπλησίασες; ἀρχισες νὰ νικᾶσαι· ἐνέμεινας; ἔπεσες, ἐν
 κήτῃς.

(α) Γεν. Γ'. 3. 4.

(γ) Α'. Κορ. Α'. 33.

(β) Γεν. Γ'. 6.

§. ια΄.

Πολλοὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἔχουν καὶ τὰς ἄλλας συγκοινωνὰς καὶ συμμετόχας εἰς τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα.

Δὲν ἠξεύρω, διατὶ εἰς τὰς κακὰς πράξεις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ νὰ ἔχη καὶ ἄλλον συγκοινωνὸν καὶ συμμετόχον; Εἰς ἐκείνας μόνον τὰς ἁμαρτίας, εἰς αἷς ἡ μετοχὴ τῷ ἑνὸς, φέρει εἰς τὸν ἄλλον τὴν ὑσέρησιν τῷ ποδωμένῳ, ἢ τὴν ὑπομείωσιν καὶ ὑπελάττωσιν, ἐπειδὴ προαναίρεται ἡ συγκοινωνία, ἢ ὑποτέμνεται καὶ ὑποσμικρύνεται ἢ ἰδία ἀπόλαυσις, εἰς ἐκείνας μόνους ἀγαπᾷ ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι μόνος. Ὁ φιλάργυρος θέλει τὸν ἄλλον ἐλευθέριον· ὁ ὑπερήφανος θέλει τὸν ἄλλον ταπεινόν· καὶ ὁ μανικὸς ἐρασῆς θέλει τὸν ἄλλον σωφρονικόν, γινόμενος καὶ πρὸς τὸν αὐτῷ φίλον ζηλότυπος. Ἀλλ' εἰς ἐκεῖνα τὰ πάθη, εἰς τὰ ὅποια ἡ μετὰ τῷ ἄλλῳ συγκοινωνία δὲν ἀναιρεῖ πᾶσι, ἔδῃ σμικρύνει τὴν ἰδίαν ἀπόλαυσιν, ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχη καὶ τὸν ἄλλον εἰς τὰ αὐτῷ ἐλαττώματα ὑποκειμένον, καὶ εἰς ὅσα ἐξαμαρτάνει αὐτὸς, καὶ ἐκεῖνον χαίρει ὅταν τὸν βλέπῃ μιμητὴν καὶ ἀκόλουθον. Διατὶ τάχα; Ἴσως νομίζει, ὅτι διὰ τῆς βλάβης τῷ ἄλλῳ, ὀλιγώτερον αὐτὸς βλάπτεται; Ὅτι μὲν τὸ νὰ ἐξαμαρτήσῃ καὶ ὁ ἄλλος, γίνεταί αὐτὸς ὀλιγώτερον πταίσης; Καὶ διὰ τῷτο συνεφέλκεται καὶ σύρει τὸν ἄλλον εἰς τὸν κρημνόν, διὰ νὰ εἶναι τὸ πτώμα τὸ ἴδιον αὐτῷ ἐλαφρότερον; Ἴσως ὑπολαμβάνει, ὅτι σκεπάζει τοιαυτοτρόπως τὴν ἰδίαν αἰσχύνην, διὰ τῆς τῷ ἄλλῳ γυμνώσεως; Ἴσως ἐλπίζει νὰ ἐκδυσωπήσῃ τὴν ἀγανάκτησιν τῷ καθεστώτος Κριτῇ, διὰ τῷ ἄλλῳ τὴν ἐνοχλήν; Εἰς ὅλα ταῦτα λανθάνεται, ἂν ἔτω κρίνη, εἰς ὅλα ἀπατᾶται. Καὶ ἡ ζημία τε μεγαλητέρα, καὶ

τὸ πταῖσμα βαρύτερον, καὶ ὁ κρημνὸς βαθύτερος, καὶ ἡ αἰ-
σχύνη περισσοτέρα, καὶ ἡ ἐνοχὴ ἀξιοκατακριτωτέρα, καὶ μάλ-
λον ὑπεύθυνος. Τὸ ἀπέδειξεν ἡ Προμήτωρ, ὅταν „λαβῆσα
„ἀπὸ τῆ καρπῆ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἄν-
„δρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον.” (α). Καὶ
οἱ δύο ἔφαγον, ὅμως ἡ ἁμαρτία τῆς γυναικὸς εὗρέθη βα-
ρυτέρα. Διὰ τῆτο καὶ πρώτη ἡ γυνή, μετὰ τὸν ὄφιν, ἔλα-
βε τὸ ἐπιτίμιον, καὶ εἰς ποινὴν ἐπαχθεσέραν καδυπεβλήθη.
(β). Καὶ τὸ πταῖσμα τῆ Αὔδαμ, ὡς πρὸς ἐκεῖνο τῆς Εὐας
ἐλαφρότερον ἀπεφάνθη παρὰ τῆ Αὔωσόλης: „Ὁ Αὔδαμ
„ἐκ ἡπατήθη.” Τοις τοτρόπως ὁ Σεβηριανὸς ἀναπτύσσει
τὸ πρᾶγμα: „Ἐπιθυμία ἰσοθεΐας ἀπατᾷ τὴν γυ-
„ναῖκα· κἀκείνη τὸν ἄνδρα ἐκ ἀπατᾷ, ἀλλὰ
„πεΐθει· καὶ μαρτυρεῖ Παῦλος λέγων: Αὔδαμ
„ἐκ ἡπατήθη. (γ). Καὶ διατὶ κατεκρίθη; ὅρα
„τὸ δεινόν: ἡ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἔφαγε. Πεί-
„θει μετὰ τὸ φαγεῖν καὶ τὸν ἄνδρα, ἵνα μὴ
„μόνη διατραπῇ· καὶ ἔπεισεν, καὶ ἡπάτησεν.”

§. 1β'.

Διάνοιξις τῶν ψυχικῶν ὀφθαλμῶν ἐστὶν ἡ
συνείδησις.

„Καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο·
„καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν.” (α). Ἡ διάνοιξις
τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πρωτοπλάσων μετὰ τὴν γεῦσιν τῆ ἀ-
πηγορευμένη καρπῆ, ἄλλο δὲν ἦτον, ὡς λέγουσι κοινῶς οἱ
θεοὶ Πατέρες, παρὰ ἡ αἰσθησις τῆς ἁμαρτίας τὴν ὁποίαν

(α) Γεν. Γ'. 6.

(γ) Α. Τιμόθ. Β. 14.

(β) Αὐτ. 16.

(δ) Γεν. Γ'. 8.

ἐτόλμησαν, καὶ τῆς ἀποσερήσεως τῆς δόξης ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξέπεσαν. „Τὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν αἰσθῆσιν ἔ-
 „τω κέκληκεν ἡ Θεία Γραφή (λέγει ὁ Θεοδώριτος).
 „Εὐθεὺς γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν κεντᾶται τὸ
 „συνειδός. Καὶ ὁ Χρυσόστομος: Ὅταν ἀκέσῃς ὅτι διη-
 „νοίχθῃσαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, τῷ το νόει: ὅτι
 „παρεσκεύασεν αὐτὰς αἰσθῆσιν λαβεῖν λοι-
 „πὸν τῆς γυμνώσεως, καὶ τῆς ἐκπτώσεως τῆς
 „δόξης, ἥς πρὸ τῆς βρώσεως ἀπήλαυον.” Κα-
 λὸν, τὸ καὶ νὰ ἔχῃ ὁ ἁμαρτωλὸς, ἀφ' ἧς ἁμαρτήσῃ, τῆς
 ἁμαρτίας αὐτῆ τὴν συναίσθησιν. Καλὸν, ὅτι εἰς τὰς Γενάρ-
 χας, ἀφ' ἧς ἔφαγον τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν, διηνοίχ-
 θῇσαν οἱ ὀφθαλμοί. Καλὸν, ὅτι ἔγνωσαν, ὡς ἦσαν γυμνοί,
 καὶ ἐζήτησαν νὰ σκεπασθῶσι. Καλὸν, ὅτι ἤκουσαν τῆς Φωνῆς
 τοῦ Κυρίου περιπατῆντος. Καλὸν, ὅτι ἐφοβήθησαν καὶ ἐκρύβη-
 σαν. Καλὸν, ὅτι καλεσθέντες ἐξ ὀνόματος ἤκουσαν, καὶ ἀ-
 πεκρίθησαν. (α). Τὸ ἔρχατον βάθος τῆς κακίας εἶναι, ὅταν
 ὁ ἁμαρτωλὸς, ἀφ' ἧς ἁμαρτήσῃ μάλιστα τὸ αἰδοῦνται· δὲν
 διανοίγει τὰ ὄμματα, δὲν γνωρίζει τὸ ἁμαρτημά τε, δὲν αἰ-
 σχύνεται τὴν γύμνωσίν τε, δὲν κατανοεῖ ἕτε συλλογίζεται
 τὴν αἰσχύνῃν τε, δὲν φοβεῖται, δὲν κρύπτεται, δὲν ἀκεί τὴν
 Φωνὴν τοῦ ἰδίου Κυρίου περιπατῆντος, καὶ ἐρχομένου· ἢ ἂν τὴν
 ἀκέσῃ δὲν ὑπακεί, καὶ ἐρωτηθεὶς, ἕτε ἀποκρίνεται. Αὐτὸ
 εἶναι τῶν κακῶν τὸ βάθος ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἐμπεσὼν,
 (καθὼς ὁ Ἀπόστολος λέγει·) καταφρονεῖ.

§. ιγ'.

Ὁ Ἀμαρτωλὸς καὶ παρακβεῖ, καὶ παραφ-
 θέγγεται.

Ποίαν συμφωνίαν ἔχει, ἢ ποίαν ἄμεσον ἐπ' εὐθείας ἀ-

(α) Γεν. Γ'. 7. 12.

ναφοράν τε καὶ οὐρανόν, ἐκεῖνο ὅπως ἀποκρίνεται ὁ Γενάρχης, πρὸς ἐκεῖνο ὅπως ἠρώτησεν ὁ Θεός; „Ὁ Θεὸς ἐκάλεσε τὸν Ἀδὰμ: „καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀδὰμ πῶς εἶ;” Ἡ ἀρμοδία καὶ προσφυὴς πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀπόκρισις ἦτον νὰ εἰπῇ: ὡς παρὲς εἰμι. Ἀλλ’ ὁ Ἀδὰμ ἀπεκρίθη: Σὲ ἤκουσα περιπατῶντα: ἐφοβήσῃν: εἶμαι γυμνός: ἐκρύβην. Πάλιν ὁ Θεὸς ἠρώτησε: „Τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνός εἶ;” Καὶ ὁ Ἀδὰμ: „ἡ γυνὴ (λέγει) ἔδωκέ μοι ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον.” Ἡ ἐρώτησις εἶναι περὶ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς γυμνότητος, καὶ τίς ἀνήγγειλεν αὐτῷ; Ἡ ἀπόκρισις δίδεται περὶ τῆς βρώσεως τῆς ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ τίς ἔδωκεν. Ἄλλο ἐρωτᾶται, καὶ περὶ ἄλλου ἀποκρίνεται. Σημειῶσαι ἐκ τέτων τῆς ψυχῆς τὸν σκοτασμόν, καὶ τὸν ταραχόν, καὶ τὴν ἀνοιαν, καὶ τὴν ἀφροσύνην, ἣτις προξενεῖται εἰς τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ὁ ἁμαρτωλὸς γίνεται ἐκφρων ἢ ψυχὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἐφ’ οἷς περιπίπτει κακοίς, εἶναι πάντοτε κατεσκοτισμένη ἢ διανοησίσ τε συγκεχυμένη, ἢ κρίσις τε σφαλερὰ, τὸ συμπέρασμα τε ἀνάρμοστον καὶ ἀνακόλουθον· ὁ συλλογισμὸς τε ἓνας παραλογισμός. „Πῶς εἶ; — γυμνός εἰμί. — Τίς ἀνήγγειλέ σοι ὅτι γυμνός εἶ; — ἡ γυνὴ ἔδωκέ μοι ἀπὸ τοῦ ξύλου καὶ ἔφαγον.” (α). Ἀρμοδιώτατα ἡ Θεία Γραφή ὀνομάζει τὸν ἁμαρτωλὸν ἀσύνητον συγχάνις καὶ ἀφρονα, καθὼς εἰς τὸ πράττειν ἀνόητον, ὥτω καὶ εἰς τὸ νοεῖν ἀσυλλόγιστον.

§. ιδ’.

Προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις.

Ἄλλο ἐρωτᾷ ὁ Θεός, ἄλλο ὁ παραβάτης Ἀδὰμ ἀπο-

(α) Γεν. Γ’. 9. . 12

κρίνεται. Ὁ Θεὸς ἐρωτᾷ: „τὶς ἀνὴρ γειλέσοι ὅτι
 „γυμνὸς εἶ; εἰ μὴ ἀπὸ τῆ ξύλης ἔνετεϊλάμην
 „σοι τέττα μόνον μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτῆ ἔφαγες;”—
 Καὶ ὁ Ἀδὰμ ἀποκρίνεται: „Ἡ γυνὴ ἦν ἔδωκας μετ'
 „ἐμῆ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τῆ ξύλης καὶ ἔφα-
 „γον.” Τοις τοιούτοις ἀπορρίπτων ἐπάνωθέν τε τὸ φορτίον
 τῆς ἁμαρτίας, ἐπιφορτίζει τὴν γυναῖκα αὐτῆς. Ἰδὲ τὸ ἰδιώ-
 μα τῆ πταίσε, ἔτι καὶ ὅταν ἀπελεγχόμενος σαφῶς δὲν ἔχει
 τρόπον νὰ κρύψῃ τὸ πταῖσμά τε· ἔτι καὶ ὅταν φαίνεται, ὅτι
 ἐξομολογεῖται τὴν ἁμαρτίαν τε, ἔτι καὶ τότε ζητεῖ προφάσεις,
 καὶ αἰτίας, καὶ πιθανολογίας τινὰς διὰ νὰ τὴν ὑποσμικρύνῃ,
 καὶ τρόπον τινὰ, καὶ νὰ τὴν δικαιολογήσῃ. „Ἐφαγον, ναί:
 „ἀλλ' ὅμως ἡ γυνὴ ἔδωκέ μοι ἀπὸ τῆ ξύλης καὶ
 „ἔφαγον.” Καὶ τὴν γυναῖκα, τίς μοι τὴν ἔδωκε; δέν
 μοι τὴν ἔδωκας αὐτός; „Ἡ γυνὴ ἦν ἔδωκας μετ'
 „ἐμῆ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τῆ ξύλης καὶ ἔφα-
 „γον.” Καὶ διατί με τὴν ἔδωκας; δέν με τὴν ἔδωκας διὰ
 νὰ εἶναι εἰς ἐμὲ βοηθός; Τοιαύτη εἶναι τῆ Σεβηριανῆς ἡ ἐ-
 ξήγησις: „Αὕτη μοι ἔδωκε καὶ ἔφαγον: ἀντὶ
 „τῆς ἡ δοθεῖσά μοι πρὸς βοήθειαν. Ἦκεσα γὰρ
 „ὅτε ἐπλάσθην ἐγώ: ἐκείνη δὲ ὑδέπω, λέ-
 „γοντος: ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν
 „ἦν ἔδωκάς μοι αὕτη μοι ἔδωκεν.” Ἄν ἔτις ἀπε-
 κρίνατο πρὸς τὸν Θεὸν ὁ Ἀδὰμ, εἰς ἰδίαν ἀπολογίαν τὸν βο-
 θὸν προβαλλόμενος, δὲν ἠξέυρω μετὰ τῆ Σεβηριανῆς νὰ ἀπο-
 φασίσω. Ἀλλ' ἰδὲ ἡ τῆ ἁμαρτωλῆ ἀνθρώπου ἐσχάτη τὴν ἁμαρ-
 τίαν καὶ ἀκροτάτη ἀπόνοια, ὅταν θρασύνεται πολλάκις νὰ ἀναφέρει
 ἕως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, (ὅστις ὑπὲρ Θεὸς δὲ λων ἀνο-
 μίαν αὐτὸς ἐστίν.) τὴν αἰτίαν τῆ ἰδίας ἁμαρτήματος. Πόσαι
 ἐξομολογήσεις τοιαῦται, ἀπὸ τῆς ἀπογόνου τῆ Ἀδὰμ γίνον-
 ται παρόμοιαι καὶ τὴν σήμερον; Πνευματικοὶ Πατέρες, οἱ ἐ-

ξετασαι ἢ κριται τῶν ἐννοιῶν ἢ τῶν ἐνδυμήσεων, καθὼς ἢ τῶν ἐνεργειῶν ἢ τῶν πράξεων, τῶν πρὸς ὑμᾶς ἐξομολογυμένων; ὑμεῖς τὸ ἡξεύρετε.

§. ιε΄.

Ἡ τῷ ἁμαρτωλῷ ἀπολογία, γίνεται κατ' αὐτῷ βαρυτέρα κατάκρισις.

Ἀγωνίζεται πολλάκις ὁ ἁμαρτωλὸς κατὰ διαφορὰς τρόπων νὰ δικαιολογηθῇ· ἂν σοχαυθῇ ὅμως καλῶς, ἐκεῖνα ὅπερ πρὸς ἰδίαν ἀπολογίαν προβάλλει ἐνίοτε, αὐτὰ μάλιστα ἐκεῖνα τὸν καθιστῶσι πλέον ὑπεύθυνον· ἢ δι' ὧν νομίζει ὅτι παρίσται ἐλαφρότερον τὸ ἁμάρτημά τε, αὐτὰ ἐκεῖνα τὸ ἀποδείχνουσιν ἔτι βαρύτερον. Τέτοιο τὸ βλέπω ἐπιδήλως, ἂν δὲν λανθάνωμαι, εἰς τὸν ἡμέτερον Γενάρχη. Οὗτος προβάλλει, ὡς παραίτιον τῆς αὐτῷ παραβάσεως, τὴν Εὐαν. „Ἡ γυνὴ ἔδωκέ μοι ἀπὸ τῆς ξύλης καὶ ἔφαγον.“ Ἀλλὰ τέτοιο μάλιστα ἐπαυξάνει τὸ ἁμάρτημά σου ὡς Ἀδάμ. Ἀξιοκατάκριτος εἶσαι διατὶ ἔφαγες, ἢ αξιοκατάκριτος ἔτι ἢ μᾶλλον, διότι ἐπροτίμησας τὴν προτροπὴν τῆς γυναικὸς σου, ὑπὲρ τὴν ἐντολὴν τῷ Θεῷ σου. Ὅθεν ἢ ἐπιφέρει ὁ δικαιοκρίτης Θεὸς τὴν ποινὴν πρῶτον διὰ τῆτο, ἢ ἀκολούθως ἔπειτα δι' ἐκεῖνο. „Ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου, (ἰδὲ τὸ πρῶτον:) ἢ ἔφαγες ἀπὸ τῆς ξύλης, ἢ ἐνετείλαμένη σε τέτε μόνον μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτῆς ἔφαγες: (ἰδὲ τὸ δεύτερον:) (α) Ἐπικα- τάρατος ἢ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου, κτλ.“ Ὅχι μόνον ὅτι ἔφαγες, ἀλλὰ ἢ διότι ἐγὼ μέν σοι παρήγγειλα νὰ μὴ φάγῃς, ἢ δὲ γυνὴ ἔδωκέ σοι νὰ φάγῃς, ἢ σὺ ἔφα-

(α) Γεν. Γ'. 17.

γες. Καὶ ἡ ἀπολογία σε λοιπὸν γίνεται σοι ἐνοχῆς προση-
κη, εἰς βαρυτέραν κατάκρισιν.

§. 15'.

Αἱ Ἀγαθοεργίαι ἀτελεῖς ἔσαι, προσφοραὶ
εἰσὶ καὶ θυσίαι ἀπρόσδεκτοι.

Ἀμαρτάνων Χριστιανὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν τε σχεδὸν,
καὶ ὥραν, ὑπὸ τὸ βαρύτερον φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν σε ζῆς ἀ-
μέριμνος τὸ περισσότερον μέρος τῶν ἡμερῶν σε, καὶ μὲ τὸ σή-
μερον καὶ μὲ τὸ αὔριον ἀναβάλλεις τὸν καιρὸν ὅπῃ ὁ Θεὸς σοὶ
χαρίζει νὰ ἐπιστρέψῃς πρὸς αὐτὸν, μὲ μίαν ἀληθινὴν καὶ γνη-
σίαν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν. Ὡς τόσον, εἴτε ἡ περιπέτεια
ἐπισυμβάσῃ σοι ἀριστερᾶς περιστάσεως, εἴτε τέως ὁ φόβος τῆς
μελλέουσας ἀφεύκτου Κρίσεως, πότε καὶ πότε σὲ ἐξυπνίζει ἀπὸ
τὸν βαθεῖον αὐτὸν κάρον, εἰς τὸν ὅποιον βεβυθισμένος εὐρίσκε-
σαι. Λέγεις νὰ ἐπιχειριθῇς νὰ πράξῃς τι καλόν, πρὸς ἐξι-
λέωσιν τῆς Κριτῆς καὶ Θεῶς σε· ἀφιερώσεις καμμίαν ὥραν, εἰς τὴν
ὁποίαν δὲν ἡξεύρεις πῶς ἄλλῃ νὰ ὑπάγῃς, ἢ τὶ ἄλλο νὰ κάμῃς
καὶ ἀπέρχῃσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Χαρίζεις τὶ πρᾶγμα τὸ
ὅποιον ὀλίγον σοι χρησιμεύει, εἰς ἓνα Ναόν. Δίδεις ὀλίγην
ἐλεημοσύνην ἀπὸ τὰ ἀδίκως ἴσως ἀποκτημένα, ἢ ἀπὸ τὰ μὴ
δικαίως φυλασσόμενα, εἰς τὰς πτωχὰς, κτλ. κτλ. Ἀλλὰ
δὲν συλλογιζῃσαι; Αὕτη εἶναι μία θυσία ἀτελής, ἡ θυσία,
ἡ ἐδικήσε, ὡσὰν ἐκείνη τῆς Καίν. Προσφέρεις καὶ σὺ, ὡς ἐ-
κείνος, τὰ χειρότερα ἐξ ὧν ἔχεις· ἡ προσφορά σε εἶναι δυσώ-
δης, ὡς ἀπὸ τὸν πηλὸν ῥερυπωμένη καὶ ἀπὸ τὴν λάσπην· δὲν
κατευθύνεται ὡς θυμίαμα ἐνώπιον τῆς Θεῶς ἡ προσευχή σε. Τὰ
προσφερόμενα δι' ἐκείνης, ἢ τὰ ζητούμενα διὰ ταύτης, εἶναι
καρποὶ ὅλως δι' ὅλα γήινοι καὶ βορβορώδεις. Οὐδὲν ἐν αὐτοῖς ὑ-

ψηλὸν καὶ ἐράνιον ἀκραιφνῶς· ἔδεις ἀτμὸς πνευματικῆς εὐαδίας καὶ χάριτος· ἔδεν Πνεῦμα ζωῆς. „Καὶ ἦνεγκε Κάιν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ Κυρίῳ.” (α). Νομίζεις Χριστιανέ, ὅτι ταῦτά σε τὰ τοιαῦτα καλὰ προσφερόμενα, ὁ Θεὸς εὐαρέσως τὰ ἀποδέχεται; Ὁχι: ἀπατάσαι. Ὁ Θεὸς δέχεται τὰ ὀλοκαυτώματα τῷ Ἀβελ: „ἐπὶ δὲ Κάιν, καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις αὐτοῦ ἐπροσέσχευεν. (β) οὐδὲ ἤξιώσε νὰ ἐπιβλέψῃ.

§. 13.

Ἡ ἁμαρτία αὐτὴ κατ’ ἐαυτὴν εἶναι ποινὴ εἰς τὸν ἁμαρτάνοντα.

Ἡ ἁμαρτία, ἐχὶ μόνον προξενεῖ θλίψιν καὶ ταραχὴν ψυχῆς ἀφ’ ἧς γένῃ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ πρὶν γένῃ. Αὐτὴ εἶναι ἐν γέννημα ἀλλόκοτον· γέννημα παρὰ φύσιν, καὶ ἀποτροπον, καὶ θηριῶδες: τὸ ὅποσον, ὥσάν τῆς Ἐχιδνῆς, διασπαράττει καὶ καταρχίζει τὰ πλάγχθη τῆς κοιλίας ὅπῃ τὸ κυοφορεῖ. Βλέπε τὸν Κάιν: ἡ λύπη τῆς ψυχῆς τε φαίνεται εἰς τὸ πρόσωπόν τε, καὶ πρὶν ἀκόμι φονεύσῃ τὸν ἀδελφόν. „Ἰνὰ τί περίλυπος ἐγένεω, καὶ ἵνα τί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σε;” (γ). Ἴσως διατὶ εἶδε καταφρονημένην καὶ ἀπερριμμένην ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν θυσίαν αὐτοῦ; Ἀλλ’ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον ἔξεκε τὴν τοιαύτην λύπην νὰ τὴν θεραπεύσῃ, ἂν ᾔθελεν. „Οὐκ ἔαν ὁρῶς μὲν προσενέγκῃς, ὁρῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; κάμε λοιπὸν τὸν διαμερισμὸν τῆς προσφορᾶς σου ὁρθόν, καὶ τῷ λοιπῷ ἡ ἁμαρτία ἐκλείπει, καὶ ἡ συνειδήσις εὐαρεσεῖται, καὶ

(α) Γεν. 4. 3.

(γ) Γεν. 4. 6.

(β) Αὐτ. 5.

ἡ ψυχὴ ἀναπάνεται καὶ ἡσυχάζει : ἡσυχασον. (α). Ἀλλ' ὅχι : αὐτὸς ἐπάνω εἰς τὴν διαστροφὴν τῆς αἰτάντης θυσίας τε, βλέπει καὶ τὴν εὐθύτητα τῆς θυσίας τῷ ἀδελφεῷ τε, καὶ διὰ τῆτο λυπεῖται διπλᾶ. „Διπλᾶ τὰ τῆς λύπης αὐτῷ γέγονε, (λέγει ὁ θεὸς Χρυσόστομος) ἔχ' ὅτι αὐτὸς „μόνος ἀπόβλητος γέγονεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ τῷ „ἀδελφῷ δῶρον προσεδέχθη.” Ὁ δὲ, οἶον ἀποδυσπετῶν ὁ ἀνόητος, μελετᾷ προσέτι εἰς τὴν καρδίαν τε, καὶ ἄλλο τι κακὸν ἀνομώτερον· μελετᾷ νὰ χύσῃ τὸ αἷμα τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ· καὶ τὸ πρόσωπον τῷ φονεύῳ ἐλέγχει τὴν βυσσοδομέυσαν ἐν τῇ ψυχῇ ταραχὴν καὶ ἀκαταστασίαν καὶ κακοήθειαν ἔτι καὶ πρὶν φονεύσῃ. Ἀφ' ἧς φονεύσῃ, σένει καὶ τρέμει ἐπὶ τῆς γῆς : βέβαια. Ταῦτα εἶναι τῆς ἁμαρτίας τὰ ἐπίχειρα, τοιαῦτα τὰ ἀποκαρπώματα τῷ κακίῳ τέτε φυτῷ. Ὅμως καὶ πρὶν φονεύσῃ, συγνάζει ὁ Καὶν, καὶ λυπεῖται, καὶ ἀδημονεῖ, καὶ ταραττεται· ἔχων εὐκόλον, ὥς ἤκουσε, τὸν τρίπον νὰ ἡσυχάσῃ : ἡσυχασον. Ἡ ψυχὴ ὥσάν ἂν ἀφ' ἑαυτῆς ἐπρολάβανε πρὸ τῷ ἔργῳ τὴν κατ' ἑαυτῆς καταδίκην, μόνῃ ἀφ' ἑαυτῆς βασανίζεται, καὶ ταλαιπωρεῖται, ἤδη καὶ πρὶν πταίσῃ, κατὰ τὸν καὶ ἀφ' ἧς ἡμαρτε πταίσασα. „Ἴδὲ ὠδίνῃσεν ἀδικίαν, συνέλαβε πόνον, καὶ ἔτεκεν ἀνομίαν.” (β). Πόνοι ὠδίνων πρὸ τῷ τόκῳ, καὶ πόνοι ἔπειτα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τοκετὸν, καὶ πόνοι τελευταῖον καὶ μετ' αὐτὴν τὴν τοκεῖαν βαρύτεροι καὶ χαλεπώτεροι.

Καὶ ἡ γυνὴ ἐφίδεται ὅταν συλλαμβάνῃ, ἀλγεῖ καὶ ὀδυνᾷται ὅταν τίκῃ, ἀλλ' ὑπερχαίρει εὐφραινομένη καὶ ἀγαλλιωσα, ἀφ' ἧς γεννήσῃ, βλέπεσα ὅτι ἔδωκεν ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπον. Ἀλλ' ὁ ἁμαρτωλὸς ποιεῖ καὶ ὅταν συλλαμβάνῃ,

(α) Αὐτ. 7.

(β) Ψαλμ. Ζ. 14.

μελετῶν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἁμαρτίαν: συνέλαβε πόνον·
 πονεῖ καὶ ὅταν ὠδίνῃ τὴν ἄθροιστον πράξιν: ὠδίνῃ σεν ἀδι-
 κίαν· πονεῖ καὶ ἀφ' ὅτ' ἐκτελέσῃ: διατὶ τότε μάλισα βλέ-
 πει τὸ ἴδιον αἶχος, γνωρίζων τὸ πᾶναισchron καὶ ἀηδέσατον,
 καὶ παγκάκισον τέρας, τὸ ὅποσον ἀνόμως ἐγέννησε: καὶ ἔ-
 τεκεν ἀνομίαν. Εἶναι ζωὴ ἄρα γε, ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆ
 ἁμαρτωλῆ πικροτέρα καὶ ὀδυνηροτέρα, ἀθλιωτέρα καὶ πλέον
 ταλαίπωρος;

§. ιγ.

Πολλοὶ Καίνιζουσιν.

ὦ Γονεῖς! ἂν σᾶς ἐρωτήσῃ τις: πῶς εἶναι ὁ ἦός σας;
 πολλάκις ἀποκρίνεσθε: δὲν ἡξεύρομεν. ὦ Πατέρες Πνευ-
 ματικοί! ἂν σᾶς ἐρωτήσῃ τις: πῶς εὐρίσκονται, ἢ πῶς πολι-
 τεύονται τὰ πνευματικὰ τέκνα σας; ἀποκρίνεσθε: δὲν ἡ-
 ξεύρομεν. ὦ Ἱερεῖς καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ Ποιμένες τῶν ψυχῶν!
 ἂν σᾶς ἐρωτήσῃ τις: πῶς περιέρχονται, ἢ πῶς ἀναστρέφονται
 τὰ λογικὰ θρέμματα τῆς Ἐνορίας, ἢ τῆς Ἐπαρχίας σας;
 Πρόβητα νομῆς ὑμῶν; ἀποκρίνεσθε: (καὶ τῆτο ἂν θέλε-
 τε νὰ ὁμολογήσετε τὴν ἀλήθειαν, πρέπει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
 σον νὰ ἀποκριθῆτε·) δὲν ἡξεύρομεν· οὐ γινώσκου-
 μεν. Ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν ἔδωκε πρὸς Θεὸν καὶ ὁ Κάιν,
 ὅταν ἠρωτήθῃ: „Πῶς εἰσὶν Ἀβελ ὁ ἀδελφός σου;”
 τοιοτρόπως ἀπεκρίθη καὶ ἐκεῖνος: οὐ γινώσκω· δὲν ἡξεύ-
 ρω. Καὶ αὐτὸς ἀπετόλμησε νὰ προθέσῃ, τὸ: „Μὴ φύ-
 „λαξ τῷ ἀδελφῷ μου εἰμὶ ἐγώ;” (α). Ἀληθὲς εἶναι,
 ὅτι ἡ ἀδελφοκτονία ἔπρεπε νὰ κατασῇ τὸν Κάιν ἄφωνον.
 Ἀν δὲν εἶσαι ὡς Κάιν, κατὰ τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἐπισασί-

(α) Γεν. Δ'. 9.

ας, φύλαξ τῆ ἀδελφῆ σε, δὲν ἔπρεπεν ὅμως νὰ γένῃς
 ἔδὲ τῆ ἀδελφῆ σε φονεύς. Α'Μ' ἀπετόλμησεν (εἶπα), καὶ
 ἔτι ἐπρόφθεσεν ἐκεῖνο ὁπῶ, μετὰ τὴν φρικτὴν ἀδελφοκτονί-
 αν, δὲν ἔπρεπε παντελῶς νὰ ἀνοίξῃ σῶμα νὰ εἰπῇ: Μὴ
 „φύλαξ τῆ ἀδελφῆ μου εἰμὶ ἐγώ; Α'Μ' ὑμεῖς ὦ
 Γονεῖς, περὶ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων σας: ὑμεῖς ὦ Ἱε-
 ροὶ Πατέρες περὶ τῶν πνευματικῶν τέκνων σας: ὑμεῖς ὦ Ἱε-
 ρεῖς περὶ τῶν Ἐνοριτῶν σας: ὑμεῖς ὦ Ἐπίσκοποι περὶ τῶν Ἐ-
 παρχιωτῶν σας, ἡμπορεῖτε νὰ εἰπῇτε: μὴ φύλαξ τῆ υἱῆ μου,
 ἢ τῆς θυγατρός μου; μὴ φύλαξ τῆ πνευματικῆ τέκνου μου; μὴ
 φύλαξ τῆ Ἐνορίτε μου; μὴ φύλαξ τῆ Ἐπαρχιώτε μου, εἰμὶ
 ἐγώ; Ναί; σὺ βέβαια, ἢ κατὰ λόγον γεννήσεως, ἢ κατὰ
 χρέος ἐπαγγέλματος καὶ ἐπιστάσεως, σὺ εἶσαι ὁ φύλαξ, σὺ ὁ κη-
 δεμῶν, σὺ ὁ μελεδωνὸς, σὺ ὁ ἐπιμελητὴς, σὺ ὁ ἐπιστάτης. Δὲν
 ἡμπορεῖς ἐπομένως ἀμελήσας, νὰ εἰπῇς πρὸς δικαιολογίαν σε,
 ὅτε ἐκεῖνο ὅπῃ εἶπεν ὁ Κάιν· χειρότερος κατὰ τῆτο ἀπὸ τὸν Κάιν,
 καὶ πλέον ἀναπολόγητος. Ἀλογος καὶ ἀπότομος, ἴσως ἀπο-
 κριδῆς, ὁ ἐμὸς ἕτος ἔλεγχος· ἐπεὶ δὲ ὁ Κάιν ἔχυσεν τὸ αἵ-
 μα τῆ ἀδελφῆ αὐτῆ. Αἴχ! . . . νὰ ἀποκριθῶ; Καὶ πο-
 σάκις σὺ φονοκτονεῖς τὸν υἱόν, καὶ τὴν θυγατέρα, καὶ τὸν εἰς
 τὴν πνευματικὴν σε καθοδήγησιν καὶ ἐπιστάτευσιν παραδοθέντα
 Χριστιανόν, προξενῶν αὐτῷ τὴν νέκρωσιν τῆς ψυχῆς, χαλε-
 πωτέραν ἀσυγκρίτως πολὺ τῆς τῆ σώματος; διδῶς αὐτῷ
 ἔτι καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, ἢ μὲ τὰς κακὰς συμ-
 βελάς σε καὶ προτροπὰς, ἢ καὶ μὲ τὸ κακόν σε παράδειγμα;
 Καὶ ὁ θάνατος (φεῦ!) ὁ θάνατος ἕτος, εἶναι ἀπαραβλήτως
 τῆ θανάτε ἐκεῖνε, χαλεπώτερος, καὶ ζημιωδέστερος! θά-
 νατος ψυχῆς! θάνατος αἰώνιος! θάνατος χωρὶς ἐλπίδα
 βεβαίαν ἐξαναθάσεως! Ἐκεῖ, „ἔχανεν τὸ σῶμα αὐ-
 „τῆς ἡ γῆ, ἐδῶ διήνοιξε φάρυγγα ὁ Αἴδης.
 „Φωνὴ αἵματος ἀδελφῆ, ἐβόα ἐκεῖ πρὸς Θεὸν

„κατὰ τῆς ΚΑΪΝ ἐκ τῆς γῆς.” Φωνὴ αἵματος τῆς γῆς
βοᾷ ἐνταῦθα πρὸς Θεὸν κατὰ σὲ· πλὴν ὅχι ἐκ τῆς γῆς,
ἀλλ’ ἐκ τῶν ὑποχθονίων, ἀλλ’ ἐκ τῆς γεέννης, ἀλλ’ ἐκ
τῆς κολάσεως, καὶ ἐκ τῶν ἀπαρμυζήτων ἐκεῖ καὶ ἀτελευ-
τήτων βασανιστηρίων· ἢ, νὰ εἰπῶ κάλλιον, Φωνὴ πνεύματος,
ἀκαταπαύτως ὀδυνωμένε, Φωνὴ πυρὸς ἀσβέστε, Φωνὴ σκώ-
ληκος ἀκοιμήτε, Φωνὴ βρυγμῶν ὀδόντων καὶ σεναγμῶν ἀπαύ-
σεων, καὶ θρήνων ἀπαρηγορήτων, καὶ ἀδεραπεύτων. Κατη-
ραμένοι Γονεῖς! κατηραμένοι Διδάσκαλοι! κατηραμένοι Ποι-
μένες, ἐπιστάται τάχα, καὶ ὁδηγοὶ, καὶ φύλακες τῶν ψυχῶν-
μας, ἐπιστάται ὅμως ἢ ῥάθυμοι καὶ ἀμελεῖς, καὶ παντάπασιν
ἀμέριμνοι· ἢ ἐπιζήμιοι καὶ ὀλέθριοι, καὶ φθορεῖς, καὶ λυμεῶ-
νες εἰς ἄκρον ἐπιζήμιοι.

§. 13’.

Εἰκὼν τῆς ἁμαρτωλῆς οὐ ΚΑΪΝ.

„Ἐσομαι σένων καὶ τρέμων ἐπὶ τῆς γῆς.”
(α). Δὲν εἶναι, παρακαλῶ, φανερὸς οἶοντις καὶ ἀκριβὲς τύ-
πος ὁ ΚΑΪΝ, τῆς ἁμαρτωλῆς κατακρίτε, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
Κρίσεως; Ἀπαραλλάκτως καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς τότε, αὐτὸς ἀφ’
ἑαυτοῦ, τὴν κατ’ ἑαυτοῦ θέλει ἀναγκασθεῖ νὰ γνωρίσῃ δι-
καίαν ἀπόφασιν· ἀφ’ ἑαυτοῦ μέλλει νὰ ὁμολογήῃ, τί δίκαιον
εἶναι νὰ πάθῃ. „Ἐσομαι σένων καὶ τρέμων ἐπὶ
τῆς γῆς.” (ὁ ΚΑΪΝ ἔλεγε·) πᾶς ὁ εὐρίσκων με
ἀποκτενεῖ με. „Ἐσομαι σένων καὶ τρέμων,”
(μέλλει νὰ εἰπῇ τότε καὶ ὁ κατάκριτος.) Ἡ διαφορὰ ὅμως
εἶναι μεγάλη, ἀσύγκριτος, ἀνεξήγητος. Ὅτι ὅχι ἐπὶ τῆς
γῆς, ἀλλ’ ὑπὸ τὴν γῆν, ἔσομαι ὀδυνώμενος ἐν τῇ φλογὶ

(α) Γεν. Δ. 14.

τῆς Γεέννης, εἰς τὰ κατώτατα βάθμῃ, εἰς τὸν Τάρταρον ὅπε ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Ὅχι ἕως ἧ' ἀποθάνω, ἀλλὰ διὰ παντὸς, ἀλλ' αἰωνίως. Διότι, ἐχὶ ἐκεῖ πᾶς ὁ εὐρίσκων με ἀποκτενεῖ με, ἀλλ' ἔδεις ἐκεῖ εὐρεθήτεται, ὅς τις ἀποκτενεῖ με· ἐγὼ αὐτὸς μάλισα θέλει ποθῶ τότε ἂν ἦτον τρόπος νὰ εὕρω τὸν θανατώσοντα· ἀλλ' ὁ θάνατος ἐκεῖνος εἶναι ἀθάνατος.

§. κ'.

Ὁ ἀπὸ Θεῷ χωρισμὸς κόλασις βαρυτάτη.

Τὶ ὄφελος εἰς τὸν Κάιν, ἂν κατοικῇ εἰς γῆν Ναῖδ, καὶ ἂν διατρίβῃ κατέναντι τῆς Εὔδῃ; (α) Ἀφ' ἧ' ἐξ ἡλθεν ἀπὸ προσώπου τῷ Θεῷ, ὅχι κατέναντι τῆς Εὔδῃ ἂν διάγῃ, ἀλλὰ καὶ μέσα εἰς αὐτὸν τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς, δὲν ἔχει ὁ ἄθλιος ἐκ τέτοιο κέρδους ἔδεν, ἐδὲ παρὰ μικρὰν εὐχαρίστησιν, ἢ ἄνεσιν καὶ ἀναψυχὴν τινα καὶ παρηγορίαν. „Ἡ βαρυτάτη κόλασις τοῖς εὖ φρονέουσιν (ὡς ὁ μέγας λέγει Βασίλειος), εἶναι ὁ ἀπὸ Θεῷ χωρισμός.“ Μακρὰν τῷ Θεῷ προσώπου, καὶ ἡ Εὔδῃ εἶναι ἀτερπής· μακρὰν τῆς τῷ Θεῷ χάριτος, καὶ ὁ παράδεισος αὐτὸς εἶναι μία κόλασις· μάλιστ' αὖ καὶ ἡ ἀπεναντίας θεία τῷ καλῷ ἐκείνῳ καὶ παντέρπνῳ χωρὶς τῆς τρυφῆς, ἐπαυξάνει καὶ ἐπιτείνει τὴν κόλασιν. Ἡ πρὸ ὀφθαλμῶν παράστασις τῷ ἔφετῷ εἰς πᾶσαν καιρὸς σιγμὴν ὑπεκκαίει τὴν ἔφεσιν, καὶ ἀναμιμνήσκουσα τὴν ζημίαν τῆς ὑσερήσεως, ἐπανακαινίζει τὴν θλίψιν, καὶ ἐπιβαρύνει τὴν ποινὴν. Διὰ τῆτο καὶ ὁ Γενάρχης, ἀφ' ἧ' διὰ τὴν παρakoὴν ἐξορίζεται τῷ παραδείσῳ, κατοικίζεται ἀπέναντι καὶ αὐτὸς, διὰ νὰ βλέπῃ τι ὑσερήθῃ, καὶ νὰ ταλανίζῃ τὴν συμφορὰν τε. Ὁμοίως καὶ ὁ πλείσιος τῷ Εὐαγγελίῳ θεωρεῖ ἄντικρυ

(α) Γεν. Δ'. 16.

τὴν ἀνάπαυσιν τῷ πτωχῷ Λαζάρῳ ἐν τοῖς κόλποις τῷ Ἀβραάμ,
καὶ ὅπως ὀδυνηροτέραν αἰσθάνεται τῆς κατακαΐσεως αὐτὸν φλο-
γὸς τὴν δριμύτητα. (α)

§. κα.

Ἡ τῶν ἄλλων κακία δὲν ἀναγκάζει νὰ γίνωνται
κακοὶ καὶ οἱ ἄλλοι.

Οἱ πρὸ τῷ Κατακλυσμῷ ἄνθρωποι, κατέστησαν ἅπαντες
καθόλου σάρκες· τετέστιν εἰς τὰ τῆς σαρκὸς καὶ τὴν ἄλλην τῷ Κό-
σμῳ ματαιότητα ὅλοι ἐκδοτοί, καὶ διὰ τῆτο ἀνάξιοι τῆς μετε-
στάσεως τῷ Θεῷ Πνεύματος. „Οὐ μὴ καταμείνη τὸ Πνεῦ-
μα ἐν τοῖς ἀνθρώποις τέτοις διὰ τὸ εἶ-
ναι αὐτὰς σάρκας. (β) Διὰ τὸ σαρκικαῖς
πράξεσιν αὐτὰς δεδαπανῆσθαι, καὶ μὴ εἰς δέον
κεχρηθῆναι τῇ τῆς ψυχῆς ἐσίᾳ, ἀλλ' ὡς σάρ-
κα μόνον περικειμένους, καὶ ἐρήμους ψυχῆς ὄν-
τας, ὅπως τὸν ἑαυτῶν βίον καταναλίσκειν.”
(ὡς ὁ Θεὸς ἐρμηνεύει Χρυσόστομος.) Τῆτο σημαίνει πάντως τὴν
ὑπερβάλλουσαν τῷ ἀνθρώπινῳ γένει διαστροφὴν, καὶ τὴν κοινὴν
τῶν ἡθῶν καὶ τῷ βίῳ διαφθοράν. „Πάντες ἐξέκλιναν,
ἀλλ' ἡ χρειώθησαν, καὶ ἔστι ποιῶν χρηστότητα,
καὶ ἔστιν ἕως ἑνός.” Τῷ ἑνὶ τυχόν, ἢ καὶ τῶν ὀλίγων
ἄλλων, εἰς τὸν ὀλοτελῆ καταποντισμὸν τῆς κοινότητος σχε-
δὸν μηδὲ διακρινομένων. Ἀλλὰ τὸ τοῖστον ὑπερβολικὸν τῆς κα-
κίας χεῦμα, δὲν ἐμπόδιζε νὰ εὐρεθῶν καὶ ψυχαίτινες, ἐν αἷς τὸ
Πνεῦμα τὸ τῷ Θεῷ ἐτι παρέμενεν. Ἐπληθύνθησαν γὰρ αἱ τῶν
ἀνθρώπων κακαίαι ἐπὶ τῆς γῆς εἰς τὸ ἄκρον. „καὶ πᾶς τις

(α) Ὅρα §. η.

(β) Γεν. 5. 3.

„διενοεῖτο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ
 „πονηρά.” (α). Μεταξὺ ὅμως τῆς κοινῆς διαστροφῆς ἐν-
 ρισκόμενος ὁ Νῶε, δὲν ἐσυμπαρασύρη ἀπὸ τὸ ῥεύμα ἐκεῖνο
 ὁμῶς μὲ τὰς ἐπιλοιπὰς. Αὐτὸς διεφυλάχθη „δίκαιος, τέ-
 „λειος ἐν τῇ γενεᾷ. αὐτῆς: ὅθεν εὗρε χάριν ἐναν-
 „τίον Κυρίου, καὶ εὐηρέσθησε τῷ Θεῷ.” (β). Οὐδεὶς
 ἀναγκάζεται, διότι ἔτυχε νὰ συνδιατρίβῃ μετὰ πονηρῶν
 καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων, διὰ τῆτο νὰ ἐκπέσῃ καὶ αὐτὸς εἰς
 τὴν αὐτὴν διαφθοράν, ἐν ὅσῳ κύριος εἶναι τῆς ἰδίας προαιρέ-
 σεως. Οὐδεὶς εὐλόγως τὴν τῶν ἄλλων κακίαν, τῆς κακίας
 τῆς ἑαυτῆς προβάλλει πρόφασιν.

§. κβ.

Ἡ ἀρετὴ τῶν γονέων, πρᾶγμα ὠφελιμώτα-
 του εἰς τὰ τέκνα.

Τὴν δικαιοσύνην τῆ Νῶε ἡ Θεία Γραφή λαμπρῶς τὴν ἀνα-
 κηρύττει. „Νῶε ἀνθρώπος δίκαιος, τέλειος.... Νῶε
 „εὗρε χάριν ἐναντίον Κυρίου τῷ Θεῷ..... Τῷ
 Θεῷ εὐηρέσθησε Νῶε. Περὶ δὲ τῶν υἱῶν αὐτῆς, τὰς ὁποίας
 καὶ κατ' ὄνομα ἀναφέρει, καὶ περὶ τῆς γυναικὸς αὐτῆς καὶ τῶν νυμ-
 φῶν αὐτῆς, ἃς ἀναφέρει ἀνωνύμως (γ) οὐδεμίαν μαρτυρίαν ὁ
 Θεὸς λόγος ἐπιφέρει ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης. Ἡ σιγὴ αὕτη ἴσως
 κινήσῃ εἰς ὑποψίαν τινα, μήπως καὶ ἡ Φαμίλια τῆ Νῶε, δὲν
 ἦτον ἐδ' αὐτῇ τῆς καθόλου διαφθορᾶς πάσης σαρκὸς (δ)
 καὶ παντὸς ἀνθρώπου, (ε) πάντῃ ἀμέτοχος. Ἡ δὲ τοιαύ-

(α) Αὐτ. 5.

(β) Αὐτ. 5. 12.

(β) Αὐτ. 8. 9.

(ε) Αὐτ. 13.

(γ) Ὁρα Γεν. 5. 10. καὶ 18. Ζ. 7. καὶ 13. Η. 16. καὶ 18.

τῇ ὑπόνοιᾳ ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ τινὰ πιθανότητα, ἀπὸ τὴν ἀναισχυντίαν ὅπῃ ἔδειξεν εἰς τὸν Πατέρα Νῶε, ὁ εἰς τῶν τριῶν υἱῶν αὐτοῦ ὁ Χάμ μετὰ ταῦτα.

Α' Μ' ὅμως δίκαιον εἶναι, ἂν δὲν ἀναβιβάσωμεν εἰς τὴν τελειότητα τῆς ἀρετῆς τῷ πατρὶ τὴν ὅλην Φαμιλλίαν, ὅτε πάλιν νὰ τὴν καταβιβάσωμεν ἕως εἰς τὴν τότε ἐπικρατήσασαν μεγάλην διαστροφὴν τῆς λοιπῆς ἀνθρωπότητος. Βλέπομεν ὅτι ὁ Θεὸς ἔλαβε πρόνοιαν τῆς Φαμιλλίας ὅλης, καθὼς καὶ πατρός: „Εἶσελθε σὺ, καὶ πᾶς ὁ οἶκος σου εἰς τὴν Κιβωτόν:” (α) καὶ ἀγκαλὰ προφέτει: ὅτι σε εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Τῷτο ὅμως ἡμπορεῖμεν νὰ τὸ ἐκλάβωμεν κατ' ἐξοχὴν περὶ τοῦ Νῶε ῥηθέν· ἀλλ' ὅχι εἰς τρόπον ὅπῃ καὶ ὁ πᾶς οἶκος τοῦ δικαίου νὰ μὴν ἦτον τῆς σωτηρίας ἐκείνης ἄξιος, ὅταν μάλιστα δὲν ἔχομέν τινα λόγον ἀλλαχόθεν, ὅπῃ νὰ σηρίξῃ εἰς ἡμᾶς τὴν τοιαύτην περὶ τῆς τοῦ δικαίου οἰκίας ἀριστερὰν ὑπόληψιν. Οὔτε καὶ μετὰ τὴν ἐκκόπασιν τοῦ ὕδατος, ἐξελεθόντας τῆς Κιβωτοῦ, βλέπομεν (β) ὅτι ὁμοίως „ἐυλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν Νῶε, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ:” (γ). καὶ τὴν αὐτὴν Διαθήκην κοινῶς διέδετο, καὶ μετὰ τοῦ Νῶε, καὶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. „Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Νῶε, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ λέγων: Ἰδὲ ἐγὼ ἀνίστημι τὴν Διαθήκην μου ὑμῖν, καὶ τῷ σπέρματι ὑμῶν μετ' ὑμᾶς.” (δ)

Εἴτε ὅμως ἡ Φαμιλλία ὅλη ἦτον δικαία καὶ τελεία ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ, ὥς ὁ Νῶε αὐτός· εἴτε ὅχι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ μετείχεον ὅπως τῆς προσροπῆς τε καὶ λύμης παντὸς τοῦ τότε ἀνθρωπίνου γένους, καὶ πάσης σαρκός· ὅπως ἅντις καὶ ἐκλάβη τὸ

(α) Γεν. Ζ. 7.

(β) Αὐτ. Η. 16. 18.

(γ) Αὐτ. Θ. 1.

(δ) Αὐτ. Θ. 10.

πρᾶγμα, καὶ κατὰ τὴν μίαν ὑπόληψιν, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην. Πολυωφελέσατον, ἐντεῦθεν εἰς ἅπαντας τὰς γονεῖς πρόκειται τὸτο τὸ μάθημα· ὅτι· ἂν ἡ Φαμιλία δὲν ἠκολέβηται τὰ ἴχνη τῆς δικαιοσύνης καὶ τελειότητος τοῦ Πατρὸς, ὠφελήθη ὅμως ἀπὸ τὴν τοῦ Πατρὸς ἀρετὴν, καθότι εἰς τὸν κοινὸν ὄλεθρον τῆς γῆς, ἡ Φαμιλία αὕτη ὅλη διεσώθη, διὰ τὴν τοῦ ἑαυτῆς Πατρὸς ἀρετὴν τε καὶ ἀγιότητα. „Εἰσελθε σὺ, καὶ πᾶς ὁ „οἶκός σε εἰς τὴν Κιβωτὸν, ὅτι σε εἶδον δίκαιον „ἐναντίον μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ.” Καὶ πάλιν: Ἄν ἡ Φαμιλία ἔξη κατὰ τὸν Πατρικὸν τύπον, μιμημένη τῆς κεφαλῆς τὸ παράδειγμα (καθὼς εἶναι δίκαιον νὰ πισεύσωμεν.) Ἀπὸ τὸν Πατέρα εὐλόγως συλλογιζόμεθα, ὅτι ἀπήλαυσε διπλὴν τὸ κέρδος: τὸ μὲν, ὅτι παρ' αὐτῆς εἰς ἀρετὴν κακοδηγηθεῖσα, ἐνέρευσσε καθὼς αὐτὸς, ἔτω καὶ αὐτὴ τῷ Κυρίῳ· τὸ δὲ, ὅτι ἠλευθερώθη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὴν πανολεθρίαν, τῷ Κυρίῳ εὐαρεσίσασα.

Ἀκούσατε τὸ μέγα καὶ πολυωφελέσατον τὸτο μάθημα οἱ γονεῖς· ζητεῖτε θεοσεβῶς, πολιτεύετε θεαρέτως, ἐπιμελεῖσθε τῆς ἀρετῆς, ἐργάζεσθε τὴν δικαιοσύνην καθ' ὅσον δύνασθε, ἐν τῇ γενεᾷ ὑμῶν. Τότε καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὴν γενεάν τῶν διεσραμμένων ἀνθρώπων, θέλει ἀκολουθήσεν τὸ ἐδικόν σας παράδειγμα· ἀκόμι καὶ ἐκεῖ ὅπου διαφθαρῇ ἡ γῆ, καὶ πληθῇ ἀδικίας, ἀκόμι καὶ ὅταν διασφαρῇ πᾶσα σάρξ, καὶ ἐκτραπῇ εἰς τὴν πονηρίαν πᾶς ἄνθρωπος, ἀκόλουθον εἶναι, τὸ νὰ μιμηθῶσι τοῦ Νῶε τὰ τέκνα, τὸν ἑαυτῶν πατέρα τὸν δίκαιον ἐν τῇ γενεᾷ αὐτῆς, καὶ τότε θέλωσιν εἶσαι τῷ ὄντι μακαριστὰ καὶ εὐδαίμονα. Ἐὰν δὲ, ἐξ ἀτυχίας, ἄλλῶς συνέβῃ τὸ πρᾶγμα, πάλιν εἶναι ὀλιγώτερον ἄξια· πάλιν ἀποκερδαίνεσι τὰ τέκνα ἀπὸ τὴν τοῦ πατρὸς ἀρετὴν τε καὶ εὐδοκίμησιν. Πάλιν διὰ τὴν ἐκείνου ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, ὁ Θεὸς ὁ πανάγαθος θέλει κατοικτειρήσει καὶ ταῦ-

τα, καὶ ἀπὸ πολλὰ ἐναντία συμπτώματα θέλει τὰ διαφυλάξει: καὶ ἐπομένως μένει ἡ ἀγαθὴ ἐλπίς, νὰ εἰσενεχθῇ μετὰ τοῦ Νῶε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ εἰς τὴν Κιβωτὸν τῆς σωτηρίας, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν εἶδε δίκαιον ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ. Τοιαύτην ὑπόχρεσιν ὁ Θεὸς ἔδωκε καὶ εἰς τὸν Προφῆτην καὶ Βασιλέα Δαβίδ. „Εἰὰν ἐγκαταλίπωσιν οἱ υἱοί σου τὸν νόμον μου, καὶ τοῖς κρίμασί μου μὴ πορευθῶσιν· εἰὰν τὰ δικαιοσύματά μου βεβηλώσωσι, καὶ τὰς ἐντολάς μου μὴ φυλάξωσιν, ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μάστιγι τὰς ἀδικίας αὐτῶν, τὸ δὲ ἔλεός μου ἐμὴ διασκεδάσω ἀπ’ αὐτῶν, ἐδ’ ἐμὴ ἀδικήσω ἐν τῇ ἀληθείᾳ μου, ἐδ’ ἐμὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου, καὶ τὰ ἐκπορευόμενα ἐκ τῶν χειλέων μου ἐμὴ ἀφ’ ἐμοῦ.” (α)

§. κγ.

Εὐκόλη ἢ διαστροφὴ, δύσκολη ἢ διόρθωσις.

Εἰς τεσσαράκοντα νυχθήμερα διὰ τῆ Κατακλυσμῆ ἡ γῆ ὅλη κατεποντίσθη, καὶ διεφθάρη ἅπαν τὸ ἐν αὐτῇ ἀνάστημα. (β) Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν ἡ γῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, πόσος καιρὸς ἐχρειάσθη; „Εἰν τῷ ἑξακοσιστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ τῆ Νῶε, τῆ δευτέρου μηνὸς, ἐβδόμη καὶ εἰκάδι τῆ μηνὸς... ἐρῶράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ καταρῶράκται τῆ ἐρανοῦ ἠνεώχθησαν. (γ) ἔπειτα ἐν ἔτει τῷ ἑξακοσιστῷ... ἐν τῷ δευτέρῳ μηνὶ ἐξηράνθη ἡ γῆ ἐβδόμη καὶ εἰκάδι μηνὸς. (δ)

(α) Ψαλμ. ΠΗ. 30—34.

(γ) Αὐτ. 11.

(β) Γεν. Ζ. 12.

(δ) Αὐτ. Η.-13. 14.

Ὡς ἐ δια νὰ ἀποκατασταῇ πάλιν ἡ γῆ εἰς τὴν προ-
λαβέσαν αὐτῆς κατὰστασιν, ἐχρειάσθη ὁλόκληρον ἓν διά-
σημα καιρῷ ἐνιαύσιον. Καὶ διὰ νὰ φθάσῃ πάλιν κατ' ὁ-
λίγον ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸν πρὸ
τῆ κατακλυσμῆ πληθυσμὸν, πόσος χρόνος ἄρα γε ἐ-
χρειάσθη; Ἀπὸ τὸ παγκόσμιον τῆτο σύμπτωμα, ἐνόησον
Ἀδελφε, τί συμβαίνει, διὰ τὰς γινομένας ἀνομίας, καὶ εἰς
ἐσὲ τὸν μικρόκοσμον. Ὁ τῆς ἀμαρτίας κατακλυσμὸς εἰς ὀλί-
γον καιρῷ διάσημα τάχιστα σὲ καταποντίζει, καὶ ἐξολοθρεύει
ἀπὸ τὴν ψυχὴν σε ἅπαν ἀρετῆς, ὅσον εἶχεν, ἀνάσημα
ἐξ ὁλοκλήρου· ἀλλὰ διὰ νὰ διορθώσῃς ἔπειτα τὴν τόσῃ διαφ-
θορὰν, καὶ ἐπιστρέψας διὰ τῆς μετανοίας νὰ καταντήσῃς πάλιν
εἰς τὴν προτέραν κατὰστασιν, φεῦ! Πόσος καιρὸς ἀπαιτεῖται!
Πόσοι κόποι, πόσοι ἀγῶνες χρειάζονται! Οὕτως ἐξ αὐτῆς τῆς
φύσεως τῶν πραγμάτων ἀκολουθεῖ. Δὲν θεραπεύεται τόσον
εὐκόλα ἡ νόσος, ὅσον εὐκόλα ἔρχεται. Δὲν ἀπορρέουσιν ὁμοίως
ἀπὸ τῆς ψυχῆς τὰ τῶν παθῶν ῥεύματα, οὕτω προχείρως, κα-
θὼς εἰς αὐτὴν ἐπιρρέουσιν. Ἐπιρρέεσι κρηνῶν, κυματιῶν,
πλημμυρῶσι, καταποντίζουσιν, ἀλλ' ἀναχωρῶσι καὶ ἀποσύρονται
κατὰ ξανίδας τε καὶ λεπτὰς σαγόνας. Αὕτη ἡ παλὶρροία δὲν
γίνεται ἰσόχρονος· ὁ ἀνάρρῳς μεγάλα καὶ πολλὰ ἀπαντᾷ τὰ
ἐμπόδια. Συντρέχει ἡ πείρα εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆ θεωρήματος,
καὶ δὲν μένει ἀμφισβηλία. Ὅχι τόσον προχείρως ὁ ἀμαρτωλὸς
διορθεῖται, ὅσον ὀξέως καὶ ὁ δίκαιος αὐτὸς διασρέφεται.

§. κδ.

Μέση ἀκέσιος συγγνωσὴ· μέση ἐσθελέσιος,
πάθος βδελυρὸν καὶ ἀναίχυντον.

„Ε^νπιεν ἐκ τῆ οἴνου ὁ Νῶε, καὶ ἐμεθύσθη, καὶ

ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆ. (α) „ἐγυμνώθη „μεθύσθεις.” Τὸ συμβεβηκὸς τῆτο τῆς τῆ Νῶε μέθης, δὲν ἐλογίσθη μεγάλης μέμφεως ἄξιον. Δὲν ἤξευρεν ὁ Νῶε τὴν δύναμιν τῆ ποτῆ, δὲν ἐπροεῖδε τὸ ἀποτέλεσμα· πρῶτος αὐτὸς ἐφεύρε τῆ οἶκῳ τὴν χρῆσιν, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἐδοκίμασε τὴν κατάχρησιν. „Αἱ πειρίαις ἦν ἐκ ἀκρασίας τὸ πάθος” (ὑπεραπολογεῖται ὑπὲρ αὐτῆ Θεοδώριτος.) Ἡ τοιαύτη ἀπολογία δὲν ἔχει τόπον εἰς τὰς μετὰ τὸν Νῶε μεθύσεις. Εἰς μὲν ἐκεῖνον ἡ μέθη ἠκολούθησεν ἀβελήτως· οὗτοι δὲ τρέχουσιν ὀπίσω τῆς μέθης αὐτοὶ θεληματικῶς. Εἰς ἐκεῖνον συνέβη ἡ ἐκ τῆ μεθύσεως γύμνωσις ἀπροαίρετος, εἰς τῆς γίνεται ἡ ἀναίδεια προαιρετική. Ὅθεν καὶ κατὰ τῆτο εἰς ἐκεῖνον μετριώτερον τὸ κακόν, ὅτι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆ ἐμεθύσθη· εἰς τῆς, ἔτε συζολὴν, ἔτε μέτρον δὲν ἔχει τὸ αἶχος· ἐπειδὴ πίνουσι καὶ καταμεθύσκονται θέλοντες· πίνουσι διὰ τὰ μεθύσθωσι, καὶ πίνουσιν ὅχι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν· ἀλλὰ παρρησίᾳ, ἀλλὰ ἀνυποσώλως, καὶ ἐν οἴκοις ἀλλοτρίοις, καὶ ἐν πανδήμοις πανηγύρεσι καὶ συνάξεσι, καὶ ἐν τριόδοις, καὶ ἐν πλατείαις, καὶ ὅλως δὲν αἰχρύνονται. Τί; δὲν αἰχρύνονται; Πολλοὶ καὶ ἐκπομπέουσιν, καὶ καταθριαμβέουσιν μετὰ καυχήσεως ἀρχιμονεῖντες κατὰ διαφόρους τρόπους· καὶ ἔδὲν μετρεῖσι τὴν γύμνωσιν, δι’ ἣν τόσον ὠργίσθη ὁ Πατὴρ Νῶε τὸν υἱὸν αὐτῆ Χαμ, ὥς ἐκατηράσθη Χαναὰν τὸν ἑγγονον, διότι τὴν ἐδημοσίευσεν.

§. κε.

Ἡ μέθη γύμνωσις τῆς ψυχῆς.

„Καὶ ἐμεθύσθη καὶ ἐγυμνώθη. (β). Ἡ γύμνωσις

(α) Γεν. Θ. 21.

(β) Αὐτ.

τῷ Νῶε, ἦτον σωματική. Ἀλλ' ἤμπορῆμεν νὰ εἰπῶμεν ἐν ἀληθείᾳ, ὅτι ὅταν ὁ ἄνθρωπος μεθυθῇ, εἶναι γυμνός, ἀν ὅχι σωματικῶς, τελάχισον ἡθικῶς· τετέσι κατ' αὐτὴν τὴν ψυχὴν· ὅθεν καὶ ἡ παλαιὰ εἴρηται παροιμία: ὅτι ἐν οἴνῳ ἀλήθεια. Διότι ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος καὶ πολὺς πινόμενος, διὰ τὴν ἀνάξισιν ἢν εἰς τὸν σῶμαχον προξενεῖ, καταβολώνει τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐπισκοτίζων τὸ τῆς φρονήσεως ὄμμα μὲ τὰ νέφη τῶν ἀναθυμιάσεων, φέρει εἰς τὸ φῶς ὅχι μόνον τὰς κρυφιώτερας βελὰς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα, καὶ πάντα τὰ πάθη, τὰ ὅποια μετὰ ἄκρας ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς φυλάττει εἰς τὰ ἐνδύτατα νήφων ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ὁ μὲν Σοφὸς ἐκεῖνος ἔλεγεν: ὅτι ὁ οἶνος συνανακεράννυται ταῖς κράσεσι τῶν πινόντων: ἄλλος δέ τις δύνεται νὰ εἰπῇ: ὅτι ὁ οἶνος ἐπὶ τῶν ὑπερπινόντων, δείχνει τῆς ψυχῆς τὴν συνάρμοσιν, ἢ τὴν ἀναρμοσίαν, καὶ παρασαίνει τῇ ἐσωτερικῇ ἀνδρώπῃ γυμνὴν τὴν κατάστασιν. ἐμεθύω, ἐγυμνώθη.

§. κς.

Γουεῖς εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν τιμωρέμενοι.

„Ἐπικατάρατος Χαναάν. (α) Χάμ ὁ Πατὴρ σφάλλει, καὶ Χαναάν ὁ υἱὸς κατακρίνεται. Ὁ Ῥάββι ὁ τῷ Ὁριγένει, ἔλκε τὴν ἀπορίαν ἀποκρινόμενος, ὅτι ἐκ παραδόσεως τινός, ὁ Χαναάν πρῶτος εἶδε τῷ Πάππῃ τὴν γύμνωσιν, καὶ τὴν ἀνῆγγειλεν εἰς τὸν Χάμ τὸν πατέρα αὐτοῦ· ὁ δὲ Χάμ ἀντὶ νὰ ἐλέγξῃ τῷ παιδὸς τὴν βρασύτητα, προσανῆγγειλε καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς ἀδελφὰς τὴν τῷ ἰδίῳ πατρὸς γύμνωσιν, χρέος ἔχων νὰ τὴν σκεπάσῃ. Ἐπεσήριζε δὲ ὁ αὐτὸς Ῥάββι τὴν ἀλήθειαν

(α) Γεν. Θ. 25.

τῆς τοιαύτης παραδόσεως, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, ἐν ἣ ἀναγινώσκωμεν: ὅτι „ἔγνω (Νῶε) ὅσα ἐποίησεν ὁ „ὕς αὐτῷ ὁ νεώτερος· (α) Οὐδὲν ἐπειδὴ ὁ Χάμ ἦτον ὁ δεύτερος τῶν υἱῶν τοῦ Νῶε, καὶ μετὰ τῶτον εἶχε γεννηθῆ ὁ Ἰάφεθ: συμπεραίνεται, ὅτι υἱὸς ἐνταῦθα νεώτερος λεγόμενος, ἐννοεῖται ὁ τοῦ Νῶε ἔκγονος Χαναάν, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς Ἱερᾶς γλώσσης, ἣτις υἱὸς εἶωθεν ἀποκαλεῖν καὶ τὸς Ἀπογόνους. Ἀλλ' ἡμεῖς παρατρέχοντες εἰς τὸ παρὸν τὴν ἐξηγήσιν ταύτην, καὶ εἴτι ἄλλο προσέτι παρὰ τῶν Ἑρμηνευτῶν προστεθῆ, περὶ τοῦ προτεθέντος ἀπορήματος ἀπορρήτοτερον, ἢ βαρύτερον, καὶ προσέχοντες καὶ ἐδῶ εἰς τὸ ἡθικώτερον τῆς Διδασκαλίας, καθ' ἣν ἐξ ἀρχῆς Προεφησάμεθα Πρόθεσιν τῆς Συγγραφῆς τοῦ πενιχρῆς τούτου ἡμῶν πονήματος, εἰς ἄλλον τρόπον ἐπιλύομεν τὴν προκειμένην ἀπορίαν, μετὰ τοῦ ἱεροῦ Θεοδώριτου (β) „Ἐπειδὴ γὰρ ὕς ὢν ἐξήμαρτεν εἰς „Πατέρα, διὰ τῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἀρᾶς δέ- „χεται τὴν τιμωρίαν.” Ομοίως ἀποκρίνεται εἰς τὸ Ἑρώτημα, καὶ ὁ Διόδωρος διερμηνένων. „Ὅτι εἰς πα- „τέρα (ὁ Χάμ) ἁμαρτῶν, εἰς υἱὸν δέδωκε δι- „κην. Καὶ ὁ Γεννάδιος· Καταρᾶται (Νῶε) τὸν Χαναάν, καὶ τὸν Χάμ, διὰ τὸ, ὡς οἶμαι, δίκαιον εἶναι, δύναι δίκην ἐν παιδὶ πατὶδα.” Ναί· ὁ Χάμ ὁ πατὴρ σφάλλει, καὶ Χαναάν ὁ υἱὸς παιδεύεται. Τοιοῦτοτρόπως ὁ πατὴρ παιδεύεται εἰς τὸν υἱόν, διατὶ δὲν ἐφάνη καλὸς υἱὸς πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα. — Εἶναι δυνατόν νὰ εὐδοκίμησῃ εἰς τὰ ἴδια τέκνα ὁ Πατὴρ, ὅταν αὐτὸς ἀνεδείχῃ ὑβρισεὶς υἱὸς καὶ ἀνδράδης πρὸς τὸς ἰδίους γεννήτορας;

(α) Αὐτ. Θ. 24.

(β) Εἰς τὴν Γεν. Ἐρωτ. ΝΗ.

§. κζ.

Διχόνοια πρόξενος λύσεως κ' ὀλέθρου.

Δὲν ἀκύνει, ἢ δὲν εἰσακύνει ὁ εἰς τὸν ἄλλον; ἐξάπαντος ἔδεν ἄλλο θέλει ἀκολουθήσει, εἰμὴ μερισμὸς, κ' διασπορά, κ' ὀλέθρος. Κυριεύει ἡ σύγχυσις, ὅταν λείπη ἡ ἔνωσις κ' ἡ ὁμοφροσύνη, κ' διὰ τῆς ἀταξίας δὲν κατορθῆται τὸ ἔδεν. Ἐχομεν φανερόν τὸ παράδειγμα μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν εἰς τὰς ἀπογόνους τῆ Νῶε. Εἴναι χεῖλος ἔν, κ' φωνὴ μία πᾶσιν, οἰκοδομᾶσι πόλιν μεγάλην, ὀχύρωμα κραταῖον, πύργον ὑψηλὸν κορυφόμενον ἐξαισιῶς ἕως τῆ βρᾶνῆ, κ' ἂν ἐπιμείνεν σύμφωνοι, κ' σύμφρονες, κ' ὁμόγλωσσοι κινδυνεύει ἴσως μέγα τι νὰ τελεσφορήσεν, κ' οἷον ἐκ ἔχει ἐνκόλως παρόμοιον. „Οὐκ ἐκλείψει ἀπ' αὐτῶν πάντα, ὅσα ἂν ἐπιθῶνται ποιεῖν.” (α). Διότι μὲ τὴν ὁμόνοιαν κ' σύμπνοιαν κ' συμφωνίαν, ἐκτελῶνται κ' τὰ φαινόμενα σχεδὸν ἀδύνατα. Ἀλλὰ συγχίζονται αἱ γλῶσσαι τῶν τολμηρῶν οἰκοδόμων, κ' πρὸς ἀλλήλας διαφωνῶσι κ' ἑτερολαλῶσιν: „Οὐκ ἀκέεσιν ἕκαστος τὴν φωνὴν τῆ πλησίου.” (β). Φθάνει τόσον: μένει τὸ ἔργον ἀτελὲς κ' ἀκατόρθωτον. Ἐπαύσαντο οἰκοδομῶντες τὴν πόλιν κ' τὸν πύργον. (γ)

§. κη.

Εἴς αἰτίας τῶν δέλων, ἔρις κ' διαμάχη μεταξὺ τῶν Κυρίων.

Οἱ τῆ ἐνὸς δῆλοι πολλαίαις μαχόμενοι πρὸς τὰς δέλας τῆ

(α) Γεν. ΙΑ. 1—6.

(γ) Αὐτ. 8.

(β) Αὐτ. 7.

ἄλλε, γίνονται αἵτιοι καὶ μεταβαίνει ἡ διαμάχη ἀπὸ τῆς δέ-
λφης, ἕως καὶ εἰς αὐτὰς τὰς Δεσπότας αὐτῶν καὶ Κυρίες. Τὸ
δὲ χεῖρον ἔτι, ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν συγγενῶν καὶ οἰκειοτάτων
τὸ τοιοῦτο ἐνίοτε συμβαίνει, οἱ ὅποιοι διὰ τὴν συγκατοιωνίαν
τῇ αὐτῇ αἵματος, ἔπρεπε νὰ εἶναι πάντοτε ὁμόφυχοι καὶ ἀπ'
ἀλλήλων ἀδιαχώριστοι. Ἰδὲ· ἐγείρεται μάχη ἀναμέσον τῶν
ποιμενόντων „τὰ κτήνη τῇ Α'βραὰμ, καὶ τῶν ποιμέ-
νων τῶν κτηνῶν τῇ ἀνεψιῷ τῇ Α'βραὰμ, Λώτ. Καὶ ὁ νυνεχῆς Πατριάρχης, προβλέπων τὸ ἐκ τέττε συμ-
βαῖνον ἄτοπον, τὸ παρασαίνει ὡς ἤδη συμβάν. Οὔθεν δὲν
λέγει πρὸς τὸν ἀνεψιὸν Λώτ: „μὴ ἔσω μάχη μεταξὺ
τῶν ἐμῶν ποιμένων, καὶ τῶν ποιμένων τῶν ἐμῶν
καὶ τῶν ποιμένων τῶν σῶν· ἀλλὰ λέγει· „μὴ ἔσω
„μάχη ἀνὰ μέσον ἐμῶ καὶ σῶ.... ὅτι ἄνθρωποι
„ἀδελφοὶ ἐσμέν ἡμεῖς.” (α). Δὲν λέγει ἐκεῖνο ὅπῃ τότε
ἐγένετο, ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπῃ ἐφεξῆς ἀκολούθως ἔμελλε νὰ γέ-
νη: διατὶ προβλέπει τὸ ἐσόμενον, καὶ νυνεχῶς προδιακόπτει
τὸ ἄτοπον.

§. κθ.

Ο' τοπικὸς χωρισμὸς, συντελεῖ πολλαίς, εἰς
διατήρησιν τῆς ψυχικῆς ἐνώσεως.

Προβλέπει ὁ Α'βραὰμ τὸ ἀκόλѳον: ὅτι ἡ μεταξὺ τῶν
ποιμένων φιλονεικία καὶ ἔρις κινδυνεύει νὰ ἐπισπάσῃ τὴν δι-
χόνοιαν ἀνὰ μέσον αὐτῶ, καὶ τῇ ἀνεψιῷ αὐτῶ Λώτ, καὶ συνε-
τῶς προανακόπτει τῇ κακοῦ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ῥίζαν. Ἀς
λείψῃ ἡ αἰτία, διὰ νὰ μὴ συνακολουθήσῃ τὸ ἀποτέλεσμα.
Αἰτία τῆς μάχης δὲν εἶναι ἡ σενοχωρία τῆς γῆς, εἰς τὴν

(α) Γεν. ΙΓ. 7. 8.

ὅποιαν ὁμῆ κατοικῆμεν; λοιπὸν (λέγει) συ-
χωρισθῶμεν. Κάλιον μακρὰν ἀλλήλων κὶ
πλησιόχωροι μὲν κατὰ τὴν οἰκησιν, κατὰ δὲ
τιμαχόμενοι. Οὐκ ἰδὲ πᾶσα ἡ γῆ κα-
ῖςιν; Ἰδὲ πόση ἔνυχωρία: λοιπὸν διαχ-
εῖμῃ· ἐκλεξαι σὺ, κὶ τὸ μέρος, τὸ ὅποιον
θαλμῶν σε εἶναι τὸ πλεόν ἄρεσόν. „Εἰ σὺ
„ἐγὼ εἰς δεξιὰ· εἰ δὲ σὺ εἰς δεξιὰ
„ἀριστερά (α).

§. λ.

Εὐλογὴ σφαλερὰ πολλαί

Οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν ἐκλογὴν τε πολ-
ται, κὶ προκρίνει ὡς κάλιον τὸ χεῖρον. Β-
ἀφ' ἧ ὄντες εἰς ἀνάγκην νὰ χωρισθῶσιν, ἡ
ὁ Ἀβραὰμ τὴν ἄδειαν νὰ ἐκλέξῃ τῆς γῆς
τὸ ὅποιον τὸν ἤρεσε. Βλέπει (εἶπα) ὅλην τὴν
Ἰορδάνην, τὴν βλέπει ὅλην ἔνυγειον κὶ καρπο-
τον κὶ ὀροσειὰν, τρυφερὰν κὶ εὐφρόσυτον·
νὰ βλέπῃ τὸν παράδεισον τῆς Θεῆς, κὶ δὲν
ἔδεν κατωτέρα ἀπὸ τὴν πανεύφορον κὶ π-
Αἰγύπτου. Εἰς αὐτὴν ῥίπτει τὰ ὄμματά τε
τὴν καρδίαν τε· αὐτὴν ποθεῖ, αὐτὴν προτι-
„Καὶ ἐξελέξατο ἑαυτῷ Λώτ τὴν
„τῆς Ἰορδάνου.” (β). Τὴν ἔλαβεν, ἀλλὰ
ὅτε ἤλπιζεν ὅτι εὗρε τὸν παράδεισον, περι-
κόλασιν. Διατί; „διότι ἐσκήνωσεν ἐν Σ-
λὴ μὲν ἦτον ἡ γῆ κατὰ ἑαυτὴν, ἀλλ' οἱ τ

(α) Γέν. ΙΓ. 9.

(β) Γέν. ΙΓ. 10.

ἐκείνης ἦσαν πονηροὶ καὶ διεσραμμένοι. „Οἱ δὲ ἄνθρωποι „οἱ ἐν Σοδόμοις πονηροί.” Ὅλα τὰ καλὰ εἰς τὴν ζωὴν τὴν παρῶσαν δὲν εὐρίσκονται ὁμῶς ἠνωμένα. Εἶναι ἐπὶ γῆς τὰ καλὰ συνανακειραμμένα πάντοτε μὲ τὰ ἐναντία, καὶ τὰ κακά, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὑπερέχουσι πλεονάζοντα. Συνέφερον εἰς τὸν Λῶτ, ἃν εἶχεν ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πλεον τραχεῖαν καὶ δυσοίκισον ἔρημον. Ἐλάνθανεν πάντως εἰς τὴν ἐκλογὴν τε, καὶ τὸ εἶδε μετὰ ταῦτα ὀφθαλμοφανῶς εἰς τὰ ὑπερινὰ πάθη τε.

§. λα.

Δῶρα τὰ μὲν ἀποδεκτὰ, τὰ δὲ μή.

Ἐπιστρέφει ὁ Ἀβραάμ ἀπὸ τῆς κοπῆς τῆ Χοδομογομῶρ, καὶ τῶν Βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ, νικηφόρος καὶ τροπαῖχος· ἐξέρχεται δὲ εἰς προῦπάντησιν αὐτῷ Μελχισεδέκ ὁ Βασιλεὺς Σαλήμ, καὶ προσφέρει αὐτῷ ὡς θριαμβευτῇ δῶρα, ἄρτον καὶ οἶνον. Μετὰ τῆτο, ἐξέρχεται καὶ ὁ Βασιλεὺς Σοδόμων, καὶ ἐνχαριστέμενος μόνον νὰ λάβῃ ἐλευθερωμένους τὸς ἄνδρας, τὸς ὁποῖος ὁ Ἀβραάμ τῷ ἐξεσπλάβωσεν ἀπὸ τῶν ἀνδραποδιστῶν ἐκεῖνες, προσφέρει καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν ἐλευθερωτὴν ὡς δῶρον ἐποφειλόμενον, ὅλα τὰ ἄλογα: „Πᾶσαν „τὴν ἵππον (α). Ἀλλ' ὁ Ἀβραάμ, ἐδέχθη μὲν τὰ δῶρα τῷ Βασιλέως Σαλήμ, τὰ δὲ τῷ Βασιλέως Σοδόμων τὰ παραιτεῖται. Διατί; Τὰ δῶρα τῷ δευτέρῳ, φαίνεται ὅτι ἦσαν πρὸς ὑποδοχὴν δικαιότερα τρόπον τινά, παρὰ τὰ δῶρα τῷ πρώτῳ· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνα ἦσαν τῶν ἀγώνων τῷ Ἀβραάμ ὡς ἂν μία ἀνταμοιβή, καὶ τῶν προαυχμαλωτισθέντων ὑπὸ Χοδομογομῶρ Σοδομιτῶν οἶονεὶ σῶσρα, ἢ λύτρα ἐυγνωμότως ἀποδι-

(α) Γεν. ΙΔ. 18. 24.

δόμενα. Ταῦτα ἐχὶ, ἀλλὰ μία ψιλὴ φιλοτιμία βασιλική, καὶ τὸ πολὺ μία ἐμολογία τῇ Ἀβραμαϊκῇ ἀνδραγαθήματος χαρισηύριος. Ἀπὸ τὸν Βασιλέα Σαλήμ δὲν εἶχε πρόφασιν νὰ δεχθῇ ὁ Ἀβραάμ δῶρα· ἀπὸ τὸν Βασιλέα Σοδόμων εἶχε, διατὶ τὸν ἐβούλησε καὶ τὸν ὠφέλησε πολλὰ, ἐλευθερώσας ἀπὸ τὸν ἀνδραποδισμόν καὶ ἀπὸ τὴν διαρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν τὸς ὑπηκόους τε. Οὕτω φαίνεται· ἀλλὰ τὰ λιτὰ δῶρα τῇ Ἰερέως τῇ Τ'ψίε, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος (ἐξαιρουμένη καὶ τῇ ἐν αὐτοῖς ὑποδηλεμένη ὑπερφυῖς καὶ ἀπορρήτε Μυστηρίδι.) ἦσαν εἰλικρινῇ δείγματα ὁσίας τε καὶ ἐυγνωμονικῆς διαθέσεως. Τὰ δὲ τῇ Σοδομοπολίτῃ Βασιλέως, ἦγον παῖσα ἡ ἵππος, ἦσαν περίεργα καὶ ὑπερήφανα ἀνταποδόματα προαιρέσεως μισοδοτικῆς· καὶ ὁ Ἀβραάμ, ὅστις ἀσμενίζεται καὶ χαίρει, βλέπων παρ' ἐκεῖνη, διὰ τῇ ἄρτε καὶ τῇ οἴνῃ, τὴν ἀρετὴν τιμωμένην, δὲν ὑποφέρει καθορῶν παρὰ τέττε νομιζομένην τὴν ἀρετὴν ὥνιον. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὁ Βασιλεὺς Σαλήμ ἐπρόσφερε δῶρα ἐκ τῶν ἀγαθῶν τῆς οἰκίας αὐτῆς: ἄρτον καὶ οἶνον· ὁ Βασιλεὺς Σοδόμων ἐχάριζε παῖσαν τὴν ἵππον. Πόσοι ἐκ τῶν ἵππων ἐκεῖνων ἦσαν, οὐχὶ ἐκ τῆς περιστάσεως αὐτῇ, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν ταλαιπώρων ὑπηκόων αὐτῇ, τῶν αἰχμαλωτευθέντων καὶ διαρπαθέντων ἐλεεινῶς, ἀφαιρέματα! Ὁ Ἀβραάμ διακρίνει καὶ τὴν γνώμην τῶν προσφερόντων, καθὼς καὶ αὐτὰ τὰ προσφερόμενα· ἀπὸ τοιαύτας χεῖρας, καὶ ἐκ τοιαύτης προαιρέσεως, ὅτε δῶρα θέλει, ὅτε μίσθωμα καταδέχεται. Μὴ γένοιτο (εἶπεν) νὰ κρατήσω ἀπὸ τὰ πράγματά σου μίαν τρίχα! „Εἰ ἀπὸ „σπαρτίε ἕως σφυρωτῆρος λήψομαι ἀπὸ πάντων „τῶν τῶν σῶν.” Δὲν θέλω νὰ καυχῶμαι αὐρίον, ὅτι σὺ ἐγίνες αἰτία τῇ πλετισμῷ μου. „Ἴ νὰ μὴ εἶπης ὅτι ἐγὼ „ἐπλέτισα τὸν Ἀβραάμ.” (α). Ἐν τεύθειν μανθάνομεν

(α) Αὐτ. 33.

ὅτι ἔτε πᾶν δῶρον προσφερόμενον αὐτῷ πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποπέμπῃ, ἔτε πᾶν δῶρον νὰ ἀποδέχεται· ἀλλὰ νὰ εὐχαρίζεται καλῶς καὶ τὰ διδόμενα, καὶ τὸν διδόντα, καὶ τὸν σκοπὸν, καὶ τὸ τέλος τῆς ἐπιδόσεως.

§. λβ.

Οὐδεὶς πρέπει νὰ χαρίζῃ τὰ ἀλλότρια.

Οἱ Ἀβραμ δὲν θέλει νὰ λάβῃ μερίδα ἐκ τῶν ἀνασωθέντων δι' αὐτὴν πραγμάτων τῆ Βασιλείας τῶν Σοδὸμων· αὐτὸς διὰ τὸν ἑαυτὸν τε παραιτεῖται τὴν δόσιν. Ἀλλ' ὅμως ἔυλογον δὲν εὐρίσκει, τὸ νὰ μὴ λάβει τὸ δίκαιον καὶ ὀφειλόμενον αὐτοῖς μερίδιον ἔτε οἱ συναγωνισαὶ αὐτῆς καὶ σύμμαχοι κατὰ τῶν Χοδολογομοριτῶν εὐρατιῶνται. „Πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ „νεανίσκοι, καὶ τῆς μερίδος τῶν ἀνδρῶν τῶν συμ- „πορευθέντων μετ' ἐμῆ, Εἰρώλ, Αὐνᾶν, Μαμ- „βρῆ, ἔτοι λήψονται μερίδα.” (α). Ἐχει καὶ εἰς ἐξεσίαν νὰ χαρίσῃ (ἀνθέλῃ) τὰ ἐδικάτε, ὅχι τὰ ξένα, καὶ ὅσα ἀνήκσι τοῖς ἄλλοις· Ἐκείνη εἶναι μεγαλοψυχία καὶ χάρις, αὕτη εἶναι ἀρπαγὴ καὶ κλοπὴ ἀδικωτάτη.

§. λγ.

Οἱ Θεοὶ μακρόθυμοι.

Βραδὺς εἰς τὸ κολάσαι ὁ μακρόθυμος καὶ πολυέσπλαγ- χνος Θεὸς ἡμῶν, χαρίζει πάντοτε εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν, καρὸν ἀνανήψεως καὶ μετανοίας, πρὸς ἐπιστροφὴν. Δίδει εἰς τὴν ἐπὶ τῇ Νῶε προθεσμίαν χρόνων ἑκατὸν εἴκοσιν· „ἔσονται δὲ αἱ

(α) Αὐτ. 24.

„ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν ἑκοσιν ἔτη.” (α). Δίδει εἰς τὰς ἐπὶ τῇ Αἴβραμ Χαναναίῳ διορίαν ἐνιαυτῶν τετρακοσίων, καὶ δὲν ὑπόκειται νὰ ἀπαλλάξῃ τὰς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν παροικίαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τὴν βαρεῖαν καὶ μοχθηρὰν καὶ καταδύνον, καὶ νὰ τὰς εἰσαγάγῃ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἐξολοθρεύσας τὸ Χανανιτικὸν σπέρμα ὅπῃ τὴν ἐκυρίευσεν, εἰ μὴ μετὰ τετρακόσια ἔτη. (β) μὴ ἐπιφέρων τὴν ποινὴν εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀποφάσισε νὰ ἐξολοθρεύσῃ, παρὰ ἀφ’ ἧς φθάσῃ ἡ ἐκεῖνων κακία εἰς τὸ ἄκρον ἐκεῖνο πλήρωμα, ἕως ἣ διώρισεν μακροθύμως νὰ τὰ ὑποφέρῃ. „Οὐ πῶ γὰρ ἀναπε-
 „πλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Αἰμορρῶων, ἕως
 „τῇ νῦν.” (γ). Τὸ δὲ Οὐ πῶ ἀναπεπλήρωνται κτ.
 ἕτως ἐρμηνεύει ὁ Ὠριγένης: „Οὐ πῶ φησὶν ἐκλέλοι-
 „πον ὅσοι ἐξ αὐτῶν. Οὐ πῶ τετελειωμένοι εἰσὶν
 „ἁμαρτίαις. Δέκα γὰρ δίκαιοι ῥύονται πόλιν,
 „καὶ ὀλίγοι δὲ τότε ἦσαν. Μεγάλη καὶ ἀνεξείκαστος
 ἡ τῇ μεγάλῃ Θεῷ πρὸς τὰς ἁμαρτωλὲς μακροθυμία! „Ὁ
 „Θεὸς Κριτὴς δίκαιος, καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυ-
 „μος, καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων κατ’ ἐκάστην ἡμέ-
 „ραν. Ἐὰν μὴ ἐπιστραφῇτε.” (δ) Οὐδ’ ἔτι μεταχει-
 ρίζεται ἐνδὺς τὰ ὅπλα τῆς ὀργῆς αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης, καὶ
 τρόπον τινὰ τὰ κρατεῖ ἀργὰ, ἕως ἣ ἡ δικαιοσύνη
 ἐπιστρέψῃ εἰς κρίσιν. Πλὴν ἐν τῇ μεταξὺ τέτῳ, „τὴν
 „ῥομφαίαν αὐτῇ σιλωώσει, τὸ τόξον αὐτῇ ἐνέ-
 „τεινε, καὶ ἡτοίμασεν αὐτὸ, καὶ ἐν αὐτῇ ἡτοί-
 „μασε σκεύη θανάτου. Τὰ θέλη αὐτῇ τοῖς
 „κακομένοις ἐξεργάσατο.”

(α) Γεν. 5. 3.

(γ) Γεν. ΙΕ. 16.

(β) Γεν. ΙΕ. 13.

(δ) Ψαλμ. Ζ. 11. Ατ.

§. λδ.

Δεῖλοι πρὸς τὰς Κυρίας αὐτῶν καὶ Εὐεργέτας
ἀγνώμονες.

Αἱ ταπειναὶ καὶ ἐυτελεῖς καὶ ἀχρεῖαι καὶ δολοπρεπεῖς ψυχαὶ, ἐπαίρονται καὶ καταθρασύνονται εἰς τὰς ἐντυχίας, καὶ ἀγνωμονεῖσι πρὸς τὰς χάριτας· ὅσω πλέον αὐτὰς χαριτώσης, τοσέτω γίνονται ἀχαριστότεραι. Εὐεργέτης λαμπρῶς Σάρα ἢ Κυρία, τὴν δέλιν Ἀγαρ· ἐπαρὰχώρησεν εἰς ἐκείνην, τὸν μετὰ τῷ ἰδίῳ αὐτῆς Ἀνδρὸς Ἀβραμ συνδυασμὸν, ἐπιτρέψασα τὴν σὺν αὐτῷ κοίτην. Ἀλλ' ἢ Ἀγαρ ὑπερηφανεύεται, καὶ ἀνταδιάζει τὸ ἐντεῦθεν κατὰ τῆς Κυρίας αὐτῆς, καὶ τὴν καταφρονεῖ τῷ λοιπῷ, καὶ τὴν ἀτιμάζει. Τὸ ἐσημείωσεν ὁ Ὑπομνηματιστής· „ἡ γὰρ ὑπὸ τῆς Δεσποίνης „προτιμῆθεῖσα, κατὰ τῆς Δεσποίνης ἐπαίρε- „ται.” Μὴ θαυμάσης (λέγει ὁ Θεὸς Χρυσόστομος.) „Τοιῦ- „τον τῶν οἰκετῶν τὸ ἡΐθεος· ἂν μικρᾶς εὐπρα- „γίας ἐπιλάβωνται, καὶ ἀνέχονται μένειν εἰ- „σω τῶν οἰκείων ὄρων, ἀλλ' εὐθέως ἐπιλαν- „θάνονται τῆς οἰκείας τάξεως, καὶ πρὸς ἀγνωμο- „σύνην ἐπείγονται· ὅπερ καὶ αὐτὴ ἡ παιδίσκη „πέπονθεν.” Δικαίως ἐν ἀποκλαίεται ἡ Σάρα, διὰ τὴν τοσαύτην τῆς ἀγνώμονος καὶ θρασεῖας παιδίσκης ἀχαριστίαν καὶ ἰταμότητα, ἐπιστρέψασα πρὸς τὸν σύζυγον Ἀβραμ. „Εἴ γὰρ δέδωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλ- „πον σε· καὶ αὐτὴ (ἰδεῖσα) ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, „ἡτιμάρτην ἐναντίον αὐτῆς.” (α) δὲν μὲ ψιφᾷ, μὲ ἐξουθενεῖ, μὲ περιφρονεῖ, μὲ ἀτιμάζει. Τέτο μόνον, ὅχι

(α) Γεν: ΙΓ. 5.

δικαίως ἡ Σάρα, ὅτι τρόπον τινὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸν παραπονέ-
ται τὸν Ἀνδρατὶς, ὥσπερ ἂν καὶ παρ' αὐτῇ ἀδικοῖτο: „(Κρί-
ναι ὁ Θεὸς ἀναμέσον ἐμὲ καὶ σὺ.) ἀλλὰ καθὼς ὁ
ῥηθεὶς Πατὴρ λέγει: „Γυναικὸς ἀληθῶς ταῦτα τὰ
ῥήματα, καὶ τῆς ἀσθενείας ταύτης τῆς φύσεως.”
Ἡ Σάρα ἔπρεπε νὰ ἔχη ὑπομονὴν, καὶ νὰ φιλοσοφήσῃ καλ-
λίτερα εἰς τὸ πάθος τῆς· ἐπειδὴ δὲν εἶχε λόγον, διὰ τὴν
ἀνδράδειαν τῆς ἀδιακρίτου καὶ ἀχαρίσευ δελίδος, νὰ αἰτιάται καὶ
τὸν ἀγαθὸν Σύζυγον, καὶ νὰ προσκλαίεται· („Κρίναι ὁ
Θεὸς ἀναμέσον ἐμὲ καὶ σὺ”). Ἀλλ' ἀκολουθεῖ τὸ
τοιῦτον εἰς μίαν τεταραγμένην ψυχὴν συχνάκις, ἐξ ἀφορ-
μῆς τινὸς ἀμαρτῆς ἄλλοθεν ἐπισυμβαίνοντος, τὸ νὰ καταφέρε-
ται ἐ μόνον κατὰ τῆς πταίσαντος, ἀλλὰ πολλάκις καὶ κατ'
ἐκείνην ὅστις εἰς αὐτὸ ἐδόλως ἐνέχεται. Ὅσον δὲ εἰς τὰς δό-
λως ἀνήκει, καὶ ἐκ τῆς Ἀγαρ αὐτῆς πειδόμεθα, ὡς καὶ διὰ
τῆς πείρας συχνάκις, ὅτι συμβαίνει συχνὰ τὸ τοιῦτον: Ἐ-
δωκας ἐλευθερίαν τινὰ καὶ θάρρος εἰς τὸν δούλον σου, ἐὰν εἶναι
συνετὸς καὶ ἐχέφρων, γνωρίζει τὴν χάριν, καὶ σὲ εὐλαβεῖται
μάλιστα, καί σοι ὑποπειθεται ἔτι καὶ περισσότερον. Ἐὰν δὲ εἶναι
κῆφοςτις καὶ ἀνόητος, καὶ προπέτης, ζητεῖ πρῶτον νὰ γένη μετὰ
σοῦ ἴσος· ἔπειτα δὲν θέλει παρέλθῃ πολὺς καιρὸς, ὅπῃ ζητεῖ
καὶ νὰ σὲ καρβαλικένυς: ἡ τιμὰ οὖν ἐναντίον αὐτῆς.

§. λε.

Παιδεία συμβάλλουσα πρὸς Σωφρονισμὸν τοῦ
ἀτακτεντος.

Ἡ κοινωνία τῆς κοίτης τοῦ ἰδίου Δεσπότη Ἀβραμ, ἐγέννησε
πνεῦμα τόλμης καὶ θράσους εἰς τὴν Αἰγυπτίαν παιδίσκην Ἀγαρ.
Ἀλλ' ἡ ἔξωσις, ἡ ἀπόδρασις ἀπὸ τῆς δεσποτικῆς οἰκίας, καὶ ἡ ἐπὶ

τῆς ἐρήμου πλάνη τελευταῖον, τὴν ἐταπείνωσεν· ὅθεν ὑπῆμ-
σεν ἐτοίμως, καὶ ἔβαλεν ἐνθὺς εἰς ἔργον τὴν συμβεβλῆν τε πα-
ραστάντος αὐτῇ Ἀγγέλου, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν παραινέσαντος.
„Ἀποσράφηθι πρὸς τὴν Κυρίαν σε, καὶ ταπει-
νώσῃτι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς.” (α). Αἱ συμφοραὶ
μᾶς συνετίζουσιν, αἱ θλίψεις μᾶς κατασαίνουσιν ἐμπειροτέρους,
καὶ εὐαγωγοτέρους, ἀνίσχυσαι εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ ὄμματα διὰ τὰ
ἰδοῦμεν, καὶ τὴν καρδίαν διὰ τὰ ἀσπασθῶμεν τὸ συμφερότερον.
Ἐπειτα διὰ μέσῃ τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς ταπεινώσεως, ἀπολαμ-
βάνομεν ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἐν ὅσῳ ἀλαζονεύομεθα,
καὶ δυσροπῶμεν, τὰ ὑπερέμεθα. Ἐνδύμησον ὡς τεθλιμμένη Ἀ-
γαρ (λέγει παρηγορῶν αὐτὴν ἀθυμῶσαν ὁ ἐπιφανὴς αὐτῇ
Ἀγγέλος.) Ἐνδύμησον· ἔσω σοι τὸ συμβᾶν εἰς τὸ ἐξῆς πρὸς
σωφρονισμόν· διορθωθείσα καὶ τὴν θρασυτητα ἀπορρίψασα,
ἐλπίζε εἰς τὰ ἀκόλουθα ἀγαθὰ. Τὸ σπέρμα σε μέλει νὰ πλη-
θυνθῇ· θέλεις γεννήσεις υἱὸν· ὁ υἱός σε θέλει εἶσαι δυνατὸς
καὶ φοβερός· κτ. κτ. Ἀλλὰ πρῶτον, „ἀποσράφηθι πρὸς
τὴν Κυρίαν σε, καὶ ταπεινώσῃτι ὑπὸ τὰς χεῖρας
αὐτῆς.” Αὕτη ἔσαι τῆς ταπεινώσεώς σε ἡ ἀμοιβή, καὶ τὸ
γέρας· αὐτὸ τὸ κέρδος· „Ὅτι ἐπήκουσε Κύριος τῇ τα-
πεινώσει σου.” (β)

§. λς.

Τὸ παράδειγμα τῶν προεξευόντων, πόσῃν
ἔχει δύναμιν πρὸς τοὺς ὑποδεεσέρες.

Θαυμάζει τις ὅτι πάντες οἱ οἰκογενεῖς τῆς Ἀβραὰμ, καὶ
ἐτι οἱ ἀργυρώνητοι, καὶ πᾶν ἄρσεν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ

(α) Γεν: Ις. 9.

(β) Αὐτ. 9—12.

αὐτῷ, ἔσερξαν χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν, καὶ περιετμήθησαν τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν, ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ; Καὶ ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ταύτης ὑπέφερον μίαν πληγὴν τόσον ἀλγεινὴν καὶ ὀδυνηράν, χωρὶς νὰ φαίνεται νὰ ἔδειξαν τι παράπονον, ἢ τινὰ δυσκολίαν ὅλως, μικροὶ, μεγάλοι, τόσοι ἄνθρωποι; Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι πολλὰ καλὰς οἰκέτας καὶ δούλους εἶχεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ ὁ Ἀβραάμ· πολλὰ πιστὰς, πολλὰ ὑποπειθεῖς καὶ εὐγνώμονας. Ἀλλ' ἐγὼ συλλογίζομαι ἔδῳ καὶ τὴν δύναμιν τῷ καλῷ παραδείγματος. Αὐτὴν τὴν ὀδυνηφόρον πληγὴν τὴν ὑπέφερε πρῶτος ὁ Ἀβραάμ αὐτὸς, καὶ μετ' αὐτῷ ὁ υἱὸς τε ὁ Ἰσμαήλ. Βλέποντες ἔν οἱ οἰκιακοὶ, ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν πρῶτος ἔφερεν εἰς ἔργον ἐπάνω αὐτῷ τὴν ἐκπλήρωσιν τῷ Θεῷ ἐντάλματος, ἔυκολα ἐκλιναν εἰς τὸ αὐτὸ καὶ αὐτοὶ νὰ ὑπακούσεν. „Περιετμήθη Ἀβραάμ (α) καὶ Ἰσμαήλ ὁ υἱὸς αὐτῷ.” Ὁ Θεὸς δὲν ἔδειξαν ὅλως τινὰ δυσκολίαν εἰς τὸ νὰ μιμηθῶν τὰς αὐτῶν Κυρίως, καὶ ἀκολέθως νὰ περιτμηθῶσι, καὶ πάντες οἱ Ἀνδρες τῷ οἴκῳ αὐτῷ (τῷ Ἀβραάμ) καὶ οἱ οἰκογενεῖς αὐτῷ. „Καὶ ἐμόνον, ἀλλ' ἔτι τὸ πλέον θαυμάζον καὶ οἱ ξένοι, καὶ ἑτεροεθνεῖς, ὅσους ὁ Ἀβραάμ εἶχεν ἀγοράσῃ ἔξωθεν πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτῷ. „Καὶ οἱ ἄργυροῦνητοι ἐξ ἁλλογενῶν ἐθνῶν.” Μεγάλῃ διδασκαλία! ἀλλὰ καὶ μεγάλη ὄντως ἡ τῷ παραδείγματος, τῷ ἐκ τῶν προεσώτων μάλισα, δύναμις! Θέλεις νὰ ἔχεν τὸν φόβον τῷ Θεῷ οἱ ὑπὸ σέ; Φοβῆ τὸν Θεὸν πρῶτος αὐτὸς, καὶ γίνε φανερὸς δι' ὧν πράττεις, ὅτι ἀληθῶς τὸν φοβεῖσαι. Θέλεις νὰ εἶναι οἱ ὑποτακτικοί σου καὶ ὑποκείμενοι εὐσεβεῖς, δίκαιοι, ἐπεικεῖς, μέτριοι, σωφρονικοὶ, ἐγκρατεῖς, ἀπλῶς εἰπεῖν, πιστοὶ φύλακες καὶ ἐργάται τῶν ἐντολῶν; Ἐσο τοῖστος σὺ πρῶτος, διὰ τῷ καλῷ παραδείγματος, ὃ καὶ κατὰ τὴν τάξιν καὶ κατὰ τὴν ὑπερο-

(α) Λίγαι ἢ Γραφαί, Γεν. ΙΖ. 23—27.

χι·: πρῶτος. Θέλεις νὰ προσεύχωνται; προσεύχε. Θέλεις νὰ νηστεύεν; νήστει. Θέλεις νὰ ἀγρυπνῇ; ἀγρύπνει. Ἄν κ' πε-
ριτμηθῇς, μὴ ἀμφιβάλῃς, εὐθὺς ἐτοιμῶς κ' αὐτοὶ περιτέμ-
νονται.

§. λζ.

Διαφορὰ τῷ Γέλῳ τῷ Ἀβραὰμ κ' τῇ Σάρρᾳ.

Παραπλησία δὲ κ' ἡ διαφορὰ ἐνὸς πιστῆ περί τι
τῶν Θεῶν ἀπορῆντος, καὶ ἐνὸς ἀπίστου.

Ὁ Ἀβραὰμ ἀκῶσας τὴν ἐπαγγελίαν, ὅτι ἡ Σάρρα
γεννήσει αὐτῷ υἱόν, γελᾷ. (α). Ἡ Σάρρα ὁμοίως ἀκῶ-
σασα ὅτι αὐτὴ θέλει γεννήσει, γελᾷ. (β). Ἀλλ' ὁ μὲν Ἀ-
βραὰμ ἐπὶ τῷ γέλῳ αὐτῷ δὲν ἐλέγχεται. ἡ Σάρρα ἐλέγχεται
ὅτι ἐγέλασεν. Ἡ αἰτία εἶναι, σοχάζομαι, διότι ὁ γέλως τῷ
Ἀβραὰμ, ἦτον γέλως ἐκπλήξεως κ' θαυμασμοῦ, ἐχὼ ἀπιστίας·
ὁ γέλως τῇ Σάρρᾳ, ἦτον διαγμῆ γέλως κ' ἀπιστίας, ὅχι
ἀπλῆς ἐκπλήξεως κ' θαύματος. Ὁ Ἀβραὰμ ὡς ἤκουσε τὸν
ἐπαγγελνόμενον αὐτῷ υἱόν, „ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον
„αὐτῆς, κ' ἐγέλασε· κ' εἶπεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῆς
„λέγων, εἰ τῷ ἐκατονταετεί γενήσεται υἱός
„κ' ἡ Σάρρα ἐννενήκοντα ἐτῶν τέξεται!” Πρῶτον
ἀκῶσας τὴν ἐπαγγελίαν πιστεύει· κ' πισεύσας πίπτει ἐπὶ πρό-
σωπον, ὡς εὐχαριστῶν τὸν δοτῆρα τῷ κληρονόμῳ, κ' ἀδιστάτως
αὐτὸν παρὰ τῷ Θεῷ ἀπεκδεχόμενος. Ἐπειτα ὑπὸ θαύματος
ἐπὶ τῷ παραδόξῳ ἐξίσταται, κ' κινεῖται εἰς γέλωτα περιχα-
ρείας κ' ἀγαλλιάσεως. Πληροφορεῖ ἡμᾶς εἰς τὸτο ὁ Ἀνώνυμος
Ἱπομνηματιστής: „Ὁ κ' ἀπιστῶν, ἀλλὰ πισεύσας,
„ἐχάρη. Τὸτο γὰρ τὸ ἐγέλασε· διὰ τῆτο κ' ἐπὶ

(α) Γεν. ΙΖ. 17.

(β) Γεν. ΙΗ. 12.

„πρόσωπον ἔπεσε.” Καὶ ὁ Θεὸς δὲ Χριστόσμοις ὁμοίως ἐξηγεῖ τὸν γέλωτα τὸν Ἀβραμῆ. „Εἶδε (λέγει) τὴν „ὑπερβολὴν τῆς ὑποχρέσεως, καὶ τῆς δυνάμεως τῆς „ἐπαγγελιασμένης τὸ μέγεθος ἐννοήσας, ἔπε- „σεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐγέλασεν, ἀντὶ τῆς, πε- „ριχαρῆς ἐγένετο.” Ἡ Σάρρα ὅμως ὡς ἤκουσε τῆ τοκετῆ τὸ εὐτυχὲς μῆνυμα, δὲν βλέπομεν ὅτι καὶ αὐτὴ ἐπὶ πρόσωπον ἔπεσεν, ὡς ὁ Ἀβραάμ, διὰ τὴν εὐχαριστήσῃ τὸν δοτῆρα τῆς ἐπαγγελθείσης χάριτος, διδασά τι σημεῖον πληροφορίας καὶ πίσεως. Τόσον μόνον βλέπομεν ὅτι ἠπίσησε, καὶ ἐγέλασεν. „Ἐγέλασε δὲ Σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα, ἔπω „μέν μοι γέγονεν ἕως τῆ νῦν· ὁ δὲ Κύριός μου πρε- „σβύτερος.”

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἐσυλλογίσθη καὶ ἀποδώσῃ τὸν γέλωτα τῆς Σάρρας, ὅχι εἰς ἀπισίαν πρὸς τὴν Ἀγγελικὴν διαμνησιν, ἀλλ' εἰς ἐντροπὴν τινὸς αἰδῆς, ἐντροπῆς πάντως αἰαίρε· καθότι ἐπὶ τέτῳ ἡ γηραιὰ κατηδέσθη, τὴν μετὰ τῷ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐννοήσασα μέλυσαν μεσολαβῆσαι σαρκικὴν μί- ξιν: „Οὐκ ἀπισησάσης οἶμαι τῷ Ἀγγέλῳ, κα- „ταιδεοθείσης δὲ ἐκείνης αὐτῆς τὴν ὁμιλίαν, δι- „ῆς ἔμελλε παιδὸς γενήσεσθαι μήτηρ.” Οἱ ἐπί- λοιποι τῶν Ἑρμηνευτῶν δὲν ἔχουσι δυσκολίαν καὶ ἀποδώσεν τὸν γέλωτα τῆς Σάρρας εἰς ὑποδισαγμὸν ἀπιστίας, θεμελιόμενον ἐπάνω εἰς τὴν προβεβηκυῖαν ἡδὴ καὶ ὑπερακμάσασαν ἡλικίαν καὶ ἑαυτῆς, καὶ τῷ συζύγῳ αὐτῆς. „Ἐσκόπει γὰρ, καὶ μόνον „τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὴν γεγηρακέναι.” ὡς ἐρμηνεύει ὁ Προκόπιος· ὅς καὶ παραδέτει, ὅτι: „Διὰ τῆς „ἐλέγξαι τὰ κρύφια τῆς καρδίας Σάρρας, εἰς πί- „σιν αὐτὴν συνήλασεν, ὅτι δυνατὸς ἐστὶ ποιῆσαι „ὃ ἐπηγγείλατο.” Εἶναι δὲ ἀπόδειξις ἰσχυρὰ, ὅτι ἡ Σάρρα τὴν ἐπαγγελίαν τῆς συλλήψεως καὶ τεκνώσεως τὴν ἡ-

ἦκε μετὰ τινος διαγμῶ ἀπιστίας, ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ἐπίπληξις
ὅπερ πρὸς αὐτὴν ἔγινε. „Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Ἀβραάμ·
„Τὸ ἐγέλασε Σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγασα, ἄρα γε
„ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ δὲ γεγήρακα.” Ἐλέγ-
χεται λοιπὸν ἡ Σάρρα, ὅτι εἶπεν: ἀληθῶς τέξομαι; διότι
ὡς φαίνεται, ἐξέλαβε τὸ ῥηθὲν, ὡς μὴ ἀληθῶς εἰρημένον·
διὸ καὶ ἐπιπλήττεται, καὶ διδάσκεται τὸ μεγαλεῖον τῆς τοῦ Θεοῦ
δυνάμεως. Μὴ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥή-
μα; (α) λοιπὸν αὐτὴ ἐνόμισε τὸ πρᾶγμα ὡς πάντῃ ἀδύνα-
τον. Ἰὴ τοίνυν ἡ διαφορὰ τοῦ γέλωτος τοῦ ἐνὸς καὶ τῆς ἄλλης,
καθὼς τὴν παρασαίνει καὶ ὁ Ἑρμηνευτὴς ὁ Ἀνώνυμος: „Σάρ-
„ρα κατεκρίθη, ὡς ἐπιγελώσα τῷ ῥήματι· ὁ δὲ
„Ἀβραάμ εὐκτικῶς (ἢ μᾶλλον ἐκπληκτικῶς,
„θαυμασικῶς.) αὐτῷ εἶπεν· εἰ τῷ ἑκατονταετεί
„γενήσεται ὡς! Τέτο δὲ ἐστίν, ὡς ἂν εἰ εἶπε: Ναὶ Κύ-
„ριε, γένοιτό μοι Κύριε ὡς ἐν γήρᾳ” Καὶ οἱ δύο
λοιπὸν γελῶσι, καὶ ὁ Ἀβραάμ καὶ ἡ Σάρρα· ἀλλ’ ὁ εἰς χαίρων
γελαῖ καὶ τισεύει· ἡ ἄλλη γελαῖ διαζέουσα καὶ ἀπιστεῖ. Ἐκείνους ὁ
γέλως εἶναι μία εὐφρόσυτος διάχυσις τῆς καρδίας, διὰ τὸ ἀ-
νέλπισον τοῦ παραδόξου, ταύτης ὁ γέλως εἶναι ἕνας διαγμὸς
τῆς διανοίας, διὰ τὸ δυσπαραδέκτον τοῦ δοκέντος ἀδυνάτου· ὅθεν
ἐκείνους ὁ γέλως εἶναι ἀποδεκτός, ταύτης ὁ γέλως εἶναι ἐπι-
λήψιμος.

Εἰς τὸ αὐτὸ (Παραδ. χάριν) Δόγμα τῆς Πίσεως, ἡ
Μυστήριον τῆς ὑπερφυῆς Οἰκονομίας, θαυμάζει καὶ ὁ πιστός, καὶ ὁ
ἄπιστος· ὁμολογεῖ καὶ ἐκεῖνος ὅτι δὲν κατανοεῖ ἀκριβῶς τὸ πρᾶγ-
μα, καθὼς δι’ ὀχυρίζεται ὅτι δὲν τὸ καταλαμβάνει καὶ ὅτις·
ἀλλ’ ἐκεῖνος δὲν νοεῖ, ὅμως τισεύει, καὶ πίπτει ἐπὶ προσώπῳ
αὐτοῦ κατὰ γῆς, ὥσπερ ὁ Ἀβραάμ· οὗτος ἐπειδὴ δὲν τὸ κατα-

(α) Αὐτ. 13. 14.

λαμβάνει, ὡς ἤθελε, τὸ ἐπιμυκτηρίζει ὡς ψευδές, καὶ ἔδω-
 μιᾶς πίσεως ἄξιον· καὶ συλλογίζεται λοιπὸν, ἢ νὰ εἰπῶ ὁρῶσι-
 ρον, παραλογίζεται ὡς ἡ Σάρρα, ὅτι ἐκείνο ὅπως ὁ νοῦς τε ζὲν
 φθάνει νὰ καταλάβῃ εἶναι ψευδές. Ἀραγε ἀληθὺς τέ-
 ξομαι; καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι δυνατόν, ἔτε αὐτῷ τῷ Παν-
 τοδυνάμῳ. Καὶ λοιπὸν ἐκείνος πισεύει γελῶν ὑπὸ χαρᾶς, καὶ
 λογίζεται αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην· ἔτος μόνον γελαῖ
 ἀπιστῶν, καὶ ὑποπίπτει εἰς τὰς δικαιοτάτας ἐλέγχους τῆς ἐνσπι-
 ρίας: „Τὶ ὅτι ἐγέλασε Σάρρα; καὶ κατακρίνεται· Σάρ-
 ρα κατεκρίθη ὡς ἐπιγελάσασα τῷ ῥήματι·

§. λη.

Εἰπιμονὴ ἀρνήσεως ἐπὶ τοῖς ἐξημαρτημένοις.

Τὸ μέγα κακὸν! νὰ μὴ θέλῃ ἔτε ἀφ' ἑ σαφῶς ἐλεγχθῇ.
 νὰ ὁμολογήσῃ ὁ πταίστης τὸ πταῖσμα αὐτοῦ! Γελαῖ ἡ Σάρρα
 εὐαγγελιοθεῖσα τὴν κύησιν, καὶ ἔπειτα ἐπιπληττομένη παρὰ
 τοῦ Ἀγγέλου ἐπὶ τῷ μετὰ ἀπιστίας γέλωτι: „Τὶ ὅτι ἐγέ-
 „λασε Σάρρα; τρέχει εὐθὺς εἰς τὴν ἀρνήσιν: ἠρνήσατο
 „δὲ Σάρρα, λέγεσθα· ἐκ ἐγέλασα.“ (α). Οὐχὶ ὡς
 Σάρρα, ἀλλὰ ἐγέλασας: οὕτως ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὴν ὁ
 ἀπελέγξας, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον. „Μὴ νομίσης,
 „φησὶν, εἰ καὶ ἐν διανοίᾳ ταῦτα ἐβελέυσω, καὶ κα-
 „τὰ τὸ λεληθὸς γέλωτα ἐποιήσω, ὅτι τῷ πα-
 „ραγενομένῳ τὴν δύναμιν λαθεῖν εἶχες. Μὴ
 „τοίνυν ἀρνεῖς τὸ γεγονός, μὴ δὲ προωθήκῃς ἐρ-
 „γάζεσθαι τῷ ἁμαρτήματι.“ Μὴ προσθέσης εἰς τὴν ἀνομίαν
 τῆς ἀπιστίας, καὶ τὴν ψευδολογίαν τῆς ἀρνήσεως· μὴ διπλα-

(α) Γεν. ΙΗ. 15.

σιάνης τὸ κακὸν τοιοτρόπως, καὶ καταζήσης βαρυτέραν τὴν ἁμαρτίαν σε. Ἀχ! ὁ ἁμαρτωλὸς ἔτις, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἢ προφασίζεται εἰς τὸ ἁμάρτημά τε, ἢ ὀλοτελῶς τὸ ἀρνεῖται. Ἡ Εὐὰ ἐλεγχομένη διατὶ ἔφαγεν ἀπὸ τῆ ξύλου, δὲν ἡρνήθη τὸ παράπτωμα, ἢ ἐέλησεν ὅμως νὰ τὸ προφασίσῃ: ὁ ὄφεις ἢ πάτησέ με. Ἡ Σάρρᾶ δὲν τὸ ἐπροφασιολόγησεν, ἀλλὰ διὰ μίας τὸ ἡρνήθη: ἐκ ἐγέλασα· ἢ τὴν μίαν, ἢ τὴν ἄλλην μιμεῖται ὁ μὴ καλῶς ἐξομολογούμενος· ἢ προφασίζεται ὡς ἡ Εὐὰ, ἢ ἀρνεῖται ὡς ἡ Σάρρᾶ. Ὁ Δαβὶδ μετανόησας ἀληθῶς ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀνομήματι, καὶ τὰ δύο ἄτοπα ταῦτα εἰς τὴν αὐτὴ ἐξομολόγησιν ἐπίσης τὰ ἀπέφυγεν. „Εἶπα, ἐξαγορεύσω κατ' ἐμῆ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ. Δὲν ἀρνεῖται τὴν αὐτὴ ἁμαρτίαν ὡς ἡ Σάρρᾶ, ἀλλὰ τὴν ὁμολογεῖ, καὶ τὴν ἀνακαλύπτει προδήλως: Εἶπα ἐξαγορεύσω· καὶ ἐχ' ἔτις προφασιολογεῖται ὡς ἡ Εὐὰ: ὁ ὄφεις ἢ πάτησέ με· ἀλλὰ τὴν ἀποδίδει εἰς μόνον τὸ ἑαυτόν τε, καὶ μέμφεται τὴν διαστροφὴν τῆς ἰδίας ἑαυτῆ ψυχῆς, ὅτι ἡμαρτεν: „Ε'ξαγορεύσω κατ' ἐμῆ τὴν ἀνομίαν μου· κατ' ἐμῆ, κατ' ἐμῆ.

§. λθ.

Δύναμις τῆς πρὸς Θεὸν ἰκεσίας τῆ δικαίᾳ.

ὕψος τῆς εὐσπλαγχνίας τῆ Πανοικ-

τίρμονος Θεοῦ.

Ὁ Ἀβραὰμ δεόμενος ὑπὲρ τῶν Σοδόμων, καὶ μεσιτεύων πρὸς τὸν οἰκτεῖρμονα Θεὸν νὰ ἐλεήσῃ τὴν πόλιν ἐκείνην, διὰ τὰς ἐν αὐτῇ ἐυρισκομένας δικαίας, ὅσον προχωρεῖ, τόσον ἐπιτείνει τὴν ἰκετηρίαν, καὶ διὰ τῆ καταβιβασμῆ τῆ ἀριθμῆ τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει παροικόντων δικαίων, προσβιβάζει τὴν αἰ-

τησιν εἰς μείζονα συγκατάβασιν· ὥσ' ἂν τὸ Θεῖον ἔλεος τὸν ἑσπαραθάρρυνεν, ἐκεῖ ὅπου πρῶτον κατεβίβαζε τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ πέντε καὶ πέντε: „Ἐὰν ὥσι πεντήκοντα; ἔὰν ὥσι „τεσσαράκοντα πέντε; ἔὰν ὥσι τεσσαράκοντα;” ἀρχίζει καὶ καταβιβάζει, ἀπὸ δέκα, δέκα: „Ἐὰν δὲ ἑυρε- „θῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα; ἔὰν δὲ ἑυρεθῶσιν ἐκεῖ „εἴκοσι; ἔὰν δὲ ἑυρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα;” Ἡ τῇ Α'βραὰμ εὐσπλαγχνία ὑπὲρ τῆς ἀξιοκατακρίτε πόλεως τῶν Σοδόμων ἴσως ἤθελε τὸν Φέρη νὰ καταντήσῃ τέως καὶ ἕως εἰς τὰς τρεῖς, ἢ τὰς τέσσαρας ψυχὰς τῆς Φαμιλλίας τῇ Λώτ τῇ ἀνεψιῷ· ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ καταβῇ κατωτέρω τῶν δέκα, διότι προλαβὼν ὑπεσχέθη, ὅτι δὲν εἶχε νὰ προβάλλῃ περισσότερον παρὰ μίαν καὶ μόνην ἀπαίτησιν: „Μή τι Κύριε, ἔὰν λαλήσω ἔτι ἄπαξ;.... Ἐτι „ἄπαξ;” Α'Μ' ἐκ τῆ ἄλλης μέρες σοχάζομαι, ὅτι καὶ τὸ ὑποσχεθεὶς τὸ ἄπαξ ὁ Α'βραὰμ, ἴσως ἤθελεν ἀποτολήσῃ νὰ παρακαλέσῃ πάλιν καὶ περαιτέρω· διατὶ δὲν βλέπω νὰ ἔπαυσεν ὁ Α'βραὰμ λαλῶν τῷ Θεῷ· βλέπω τὰ ἐναντίον γεγραμμένον: „ὅτι ὁ Κύριος ἐπάύσατο λα- „λῶν τῷ Α'βραάμ.” (α). Ἡθελες εἶπης, ὅτι ὁ Θεὸς ἐπίτηδες διέκοψε τὸν μετὰ τῇ Πατριάρχῃ διάλογον, διότι προεγνώριζε τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς τε, ὅτι ἐμελλεν ἔτι καὶ ἐπέκεινα νὰ παρεκτείνῃ τὴν ἰκεσίαν καὶ ἕως εἰς τὰς τρεῖς, ἢ τὰς τέσσαρας· ὅθεν ἤθελεν ἀναγκασθῇ ἢ νὰ εἰσακίσῃ, ἢ νὰ ἀφελθῇ, καὶ νὰ ἀπορρίψῃ τὴν δέησιν τῇ δέλῃ τε. Τόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς τῇ δικαίᾳ καὶ Θεοφιλεῖ ἀνθρώπῳ! Τόσον εἶναι τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρισμῶν τῇ παντελεήμονος καὶ ἀπειραγάθου Θεῷ! Α'Μ' ὁ Κύριος ἐπάύσατο λαλῶν τῷ Α'βραάμ. Ἰκανῶς ἀνεφάνη ἡ Θεία εὐσπλαγχνία, διὰ τῆς ἐπα-

(α) Γεν. ΙΗ. 23-33.

ναληφθείσης ὑφαιρέσεως τῆ ἀριθμῶ τῶν δικαίων τῶν ἐν Σοδόμοις ἔυρεθησομένων· ἔπρεπε νὰ φανῇ καὶ ἡ Θεία δικαιοσύνη, διὰ τῆς πανολεθρίας τῆς παμβεβήλε καὶ παγκρακίης ἐκείνης πόλεως.

§. μ.

Δύο κακῶν προκειμένων, ἐκλογὴ τῆ μὴ χει-
ρονος. Φίλοςξενία παράδοξος.

Προκρίνει τὴν διακόμευσιν καὶ τὴν καταπόρευσιν τῶν ἰδίων θυγατέρων ὁ Λώτ, μόνον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τῆς Σοδομιτικῆς ἀσελγείας τὸ πανάθεσμον, καὶ ὑπερθηριῶδες ἀνοσιέργημα, τὸ κατὰ τῶν ἐπιξενωθέντων δύο παρ' αὐτῶ, ὑπὸ τῶν λαγνεσάτων τῆς πόλεως οἰκητόρων παρατολμώμενον. Νομίζει ὅτι ἐκ δύο μεγάλων κακῶν προκειμένων, ἐκεῖνο, ὅπερ σοχάζεται αὐτὸς νὰ ἐπιτρέψῃ εἶναι τὸ μετριώτερον. Ἀλλὰ σημείωσαι καὶ τῆτο: εἰς τὴν σκαιὰν ταύτην, καὶ ὑπερβαλλόντως ἀπαίσιον περὶ αὐτήν, ὁ ξενοδόχος νικᾷ τὸν γεννήτορα· καὶ ἐργεῖ ὁ Πατὴρ νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν ἀγρίαν τῶν Σοδομιτῶν λύσσαν τὰς ἰδίας αὐτῆ θυγατέρας, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὰς δύο ξένες, ὥς ὑπεδέχθῃ εἰς τὴν σκέπην τῆς οἰκίας αὐτῆς. „Εἰσὶ μοι δύο θυγατέρες, αἱ ἃς ἐγνώσαν ἄνδρα, ἐξ ἧς αὐτὰς πρὸς ὑμᾶς, καὶ χρᾶσθε αὐταῖς καθὰ ἂν ἀρέσκει ὑμῖν· μόνον εἰς τὰς ἄνδρας τέττες μὴ ποιήσητε ἄδικον, ἧ ἔνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δοκῶν μου.” (α). Πόση τῆ δικαίη ἡ ἀρετή! (θαυμάζει ὁ Χρυσόστομος: καὶ τίς δὲν θέλει θαυμάσει;) „Πᾶσαν ἀρετὴν φιλοξενίας ἐνίκησε. Τὶ γὰρ ἂν τις εἴποι κατ' ἀξίαν τῆς τῆς δικαίης τέττε φιλο-

(α) Γεν. ΙΘ. 8.

„Φροσύνης; ὅς ἐδὲ τῶν θυγατέρων φείσασθαι ἡ-
 „νέχετο, ἵνα τὴν εἰς τὰς ξένους τιμὴν ἐπιδείξη-
 „ται, καὶ ἐλευθερώσῃ τῆς παρανομίας τῶν Σοδο-
 „μιτῶν.” Εἶναι δυνατόν νὰ ὑπερεκτείνῃ ἄνθρωπος τὴν ἀρε-
 τὴν τῆς φιλοξενίας ἐπέκεινα, καὶ νὰ τὴν ἀναβιβάσῃ εἰς βασιμὸν
 ὑψηλότερον;

§. μα.

Α'πειλαὶ καὶ παραινήσεις μάτην γινόμεναι
 πρὸς τὰς σκληρογνώμονας καὶ δυ-
 σπείρους.

Ὁ Λώτ προμηνύει εἰς τὰς Γαμβρόντες τὴν κατασρο-
 φὴν τῶν Σοδόμων· τὰς συμβελεύει νὰ φύγῃσι μακρὰ ἀπὸ
 τὴν μιανὴν καὶ παράνομον ταύτην πόλιν, διὰ νὰ ἀπαλλαχ-
 θῶσι τῆς ἐπικειμένης ὀργῆς: „Ἐξέλθετε ἐκ τῆ πόλε-
 „τύτου, ὅτι ἐκτρίβει Κύριος τὴν πόλιν.” (α) καὶ
 αὐτοὶ Θάρσυσιν ὅτι ὁ Λώτ μετεωρίζεται· „ἔδοξε δὲ γε-
 „λοιιάζειν ἐναντίον τῶν Γαμβρόντων αὐτῷ.” Κράζε-
 σι καὶ ἐκάστην καὶ οἱ Ἱερεῖς τῆς Θεῆς λόγῳ ὕποφῃται ἀπὸ τῆς
 Ἀμβωνος ἐπ' Ἐκκλησίας· προαγορεύουσιν εἰς τὰς παρανόμους
 τῆς Θεῆς δίκης τὸ πῦρ, τὸ ὅποιον μέλλει τελευταῖον νὰ
 ἐπιβρέξῃ ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς των, εἰς ἐπιμείνωσιν εἰς
 τὴν ἁμαρτίαν. „Πῦρ, καὶ θάλασσα, καὶ πνεῦμα καται-
 „γίδος, ἡ μερὶς τῆς φοβερῆς ποτηρίης” τὸ ὅποιον
 μέλλεν νὰ ἐκροφήσεν. Παραινῶσι, συμβελεύουσι, νὰ ἀπομα-
 κρυνθῶν ἀπὸ τὴν ἄθεςμον καὶ παράνομον πολιτείαν, εἰς τὴν
 ὁποίαν εὐρίσκονται κατεσκηνωμένοι· ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν εἰς

(α) Γεν. ΙΘ. 14.

τὴν ὁποίαν ἀκίνητοι μένου καὶ ἀναπαύονται: Ἐξέλθετε ἐκ τῆς τόπυ τέτῃ· ἐξέλθετε ἄβηλοι· ἀναχωρήσατε, φύγετε, ἀπομακρύνθητε· λυτρώσθητε ἀπὸ τὴν ἄνωθεν ἐπικρεμαμένην ἐφ' ὑμᾶς κόλασιν· ἀλλ' ἐδὲν ἐδὲ οὗτοι οἱ Ἱεροὶ Λῶτ, κράζοντες καὶ διδάσκοντες, κατορθῶσιν. Οἱ ἁμαρτωλοὶ τὰς ἀκροῶνται, ὥσπερ ἂν ἐδιηγῶντο μύθους. „Δοκῶσι γε-
 „λοιᾶξιν.” γελῶσι μὲ ἡμᾶς· (λέγουσι.) μᾶς διηγῶνται πράγματα γέλωτος ἄξια. Ναί; ἀλλὰ μετὰ ταῦτα αἱ κα-
 καὶ κεφαλαὶ ὄφονται, καὶ ἀνωφελήτως καταθρηνήσουσιν.

§. μβ.

Ἐλεεινὴν προσπάθεια τῆς ἁμαρτωλοῦ· ὁκνος
 τῆς ἀποχέσθαι τῶν κακῶν, ὅφ' ὧν κυ-
 ριεύεται.

Πισεύει ὁ Λῶτ ἄφυκτον τὴν ἐγγίξασαν τῆς πόλεως καταστροφὴν, καὶ τόσον εἶναι περὶ ταύτης πεπληροφορημένος καὶ βέβαιος, ὥστε παρακινεῖ καὶ τὰς ἰδίους Γαμβρὲς τὸ ὀγλιγωρότερον ἐξ αὐτῆς νὰ φύγῃ. Ὅμως πάλιν, δὲν ἠξεύρω πῶς; ἀναβάλλει καὶ αὐτὸς τὴν ἀναχώρησιν, καὶ χρονοτριβεῖ: εἰς τρόπον ὅτι οἱ Ἀγγελοὶ τὸν κατεπείγουσι, καὶ τὸν βιάζουσι νὰ μὴ χάνῃ τὸν καιρὸν, ἀλλὰ νὰ σπεύσῃ, νὰ ἐπιταχύνῃ· „Ἐσπεύδαζον οἱ Ἀγγελοὶ τὸν Λῶτ. (α) Ἐξέλ-
 „θε, ἵνα μὴ συναπώλῃ.” καὶ ταραττόμενοι τρόπον τινὰ εἰς τὴν ἀνόητον ἀναβολὴν καὶ ὑπέρθεσιν τῆς Ἀνδρὸς: (ἐτα-
 ράχθησαν.) μὲ βίαν ἐπεχειρίσθησαν νὰ τὸν ἐξανασπά-
 σεν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς πονηρίας, ἀπὸ τὸν ὅσοτον δὲν εὗρι-
 σκε ποτὲ τὴν ὥραν νὰ ἐξέλθῃ, ἐξέλκοντες ἀπὸ τὰς χει-

(α) Γεν. ΙΘ. 15

ρας βιαίως ἔς αὐτὸν, ἔς τὴν γυναῖκα αὐτῆς, ἔς τὰς θυγατέρας αὐτῆς. „Καὶ ἐκράτησαν οἱ Ἀγγελοὶ τῆς „χειρὸς αὐτῆς, ἔς τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ἔς τῶν χειρῶν τῶν δύο θυγατέρων αὐτῆς.” (α) Ἄλλοις τὶς ἴσως θαυμάζει συλλογιζόμενος, πόσῃν ἔχει δύναμιν τῆς Πατρίδος ὁ πόθος· ἀλλ' ἐγὼ σοχάζομαι ἐδῶ, ἔς θαυμάζω, πόσον ἐπιθέλγει, ἔς ὑπεριχύνει, ἔς ἐπικρατεῖ ἔς κυριεύει τῆς πονηρίας ὁ τόπος. Τόσον δυσκολύνεται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκπηδήσῃ ἀπὸ τὴν κακὴν ἔς μοχθηρὰν ζωὴν; Ἀκόμι ἔς ὅταν γνωρίσῃ τὸν ἐν αὐτῇ κίνδυνον; Οὕτως ἀργοσπορεῖ ἔς ἀναβάλλει τὴν ὥραν, διὰ νὰ ἀλλάξῃ τρόπον θίβῃ ἔς πολιτεύματος ὁ ταλαίπωρος ἁμαρτωλὸς, ἔτι ἔς ἀφ' ἧς μετὰ βεβαιότητος πληροφορηθῇ εἰς τὴν μέλλουσαν δίκην, τὴν φοβερὰν ἔς φρικτὴν, ὅπῃ τὸν περιμένει, ἔτι ἔς ὅταν ἡξεύρῃ ὅτι αἱ φλόγες τῆς Θείας ὀργῆς ἐπικρέμονται ἐπὶ κεφαλῇς τε; Θεὲς πανάγαθε ἔς πολυεύσπλαγχνε! βλέψεις τὴν ἐμὴν ἀφροσύνην! θέλω νὰ ἐξέλθω, ἔς μένω! θέλω νὰ μακρύνω, ἔς σέκω! θέλω νὰ ἐπιστρέψω, ἔς ἀναβάλω τὴν ὥραν! Εὐθὺς, εὐθὺς.... ναι... ὅχι.... Ἀχ!... Πέμψαι τὸν Ἀγγελόν σε ὡς Πολυέλεε, ἔς ἀξάρπασόν με! Πρόχες εἰς τὴν ἀντίληψίν με! Ἡ κραταιὰ χεὶρ τῆς δυνάμεώς σε ὡς ἐνιχύσῃ τὴν ἀοθένειάν με! ὡς νικήσῃ τὴν ἔνστασίν με! ὡς ἀναιρέσῃ τὴν ἐλπεινὴν νοσήσότητά με! ὡς μεταβάλλῃ τὴν ἀξιοκατάκριτον ταύτην δυσροπίαν με, ἔς ὡς με ἐξελεύσῃ θέλοντα μὴ θέλοντα, ἀπὸ τὴν κακὴν αὐτὴν ἐπιμονὴν εἰς τὴν ἀνομίαν με! Θέλει κηρύττω δια παντός τὴν περὶ ἐμὲ ὑπερβάλλουσαν εὐσπλαγχνίαν σε, ἀπειράγαθε Κύριε, ἔς θέλει δοξολογῶ ἔς μεγαλύνω, Θεέ με, εἰς τὸν αἰῶνα τῶ αἰῶνος τὸ ὑπερανεκδιήγητον ἔλεός σε, ψάλλον ἀδιαλείπτως μετὰ εὐχαριστίας ἐκείνο: „Ἐκράτησας

„τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου, καὶ μετὰ δόξης (τῆς
 „τῆς ὀνόματός σου) προσελάβε με: Ἀγαλλιάσεται τό-
 „τε ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου: Τότε ἄσω,
 „ὥς πρέπει, τῷ Κυρίῳ τῷ εὐεργετήσαντί με, καὶ
 „χαρμοσύνῳ, ψαλῶ τῷ ὀνόματι Κυρίου τῆς ὑψίσεως.”

δ. μυ.

Τρία ἐπιζητεῖται εἰς ἀποχὴν παντελεῖ τὴν
 ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Ἀφ’ ἧς θιασικῶς, τρόπον τινὰ, οἱ Ἄγγελοι κρατῶντες
 ἀπὸ τὰς χεῖρας, ἐξείλκυσαν ἐκ τῆς καταραμένης ἐκείνης πόλεως
 τὸν Λώτ, καὶ τὴν Φαμιλλίαν αὐτῆς, ὑποπτεύονται προσέτι περὶ
 αὐτῆς, μήπως νικηθῇ ἀπὸ τὴν πολλὰ προσπαθῇ καὶ ἰσχυρὰν
 κλίσιν, τὴν ὁποίαν βαδίσας ἐβλέπεσι ῥιζωμένην εἰς τὴν καρ-
 διάν τε, καὶ φυλάττε καλῶς, λέγουσιν αὐτῷ: Φύλαξαι τὴν
 ψυχὴν σου: „Σώζων σῶζε τὴν σεαυτῆ ψυχὴν.” Εὐ-
 ξήλθες ἤδη ἔξω τῆς πόλεως, ἀλλ’ ἀκόμι δὲν εἶσαι εἰς ὀλοτε-
 λῇ τὴν ἀσφάλειαν ἔξω πάντῃ τῇ κινδύνῳ. Διὰ τὴν λάβης τε-
 λείαν τὴν ἀπολύτρωσιν, εἰς τρία πράγματα πρέπει ἐπιμελῶς
 νὰ προσέχῃς. Πρῶτον, νὰ μὴ σραφῇς εἰς τὰ ὀπίσω. Δεύτερον,
 νὰ μὴ μείνῃς ἔσω εἰς τὰ ὅρια αὐτῆς τῆς τόπῃ· καὶ Τρίτον, νὰ ἀ-
 ναβῇς εἰς τὸ βενόν· „Μὴ περιβλέψῃς εἰς τὰ ὀπίσω·
 „μηδὲ σῆς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ, εἰς τὸ ὅρος
 „σώζε.” (α). Αὐτὰ τὰ τρία εἶναι ἀναγκαῖα εἰς ἅπαντα ἁ-
 μαρτωλὸν, ὅστις προαιρεῖται νὰ ἀφήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ διὰ
 τῆς ἀληθινῆς μετανοίας νὰ ἀποφύγῃ τὴν φοβερὰν τῆς Θεοῦ ἀγα-
 νάκτησιν. Πρῶτον, δὲν πρέπει νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν προτέραν αὐτῆς

(α) Γεν. ΙΘ. 17.

§. μς.

Τὰ κακὰ ἐγγύθεν φαινόμενα, γίνονται
πολὺ φοβερώτερα παρὰ μακρόθεν
νοούμενα.

Ο Θεὸς εἰσακίει τὴν ἱκεσίαν τῆ Λὼτ, καὶ ἐξαιρεῖ ἀπὸ
τὴν καταστροφὴν τῶν ἐπιλοίπων πόλεων τὴν Σηγῶρ. „Ἰδὲ
„ἐθαύμασά σε τὸ πρόσωπον καὶ ἐπὶ τῷ ῥήμα-
„τι τέτρω, τῇ μὴ κατασρέψαι τὴν πόλιν περὶ
„ἧς ἐλάλησας.” (α). „Ἐδεξάμην σε τὴν ἱκεσί-
„αν (φησὶ) καὶ ποιήσω τῷτο καὶ παρέξω σοι τὸ
„αἵτηθέν· καὶ διὰ σέ, καὶ τῆς πόλεως φείσο-
„μαι.” (Χρυσός.). Ἐπειτα ὁ Λὼτ δὲν νομίζει ὅτι εὕρσκε-
ται ἐν ἀσφαλείᾳ ὅτε ἐκεῖ ὅθεν φεύγει καὶ ἀπὸ τῆς πόλε-
ως ταύτης, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ κατοικεῖ ἐκεῖ ὁμῶς
μὲ τὰς δύο αὐτῆ θυγατέρας, εἰς ἓν σπήλαιον. „Ἀνέβη
„δὲ Λὼτ ἐκ Σηγῶρ, καὶ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει
„αὐτὸς, καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτῆ μετ' αὐτῆ.”
(β). Κατ' ἀρχὰς εἶχε τὴν ψυχὴν φόβῳ παντὸς ἀνωτέραν,
καὶ δρασυνκάρδιος ἀργοπορεῖσε νὰ ἐξέλθῃ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν
Σοδὸμων, ὅθεν ἐχρειάσθῃ νὰ τὸν ἀποσπάσῃ μὲ βίαν ὁ Ἀγγ-
γελος, κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρός (γ)· ἔπειτα δὲν ἀ-
ποθαρρῶν νὰ ἐπιμείνῃ ὅτε εἰς τὴν Σηγῶρ, ἀλλὰ φοβεῖται καὶ φεύ-
γει μεταβαίνων ἀπὸ τῆς Σηγῶρ εἰς τὸ ὄρος. „Ἐφοβήθη
„γὰρ κατοικῆσαι ἐν Σηγῶρ:” (δ) μ' ὅλον ὅπῃ προ-
λαβὼν ὁ Θεὸς συγκατένευσε νὰ διασώσῃ τὴν Σηγῶρ αὐ-
τὴν ἐλευθέραν τῆ ἐμπρησμῶ, πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ἀσφάλειαν

(α) Γεν. ΙΘ. 21.

(β) Αὐτ. 30.

(γ) Γεν. ΙΘ. 16.]

(δ) Αὐτ. 30.

τῆς τῆ Λὼτ Φαμιλίας. (α). Δύναται τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι ὁ Λὼτ ἐνόμισε τὴν Σηγῶρ διαφυλαχθεῖσαν πρὸς καιρὸν ὡς κατάλυμα, εἰς ἀνάπαυλιν αὐτῆ, καὶ ὅχι εἰς παντοτεινὴν αὐτῆ καταμονὴν καὶ σερεὰν κατοίκησιν· ὅθεν ἔκρινεν ἀσφαλές-σεραν τὸ παράγγελμα ἐκεῖνο τὸ πρῶτον: Μὴ εἴς ἐν πάσῃ „τῇ περιχώρῳ“ εἰς τὸ ὅρος σώζῃ. (β). Ἀλλ’ ἤμπορεί τις νὰ πυλλογιῇ καὶ τῆτο: ὅτι ἐκεῖνος ὅτε διὰ τὴν ψιλὴν ἀπειλὴν δὲν ἐφοβεῖτο πρότερον, ἀλλ’ ἀνεβάλλετο καὶ ἀργοπορῶν ὤκνευε νὰ ἐκπηδήσῃ ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Σοδόμων ἐπαπειλημένης τὸν ὅλεθρον, ὡς εἶδεν ὕσερον ὀφθαλμοφανῶς νὰ ἐπιμαίνεται λάβρον, καὶ ἀκατάσβεστον τὸ πῦρ καὶ τὸ θεῖον: „ὅταν ἐπέβλεψεν ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων „καὶ Γομόρρας καὶ ἐπὶ πρόσωπον τῆς περιχώ-
„ρῃ, καὶ εἶδε, καὶ ἀνέβαινε φλόξ ἐκ τῆς γῆς,
„ὥσει ἀτμὶς καμίνῃ“ τότε κυριεύεται καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆ φόβῃ, καὶ τρέμει, καὶ φεύγει μακρὰν, καὶ παραιτεῖται καὶ αὐτῆς τῆς πλησιοχώρῃ Σηγῶρ, ὡς ἐκ ἀκίνδυνον εὐδ’ ἐν αὐτῇ, τὴν κατοίκησιν. Ἐφοβήθη κατοικῆσαι ἐν Σηγῶρ. (γ). Ἄλλῃ προσβολῇ ἐν τῇ ψυχῇ γίνεται ὅταν βλέπῃ παρόντα πραγματικῶς τὰ κακά· καὶ ἄλλῃ ὅταν τὰ φαντάζεται ἐπερχόμενα πόρρωθεν. Ἐγγύθεν, καὶ ὀλίγοι φλογὸς σπινθήρες βλεπόμενοι, σφοδρῶς ἐκταράττεσιν· ἀπὸ μακρόθεν, ἔτε αὐτὴ ἡ ἄσεκτος πυρκαϊὰ τῆς γεέννης.

§. μς’.

Τὰ κακὰ ἐνίοτε μεγαλήτερα, παρὰ ὅσον εἶναι κατ’ ἑαυτὰ, παρίστανται.

Ὁ φόβος παρασαίνει τὸ κακὸν πολλάκις πλέον παρὰ

(α) Αὐτ. 21.

(γ) Αὐτ. 28. — 30.

(β) Αὐτ. 17.

ὅσον εἶναι καθ' ἑαυτὸ, χαλεπώτερον καὶ δεινότερον. Αἱ θυγατέρες τῆ Λὼτ βλέπous τῆς Πενταπόλεως τὴν κατάφληξιν, καὶ ὑποπτεύουσαι τὸν ἐμπρησμὸν γενικὸν ὅλης τῆς γῆς οἰκουμενῆς. Βλέπous ὅτι κατεφλέχθησαν οἱ οἰκήτορες τῶν Σοδόμων καὶ τῆς Γομόρρας καὶ ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι αὐτὸν δὲν ὑπελείφθη ἄνθρωπος ζῶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἰμὴ μόναι αὐταὶ, καὶ ὁ Πατὴρ αὐτῶν. „Οὐδεὶς ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς ὅς ἐισελεύσεται πρὸς ἡμᾶς, ὥς καθ' ἡκεῖ παρ' ἡμῶν τῇ γῇ.” (α). Οἱ ὑπομνηματιστῆς Θεόδωρος, πολλὰ συγγνωμονικὸς συμπαθεῖ τὰ Κοράσια, καὶ λέγει: ὅτι, ὅταν διὰ ὀρεξιν σαρκικῆς μιξεως εἰς τὴν τοιαύτην ἀτοπίαν ἐξέκλιναν ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐκλείψῃ παντελῶς ἀπὸ τῆς γῆς τὸ ἀνθρώπινον γένος. „Οὐ πάθος ἀκολασίας ἤλασεν αὐτάς, ἀλλὰ φειδῶ τὸ γένος, ὅθεν εὐσύγνωστοι.” Πισεύω τὴν ἀνακίαν τῆ σκοπῆς αὐτῶν, διότι τὴν ἀναγινώσκω μαρτυρουμένην ἐξ αὐτῆς τῆς Θεοπνεύστε Γραφῆς. „Ἐξανασηύσωμεν ἐκ τῆ Πατρὸς ἡμῶν σπέρμα.” Στοχάζομαι ὅμως, ὅτι πρῶτον ἡ ὑπόθεσις τῆ ὀλοτελῆς ἀφανισμῆ τῆ παντὸς Κόσμου ἦτο κέφη καὶ ἄλογος: Δὲν ἔβλεπον ὅτι ἡ Σιγῶν διεσώθη; καὶ δεύτερον ἡ ἐπιχειρήσις ἦτον τολμηρὰ καὶ αὐθαδής. Τίς ἔδωκεν εἰς αὐτάς τὴν τοιαύτην ἐπιτροπίαν, νὰ ἐπιχειροῦσιν αὐταὶ νὰ διαφυλάξουν τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον, ἂν ὁ πλάσης καὶ δημιουργὸς ἤθελε νὰ τὸ ἐξαλείψῃ; Ἡ ψευδὴς καὶ σφαλερὰ ὑπόληψις ἀφ' ἑνὸς μέρους, ἡ θρασυτής καὶ ἡ προπέτεια ἀπὸ τοῦ ἄλλου, τὰς ἐκατακρήμνισαν εἰς τὸν βόθρον τῆς μαρᾶς καὶ ἀπὸ τῆς δέσεως μετὰ τῆ Πατρὸς αὐτῶν αἰμομιξίας. Τὸ ἐν κακόν, ἀφ' οὗ ἐμφιλοχωρήσῃ συνεπισύρει τὸ ἄλλο τὸ ἐτι βαρύτερον. „Δεῦρο καὶ ποτίσωμεν τὸν Πατέρα ἡμῶν οἱ υἱοὶ, καὶ κοιμηθῶμεν μετ' αὐτῆς, καὶ ἔξανα σηύσωμεν ἐκ τῆ Πατρὸς ἡμῶν σπέρμα” (β).

(α) Γεν. 19. 31.

(β) Λύτ. 19. 32.]

§. μζ.

Δυσάπολόγητον τὸ ἀνέμημα τῶν δύο θυγατέρων τῆ Λῶτ.

Ἄν ὑποπτεύονται τὴν παντελῇ τῆ Κόσμου ἐρήμωσιν αἱ δύο τῆ Λῶτ θυγατέρες: τίς ποτε παρ' αὐτῶν ἐξεζήτησε τὴν τῆ ἀνθρωπίνου γένους ἀποκατάστασιν; Πῶς ἦλθεν εἰς τὴν φαντασίαν αὐτῶν νὰ συλλογιῶσιν καὶ νὰ εἰπῶν: „ἐξανασησω-
„μεν ἐκ τῆ Πατρὸς ἡμῶν σπέρμα, (α) ἀφ' ἧ φαίνεται ὅτι ἐπληροφορήθησαν τὴν ἐκ Θεοῦ Σελήματος γενομένην τῶν ἀνθρώπων ἐξολόθρευσιν; Ἐπειτα: διατὶ δὲν ἐρωτῶσιν αἱ ἀνόητοι τὸν Πατέρα, διὰ νὰ διδαχθῶσι παρ' αὐτῆς ἂν ἀληθείᾳ ἢ ὑποψία ἣν ἔχουσιν; Ἄρα γε φοβῆνται, μήπως καὶ ὁ Πατήρ, ἀφ' ἧ ἀκέσῃ τί ὑποπτεύονται, ὑποπτευθῇ αὐτὸς τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἔχουσιν; Καὶ καλὸν: λοιπὸν ἂν ὑποπτευθῇ τῆτον, ἢ καὶ αὐτὸς θέλει σέρξει τὴν μίξιν, ἢ καὶ αὐταὶ πρέπει νὰ τὴν ἀποσραφῶν παρ' αὐτῆς διδασθεῖσαι, ὡς παράνομον, καὶ ἀθέμιτον, καὶ θεοσυγές παντάπασι ἀνοσιέργημα. Ἀλλ' αὐταὶ δείχνουσιν ὅτι ἐπρόβλεπον, ὅτι δὲν ἔμελλον νὰ τὸν εὖρην σύμφωνον εἰς τὴν βδελυρὰν πράξιν· καὶ διὰ τῆτο χωρὶς νὰ ἐρωτήσεν ἐπὶ ὅτι σταν οἶνον τὸν Πατέρα αὐτῶν καὶ τὸν κατεμέθυσαν· (β) πολὺ πρὸ ἐκείνου αὐταὶ καταμεθυθεῖσαι ἀπὸ τὴν φιλόσαρκον ὄρεξιν, (ὀλίγον ἔλειψε νὰ εἰπῶ) ἂν δὲν ἐπειθόμην (ὡς εἶπον ἀνωτέρω §. μς.) εἰς τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, διὰ νὰ ἀποδώσω εἰς αὐτὰς ἄλλο τι ἀπαθέσερον καὶ σεμνότερον τέλος. Ἐγὼ δὲν εὗρισκω, πῶς δύναταί τις νὰ δικαιολογήσῃ τῶν παμπονήρων ἐκείνων δύο Κορασίων τὸ τόλμημα. Ἀλλ'

(α) Αὐτ. 32.

(β) Αὐτ. 33. 35.

ἐπάνω εἰς τὴν παρανομωτάτην ἐπιχείρησιν τὴν ὁποίαν μεταξὺτων ἐσυμφώνησαν, τὰς βλέπω ὅτι καὶ τῷ δικαίᾳ τάχα λαμβάνουσιν τινα πρόνοιαν, καὶ σοχαζόμεναι δῆθεν τὸ πρέπον καὶ ἐπάνω εἰς τὴν ἀπρέπειαν, φροντίζον νὰ φυλάξωσιν τινα τάξιν, καὶ εἰς τὴν πλέον τερατώδη καὶ ἀλλόκοτον ἀταξίαν. „Εἰσελθε-
 „σα πρώτη ἐκοιμήθη ἡ πρεσβυτέρα μετὰ τῷ Πα-
 „τρὸς αὐτῆς. (α). Ἐπειτα ἐν τῇ ἐπαύριον, εἰσελ-
 „θεσα καὶ ἡ νεωτέρα ἐκοιμήθη (καὶ αὕτη) μετὰ
 „τῷ Πατρὸς αὐτῆς.” (β). Ἐπὶ τῷ τοιαύτῳ (μοναδικῷ νομίζω εἰς τε τὴν Ἱερὰν, καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν Ἱστορίαν) μι-
 „κρὸν Δράματος, βλέπω τὸ τέλος, καὶ τὸ μέσον, καὶ τὴν τάξιν,
 καὶ τὴν πρᾶξιν. Τὸ τέλος, (τετέστιν ὁ σκοπός) τελέχισον φαί-
 νεται, τέλος ὅχι πάντῃ κακόν: διὰ νὰ μὴ ἐξαλειφθῇ δηλ.
 παντάπασιν τὸ ἀνθρώπινον εἶδος. Τὸ μέσον (ἡ καταμέθευσις) εἶναι πάντως δολερὰ καὶ πανουργική. Ἡ τάξις γνωρίζεται δι-
 κκία· προτιμᾶται τῶν ἀδελφῶν ἡ πρεσβυτέρα, καὶ ἡ νεω-
 τέρα, δευτέρα τάσσεται. Ἡ πρᾶξις ὅμως τελευταῖον ἀ-
 πρεπῆς, ἄλογος, ἀφρονεσάτη, πανάθεσμος, αἰσχρὴ,
 βδελυρωτάτη· κατὰ πάντα τρόπον θεοσυγῆς, καὶ τῆς ἐσχάτης ὑπόδικος κατακρίσεως. Τὴν ἀνομίαν, ἕτε ὁ καλὸς σκοπὸς προβαλλόμενος τὴν προφασίζει, ἕτε ἡ ἔξω ἐπιφαι-
 νομένη ἐπιπρέπεια ποτὲ τὴν δικαιώνει.

§. μί.

Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς αὐτὰς κρίσεις εὐκόλως πλα-
 νώμενος. Μηδεὶς κατακρινέτω ῥαδίως ἐν ὀλό-
 κληρον Ἐθνος.

Μὴ παραφερέστω ὡροπετευόμενος εἰς τὰς ἰδίας αὐτὰς

(α) Αὐτ. 33.

(β) Αὐτ. 35.

κρίσεις ὁ ἄνθρωπος, μὴδὲ τρεφέτω προχείρως παρ' ἐαυτῷ
 πονηρὰν καὶ σκαιότεραν περὶ τῶν ἄλλων ὑπόληψιν. Ὁ Ἀ-
 βραὰμ ὑποπτεύεται ὡς ἀδίκος, ἀνόμμος, ἀσεβής, ἅπαντας
 τὰς Γεραρίτας παρ' οἷς ἐλθὼν παρώκησε. Τὸ Ἔθνος ὅλον,
 ὁμῶς μετὰ τῷ Ἀβιμέλεχ Βασιλέως αὐτῶν, ἀπὸ μικρῆς ἕως
 μεγάλης, τὰς ἔχει εἰς τάξιν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχου-
 σιν ἔτε συνειδήσιν, ἔτε νόμον, ἔτε Θεόν. „Εἶπα γὰρ,
 „Ἄρα ἐκ ἔσι Θεοῦ ἐβεία ἐν τῷ τόπῳ τῷ τῷ.” (α).
 Ὡς τόσον ἐφάνη ἐξ αὐτῶν τῶν παραγμάτων, ὅτι ἐκεῖνο ἦ-
 τον ἐν Ἔθνος, τὸ ὅποῖον καὶ τὸν Θεὸν ἐφοβείτο, καὶ τὰ ἀν-
 θρώπινα δικαιώματα εὐλαβεῖτο καὶ διεφύλαττε. „Εἰς τὴν
 „ἐνι σοχάζεσθαι, (λέγει καὶ ὁ Προκόπιος) ὅτι ἐκ ἡ-
 „σαν εἰδωλολάτραι οἱ περὶ τὸν Ἀβιμέλεχ.” καὶ ἡ τῷ Ἀ-
 βραὰμ περὶ τῆς τῷ Ἔθνος τῶν Γεραριτῶν πρώτη κρίσις,
 ἐφάνη ὅτι ἦτον μία ἐπισφαλὴς πρόληψις, καθὼς ἐκ τῶν
 ἔργων ὕπερον καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης ἐβεβαιώσθη. Ὁ καιρὸς,
 αἱ περιστάσεις, αἱ ἀφορμαὶ, αἱ πράξεις, αἱ ἐπίνοιαι καὶ ἐπι-
 χειρήσεις τῶν πράξεων, οἱ τρόποι, αἱ μέθοδοι τὰ ὄργανα,
 τὰ τέλη, μόλις μετὰ πολλὰς πείρας τε καὶ δοκιμασίας καὶ
 παρατηρήσεις, μόλις ἡμπορῶν νὰ καταστήσῃν ἄπταιστον, εἰς
 αὐς περὶ τῶν ἄλλων ἐκφέρει κρίσεις, τὸν ἄνθρωπον. Πολλά-
 κισ ἡ ἀρετὴ κατοικεῖ ἐκεῖ ὅθεν τις τὴν νομίζει ἐξόριστον.
 Πολλάκις ἡ κακία ἐμφωλεύει, ἐκεῖ ὅπου ὕδεις αὐτὴν ὑποπ-
 τεύεται. Δύσκολον τὸ νὰ κρίνη τις ἀκριβῶς περὶ ἀνθρώπου
 ἐνός· πόσῳ μᾶλλον περὶ ἐνὸς Ἔθνος ὁλοκλήρου, ἢ μιᾶς πό-
 λεως; Μακρὰν λοιπὸν ἐκεῖνο, τὸ : ἐκ Ναζαρετ δύνα-
 τάιτι ἀγαθὸν εἶναι; Δύναται· πάντως, δύναται·
 καθὼς ὁμοίως καὶ κακόν.

(α) Γεν. Κ'. 11.

§. μδ'.

Συμβελὴ Γυναικὸς πρὸς τὸν ἴδιον Ἄνδρα,
ὅχι πάντοτε ἀπορρίψιμος.

Καλὸν εἶναι, νὰ ἀκῆ ἐνίοτε καὶ ὁ Ἄνδρας τὴν ἰδίαν αὐτῇ Γυναῖκα. Δὲν εἶναι κῆφος ὁ λόγος, διὰ τῆτο καὶ μόνον, ὅτι ἐξέρχεται ἀπὸ σώματος γυναικὸς, χρειὰ ὅμως εἶναι τὸν ἀπὸ γυναικεῖε σώματος λόγον, πρὶν τὸν εἰσακῆσθαι νὰ τὸν ἐξετάσῃ ὁ Ἄνὴρ· νὰ τὸν ἐξετάσῃ μετὰ προσοχῆς ὅχι ὀλίγης, καὶ μετὰ ἀκριβείας νὰ ζυγασάτῃ τῇ λεγομένῃ τῷ βάρει, ὥστε νὰ πληροφορηθῇ ἱκανῶς τῆς ὑποθήκης, ἢ προτροπῆς τὴν ὀρθότητα. Οἱ Ἀβραὰμ καὶ ἑτίμα καὶ ὑπερηγάπα τὴν σύζυγον καὶ ἀδελφὴν αὐτῇ Σάρραν, ὅσον εἶναι δυνατόν καὶ εὐλογον νὰ ἀγαπᾶτις, καὶ νὰ τιμᾷ τὴν ἰδίαν γυναῖκα· ἀλλ' ὅταν αὕτη τὸν ἐπαρακίνοι νὰ ἀποδιώξῃ ἐκ τῆ οἴκου αὐτῇ τὴν Ἀγάρ, καὶ τὸν Ἰσμαὴλ, τὸ ἐξ αὐτῆς αὐτῇ γέννημα, ἐβαρυγνώμηνεν ὑπερβαλόντως εἰς τῆτο, ὡς εἰς ἀσπλαγχνον πρόβλημα: „Σκληρὸν ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα „ἐναντίον Ἀβραάμ.” (α) καὶ ὡς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνδρωπον τὸ ἀπερρίψεν. „Οἱ Πατριάρχης φιλόσοργος ὢν, καὶ συμπα- „θῶς διακείμενος πρὸς τὸν Ἰσμαὴλ, ἐπαχθῶς ἐδέξατο τὰ „παρὰ τῆς Σάρρας εἰρημένα.” (Χρυσός.). Ἐπήκισε ναὶ με- „τὰ ταῦτα τὴν ὑπόθηκην ταύτην τῆς Σάρρας, ἀλλ' ἐχρειά- „σθη πρὶν ὑπακῆσθαι νὰ λάβῃ τὸ πρόσαγμα ἐκπεφασμένον „ἐξ αὐτῇ τῇ Θεῷ. „Δεδυσφόρηκε μὲν ὁ Ἀβραάμ „ἀποστρεχέσης τῆς Ἀγάρ, ἡ Φίει δ' ἐν ὅμως Θεῷ „πρὸς ἀττοντος.” (Κύριλ. Ἀλεξ.). Τὸ δὲ πρόσαγμα ἦ- „τον: „Πάντα, ὅσα ἂν εἴποι σοι Σάρρα, ἄκουε τῆς

(α) Γεν. ΚΑ. 11.

„Φωνῆς αὐτῆς.” (α). Ἡ Σάρρα εἶχε Φωτιδῇ πάντως Θεόθεν, ὅθεν ἐπρόβαλεν ὡς συμφέρονσαν τὴν ἑξῶσιν τῆς παιδίσκης Ἀγάρ μετὰ τῷ Ἰσμαὴλ τῷ τέκνῳ αὐτῆς, κατὰ τὰς λόγους τῆς ἀπορρήτου Θείας προνοίας, ἣτις πανσόφως ἔτω διωκονόμεναι καὶ διεξήγε ταῦτα ὑπερον ἐσόμενα· καὶ πληροφορηθεὶς ἐν τέτοις καὶ ὁ Ἀβραὰμ μετὰ ταῦτα ἐξ ἀποκαλύψεως, χρεὸς εἶχεν ἀπὸ τὴν Φωνὴν τῆς ἰδίας συζύγου νὰ διευδύνεται. Οἱ Ἄνδρες ὅμως, δὲν χρεωσθῶσιν ἀπλῶς εἰς τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας τὴν τοσαύτην εὐπείθειαν, ἐὰν δὲν λάβωσι καὶ αὐτοὶ ἑρᾶν τοιαύτην τινὰ ἀποκάλυψιν. Εἰς τὸν Ἀβραὰμ τότε ἐρρέθη: „Πάντα ὅσα ἂν εἴπω σοι Σάρρα, ἡ ἄκκε τῆς Φωνῆς αὐτῆς.” Εἰς τὸν Ἀβραὰμ τὸν κατ’ ἡμᾶς, τετέστιν εἰς τὸν Ἄνδρα ἀπλῶς τὸν σύζυγον ἔχοντα γυναῖκα, δύναται τις νὰ εἰπῇ ἐμφρόνως τὸ ἐναντίον: „Μὴ, . . . μὴ πάντα ὅσα ἂν εἴπω σοι ἡ Σάρρα, ἡ σὴ, μὴ πάντα ἄκκε τῆς Φωνῆς αὐτῆς” μὴ „πάντα ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἀλλ’ ἐκεῖνα μίνα, ὅσα μετὰ ἐξετάσεως ἀκριβοῦς εὐρύς εὐλόγως τε καὶ ἐπωφελῶς λεγόμενα· ἢ, ὅσα σε Φωτίση ἐξ ἀποκαλύψεως ὁ Θεός.

§. ν’.

Μετὰ τὴν ἀπορρίψιν τῆς ἀμαρτίας, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ὀλοτελής ἀπὸ τῶν ἀφορμῶν μακρυνσις.

Πολλοὶ, ἀφ’ ὧν τελευταῖον εἰς ἑαυτὰς ἐλθόντες ἀποφασίσαν καὶ ἀπορρίψαν τὸ κακὸν αὐτῶν γέννημα, τὴν ἀμαρτίαν, μιμῶνται τὴν παιδίσκην Ἀγάρ, ἣτις ἀφ’ ὧν ἐξώδη

(α) Γεν. 12.

μετὰ τῆ ὑἱᾶ αὐτῆς Ἰσμαὴλ ἀπὸ τῆ Αἰβραὰμ οἴκου, πλα-
νωμένη εἰς τὰς ἐρήμους, καὶ βλέψασα λειποδυμὲν τὸ παιδίον
ἀπὸ τὴν δίψαν, τὸ ἔρριψεν (ὡς ἡ Γραφή λέγει:) ὑπο-
κατάτω μιᾶς Εἰλάτης," διὰ νὰ μὴ βλέπη παρῆσα τὸν
θανάτόν τε. Ἐπειτα ἀπελθῶσα ἐκάθιστο ἀπέναντι,
ὥσ εἰ τόξον βολήν. (α). Τὸ ἔρριψε; δὲν ὑποφέρει ἡ
καρδιά της νὰ τὸ βλέπη πνέον τὰ ὀλοΐδια; Λοιπὸν ἄς φύ-
γη μακρὰν, λοιπὸν παντελῶς ἄς ἀναχωρήσῃ. Αἴ! ὄχι:
δὲν ὑποφέρει νὰ εὐρίσκεται ὁμῶς μετ' αὐτὸ, καὶ πάλιν δὲν ὑ-
ποφέρει τελείως ἀπὸ αὐτὸ νὰ ἀπομακρύνῃ. Ὁμοίως ὁ ἁμαρ-
τωλὸς διχογνωμὼν καὶ δίψυχος, ἐξ ἀμελείας καὶ ἀσηριξίας
εἰς τὴν ἑαυτῷ ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν, ἀπορρίπτει μὲν καὶ
αὐτὸς ἐνίοτε τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δὲν ἀπομακρύνεται ἐντε-
λῶς ἀπὸ αὐτὴν. „ἐκάθισεν ἀπέναντι αὐτῆς· τὸ
πολὺ, ἐμάκρυνεν ὥσ εἰ τόξον βολήν." πολλάκις ἔδδ
τόσον, Αἴ! ἔτι προσεγγίζων, καὶ πλησιέσερον ἐκάθισται.
Ἀσυλλόγησε! Φεύγε παρέκει· ἀναχωρήσαι, ὅσον δυνατόν
εἶναι μακρύτερα· τὸ διάσημα εἰς τὸ ὅποιον ἡμπορεῖ καὶ φθά-
νει ἀφεδὲν τὸ τόξον, εἶναι καὶ αὐτὸ εἰς ἐσὲ διάσημα ὀλίγον,
εἶναι καὶ αὐτὸ εἰς ἐσὲ ἐπικίνδυνον. Τὸ βέλος ἡμπορεῖ νὰ σὲ
κατατρώσῃ· ἡ πληγὴ εἶναι θανατώδης· παραμέρισαι δι' ὅ-
λε, ἂν ἐπιθυμῇς ἀληθῶς τὴν σωτηρίαν σου. Παραμέρισαι
μακρὰν, μακρὰν, μακρὰν, ἔξω τῆς τῆ ὀλεθρίας τέττε βέλους
δυνάμεως. Καὶ ἀφ' ἧ ἔτ' ὅτω παραμερίσης, πάλιν φοβῶ, μή-
πως καὶ ἀπὸ μακρόθεν τὸ κακὸν αὐτὸ τόξον πάλιν σὲ κα-
ταφθάσῃ· καὶ παρακάλει θερμῶς τὸν πανοικτίρμονα Θεὸν
νὰ σὲ ἐπισφραγίσῃ διὰ τῆς προφυλακτικῆς ἐκείνης σημειώ-
σεως, τὴν ὁποίαν ἐζητεῖ ὁ Προφητὰνάξ πρὸς τὴν ἑαυτῷ ἀσ-

(α) Γεν. ΚΑ. 15. 16.

φάλειαν: Δὸς ἡμῖν σημείωσιν τῷ φυγεῖν ἀπὸ προσώπου τόξου.

§. να'.

Χωρὶς τῆς παρὰ Θεοῦ ἐλλάμψεως καὶ συνεργείας, τυφλὸς ὁ ἄνθρωπος εἰς εὕρεσιν τῆ καλῆ, καὶ ἀσθενὴς εἰς τὴν κατόρθωσιν.

Ἡ Ἀγαρ ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρημον, ὅταν ἀπὸ τὴν ἀνυποφόρητον δίψαν ὀλιγοψύχει τὸ ἐλεεινὸν αὐτῆς τέκνον, ὁ Ἰσμαήλ. Καὶ τὸ ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὅτι τὸ παιδίον ἐλιποψύχει ἀπὸ τὴν δίψαν, μ' ὅλον ὃπῃ πλησίον ἐκεῖ εὗρίσκετο τὸ φρέαρ, τὸ ὕπερον τῷ ὅρκῳ ὀνομασθέν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐδύνατο νὰ ἀποσβύσῃ τὴν δίψαν καὶ αὐτὴ, καὶ τὸ ταλαίπωρον τέκνον τῆς. Ἀλλὰ τὸ ὕδωρ τὸ ζωηρὸν ἐκεῖνο ὃπῃ ἐγγύθεν ἀνέβρυνεν, αὐτὴ δὲν τὸ ἐβλεπε· καὶ ἐχρειάσθη λοιπὸν, νὰ ἀνοίξῃ ὁ Θεὸς μὲ τὸν ἐξ αὐτῆς φωτισμὸν τὰ ὄμματά της, διὰ νὰ τὸ ἰδῇ. „Καὶ ἀνέωξεν ὁ Θεὸς τὰς ὀφθαλμούς της, καὶ αὐτῆς, καὶ εἶδε φρέαρ ὕδατος ζῶντος.” (α). „Οὐκ ἐπειδὴ πρὸ τέττε ἐχ' ἑώρα (διδάσκει ὁ Θεὸς Χρυσόρρημων·) ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνεωγμένων, ἐδὲν αὐτῇ ὄφελος ἐγένετο πρὸ τῆς ἄνωθεν ἐπισκοπῆς. Διὰ τῆς το, ὅτε ἐβελήσθη τὴν παρ' αὐτῆς κηδεμονίαν ἐπιδείξασθαι, φησὶν, ἀνέωξε τὰς ὀφθαλμούς αὐτῆς· ἀντὶ τῆς ὑπέδειξεν αὐτῇ ἀγνοήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῆς διήγειρεν· ὡδήγησεν αὐτὴν ὥστε ἰδεῖν τὸν τόπον τὸν ἀναβλύζοντα τῷ ὕδατος τὰς πηγὰς. Προσφυσάτα δὲ καὶ ὁ Προκόπιος, καίτοι ἀναγωγικώτερον ἐρ-

(α) Γεν. ΚΑ. 14. — 19.

μηνεύων τὸ Γράμμα: „Κατὰ ἀναγωγὴν δὲ, ἔχ οἶόν
 „τε εἶν ἰδεῖν τὸ φρέαρ τῷ ὕδατος τῷ ζῶντος,
 „εἰ μὴ Θεὸς ἀνοίγοντος τὰς ὀφθαλμοὺς τῷ ὀφθαλμῷ
 „μένει αὐτό.

Διψῶμεν πολλάκις καὶ ἡμεῖς οἱ ἄθλιοι ἁμαρτωλοὶ, ἐπὶ
 τῆς ἐρήμῃ τέτε τῷ βίῃ πλανώμενοι, διψῶμεν τὰ ζωηρὰ νά-
 ματα τῆς Θεῆας βοηθείας καὶ χάριτος. Τὸ φρέαρ τῷ ζῶντος ὕ-
 δατος, μακρὰν δὲν ἀπέχει ἀπὸ ἡμῶν: εἶναι πλησίον· ἀλλὰ
 τετυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη, δὲν τὰ βλέπομεν· ἀπὸ προ-
 σώπῃ τῆς ἀφροσύνης ἡμῶν κρύπτονται, καὶ μᾶς λαν-
 θάνουσι. Θεὸς τῷ ἐλέει καὶ τῶν οἰκτιρμῶν! ἀνοιξον καὶ ἡμῶν τὰς
 ὀφθαλμοὺς, ὡς ἀνέωξας τὰς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἀγίας τῆς παι-
 δίσκης. Δὸς καὶ εἰς ἡμᾶς δύναμιν καὶ φωτισμὸν, νὰ ἰδῶμεν αὐ-
 τὸ τὸ φρέαρ, νὰ δράμωμεν πρὸς αὐτό, ὡς Ἐλαφοὶ διψῶσαι
 ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, διὰ νὰ ποτιθῶμεν καὶ νὰ ζωογο-
 νηθῶμεν οἱ τάλανες. Ἀχ! „Εἰδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν
 „Θεόν μου, τὸν ἰσχυρὸν, τὸν ζῶντα. Ἐπεπόθησεν ἡ ψυχὴ μου
 „τῷ ἐπιθυμῆσαι τὰ κτήνη σου.” Τὰ ὕδατα ἐγγύς, ἀλλ' ἐ-
 γὼ δὲν τὰ βλέπω· εἶμαι τυφλός· βοᾷ σοι καὶ ἐγὼ ἐκ καρ-
 δίας, ὡς ὁ τυφλὸς ἐκεῖνος τῆς Ἱερριχθῆς: „Τί ἐ Δαβὶδ ἐ-
 „λὲγ σὸν με! ἐρωτᾷς με τί θέλω; Κύριε ἵνα ἀ-
 „ναβλέψω.” Θεέ μου! Θεὸς πανοικτίρμον καὶ ὑπεράγαθε!
 Νίκησόν με τὴν πώρωσιν, ἴασαί με τὴν τύφλωσιν! Δὸς μοι νὰ
 ἰδῶ τὴν πηγὴν, νὰ δράμω, νὰ ποτιθῶ, νὰ ἀναζήσω! Ἡ
 ζωογόνος αὕτη πηγὴ εὐρίσκεται παρὰ σοί. Παρὰ σοὶ πη-
 γὴ ζωῆς: Ἀλλὰ καὶ τὸ φῶς ὅπευ χρειάζεται διὰ νὰ ἰδῇ ὁ τε-
 τυφλωμένος ἄνθρωπος αὐτὴν τὴν πηγὴν, καὶ αὐτὸ προέρχε-
 ται ἀπὸ σοῦ, καὶ εἶναι καὶ αὐτὸ δῶρον ἰδικόν σου: Ἐν τῷ φωτὶ
 σε ὁ ψόμος φῶς.

§. νβ'.

Πολλάκις ἀναίτιος ὃν αἰτιώμεθα, ἀθῶος
ὃν ἐγκαλεῖμεν.

Πόσα τολμῶσιν οἱ δέλοι, χωρὶς οἱ αὐτῶν Κύριοι νὰ ἔ-
χωσιν εἰδήσιν! καὶ ἡ τῶν δέλων προπέτεια καὶ δρασύτης, γί-
νεται τοιςτρόπως ἀφορμὴ σκανδάλων καὶ διχονοίας μεταξὺ τῶν
Κυρίων. Ὁ Ἀβραὰμ ἐλέγχει Ἀβιμέλεχ τὸν Βασιλέα Γε-
ράρων, περὶ τῶν φρεάτων τῆ ὕδατος, τὰ ὅποια ὑσερήθη. Ἀλλ'
αὐτὸ ἦτον τόλμημα τῶν δέλων τῷ Ἀβιμέλεχ. Ὁ Ἀβιμέλεχ
αὐτὸς περὶ τῶν φρεάτων αὐτῶν δὲν εἶχεν εἰδήσιν ἐδεμίαν.
„Οὐκ ἔγνων τις ἐποίησέ σοι τὸ ῥῆμα τῆτο· ἐ-
δὲ σύ μοι ἀπήγγειλας· ἐδὲ ἐγὼ ἤκουσα, ἀλλ'
ἢ σήμερον.” (α). Πολλάκις δὲν ἀδικεῖ ἡμᾶς ἐκεῖνος, ὃν
ὡς ἀδικεῖντα ἡμεῖς ὑποπτευόμεθα, καὶ κατακρίνομεν, καὶ μεμφό-
μεθα. Ὁ Θεὸς ἐκ τέττε συμβαίνει, τὸ νὰ γινώμεθα ἡμεῖς ἄ-
δικοι πρὸς ἐκεῖνον, ὅς τις ἐδὲν μᾶς ἔπταισεν, ἐδὲ ἡμᾶς ἠδί-
κησεν. Τῆτο τὸ ἄτοπον τὸ ἀποφεύγομεν, ἂν δὲν γινώμεθα
πρόχειροι καὶ ὀξεῖς εἰς τὰς κρίσεις ἡμῶν, ἀλλὰ προσεκτικοὶ καὶ
ἐρευνητικοὶ, εἰς τὰς ἐνεγειρομένας ἐν ἡμῖν ὑποψίας.

§. νγ'.

Δέλοι πολλάκις τὰ ἐναντία θέλοντες τῶν
Κυρίων αὐτῶν. Εἰς τῆτο χρεωσῶσιν οἱ
Κύριοι ποῶ νὰ προσέχωσι. Συμ-
φέρει τὸ νὰ κοινολογῶσιν οἱ ἄν-
θρωποι πρὸς ἀλλήλους τὰ ἑαυτῶν
αἰτιάματα.

Ὁ Γεράρων Βασιλεὺς Ἀβιμέλεχ, ἐπιτρέπει εἰς τὸν

(α) Γεν. ΚΑ. 25. 26.

Ἀβραάμ, νὰ κατοικήσῃ εἰρηνικὸς καὶ ἀνενόχλητος, εἰς ὅποιον
 δῶποτε τόπον τῆς γῆς αὐτῆ προκρίνῃ. „Ἰδὲ ἡ γῆ μου ἐ-
 „ναντίον σου· ἐγὼ ἄν σοι ἀρέσκῃ κατοίκει.“ (α).
 Ἀλλ' οἱ δέλοι τῷ Ἀβιμέλεχ δὲν ἀκολουθεῖσι τὴν προαίρεσιν
 τῷ Κυρίῳ αὐτῶν· ἀλλ' ἐνοχλεῖσι τὸν Ἀβραάμ, καὶ ὑπερεντέ-
 τον ἀπὸ τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν τῷ ὕδατος, κατὰ τινα τρόπον
 τὸν ἀποδιώκει. „Τὰ φρέατα τῷ ὕδατος ἀφείλον-
 „το οἱ παῖδες τῷ Ἀβιμέλεχ.“ (β). Δὲν εἶναι σπά-
 νιον τὸ φαινόμενον, εἰς ἐκεῖνο ὅπῃ προαιρεῖται ὁ Προεσῶς,
 τὸ νὰ ἀντιφέρεται ὁ ὑπόδουλος· Πολλάκις μὲν κατὰ ζήλον
 τάχα τὸν ὑπὲρ ἐκεῖνου, συχνότερα δὲ, διὰ ἴδιον κέρδος καὶ ὀ-
 φελος, ἀρνεῖται ὁ ὑπεξέσιος, ἐκεῖνο ὅπῃ ὁ τὴν ἐξουσίαν ἔ-
 χων ἡδέως συγκατένευσεν. Εἰς τρόπον ὅτι, ἀνάγκη εἶναι νὰ
 προσκυνῇ ἐνίοτε, καὶ νὰ παρακαλῇ ὁ ἄνθρωπος περισσότερον
 παρὰ τὸν Αὐθέντην, τὴν δέλως τῷ Αὐθέντι. Ὁ Ἀβραάμ
 ἀπέδιδεν ἐπισφαλῶς τὴν ἐπαγγελίαν ὅπῃ ἔπαχεν, εἰς τὸν Ἀ-
 βιμέλεχ αὐτὸν, ἕως ὅπῃ ἤκουσε τὴν ἀπολογίαν τε· καὶ ἡ ἀπο-
 λογία τῷ Ἀβιμέλεχ ἦτον, ἡ σιωπὴ τῷ Ἀβραάμ· „ἐδὲ σύ-
 „μοι ἀπήγγειλας· καὶ ἡ ἀγνοία ἡ ἰδική τε· ἐκ ἔγνω-
 „ν τις ἐποίησέ σοι τὸ ῥῆμα τῆτο . . . ἐδὲ ἐγὼ ἤ-
 „κουσα, ἀλλ' ἡ σήμερον.“ (γ). Ἀληθῶς ἂν ὁ Ἀβραάμ
 ἀνήγγελεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸ ἀδίκημα, ἐλάμβανεν ἐτοίμως
 διόρθωσιν· συμφέρει τὸ νὰ κοινολογῶσιν ἀμέσως πρὸς ἀλλή-
 λους οἱ ἄνθρωποι τὰ παράπονά των· κοινολογεῖντες τὰ ἔρα-
 πεύει, σιωπῶντες τὰ ἀφίνεν καὶ προχωρεῖσι, καὶ αὐξάνει·
 καὶ ἐ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς μυρίας ἐστὶ ὑποψίας, σφαλερὰς περι-
 πίπτεισι. Πλὴν ἀπὸ τῶ ἄλλου μέρους· Ἦτον ἄρα ὑπὲρ τῷ Ἀ-
 βιμέλεχ ἰκανὴ ἡ ἀπολογία, τὸ νὰ εἰπῇ, ὅτι δὲν ἤξευρε πῶς

(α) Γεν. Κ. 15.

(γ) Αὐτ. 26.

(β) Γεν. ΚΑ. 25.

ἐφέροντο οἱ δ᾽ ἄλλοι αὐτῷ πρὸς τὸν ξένον τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἠγάπα, καὶ ἐτίμα, καὶ ἐφιλοφρονεῖτο; Οὐκ ἔγνω; Ὁ τὴν ὑπεροχὴν ἔχων χρεώσῃ νὰ γνωρίζῃ ὁποῖας ἔχει καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν ὑποκειμένους. Τίς ἐποίησέ σοι τὸ ῥῆμα τῆτο; ἀνάρμοσον ἐρώτημα: Ὁ ἐξουσιαστὴς πρέπει νὰ ἡξεύρῃ τι γίνεται εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῷ ἐπικράτειαν: Οὐδὲ ἐγὼ ἤκουσα, ἀλλ' ἡ σήμερον· ἐλαφρὰ πρὸφασις: Ὁ Αὐθέντης πρέπει καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ἐπαγρυπνῇ καὶ νὰ προσέχῃ, καὶ περὶ αὐτὸν νὰ ἔχῃ πρὸς παρατηρητὰς, καὶ κατασκόπους, καὶ ἐφόρους, διὰ νὰ μανθάνῃ ἀνυπερθέτως τὰ ἐπὶ τῆς ἡμέρας γινόμενα: καὶ ἔτι, ἢ πρὶν γένειν νὰ τὰ προανακόπῃ, ἢ ἀφ' ἧς γένειν, χωρὶς ἀναβολὴν εὐθὺς νὰ τὰ ἐπιδιορῶνῃ.

§. νδ.

Εὐπειθὴς ὁ Πατὴρ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ υἱὸς πρὸς τὸν Πατέρα.

Δὲν ἦσαν, ὅχι δὲν ἦσαν οἱ κατὰ τὸν παλαιὸν Νόμον ὀλοκαυτέμενοι μόχθοι, καὶ τὰ σφαγιαζόμενα πρόβατα, ἐκεῖνα ὅπως ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης ἐζήτει κυρίως διὰ νὰ ἐξιλεωθῇ πρὸς ἀποκατάσασιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τῆς διὰ τὴν τολμῆσαισιν παράθασιν ἐκπεσέσης. Εἰς τὰ τοιαῦτα σφάγια καὶ ὀλοκαυτώματα ὁ Θεὸς τέλεον δὲν εὐαρεσείτο: Ὁλοκαυτώματα καὶ εὐδοκήσεις: (α) Ὁλοκαυτώματα. καὶ περὶ ἀμαρτίας καὶ ἐζήτησας. (β). Ἄλλο ἄλλο πρόβατον ἦτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ προσενεχθῇ ἐπὶ σφαγὴν ἐκκρίως, εἰς τὴν ἐν τῇ Σιών Δεσποτικὴν Ἱερεργίαν, τὴν ἐν τέλει τῶν αἰώνων Θεοφανῶς γενησομένην. Τὸ πρόβατον τῆς

(α) Ψαλμ. Ν. 17.

(β) Ψαλμ. 10. 10.

σωτηριώδους μεγάλης Ολοκαρπώσεως, τῇ ὁποίᾳ ἦσαν σύμβολα μόνον καὶ εἰκόνες καὶ τύποι, τόσον οἱ πρὸ τῆς Νόμου, ὅσον καὶ οἱ νομικοὶ μετὰ ταῦτα σφαγιασμοὶ προβαλλόμενοι. Αὐτὸ τὸ πρόβατον ὁ Ἀβραάμ, ὅταν πρόθυμος ἐβάνη νὰ προσφέρει τὸν μονογενῆ αὐτοῦ ὡς Ἰσαὰκ εἰς θυσίαν, τὸ προσήμανε, καὶ φανερώς τὸ προεῖπεν. Ὁ ὕψος ἠρώτησε: Πῦρ ἐστὶ τὸ „πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκαρπώσιν, Πάτερ; καὶ ὁ Πατὴρ προαναφαίνων διὰ τῆς ἐτοιμῆς θυσίας τῇ ἰδίᾳ ὕψι παρόντος, τὴν μεγάλην θυσίαν τῇ μονογενεῖς Τῷ τῇ ἐν τῇ πληρώματι τῶν χρόνων θύεσθαι μέλλοντος, ὁ Θεὸς (ἀπεκρίθη:)
 „ὁ Θεὸς ὁψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκαρπώσιν, τέκνον.” (α).

Ἡ ἡθικὴ χρησολογία ἐνταῦθα, παραχωρεῖ τὸν τόπον εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς ἀλληγορικῆς προτυπώσεως τῆς ὑπερφυῆς καὶ ὑπερακατανοήτου Οἰκονομίας. Ὅμως καὶ εἰς ἐκείνην ἂν ἐπιστρέψῃς τὸ ὄμμα τῆς διανοίας, βλέπεις ἐδῶ καὶ τῇ ὕψι τὴν εὐπειθειαν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸ πατρικὸν θέλημα, βλέπεις καὶ τῇ Πατρὸς τὴν εἰς τὸν ἀληθινὸν ἐράνιον Πατέρα πληρεσάτην καὶ οἰσιν καὶ πληροφορίαν, δι’ ἧς ἀποδείχνει ὅτι ἐδὲν τῶν ἐπὶ γῆς κρίνει πρὸ τῆς τῇ Θεῷ ἐντολῆς προφερέσερον: καὶ μανθάνεις ὁ ὕψος ἀπὸ τὸν ὡν, νὰ προτιμᾷς ὑπὲρ τὴν ἰδίαν ζωὴν τὸ θέλημα τῇ Πατρός σου· μανθάνεις ὁ Πατὴρ ἀπὸ τὸν Πατέρα, νὰ προτιμᾷς καὶ ὑπὲρ τὴν ζωὴν ἔτι τῇ μονογενεῖς ὕψι σου τῆς σῆς μόνης ἐλπίδος καὶ παρηγορίας ἐν ταύτῃ τῇ ἐπὶ γῆς προσκαίρῳ ζωῇ σου, τὸ Θεῖον πρόσαγμα τῇ ἐν ἐρανοῖς ὄντος Τῇ ψίψι Πατρός σου: Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς ἐρανοῖς, γεννηθῇτω τὸ θέλημά σου.

§. νέ.

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ! ἐν ἀνθρώποις Εὐδοκία!

Ὁ Θεὸς εὐγνωμονεῖ πρὸς ἕνα ἄνθρωπον, ὅτι δὲν ἔλαβεν

(α) Γεν. ΚΒ. 7. 8.

ἔτος δυσκολίαν νὰ προσφέρει πρὸς τὸν αὐτὸ Ποιητὴν, τὸν ἑαυτὲ μονογενῆ υἱὸν, εἰς θυσίαν: καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ εὐγνωμονῇ πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις ἐσυγκατέβη διὰ τὴν σωτηρίαν τῷ ἰδίῳ πλάσματι, νὰ παραδώσῃ εἰς σαρρικὸν ἐπονειδισμὸν θάνατον, τὸν μονογενῆ ἀγαπητὸν αὐτῷ Τίῳ, τὸ ἀπαύγασμα τῆς αὐτῆς δόξης καὶ ὑποστάσεως, γενόμενον ἄνθρωπον; Τῆτο δὲν πρέπει νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν νῦν τῷ Χριστιανῷ χωρὶς δάκρυα. „Νῦν ἔγνω, (εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ τότε) ὅτι φοβῆ σὺ τὸν Θεόν, καὶ ἐκ ἐφείσω „τῷ υἱῷ σου τῷ ἀγαπητῷ δι' ἐμέ.” (α). Ἰδὲ ἡ ὁμολογία τῆς εὐγνωμοσύνης τῷ Θεῷ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ δὲ ἄνθρωπος δὲν πρέπει ἄραγε νὰ ἐκφωγῇ κατ' ἐκάστην ὥραν καὶ στιγμὴν τῆς ζωῆς αὐτῆς πρὸς τὸν Θεόν: „Νῦν ἔγνω ὡς „Τ' ψισε τῶν αἰώνων Παμβασιλεῦ, ὅτι ἠλέησάς „με τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον κατὰ τὴν ἄπει- „ρόν σου ἀγαθωσύνην καὶ ἐκ ἐφείσω τῷ Τίῳ σου τῷ „ἀγαπητῷ δι' ἐμέ.” Τόσον εὐγνώμων ὁ Κτίστης πρὸς Ἀβραάμ, τὸ κτίσμα αὐτῆς; Βαβαί! Τόσον ἄγνωμον καὶ ἀ- χάρισον τὸ κτίσμα, ὁ Χριστιανὸς ἄνθρωπος πρὸς τὸν Κτίστην καὶ Σωτῆρα αὐτῆς Θεόν; Φεῦ! Ἐκεῖνα εἶναι τὸ ὑπέρακρον ὕψος τῆς Θείας ἀγαθότητος· ὕψος ἀκατανόητον! Τῆτο εἶναι τὰ ἔχατον βάραιον τῆς ἀνθρωπίνης κακίας· βάραιον ἀβυσσῶδες, καὶ χεδὸν ἀπίστευτον! Ἐὰν μὴ τύχῃ νὰ εἶναι ἀμύητος παντελῶς καὶ ἀμυσαγωγῆτος τῆς σωτηριώδους Οἰκονομίας ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἐπομένως ἔτε Χριστιανὸς ὅλως ὢν, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν Χριστιανῶν ὀνομαζομένων καταλέγεσθαι ἄξιος.

(α) Γεν. ΚΒ. 12.

§. νς.

Ο Λαὸς Ἀΐθροισμα Σεβάσμιον.

Ἦνωμένος ὁ Λαὸς μιᾶς ὅλης Ἐπικρατείας, μιᾶς ὅλης Ἐπαρχίας, μιᾶς τινος Πόλεως ὁμῶς, σεβαστὸν πρᾶγμα. Τέτοιοις τρόποις τὸ ἔκρινε καὶ ὁ Ἀβραάμ, ὅταν ζητῶν παρὰ τῶν Χετταίων τόπον εἰς μνημεῖον, διὰ τὰ ἐνταφιάση τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, δηλονότι τὴν σύζυγον αὐτοῦ Σάρραν ἤδη θανούσαν, καὶ ἰδὼν αὐτὴς προθύμως πρὸς τὴν αὐτὴ ἱκεσίαν, ἀνα-
 „σας, ὡς ἡ Γραφὴ διηγεῖται, (α) προσεκύνησε τῷ
 „λαῷ τῆς Γῆς.” Καὶ τῷ ὄντι ὁ Λαὸς εἶναι κατ' ἑαυτὸν
 σεβάσμιος, καὶ μόνον εἰς τὰς Δημοκρατίας, καὶ ὡς τὸ πάλαι
 ὁ Δῆμος τῶν Ἀθηναίων· καὶ εἰς τὰς Ἀριστοκρατίας καὶ ὡς ὁ
 Λαὸς τῆς παλαιᾶς Ρώμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Δυναστείας προσέ-
 τι τῶν Μοναρχικῶν Διοικήσεων. Οἱ αὐτοὶ Βασιλεῖς καὶ Δυνα-
 σαι, καὶ ἐν ᾧ ἀπολύτως κυριαρχῶσιν, εἰς τὸν ἄκρον βαθμὸν ἀ-
 νυφόμενοι τῆς ὑπερτάτης ἀρχῆς καὶ δυνάμεως, ἀκόμι καὶ αὐτοὶ
 τὸν Λαὸν τὸν εὐλαβέονται καὶ τὸν τιμῶσιν. Ἡ κεφαλὴ προση-
 κόντως τιμᾷ τὰ μέλη τὰ ἴδια, καὶ τὴν ὁλοκληρίαν τῆ ὁλοσχε-
 ρῆς σώματος, ἐπειδὴ ἔτιω συνέχεται καὶ αὐτὴ, καὶ σφίριζεται καὶ
 κραταίεται, καὶ ζωογονεῖται καὶ περισώζεται. Οἱ Ἀγγλο-Βρετ-
 τανοὶ κατ' ἡμᾶς ἔχουσιν ἐν χρήσει κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν Διά-
 λεκτον, μίαν ἐμφατικωτάτην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην τῷ Λαῷ
 ἐπονομασίαν: Ὁ Βασιλεὺς Λαός. Ἐκεῖνος ὅπως εἶπεν ὁ
 πρῶτος: Φωνὴ Λαοῦ, Φωνὴ Κυρίου, ἔδειξεν ὅτι ὁ Λαὸς
 ἔστι Θεῖον, καὶ διὰ τὴν αἰδῶς καὶ σεβάσματος ἄξιος.

(α) Γεν. ΚΓ. 7.

§. νζ.

Ψυχὴ εἰς τὸ εὖ ποιεῖν πρόθυμος.

Φαίνεται ἐπιδήλως ἡ καλὴ προθυμία μιᾶς ψυχῆς ἀγαθῆς, ἣτις ἔχει κλίσιν τε καὶ ῥοπὴν εἰς τὸ νὰ εὐεργετήσῃ. Ἡ τοιαύτη ψυχὴ ἐτοίμως ἔχει νὰ δώσῃ καὶ μόνον ἐκεῖνο ὅπερ ζητεῖς, ἀλλ' ἔτι καὶ περισσότερον. Ἡ Ρεβέκκα τῷ Βαδὺλ ἡ θυγάτηρ, ὅταν ὁ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἀπεσταλμένος τῷ Ἀβραὰμ θεράπων ἐζήτησε παρ' αὐτῆς ὕδωρ νὰ πῇ, ἀπὸ τὴν ὑδρίαν αὐτῆς: „Πότισόν με μικρὸν ὕδωρ ἀπὸ τῆς ὑδρίας σου:” (α) εὐθὺς: Πίε Κύριε: ἐκατέβασεν ἀπὸ τὸν ὦμον τὴν ὑδρίαν, καὶ ταύτην εἰς τὸν βραχίονα σηρίξασα, „ἐπότισεν αὐτὸν ἕως ἐπαύσατο πίνων. (β). Καὶ δὲν ἔμεινεν ἡ καλὴ Κόρη ἕως ἐδῶ· ἀλλ' ἀφ' ἧς ἔπιεν ὁ διψῶν καὶ ἐχορτάσθη: Θέλεις (εἶπε πρὸς αὐτὸν) Θέλεις, Κύριε, νὰ ποτίσω καὶ τὰς Καμήλας σου; „Καὶ ταῖς Καμήλοις σου ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσιν.” (γ). Καὶ ὁ λόγος ἔργον: ἀδειάζει τὸ ἀγγεῖον της μετὰ προθυμίας εὐθὺς εἰς τὸ ποτισήριον, τρέχει εἰς τὸ πηγάδι, ἀντλεῖ πάλιν ὕδωρ, καὶ πάλιν, ἕως ἧς πᾶσαι ἔπαυσαν αἱ Κάμηλοι πίνεσαι. Ἀπὸ τοιαύτην διάθεσιν ψυχῆς, τῆς „μὴ μόνον διδέσης τὸ αἶτη θέν (ὡς λέγει ὁ Ἀιώνυμος ὑπομνηματιστής.) ἀλλὰ καὶ πλεον παρεχέσης:” ζητεῖς ὀλίγοντι, καὶ λαμβάνεις ὑπὲρ ὃ ἐζήτεῖς τὸ πολλαπλάσιον. Ἀκολούθησον μετὰ προσοχῆς τὴν ἱστορίαν τῆς καλῆς Ρεβέκκας καὶ τὸ βλέπεις. Ὁ ξένος τὴν ἐρωτᾷ: „Εἰ ἔσι παρὰ τῷ πατρίσιν τόπος ἡμῖν τῷ καταλῦσαι; (δ)

(α) Γεν. ΚΔ. 17.

(β) Αὐτ. 18.

(γ) Αὐτ. 19—22.

(δ) Αὐτ. 23.

Τόπον μόνον ζητεῖ καταλύματος: καὶ ἡ Κόρη μετὰ ἴσης προθυμίας: ὅχι μόνον τόπον ἔχομεν νὰ σᾶς δώσωμεν νὰ ἀναπαυθῆτε, ἀλλὰ καὶ τροφάς, ἀλλὰ καὶ χορτάσματα ἔχομεν, καὶ ἐσᾶς νὰ θρέψωμεν, καὶ τὰ ζώσας. „Καὶ ἄχυρα, καὶ χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡμῖν, καὶ τόπος τῷ καταλύσαι.” (α). Καὶ ἂφ' οὗ λέγει, τρέχει εὐθυμος ἡ νεάνις καὶ ἀναγγέλλει τὰ εἰρημένα εἰς τὴν μητέρα της. „Καὶ δραμῆσα ἀνήγγελεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. (β). Οὐρα πῶς δὲ ἐκᾶσε τῶν παρ' αὐτῆς γινομένων, δείκνυσιν, τὸ πρόθυμον τὸ περὶ τὴν φιλοξενίαν, διὰ τῷ δρόμῳ, διὰ τῶν ῥημάτων, διὰ τῆς ἐπεικειᾶς.”

Ἡ φιλευργετήμων ψυχὴ, χαίρεται εἰς τὰς ἀγαθοποιίας ὅπῃ αὐτὴ πράττει, περισσότερο παρὰ ἂν αὐτὴ παρ' ἄλλης τὰς ἐλάμβανεν.

§. νη'.

Ὅσον πρόθυμος ὁ ξενοδοχῶν, τόσον συνεαλμένος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ξενοδοχούμενος.

Ὅσον ἐπιόρεπὴς καὶ πρόθυμος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ νὰ ὑποδέχεται καὶ νὰ φιλοφρονῇται τὸν ξένον, ἄλλο τόσον βραδὺς καὶ συνεαλμένος πρέπει νὰ γίνεται ὁ ξένος, ὅταν προσκαλῇται, καὶ ἐπιξενῆται παρ' ἄλλου. Ἡ Ῥεβέκκα πρὸς τὸν τῷ Ἀβραὰμ παιδὶ προβάλλει προθυμότητά τὴν τῷ πατρὸς αὐτῆς οἰκίαν εἰς ἐκεῖνον ὑποδοχὴν· ἀλλ' ὁ ξένος καὶ προσκληθεὶς, ἔτι μένει εἰς τὴν πηγὴν ματὰ τῶν Καμήλων αὐτῷ, καὶ δὲν προπετεύεται, ὥστε μετὰ τὴν πρόσκλησιν εὐθὺς νὰ ἀκολουθήσῃ. Ἐν τέτῳ φθάσασα ἡ Κόρη εἰς τὴν οἰ-

(α) Αὐτ. 25.

(β) Αὐτ. 28.

κίαν αὐτῆς, διηγέται τὴν τῷ ξένῳ συνάντησιν· λέγει ὅσα ἤκουσε, δείχνει ὅσα ἔλαβε, τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλλια, τὰ εἰς δῶρον αὐτῇ παρ' ἐκείνου ἐπιδιδόντα· δηλοποιεῖ καὶ τὴν πρόσκλησιν δι' ἧς αὐτὸν προσεκάλεσεν. Ὁ Λάβαν ὁ τῆς Ρέβέκκας ἀδελφὸς ἐκ μέρους τε καὶ αὐτὸς ὁμοίος, εἰς τὴν τῷ ξένῳ ὑποδοχὴν, ὡς ἡ ἀδελφὴ, πρόθυμος, εὐτρεπίζει τὴν οἰκίαν, ἐτοιμάζει καὶ τόπον διὰ τὰς Καμήλους. Ὡς τὸσον ὁ καιρὸς διαβαίνει, ὁ ξένος δὲν φαίνεται· ἀλλὰ τέως ἐξέρχεται αὐτὸς ὁ Λάβαν εἰς τὴν πηγὴν διὰ νὰ τὸν παρακινήσῃ νὰ ἔλθῃ, καὶ ἐκεῖ εὐρίσκει τὸν ἄνθρωπον ἐσηκότα „ἐπὶ τῶν Καμήλων ἐπὶ τῆς πηγῆς·” καὶ εὐρών, ὧς μὲ ὁποῖον πόσον τὸν προσκαλεῖ! „Καὶ εἶπεν αὐτῷ: „δεῦρο εἰσελθε, εὐλόγητὸς Κυρίῃ: ἵνα τὶ ἐσηκας ἔξω;” Τρόπον τινὰ τὸν ἐπιπλήττει, καὶ ὑποκακίζει τὴν ἀναμονήν τε: „ἵνα τὶ ἐσηκας ἔξω;” Πῶς; δισάζεις τάχα, μήπως βαρεῖα εἰς ἡμᾶς φανῇ ἡ ὑποδοχὴς; ἔτοιμα εἶναι τὰ πάντα. „Ἐγὼ δὲ ἡτοίμασα τὴν οἰκίαν, καὶ τόπον ταῖς Καμήλοις. Δεῦρο εἰσελθε, εὐλόγητὸς Κυρίῃ.” (α). Τὶ νὰ ἐπαινέσητις ἐδῶ περισσότερον; τῷ ξενοδοχέμενῳ τὴν αἰδήμονα συστολήν, ἢ τῶν ξενοδοχόντων τὴν πρόθυμον τῆς ψυχῆς ἐτοιμότητα;

§. νδ'.

Ἐνὸς ἐςὶ Χρεῖα· ὁ λόγος τῆς Τραπεζίς,
ἔξω δεύτερος.

Ὅταν ἔχῃ τις ἔργον νὰ τελειώσῃ σπευδῆς ἄξιον, ἡ ἐσχάτη ἔννοια πρέπει νὰ εἶναι ἡ μέριμνα τῆς Τραπεζίς. Ὁ

(α) Γεν. ΚΑ. 28—31.

Λάβαν ἄφ' ἧ ὑπεδέχθη τὸν θεράποντα τῷ Ἀβραάμ, καὶ τὰς ἀκολούθους αὐτῷ, καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα εἰς τὰς καμήλας, καὶ ἔφερε νερὸν διὰ νὰ νίψεν τὰς πόδας καὶ αὐτῷ καὶ τῶν μετ' αὐτῷ, τέλος παρέθηκεν ἄρτους, διὰ νὰ φάγωσι. (α). Πλὴν ὅχι: δὲν θέλουν οἱ ξονοδοχέμενοι ἄρτους· ὁ πιστὸς τῷ Ἀβραάμ θεράπων πρὸ τῆς προβαλλομένης τροφῆς, προτιμᾷ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῷ ἔργῳ διὰ τὸ ὅποιον ὁ Κύριός τε τὸν ἐξαπέστειλε. „Θαυμαστὸς τῆς εὐσεβεῖς ὑπεργίας ὁ παῖς (δικαίως τὸν ἐπαινεῖ ὁ Προκόπιος.) „πρὶν γάρ τι φαγεῖν, τὸ τῷ Δεσπότῃ προβάλλεται πρὸς αἶμα. Καὶ εἶπεν: ὁ μὴ φάγω, ἕως „τῷ λαλήσασί με τὰ ῥήματά μου.” (β). Αἱ κάμηλοι, ὡς ἄλογα κτήνη, τρέχον εὐθὺς εἰς τὰ ἄχυρα, καὶ εἰς τὰ χορτάσματα· ἀλλ' οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι, δεύτερον ἔργον ἔχον τὸ τῆς τροφῆς, καὶ τροφὴν δὲν εἶναι πρέπον νὰ ἐνθυμῶνται, πρὶν τελειώσῃν τὰς ἐν χερσὶ προκειμένας ἐπιφορὰς καὶ χρειώδεις αὐτῶν ὑποθέσεις. „Οὐ μὴ φάγω, ἕως „τῷ λαλήσασί με τὰ ῥήματά μου.” Τίνες εἶναι, καὶ εἰς ποίαν τάξιν πρέπει νὰ τάττωνται ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μόνον ἀπὸ τῆς εὐωμῆς σηκωθῶν, μόνον ἀποτινάξον τὸν ὕπνον ἀπὸ βλεφάρων ζητῶν εὐθὺς τί νὰ φάγωσιν;

§. ξ'.

Ὁμοπαθεῖς, εὐκόλως συνδιατίθενται καὶ συγκαταλλάσσονται.

Ἀφ' ἧ ἀπεξεβλήθη ἀπὸ τῆς πατρικῆς οἰκίας ὁ Ἰσμαὴλ, δὲν φαίνεται εἰς τὴν Θεῖαν Γραφὴν νὰ εἶχε πλέον

(α) Γεν. ΚΔ. 32. 33.

(β) Αὐτ. 33.

συναναστροφὴν τινα μετὰ Ἰσαὰκ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Μακροθυεῖς μετέβαινον εἰς ἔρημον ἐξ ἐρήμου, καὶ τελευταῖον νυμφευθεῖς „γυναῖκα ἐκ Φαράν τῆς Αἰγύπτου.” (α) διέτριβε ζῶν μετὰ τῶν ἀλλοεθνῶν. Ἀλλ’ εἰς τὸν θάνατον τῷ πατρὶς αὐτοῦ Ἀβραάμ, βλέπω τὸν Ἰσαὰκ ὁμῶς καὶ τὸν Ἰσμαὴλ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὴν κηδεῖαν τῷ γεννήτορος συνερχομένους. „Καὶ ἔθαψαν αὐτὸν Ἰσαὰκ καὶ Ἰσμαὴλ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, εἰς „τὸ σπήλαιον τὸ διπλῆν.” (β). Συχνὰ τὸ τοιοῦτο συμβαίνει: τὸ κοινὸν σύμπτωμα εἰς ἓν συνάπτει καὶ τὰς μακρὰν ἀπ’ ἀλλήλων κεχωρισμένους· ἡ κοινὴ συμφορὰ γίνεταιῖς τις οἰονεὶ σύνδεσμος, καὶ τῶν ἄλλως ἀλλοτριώτατα διατεθειμένων καρδιῶν τε καὶ προαιρέσεων.

§. ξα’.

Ἡ ἀγάπη συνίσταται μᾶλλον διὰ τῆς οἰκειότητος τῶν ψυχικῶν διαθέσεων, παρὰ διὰ τῆς σαρκικῆς τῷ αἵματος συγγενείας.

Ποίαν δύναμιν ἔχει ἡ διὰ σαρκὸς συγγένεια καὶ τῷ αὐτῷ αἵματος συγγενεία, διὰ τὴν συνάπτει τὰς ἀνθρώπους εἰς ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ὅταν λείπη ἀπὸ τὰς ψυχὰς ἡ ἐσωτερικὴ τῶν καρδιῶν κλίσις, καὶ ἡ εἰλικρινὴς πρὸς φιλοσοργίαν διάθεσις; Οὐδεμίαν. Τὸ αἷμα τότε, ἡ ψυχρὸν ἀκίνηται εἰς ἀδιαφορίαν, ἡ πολλὰ θερμὸν ὑπ’ ὀργῆς, ἐκκαίει μάλιστα τὰς γνώμας εἰς ἀπέχθειαν καὶ διχονοίας καὶ ἐριδας. Οἱ Ἡσαΐ καὶ ὁ Ἰακώβ ἦσαν καρποὶ τῶν αὐτῶν ὠδίνων, διότι ἐγεννήθησαν διδυμοί.

(α) Γεν. ΚΑ. 21.

(β) Γεν. ΚΕ. 9.

Α'λλὰ καὶ ἐν ᾧ ἔτι συντεταμμένοι (ἔτι εἰπεῖν) εὐρίσκοντο ὁμοῦ εἰς τὰ μητρικὰ σπλάγχνα, ἔδὲ ἐκεῖ μέσα δὲν ἠσύχαζον· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ, δὲν ἠξεύρω πῶς, πρὸς ἀλλήλους ἀντιβαίνοντες συνεκρέοντο, καὶ συνετακράττοντο: „Εὐσκίρτων δὲ τὰ παι- „δία ἐν αὐτῇ.” (α) Ὡς καὶ ἡ κυοφορῶσα ταλαίπωρος μή- τηρ ἐθαύμαζε, καὶ δὲν ἠξευρε τί ἔμελλεν ἐκ τῆς αὐτῆς νὰ ἀκο- λυθῇ. „Εἰ ἔτι μοι μέλλει γίνεσθαι, ἵνα τί μοι „τῆτο;” Ἐπομένως, καὶ ὅταν οἱ διδυμοὶ ἔτοι, αὐτάδελφοί τε ἅμα καὶ ἐναντιάδελφοι, ἐκ τῆς μητρικῆς νηδύος προκύπτουσιν εἰς τὸ φῶς, δείχνουσι καὶ τότε, ἐκ τῆς πρώτης ἐκείνης ὥρας, πόσῃ ἀντιδιάθεσιν φέρουσιν ἐκ φύσεως πρὸς ἀλλήλους. „Πρα- „βαίνει πρῶτος ὁ Ἡσαῦ, πυρρῶν καὶ ὁλος, δασύς, „ὡς τὸ προβάτι φέρων τὸ δέρμα” (β). Ἀκολουθεῖ δεύτερος ὁ Ἰακώβ, ἔτε πυρρῶν καὶ ὁλος, ἔτε δασύς, „ἀλλ' ἀνὴρ „λεῖος” (γ). Κρατεῖ δὲ, ἐν ᾧ γεννᾶται, μὲ τὸ ἀπαλὸν χέρι τὴν πτέρναν τῆς ἀδελφῆς τῆς προεξερχομένης, ὡς ἀνὰ τάχα δέ- λων νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, κρατῶν αὐτὸν διὰ νὰ μὴ προεξέλθῃ. (δ) Ἀφ' οὗ δὲ ἐγεννήθησαν καὶ ἠμξήνηθησαν, δὲν ἦτον δυνατόν νὰ δείξουν τρόπους ἐναντιωτέρας, καὶ ἡδῶν ἰδέας πλέον διαφορετι- κὰς καὶ ἀντίξοας. „Ἰσὴλινες μὲν γὰρ ἀλλήλοισιν οἱ „νεανίαι, πλὴν ἐκ ἰσογνώμονες, ἔδὲ ἐν σπυδαῖς „ἀπαράλλακτοι· κτ.” (ε). Ὁ εἰς ἀγροικὸς καὶ τραχύς, ὁ Ἡ- σαῦ· ὁ ἄλλος ἀπλαστος καὶ ἡμέρος, ὁ Ἰακώβ· ἐκεῖνος περιέρ- χεται τὰ δάση καὶ τὰς ἐρήμους, εἰς τὰ κυνηγέσια ἐκδοτός· ἔτος ἀναπαύεται ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς πατρικῆς οἴκου, εὐρισκόμενος πάντοτε καὶ συμβιωτεύων μετὰ τῶν γονέων αὐτοῦ. Οἱ κίων οἱ- κίαν (ς). Ὡς καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν γονέων εἶχον οἱ αὐτοὶ

(α) Γεν. ΚΕ. 22.

(β) Αὐτ. 25.

(γ) Γεν. ΚΖ. 11.

(δ) Γεν. ΚΕ. 26.

(ε) Κύριλ. Ἀλεξ.

(ς) Γεν. ΚΕ. 27.

τάξεως διαφορὰν. Ὁ μὲν πατὴρ Ἰσαὰκ ἡγάπα περισσότερον τὸν Ἡσαῦ, ἢ δὲ Ρεβέκκα ἢ μῆτηρ, ὑπερηγάπα τὸν Ἰακώβ. Πρόδες ἐς τετο· Ὁ μὲν Ἡσαῦ ἐν μαῖτινι τῶν ἡμερῶν ἔτυχε νὰ πεινᾷ, τεταλαιπωρημένος ὑπὸ κόπῃ, ὁ δὲ Ἰακώβ διὰ νὰ τὸν θρέψῃ μὲ ὀλίγην φακὴν, τὴν ὁποίαν εἶχε ἐψήσῃ, λίαν ἐμπορικῶς εἰς ἀγώρασιν τῇ ἀρπάζει τὰ πρωτοτόκια διὰ νὰ τὸν θρέψῃ. Κεχωρισμένοι τοιοτρόπως κατὰ τὰς διαθέσεις τῶν καρδιῶν, χωρίζονται ἕως τέλους ἐς κατὰ τὰς τόκους τῶν οἰκήσεων. Εἶπεν ἄντις, ὅτι οἱ δύο ἀδελφοὶ ἔτοι, ἐγεννήθησαν κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς θέσιν ἀντίποδες· ἐς ὅμως ἐγεννήθησαν ὡς εἰπομεν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίξης. Ἐβασάχθησαν κυοφορούμενοι ἀπὸ μίαν ἐς τὴν αὐτὴν κατὰ τὸ αὐτὸ καιλίαν· προέκυψαν εἰς τὸ φῶς τῆς ζωῆς, εἰς μίαν τε ἐς τὴν αὐτὴν γένναν· ἦσαν, εἰς ἓνα λόγον, ἐχὶ μόνον ἀδελφοὶ ὁμοπάτριοι ἐς ὁμομήτριοι, ἀλλὰ ἐς ἀδελφοὶ ὁμόσποροι, ἐς ὁμοσύλληπτοι, ἐς ὁμότικτοι· ἀδελφοὶ δίδυμοι. Πλὴν ὑπεριχύει ἐς ὑπερρικᾶ ἢ μεταξὺ αὐτῶν ἀντιπάθεια· κτ. Ἄλλας ἄλλας ἔχει ἀρχὰς ἢ ἀληθινὴ ἀγάπη, ἐς ὅχι μόνον τὸ αἷμα.

§. ξβ'.

Ὁ φθονερός εἶναι ἀδίκος· ὁ φθονόμενος πρέπει νὰ εἶναι ὑπομονητικὸς· μάτην φθονεῖται ὁ τὴν ἐκ Θεοῦ ἔχων βοήθειαν· ἐς ὁ φθονῶν τέως, πρὸς τὸν τοιοῦτον ἐκδυσωπεῖται.

Οἱ Φυλισιῖμ φθονοῦσι τὸν Ἰσαὰκ, ὅταν παροικῇ εἰς τὰ Γέραρα, διὰ τὴν εὐτυχίαν ὅπε παρατηρεῖσιν εἰς αὐτὸν, βλέποντες ἀφ' ἡμέρας εἰς ἡμέραν αὐτὴν αὐξάνεσαν. Ἡ γῆ εἰς αὐτὸν ἀποδίδει ἑκατοσεύσαν τὴν κριθήν. Τὰ πρόβατα, οἱ βόες,

τὰ λοιπὰ κτήνη αὐτῆ πληθύνονται, τὰ γεώργιά τε εὐθηνῶσιν. Τ' ὦσθι ὁ ἄνθρωπος, εἰς πλετον καὶ εἰς δύναμιν· ἀπὸ βαθμῶ εἰς βαθμὸν ἐφεξῆς ἀνέβη ἀνώτερον. „Μείζων ἐγένετο· „μέγας ἐγένετο σφόδρα.” (α). Ἰδὲ τὰ αἰτία· ἀρκετὰ νὰ κινήσεν καὶ ὅλε τῷ ἔθνους τὸν φθόνον ἐπάνω τε: „Εὐζή- „λωσαν δὲ αὐτὸν οἱ Φυλισιεῖμ.” (β). Ὁ φθόνος ὁ- μως ἔως ὧδε δὲν ἡσυχάζει· ὁ φθονερὸς φθονεῖ κατὰ τὴν καρ- διαν, ἀλλὰ κατατρέχει, ἂν ἡμπορέσῃ, καὶ μὲ τὸ ἐργον. Τὰ φρέατα ὅπῃ εἶχεν ὁ Ἰσαὰκ ἀπὸ τῆς πατρικῆς αὐτῆ δέλες, οἱ φθονεροὶ Φυλισιεῖμ γεμίζοντες γῆν τὰ ἔφραξαν, διὰ νὰ ἀναγ- κασθῇ, ὑπερηθῆς τῷ ἀναγκαίῳ ὕδατος νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ ὁ Αἰβιμέλεχ, ὁ τότε Ἀρχὸν τῷ φθονερῷ ἐκείνῳ Λαῷ, δὲν αἰ- χλύνεται, νὰ εἰπῇ τὴν αἰτίαν, καὶ φανερὰ νὰ ὁμολογήσῃ τὸ πά- θος τε: „Ἀπελθε ἀφ' ἡμῶν. Διατί; ὅτι δυνατώ- „τερος ἡμῶν ἐγένε σφόδρα.” (γ). Ἀναχωρήσαι, φευ- γε, μακρύνῃτι ἀφ' ἡμῶν, μετοίκησον εἰς ἄλλο μέρος, διατὶ δὲν ὑποφέρομεν νὰ σὲ βλέπωμεν εὐτυχέστερον ἀπὸ ἡμᾶς, ἔμ- προθεν εἰς τὰ ὄμματα μας· Ἡ εὐτυχία σε εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὡς ἐδικὸν μας δυσύχημα· ὁ πλετος σε, ὡς ἐδική μας πτωχία. Τὸ ὕψωμά σε ἐδική μας ταπείνωσις· ἡ δύναμίς σε ἐδική μας ἀδυνα- μία. Δὲν ἔκρυψαν τὸ πάθος τῷ φθόνῳ, ὅστις τῆς ἐκατάτηκε. „Τοιῦτον γὰρ ἡ βασκανία, ἐκ ἀνέχεται πρῶτος „τὴν ἐτέρων εὐπραγίαν· ἀλλὰ τὴν τῷ πλησίον „εὐημερίαν, οἰκείαν δυσπραγίαν εἶναι νομίζει, „καὶ τίκεται τοῖς τῷ πλησίον ἀγαθοῖς.” (Χρυσός.) Ὁ Ἰσαὰκ τί καὶ νὰ κάμῃ; δίδει τόπον εἰς τὴν βασκανίαν· με- ταβαίνει, καὶ κατοικεῖ εἰς τὴν Φάραγγα τῶν Γεράρων, καὶ ἀ- νοίγων διὰ τὴν χρεῖαν τῶν ἑαυτῷ κτηνῶν ἄλλα φρέατα,

(α) Γεν. Κς. 12. 14.

(γ) Αὐτ. 15. 16.

(β) Αὐτ. 14.

εὐρίσκει ὁμοίως καὶ ἐκεῖ Φρέαρ ὕδατος ζῶντος. (α) Καὶ πάλιν, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ μέρος μάχη καὶ πόλεμος, μεταξὺ τῶν ποιμένων Γεράρων, καὶ τῶν ποιμένων αὐτῷ, ὥστε ἀδικηθεῖς πάλιν καὶ ἐκεῖθεν ἀναχωρεῖ. (β) „ἀπάρας ἐκεῖθεν, ὠρυ-
„ξεν εἰς ἄλλον τόπον Φρέαρ ἕτερον.” Ἀλλὰ καὶ εἰς τῆτον ἔτι, διαπληκτισμὸς ἀπαντᾶ καὶ κρίσεις καὶ διαμάχας. (γ) Τέλος ἀφίνει καὶ τὸν τόπον αὐτὸν, καὶ μεταβάς εἰς ἄλλο μέρος „ὠρυξε Φρέαρ ἕτερον.” (δ). Καὶ ἐδῶ πλέον ἀπέκαμον οἱ Φθονεροὶ καὶ βάσκανοι, κατατρέχοντες ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἐβλεπον ὀφθαλμοφανῶς ὅτι εὐλογεῖ ὁ Θεός. „καὶ ἐκ ἐμα-
„χέσαντο περὶ αὐτῷ.” Οὗτος ὁ Ἰσαὰκ, ὅστις τὸ ἐν τῶν προτέρων Φρεάτων τὸ εἶχεν ὀνομάσει Ἀδικίαν: διὰ τὸ ἀδικὸν ὅπερ κατ’ αὐτῷ οἱ Φθονεροὶ Φυλισιεῖμ ἐπραξαν: Τὸ δὲ ἄλλο Ἐχθρίαν, διὰ τὴν δυσμένειαν, καὶ τὴν ἐχθροπάθειαν ὅπερ κατ’ αὐτῷ συνέλαβον: Τὸ ὕπερον τῆτο Φρέαρ τὸ ἐπυνόμα-
σεν Εὐρυχωρίαν, διὰ τὸν πλατυσμὸν τῆς ἀναπάσεως, καὶ τῆς εὐτυχίας τὴν αὐξήσιν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖ μετὰ τὰς πολλὰς διωγμὸς τελευταῖον ἀπέλαβεν. (ε). Τὴν μανθάνομεν ἐκ τέτων; Μανθάνομεν Πρῶτον τὴν ἀδικίαν τῷ Φθονερῷ· μανθάνομεν Δεύ-
τερον τὴν ὑπομονὴν τῷ Φθονομένῳ· μανθάνομεν Τρίτον τὴν ἀδυνα-
μίαν τῶν ἀνθρώπων καταδρομῶν, ὅταν βοηθῇ καὶ προσκατεύῃ τὸν ἀδίκως καταδικαζόμενον ὁ Θεός. Τὸ τρίτον τῆτο τὸ εἶδον προδή-
λως οἱ Γεραρίται, καὶ κατεδυσωπήθησαν. Βλέπε τὸν Ἀβιμέ-
λεχ, τὸν Βασιλέα καὶ Δυνάστην τῆς γῆς ἐκείνης, πῶς ἔρχεται συνωδευμένος μετὰ τὰς περὶ αὐτὸν μεγιστᾶνας καὶ ἄρχοντας, καὶ εὐ-
ρίσκει τὸν Ἰσαὰκ, καὶ ζητῶν νὰ τὸν ἐξευμενίσῃ, παρακαλῶν-
τες νὰ ἔχῃ ἐφεξῆς φίλον, ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἕως τότε κατέ-

(α) Γεν. Κε. 19.

(δ) Αὐτ. 22.

(β) Αὐτ. 20.

(ε) Αὐτ. 22.

(γ) Αὐτ. 21.

τρεχον ὡς ἐχθρόν. „Ἴνα τι ἤλθετε; (τὸς ἐρωτᾷ ὁ Ἰσαὰκ)
 „Ἴνα τι ἤλθετε πρὸς με; ὑμεῖς δὲ ἐμισήσατέ με,
 „ὃ ἐξαπεσείλατε ἀφ' ὑμῶν. (α). Ναὶ ἀληθῶς: (ἀπο-
 κρίνονται.) „ἀλλ' ἰδόντες ἐωράκαμεν ὅτι Κύριος με-
 „τὰ σὺ: (β) Ὡς τὴν ὥρᾳ (λέγουσι) θέλωμεν νὰ ζήσωμεν φι-
 λίαν μεταξὺ ὑμῶν καὶ διαλλαγὰς. Μὴ σὺ μνησικακίης ἡμῖν
 διὰ τὰ πρῶτα, μηδὲ θελήσης εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μᾶς ἐκδικήσῃς.
 Ἡμεῖς κατ' ἄλλον τρόπον ἐξ ἀρχῆς δένσε κατεβδελύχθημεν,
 ἔτεσε ἀπεσράφημεν, ἀλλὰ πρὸς σὲ προσηνέχθημεν καλῶς,
 δὲν ἐκινήθημεν κατὰ σὺ δυσμενῶς, σὲ ἐξαπεσείλαμεν μετ'
 εἰρήνης. Λησμονῆσαι λοιπὸν τὰ παρελθόντα, ὅσα συνέβησαν.
 ἔσο ἀπὸ τῆ νῦν εἰς τὸ ἐξῆς σερεός. Τόσον περισσότερον ἡμεῖς
 τὴν μετὰ σὺ φιλίῳσιν ἐπιθυμῶμεν, ὅσον πλεσιωτέρας βλέπο-
 μεν ὅτι ἐξέχεεν ἐπάνω σε τὰς εὐλογίας αὐτῆ ὁ Θεός. „Καὶ
 „νῦν εὐλογημένος σὺ ὑπὸ Κυρίᾳ.” (γ). Τίς δὲν ἐ-
 πιποθεῖ νὰ ἔχη φίλους ἐκείνους τὸς ὁποῖος βλέπει σαφῶς ὅτι
 περιποιεῖται καὶ βοηθεῖ ὁ Θεός; Ὁ Ἰσαὰκ δὲν ἐδύνατο νὰ ἀν-
 τισταθῇ ἀδυσώπητος καὶ ἀτεγκτος εἰς τὴν ἔτω ταπεινὴν ἱκεσίαν.
 Δὲν ἔπρεπε νὰ κρύπτῃ καὶ νὰ τρέφῃ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆ τὴν
 φιλόθεον, πνεύματα μνησικακίας καὶ ἐκδικήσεως. Ἡ προτέρα
 ὑπομονή τε, ἦτον πιστὴ μαρτυρία καὶ προσεγγύησις τῆς ἐμφύτης
 ἐπεικειᾶς τε καὶ χρηστότητος τῆς ἀδόλου καρδιάς τε. „Ὁ Θεὸς ἐ-
 „ποίησεν αὐτοῖς ὁ Ἰσαὰκ δοχὴν, καὶ ἔφαγον, καὶ
 „ἐπιοῦν, καὶ ὤμοσαν τῇ ἐφεξῆς ἡμέρᾳ ἕκαστος τῷ
 „πλησίον.” Σημειῶσαι: Τῇ ἐφεξῆς ἡμέρᾳ ὤμοσαν·
 διότι βέβαια εὐκαιροὶ πρὸς ὀρκωσίαν δὲν εἶναι, αἱ μεταξὺ
 τῶν ἐπὶ τῆς Τραπεζῆς εὐωχημάτων γινόμεναι φιλοτιηταὶ καὶ
 ὑποσχέσεις. Διὰ τῆτο ἀφ' οὗ λαμπρῶς ἐσιαθῆντες παρὰ τῷ

(α) Γεν. Κβ. 27.

(γ) Αὐτ. 29.

(β) Αὐτ. 28.

Ἰσαὰκ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ἐν τῇ μετ' αὐτὴν συναχθέντες ὠμοσαν καὶ ἔσησαν τὴν πρὸς ἀλλήλους φι-
λίσαντες καὶ ἀγάπην σερεῶν εἰς τὸ ἐξῆς καὶ ἀσάλευτον: καὶ ὕτως
„ἐξαπέσειλεν αὐτὸς Ἰσαὰκ ἐν εἰρήνῃ, καὶ ἀπώ-
„χοντο ἀπ' αὐτοῦ μετὰ σωτηρίας.” (α)

§. ξγ'.

Οἱ Ἰερεῖς δὲν πρέπει νὰ καθυσεροῦνται τῶν
πρὸς τὸ ζῆν.

„Ὁ Ἰσαὰκ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱόν: Ἐνεγκέ μοι ἵνα
„φάγω, ὅπως εὐλογήσῃς ἡ ψυχὴ μου.” (β). Ἀς
προσαρμόσωμεν τὸ ὡδε ὑπὸ τῷ Ἰσαὰκ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ
εἰρημένον, μεταλαβόντες αὐτὸ ἐπὶ τὰς Ἰερεῖς τῷ Θεῷ ὑπερ-
ῶν, δικαίως ἄντις εἴποι πρὸς τὰς ἐκ τῷ Λαῷ πιστὰς, οἵτινες
εἰσὶ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα: Ζητεῖς, χριστιανὲ, παρὰ
τῷ Ἰερέως, τῷ κατὰ τὸ Πνεῦμα πατρός σου, τὴν εὐλο-
γίαν: καλόν· ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἄρα γε ποτὲ τινὰ φροντίδα
ἀνέλαβες; λέγεις αὐτῷ Εὐλόγησον: καὶ πολλάκις αὐτὸς
πεινᾷ. Εὐλόγησον: καὶ ἐδέποτε προαιρεῖσαι, ἂν εὐρίσκε-
ται εἰς ἀνάγκην, νὰ προφθάσῃς τὰς χρεῖας τε. Ὁ Ἰσαὰκ
ἔτε τὸν υἱὸν αὐτοῦ δὲν εὐλογεῖ τὸν πρωτότοκον, εἰς πρῶτον
ὁ υἱὸς εἰς αὐτὸν δὲν προσφέρει ἐδέσματα κατὰ τὴν καθίαν τε,
διὰ νὰ φάγῃ. Ναί: „εὐλογήσῃς ἡ ψυχὴ μου: ἀλ-
„λὰ πρῶτον, ἔνεγκέ μοι ἐδέσματα ἵνα φάγω.”
Πῶς; οἱ ὑπηρετῶντες εἰς τὸν Ναὸν Ἰερεῖς καὶ Λευῖται, δὲν πρέ-
πει νὰ τρέφονται ἐκ τῷ Ναῷ; καὶ οἱ εὐλογοῦντες καὶ ἀγιάζον-
τες κατ' ἐκάστην, διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, τὰ πνευματικὰ τέκνα

(α) Γεν. Κγ. 30. 31.

(β) Γεν. ΚΖ. 4.

αὐτῶν, δὲν εἶναι εὐλογον τὸ νὰ ἀπολαμβάνωσι καὶ αὐτοὶ παρὰ
 τέτων ἐπίσκεψιν τινὰ καὶ περιποίησιν; Ναὶ βεβαιώτατα: δικαιο-
 τатон καὶ εὐλογώτατον ἔκρινε τὸ τοῦτο τὸ Α' πόσολος Παῦ-
 λος, ὅταν γράφων περὶ τῆς τῶν Ἱερατεούντων ἀναγκαίας
 διατροφῆς καὶ ἐπισκέψεως, καὶ ἑαυτὸν συνηρῶμαι, λέγων:
 „Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ Πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέ-
 „γα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θέρισωμεν;” καὶ
 εἰς τῆτο ἔτι ἀλληγορῶν προσήρμοξε, καὶ τὴν ἐν τῷ παλαιῷ Νό-
 μῳ παραγγελίαν, τὴν, Οὐ Φιμώσεις βῆν ἀλοῶντα.
 Οὐδεὶς τοσῶτον ἀσυλλόγιστος καὶ καχύποπτος εὐρεθήσεται, ὥ-
 σε νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἑρανοβάμωνα τὴν περιττὴν μερίμναν
 τῶν γηίνων. Ο' Α' πόσολος ἐπορίζετο τὰ ἀναγκαῖα αὐτῷ,
 διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἰδίων χειρῶν, σκηνορῶρων, καὶ τὰ
 χρειώδη καρπόμενος: ἐπειδὴ ταῖς χρεΐαις μὲ (ἔλεγε) καὶ
 τοῖς ἔσι μετ' ἐμὲ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί·
 ἀλλὰ παρήγγελε τὴν ἀμοιβαίαν ταύτην τῶν πνευματικῶν καὶ
 τῶν σαρκικῶν πραγμάτων ἀντίδοσιν, ὡς προξενῶσαν ἐκατέ-
 ρωσε πολὺ τὸ ὄφελος. Τοῖς μὲν Ἱερατικοῖς, τὴν ἀπαλλα-
 γὴν τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν, διὰ νὰ χολάζωσιν ἐπιμελέ-
 σερον περὶ τὴν τῶν Θεῶν ἐξυπηρέτησιν· τοῖς δὲ λαϊκοῖς, τὴν
 ἐνδείξιν τῆς πρὸς ἐκείνους ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης, καὶ τῆς
 Θεοφιλῆς ἀγαθοεργίας τὴν εὐσεβῆ ἄσκησιν.

§. ξδ.

Ο' γέρων ὑποπτος, ὡς ἀμβλύς τὰς διὰ τῶν
 αἰσθήσεων κρίσεις. Ἀμφιβάλλει εὐκό-
 λως, ἀλλὰ λύσαι τὴν ἀμφιβο-
 λίαν ἀδυνατεῖ.

Ο' γέρων ἄνθρωπος εἶναι φυσικὰ ὑποπτος, διότι ἡ πο-

λυχρόνιος πείρα τῆς παρελθούσης ζωῆς, τὸν ἐδίδαξε νὰ προσέ-
 χῃ· Μ' ὅλον τῆτο ὁ γέρων εἶναι εὐαπάτητος, καὶ με' ὅλην τὴν
 ὑποψίαντε, καὶ με' ὅλην τὴν προσοχήντε, λανθάνεται εἰς πολ-
 λὰ, καθότι αἱ ἐν αὐτῷ Κριτικαὶ δυνάμεις, εἴτε ἐσωτερικαὶ,
 εἴτε καὶ ἐξωτερικαὶ, ἐξ ἀδυναμείας τῆ γήρατος ἀπημβλύνθησαν,
 καὶ δὲν ἔχουσι πλέον τὸν πρότερον τόνον πρὸς ἀντίληψιν τῶν
 πραγμάτων καὶ διάκρισιν. Ὁ γέρων Ἰσαὰκ, ἀφ' οὗ ἐξαπέσι-
 λεν Ἡσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ νὰ θηρεύσῃ καὶ νὰ τῷ ἐτοιμάσῃ ἀπὸ
 τῆ κυνηγεσίης νὰ φάγῃ, βλέπων ὅτι ἐπέσρεψε ταχύτερον
 ἀπὸ ὅτι ἤλπιζεν, ὑποπτεύεται μήπως δὲν εἶναι αὐτὸς Ἡσαῦ ὁ
 υἱός τε, καὶ τὸν ἐρωτᾷ: „Τίς εἶ σὺ τέκνον;” Ἀκύν δὲ,
 ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ἡσαῦ ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ, πάλιν ἐρωτᾷ:
 „Τὶ τῆτο ὁ ταχὺ εὗρες τέκνον;” Μαθὼν δὲ καὶ τῷ-
 το, ὅτι ὁ Θεὸς ὠκονόμησε καὶ εὔρεν ἑτοιμον ἔμπροσθέν τε τὸ
 θήραμα, πάλιν προσεξετάζει, καὶ προσκαλέσας αὐτὸν ἐγγύ-
 τερον νὰ πλησιάσῃ τὸν ψηλαφᾷ, καὶ μετὰ προσοχῆς δοκιμά-
 ζει, ἂν αὐτὸς εἶναι ἀληθῶς Ἡσαῦ ὁ υἱός τε. „Ἐγγισόν μοι
 „καὶ ψηλαφήσω σε τέκνον, εἰ σὺ εἶ ὁ υἱός μου Ἡ-
 „σαῦ, ἢ οὐ. (α). Τέλος πάντων, καὶ ἀφ' οὗ ψηλαφήσας,
 εὔρεν αὐτὸν, εἰς τὰ γυμνά τῶν βραχιόνων καὶ τῷ τραχήλῳ,
 δασὺν καὶ πυκνότριχον ὡς πρόβατον, νομίζει σημεῖον ἱκανὸν
 τῆτο, πρὸς τὴν τῷ Ἡσαῦ ἐπιγνώρισιν: πλὴν ἐτι ἀμφιβάλλει,
 καὶ τὴν γνώμην ὑποσαλεύεται, δισάζων μήποτε ἄρα ἕτος εἶναι
 ὁ Ἰακώβ; „Αἱ μὲν χεῖρες (λέγει) χεῖρες Ἡσαῦ, ἡ
 „δὲ φωνή, φωνὴ Ἰακώβ: (β) ὡς καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἦτον,
 καὶ ἐξ ἡμίσεως. Πλὴν καὶ μετὰ πᾶσαν ταύτην τὴν περιέργον
 ἔρευναν ἐξηπατήθη ὁ γέρων, „καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτὸν,” καὶ
 ἔτιως εὐλόγησεν αὐτὸν (γ) τὸν Ἰακώβ, ὡς ὄντα τὸν

(α) Γεν. ΚΖ. 21.

(γ) Αὐτ. 22.

(β) Αὐτ. 22.

Ἡσαῦ. Τὸ σημειῶδες εἶναι, ὅτι ἀφ' ἧς ἡ Γραφή λέγει: „ὅτι „ὅτι ἐπέγνω αὐτόν, καὶ ὅτι εὐλόγησεν αὐτόν,” προφέτει, ὅτι πάλιν ἐπιμένει ὁ Ἰσαὰκ εἰς τὰς ἐρωτήσεις: πάλιν ἀκολουθεῖ ὁ ὑποκτος γέρων, καὶ ἐξετάζει: „Καὶ εἶ-
 „πε, σὺ εἶ ὁ υἱός μου Ἡσαῦ; (α). Καὶ ἀφ' ἧς ἔφαγε καὶ
 ἔπινε, πάλιν τὸν προσκαλεῖ νὰ πλησιάσῃ, καὶ νὰ τὸν φιλήσῃ:
 Ἐγγισόν μοι καὶ φιλήσόν με τέκνον. (β). Καὶ ἀφ' ἧς
 ὡσφράνθη καὶ τὴν ὁσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἐγγίσαντος, „ὡς
 „ὁσμὴν ἀγρῶ πλήρης,” (γ) τότε τὸν εὐλόγησεν.
 Ἀκριβέσεραν καὶ ἐπιμελεσεραν ἐξέτασιν ὁ γέρων νὰ μεταχει-
 ριθῇ δὲν ἐδύνατο· ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν τόσον ἐπιμελῆ ἐρευναν
 ἐλάνθασεν. Εἰς πληροφορίαν ὡς γνωμόνας ἐμεταχειρίσθη τὴν
 ἀκοήν, τὴν ἀφήν, τὴν ὡσφρησιν, τὴν γεῦσιν· ἔλας τὰς αἰσθή-
 σεις, παρεκτὸς τῆς ὁράσεως, ἐπειδὴ ἦταν τυφλός. Μὲ τὴν
 ἀκοήν ἐδιάκρινε τὴν φωνὴν τῆ Ἰακώβ, μὲ τὴν ἀφήν ὑπέλαβεν
 ὅτι εὔρε τὰς χεῖρας τῆ Ἡσαῦ, μὲ τὴν ὡσφρησιν αἰσθάνθη τῆ
 ἀγρῶ τὴν ὁσμὴν, καὶ μὲ τὴν γεῦσιν ἔδειξεν ὅτι ἐνοσιμεύθη τῇ
 κυνηγίᾳ τὴν ἡδύτητα. Αἱ Αἰσθήσεις αὗται ἀμβλείαι ὑπὸ τῆ γή-
 ρως καὶ ἄτονοι, τὸν ἐξηπάτησαν· ἡ ὥρασις, ἣτις εἶναι ἡ τῶν
 αἰσθήσεων πισυτέρα, παντελῶς ἔλειπε. Τὶ νὰ ἰσχύσῃ μόνῃ ἡ
 ἀκοή διὰ τῆς φωνῆς ἀντιμαρτυρῆσα; Αὐτὴ μόνῃ δὲν ἐξήρκεσεν
 ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς, νὰ εἰσὴ τὴν ὑπόψιν. Ἐξηπατήθη λοι-
 πὸν ὁ γέρων μετὰ πᾶσαν, ὅσον ἐδύνατο νὰ μεταχειριθῇ, τὴν
 ἐπιμελῆ καὶ προσεκτικὴν αὐτῇ ἐξέτασιν. Ἀλλὰ τὸ γῆρας ἄρα γε
 καὶ αὐτὸ καὶ μόνον, γίνεται αἰτία νὰ ἀπατάται ὁ ἄνθρωπος εἰς
 τὰς κρίσεις τε; Ἀχ! πόσαι ἄλλαι εἰς τὴν ζωὴν ταύτην συν-
 τρέχεσαι περιστάσεις πολλάκις, πόσαι ἄλλαι ἀφάνειαι, πόσα
 ἄλλα πάθη, περισοιχεῖς πολλαχόθεν τὸν ταλαίπωρον ἄνθρω-

(α) Γεν. ΚΖ. 24.

(γ) Αὐτ. 27.

(β) Αὐτ. 25. 26.

πον, καὶ καθισῶσιν ἐνίοτε καὶ ἀμμάζοντα· ἔτι καὶ τὸν πλέον νοήμονα καὶ προσεκτικόν, σφαλερὸν καὶ ἐνεξαπάτητον εἰς τὰς κρίσεις τε! Μάλιστα, ἂν αἱ κρίσεις εἴναι, ὅχι ἀντιληπτικάι, διὰ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως, ἀλλὰ συλλογιστικάι διὰ τῆς διανοητικῆς ἕξωος προφερόμεναι· ὅταν γίνωνται μετὰ παραφύρε ταχύτητος· ὅταν ἐκ προκατεχέσης προλήψεως· ὅταν ἐκ κυριεύσεως καὶ ἐπικρατέσεως ὀρέξεως· ὅταν ὁ ἄρματηλάτης λογισμὸς, ἀδυνατῇ νὰ κρατῇ τὰ χαλινὰ τῶν ἀλόγων παθῶν, καὶ νὰ διευθύνῃ τὸν δίφρον, ἀλλὰ παρευσύρεται καὶ αὐτός, αἰχμάλωτος ἄρματος οἰκείου γενόμενος, κατὰ τὸν Σελευκείας Βασίλειον. Αἱ ἐκ τῶν τριῶν παραφροῶν ἐξαπάται, καὶ διαπτύσεις, συχνότεραι συμβαίνουσιν εἰς τὰς νεωτέρας καὶ ἐπικινδυνότεραι, παρὰ αἱ ἐξ ἀφενείας τῶν αἰσθητικῶν ἀντιλήψεων παρατροπαὶ εἰς τὰς γέροντας.

§. ξε'.

Εὐλογίαι ἀντίστροφοι. Εὐτάκτως πρέπει νὰ διευθύνῃ ὁ Χριστιανὸς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῆ προσευχὴν καὶ δέησιν.

Ἡ πρώτη εὐλογία τὴν ὁποίαν ὁ Ἰσαὰκ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἰακώβ, ἦτον ἡ κυρία καὶ καθολικὴ εὐλογία· ἡ δευτέρα τὴν ὁποίαν ἐπίδωκεν ὕπερον εἰς τὸν Ἡσαῦ, ἦτον πολὺ κατωτέρας χάριτος παρεκτικὴ, καὶ τιμιότητος. Ἐπειδὴ ἀφ' οὗ δι' ἐκείνης τῆς πρώτης ἀνεκηρύχθη ὁ Ἰακώβ πρῶτος καὶ ὑπερέχων ἐν τῷ πατριῳ οἴκῳ, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν ἐκληροδοτήθη αὐτὸς νὰ ἔχῃ τὴν κυριότητα· „Καὶ γίνε Κύριος τῆ Α' „δελφῶν σου, καὶ προσκυνήσῃ σοι οἱ υἱοὶ τῆ Πατρὸς „σου.“ (α) Πῶς ἦτον δυνατὸν διὰ τῆς δευτέρας ἔπειτα ὁ Ἡσαῦ νὰ

(α) Γεν. ΚΖ. 29.

μὴ εἶναι τῷ τῆς ὑπεροχῆς ἀξιοθέτου καὶ Κυρίου ἀναγορευθέντος Ἀδελφῷ ὑποδεέστερος; Ἀν' ἐκείνη ἦτον εὐλογία εἰς Κυριότητα, ἡ πρώτη, αὕτη ἡ δευτέρα ἐκ τῶ ἀκολούθῳ ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐλογία ὑποκύψεως, καὶ ὑποταγῆς, καὶ δελείας. Ἀλλ' εἶναι σημειῶδες ἐπὶ τῶν δύο τέτων εὐλογιῶν καὶ τῆς τάξεως τὸ ἀντίστροφον. Ὅταν εὐλογῇ τὸν Ἰακώβ ὁ Ἰσαάκ, μεταξὺ τῶν ἄλλων τὸν εὐχεται: „Δώη σοι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τῷ ἔρηνῳ, καὶ ἀπὸ τῆς πίότητος τῆς γῆς.” (α). Ὅταν δὲ εὐλογῇ τὸν Ἡσαῦ μετὰ ταῦτα, ἔτις εἰς τὸν αὐτὸν ἐπέχεται: „Ἀπὸ τῆς πίότητος τῆς γῆς ἔσαι ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τῷ ἔρηνῳ ἄνωθεν.” (β). Εἰς τὸν Ἰακώβ ἐπωικαλεῖται πρῶτον τὴν δρόσον τῷ ἔρηνῳ, ἔπειτα τὸ πᾶχος τῆς γῆς. Εἰς τὸν Ἡσαῦ ἀντιστρόφως: πρῶτον ἐπέχεται τῆς γῆς τὸ πᾶχος, ἔπειτα τὴν δρόσον τῷ ἔρηνῳ. Ἐκεῖ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ ἔρηνια, καὶ καταβαίνει εἰς τὰ ἐπίγεια· ἐδῶ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ γήινα, καὶ μεταβαίνει ὕψερν εἰς τὰ ἔρηνια. Ἐκεῖ τηρεῖται ἡ δικαιοσύνη καὶ πρέπουσα τάξις, ἐδῶ ἡ τάξις καθίσταται πρωθυερά, καὶ φαίνεται τι εἶδος ἐνταῦθα πλεόν ἁταξίας, παρὰ τάξεως. Τὸ πρῶτον εἶναι νὰ ἐπιποθῇ καὶ νὰ ἐπιζητῇ ὁ ἄνθρωπος παρὰ Θεῷ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἔρηνια, τὴν ἐκ Θεῷ χάριν, τὸ Θεῖον ἔλεος, τὴν ψυχικὴν αὐτῷ σωτηρίαν· ἔπειτα, ὡς δεύτερον, καὶ τὰ γενηρὰ ταῦτα, καὶ κοσμικὰ, καὶ βιωτικά: εὐρωσίαν, δόξαν, πλεόν, καὶ τὰ παρόμοια. Οὕτω μᾶς ἐδίδαξε καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὅταν προσευχώμεθα, νὰ ζητῶμεν πρῶτον τὰ πρῶτα, δεύτερον τὰ δεύτερα. „Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ πάντα ταῦτα προσεθεῖσεται ὑμῖν.” Καὶ διὰ τῆς Κυριακῆς δὲ Προσευχῆς εἰς

(α) Γεν. 28.

(β) Γεν. 39.

ἡμᾶς ὑπηγόρευσε τὸ νὰ λέγωμεν πρῶτον: „Εἴθε ὦ ἡ βασιλεία σου, γεννηθήτω τὸ θελήμα σου κτλ., „ἐπειτα νὰ δεώμεθα: Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπίσσιον ὁσος ἡμῖν σήμερον.” Ὅσοι ζητῶσι πρῶτον, τὰ ἄνωθεν ἀγαθὰ, εἶτα τὰ κάτωθεν, ἐκεῖνοι ποῶσι καὶ λαμβάνουσι τὴν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν τῆ ἡγαπημένης Ἰακώβ: πρῶτον τὴν δρόσον τῆ ἔραν, εἶτα τὴν πίοτητα τῆς γῆς. „Ἀ κατὰ τὸ ἐπιπόλαιον καὶ πρόχειρον τῆ Γράμματος νόημα, (ὡς λέγει ὁ Θεοδώριτος:) „δηλοῖ τὴν ἄνωθεν χάριν, καὶ τῶν ἀπὸ γῆς ἀγαθῶν τὴν ἀφθονίαν.” Ὅσοι ζητῶσι πρῶτον ἐξ ἐναντίας ποῶντες τὰ τῆς γῆς ἀγαθὰ, τὰ εὐτελῆ καὶ ἐφήμερα ταῦτα, καὶ τάττεσιν εἰς δευτέραν τάξιν τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα τὰ ὑπερκόσμια καὶ αἰώνια, προκρίνουσι τὴν εὐλογίαν τῆ Ἡσαῦ τῆ μεμισημένης. Πρῶτον ἐπικαλῶνται κάτωθεν τὴν πίοτητα τῆς γῆς, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐξαιτῶνται τὴν δρόσον τῆ ἔραν ἄνωθεν.

§. ξς.

Εἰπάναγκες εἶναι, τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν, ὅστις ἀγαπᾷ τὸν τῆ υἱὸς Πατέρα. Καὶ ὁ Χριστιανὸς χρεωσθεῖ νὰ ἀγαπᾷ πάντα ἄνθρωπον διὰ τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι ὁ Πατὴρ ἀπάντων.

Ἐχθρεύετο ὁ Ἡσαῦ τὸν Ἰακώβ, καὶ λόγον εἶχε τινὰ, νὰ τὸν ἐχθρεύεται· ἂν εἶναι ποτὲ εὐλογον νὰ ὀνομάσῃ τις δικαίαν τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐχθροπάθειαν. Εἶχεν, ὡς ἡξεύρομεν ἀφορμὰς εἰς τῆτο διαφῶρες, τὰς πικρίας, ὥσας προλαβὼν ὑπ’ αὐτῆ ἐδοκίμασεν. Εὐρὼν αὐτὸν ποτὲ ὑπερβαλλόντως πεινῶντα, τὸν ἐξηπάτησεν εἰς τὴν ἀνάγκην, καὶ διὰ

G 2

ὀλίγην φακὴν μὲ τὴν ὁποίαν ἔσερξε νὰ τὸν θρέψῃ, τὸν ὑ-
 σέρησε τὰ πρωτοτόκιά τε. Παραφυλάξας αὐτὸν ἄλλοτε εἰς
 κυνηγεσίαν ἐνασχολόμενον διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τράπεζαν εἰς τὸν
 αὐτῶν Πατέρα, μετὰ τεχνικῆς δολιότητος τε καὶ πανουργίας
 ἀρπάζει τὴν ἐκείνῳ προσήκουσαν πατρικὴν εὐλογίαν. Καί
 λοιπὸν ἔτρεφε διὰ ταῦτα τὸ πάθος εἰς τὴν καρδίαν ἐναν-
 τίον ἐνὸς Ἀδελφοῦ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐγνώριζεν ἑαυτὸν ἀδικη-
 μένον. „Ἐνεκότει Ἡσαῦ τῷ Ἰακώβ.” (α) Ἐνεκότει,
 καὶ διὰ τῆτο ἐμελέτα νὰ τὸν φονεύσῃ. Ὅμως ἐνῖκα τὴν κα-
 τὰ τῆ Ἀδελφῆ δυσμένειαν, ἡ πρὸς τὸν Πατέρα αἰδῶς καὶ ἀ-
 γάπη. Ἐσοχάζετο καλῶς, ὅτι ἂν ἐπιβλευέτο τῇ Ἀδελφῇ
 τὴν ζωὴν, ἔμελλε νὰ λυπήσῃ τὸν ἑαυτῇ Πατέρα ἕως θά-
 νάτης. Καὶ διὰ τῆτο, ὅχι: (ἀλλ’ ἀποφάσισεν ὡς καλὸς
 υἱὸς, ὁ μὴ καλὸς ἀδελφός.) ὅχι: ἀλλ’ ἂς ἀποκοιμηθῇ
 (λέγει) ἐν τούτῳ ἡ δικαία ὀργή μου, ἐν ᾧ ζῇ ὁ Πατήρ
 μου· ἀφ’ ἧς ὁ γέρον σφαλίσῃ τὰ ὄμματα, τότε δὲν θέλει
 ἀφήσω νὰ ἔχῃ ὁ ἐπιβλος ἀδελφός εἰς τὸ φῶς τὰ ἐδικά-
 τε ἀνεωγμένα· ἀφ’ ἧς ἐκεῖνος ἀποθάνῃ, δὲν ὑποφέρω πλέ-
 ον ἔτος νὰ ζῇ. „Ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τῇ πέν-
 „θες τῇ Πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω Ἰακώβ τὸν
 „ἀδελφόν μου. (β). Στοχάσθε Χριστιανὲ φιλέκδικε· μιμή-
 σε καὶ εἰς τὴν καλὴν ταύτην προαίρεσιν τῆς πρὸς τὸν Πα-
 τέρα εὐσεβείας τε καὶ ἀγάπης, τὸν Ἡσαῦ. Δὲν πρέπει ἔδὲ
 σὺ νὰ ἐπιβλευσθῇς ἔδὲ νὰ κακοποιήσῃς ὅλως τὸν ἀδελφὸν
 ἐχθρόν σου, διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐσέθειαν τὴν ὁποίαν
 χρεωσθεῖς πρὸς τὸν Θεόν σου, τὸν κοινὸν δημιουργὸν ἀμφοτέ-
 ρων· τὸν Πατέρα σου καὶ Πατέρα αὐτῆ. Ὁ Ἡσαῦ ἀνέβαλε
 τὴν ἐκδίκησιν ἕως τὴν ἡμέραν τῇ πατρικῇ θανάτῳ· καὶ ἔδὲ
 τῆτο ἐπαινετὸν, ἀνάλογον ὅμως τῆς τῇ μεμνημένης ἀνοίας

(α) Γεν. ΚΖ. 41.

(β) Αὐτ. 41.

τε καὶ ἀτελειότητος, διατὶ ἤξευρε μὲν τὸν Πατέρα αὐτὲ τὸν Ἰσαὰκ θνητὸν, δὲν ἐσυλλογίζετο δὲ μετὰ τὸν ἐπὶ γῆς βίον, ἄλλο κριτήριον ὑψηλότερον. Σὺ ὅμως, ὦ Χριστιανέ, πρέπει πάντα σκοπὸν ἐκδικήσεως, ἀπὸ τὴν καρδίαν σε παντάπασιν νὰ ἐξαλείψῃς, κατὰ τῷ ἀδελφῷ σε φερόμενον, διότι ὁ Πατὴρ καὶ σὺ καὶ ἐκεῖνος, ὁ κοινὸς ἀπάντων Πατὴρ καὶ Θεὸς, εἶναι αἰεὶ ζῶν, καὶ ἀθάνατος, καὶ δὲν ἀποθνήσκει.

§. ζζ.

Ἀμαρτία πρὸ τῆς ἀμαρτίας, κατὰ προ-
λαβῆσαν τῆς ψυχῆς πρόθεσιν.

Ὡς βέλευμα ἀπάνθρωπον, ἀφρονέσατον, κακοηδέσατον, ἀσεβέσατον! βέλευμα τῷ Ἡσαῦ ἄξιον! Ἐγγισάτωσαν (λέγει) αἱ ἡμέραι τῷ πένθει τῷ Πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου. (α). Τὶ διανοήθῃς ἀφρονέσατε; Τὶ εἶπες; Ἀναμένεις νὰ ἀποθάνῃ ὁ Πατήρ σου, διὰ νὰ φονεύσῃς τὸν ἀδελφόν σου; Ἐσὺ λοιπὸν κατὰ τὴν διάθεσιν τῆς πονηρᾶς σε καρδίας, φονεύεις τὸν ἀδελφόν σου καὶ τώρα, ἕως ἔτι τὸν φονεύσῃς καὶ μετὰ τὸ ἔργον ὑπερὸν καὶ ἐν ᾧ τῷ ἀδελφῷ σου τὸν θάνατον τοις τοτρόπως προμελετᾷς προφθάνεις καὶ προθανατώνεις καὶ τὸν Πατέρα, προεκάζοντα ἴσως τὴν κακίην ῥοπὴν τῆς ψυχῆς σου. Εἰς τῷτο φέρει, σοχάζομαι, τὸ γεγραμμένον: ὅτι τινὲς ἐκτείνουσιν ἐν ἀνομίαις τὰς χεῖρας, μακρύνοντες τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. Οὐχὶ μόνον ἀφ' ἧς ἀμαρτήσεν ἀμετανόητοι μένοντες ἐφ' οἷς ἤμαρτον, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀμαρτήσεν αὐτὴν τὴν ἀμαρτίαν προβλεπόμενοι καὶ προμελετῶντες, δίδον εἰς αὐτὴν ἔκτασιν, καὶ προφάσει μέγεθος ἐκατέρωθεν· προλαμβάνου-

(α) Γεν. ΚΖ. 41.

σι καὶ τὸ μέλλον, κατεργάζονται καὶ τὸ ἀκατέργασον, ἀνομιῶ-
 σι καὶ πρὶν ἀνομήσωσιν· ὥσπερ ἂν ἦτον ὀλίγον κακὸν τὸ νῦν ἀ-
 νομήσαν ὅταν ἀνομιῶσι, καὶ ἀφ' ἧς ἡνόμησαν, ἀνομιῶσιν ἔτι καὶ
 πρὶν ἀνομήσαν· Ἀλλὰ πόσοι καὶ μεταξὺ ἡμῶν ἐκκλίνουσιν εἰς
 τὴν τοιαύτην κακίαν τῆς τῷ Ἡσαΰ προαιρέσεως; Πόσοι καὶ πρὸς
 τῆς πράξεως τῆς ἁμαρτίας προαμαρτάνουσιν, ὅχι ἅπασι,
 ἀλλὰ πολλαῖς, καθ' ἡμέραν καὶ ὥραν, κατὰ τὴν προδιωρισ-
 μένην τῆς ψυχῆς αὐτῶν πρόθεσιν; Πόσοι (Φεῦ!) Πόσοι ἀνα-
 μένουσι λόγῳ χάριτος νῦν περάσαν αἱ σεπτὰ καὶ ἅγιοι ἡμέραι τῶν
 Σωτηρίων Πατρῶν, αἱ ἡμέραι, ἐν αἷς ἡ Ἐκκλησία μᾶς ἐνδυ-
 μίζει τὸν τῷ Κυρίῳ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν ἐπὶ τῷ Σταυρῷ ἐπωδυνον-
 θάνατον, τὸν ὁποῖον ὑπὲρ ἡμῶν αὐτὸς κατεδέχθη, ἀναμένον-
 τιν εἶπα, ὥστε νῦν περάσαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι διὰ τὴν δράμην
 αὐτοὶ ὀπίσω τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν καὶ παρανόμων ἔργων, τὰ ὁ-
 ποῖα προεμελέτησαν; Ἄρα δὲν εὐρίσκεται τις, λέγων καὶ αὐ-
 τὸς ὥσπερ ὁ Ἡσαΰ· (καὶ ἂν δὲν τὸ λέγει μὲν τὸ σῶμα, τὸ
 λέγει μὲν τὴν καρδίαν;) „Ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι
 „τῷ πένθεσι τῷ Πατρὶ ἡμῶν, ἵνα ἀποκτείνω
 „Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου; Ἐγγισάτωσαν: (καὶ
 τὸ ἐγγισάτωσαν ἐδῶ πάντως σημαίνει τὸ παρελ-
 θέντων·) διὰ τὴν ἀκολουθήσω τὰ ἀδικήματα καὶ ἄθεσμα συ-
 ναλλάγματα. Ἐγγισάτωσαν, διὰ τὴν χορτάσω τὴν ἀκό-
 ρητον δίψαν τῆς πλεονεξίας μου, μὲ βιαστικὰς ἀρπαγὰς, ἢ μὲ βα-
 ρυτάτους ἐκτοκισμούς. Ἐγγισάτωσαν, διὰ τὴν ἐπανέλ-
 θω εἰς τὴν προτέραν μη τρυφήν, καὶ σπατάλην, ἐν κραιπά-
 λῃ καὶ μέθῃ. Ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι τῷ πέν-
 θεσι, διὰ τὴν ἀναλάβω τὴν προτέραν συνήθη διαγωγὴν, νῦν
 ἀνανεώσω τὰς πρώτας με συνανατροφὰς, καὶ νῦν ἀνακυλιθῶ
 πάλιν εἰς τὸν παλαιὸν βόρβορον τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν
 καὶ ὀρέξεων. Ἡξεύρετε Χριστιανέ, ὅτι τοιοῦτον τι καὶ σὺ, ἂν καὶ με-
 τὰ τὴν γλῶσσαν δὲν τὸ προφέρῃς, μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ὁμω-

διάθεσιν τῆς ψυχῆς τὸ μελετᾶς; Ἀς περάσεν αἱ ἡμέραι ἐν αἷς ἀνακαλεῖται ἡ μνήμη, ὅτι τὸν Κύριόν μου καὶ Θεόν, καὶ Δημιουργόν, καὶ Πατέρα οἱ Ἑβραῖοι ἐσαύρωσαν, διὰ τὸ τὸν ἀνασαυρώσω πάλιν καὶ ἐγὼ ἀφ' οὗ περάσεν; Ἐγγισάτωσαν „αἱ ἡμέραι τῷ Πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω, εἰ μόνον τὸν Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰσαὰκ αὐτὸν τὸν Πατέρα μου. „Ἐπὶ τὸν νότον μου ἐτέκταινον οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐμάκρυναν τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. (α). „Τετάρτοι: ἐπέμειναν μέχρι πολλοῦ μοι πολεμεῖν, καὶ τὴν οἰκίαν αὐξοντες ἀνομίαν.” (ὡς ἡρμήνευσεν ὁ Θεοδώριτος.) αὐξάνοντες αὐτὴν δηλονότι, καὶ ἀφ' οὗ τὴν ἐκτελέσεν διὰ τῆς ἀμετανοησίας, καὶ πρὶν ἔτι τὴν ἐκτελέσεν διὰ τῆς κακίης βελῆς αὐτῶν καὶ προθέσεως.

§. ξή.

Ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῶν διωκόντων ὠφέλιμος.

Ῥεβέκκα ἡ μήτηρ, πέμπει τὸν υἱὸν αὐτῆς Ἰακώβ εἰς τὸν οἶκον τῷ Ἀδελφῷ τῆς Λάβαν, τὸν ἐν Μεσοποταμίᾳ, διὰ τὸ φυλαχθῆ ἑκεῖ πρὸς καιρὸν, ἕως οὗ ἀποσβευθῇ ἀπὸ τὴν τῷ Ἡσαῦ καρδίαν ἢ ἐχθροπάθεια καὶ ἡ νέμεσις, ἣν κατὰ τῷ ἴδιῳ ἀδελφῷ Ἰακώβ ἔτρεφεν. „Ἔως τῷ ἀποσρέψαι „τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τῷ ἀδελφῷ σε ἀπὸ „σε, καὶ ἐπιλάθῃται ἡ πεποίθηκας αὐτῷ. (α). Ἀλλ' ἄρα γε μετὰ τὴν παρέλευσιν τῷ καιρῷ, ὁ Ἡσαῦ θέλει λησμονήσῃ τὰ ἀδικήματα ὅσα ἔλαβε; Διὰ τί ὅχι; Ὁ χρόνος καταπραῖνει πολλάκις τὰ πάθη, μακραίνει τὰς θυμῶς, ἀποκοιμίζει τὰς ὀργάς· ἐξαλείφει τὰ ἔχνη τῆς ἐνθυμήσεως·

(α) Γεν. ΚΖ. 43. 45.

ἢ, ἀφ' ὧν αὐτὰ πλέον ἐπιπόλαια καὶ ἀτονώτερα, κατασαίνει
 τέως τὴν ψυχὴν καὶ αὐτὴ τῷ ἀδικηθέντος εὐίλατον ὁπωσὲν καὶ
 εὐδιάλλακτον. Ἡ οἰκονομία αὕτη τῆς Ρεβέκκας ἦτον συνε-
 τὴ καὶ Φρονιμωτάτη, καὶ ἀξία μιμήσεως, ὡς ἐπιμελεσιωμένη
 εἰς τὰ τῷ ἀνδρῷ πε φυσικὰ ἰδιώματα. Ἡ Ξρασεῖα καὶ ἰταμὴ
 τῷ ὑποτιθεμένῃ πταῖσιν παρυσία τε καὶ παράσσις, διερεδίζει
 τῷ παραπιρανθέντος τὰ πνεύματα, τὰ παροξύνει, καὶ πε-
 ρισσότερον τὰ ἐξαγριώνει. Ἡ συστολή καὶ ὑποχώρησις τελευ-
 ταῖον τὸν ἐκδυσῶπει καὶ τὸν ἐξιλεώνει.

Ἀλλ' ἡν μίαν ἔτι νεθεσίαν (κατὰ τὸν Ὠριγένην) ὑπο-
 βάλλει ἢ τῷ Ἰακώβ ἀπὸ τῆς ἐχθροπαθείας τῷ Ἡσαΐ ἀ-
 πομάκρυνσις: Ὅτι πρέπει νὰ ἀναχωρῇ ὁ Χριστιανὸς εἰς τὸν
 καιρὸν τῆς καταδρομῆς, καὶ νὰ Φεύγῃ κατ' ὅσον δύναται τὴν
 ἐπιβλὴν τῶν διωκόντων, καὶ αὐτὸς ὁ πλέον πιστὸς καὶ Θεοφι-
 λὸς ἐνάρετος καὶ ἅγιος: ἀκίμῃ εἶναι καὶ διὰ τὴν χάριν τῆς ἐν
 αὐτῷ ἁγιότητος, ἀξιῆται νὰ βλέπῃ (ὡς ὁ Ἰακώβ) ὀπτασίας
 Ἀγγέλων καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου: „Μανθάνομεν ἀπὸ
 „τῶν, ὅτι δεῖ ἀποδιδράσκειν τὴν ἐπιβλεψί-
 „οντας, καὶ διωγμὸς Φεύγειν, εἰ καὶ ὀπτασιῶν κα-
 „ταξιωθῶμεν, ὡς ὁ Ἰακώβ.” Ἐπισφραγίζει τὴν δι-
 δασκαλίαν ταύτην καὶ ὁ Θεσπέσιος Κύριμος ὁ Ἀλεξανδρεὺς,
 προφάτων, ὅτι αὕτη εἶναι καὶ τῆς νέας Ρεβέκκας (τετέσι τῆς Ἐκ-
 κλησίας) ἡ ἐντολή καὶ παραγγελία, μελετιωμένη ἐπάνω εἰς
 τὴν διαταγὴν αὐτῇ τῷ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ: „Κινδύ-
 „νεύοντι γὰρ καὶ διωκομένῳ τῷ νέῳ λαῷ, τὰς
 „τῶν φονῶντων ὀργὰς παραιτεῖσθαι, σωφρόνως
 „συμβεβέλευκεν ἡ Ἐκκλησία, ἥς τύπος ἦν ἡ
 „Ρεβέκκα. Συνεπινεύει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ τῆς
 „Ρεβέκκας νυμφίος, τετέστιν ὁ Χριστὸς, λέγων:
 „(α) Ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει, Φεύ-

(α) Ματθ. Ι. 23.

„γέτε εἰς τὴν ἑτέραν.” Προσεπιβεβαίσι δὲ τὸ ὄφε-
λος τὸ ἐκ τῆς τοιαύτης φυγῆς καὶ ἀναχωρήσεως ὁ Ναζιανζηνὸς Θεολόγος (α) ἐπιφέρει καὶ λόγον: „Χρῆναι λέ-
„γων, μὴ τὰ ἑαυτῶν σκοπεῖν Χριστιανὸς ὄντας
„μόνον, μηδὲ εἰ λίαν εἶεν ἀνδρείοτατοί τε καὶ
„καρτερικώτατοι, ἀλλὰ καὶ τῶν διωκόντων φεί-
„δεσθαι.” Ἐπειδὴ τῇ ἀληθείᾳ τοιαυτῶς καὶ οἱ δύο ὄφε-
λῆνται: καὶ ὁ διωκόμενος, καθὼς ἀπὸ τῆ ἐπαπειλαμένη κακῆ
ἀπαλλάττεται, καὶ ὁ διώκτης, καθὼς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ
κακὸν ὅπῃ μελετᾷ διακόπτεται.

§. ξδʹ.

Γυνὴ συνετῶς οἰκονομῶσα ὁμῶς, καὶ τῇ υἱῷ
καὶ τῇ Ἀνδρὸς αὐτῆς τὸ συμφέρον.

Βλέπω τὴν σύνεσιν τῆς Γυναικὸς! ἡ Ῥεβέκκα ζητεῖ,
ὡς μήτηρ, νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν υἱὸν αὐτῆς Ἰακώβ, ἀποσέλ-
λῃ αὐτὸν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ νὰ τὸν φυλάξῃ ἀπὸ
τοῦ μίσους καὶ τῆς δυσμένειαν τῆ ἀδελφῆς τῆς Ἡσά, ὅς τις ἡ-
πείλει νὰ τὸν φονεύσῃ. Αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος καὶ κυριώτερος σκο-
πὸς τῆς μητρὸς: „Ἰδὲ Ἡσά ἡ ἀπείλει σοι τῇ ἀποκτεῖ-
„ναί σε:” (β) καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ κρύψῃ τὴν ὑποψίαν της. Μή-
„ποτε ἀποτεκνωθῶ ἀπὸ τῶν δύο υἱῶν ἐν ἡμέ-
„ρα μιᾷ.” (γ). Ὅμως ἀπὸ τὸν Σύζυγον αὐτῆς, τὸν γέροντα
Ἰσαὰκ τὴν ὑποψίαν ἑαυτῆς τὴν σιωπᾷ καὶ τὴν κρύπτει καὶ ἀ-
φορμὴν τῆς ἐξαποσολῆς τῇ υἱῷ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἀνα-
φέρει ἄλλην πολλὰ διαφορετικὴν, καὶ εὐλογοφανῆ, καὶ πρέπε-
σαν· διὰ νὰ τὸν νυμφεύσῃ δηλαδὴ ἐκεῖ μὲ γυναικα ἀπὸ τῶν

(α) Ἐν τῷ Α. τῶν Σηλίτευτ. (γ) Αὐτ. 45.

(β) Γεν. ΚΖ. 42.

θυγατέρων τῷ γένει της. Καὶ δὲν ἦτον τάχ
 ἀποσταλθῇ ἐπὶ τέτρω καὶ εἰς ἐκ τῶν τῷ Ἰσαὰκ
 διὰ τὰ φέρη ἐκεῖθεν. ἢ τὴν Ῥαχὴλ, ἢ τὴν
 τῶν θυγατέρων τῷ Λάβαν εἰς γυναῖκα τῷ
 ἐσάλθη καὶ διὰ τὸν Ἰσαὰκ ὑπὸ τῷ Ἀβραάμ,
 τὴν τὴν Ῥεβέκκαν; Ἀλλ' εἰς τὸ παρὸν ἦτον
 παραμερίσῃ ὁ Ἰακώβ, καὶ τὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ
 οἴκου πρὸς καιρὸν, διὰ τὰ φύγῃ τὸν παρὰ τῷ
 λήμενον κίνδυνον. Τέτο δὲ, τὰ τὸ ἡξεύρη ὁ γ
 τὴν Ἰσαὰκ δὲν συνέφερεν, ἀλλ' ἦτον ἴσως
 ὡς ἐνδεχόμενον τὰ ἐπιταχύνῃ ἢ πικρὰ εἰδησις
 λος τῶν ἡμερῶν τῷ γέροντος. Ἡ φρόνησις τῇ
 δύο σκοπῆς, καὶ τὰς δύο ὠφελιμωτάτας· ἀλλ'
 τὸν ἓνα μόνον εἰς τὸν γηραιὸν Σύζυγον, καὶ πρὸς
 τει τὸν σκοπὸν τὸν ἄλλον, τὸν διὰ τότε ἴσως
 διὰ τὰ μὴ τὸν λυπήσῃ, ὅχι μόνον πρὸς ἑδὲν ὁ
 καὶ μετὰ ζημίας τῆς ἀποκοπῆς τῶν αὐτῶν ἡμερῶν
 θλίψεως. Πόσα τοιαῦτα ἐδύναντο τὰ οἰκονομ
 βέκκαι τῷ καιρῷ μας, κατὰ διαφόρους συμβαινέσ
 εἰς ἐκφυγὴν πολλῶν ἀτόπων, καὶ εἰς μεγάλην
 αὐτῶν Φαμιλίας, εἰς εἶχον τῆς παλαιᾶς ἐκε
 τὴν προσοχὴν καὶ τὴν σύνεσιν;

§. 6.

Καλὸν τὸ τὰ μιμέμεθα τὰ καλο
 νων ἔτι, οἵτινες ἡμᾶς μισῶσιν,
 ἡμῶν δὲν ἀγαπῶνται.

Ἡ ἀντιδιάθεσις τῶν προαιρέσεων, ἀπογε
 καὶ τὰς τῶν πράξεων ἀντεπιχειρήσεις. Ἀλλ'

ποτὲ νὰ ὑπεριχύῃ τόσοι ἡ ἀλογία τῆ πάθης ἐν τῇ καρδίᾳ τῆ λογικῆ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ θέλῃ πάντοτε νὰ ἀντιπροαιρῇται καὶ νὰ ἀντιπράττῃ, εἰς ὅσα βλέπει ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἀποσρέφεται, προαιρούμενον καὶ πράττοντα· καὶ τῆτο πολλάκις μετὰ ἰδίας ἐαυτῆ ζημίας, ἢ χωρὶς ὄφελος. Παρατηρεῖνται ὅμως μεταξὺ τῶν λογικῶν ἀνθρώπων καὶ τοιαῦτα φαινόμενα ἀλογιώτατα. Τινὲς παραιτῶνται ἐνίοτε τὸ νὰ ἐπιμεληθῶσι νὰ ἀποκτήσῃ καλόν τι, μόνον διότι τὸ καλὸν αὐτὸ τὸ ἀποκτήσέ τις ἄλλος, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ ἀποσρέφονται. Δὲν καταδέχονται οἱ τοῖοι νὰ μιμηθῶν καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ μίαν πρᾶξιν, ἀγαθὴν ἄλλως καὶ ἀξίεπαινον, μόνον διατὶ βλέπεσιν ὅτι τὴν ἀσπάζεται ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον αὐτοὶ μισῶν. Τῆτο εἶναι ὅμοιον, ὥσάν ἂν δὲν ἤθελαν πλέοντες νὰ ἀρμενίσῃν, μετὰ τὸ ἔριον καὶ βοηθὸν πνεῦμα ὅπως εἰς αὐτὸς φυσᾷ, διότι βλέπεσι τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν μετὰ τὸν ἀνεμὸν ἐντυχῶς ἀρμενίζοντα. Τοιοτρόπως περισσότερον παρὰ τὸν ἐχθρὸν τες, ὅσοι ἐχθρεύονται αὐτοὶ τὸν ἐαυτὸν τες· καὶ ὅταν αὐτὸς ὠφελεῖται πρὸς τὸ παρὸν χωρὶς νὰ τὸς βλάβῃ, αὐτοὶ καὶ χωρὶς ἐκεῖνον νὰ παραβλάβῃν, ἐξ ὧν ἀλόγως προαιρῶνται, ἀφ' ἐαυτῶν μόνον βλάπτονται. Δὲν ἔδειξε τοιαύτην ἀφροσύνην καρδίας ὁ Ἡσαῦ. Ὁ Ἡσαῦ βλέπει τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβ, ὃν ἀποσρέφετο καὶ ἐμίσει, ὅτι ξενιτεύεται ἀπερχόμενος εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ νὰ λάβῃ γυναῖκα ἀπὸ τὸ ἔθνος ἐκεῖνον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατήγοντο καὶ οἱ αὐτὲ πρόγονοι· καὶ ἐγκρίνει καὶ ἐπιδιοκίμαζει τὸ πρᾶγμα, ὡς καλὸν, καὶ πρεπῶδες, καὶ ὠφελέσατον. Α'. (λέγει) νυμφεύεται γυναῖκα ἐκ τῆ γένεος αὐτῆ. Β'. εὐχαριστᾷ διὰ τέτε, καὶ ἀναπαύει καὶ τὸν Πατέρα Ἰσαὰκ, καὶ τὴν Μητέρα Ρεβέκκαν. Γ'. δὲν συγγενεύεται μετὰ τὸ διεσραμμένον καὶ πονηρὸν σπέρμα τῶν Χαναανίων. Αὐτὰ ὅλα πολλὰ φρονίμως τὰ ἐμέτρησεν ὁ Ἡσαῦ καὶ εἰς αὐτὰ ἐμιμήθη εὐλόγως καὶ συμφερόντως τὸν Ἰακώβ.

„Ἰδὼν δὲ καὶ Ἡσαῦ, ὅτι πονηραὶ εἰσὶν αἱ θυ-
 „γατέρες Χαναὰν ἐναντίον Ἰσαὰκ τῷ Πατρὸς
 „αὐτῷ . . . ἐπορεύθη . . . καὶ ἔλαβε τὴν Μαελὲθ
 „θυγατέρα Ἰσμαὴλ τῷ Τίῳ Ἀβραάμ, ἀδελφῇ
 „Ναθεὼθ, πρὸς ταῖς γυναῖξιν αὐτῷ, γυναῖκα.”
 (α). Ἐκεῖνο τὸ ΚΑΙ: (ἰδὼν δὲ ΚΑΙ Ἡσαῦ κτλ.) ἔχει ἐδῶ ἐ-
 πίσημον τὴν ἔμφασιν· δηλοῖ ὅτι ὁ Ἡσαῦ ἔλαβε τὸν ἀδελφὸν
 αὐτῷ Ἰακώβ εἰς παράδειγμα, καὶ ἠκολούθησε τὴν ἐκείνου προ-
 αῖρεσιν. Ἀγκαλὰ καὶ τὸν ἐμίσει, ὅμως τὸν ἐμιμήθη.
 Εἶχεν ἐχθρὸν τὸν ἄνθρωπον, ὅχι τὸ ἐπαινετὸν ἔργον τῷ
 ἀνθρώπῳ· ἐμίσει τὸ ὑποκείμενον, ὅχι τὴν ἀρετὴν τῷ ὑπο-
 κειμένῳ. Ἐκεῖνο ὅπως βλέπω ὅτι Ἰακώβ ὁ ἀδελφός μου πράτ-
 τει, εἶναι καλὸν, εἶναι τίμιον, εἶναι πρέπον, εἶναι συμφέ-
 ρον: λοιπὸν διατὶ καὶ ἐγὼ τὸ αὐτὸ νὰ μὴ τὸ πράξω; νὰ τὸ
 πράξω, ναι, νὰ τὸ πράξω.

§. οά'.

Γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος.

„Καὶ ἰδὲ κλίμαξ ἐσηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἥς καὶ
 „κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν ἔρανον.” (β). Καὶ
 ἐπὶ τῆς γῆς κείμενος ὁ Ἰακώβ, γίνεται Ἰσραὴλ· καὶ
 ὁ τὸ δύσηνον σαρκίον περιφέρειον, κατίσταται νῦν ὁ ῥῶν τὸν
 Θεόν.” Ὁ ἄνθρωπος ὁ Θεοφιλὴς καὶ δίκαιος καὶ ἐνά-
 ρετος, ἔτι καὶ ἐπὶ γῆς εἰς τὸν παρόντα βίον διάγων, ἀρχίζει
 καὶ προγεύεται τρόπον τινά, τὴν ἀρρήτον ἐκείνην εὐφροσύνην,
 τὴν ὁποῖαν ἡ πίσις ἐν ἐλπίδι προβάλλει εἰς τὴν μακαρίαν ἐκεί-
 νην λήξιν τὴν μέλλουσαν. Ἀκόμι καὶ εἰς τὴν γῆν εὐρισκόμενος
 ὁ Χριστιανὸς, ἂν ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν νέκρωσιν τῶν παθῶν,
 „συνζωοποιεῖται τῷ Χριστῷ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον.”

(α) Γεν. ΚΗ 8. 9.

(β) Αὐτ. 12.

καὶ συνεγείρεται, καὶ συγκαίθεται ἐν τοῖς ἔ-
 περανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ." (α). Τὸν προκαταλαμ-
 βάνει, κατὰ τινα τρόπον, ἡ γλυκυτάτη ἐκείνη τῆς προσδοκώμε-
 νης μακαρίας ἀπολαύσεως χαρά τε καὶ ἀγαλλίασις· καὶ γεμίζουσα
 τὴν καρδίαν τε ἀπὸ μίαν ἀδιερμήνευτον εὐφροσύνην τὸν κάνει
 καὶ νομίζει ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν ἔρανόν, ὅταν ἀκόμι διατρίβῃ
 εἰς τὴν γῆν· ἢ ὅτι ὁ ἔρανός τὸν προαποδέχεται καὶ τὸν κατα-
 γλυκαίνει, ἔτι καὶ εἰς τὴν γῆν εὐρισκόμενον μὲ τὰ ἀνεκδιήγη-
 τα ἀγαθά τε· ὅθεν ἐκπληττόμενος ὁ μακάριος ἔτος, πῶς πα-
 ρὰ πᾶσαν ἐλπίδα εὐρίσκει τὸν ἔρανόν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκφωνεῖ
 ὡς ὁ Ἰακώβ τότε: „Ὅτι ἔσι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ
 „τῷ τῷ, ἐγὼ δὲ ἐκ ἡδεῖν. . . . Οὐκ ἔσι τῷ τοῦ ἀλλ’
 „ἡ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ ἔρανῳ." (β).
 Ἐκφωνεῖ ὡς ὁ Δαβὶδ πεπαιθότως: „Ἀντίξαστέ μοι πύ-
 „λας δικαιοσύνης· εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἔξο-
 „μολογήσομαι τῷ Κυρίῳ. Αὕτη ἡ πύλη τοῦ
 „Κυρίου, δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ."

„Ἐλαβε τότε ὁ Ἰακώβ ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔ-
 „θηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ." (γ) καὶ ἐνυπνιασθεὶς εἶδε τὴν
 θαυμασὴν καὶ μυστηριώδη ἐκείνην κλίμακα τῆς Σωτηριώδους Οὐ-
 κονομίας, καὶ ἦν ἔμελλον γὰρ συναφθῶσι τὰ ἔράνια μὲ τὰ ἐ-
 πίγεια, δι’ ἧς ἔμελλε νὰ ἐνωθῇ ὁ Θεὸς μὲ τὸν ἄνθρωπον. Εἶδε
 τὸν Κύριον ἐπεξηριγμένον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς κλίμακος· εἶδε
 τὰς Ἀγγέλους δι’ αὐτῆς ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας· ἤκουσεν
 ἐπιβεβαιωμένας καὶ εἰς αὐτὸν τὰς πρὸς τὰς Πατέρας αὐτοῦ προ-
 γενομένας ἐπαγγελίας. Συνενόησεν, ὅτι ἦτον ὁ Κύριος ἐν τῷ
 τόπῳ ἐκείνῳ· ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτον φοβερός· ὅτι ἐκεῖ ἦ-
 τον ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ· ὅτι αὕτη ἦτον ἡ πύλη τοῦ ἔρανῳ. Ὅλα

(α) Ἐφεσ. Β. 5. 6.

(γ) Γεν. ΚΗ. 11. 12. καὶ.

(β) Γεν. ΚΗ. 16. 17.

αὐτὰ τὰ βλέπει, καὶ ἡ ψυχὴ τῷ Χριστιανῷ μὲ τὴν πίσιν· τὰ πισεύει ἡ διάνοια μὲ τὴν εὐσέβειαν· τὰ σέβεται ἡ καρδιά μὲ τὸν Θεοφιλῆ φόβον· καὶ γίνεται ὁ πισὸς Ἰακώβ τῇ ἀληθείᾳ Ἰσραήλ· τετέσι, νῦν ὁρῶν τὸν Θεόν. Βλέπει ἐκείνο ὅπῃ δὲν ἐπερίμενε νὰ ἰδῇ· πισεύει ἐκείνο ὅπῃ παρ' ἐλπίδα πᾶσαν ἀνθρῶπινην ἀξιοῦται καὶ βλέπει, καὶ σέβεται εἰλικρινῶς καὶ λατρεῖ ἐκείνο ὅπῃ πισεύει. Καὶ τοιοῦτότρόπως εἰς τὸν εὐσεβῆ καὶ πισὸν Χριστιανὸν γίνονται ἀποκεκαλυμμένα τὰ ὑπερφυῖ καὶ μυστηριώδη· γίνονται θεατὰ τὰ ἀθέατα, καταληπτὰ τὰ ἀκατάληπτα, ῥητὰ τὰ ἀρρήτα. Ἀλλὰ τί πρέπει νὰ κάμῃ ὁ νέος Ἰακώβ, ἡ Ἰσραήλ, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς ταῦτα τὰ μέτρα; πρῶτον πρέπει νὰ σερεῖσῃ καλῶς τὸν νῦν τε, ἐπάνω εἰς τὴν σερεᾶν πέτραν, μιᾶς ἐδραίας καὶ ἀπαρασαλεύτου, καὶ πάντῃ ἀδισκάντου πίσεως· πρὸ πάντων πρέπει νὰ θέσῃ αὐτὸν τὸν λίθον πρὸς „κεφαλῆς αὐτῷ· τετέσι μὲ τελεωτάτην πληροφορίαν ψυχῆς νὰ πισεύσῃ. Καὶ τότε ὁ Ἰακώβ γίνεται Ἰσραήλ· τετέσι: νῦν ὁρῶν τὸν Θεόν.” Ἐὰν δὲν πισεύσῃ, ἔδεν ὅλως κατανοεῖ. „Ἐὰν μὴ πισεύσῃ τε, καὶ μὴ συνῇ τε.” Ἀφ' οὗ πισεύσῃ, τότε καταλαμβάνει, τότε δοξολογεῖ, καὶ ἐξυμνεῖ, καὶ διηγεῖται φωνῇ μεγάλη τῷ Θεῷ τὰ θαυμάσια: „Ἐπίσευσα, διὸ ἐλάλησα.”

§. οβ΄.

Τελειότης τῷ Νόμῳ τῆς χάριτος, ὑπὲρ τὸν
Νόμον τῷ Γράμματος· ὕψωμα τῷ Νέῳ
Ἰσραήλ, ὑπὲρ τὸν Παλαιόν,

„Τῶν θείων Νόμων εἶδη τρία παρὰ τῷ θείῳ διδασκόντι,
„μεθὰ Παύλου· τὸν μὲν διὰ τῆς κτίσεως καὶ τῆς φύσεως δίχα
„γραμμάτων· τὸν δὲ διὰ Μωσέως, τὸν τῷ Γράμματος· τὸν

„δὲ δι' αὐτῆ τῆ Σωτήρος, τὸν Νόμον τῆς χάριτος.” Τὴν αὐτὴν τριπλὴν Νομοθεσίαν, ἀναγινώσκομεν κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ ὑπὸ τῆ προφητάναντος Δαβὶδ ἐκτιθεμένην (ὅρα Θεοδώρ. ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆ ΙΗ΄ Ψαλμ.) „Καὶ πρῶτον μὲν εὐρίσκομεν τὸν ἐν τῇ φύσει Νόμον κηρύττοντα τὸν Δημιουργόν. „Εἶτα τὸν διὰ Μωσέως δοθέντα, τῷ Δημιουργῷ πλείονα γινώσκουσιν τοῖς προσέχειν ἐδέλυσιν ἐκτιθέντα. Μετὰ τῆτον, τὸν τῆς χάριτος, τέλειον τὰς ψυχὰς ἀποκαθαίροντα, καὶ τῆς πατρύσεως ἐλευθερῶντα φθορᾶς.” Τῶν τριῶν τούτων Νομοθετημάτων τελειότερον τῷ πρώτῳ τὸ δεύτερον ἱμολογεῖται. Ἀλλ' ὑπὲρ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τὸ τρίτον εἶναι ἀσυγκρίτως τὸ τελειότατον. Διὰ τῆτο ἡ ὑψηλότερα ἀρετὴ τῶν πάλαι δικαίων εὐρίσκεται ταπεινὴ, συγκρινομένη μὲ τὴν ἀρετὴν, τὴν ὁποῖαν νομοθετεῖ καὶ διδάσκει τὸ Εὐαγγέλιον. Τὰ νύπια τῆς Νόμου ἢ τῆς Φυσικῆς, ἢ καὶ τῆς γραπτῆς, δὲν ἐδείξαν ποτὲ τόσον ὑψηλὰ τὰ πτερώματα, ὡς ἐκεῖνα, δι' ὧν ὑψώθησαν ὕψερ ἐπὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Νομοθεσίας οἱ ἄνδρες τῆς χάριτος. Τίς ὑψηλότερος (ἀφ' οὗ εἰς τὸν Πατριάρχην Ἀβραάμ ἐδόθησαν αἱ ἐπαγγελίαι.) Τίς ὑψηλότερος, λέγω, ἀπὸ τὸν ἐκγονον αὐτῷ τὸν Ἰακώβ; Καὶ ὅμως ἂν τὸν Ἰακώβ συγκρίνης μὲ ἓνα ἀληθινὸν καὶ τέλειον Χριστιανὸν, πολιτευόμενον κατὰ τὰς Εὐαγγελικὰς διδασκαλίας καὶ εἰσηγήσεις, εὐρίσκεις τὸν Πατριάρχην πολλὰ κατωτέρω. Ἄκουε πῶς ηὔξατο ὁ Ἰακώβ, καὶ πῶς εὐχεται ὁ Χριστιανὸς ὁ τοιοῦτος: καὶ σημειώσαι τὴν διαφοράν. Ὁ Ἰακώβ ἀφ' οὗ εἶδε τὴν παράδοξον καὶ ὑπερφυσικήν ὄρασιν ἐκείνην, ἐν ᾗ ἠνείχθη αὐτῷ (ὡς αὐτὸς εἶπεν:) αὐτὴ ἡ πύλη τῆς ἐρανῆς, ὁ Ἰακώβ ηὔξατο ταιστροτρόπως: „Εἰ ἂν ἡ Κύριος ὁ Θεὸς μετ' ἐμοῦ, καὶ διαφυλάξῃ με ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, ἢ ἐγὼ πορεύσμαι· καὶ δώημοι ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι, καὶ ἀποσρέψῃ με μετὰ σωτηρίας εἰς τὸν οἶ-

„κον τῷ πατρός με, καὶ ἔσαι Κύριός μοι εἰς
 „Θεόν. (α). Ἀλλ' οἱ Χριστιανοὶ διδάσκονται εἰς τὸ Εὐαγ-
 „γέλιον: „Νὰ μὴ μεριμνῶσι τί φάγονται, ἢ τί
 „πίνουν, ἢ τί περιβαλῶνται· ἀλλὰ νὰ ζητῶν πρῶ-
 „τον τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ, καὶ τὴν δικαιο-
 „σύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα ὡς ἐξέσθαι
 „αὐτοῖς.” Οἱ Ἰακώβ φαίνεται ὅτι ἐμφορεύεται, καὶ
 συμφωνεῖ μετὰ τῷ Θεῷ, οἷον ἐπὶ μισθῷ τὴν θεοσέβειαν τὴν ὁ-
 ποῖαν ὑπόκειται: „Ἐὰν δὲ μοι ἄρτον φαγεῖν, καὶ
 „ἱμάτιον περιβαλέσθαι κτλ. καὶ ἔσαι Κύριός
 „μοι εἰς Θεόν.” Οἱ Χριστιανὸς γινώσκει τὸν Θεὸν αὐτῷ,
 καὶ ἀγιάζει τὸ ὄνομά του, καὶ ἐπικαλεῖται μετὰ εἰλικρινῆς πόθου
 τὴν βασιλείαν του: ἔπειτα ὡς δευτέρον τι ζητεῖ παρὰ τῆς ἁ-
 νωθεν προνοίας, καὶ τὴν διατροφὴν, καὶ τὸ σκέπασμα: „Ἀ-
 „γισσθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία
 „σου, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου: (ἔπειτα μετ' ἐκείνου.)
 „Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπίσσιον δὸς ἡμῖν σήμε-
 ρον.” Οἱ Ἰακώβ, θρέψον με (λέγει), ἐνδυσόν με, φύ-
 λαξόν με: Τότε σὲ γνωρίζω Θεόν μου. Οἱ Χριστι-
 ανός: Θεόν μου (λέγει) καὶ Κυρίόν μου σὲ γνωρίζω,
 καὶ ὡς τοῖς σε ἀνυμνῶ, ἀκόμι, καὶ ἂν πεινάσω. καὶ ἂν
 γυμνητεύσω, καὶ ἂν περιπέσω εἰς πᾶσαν καὶ παντοίαν
 βιωτικὴν συμφορὰν, καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀδελιότητα. κτλ. κτλ.

§. ογ'.

Οἱ ἄνθρωπος δὲν δίδει εἰς τὸν Θεόν,
 ἀλλ' ἀποδίδει.

Ὅταν ὁ Χριστιανός, ἢ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης τῆς πρὸς τοὺς

(α) Γεν. ΚΗ. 20. 21.

θεομένους καὶ πένητας, ἢ διὰ τῆς εἰς τὰς ἱερὰς Ναὺς καρποφορίας τε καὶ καλλιεργείας, προσφέρειτι εἰς τὸν Θεόν, κυρίως δὲ νὺν δίδει, ἀλλ' ἀποδίδει μέρος ὀλίγον, ἐκ τῶν πολλῶν, ὧν παρὰ τῷ Θεῷ αὐτὴ ἔλαβε, καὶ ἔχει. Τὸ ἐγνώρισε τὸτο ὁ Ἰακώβ, ὅθεν ὡς ὑπήκοος πιστὸς ὑποχέσθη νὰ δασμοφορῇ εἰς τὸν δοῦνρα καὶ παροχέα Θεόν, ὡς χρεωσυσμένην τὴν ἐξ ὧν ἔχει ἀποδεκατώσινι: „Καὶ πάντων (λέγει,) πάντων ὧν ἐάν μοι ᾄῃς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι.“ (α). Ὑποχόμαι νὰ ἀποδεκατώσω, Θεέμμε, πρὸς σὲ τὴν δεκάτην· ἀλλ' ἀπὸ ποῦ; ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπῃ ἔχω; ἀπ' ἐμαυτῷ ἐγὼ Κύριέμμε δὲν ἔχω ὅδεν· ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπῃ σύ μοι δώσεις: Εἰ καὶ πάντων ὧν ἐάν μοι ᾄῃς: ἀπὸ ἐκεῖνα ὑποχόμαι, νὰ σοὶ ἐπιστρέψω τὸ δέκατον. Δὲν δίδω ἐγὼ εἰς σὲ· ἐγὼ ἀποδίδω· Εἰ γὰρ τί ἔχω; καὶ ὅ, τι ἂν καὶ ἔχω, δὲν εἶναι καὶ αὐτὸ παρὰ σοῦ; δὲν δίδω τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν; Ἀλλὰ σὺ δίδεις δέκα, δίδεις πολλὰ, δίδεις ὅσα ἔχω· ἐγὼ ἀποδίδω ἓν, κινδυνεύει ἢ ἐξ ἐμῶ δόσις, διὰ τὴν ὀλιγότητα νὰ μὴ εἶναι κυρίως ὅτε ἀπόδοσις, ἂν δὲν ἐλογίζετο, διὰ τὸ ἀνείκασόν σε ἔλεος, ὡς τοιαύτη. Τὶ ᾄῃς ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἄντα-
 „πέδωκέ μοι;“

§. οδ.

Οἱ Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας χρέος ἔχουν νὰ
 ἀνοίγουν διὰ τῆς Διδασκαλίας, τὰ φρέα-
 τα τῶν Ἱερῶν Γραφῶν διὰ νὰ πο-
 τίξεν διψῶντα, τὰ λογικὰ
 πρόβατα.

Αὐτὸν τὸν λίθον, τὸν ὅποιον δὲν ἤμπορῶν νὰ ἀποκυλι.

σεν ἀπὸ τὸ σῶμα τῷ Φρέατος, παρὰ ὅλοι ὁμῶς συνηγμένοι οἱ ποιμένες τῆς χώρας, τὸν ἀποκυλίνει μόνος ὁ Ἰακώβ: „Καὶ προσελθὼν Ἰακώβ ἀπεκύλισε τὸν λίθον.” (α)

Θαυμασὴ εἶναι ἡ ἀλληγορία τῷ Εὔδαφει τέττε κατὰ τὸν Φωσῆρα τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλον. Οἱ τῶν Εὔρων (λέγει) ποιμένες, τετέσιν, οἱ τῶν Ἑλλήνων φιλόσοφοι, καὶ πολλοὶ ἐκ διαφόρων μερῶν, καὶ κατὰ πολλὰς καὶ διαφορὰς καιρὸς συντρέχοντες, καὶ συμβουλεύμενοι, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ παραμερίσιν τὸν μέγαν, καὶ βαρὺν λίθον τῆς δουλείας, ἡ ὁποία ἐπέφραττε τῆς ἀληθῆς Θεογνωσίας τὸ Φρέαρ, καὶ νὰ ποτίσιν μετὰ τῆς εὐσεβείας τὰ ζωηρὰ νάματα, τῶν λογικῶν ἀνθρώπων τὰ ποιμνία. Οἱ παρὰ τῷ Θεανθρώπῳ Σωτῆρος προαχθέντες ὕπερον Ποιμένες καὶ Διδάσκαλοι, δυναμωθέντες ὑπὸ τῷ ἐν αὐτοῖς ἐνοικῆσαντος Πνεύματος, ἔργυσαν νὰ ἀποκυλίσιν αὐτὸν τὸν λίθον, νὰ ἀποφράξιν αὐτὸ τὸ Φρέαρ, καὶ νὰ φέρνῃ εἰς τὸ Φῶς, τὴν περὶ τῷ ἐνὸς καὶ μόνου ἐπὶ πάντων Θεῷ, ἐπικεκαλυμμένην ἀλήθειαν. καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀνεκήρυξε τελειότατα τὴν Ὁρθοδοξίαν. Ἀντικείμενον αὐτὸν τὸν Θεσπέσιον Πατέρα γλαφυρώτατα τέττε ἐκτιθέμενον. „Οἱ μὲν παρ' Ἑλλησι ποιμένες· τετέσιν οἱ παρ' αὐτοῖς Σοφοὶ καὶ λογάδες, πολλοὶ κατὰ πληθὺν συνθέοντες, τῶν περὶ Θεῷ δογμάτων οἶονεῖ τ' ἀληθῆς παροχλίζεσι, δοξάζουσι γὰρ ἐκ ὁρθῆς περὶ αὐτῷ Θεότητος μὲν ὁμολογῶντες φύσιν, διανέμοντες δὲ τὴν τῆς Θεότητος δόξαν, οἷς ἂν ἕλοιτο τυχόν. Ἐξαρκεῖ δὲ καὶ μόνος εἰς τῶν ἐν Χριστῷ ποιμένων ἀποκινῆσαι τῷ Φρέατος, καίτοι κομιδῇ δυσδιακόμισον ὄντα τὸν λίθον· τετέσιν τὴν ἐπερῶν μένην ταῖς τῷ Θεῷ δόξαις ἐπικάλυψιντε καὶ ἀ-

(α) Γεν. ΚΘ. 10.

„σάφειαν. Ἐναργῇ γὰρ τοῖς ἔθνεσι καθίσάν-
 „τες τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸν ἕνα τῇ φύσει καὶ ἀλη-
 „θῶς παραδεικνύντες Θεὸν ἐδιαλελοίπασιν.”

Ἀς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸν Ἰακώβ, διὰ νὰ ἀκύσωμεν πα-
 ρισαμένην ἐν αὐτῷ καὶ ἄλλην ἡθικωτέραν διδασκαλίαν. Αὐτὸς
 ἦτον εἰς, ἀλλὰ εἰς ὑπὲρ τὰς πολλὰς· εἰς ἀντὶ πολλῶν. Αὐτὸς
 ὄντως ἄξιός ἦτον νὰ εἶναι ποιμὴν ὑπὲρ πάντα ἄλλον, εἰς τὸ
 πεδῖον ἐκεῖνο τὸ ἐν Χαρρὰν· διότι αὐτὸς δὲν εἶχε χρεῖαν τῆς
 συνδρομῆς καὶ συναντιλήψεως ἄλλων, διὰ νὰ θεραπεύσῃ τῶν
 ποιμνίων τὴν δίψαν· ἀλλὰ προσελθὼν μόνος ἀπεκύλιε τὸν
 λίθον, καὶ ἐπότιζε τὰ πρόβατα.

Ταλαίπωρα τὰ πρόβατα ἐνὸς ποιμνίῳ, ἂν ἐκεῖνος ὅπῃ
 παρέλαβε νὰ τὰ βόσκη δὲν εἶναι ἄφ' ἑαυτοῦ ἱκανὸς· ἂν δὲν
 ἔχῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐπιζητημένην δύναμιν νὰ ἐξάρῃ τὸν ἐπι-
 πωματιζοντα τὸ σῶμα τῷ φρέατος λίθον, ἀλλὰ περιμένει
 κατ' ἡμέραν τὴν τῶν ἄλλων συνέργησιν, διὰ νὰ τὰ ποτί-
 σῃ. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ λογικὰ πρόβατα δὲν εἶναι ἀναλόγως
 ἡ αὐτὴ χρεῖα; Δὲν χρειάζονται καὶ αὐτὰ ποτισμὸν κατ' ἐ-
 κάστην τὸν ἐκ τῶν ζωηρῶν ναμάτων ἀπὸ τῶν πηγῶν τῷ σω-
 τηρίῳ, καὶ τὸν ἐκ τῷ Πνευματικῷ φρέατος τῶν Ἱερῶν Γρα-
 φῶν; Καὶ τὸ φρέαρ τῆτο δὲν εὐρίσκεται τάχα καὶ αὐτὸ
 πολλάκις ἐπιπεφραγμένον μὲ πολλὴν ἀσάφειαν δυσκολιῶν
 δυσεξελίκτων, καὶ δυσερμηνεύτων εἰσηγήσεων; Ναὶ βέβαια·
 καὶ ἐδῶ λίθος μέγας ἐπὶ τῷ σῶματι τῷ φρέα-
 τος. (α). Λοιπὸν καὶ ἐδῶ ἀπαιτεῖται ὁ Ποιμὴν τοιοῦτος, οἷος
 ἦτον ὁ Ἰακώβ, Ποιμὴν ἱκανὸς νὰ ἀποκυλίῃ αὐτὸς μόνος τὸν
 λίθον, καὶ νὰ ποτίσῃ τὰ πρόβατα. Ποιμὴν, ὅστις πεφωτισ-
 μένος μὲ τὴν σοφίαν τῷ Πνεύματος, νὰ δύναται νὰ περιάβ-
 ρῃ τὸ κάλυμμα τῷ Γράμματος τὸ ἐπιπροσῶν, καὶ ἐμφράτ-

τον τὰς ζωηρότερες μυσαγωγίας, διὰ τὰ ζωογονῇ μὲ τὴν πνευματικὴν Διδασκαλίαν τὰς διψώσας τὴν σωτηρίαν ψυχὰς τῶν λογικῶν τῷ Χριστῇ προβάτων, οἷα εἰσὶ τὰ πρόβατα τῆς νομῆς αὐτῆς. Πλὴν.... Ἀχ... ἄθλια καὶ ἐλεεινὰ πρόβατα! Κἀν ἐκεῖ τότε τῆς Χαρρᾶν οἱ ποιμένες ὡμολόγησαν τὴν ἀλήθειαν. „Οὐ δύνησόμεθα (εἶπαν εἰς τὸν Ἰακώβ) „Οὐ δύνησόμεθα, ἕως τῆ συναχθῆναι πάντας τὰς ποιμένας, καὶ ἀποκυλίσαι τὸν λίθον ἀπὸ τῆ σόματος τῆ φρέατος, καὶ ποτιῶμεν τὰ πρόβατα.” (α). Ἀλλ’ οἱ Ποιμένες ἡμῶν, ἐν τοῖς κατ’ ἡμᾶς καιροῖς τέτοις, ἄρα γε γνωρίζον τὴν ἀδυναμίαν αὐτῶν; ἄρα γε τὴν ὁμολογῶν; ἢ δύνησόμεθα; ἄρα γε ἐπιθυμοῦσι ποτὲ καὶ περιμένουσιν, ἕως ἡ συναχθῶσι τὰ συμβοηθήσωσιν οἱ συμποίμενες; „Ἐως τῆ συναχθῆναι πάντας τὰς ποιμένας.” Καὶ τὸ τελευταῖον ἔτι καὶ ἀθλιώτερον: ἀφ’ ἧ καὶ οἱ Ποιμένες ὁμοῦ συνέλθωσιν ἀπάσης τῆς Ἐπαρχίας, ἄρα γε ἔχουσι τὴν δύναμιν, ὅση χρειάζεται, διὰ τὰ ἀποκινήσεν τὸν μέγαν λίθον τὸν ἐπιφράττοντα; Ἐπειτα καὶ ἀφ’ ἧ τελευταῖον ὁ λίθος ἀποκυλιδῇ, ἄρα γε ἔχουσι τοιαύτην προαίρεσιν, καὶ τοσαύτην προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν, ὥστε τὰ ἐπιμείνωσιν ἕως τέλους; Ὡς πίνοντα τὰ κορευθῶσι τὰ διψαλέα πρόβατα; Ἀποκυλίσουσιν ἄρα τὸν λίθον ἀπὸ τῆ σόματος τῆ φρέατος; Πστιῶσι τὰ πρόβατα; Παραφρονῶν λαλῶ. Ἐγὼ ὅμως, ὅσον τὸ κατ’ ἐμὲ, ὁμολογῶ δημοσίᾳ, ὅτι τὸν μέγαν καὶ βαρὺν τῆτον λίθον, ἐπεχειρῶν καὶ ἐγὼ ὁ ἄφρων τὸν ἀποκυλίσω· ἀλλὰ μὴ δύνηθεῖς, ἐταλάνισα τὴν εἴτε προπέτειαν, εἴτε εὐήθειαν καὶ ἀφροσύνην. Ὅθεν παραιτηθεῖς παρεχώρησα εἰς τὸν Ἰακώβ, τὸ ἔργον τὸ ὑπὲρ τὴν ἐμὴν δύναμιν.

(α) Γεν. ΚΘ. 3.

§. σέ.

Δάκρυα διάφορα· δὲν εἶναι ὅλοι ἐπίσης οἱ
ἄνθρωποι εἰς δάκρυα εὐκατάφοροι.

Δὲν εἶναι ὅλα τὰ δάκρυα, δάκρυα λύπης. Ὅταν ὁ Γαβὼβ
„εἶδε τὴν Ῥαχὴλ τὸ πρῶτον, ἔδραμεν ἐνθὺς καὶ τὴν ἐφί-
„λησε· καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτῇ ἔκλαυσε.” (α)
Τὶ δάκρυα ἦσαν αὐτά; Ἦσαν δάκρυα χαρᾶς καὶ ἀγάπης.
Δακρύωσιν ἄλλοι ἐκθλίψεως, ἄλλοι ἐξ ἀγαλλιάσεως, ἄλ-
λοι ὑπὸ φόβου, ἄλλοι ὑπὸ θαύματος, ἄλλοι ἐκ μέθης, ἄλ-
λοι ἐξ ὀργῆς· καὶ εἶναι καὶ δάκρυα (ὡς τὰ ὀνομάζεσι) Κροκο-
δίλεια· εἶδος, καὶ χεῖμα, καὶ προσποιήσις δακρύων καὶ θρή-
νων, τὰ ὅποια ἐκχέει, ἢ φαίνεται ὅτι ἐκχέει τὸ θνητὸν,
ἴσως ὅταν ἀποτύχη τῆς ἀγρᾶς, καὶ δὲν δυνηθῇ νὰ καταβροχ-
θίσῃ τὸν ἄνθρωπον. Πάντοτε ὅμως, καὶ εἰς πάντα τὰ τοιαῦτα
τῶν δακρύων εἶδη, προηγείται μία τις ἐσωτερικὴ, ὑπόκρινος
πάθος ἐν τῇ ψυχῇ διεγειρομένη, ταραχὴ καὶ συγκίνησις, δι-
ἣς ἐξαποθλίβονται οἱ ἀδένες, ἥτοι τὰ ἀγγεῖα τὰ περιέχοντα
τὴν ὑγρότητα ταύτην, τὴν ὁποῖαν ὀνομάζομεν δάκρυον. Πλὴν
ἐάν τις δάκρυον θελήσῃ νὰ ὀνομάσῃ, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν δακρυω-
δῶν ἀδένων ἐκείνην ἐκθλίψιν τῇ ὑγρῇ ἐκείνῃ, ὅπῃ ἔξωθεν
συμβαίνει πολλάκις, καὶ ἀπὸ ἄλλην τινὰ βίαιότεραν σωματικὴν
προσβολὴν, ἢ ἀπὸ ὀξύτερόν τινα καὶ δριμύτερον κνισμὸν· ἐνίοτε
καὶ ἀπὸ σφοδρῶν ἀνεμῶν, ὅπῃ εἰς τὸ πρόσωπον ἀντιπνεύσῃ, ἢ
ἀπὸ ἑνα πυκνότερον ἐπεγεγρῆντα πταρμὸν, ἢ ἀπὸ καπνὸν, ἢ
ἀπὸ θερμότερόν τινα ἢ πνευματωδέτερον ἀτμὸν, ἢ ἀπὸ μόρια
σώματος, τὰ ὅποια εἰσχωρῶντα νύττεσι τὰς μυκτῆρας μετὰ δρι-
μύτητος, καὶ κατὰ διάδοσιν ἐφεξῆς τῆς κινήσεως, καὶ αὐτὰ τὰ

(α) Γεν. ΚΘ. 11.

περὶ τὴν ὄρασιν ὄργανα. Σημείωσαι δὲ καὶ τὸτο: ὅτι ὅχι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι εἰς δάκρυα ἐπίσης περιπαθεῖς καὶ ἐπικατάφοροι· ἔδὲ μὲ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν, ἀπὸ τῆς δακρυώδους ἀδένους, εἰς πάντας ἐκθλίβεται αὐτὸ τὸ ὑγρὸν.
 „Ὁ Ἰακώβ ὡς εἶδε τὴν ἐξαδέλφην Ῥαχὴλ δραμῶν ἐφίλησεν αὐτήν, καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτῇ, ἔκλαυσεν.” (α). Ὁ Λάβαν μετὰ τὸτο ὡς ἤκουσε τὸ ὄνομα τῆ ἀνεψιῦ Ἰακώβ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ περιλαβὼν αὐτὸν ἐφίλησεν.” (β). Ἀλλ’ ὁ Λάβαν δὲν ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ Ἰακώβ, ὥσπερ ὁ Ἰακώβ ἔκλαυσεν ἐπὶ τῇ Ῥαχὴλ. Εἰς τὶ ἄρα νὰ ἀποδώσῃ τις τὴν μεταξὺ τῶν δύο τέτων διαφορὰν ἐπὶ τέτῳ; Εἰς τὴν διὰ φέρουσαν διάθεσιν τῆς ψυχῆς, ἢ μᾶλλον εἰς τὸν διαφύροντα ὄργανισμόν τῆς σωματικῆς συστάσεως καὶ κράσεως;

§. 55’.

Ἀξίος ὁ ἐργάτης τῷ μισθῷ αὐτῷ· ἀξιώτερος δὲ, αὐτῷ εἶναι οἰκεῖος.

„Ὅτι γὰρ ἀδελφός με εἶ, καὶ δελεύσεις μοι δωρεάν· ἀπάγγειλόν μοι τίς ὁ μισθός σε ἐξί;” (γ). Τὶ λέγει; δὲν ξέργω, ἐπειδὴ ἀδελφός με εἶσαι: τετέστι τῆς ἀδελφῆς με υἱός, ἀνεψιός με, διὰ τὸτο νὰ μὲ δελεύσῃς χωρὶς νὰ λάβῃς παρ’ ἐμὲ τὸν μισθὸν τῷ κόπῳ σε. Πῶς; λοιπὸν ἐὰν ἦσιν ξένος, καὶ μετ’ ἐμὲ δὲν εἶχες ὑδεμίαν συγγενείας οἰκειότητα, ἐπρέπε νὰ μὲ δελεύσῃς δωρεάν καὶ ἀμίστως; Ὅχι: φαίνεται φανερά τῆς τοιαύτης ἐννοίας τὸ ἄτοπον: ἔδὲ τοῖστος ἦτον νομίζω τῷ Λάβαν ὁ σκοπὸς καὶ τὸ νόημα, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον. Εἶσαι ἀ-

(α) Γεν. ΚΘ. 11.

(γ) Αὐτ. 15.

(β) Αὐτ. 13.

δελφός μου: εἶσαι υἱὸς τῆς ἀδελφῆς μου: εἶσαι, (καθὼς ἔλεγε
 „μικρὸν ἀνωτέρω: (α) ἐκ τῆ αἵματός μου, ἐκ τῶν ὁσῶν
 „μου, καὶ ἐκ τῆς σαρκός μου εἰ σύ: Μὲ ὅλα ταῦτα μὴ φο-
 χαδῆς, ὅτι γινώμην ἔχω νὰ σὲ ἀγαπεύσω νὰ μὲ δελεύσης
 ματαίως, χωρὶς τινὸς ἐλπίδος ἀνταποδόσεως. Ὅχι: ἐγὼ θέλω
 καὶ σὺ νὰ ἔχῃς τῆς ἐργασίας σου τὸν μισθόν, καθὼς ἐγὼ καρ-
 πῆμαι τῆ κόπης σου τὴν ὠφέλειαν· καὶ τῆτο εἶναι τὸ δίκαιον: Λέ-
 γε λοιπὸν, τί ἀπαιτεῖς; „ἀπάγγελόν μοι τίς ὁ μι-
 „σθός σου ἐσί;” Τινὲς παντελῶς ἀδιάκριτοι σοχάζονται, ὅτι
 χρεωσῶσι νὰ τὰς δελεύουν οἱ Συγγενεῖς των οἱ ταπεινότεροι εἰς
 τὴν κατάστασιν καὶ ἐνδεέστεροι· προβάλλοντες λόγον ἄλογον τὴν
 συγγένειαν· ὅταν διὰ τὴν συγγένειαν μάλιστα ἔπρεπεν αὐτοὶ
 τὰς τοιούτους νὰ τὰς περιποιῶνται, καὶ νὰ τὰς βοηθῶν περισσό-
 τερον. Εἶμαι Συγγενής σου: διὰ τῆτο ἀμιοδὶ νὰ σὲ δελεύω; Τί-
 να λόγον ἔχει; Οὐχ ἔτι: ἀλλ’ ἐπειδὴ Συγγενής σου εἶμαι, καὶ
 διὰ τὴν ἐνδεῖαν γίνομαι δέλος σου, δι’ αὐτὸ τῆτο πρέπει νὰ τι-
 μῆσῃς τὴν δελευσίαν μου δι’ ἀνταποδόσεως δαψιλεσέρας παρὰ ἂν
 ἦμιν ξένος. Καὶ τὸ εὐλογον εἶναι νὰ ἐλπίσω παρὰ σοῦ διπλὴν
 τὴν μισθοδοσίαν· μίαν διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πιστῆς θερα-
 πείας μου, ἄλλην διὰ τὴν χάσιν τῆς οἰκειότητος· τὴν μίαν ὡς
 δέλος, τὴν ἄλλην ὡς Συγγενής σου.

§. οζ’.

Ἡ ἐλπίς τῆς ἀπολάυσεως τῆ μισθῆ, ὑπο-
 σμικρύνει τὸ βάρος τῆς ἐργασίας.

Τὰ ἑπτὰ ὁλόκληρα ἔτη, τὰ ὅποια ὁ Ἰακώβ ἐδύλευσε
 τὸν Θεὸν ἅμα καὶ Πενθερὸν αὐτοῦ Λάβαν διὰ νὰ νυμφευθῇ εἰς

(α) Γεν. ΚΘ. 14.

ἀντιμιθίαν τὴν ποθεμένην Ῥαχήλ, ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν ὡς ἡμέραι ὀλίγαι, καθὼς ἀναγνώσκομεν: „Καὶ ἐδὲ λειψεν „Ἰακώβ περὶ Ῥαχήλ ἑπτὰ ἔτη· καὶ ἦσαν ἑναντίον αὐτῇ ὡς ἡμέραι ὀλίγαι.” (α). Διὰ τί; ἡ Ἱερὰ Γραφή ἀποδίδει, καὶ τὴν αἰτίαν: „παρὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτήν. Αἰτίαν δὲ τῆς τῆ πολυετῆς χρόνης φανείσης ὀλιγότητος ἐπάγει τῆς Ῥαχήλ τὴν ἀγάπην. Ἀλλὰ πῶς ἡ περὶ τὴν Ῥαχήλ ἀγάπη, ἀντὶ τῆς ἀμὴν νὰ φανῇ εἰς τὸν Ἰακώβ αἱ ὀλίγαι ἡμέραι ἔτη πολλὰ, ἔκαμε τὸ ἐναντίον; Δὲν ἔπρεπεν ἀνάπαλιν νὰ φανῇ εἰς αὐτὸν τὰ ἑπτὰ ἔτη; ἑπτὰ ἑκατονταετηρίδες; Ἐγὼ ὑπολαμβάνω, ὅτι αἱ ὀλίγαι ἡμέραι ἐδῶ παρασαίνουσιν ὀλίγην ὅχι τὴν ἑκτασιν τῆς καιρῆς, ἀλλὰ τὴν αἰσθησιν τῆς κόπης. Ὁ Ἰακώβ εἰς συλλογιστὴν τὸν καιρὸν ὅπῃ μεσολαβεῖ ἕως νὰ φθάσῃ ἡ γλυκεῖα ἡμέρα τῆς ἀπολαύσεως τῆς ποθεμένης προσώπου, ὁ καιρὸς εἶναι μακρὸς, εἶναι ἀπέραντος· ἀλλ’ ἐπειδὴ συλλογίζεται ποίαν ἀνταπόδοσιν περιμένει, ἐκεῖ μόνον ζηρίζει τὸν νῦν τε. Ὁ δὲν καὶ ποιμένων, καὶ πυκτεύων, καὶ θαλέων, καὶ τὸν κάψωνα τῆς ἡμέρας ὑποφέρων, καὶ τὸν παγετὸν τῆς νυκτός, ὅλα τὰ αἰσθάνεται ἐλαφρὰ, ὅλα μέτρια· διότι ἐλαφρὸς φαίνεται καὶ ὁ βαρύτερος κόπος, ὅταν ἐπικρατῇ καὶ κυριεύῃ τῆς σκοπεμένης ὁ πόθος. „Ὅταν γὰρ τρωθῇ τις „τῷ πόθῳ τῆς ἀγάπης (λέγει ὁ θεὸς Χρυσόσομος) „καὶ δὲν ὁρᾷ τῶν δυσχερῶν· ἀλλ’ ἄπερ ἂν ἡ κινδύνων μεσὰ, καὶ πολλῆς ἐτέρας ταλαιπωρίας, „πάντα κέφως φέρει, πρὸς ἕν ὁρῶν μόνον, ὥς ε „τὸν οἰκετὸν ἀποπληρωῶσαι πόθον.” Καὶ ὁ Ἀνώνυμος δὲ ὑπομνηματιστὴς ἀναγωγικώτερον: „Οὕτως ὁ ποθῶν τὸν Θεὸν ἐκάμνει.” Καὶ φαίνεται μοι ἐκ τούτου νὰ καταλαμβάνω ὅπως ἐκείνο, τὸ περὶ τῶν ἡμερῶν τῆς συν-

(α) Γεν. ΚΘ. 20.

τελείας ἐν Εὐαγγελίοις ῥηθὲν, ὅτι „αἱ ἡμέραι ἐκεῖ-
„ναι κολοβωθήσονται διὰ τὰς ἐκλεκτάς. Πῶς;
„κολοβωθήσονται;” Τὰ φοβερά ἐκεῖνα καὶ πένθιμα, ὅ-
πῃ μέλλουσι τότε νὰ καταθλίβῃ τὰς ταλαιπώρους ἀνθρώπους,
οἱ ἐκλεκτοί, ἤτοι οἱ δίκαιοι καὶ θεοφιλεῖς μέλλου νὰ τὰ ὑποφέ-
ρουν ὡς ἐλαφρά καὶ μέτρια καὶ ὀλίγα, ἐννοῶντες τὴν διαδεχομέ-
νην μακαρίαν ἀπόλαυσιν καὶ κρίνοντες μετὰ τῆς Ἀποστόλου, ὅτι
„ἔχουσιν ἡμᾶς τὰ παθήματα τὰ νῦν καὶ ῥῆ πρὸς τὴν
μελλουσάν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι ἐν Χριστῷ.”

§. οἵ.

Εὐλπίδος ἔκπτωσις ὀδυνηρά.

Σκοτισμένος ἀπὸ τῆς ἀχλὺς τῆς Ἐρώτος τῆς πρὸς τὴν
Ραχὴλ, περισσότερον παρὰ ἀπὸ τῆς νυκτὸς τὸν ζόφον, ἐξα-
πατηθεὶς ὁ Ἰακώβ ἐναγχαλίζεται τὴν Λεῖαν, τὴν ἀγῇ καὶ ἀ-
νέραςον αὐτῷ. Ἀλλ’ ἡ νύξ ἐκείνη τελευτᾷ παρέρχεται, γί-
νεται ἡμέρα, καὶ τότε βλέπει ὁ ἀπλῆς καὶ εὐαπάτητος Ἰακώβ,
ὅτι ἐγελάσθη: „Ἐγένετο δὲ πρῶτον, καὶ ἰδὲ ἦν Λεῖα.” (α)
Ὡς κακάντάμειπτος δάλευσις! Ὡς μεματαιωμένοι κόποι! Τυφ-
λὴ ἀπόλαυσις! Παραλελογισμένη χαρὰ! Κόϊτι ἀτερπής! Γά-
μοι ἀνάρσιοι! Σκότος ἀπατηλόν! Νύξ ἐπίβελος! Ἐγινε φῶς, καὶ
βλέπω τί ἔπαθον. Βλέπω τὸ ἀκερδὲς κέρδος τῶν κόπων μου,
τὴν ἀτελεσφόρητον σπαδὴν μου, τὴν ἀκαρπον ἐργασίαν μου, τὴν
ἀναπόλαυσον ἀπόλαυσίν μου. Βλέπω ὅτι τὸ πρόσωπον ὡς ἐ-
φантаζόμην καὶ ἐνηγαλιζόμην ὅλην τὴν νύκτα, ὡς ἀντικείμε-
νον ἄξιον τῆς πόσε μου, τώρα εἰς τὰ ὄμματά μου φέρει ἀποτρο-
πὴν, εἰς τὴν καρδίαν μου κινεῖ ἀγῇαν, εἰς τὴν ψυχὴν μου προ-

(α) Γεν. ΚΘ. 25.

ξενεῖ βάρος, δυσαρέσῃσιν, ἐνόχλησιν, θλίψιν, ὀδύνην. Ἰδὲ
 „ἦν Λεῖα. Ἀχ..... Ἀφίνω εἰς σέ, ὦ Ἀναγνώσα με, νὰ
 κάμῃς αὐτὸς παρὰ σεαυτῷ τὸ δράματος τὴν ἐφάρμοσιν.

§. οδ'.

Ἀνάκρασις καλῶν καὶ κακῶν ἐν τῷ βίῳ.

Ἡ Ῥαχήλ ὠραία, ὅμως σείρα. Ἡ Λεῖα ἄμορφος.
 ἀλλὰ τεκνογόνος. (α). Τὰ χαρίσματα εἶναι μεμερισμένα ὁμοίως
 καὶ τὰ ἐλαττώματα. Περιπατῶν εἰς τὴν γῆν τὰ καλὰ μὲ τὰ
 κακὰ ὁμῶς ἐνωμένα. Αἱ εὐτυχίαι γειτονεύουσι μὲ τὰς συμφοράς
 αἱ ἐπιτυχεῖς ἐκβάσεις μὲ τὰς ἀποτυχίας· αἱ ἐνπραγμῖαι μὲ τὰς
 κακοπραγμῖαις. Οὐδεὶς εἰς πάντα ἐνταῦθα μακάριος, ἔτε εἰς
 πάντα δι' οὗτος ἄθλιος. Τῆτο ἀπήλαυσεν ὁ ἀνδρωπῶς, ἐκεῖνον
 τὸν λείπει· εἰς τῆτο χαίρεται, εἰς ἐκεῖνο ἔχει ἀφορμὴν νὰ λυ-
 πῇται.

§. π'.

Ἀλογος ἀγνωμοσύνη ψυχῆς ἐπ' ἀτυχίμα-
 τι τινὶ δεινῶς ἐπαδημονέσης.

„Δὸς μοι τέκνα, εἰδὲ μὴ τελευτήσω ἐγὼ.” (α).
 Καὶ λοιπὸν, ἐπεὶ εἰς σέ λείπει ἐν τι καλόν, (ὦ καλὴ Ῥα-
 χήλ,) διὰ τῆτο τόσον ἀδημονεῖς, καὶ δὲν εὐρίσκεις ὅπως πα-
 ραμυδιάν, ἀναπαυομένη εἰς τόσα ἄλλα καλὰ ὅσα ἔχεις; Ἀλλ'
 λὰ ἀγνώμων φέρεσαι πρὸς τὸν Δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν, ὡς ἐ-
 δὲν λογιζομένη τῶν ἄλλων τὴν ἕξιν, διὰ τὴν ἐνός τὴν ὑσέρη-
 σιν; Καὶ δὲν εὐχαρισεῖς αὐτὸν, ὅς τις κατὰ πολλὰς ἄλλας δια-
 φόρας τρόπος σὲ εὐεργέτησε, καὶ σὲ ἐχαρίτωσεν; Ἀλλ' ἀγα-

(α) Γεν. ΚΘ. 31.

(β) Γεν. Λ. 1.

νακτεῖς, καὶ ἀπελπίζεσαι, καὶ ἀπολέγεις τὸ ζῆν ἀλόγως καὶ ἀφρόνως; Δὲν ἔχεις τέκνα; μὰ εἶσαι ὠραία. Δὲν ἔχεις τέκνα; μὰ ἔχεις τοῖς τὸν Σύζυγον κεχαριτωμένον τὸν Ἰακώβ. Δὲν ἔχεις τέκνα; μὰ ἀπολαμβάνεις κατ' ἐξοχὴν τὴν Ἀνδρόσσε τὴν ἀγάπην, καὶ ἐκέρδησας ὅλην ὀλοτελῶς τὴν καρδίαν τε. Ἄν ἡ ἀπερσία ἐνὸς ἀγαθῷ ἀρκεῖ διὰ τὴν ἀναιρέσιν τὴν περισίαν τῶν ἄλλων, δὲν ἀπομένει ἐπὶ γῆς πλέον διαφορὰ καὶ διάκρισις, μεταξὺ ἐνὸς εὐτυχῆς, καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου τῷ πλέον δυστυχῆς καὶ ἀθλιατάτῃ. Πάντες λοιπὸν δυστυχῶσιν ἐξίστη, διότι εἰς ἅπαντας ἐπίσης συμβαίνει, ἐνός τινος ἀγαθῷ, μᾶλλον δὲ, πλειόνων ἀγαθῶν ποθεμένων, ἢ ἔλλειψις. Δὲν εὐρίσκεται ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον νὰ μὴ ἀληθεύῃ τὸ: Ἐγὼ εἶμι σοι λείπει, λεγόμενον.

Εἶτα καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον, ἄλογος καὶ ἀσύνητος εἶναι (ὡς Ῥαχήλ) ἡ μεγάλη σε αὐτῇ τῆς ψυχῆς ταραχὴ καὶ ἀδημονία, ἐπειδὴ τὸ μέλλον εἶναι εἰς ἐσὲ ἀόηλον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἤξευρες τί ζητεῖς; Ἄρα γε εὐχῆς ἄξιον καὶ ἐπιθυμίας, ἢ φευκταῖον ἄλλως, καὶ ἀποτρόπαιον; Ἐὰν ζητεῖς νὰ γεννήσῃς τέκνα: Δός μοι τέκνα κτ. Μὰ ἤξευρε λοιπὸν, ὅτι εἰς μίαν γένναν δυσοκήσασα μέλεις νὰ ἀποθάνῃς: εἰς τὴν γένναν τῷ Βενιαμίν. (α). Λέγεις τώρα, ὅτι ἀποθνήσκεις ἂν δὲν γεννήσῃς. Τελευτήσω: ἤξευρε ὅμως τὸ ἐναντίον: Τελευτήσεις ὕπερον εἰς μίαν ὥραν, εἰς τὴν ὁποίαν θέλεις γεννήσεις: τότε τελευτήσεις: καὶ ἐν τῷ ἀφίεναι τὴν ψυχὴν καλέσεις τὸ ὄνομα τῷ τεχνησομένῳ: Τίς οὐδὲν μὲν. Ἀληθές εἶναι τὸ εἰρημένον ἐπὶ ἐνίων αἰτήσεων: καὶ οἶδατε τί αἰτετοῦσε.

Πρόσθετε ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις ἐτι καὶ ἄλλην τῆς Ῥαχήλ ἀλογίαν: Τίς ἡ ἀκρισία, τὸ νὰ ζητῇ τις παρὰ τινος, ἐκεῖνο

ὅπῃ δὲν εἶναι εἰς χεῖρας τέτε τὸ νὰ τὸ δώσῃ; Ὁ Ἰακώβ ὁ
τόσον πρᾶνθυμος, καὶ τόσον ὑπομονετικὸς, μὲ ὅλην τὴν ἀγά-
πην ὅπως ἔτρεφεν εἰς τὴν Ῥαχὴλ, δὲν ἐδυνήθη νὰ μὴ κι-
νηθῇ εἰς παροργισμὸν, πρὸς τὸ ἀδιάκριτον αὐτῆς καὶ παρά-
λογον ζήτημα: Δὲς μοι τέκνα: ὡσὰν ἂν ἤρτητο τὸ
πρᾶγμα ἀπὸ τῆς τῆ Ἰακώβ δυνάμεώς τε καὶ προαιρέσεως!
„Θυμωθεὶς δὲ Ἰακώβ τῇ Ῥαχὴλ, εἶπεν αὐτῇ:
„μὴ ἀντὶ Θεοῦ ἐγὼ εἰμὶ, ὅς ἐσέρησέ σε καρπὸν
„κοιλίας;” (α).

Εὐταῦθα δὲ σημειώσεως ἄξιον εἶναι προσέτι καὶ τῆτο:
Ὅτι εἰς τὰ συμβαίνοντα ἀτυχήματα πολλάκις, ὁ εἰς ἐπιμέ-
φεται καὶ ἐπονειδίζει εἰς τὸν ἄλλον τὴν πλημμέλειαν, ἢ τὸ ἐ-
λάττωμα. Ἡ μὲν Ῥαχὴλ, προσρῖβει εἰς τὸν Ἰακώβ τὴν αἰ-
τίαν τῆς ἀτεκνίας: Δὲς μοι τέκνα: Ὁ δὲ Ἰακώβ ἀποδίδει
τὴν αὐτὴν εἰς τὴν Ῥαχὴλ: Ὁ Θεὸς ἐσέρησέ σε καρπὸν
κοιλίας. Καὶ τῆτο μὲν, δὲν εἶναι τόσον θαυμαστὸν εἰς τὸν
ἄνθρωπον, τὸ νὰ ἀποφορτίξῃ ἑαυτὸν, καὶ νὰ ἐπιφορτίξῃ εἰς τὸν
ἄλλον τὴν ἰδίαν ἑαυτῇ ἔλθειν, ὅταν ἀδηλοτέρα εἶναι τῆ κα-
κῆς ἡ αἰτία, καὶ ἡ ἀρχὴ ὅθεν προέρχεται. Ἀλλ' ἐδῶ ἡ ἀδελφὴ
Λεῖα ἡ τετρατόκος ἦδη, ἀρκετὴ ἀπόδειξις ἦτον εἰς τὴν Ῥα-
χὴλ, διὰ νὰ καταλάβῃ καὶ νὰ πληροφορηθῇ, ὅτι δὲν ἦτον εἰς
τὸν Ἰακώβ ἡ αἰτία τῆς ἀτεκνίας (β) καὶ μὲ ὅλον τῆτο ἡ
Ῥαχὴλ προσάπτει καὶ ἀπονέμει τὸ ἐλάττωμα τῆς φειρώσεως
εἰς τὸν Ἰακώβ, ἀποκλειομένη πρὸς τῆτον ἀλόγως, ὡς τῆς ἀ-
καρπίας παραίτιον. Δὲς μοι τέκνα: καὶ ἀποδυσπετῶσα, ὑ-
περβαλλόντως, προυδέτει καὶ ἀπειλὴν ἐτι ἀλογωτέραν ἢ ἴσως,
εἰς εἶδος ἀπειλῆς θέλει νὰ παρασύσῃ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἰδίας
ἐλπίσεως: Εἶδὲ μὴ τελευτήσω ἐγὼ. Διότι ποτὲ δὲν
πισέυω, ὅτι ἡ Ῥαχὴλ, ὡς ἀπεγνωσμένη παντελῶς εἶχεν

(α) Γεν. Α. 2.

(β) Γεν. ΚΘ. 13—35.

ἀποφασίσῃ, ἢ ἀποκαρτερεῖσα νὰ ἀποθάνῃ, ἢ αὐτοχείρως αὐτὴν νὰ ἀποκτείνῃ.

Ἀλλ' ἐδῶ ἐπίσρεψον τὴν διάνοιαν μετ' ἐμὲ Ἀναγνώσα, εἰς ταύτην τὴν ἐπωφελῇ καὶ σωτηριώδη ἐπιστάσαν. Τὸτο ὅπως ἡ Ῥαχὴλ ἀδημονεῖσα διὰ τὴν ἀτεκνίαν πρὸς τὸν Ἰακώβ εἶπε: „Δός μοι τέκνα· εἰδὲ μὴ τελευτήσω ἐγὼ: Τὸτο αὐτὸ ἡμπορεῖ νὰ τὸ εἰπῇ εὐλόγως τε καὶ ἀρμοζόντως, ἢ ἀληθινῇ καὶ ὀρθόδοξος ἡμῶν Πίσις, πρὸς πάντα Χριστιανόν, ὅστις ἐπαγγέλλεται μὲν, ὅτι ταύτην νυμφευθεὶς ἀγαπᾷ καὶ κρατεῖ, ἀφαιτῶν δὲ καὶ παραβαίνων τὰ ταύτης δικαιώματα, μηδὲ κατὰ τὰς Ἐντολάς ἐμπράκτως πολιτευόμενος τὴν κατασαινὴν ἄγονον παντελῶς καὶ σφειρεύσαν. Τέκνα τῆς πίσεως εἶναι τὰ ἀγαθὰ ἔργα· καὶ αἱ διάφοροι ἀρεταὶ εἶναι τὰ γεννήματα τῆς εὐσεβείας. Ἡ πίσις χωρὶς τῶν τοιούτων γεννημάτων δὲν ἀξιοῖ νὰ ζήσῃ. Ἡ πίσις ἡ ἀνενέργητος καὶ νεκρὰ καὶ ἀκαρπὸς, εἶναι μία πίσις ἄψυχος καὶ νεκρωμένη. Ἡ Ῥαχὴλ αὕτη ἡ ἀτεκνος δὲν σέργει, δὲν ὑποφέρει τὴν ζωὴν: Τελευτήσω· ἡ σφειρώσεως εἶναι νέκρωσις, ἡ ἀκαρπία της εἶναι θάνατος.

§. πᾶ.

Συναλλάγματα ἐπίμεμπτα, ὥς μὴ ἀνάλογα.

Οἱ Ἡσαῦ ἐκεῖ πωλεῖ τὰ πρωτοτόκια αὐτῆ εἰς τὸν Ἰακώβ, διὰ νὰ λάβῃ παρ' αὐτῆ ὀλίγην φακὴν νὰ φάγῃ. (α) Καὶ ἡ Ῥαχὴλ ἐδῶ πωλεῖ εἰς τὴν Λείαν, μιᾶς νυκτὸς, τὴν μετὰ τῇ Ἰακώβ κοίτην τῇ αὐτῆς συζύγῃ, διὰ ὀλίγα τῶν Μανδραγορῶν μῆλα. (β) Φεῦ! μεταξὺ Ἀδελφῶ καὶ Ἀδελφῶ, μεταξὺ Ἀδελφῆς καὶ Ἀδελφῆς, ἀπατηλὰ καὶ δόλια,

(α) Γεν. ΚΕ. 30—34.

(β) Γεν. Λ. 15. 16.

(ὅχι βεβαία κατ' αὐτὰ δόκιμα καὶ ἐπαινετά) συναλ-
 Καὶ αἱ δύο αὗται ἀγοραί ἄλογοι· διότι δὲν ἦτον ἐπί-
 τιμον, ἐκεῖνο ὅπῃ εἰς πληρωμὴν ἀμοιβαίως ἐδίδετο
 ὅπῃ ἡγοράζετο. Ἀλλὰ τίς τῶν δύο ἀγορασῶν ἐφά-
 τερος καὶ ἀσυνετώτερος; Ἐγὼ νομίζω ὅτι περισσοτέρ-
 ἔδειξεν ὁ Ἡσαῦ, παρὰ ἡ Ῥαχήλ. Εἴτε συλλογι-
 εἰς, καὶ ἡ ἄλλη ἡγόραζον, εἴτε συλλογιζώμεν τὴν
 νὰ τὸ ἀγοράσεν. Τὸ ἔφημα τῷ φακῷ, τὸ ὅποιον
 ὁ Ἡσαῦ, κοινὸν καὶ εὐπόρισον ἡδυσμα· καὶ ἂν ἡ πε-
 βίαζε, τὴν πείναν μὲ ὀλίγην ὑπομονὴν εὐκολα ἐ-
 τὴν θραπέυσῃ. Τὰ Ἐβραῖσι Δεδαῖμ εἰρημένα,
 ἡ Ῥαχήλ ἡγόραζε, τῷ τῆς τὰ μῆλα τῶν Μαν-
 ὡς οἱ Ἐβδόμηκοντα ἡρμήνευσαν), εἴτε ὁπώραι ἦσαν
 χυμοὶ καὶ ὀρεκτικά, εἴτε ἄνθη τερπνὰ καὶ εὐώδη, καὶ
 ἀποκαρωτικά καὶ φερέυπνα, εἴτε ῥίζαι τέως, ἐπισ-
 ὠφελείας καὶ χρήσεως (ὡς ἄλλαι ἄλλως ὑπέλαβον)
 εἰ μὴδὲν ἄλλο, κάποιον τὶ σπανιώτερον, καὶ ὅχι τὴν
 χεῖρον εἰς εὐρεσιν, ἐδὲ κοινὸν εἰς χρῆσιν, ἢ εἰς ἀπόλ-
 πεῖτα καὶ τὸ ἄλλο: εἰς τὸ ἀγόρασμα τῷ Ἡσαῦ, ποῖ-
 γίαν ἔχει, ὀλίγον ἔφημα φακῷ, μὲ τὴν ὑπεροχὴν
 πρωτοτόκου, ὑπὲρ πολλὰς ἀδελφὰς, εἰς μίαν εὐτυχῆ
 νῇ οἰκίαν; Ποῖαν σύγκρισιν ἐν εὐτελὲς ὄσπρῳ, καὶ
 εὐπόρισον, πρὸς τὴν πατρικὴν εὐλογίαν, συνωδευ-
 μιᾶς κληρονομίας πλεσίας καὶ πανευδαίμονος; Ἀλλὰ
 λαγμα τῆς Ῥαχήλ, φαίνεται πλέον σύμμετρον καὶ
 διότι συνήλλαττεν ἡδονὴν ἀντὶ ἡδονῆς, καὶ παρεχώρει
 ψιν καὶ εὐφροσύνην τῆς μετὰ τῷ Συζύγῳ κοίτης, χάριν
 λαύσεως τῆς διὰ τῶν ὀπωρῶν, καὶ τῆς τῶν ἀνδρῶν,
 ζῶν ἴσως, ἀνταμείψεως. Πλὴν, ἔτι πρόοδες, καὶ ἄ-
 τοῖς εἰρημένοις μεγάλῃν διαφορὰν. Ἡ Ῥαχήλ διὰ τὴν
 ἐπαρχώρει εἰς τὴν ἀδελφὴν Λεῖαν, ἐκεῖνο ὅπῃ με-

ἔσεον, ἔμελλε νὰ τὸ ἀπολάσῃ· Ἀλλ' ὁ Ἡσαῦ διὰ τὴν φακὴν παρηγεῖτο εἰς τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἀφ' ἑῷ ἔσεῖτο, δὲν ἔμενε πλέον ἐλπίς νὰ τὸ ἀναλάβῃ. Ἡ Ῥαχὴλ ἔσεῖτο τὴν μετὰ τῇ Συζύγῃ συνεύνασιν πρὸς καιρὸν, διὰ μίαν νύκτα· ὁ Ἡσαῦ ἔσεῖτο τὰ πρωτοτόκια μίαν φορὰν διὰ πάντοτε. Εἶδες πρᾶσιν ἄλογον; Ὡς συναλλάξεις καὶ ἐμποραὶ ἄλογοι! Ὡς ἀπεμωλήσεις καὶ πράξεις ἀκέρδεις, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ζημιώδεις, καὶ διὰ τὸτο ἀνόητοι! Ἀλλὰ πόσοι καὶ κατ' ἡμᾶς ὁμοίως ἀνοηταίνουσι! Πόσοι καὶ ὡς ἡ Ῥαχὴλ τὰ Δευδαῖμ ὀρεγόμενοι, τῆς μετὰ τῇ Νυμφίᾳ κοινωνίας τὴν ἀνάπαυσιν πρὸς καιρὸν (καὶ εἶδε πρὸς καιρὸν!) παραιτῶνται! καὶ ὡς ὁ Ἡσαῦ, διὰ τὴν φακὴν, καὶ δι' ἄλλο τι ἔτι ἐυτελέσεον, πωλᾷσι τὴν τῇ Οὐρανίᾳ Πατρὶς ἐυλογίαν, καὶ τὰ τῆς μακαρίας καὶ αἰωνίᾳ ἄλλης ζωῆς πρωτοτόκια! Ὡς πόσοι, ὦ πόσοι! ἀσυγκρίτως ἀπὸ τὴν Ῥαχὴλ κατώτεροι, καὶ ὑπὲρ τὸν Ἡσαῦ ἀφρονέεροι!

§. πβ'.

Παραίτησις ἐλλογος.

Δὲν εἶναι μέμφεως, ἐδὲ κατὰκρίσεως αἶτημα ἔνοχον, εἴαν, ἀφ' ἧς τις ἰκανὸν χρόνον δελεύσῃ τὸν αὐτὴ Κύριον, μετὰ πίσεως καὶ προθυμίας, ζητήσῃ ἔπειτα καὶ αὐτὸς νὰ ἀφεθῇ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ, διὰ νὰ θέσῃ ἑαυτὸν εἰς ἀναπαυτικωτέραν κατάστασιν. Τίς μέμφεται τὸν Ἰακώβ, ὅταν μετὰ τὴν πολυχρόνιον θραυσίαν, ζητῇ τὴν ἄδειαν νὰ χωριθῇ ἀπὸ τὸν Κύριον, καὶ Πενθερὸν αὐτῇ Λάβαν; „Σὺ γινώσκεις ὡς Λάβαν, ὃς δεδέλευκ' αὐτοὺς.“ Ἡ δέλευσις μὲ εἰς ἐσὲ εἶναι γνωστή. Ἦρα τὰ κτήνη σε ὅχι τόσο πολλὰ, καὶ τώρα τὰ ἀφίνα πολυάριθμα· οἱ κόπτοι

με ἐπλήθυναν καὶ ἠύξησαν τὰ ποίμνια σου. Κύριος ὁ Θεὸς σὲ εὐλόγησε, ναί: ἀλλὰ διὰ μέσου τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐμῆς: „Εὐλόγησέ σε Κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ τῷ ποδί μου.” (α) Τετέσι, „διὰ τῆς εἰσόδου μου εἰς τὸν οἶκόν σου (Κύριε: Ἀλέξανδ.). διὰ τῆς ἐμῆς παρυσίας, καὶ τῆς ἐμῆς κηδεμονίας.” (Θεοδώριτος.). Μὴ θελήσης λοιπὸν νὰ μένω πάντοτε ὑποκείμενος εἰς σὲ ὁδὸς ἕως τέλους, ἕως ἃ ἀποθάνω. Καιρὸς εἶναι νὰ συστήσω καὶ ἐγὼ τὸν οἶκόν μου. „Νῦν ἔν ποτε ποιήσω καὶ γὰρ ἐμαυτῷ οἶκον;” (β)

§. πγ΄.

Οἱ Θεοφιλεῖς ἄνθρωποι πράττων ἃ πράττει ἐκ Θεῶ, σὺν Θεῷ.

Δὲν ἐπεχειρίζετο ὁ Ἰακώβ τὸ παρὰ μικρὸν, χωρὶς νὰ ὀδηγηθῇ παρὰ Θεῶ, ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὸν οἶκόν τῆ πατρός τε. Ἀν ἠθέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Θεραπείαν Λάβαν τῷ Πενθερῇ· αὐτὸς ὁ Θεὸς εἰς τῷτο τὸν εἶχε προσάξῃ: „Ἀποσρέφε εἰς τὴν γῆν τῆ πατρός σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ.” (γ). Ἀν ἐμεταχειρίσθῃ τὴν μέθοδον τῶν ἐκλελεπισμένων ῥαβδίων, ὅταν ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα, διὰ νὰ πληθύνῃ τὸν μισθὸν τῆς πολυχρονίᾳ ὀργασίας τε, καὶ τῷτο τὸ ἀπετέλεσεν ὁμοίως κατὰ Θεῖαν βελήν: „Καὶ εἶπε, „μοι ὁ Ἀγγελὸς τῷ Θεῷ κατ’ ὕπνον.” (δ) Ἀν ἀποφάσισε νὰ συμπαραλάβῃ μετ’ ἑαυτῆ ἀναχωρῶν καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῆ, καὶ τὰ τέκνα, ἐδ’ αὐτὸ δὲν τὸ ἐπραξεν ἄνευ

(α) Γεν. Α. 29. 30.

(β) Αὐτ.

(γ) Γεν. ΑΔ. 3.

(δ) Αὐτ. 11.

Δεῖτε νεύματος, καὶ χωρὶς πρῶτον νὰ ἐρωτήσῃ τὰς συζύγους
 τε, καὶ νὰ μάθῃ καὶ τέτων τὴν γνώμην καὶ τὴν θέλησιν.
 „Καὶ εἶπεν αὐταῖς: (α) καὶ αὐταὶ ἀπεκρίθησαν, καὶ
 „εἶπον αὐτῷ: Ὅσα σοι εἶρηκεν ὁ Κύριος ποίει. (β).
 Ἀν δὲν προεδήλωσεν εἰς τὸν Πενθερὸν αὐτῆ Λάβαν τὴν ἰδί-
 αν ἀναχώρησιν, εἶχεν ἀκύσῃ καὶ τί κατ' αὐτῆ οἱ υἱοὶ τῆ Λά-
 βαν κατελέλυν: „Ἐκ τῶν τῆ Πατρὸς ἡμῶν πεποί-
 „ηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην.” (γ) καὶ εἶχε κα-
 ταλάβῃ μὲ πόσον βαρὺ βλέμμα καὶ αὐτοῖ, καὶ ὁ Πενθερὸς
 τὸν ἔβλεπον. „Καὶ εἶδε τὸ πρόσωπον τῆ Λάβαν,
 „καὶ ἔκ ἦν πρὸς αὐτὸν ὡσεὶ χθρὲς καὶ τρίτην ἡ-
 „μέραν. (δ) Ὅθεν ἔφυγε κρυφίως, ὅτι δυσκόλως ἤθελαν
 τὸν ἀφήσεν, φανερώς νὰ ἀναχωρήσῃ, καθὼς τὸ ἀπέδειξαν
 ὕπερον ἐμπράκτως, μαζόντες τὴν φυγὴν τε, ἐπεὶ δὲ ἔδραμον
 ὀπίσω αὐτῆ καταδιώκοντες ἑπτὰ ὁλοκλήρες ἡμέρας. (ε) καὶ
 φθάσαντές τον ἀναμφιβόλως ἤθελον τὸν κακοποιήσεν, ἂν ὁ
 Θεὸς πάλιν δὲν ἐπαράγγελεν ἀπειλητικῶς εἰς τὸν Λάβαν
 νὰ προσέχῃ καλῶς, μηδὲ διὰ ψιλῆ λόγῃ νὰ προσενήσῃ εἰς
 τὸν ἀναχωρήσαντα Γαμβρόν τε τινὰ ἐπήρειαν: „Φύλαξαι
 „σεαυτὸν μήποτε λαλήσῃς μετὰ Ἰακώβ πονη-
 ρά.” (ς). Τὸ κίνημα λοιπὸν τῆ Ἰακώβ ἦτον κατὰ πάντα τρόπον
 εὐλογον, δίκαιον, συνετόν. Τί περισσότερον; ἦτον κατὰ Θεῖον
 χρηματισμὸν μεμελετημένον, καὶ ἐκτετελεσμένον. Ἀλλ' εἰς
 τὸν Σύρον Λάβαν, τὸν ἀδιάκριτον καὶ ἄδικον Πενθερὸν, τὸν
 ἀγνώμονα καὶ ἀχάρισον ἄνθρωπον, τὸ κίνημα αὐτὸ κρίνεται
 μία ἀφροσύνη: „Νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπραξας, λέγει
 „πρὸς αὐτόν. (ζ). Ἀφρόνως; Βέβαια εἰς τὸν ἐγκέφαλον

(α) Γεν. ΑΔ. 5.

(β) Αὐτόσι. 16.

(γ) Αὐτ. 1.

(δ) Αὐτ. 2.

(ε) Αὐτ. 23.

(ς) Αὐτ. 24.

(ζ) Αὐτ. 28.

τῷ ἄφρονος, τὸ ἔργον τῷ φρονίμῳ λογίζεται ὡς μία ἄφρο-
σύνη. Ἄνευ ὑπολαμβάνει τὸν νοήμονα ὁ ἀνόητος, καὶ ὁ τὰ
σκολιὰς καὶ τραγαλιώδεις τρίβας βαδίζων κατακρίνει ἀνά-
σχύντως τὸν πορευόμενον τὴν εὐθείαν ὁδὸν, καὶ μηδὲν ἐπιχει-
ρῶντα ἄνευ τῆς παρὰ τῷ Κυρίῳ βελήστε καὶ νένυσεως.

§. πδ'.

Ἡ βοήθεια παρὰ Κυρίῳ.

Φεύγοντα τὸν ἀνεψιὸν καὶ γαμβρὸν αὐτῷ Ἰακώβ κατα-
διώξας ὁ Λάβαν ἑπτὰ ἡμέρων διάστημα, τελευταῖον τὸν ἐ-
κατάφθασεν εἰς τὰ ὄρη Γαλαὰδ ἡ ὁρμὴ τῶν ποδῶν τῷ διώκ-
τε, δείχνει τῆς αὐτῷ ψυχῆς τὸ ὄρημα. Ἡ παράτασις καὶ
τῶν ἡμερῶν τῆς καταδιώξεως, καὶ τῷ διασήμετος τῷ τόπῳ,
ἐλέγχουσι τὴν ἐπίτασιν τῆς ὀργῆς τε. Ἡ καρδιά τε ἐξαφθεῖσα
ἀπὸ ἑνα θυμὸν ἀλογώτατον, τὸν ἐκίνει εἰς τὴν ἐκδίκησιν τὴν
πλεόν αὐστηράν καὶ ἀγρίαν. Α' Μ' ἡ τῷ Θεῷ παραγγελία
καταξέλλει τὴν ταραχὴν τῷ πάθει, καὶ τὸν κρατεῖ. Τετυ-
φλωμένος ὁ Λάβαν ἀπὸ τὴν τῷ νῦν διαδόλωσιν, νομίζει ὅτι
ἔχει δικαίωμα νὰ κακοποιήσῃ τὸν Γαμβρὸν αὐτῷ ὡς ἐχθρὸν,
καὶ νὰ τὸν παιδεύσῃ ὡς ἔνοχον. Φανεροποιεῖ τὴν τοιαύτην τῆς
ἑαυτῷ ψυχῆς διάθεσιν, διὰ τῷ ἐλέγχῃ τὸν ὁποῖον, εὐθὺς ὡς
ἐπλησίασε, πρὸς αὐτὸν ἐκφωνεῖ: „Τὶ ἔκαμες; Τὶ ἐ-
ποιήσας; (α) Διατὶ ἔφυγες κρυφίως; Ἰνατὶ κρυφῶς
ἠ' ἀπέδρας;” Ἐκατάκλεψας τὴν περιστάμεν ἡρπασάς
με τὰς θυγατέρας, ὥσπερ ἂν τὰς αἰχμαλώτους διὰ τῶν ὀ-
πλων σε ἐν πολέμῳ. „Ἐκλοποφόρησάς με, καὶ ἀ-
πῆγαγες τὰς θυγατέρας με ὡς αἰχμαλώτι-
δας μαχαίρα.” (β). Ἄν ἤθελες ζητήσῃς παρ' ἐμὲ τὴν

(α) Γεν. 44. 26.

(β) Αὐτ.

ἄδειαν νὰ ἀπέλθῃς, ἐγὼ ἤθελα σὲ ἐξαποστείλω μετὰ πάσης χαρᾶς· ἤθελα σὲ προπέμψω μὲ τύμπανα καὶ με κιθάρας, καὶ με ἄλλα μουσικὰ ὄργανα. „Ἐξαπέστειλα ἂν σε „μετ’ εὐφροσύνης, καὶ μετὰ μουσικῶν καὶ τυμπάνων καὶ κιθάρας.” (α). Ἀλλὰ σὺ ἐδραπέτευσας, χωρὶς νὰ δυνηθῶ καὶ νὰ δώσω τὸ πατρικὸν φίλημα εἰς τὰ τέκνα μου, καὶ εἰς τὰς θυγατέρας μου· ἔφυγες ὡς ἐχθρὸς, ἔπραξες ὡς ἀνόητος. „Ἀφρόνως ἔπραξας.” (β). Βλέπε: εἶσαι εἰς τὸ χέρι μου· εὐρίσκεισαι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου· ἢ μπορῶ νὰ σὲ ἐκδικηθῶ· ἔχω δύναμιν νὰ σὲ κακοποιήσω. „Ἰσχύει ἡ χεὶρ μου τῇ κακοποιήσει σε.” (γ). Ἀλλὰ τί νὰ σὲ κάμω; ἔχε χάριν εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς παρήγγειλέ μοι νὰ μὴ σὲ βλάψω: Ὁ Θεὸς τῇ πατρίδι σου χεῖρας εἶπε πρὸς με, λέγων: Φύλαξαι σεαυτὸν, μὴ ποτε λαλήσῃς μετὰ Ἰακώβ πονηρά. (δ). Τοις τοτρόπως Λάβαν ὁ Σὺρος, ἐξάπτεται εἰς ὀργὴν, ὀρμᾷ, φθάνει, ἐλέγχει, φοβερίζει· καὶ ἐδῶ σέκει, καὶ περαιτέρω δὲν προχωρεῖ. Δὲν θέλω κατὰ τὸ παρὸν νὰ ἐξετάσω, ἂν τὸ δίκαιον ἦτον ἐκ μέρους τῇ Ἰακώβ, ἢ ἐκ μέρους τῇ Λάβαν; Ἀνὸς Λάβαν εἶχεν ἀφορμὰς μέμφεως εὐλόγους πρὸς τὸν Ἰακώβ, καὶ ἐπομένως δικαίωμα νὰ τὸν κακοποιήσῃ; Τῆτο ὅμως βέβαιον εἶναι καὶ ἀναμφιβόλον, ὅτι αἰτιάσεις τινὰς δικαίας τε καὶ εὐλόγους εἶχεν, ἢ ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν. Ἀλλὰ καὶ τῆτο πάλιν ἔξω εἶναι ἀμφιβολίας, ἐξ ὧν ἐμεγαλορρήμονει: ὅτι ὑπελάμβανεν, ὅτι καὶ δύναμιν εἶχεν, ἂν ἤθελε νὰ τὸν κακοποιήσῃ: „Ἰσχύει ἡ χεὶρ μου τῇ κακοποιήσει σε.” Ἀναμφιβόλον προσέτι φαίνεται, καὶ τῆτο τὸ τρίτον, ὅτι εἶχε καὶ τὴν ὀρμὴν. Καὶ αἰτίαν ἔχει, καὶ δύναμιν ἔχει, καὶ ὀρμὴν ἔχει τὸν Ἰακώβ ὁ

(α) Γεν. ΛΑ. 27.

(γ) Αὐτ. 29.

(β) Αὐτ. 28.

(δ) Αὐτ. 29.

Λάβαν νὰ ἐκδικηθῇ: Πλὴν εἰς λόγος ὁ τῷ Θεῷ: „Φύλαξαι
 „σε αὐτόν:” Φυλάττε· πρόσχε· ἄπεχε· τὸν χαλινώνει,
 „καὶ λησμονᾷ τὸ δικαίωμά τε, καὶ δὲν μεταχειρίζεται τὴν δύνα-
 μίν τε, καὶ ἀναχαιτίζει τὴν ὁρμὴν τῷ ἀλόγῳ πάθῳ τε. „Ο
 „Θεὸς τῷ πατρός σου χθὲς εἶπε πρὸς με κτλ.
 „Διώκει μὲν ὁ Λάβαν μισῶν, φονῶντα δὲ ἀ-
 „νασειράζει ὁ Θεὸς, ἐδ’ ὅσον, φησὶν, εἰπεῖν ἀ-
 „πηνέσι λόγοις κατεῖπεῖν ἐφίεις. Ἐφη γὰρ
 „πρὸς Λάβαν τὴν νύκτα, φησὶν, ὁ Θεός: Φύλα-
 „ξαι μήποτε λαλήσης κατὰ Ἰακώβ πονηρά. (α).
 Ὅταν προσάξῃ ὁ Θεὸς, ἢ μπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ ὁ ἄνθρωπος; Ὅ-
 ταν ὁ Θεὸς λαλήῃ, ἀποτολμᾷ ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ ὑπακούῃ;
 Ἐκείνον τὸν ὁποῖον βοηθεῖ ὁ Θεὸς, δύναται ποτὲ νὰ τὸν βλάψῃ
 ὁ ἄνθρωπος; Ὁ κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τῷ ὑψίστῳ, ἐν
 σκέπῃ τῷ Θεῷ τῷ ἐρανῷ αὐλισθήσεται κτλ. (β)
 ἄχρι τέλους.

§. πέ.

Οὗ ζητῶν ὅπερ ἐδεῖ, καὶ ὡς ἐδεῖ, οὐχ
 εὐρήσει.

Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εὕρῃ τὸς αὐτῷ ψευδεῖς Θεὸς ὁ Λά-
 βαν; Ζητεῖ νὰ τὸς εὕρῃ ἐκεῖ ὅπερ αὐτοὶ δὲν εἶναι. Α’φ’ ἧ
 ρευνήσεν εἰς πάντα τὰ μέρη καὶ εἰς πᾶσαν τὴν συσκευὴν Ἰα-
 κώβ τῷ Γαμβρῶντι, ἐκεῖ μόνον δὲν ἐρευνᾷ, ὅπως τῇ ἀληθείᾳ
 εὐρίσκονται κρυπτόμενα τὰ εἰδώλια: Τετέστιν ἐκεῖ, ὅπερ κα-
 θήμεν ἑπ’ αὐτῶν ἡ θυγάτηρ αὐτῷ Ῥαχὴλ παραιτεῖται νὰ
 τὸν προσηκοθῇ, ἐπὶ προφάσει ὅτι ἀπορῥέει τότε τὰ συνή-
 θηταις γυναιξὶ καταμήνια. „Ἐπεκάρθητο γὰρ αὐτοῖς

(α) Κύριλ. Ἀλεξ.

(β) Ψαλμ. γ.

„Ἡ Ῥαχὴλ προφασιζομένη τὰ κατειθισμένα.
 „(α). Εἰσελθὼν Λάβαν ἠρεύνησεν εἰς τὸν οἶκον
 „Λείας καὶ ἔχ' εὔρεν. . . ἠρεύνησε τὸν οἶκον
 „Ἰακώβ, καὶ ἔχ' εὔρεν· ἠρεύνησεν ἐν τῷ οἴκῳ
 „τῶν δύο παιδίσκων, καὶ ἔχ' εὔρε.” (β). Τελευταί-
 ον εἰσῆλθε καὶ εἰς τὸν οἶκον Ῥαχὴλ· ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου ἔπρεπε
 νὰ ἐρευνήσῃ ἐπιμελῶς, διὰ νὰ εὕρῃ ὅπερ ἐζήτει, ἐκεῖ μόνον
 δὲν ἠρεύνησε. Τὸ λαυμαστὸν ἂν ἡ ἐρευνὰ τε ὅλη ἐματαιώσῃ;
 „Ἡρεύνησε Λάβαν ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, καὶ ἔχ' εὔ-
 „ρε τὰ εἰδωλὰ.” (γ). Συμβαίνει τῆτο πολλάκις εἰς τὸν
 μὴ προσεκτικόν, καὶ διὰ τῆτο εὐεξαπάτητον ἄνθρωπον, τὸ νὰ
 ἐπιστρέφῃ τὴν προσοχὴν καὶ σπεδῇ τε εἰς πᾶν ἄλλο μέρος, καὶ
 ὅχι εἰς ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ὑφίσταται ἡ ἐπίτευξις τῆς ἐρεῦ-
 νηστος. Ζητεῖ βοήθειαν, ὅθεν δὲν εἶναι τρόπος νὰ τὴν λάβῃ·
 ἡσυχίαν, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὴν εὕρῃ· εὐτυχίαν εἰς
 ἐκεῖνα τὰ πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν
 ἀπολαύσῃ. Ἐπὶ πᾶσι, καὶ πρὸ πάντων ζητεῖ σωτηρίαν, ἀλλ'
 ἄνω καὶ κάτω σρεφόμενος, ἐμματαίάζει συχνὰ εἰς ταῦτα κἄ-
 κεῖνα, ἐξ ὧν ἕδεν ὄφελος· διότι παρέρχεται καὶ ἀμελεῖ νὰ
 μεταχειρισθῇ ἐκεῖνα τὰ μέσα, δι' ὧν μάλιστα καὶ μόνον ἡ τῆς
 ψυχῆς σωτηρία πορίζεται. Ἰδέσσοι ὥδε ἡ Μάρθα, ἥτις με-
 ριμνᾷ καὶ τυρβάζεται περὶ πολλὰ, καὶ παρατρέχει τὸ ἐν ἐ-
 κεῖνο τὸ χρεωδέςατον καὶ ἀνυσιμώτατον. Ἰδὲ ἡ σπεδαιοτά-
 τη, καὶ λίαν μεμεριμνημένη ἐρευνα τῆ Λάβαν καὶ ἀναζήτησις,
 ἀνωφελὲς καὶ ματαία, καὶ πάντῃ ἀτελεσφόρητος.

(α) Κύριλ. Ἀλεξ.

(β) Γεν. 14. 33.

(γ) Αὐτ. 35.

„Ἰακώβ, καὶ ἐμαχέσατο τῷ Λάβαν. (α). Καὶ ἀνάπαλιν ἐξ ἐναντίου, ὁ ἕως τότε ἄγριος καὶ τραχύφωνος, καὶ ὑβριστικός, καὶ ἀπειλητικός Λάβαν, ἐξημερεῖται, καὶ συσέλλεται, καὶ καταβιβάζει τὴν φωνήν, καὶ ὁμιλεῖ μετὰ πραότητος καὶ γλυκύτητος πρὸς τὸν Γαμβρόντε. „Αἱ θυγατέρες σε „(λέγει) εἶναι θυγατέρες μου, οἱ υἱοί σε υἱοί μου.” Τὰ τέκνα τέττων, εἶναι τέκνα ἐδικά μου. Ὅτι κακὸν εἰς τὴν Φαμιλλίαν σε προξενήσω, πίπτει ἐπάνω μου· καταντᾷ εἰς ζημίαν ἐδικήν μου. Ἀς λείψῃ λοιπὸν ἀναμεταξὺ ἡμῶν πᾶσα διαφορὰ, πᾶσα διχόνοια, πᾶσα ὅλως ἐμπάθεια· ἐλθὲ νῦν εἰρηγενέσωμεν: „Δεῦρο διαθῶμεν διαθήκην ἐγώ τε καὶ σύ. (β) Τοις τοτρόπως εὐδὺς καὶ τῶν δύο τέττων ἀνδρῶπων τὸ ἦθος, εἰς ὥραν ὀλίγην μετεβλήθη; Ὁ δειλὸς καὶ ταπεινὸς καὶ πρᾶυς ἔγινε γενναῖος, καὶ εὐφυχοῦς, καὶ ἀντίστη· καὶ ὁ ἀπότομος, καὶ καὶ αὐστηρὸς, καὶ θρασὺς συνεσάλη καὶ ἐξημερώθη; Ναί: Ὁ Ἰακώβ κατ’ ἀρχὰς ὑπώπτευεν, ὅτι ὁ Πενθερός τε εἶχε τι δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἀδικόν τι, ὅθεν ἐταπεινέτο καὶ συνεσέλλετο· ὁ Λάβαν εἰς τέλος ἐπωληροφορήθη, ὅτι αὐτὸς μὲν τὸ ἀδικὸν εἶχεν, ὁ δὲ Γαμβρόντε τὸ δίκαιον· ὅθεν συνεσάλη. Ὁ πταίσις εἶναι πάντοτε δειλός· ὁ ἀδίκος πάντοτε εἶναι ἄφοβος· καὶ ἡ συνειδήσις ἐξαλλοισμένη, συνεξαλλοιοῖ τὴν γνώμην, τὸ ἦθος, τὸ φρόνημα, καὶ αὐτὸ τὸ ἡῆμα τῷ ἐξωτερικῷ παρασήματος, καὶ αὐτὸν τὸν τόνον τῆς φωνῆς καὶ τῷ φθέγματι.

§. πζ.

Περιττοὶ οἱ ἐπεισαγόμενοι μάρτυρες, ἐν ταῖς
συνθήκαις ταῖς μεταξὺ τῶν φοβεμένων
τὸν Κύριον.

Οἱ δίκαιοι καὶ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι, πιστοὶ ὄντες καὶ φιλα-

(α) Γεν. ΛΑ. 36.

(β) Αὐτ. 43. 44.

λήθεις, ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνθήκαις δὲν χρειάζονται μάρτυρας. Μάρτυρα ἀπαράκρυσον, καὶ διεκδικητὴν καὶ τιμωρὸν τῆς διωλότης καὶ τῆ ψεύδους ἔχουσι τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Ἐννέησον τὸν Λάβαν καὶ τὸν Ἰακώβ, ὅταν μετὰ τὴν προλαβῆσαν αὐτῶν διαφορὰν τε καὶ διαμάχην, ἔσησαν νὰ εἰρηνεύσεν, καὶ εἰς τὸ ἔξῃς νὰ διάγωσιν ἐν ἀγάπῃ. „Ἴδὲ (λέγουσιν) ἑδεῖς „μεθ' ἡμῶν ἐσίν;” ἀνθρώπος δηλαδὴ μεσίτης, διὰ νὰ τὸν λάβωμεν μετὰξὺ ἡμῶν ὡς μάρτυρα· ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶναι παρών: „Ἴδε ὁ Θεὸς μάρτυς ἀνὰ μέσον ἐμῶ καὶ σῶ.” Οὐδεὶς ἐδῶ, δὲν μᾶς βλέπει, ἑδὲ μᾶς ἀκούει. Πλὴν μᾶς βλέπει καὶ μᾶς ἀκούει αὐτὸς ὁ παντεπίσκοπος καὶ παντεπόπτης Θεός. „Οὐδεὶς μεθ' ἡμῶν ἐσίν ὁρῶν· Θεὸς „μάρτυς μετὰξὺ ἐμῶ καὶ μετὰξὺ σῶ. (α). Τελευταῖον ὅμως, καὶ τί χρησιμεύει μεσολαβήσας ὁ μαρτυρῶν ἀνθρώπος; Εἶναι δυνατόν νὰ καταιδεσθῇ τὴν ἐπιμαρτύρησιν ἐνὸς ἀνθρώπου, ὅστις δὲν εὐλαβεῖται τὴν ἐπισκοπὴν αὐτῆ τῷ Θεῷ; Ἀλλὰ διατὶ λοιπὸν οἱ Νόμοι συγχωρεῖσι τὰς μάρτυρας; Διότι οἱ Νόμοι ὑποθέτουσι τὰς ἀθέτους, ἢ τὰς ἀθεοφόρους.

§. πη'.

Ἡ μαρτυρία τῷ Ἀνδρὸς τῷ πιεῖ καὶ ἀληθινῷ, εἶναι σερεαὶ ὡς ἡ Πέτρα.

Ὅταν ὁ Λάβαν καὶ ὁ Ἰακώβ ἔσησαν τὴν Διαθήκην τῆς πρὸς ἀλλήλους διαλλαγῆς καὶ φιλιώσεως, ἐπικαλεσάμενοι μάρτυρα τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἐσυλλογίσθησαν ὅτι πρέπον ἦτον νὰ κατασηρίξεν αἰδητόν τι σημεῖον εἰς μαρτύριον τῆς μετὰξὺ αὐτῶν συνενώσεως καὶ συμφωνίας. Ὅθεν λαβόντες λίθους, καὶ ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος, τὰς ἔθεσαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον,

(α) Γεν ΑΑ. 44. 50.

ἐπισωρεύσαντες ὡς Βενὸν, καὶ τὸν σωρὸν αὐτὸν τὸν βενῶδη, ὃ
 „μὲν Λάβαν τὸν ὠνόμασε Βενὸν μαρτυρίας, ὃ δὲ Ἰα-
 „κὼβ ἐκάλεσεν αὐτὸν, Βενὸς μάρτυς. (α). Ἡ
 διαφορὰ ἢ μεταξὺ Βενῆ μαρτυρίας, καὶ Βενῆ μάρτυ-
 ρος (ὡς οἱ Ἑβραῖοι λέγουσι κατὰ τὸν Προκόπιον) ὑφίσταται
 εἰς τὶτο: „Ὅτι ὁ μὲν Λάβαν Συριεὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν
 (τὸν Βενόν.) ὃ δὲ Ἰακὼβ Ἑβραῖός ἐστι. Καὶ ἡ παραλλα-
 γὴ λεκτικὴ ὅσα, καὶ ἔχι πραγματικὴ, προέρχεται ἐκ τῆ ἰ-
 διωτισμῆ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης Διαλέκτε κατὰ εἰς ταύτην,
 ἢ εἰς ἐκείνην τὸ πρᾶγμα ἦτον συνηθέσερον νὰ προφέρεται:
 ἀλλὰ τέλος πάντων ἡ σημασία τῆς ὀνομασίας ἔρχεται εἰς τὸ
 αὐτό. Καὶ ἡμεῖς ἐντεῦθεν λαμβάνομεν τὴν ἐφεξῆς διδασκα-
 λίαν: ὅτι, ἂν ὁ ἐκ τῶν λίθων ἐπισωρευθεὶς Βενός: ἐνταῦθα
 εἶναι Βενὸς μάρτυς, ὁ μάρτυς πανταχῶς πρέπει νὰ εἶναι
 σερεὸς καὶ ἑδραῖος, ἀδιάσειστος καὶ ἀμετακίνητος, ὡς Βενός
 τις πετρώδης ἀπαρασάλευτος μένων. Ἐκεῖνον, ὅστις
 χρεώσῃ διὰ τῆς ἰδίας μαρτυρικῆς κατάθεσεως καὶ πιστοποιήσεως
 νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τι, δὲν ὠρέπῃ νὰ τὸν παραλύῃ ὁ φόβος,
 δὲν πρέπει νὰ τὸν παρασαλεύῃ ἡ ἐλπίς, ὅχι νὰ τὸν παρατρέ-
 πῃ ἡ ζήμια, ὅχι νὰ τὸν παραχρηματίζῃ τὸ κέρδος. Οὔτε ἅτα
 πρέπει νὰ ἔχῃ διὰ νὰ ἀκῆ ἐκείνης ὅτῃ τὸν παρακινῶσι νὰ
 συστήσῃ διὰ τῆς αὐτῆς μαρτυρίας τὸ ψεῦδος, ἔτε ὅμματα διὰ
 νὰ δυσωπῇται τὸς ἐνδυνάμει καὶ ἀξιωμασιν, ὅταν τὸν προτρέ-
 πωσι νὰ ἐξαλλοιωσῇ τὴν ἀλήθειαν. Ἀτρεμὴς καὶ ἀκλόνητος
 ὥσπερ ὁ Βενός εἰς τὴν κατάθεσιν τῆς πράγματος, τὸ ὑποῖον
 καλῶς ἡξεύρει ὅτι συνεβιβάσθῃ καὶ συνεσάδῃ, ἢ διεπράχθῃ
 καὶ ἀπετελέσθῃ ἐπὶ τῆς γῆς, πρέπει αὐτὸς νὰ ὑψώγῃ ὡς ὁ-
 ρος τὴν κορυφὴν αὐτῆ εἰς τὸν ἕρανόν, καὶ νὰ ἀναλογίζεται
 πόσοι κεραυνοί, καὶ πόσαι φλόγες ἐτοιμάζονται ἄνωθεν, πα-

ρὰ τῷ Θεῷ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅς τις χρέος ἔχων νὰ παραστήσῃ καὶ νὰ κατομολογήσῃ τὸ ἀληθὲς τῷ πρᾶγματος εἰλικρινῶς, ἢ κρύπτει τὴν ἀλήθειαν, ἢ τὴν ἀρνείται, ἢ τὴν παραχρηματίζει, καὶ τὴν παραμορφάζει μὲ τὸ προσωπεῖον τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης.

§. πθ'.

Ὁ εὐσεβὴς καὶ Θεοφιλὴς ἄνθρωπος, καὶ εἰς Θεὸν ἐλπίζων, καὶ εἰς τὰ περιστατικὰ τῶν πραγμάτων προσέχει. Καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἐπικαλεῖται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑαυτοῦ κατὰ δύναμιν προμηθεύεται.

Ἐπιτρέφων ὁ Ἰακώβ ἀπὸ τῆς πολυχρονίᾳ παροικίας τῆς παρὰ τῷ Λάβαν, εἰς τὴν γῆν ἐν ἣ ἐγεννήθη, ἀναλογίζεσθαι τῷ ἀδελφῷ Ἡσαΐ τὴν παλαιὰν νέμεσιν, καὶ ὑποπτεῖν ὅτι μὲν τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὅποιον τρέχει, μεταχειρίζεται ὅλα τὰ μέσα τὰ ἀρμόζοντα καὶ συμβάλλοντα πρὸς φύλαξιν καὶ σωτηρίαν ἑαυτοῦ, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Πρὸ πάντων μὲν προσέχει εἰς τὸν Θεόν, καλῶς εἰδὼς, ὅτι παρὰ τῷ Κυρίῳ ἡ βοήθεια· ἀλλὰ δὲν νομίζει εὐλογον, τὸ νὰ ἀμελήσῃ παντελῶς καὶ ἐκεῖνα τὰ προφυλακτικὰ μέσα, ὅσα εἰς τὰς περιστάσεις ὑπαγορεύει ἡ Φρόνησις, ἣν εἰς χρῆσιν τοῖς ἀνθρώποις ὁ Θεὸς αὐτὸς ἔδωκε. Δὲν ἀναπάυεται ὅμως πάλιν εἰς μόνον τὰ ἐπιβοηθήματα τῆς ἀνθρωπίνης φρονήσεως, χωρὶς νὰ σηκώσῃ ἅμα τὴν ἐλπίδα πᾶσαν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας εἰς τὴν βοήθειαν ἐξαιρέτως τὴν παρὰ τῷ ὑψίστῳ Θεῷ· ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἐπιμελεῖται, καὶ τὸ ἄλλο δὲν ἀμελεῖ, καὶ εἰς τὰ μέσα τὰ ἀνθρώπινα καταφεύγει, ἐνεργῶν ὅσα ἐξήρτηται τῆς ἀνθρωπίνης

πίνης δυνάμεως, ἡ εἰς τὴν ἀντίληψιν ἤνωθεν τῷ Θεῷ ἀπο-
βλέπει ἐπικαλούμενος τὴν ἐξ ὕψους ἐνίσχυσιν.

„Πρῶτον οὖν βλέπει παρεμβολὴν Θεοῦ ὁ Ἰα-
κώβ, παρεμβεβληκυῖαν, καὶ συνήντησαν αὐ-
τῷ οἱ Ἀγγελοὶ τοῦ Θεοῦ,” ὅθεν προσλαμβάνει θάρ-
ρος, ἡ ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίς αὐτῷ ἐνδυναμῆται. Ἀχ! λέ-
γει: Ὁ Θεὸς θέλει βοηθήσει τὸν δῦλον αὐτῷ! θέλει πολε-
μήσει ὑπὲρ ἐμοῦ. θέλει μὲ περιφράξει. θέλει μὲ περισκε-
πάσει. „Παρεμβολὴ Θεοῦ αὕτη.” Ὅμως δὲν ἀπομένει
ἕως ἐδῶ: δὲν ἀναπαύεται ἐπὶ μόνῃ ταύτῃ τῇ ἐλπίδι, τῷ λοι-
πῷ ἀμελῶν ἡ ῥασιωνούμενος. ὅχι: Ἀλλὰ δευτερον ἀναλαμ-
βάνει καὶ αὐτὸς κατ’ ἐαυτὸν τῆς ἰδίας σωτηρίας τὴν ἐπιμέ-
λειαν. Πρὸ πάντων ἐξαποσέλλει μηνυτὰς πρὸς Ἡσαΐ, εἰς
„γῆν Σηεῖρ διατρίβοντα, εἰς χώραν Ἐδῶμ: παραγ-
γεῖλας τέτοις νὰ ἀναγγεῖλῃν τῷ ἀδελφῷ Ἡσαΐ μετὰ τα-
πεινώσεως ταῦτα: „Ὁ δούλος σου Ἰακώβ ἐζησεν ἕως τώρα ξε-
νιτευόμενος· μετὰ τοσούτους χρόνους τώρα ἐπιτρέφει· ἡ ἐπι-
τρέφει εὐτυχῆς, πλέσιος, μὲ ζῶα ἡ κτήνη, μὲ δόλους ἡ
δόλας, μὲ νῆες ἡ θυγατέρας ὅπῃ ὁ Θεὸς τὸν ἐχάρισε. Πλὴν,
αὐτὸς δὲν ἐπιθάρρει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς
αὐτοῦ, ἂν δὲν τὸ ἀναφέρῃ πρότερον εἰς σὲ τὸν Κύριόν τε, διὰ
νὰ λάβῃ τὴν ἄδειαν.” Ἐπεὶ μετὰ τῆτο, μαδιῶν παρὰ τῶν
ἀπεσπασμένων ἐπανελθόντων, ὅτι ὁ Ἡσαΐ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν
ὑπὸ τετρακοσίων Ἀνδρῶν συνοδευόμενος: φοβεῖται ἐκ τέτε, ἡ
πολλὰ φοβεῖται, ἡ τὶ νὰ πρᾶξῃ ἀμνηχανεῖ. Ἀλλ’ ὅμως πάλιν
ἀναλαμβάνει πνεῦμα γενναιότητος, ἡ μεταχειριζόμενος πρόσ-
φορα κατὰ τὰς περιστάσεις μέτρα φρονήσεως, οἰκονομεῖ τὴν
ἑαυτοῦ σωτηρίαν, κατ’ ὅσον ἐπιτρέπει ἡ συγχωρεῖ ὁ καιρὸς,
δεξιότατα. Διαμοιράζει εἰς μέρη τὰς περὶ αὐτὸν, ἡ τὰ ζῶα
αὐτῷ, συστήσας ὡς δύο παρεμβολάς, ἡ διαλείπων μεταξὺ τῆς
μῆς ἡ τῆς ἄλλης παρεμβολῆς ἱκανὸν τὸ διάστημα· διότι (συλ-

λογίζεται) ἐὰν ὀρμήσῃ κατ' ἐμὲ ὁ ἀδελφός με Ἡσαΐ, καὶ κόψῃ τὴν παρεμβολὴν τὴν μίαν, καὶ ἔχω ἐγὼ τὸν καιρὸν, εἰς τὴν ἄλλην παρεμβολὴν, νὰ φυλαχθῶ μετὰ τῶν γυναικῶν μου, καὶ τῶν τέκνων μου, καὶ τῶν περὶ ἐμὲ ἐπιλοιπῶν, διασώζων καὶ τὸ τιμιώτερον μέρος τῆς περισίας μου. Τὸ ἥμισυ τῆς καταστροφῆς, εἶναι πάντοτε, προφερέσερον ἀπὸ τὴν πανολεθρίαν. καὶ τὸ κακὸν τὸ μὴ χεῖρον, εἰς τὰς ἀνάγκας, ἐκρίθη τὸ βέλτιστον. Τοιοτρόπως Α΄. μὲν (ὡς εἶδομεν) ἀνέδραμεν ὁ Ἰακώβ διὰ τῆς ἐλπίδος πρὸς τὸν Θεόν · Β΄. ἐπέσρεψε τὸν λογισμὸν καὶ εἰς τὴν ἐνδεχομένην προμήθειαν καὶ προπαρασκευὴν τῇ μέλλοντος, διὰ τῆς ἀνθρωπίνης συνέσεως. Α΄. καὶ Γ΄., ἐπαναστρέφει πάλιν διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεόν, ὅς τις εἶναι ὅλων τῶν καλῶν ἡμῶν βλεψμάτων, καὶ ἐπιχειρήσεων καὶ πράξεων, καθὼς ἡ ἀρχή, ἔτω καὶ τὸ μέσον, καὶ τὸ τέλος. Ὑψώνει λοιπὸν τὴν διάνοιαν εἰς προσευχήν: Καὶ ὁ Θεὸς (λέγει θεόμενος:) ὁ Θεὸς τῇ πατρός μου Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς τῇ πατρός μου Ἰσαὰκ! Σύ μοι εἶπας νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς μου, καὶ ὅτι ἐκεῖ θέλεις μὲ εὐεργετήσεις. Κύριε! καθὼς ὑπήκουσα μὲ πῶς τελεῖαν εἰς τὸ σὸν πρόσαγμα, ἔτω περιμένω μετὰ ἐλπίδος βεβαίας τὴν παρὰ σὲ ἀντίληψιν καὶ βοήθειαν. Τίς ἡμῶν ἐγὼ, ὅταν ἔφυγα ἀπὸ τὴν γῆν μου, καὶ ἀπὸ τὴν συγγενείαν μου, πτωχὸς, καὶ ταπεινός, καὶ ἀδύνατος, μὲ ταύτην με τότε τὴν ῥάβδον μόνην, ἐπέρασα τὸν Ἰορδάνην. Τώρα, ἰδὲ: τώρα εἶμαι διὰ τῆς σῆς χάριτος καὶ βοηθείας, πλεσίος καὶ εὐτυχής · τώρα ἡῤῃσεν ἡ Φαμιλλία μου, ἐπληθύνθησαν οἱ ἄνθρωποί μου, ἐπερίσσευσεν ἡ περιεσία μου · ἰδὲ, εἰς δύο παρεμβολὰς ἀπωλωμένος ὁ πληθυσμὸς, καὶ ὁ πλεῖτος μου. „Νῦν γέγονα εἰς δύο παρεμβολάς.” Βλέπω τὴν ἀρχὴν τῆς ἐμβάσεως τῆς ἐπαγγελίας σου, καθ' ἣν εἶπας νὰ πολλαπλασιάσῃς τὸ σπέρμα μου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, καὶ ὡς τὰ ἄστρα τῷ ἑρᾶν τῷ πλήθει. Πισὸς εἶσὺ

Κύριε· δὸς νὰ ἰδῶ καὶ τὸ τέλος! Λύτρωσαί με ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆ ἀδελφῆς μου. „Ἐκ χειρὸς Ἡσαῦ· ὅτι φοβῆμαι ἐ-
 „γὼ αὐτὸν μὴ ἐλθὼν πατάξῃ με, καὶ μητέρα
 „ἐπὶ τέκνοις.” Οὕτως ἀφ’ οὗ τοῦ δεύτερου ἀνέδραμεν εἰς
 Θεὸν μὲ τὴν πίσιν καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα, ἀκολουθεῖ ὁμοίως καὶ πάλιν,
 καὶ περὶ ἑαυτῆς μεταχειρίζεται καὶ ἄλλα προσέτι μέτρα
 τῆς ἀνθρωπίνης φρονήσεως. Ἀπὸ ὅλα τῶν ζώων τὰ εἶδη ὁ-
 πόσα εἶχεν, ἐξαίρεσεν ἐν μερίδιον, καὶ τὰ σέλλει δῶρα εἰς τὸν
 αὐτῆ ἀδελφόν· καὶ ἀπὸ ἐκάστη εἵδους συναθροίζει ἐν ποίμνιον χω-
 ριστὸν, καὶ τὰ πέμπει ἀπὸ διασέματος εἰς διάσημα, ἄλλο μετ’
 ἄλλο: Παραγγεῖλας ἐν μέρει εἰς τὸν πρῶτον, καὶ εἰς τὸν δεύτερον,
 καὶ εἰς τὸν τρίτον, ὅπερ ὁδηγῆσαν αὐτὰ τὰ ποίμνια, ὅταν καθ’ εἰς
 ἀνὰ μέρος ἀπαντήσῃ τὸν Ἡσαῦ, νὰ εἰπῇ πρὸς αὐτόν: Ταῦτα εἶναι
 δῶρα, τὰ ὅποια ὁ δῆλος σε Ἰακώβ πέμπει εἰς σὲ τὸν Κύριον
 αὐτῆ τὸν Ἡσαῦ, καὶ αὐτὸς ἔρχεται ἐξοπίσω: „Εἶπε γὰρ
 „ἐξιλάσομαι τὸ πρόσωπον αὐτῆ ἐν τοῖς δώροις
 „τοῖς προπορευομένοις . . . καὶ μετὰ τῆτο ὄψο-
 „μαι τὸ πρόσωπον αὐτῆ· ἴσως γὰρ προσδέξεται
 „τὸ πρόσωπόν μου.” (α). Ἰδὲ ὁ τῆ Θεῶ ἀνθρωπος, ὁ
 πιστὸς καὶ συνετός: καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίζει, καὶ τὸν ἀνθρωπὸν
 θεραπεύει, καὶ εἰς τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ἀνατρέχει, καὶ εἰς τὴν
 κάτωθεν προμήθειαν καὶ οἰκονομίαν ἐπιστρέφει. Ἐπικαλεῖται τὴν
 θεῖαν συνδρομὴν καὶ ἀντίληψιν, ἀλλ’ ὅμως δὲν ἀμελεῖ καὶ τὴν
 ἀνθρωπίνην ἐπιχείρησιν καὶ συνέργησιν. Τὴν τοιαύτην ἀλήθειαν
 τὴν ἐγνώρισαν καὶ αὐτοὶ οἱ Ἐθνικοὶ, οἱ ἐκ δυσσεβείας πεπωρω-
 μένοι, καὶ τὴν ἔξησαν εἰς παροιμίαν: „Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ
 „χεῖρα κίνει.”

(α, Γεν. ΛΒ, 1. — 20.

§. γ΄.

Αἱ παρὰ τῶν οἰκείων πληγαὶ εἰσὶν ἀλγεινότεραι.

Ἀληθὴς ἡ γνώμη τῆ Ἀβδηρίτε παλαιᾷ φιλοσόφῳ Δημοκρίτῃ. „Ἡ τῶν συγγενῶν ἔχθρη τῆς τῶν ὀθνείων χαλεπωτέρη μάλα.” Ἰδὲ πόσον ἐτάραξε τὴν μεγαλοφυλίαν τῆ ὑπομονετικωτάτης Ἰακῶβ, ἡ ἀπάντησις τῆ Ἡσαῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ, καὶ διώκτῃ. καὶ τὸ πλέον τῆς ταρχῆς ἦτον, ὅτι εἶχεν ἀδελφὸν τὸν διώκοντα. ὅθεν εἰς Θεὸν ἐπιστρέψας, τὴν ἄνωθεν ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν :

„Ἐξελῶ με ἐκ χειρὸς τῆ ἀδελφῆς μου, ἐκ χειρὸς Ἡσαῦ.” (α). Ἄν ἦτον ἐκ χειρὸς τῆ ἑτερογενεῖς, ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλου, ἐκ χειρὸς ἀντιπολεμιστῆ, ἐλαφροτέρα ἦτον ἡ συμφορά: ἀλλ’ ἐκ χειρὸς τῆ Ἡσαῦ; τῆ ὁμοπατρίδος, καὶ ὁμομητρίδος, καὶ ὁμογαστρίδος; ἐκ χειρὸς ἐκείνης, μὲ τὸν ὅποιον ὁμῶς μᾶς ἐφύτευσεν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σπέρμα; μᾶς συνέλαβε μία καὶ ἡ αὐτὴ μήτρα; μᾶς ἐβάσταξε μία καὶ ἡ αὐτὴ κοιλία; μᾶς ἐζωογονήσαν τὰ αὐτὰ σπλάγχνα; μᾶς ἐθήλασαν ἐν ταυτῷ οἱ αὐτοὶ μαστοί; μᾶς ἐπερίβαλε μία καὶ ἡ αὐτὴ οἰκία; μᾶς ἀνέθρεψε μία καὶ ἡ αὐτὴ τράπεζα; πικρὸν πρᾶγμα! „Ἐξελῶ με Κύριε ἐκ χειρὸς τῆ ἀδελφῆς μου, ἐκ χειρὸς Ἡσαῦ!”

§. γα΄.

Αἱ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν μάλιστα, συμβαίνεισαι διχόνοιοι καὶ διαμάχαι, πρέπει νὰ καταπαύωνται διὰ τῆς καταλλαγῆς καὶ εἰρήνης.

Δὲν εἶναι τρόπος νὰ μὴ συμβαίνειν καὶ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν

(α) Γεν. ΛΒ. 11.

νῶν πολλάκις καὶ τινες διαφοραὶ, διαφωνίαι, ὑπεναντιώσεις, παροξυσμοὶ, λογομαχίαι, ἀντιπαλαίσεις καὶ διαπληκτισμοὶ κτλ! Ἐπρεπεν ὅμως καὶ νὰ καταπαύσῃ εὐκόλως, καθὼς ἔπαυσεν ἡ τῆ Ἰακώβ πάλη, ἡ μετ' ἐκείνου σὺν ᾧ συνεπάλαισεν ὅλην τὴν νύκτα, ἀφ' ἧ διεβή τὸν χεῖμαρρὸν Ἰαθώχ. (α). Ἀφ' οἱ δύο ἀγωνισαὶ ἐπέμειναν γυμναζόμενοι τὸν σφοδρὸν ἀγῶνα τὴν νύκτα ὁλόκληρον, καὶ ἐπέφωσκεν ἤδη τὸ πρωὶ τῆς ἡμέρας, ὁ Ἰακώβ δὲν θέλει νὰ ἀφήσῃ τὸν ἀνταγωνιστὴν αὐτῷ νὰ ἀπέλθῃ, ἐὰν πρῶτον δὲν λάβῃ παρ' αὐτοῦ εὐλογίαν. Δέν σε ἀφίνω (λέγει) νὰ ὑπάγῃς, ἐὰν πρῶτον δέν με εὐλογήσῃς: „Οὐ μὴ σε ἀποσείλω ἐὰν μὴ με εὐλογήσῃς. (β). Ὡς τὶ καλὸν πρᾶγμα, ἂν μεταξὺ τῶν ἐριζόντων καὶ ἀντιφιλονεικόντων, ἢ καὶ διαμαχομένων σφοδρότερον, καὶ διαπληκτιζομένων πολλάκις Χριστιανῶν, αἱ ἐριδες καὶ αἱ φιλονεικίαι, αἱ διαμάχαι καὶ οἱ διαπληκτισμοὶ, ἐλάμβανον παρόμοιον τέλος! Τὶ καλὸν, ἂν μετὰ τὴν προλαβῆσαν ταραχὴν ἡκολούθῃ τῆς ψυχῆς ἡ γαλήνη! μετὰ τὴν διαφωνίαν ἡ ὁμόνοια! μετὰ τὴν ἔχθραν ἡ εἰρήνη! μετὰ τὴν ἀντιπάθειαν καὶ τὴν ἀντιλογίαν, ἡ συμπάθεια καὶ ἡ εὐλογία! τί θαυμαστὸς λόγος εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἐνὸς τῶν ἀντιφερομένων, τί τερπνὸν ἄκυσμα, εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ ἄλλου, τὸ ῥῆμα τοῦτο! „Εὐλόγησον! Οὐ μὴ σε ἀποσείλω, ἐὰν μὴ με εὐλογήσῃς!“ Ἐγὼ καὶ τῆτον τὸν λόγον, τὸν ὁμοιάζω μὲ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο μῦθον, τὸ καταβατίνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τὸν Αἰθρῶν, τὸ καταβατίνον ἐπὶ τὴν ὥαν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. Ναί! Καὶ αὐτὸς ὁ λόγος: Εὐλόγησον: μεταξὺ δύο προεχθρευομένων, καὶ ἀντιπαροξυνομένων, καὶ ἐξαπτομένων εἰς ὀργὴν, ἀφ' ἧ παύσεν τὴν ἀντιπάλασιν, εἶναι ὡσὰν μία δρόσος, ἡ ὁποία δὲν ἀφίνει νὰ ἀναδοθῇ, καὶ νὰ

(α) Γεν. ΑΒ. 23. κβ.

(β) Αὐτ. 26.

ἀναπυρσευξέν φλόγες μιᾶς μανικῆς πυρκαϊᾶς : εἶναι ὡς ἡ
 „δρόσος ἡ Ἀερμῶν ἐκείνη ἡ ζωογόνος, ἡ καταβαί-
 „νεσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιῶν.” Ναί, ναί: Καταγλυκαίνει,
 ἀναψύχει, ζωογονεῖ, εἰς περιστάσεις ταιαύτας εἰρημένον, αὐτὸ
 τὸ Εὐλόγησον : „Ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο Κύριος
 „τὴν εὐλογίαν, ζωὴν ἕως τῆ αἰῶνος.” Διὰ τὴν
 ἐπιτύχης τὴν ζωηρὰν ταύτην εὐλογίαν, ἔχε λοιπὸν ὁ Χρиси-
 ανὲ, εἰς τὰς πρὸς τὸν πλησίον σε καὶ ἀδελφὸν διαφωνίας καὶ ὑπε-
 ναντιᾶσεις, ἔχε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν σε, τὸ πάλαισμα
 τῆτο τῆ Ἰακώβ ὅπῃ ἀναγινώσκομεν ὡδε εἰς τὴν Γένεσιν, καὶ
 ἐκεῖνο τὸ παράγγελμα τῆ Κυρίε ὅπῃ διδασκόμεθα εἰς τὸ Ἱερὸν
 Εὐαγγέλιον. Ἄν ἡ διαμάχη ἡ ἐχθροποιὸς λάβῃ τὴν ἀρχὴν
 ἐφ' ἡμέρας, „μὴ ἐπιδυέτω ὁ ἥλιος ἐπὶ τῷ παρορ-
 „γισμῷ τῆ ἀδελφῆ σε.” Ἄν ὁ πάροργισμὸς ἀρχήσῃ
 ἀφ' ἑσπέρας, δις καὶ σὺ τέλος τὸ πρῶν, ὅταν ἀναβῇ ὁ
 ὄρθρος ὁ προμηνύων τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ζητῶν ὥσπερ
 ὁ Ἰακώβ παρὰ τῆ ἀντιπαλαισῆ σε τὴν εὐλογίαν. Ἀλλ' ἐν-
 ταῦθα συλλογίσθητι Χρисиανὲ, παρακαλῶ, σὺν ἐμοὶ καὶ τῆτο:
 ὅτι ἂν ἡ ἀντιπάλαισις καὶ ἡ διαμάχη εἶναι ἔργον νυκτὸς καὶ σκό-
 τος· ἡ διαλλαγὴ καὶ εἰρηνοποιήσις, καὶ ἡ διὰ τῆς τῆ ἀντιπαλαι-
 σῆ εὐλογίας ἄφεσις, εἶναι ἔργον φωτὸς καὶ ἡμέρας.

§. γβ'.

Προτιμητέα ἡ διατήρησις καὶ φύλαξις τῶν τι-
 μιωτέρων· ἡ τῆς ψυχῆς πρὸ πάντων.

Υπαγορεύει ἡ φρόνησις, τὸ νὰ προσέχῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς
 τὰς περιστάσεις, νὰ διαφυλάξῃ σῶα τὰ ἑαυτῆ, ἂν δὲν ἡμπο-
 ρεῖ ἅπαντα, καὶ τὰ τιμιώτερα· καὶ τῆτο οἱ ναῦται εἰς τὰς θα-
 λασσίους κινδύνους, δὲν λείπεν νὰ τὸ φέρειν εἰς πρᾶξιν. Διὰ
 τῆτο ὁ Ἰακώβ, ὅταν εἶδε κατ' ἑαυτῆ ἐρχόμενον τὸν Ἡσαῦ,

ὑπὸ τετρακοσίων Ἀνδρῶν συνοδευόμενον, φοβόμενος μὴ κινδυνεύσῃ ὑπὸ τῆ παροργισθέντος ἀδελφοῦ ὁλοκλήρως ἢ σὺν αὐτῷ συνοδία διὰ τὴν προλαβέσαν δυσμένειαν, διέταξε νὰ προηγηῖται ἐν πρώτοις αἱ δύο παιδίσκαι μὲ τὰ παιδιά ὅπερ ἐξ αὐτῶν εἶχε λάβῃ. Τέτων ὀπίσω δευτέραν ἔταξε τὴν Λεϊάν, καὶ τὰ παιδιά τὰ ἐξ αὐτῆς. Τρίτην καὶ τελευταίαν τὴν Ραχήλ, καὶ τὸν ἀγαπητὸν Ἰωσήφ ἐπ' ἐσχάτων. Τιμιωτέρα ἦτον παρ' αὐτῷ ἡ Ραχήλ παρὰ ἡ Λεϊά, καὶ ὁμοίως καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεννήματα· καὶ ἐμεροδευέτο τοῖνον διὰ τῆς τοιαύτης διατάξεως, νὰ ἀπομακρύνῃ, ὅσον ἦτον τῆς δυνάμεώς τε, τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τὰ πρόσωπα τὰ εἰς αὐτὸν τιμωτέρα. Καθ' ὁμοίαν ὁπωσὺν φρόνησιν καὶ ὁ Ἰωβ κινέμενος, ἐδίδε δέ ρεμα ὑπὲρ δέ ρεματος, κατὰ τὴν αὐτῇ τῇ Θεῷ μαρτυρίαν· καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἐδίδεν ὅσα ὑπῆρχεν αὐτῷ ἔνεκεν τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Χριστιανέ, ἀν' τύχη νὰ εὐρεθῇς εἰς περισσασιν, εἰς ἣν ἐπάναγκες φαίνεται νὰ κινδυνεύσῃ, ἢ ἡ Ραχήλ, ἢ ἡ Λεϊά, ἢ τὸ ἀτιμωτέρον σῶμα, ἢ ἡ ψυχὴ ἢ τιμιωτέρα; τί ἀποφασίζεις; Ἐχεις ἐνταῦθα ἱκανὴν τὴν Διδασκαλίαν.

§. γγ'.

Ὁ ἀρχηγὸς πρέπει νὰ ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς τῶν ὑπ' αὐτῷ Σωτηρίας.

Ὁ ἄρχων, ὁ προεσὼς, ἡ κεφαλὴ, ὁ ἐπὶ τῶν ἄλλων, πρέπει νὰ ἐκδίδῃ ἐνίοτε ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον, διὰ νὰ φυλάξῃ τὰς ὑπ' αὐτῷ τελῶντας. Τοιοτρόπως ὁ Ἰακώβ ἀκύσας τὸν φοβερὸν Ἡσαὺ κατ' αὐτῆ ἐρχόμενον, ἐπιμελεῖται πρὸ πάντων τὴν σωτηρίαν τῆς ἡγαπημένης Ραχήλ, καὶ τῇ ἐκ ταύτης υἱῷ Ἰωσήφ. Τάξας ἔμπροσθεν ταύτης τὴν Λεϊάν μετὰ τῶν τέκνων, ὡς προέταξεν ἔμπροσθεν τῆς Λεϊάς, εἰς τόπον δηλαδὴ πλησιέστερον τῇ ἐπικειμένῳ κινδύνῳ, τὰς παιδίσκας, καὶ τὰ

K

αὐτῶν παιδιά, κατὰ προδεδήλωται. Ἀλλ' αὐτὸς ὅμως ὁ Ἰακώβ δὲν μένει εἰς τὰ ὀπίσω: ἀλλὰ προεκπηδᾷ καὶ προεκπορεύεται, καὶ ἀπαντῶν πρὸ ἄλλων τὸν Ἡσαῦ, τὰ πρῶτα τῷ κινδύνῳ εἰς αὐτὸν ἀναδέχεται. „Αὐτὸς δὲ προῆλθεν ἐμπροσθεν αὐτῶν. (α).

§. 4δ.

Δῶρα, ἔτε πάντα ἀποδεκτὰ, ἔτε πάντα ἀποτρειπτέα.

Δὲν ἤθελε κατ' ἐδένα τρόπων ὁ Ἡσαῦ νὰ δεχθῇ τὰ πλέσια δῶρα, τὰ ὁποῖα, ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν μακρὰν ἀποδημίαν, ἐπρόσφερεν εἰς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰακώβ. „Εἰ σοι τὰ σά. (β). Ἐγὼ πολλὰ, ἔχε σὺ Ἀδελφε τὰ ἐδικά σου. Εὐρίσκει τις εὐκολὰ τὴν σήμερον ἄνθρωπον, ὅπως νὰ μὴ θέλῃ νὰ δεχθῇ δῶρα, διατὶ ἔχων αὐτὸς πολλὰ, δὲν θέλει τὰ παρὰ τῶν ἄλλων; Σπανιώτατον εἰς τὰς καιρὸς τέτοιες φαινόμενον: Ὅσον περισσότερα ἔχῃ, τόσον περισσότερα ἐπιθυμῇ. Τέλος ἐνίσταται ὁ Ἰακώβ, παρακαλεῖ ἐπιμόνωσ τὸν ἀδελφὸν νὰ δεχθῇ ὡς εὐλογίαν τὰ προσφερόμενα. Λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερεπλήτισε, καὶ δὲν εἶναι φόβος, μήπως, δι' ἐκεῖνα ὅπως προσφέρει, δοκιμάσῃ αὐτὸς ξενοχωρίαν τινά, ἢ ἔλλειψιν: καὶ ἔγω μὲ διαφόρους τρόπους τὸν βιάζει νὰ μὴ ἀπορρίψῃ τὰ δῶρα αὐτοῦ. „Καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν καὶ ἔλαβεν. (γ). Δὲν ἦτον εὐλογον ἐδ' εὐπρεπὲς εἰς τὸν Ἡσαῦ νὰ παραιτηθῇ περαιτέρω τὴν τοιαύτην δωροληψίαν. Ἐκεῖνος ὅπως χαρίζει, χαρίζει ὡς εὐλογίαν: Λάβε τὰς εὐλογίας μου. Ἐκεῖνος ὅπως χαρίζει, δὲν εἶναι πτωχὸς, ἔτε χαρίζει ἀπὸ τὰ ὑπερήματα, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ περισσεύματα, καὶ

(α) Γεν. 4Γ. 3.

(γ) Αὐτ. 11.

(β) Αὐτ. 9.

ἀπὸ ἐκεῖνα μὲ τὰ ὅποια δαψιλῶς καὶ ἀφθόνως τὸν ἐπλέτισεν ὁ Θεός : Ἡ ἡγήσῃ με ὁ Θεός, καὶ ἔσιμοι πάντα. Ἐκείνος ὅπως χαρίζει, ἐπιμένει καὶ παρακαλεῖ, καὶ βιάζει, καὶ δὲν ὑποφέρει νὰ ἀπορρίψῃσι τὰ δῶρα τε. Καὶ ἐβιάσατο αὐτὸν καὶ ἔλαβεν. Ἐπὶ πᾶσιν, ἐκεῖνος ὅπως χαρίζει εἶναι ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβ, καὶ ἂν ὁ Ἡσαῦ ἕως τέλους δὲν ἀξιώσῃ νὰ δεχθῇ τὰ χαρίσματα, θέλει ἀφήσῃ τὸν ἀδελφὸν εἰς ὑποψίας καὶ φόβου, διὰ τῆς ἀκαίρου ταύτης παραιτήσεως, μήπως ἔτι βυσσοδομεύει τὴν πρώτην ὀργὴν, καὶ ὑποκρύπτει τὸν κότον· καὶ ἀναβάλλων τὴν ἐκδίκησιν εἰς τὸ ἕξῃς, δὲν ἔχει σαφερὰν καὶ εἰλικρινῇ τὴν προαίρεσιν νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Εἶναι, εἶναι καὶ περιστάσεις τινὲς, εἰς ἃς ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ ἀποσραφῇ τὰ δῶρα τὰ εἰς αὐτὸν χαριζόμενα. Ἐνίστε ἀναγκάζεται διὰ τινὰς λόγους, καὶ μὴ θέλων, νὰ εἰρήξῃ ὅμως νὰ τὰ δεχθῇ, καὶ προσέτι νὰ δείξῃ ὅτι καὶ ἀσμενίζεται καὶ χαίρει ταῦτα ἀποδεχόμενος.

§. 46.

Ἐπικίνδυνον εἰς τὰς Νεάνιδας καὶ παρθενας
ἢ ἔξω τῆς ἐαυτῶν οἰκίας ἐλευθέρᾳ προέ-
λευσίς τε καὶ περιήγησις.

Οὔτε πρόπον εἶναι, ἅτε συμφέρον, ἀλλὰ καὶ ἀπρεπὲς καὶ κινδυνῶδες, τὸ νὰ συγχωρῶνται παρὰ τῶν ἰδίων γονέων αἱ θυγατέρες, καὶ μάλιστα αἱ παρθεναὶ καὶ νεάνιδες, ἀνέτως ἔνθεν καὶκεῖθεν νὰ περιέρχονται. Δὲν βλέπομεν τὸ ἐπισυμβάν εἰς τὴν Δείαν τὴν τῷ Ἰακώβ θυγατέρα ; Ἡ Δεία, ἢ τῆς Δείας θυγάτηρ ἐξῆλθεν ἀπομακρυνθεῖσα ἀπὸ τὴν σκηνὴν τῷ Πατρὶ, μὲ σκοπὸν νὰ περιέλθῃ ὀλίγον, νὰ ἰδῇ, νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ γνωρισθῇ συναναστραφεῖσα μὲ τὰς θυγατέρας τῶν ἐγγχωρίων. Ἐξῆλθεν ἡ Κόρη, πλὴν δὲν ἐπέσρεψεν εἰς

K 2

τὴν οἰκίαν τῶν γονέων, ὥσπερ ἐξῆλθε, παρθένος. Ἐπειδὴ Συχέμ ὁ υἱὸς τῆ Ἐμμὼρ τῆ Δυνάσε τῆς γῆς ἐκείνης, τὴν διέφθειρε: „Λαβὼν αὐτὴν ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς, „καὶ ἔταπεινώσεν αὐτήν.” (α). Ἀφ' ἐαυτῆς ἔδραμει εἰς τὸν κρημνὸν τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς ἡ ἄφρων καὶ ἀσυλλόγιστος. Ἡ μήτηρ αὐτῆς ἡ Δεῖα, ἡ Ῥαχήλ ἡ ἑτέρα γυνὴ τῆ Πατρόςτης, αἱ ἄλλαι παιδίσκαι τῆ Ἰακώβ, αἱ σύνοικοι μετ' αὐτῆς καὶ σύντροφοι, δὲν ἔλαβον τὴν αὐτῆς προπέτειαν, καὶ δὲν ἔπαθον τὴν αὐτῆς περιπέτειαν. Δὲν ἐξῆλθον καὶ ἐκεῖναι νὰ περιεργαζῶσι τὰς θυγατέρας τῶν Χαναναίων, καὶ δὲν ἐκατήντησαν ὡς αὐτὴ νὰ καταχυνθῶσι ταπεινωθεῖσαι παρὰ τῶν υἱῶν τῶν Χαναναίων. Αἱ γυναῖκες κατὰ τοιαῦτα συμφέροι νὰ οἰκονομῶσι, καὶ αἱ παρθένοι νὰ θαλαμεύονται. Ὅθεν ἡ Γυναικωνίτις περιορίζει εἰς τὰς γυναῖκας τὴν πρέπυσαν καὶ ἀρμοδίαν διατριβὴν, τῶν Κορασίων τὴν διατριβὴν ἔπρεπε νὰ τὴν διορίζωσι τῆς Γυναικωνίτιδος τὰ ἐνδότερα, καὶ αἱ πασάδες αἱ πλεόν παραμέροι καὶ ἀπομεμαρτυμέναι ἀπὸ τῶν ἀφρόνων τὰς ὀφείας.

§. 45.

Ὁ Βασιλεὺς συνεπευδοκῶν, καὶ συγκαταβαίνων εἰς τὰς ὀρέξεις τῶν οἰκειοτέρων αὐτῆ, γίνεται πολλὰκις πρόξενος τῆς πανολεθρίας τῆ Ἐθνικῆς.

Ὁ Ἐμμὼρ ἐξεσίαζε κυριεύων εἰς ἅπαντας τὰς οἰκήτορας τῆς πόλεως αὐτῆ· ἀλλ' ὁ Συχέμ ὁ υἱὸς ἐκυρίευεν, ὡς φαίνεται, τὸν Πατέρα, καὶ ἐπομένως ὁ Συχέμ ἦτον πραγματικῶς ὁ Βασιλεὺς ὅτε ἐκείνη τῆ Ἐθνικῆς, καὶ ὁ κυρίως Δυνάστης.

(α) Γεν. ΛΔ. 1. 2.

Ὁ Ἀθηναῖος Θεμιστοκλῆς εἶχε συνήθειαν νὰ λέγῃ: Ὁ υἱὸς
 μὲ ἐξουσιάζει τὴν μητέρα τε· καὶ τὴν καταπείθει ὅτι αὐτὸς
 θέλει, καὶ ἐκεῖνη νὰ θέλῃ. Ἡ μήτηρ τῷ υἱῷ μὲ, ἐξουσιάζει
 ἐμέ: Ἐγὼ ἐξουσιάζω τὰς Ἀθηναῖας: Οἱ Ἀθηναῖοι πάντας τὰς
 Ἑλλήνας: Διοκλὴν ὁ υἱὸς μὲ ἐξουσιάζει πάντας τὰς Ἑλλήνας. Αὐ-
 τὸ τότε ἤθελεν εἰπῆ με ἀλήθειαν καὶ ὁ Ἐμμῶρ ὁ Εὐαῖος περὶ
 τῷ υἱῷ αὐτοῦ τῷ Συχέμ. Εἶδεν ἔτος ὁ νέος τὴν κόρην Δείναν
 τὴν θυγατέρα τῷ Ἰακώβ, καὶ ἠράσθη αὐτῆς, καὶ ἐκοιμήθη
 μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν: ὅθεν ἐπιθυμῶν νὰ ἔχῃ
 καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὴν ἐρωμένην εἰς ἰδίαν γυναῖκα, καταπείθει
 ὁ υἱὸς τὸν Πατέρα· ὁ Πατήρ καταπείθει ἅπαντας τὰς πο-
 λίτας· καὶ ὁ Λαὸς ὅλος συγκαταπείθεται ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐ-
 τῇ ἡμέρᾳ νὰ περιτμηθῶσι τὴν ἀκροβυστίαν αὐτῶν, κατὰ τὸ
 ζήτημα τῶν υἱῶν τῷ Ἰακώβ, καὶ ἀδελφῶν τῆς ἐρωμένης·
 διότι κατὰ ἄλλον τρόπον, ἀδέμιτον ἔτοι ἐνόμιζον τὴν μετὰ
 τῶν ἀπεριτμητῶν συγγένειαν. Μεγάλῃ δυνάμει ἔπρεπε νὰ
 εἶχεν ὁ Ἐμμῶρ εἰς ἅπαντα τὸν Λαὸν ἐκείνον, διὰ νὰ τὰς κα-
 ταπείσῃ ἔτιως εὐκόλως νὰ ὑποφέρῃ τὴν τόσον ὀδυνηρὰν πλη-
 γήν, τὴν ἐκ τῆς περιτομῆς, καὶ τὴν ὅλως ἐκδεσμον παρ' αὐ-
 τοῖς καὶ ἀήθῃ ἀκροτηρίασιν, διὰ τὸν ἔρωτα ἑνὸς παιδὸς τῷ
 υἱῷ τε. Ἀλλὰ μεγάλῃ τὴν δυνάμει ἔπρεπε νὰ εἶχε καὶ οὗτος εἰς
 τὴν ψυχὴν τῷ Πατρός τε, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ τὸν καταπείσῃ,
 νὰ ἐπιβάλλῃ τόσον βαρὺ καὶ ἀλγεινὸν τραῦμα εἰς τὸν ἄθλιον
 ἐκεῖνον Λαόν τε. Πλὴν γίνονται τὰ τοιαῦτα, καί τοι δοκῶν-
 τα παράδοξά τε καὶ σχεδὸν ἄπιστα. Ἀφ' ἧς συγκατανεύσεν οἱ
 ἔγγιστοι τῷ θρόνῳ, αὐτοὶ συνεφέλικται κατὰ διαφόρους τρόπους,
 τὰς λοιπὰς τὰς ἐν ὑπεροχαῖς καὶ ἀξιώμασι λαμπρυνόμενες· ἔτοι
 συμπαρασύρουν τὸν Λαόν, οἱ ἐκ τῷ Λαῷ ἀλλήλους, καὶ ἀκολουθεῖ-
 σιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον ὥσπερ τὰ πρόβατα. Οὐαὶ εἰς ἕνα Λαὸν
 ὑπήκοον ἑνὸς Βασιλέως κατεξουσιαζομένῳ, εἴτε ἀπὸ τὴν ἀφρο-
 σύνην τῆς ἰδίας συζύγου, εἴτε ἀπὸ τὴν ἐμπαθεῖ καὶ ἀκάλαστον

ὄρεξιν ἐνὸς ἡγαπημένου ἐκτόπως υἱῷ. Λαὸς δυσυχὴς καὶ πα-
νάθλιος! Ἰδὲ τί ἔπαυε τῷ Ἐμμῶρ ὁ Λαὸς ὑπὸ τοιάτῃ Βασι-
λέως βασιλευόμενος. Ἀφ' οὗ, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ βέλη-
μα τῷ Δυνάσει περιτμηθέντες, εὐρίσκονται τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς
περιτομῆς ἡμέραν, ἐπάνω εἰς τὴν σφοδροτέραν καὶ ὀδυνηροτέραν
τῆς πληγῆς αἰσθησιν, βλέπν ἐνωπλισμένους τὰς υἱὰς καὶ τὰς
δέλφους πάντας τῷ Ἰακώβ κατεπάνω των, καὶ μὴ ἔχοντες δύνα-
μιν νὰ ἀντισταθῇ, πίπτουσιν οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς ἡδὴ τραυμα-
ταί, νῦν πρόχειρα σφάγια ἐν σώματι πολεμικῆς μαχαίρας·
καὶ ἡ πόλις αὐτῶν λεηλατεῖται καὶ διαρπάζεται. Ταλαίπωροι
καὶ τρισάθλιοι ἄνθρωποι, ὅσοι ἡγεμονεύονται ὑφ' ἐνὸς Βασιλέ-
ως, ὅς τις προκρίνει τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὀρέξεως τῶν οἰκείων,
ὑπὲρ τὴν τῶν ὑπηκόων ἄνεσιν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ σωτηρίαν. (α).

§. 45'.

Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος Κυρίε; ἢ τίς σή-
σεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτῷ; Ἀΐδιος χερ-
σὶ, καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ.

Ἰδὲ Θεῖαν ἐντολὴν οἱ πιστοὶ ἐκπληρῶντες, ἀναβαίνομεν
εἰς Βαιθὴλ, (τὸ Βαιθὴλ ἐρμηνεύεται οἶκος Θεοῦ·)
μὲ σκοπὸν δὲ ἀναβαίνομεν, διὰ νὰ σήσωμεν ἐκεῖ (ὡς ὁ Ἰα-
κώβ) θυσιαστήριον τῷ Κυρίῳ, καὶ νὰ προσφέρωμεν θυσίαν αἰ-
νέσεως καὶ εὐχαριστίας, θυσίαν κατανύξεως καὶ ἐξιλεώσεως,
θυσίαν τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ εὐάρεσον καὶ εὐπρόσδεκτον. Κα-
λὴ ἡ πρόθεσις τῆς ψυχῆς, ἅγιον τὸ προβαλλόμενον, καὶ ἐ-
πιχειριζόμενον ἔργον, ἀξιέπαινος καὶ ἀξιόμιθος ἡ εὐσέβεια.
Ἀλλὰ πρέπει πρῶτον νὰ ἀπαρνηθῶμεν καὶ νὰ ἀπορρίψωμεν

Ἐφ' ἡμῶν μακρὰν τὰ διάφορα πάθῃ μὲ τὰ ὅποια θεοποιῶμεν τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ματαιότητα. Πρέπει νὰ καθαρῶμεν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἀνομιῶν τὰς ἀκαθαρσίας, αἱ ὅποιαι μᾶς καταμολύνουσι. Πρέπει νὰ ἀπεκδυθῶμεν τὸ ῥυπαρὸν φόρεμα τῆ παλαιῆ ἀνδρώσεως, καὶ νὰ ἐνδυθῶμεν τὸν ἀνθρωπινὸν τὸν νέον, τὸν ἀνακαινέμενον. Νὰ μεταβάλλωμεν τὴν ἡμῖν συνήθῃ ἕως τῆ νῦν δυσπολιτευσίαν, νὰ μεταμορφώσωμεν τὴν προτέραν ζωὴν, νὰ μεταρρυθμίσωμεν, εἰς ἓνα λόγον, καὶ ἐννοίας, καὶ λόγου, καὶ πράξεως, καὶ νὰ φέρωμεν εἰς ἔργον ἐκεῖνα ὅπῃ ὁ Ἰακώβ ἐπρόσβαλε, „τῷ οἴκῳ „αὐτῷ, καὶ πᾶσι τοῖς μετ' αὐτῷ,” ὅταν ἀπὸ Σηκίμων ἐτοιμάζεται ἐκ θεῖς προσάγατος νὰ μεταχωρήσῃ εἰς Βαιθὴλ: „Ἄρατε τὰς θεὰς τὰς ἀλλοτρίους τὰς μεθ' ὑμῶν, καὶ ἀλλάξατε τὰς σολὰς ὑμῶν· καὶ ἀνασάντες ἀναβῶμεν εἰς Βαιθὴλ. (α).

Αὐτὴν ὅπως τὴν τοιαύτην ἀπάρνησιν καὶ μετάρμοσιν τῆς προτέρας ἡμῶν ζωῆς καὶ πολιτείας, δὲν πρέπει μόνον νὰ τὴν παύσωμεν, ὥστε νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν τόπον τὸν ἅγιον, εἰς ὃν προσκαλέμεθα νὰ ἀναβῶμεν· δὲν πρέπει νὰ καθαρῶμεν καὶ νὰ ἀλλάζωμεν τὰς κακὰς ἡμῶν σολὰς ταύτας πρὸς καιρὸν μόνον, ὥστε νὰ προσερχθῇ ἡ θυσία ἡμῶν, καὶ ἕως ἡ τελειώσῃ ἡ Ἐορτὴ ἣν ἐπιτελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ ἐξῆς μετὰ ταῦτα, διὰ βίης παντὸς καὶ πάντοτε, τοιστρόπως πρέπει νὰ εὐρισκώμεθα παρесеκυσμένοι. Αὐτοὶ οἱ ἀλλότριοι θεοὶ, τὰς ὁποίας ἕως τώρα ἐπροσκυνήσαμεν, αὐτὰ τὰ βδελυρὰ εἰδωλα, ἔμπροσθεν εἰς τὰ ὅποια ἕως τῆ νῦν ἐγονατίζαμεν, αὐτὰ τὰ ἄωρεπῇ ἐνδύματα, δι' ὧν ἕως τῆ παρόντος ἐσολιζόμεθα, πρέπει νὰ κατακρυφθῇ εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἀπὸ τὸν ὅποιον ἀναχωροῦμεν· νὰ καταχωσθῇ, νὰ μένεν ἀδηλα καὶ ἀφαντα ἕως

(α) Γεν. ΛΕ. 2.

τέλως. Οὕτως ἐπαίησαν τότε οἱ μετὰ τῷ Ἰακώβ. „Ἐδωκαν
 „ τῷ Ἰακώβ τὰς θεὰς τὰς ἄλλοτρίους, αἱ ἦσαν ἐν
 „ ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν
 „ κατέκρυψεν αὐτὰ Ἰακώβ ὑπὸ τὴν Τερέβινθον τὴν ἐν Ση-
 „ κίμοις· καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. (α).

Λέγουσι τινὲς, ὅτι μετὰ χρόνους πολλὰς ὕσερον, ἐξανέ-
 σκαψαν ἐκεῖθεν οἱ Σαμαρεῖται αὐτὰ τὰ εἰδῶλα τὰ ὑπὸ τῷ
 Ἰακώβ κατακρυφθέντα, καὶ τὰ μετεχειρίσθησαν εἰς τὴν λα-
 τρείαν αὐτῶν τὴν δυσσεβῆ καὶ παράνομον. Ἄλλοι παραδίδου-
 σιν, ὅτι ὁ Σολομὼν τὰ ἔλαβεν εἰς χρῆσιν ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς
 τοῦ Ναοῦ· δὲν ἠξέειρω ποίαν. Αἱ τοιαῦται Ῥαββινικαὶ παρα-
 δόσεις δὲν εἶναι τόσον ἀξιόπιστοι. Ἡμεῖς μένομεν εἰς τὴν ῥῆ-
 σιν τῆς Θείας Γραφῆς, καὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν Ἐβραϊστικῶν
 τα, καὶ λέγομεν: Ὅτι τὰ ὑπὸ τὴν ἐν Σηκίμοις Τερέβινθον
 κατακρυφθέντα εἰδῶλα ἔμειναν ἄφαντα παντελῶς. „ Καὶ
 κατέκρυψεν αὐτὰ Ἰακώβ ὑπὸ τὴν Τερέβινθον
 τὴν ἐν Σηκίμοις, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ ἕως τῆς
 σήμερον ἡμέρας.” Ἐπειδὴ ἐξαιρεμένης τῆς τῶν Ῥαββί-
 νων, καὶ τῶν ἄλλων ῥηθείσης παραδόσεως, ἐδεμίαν ἀλλαχόθεν
 μαρτυρίαν ἔχομεν περὶ τέτε βεβαίαν καὶ ἀναμφίβολον. Ἄλλ’
 ὅμως, ἂν καὶ τῶν δύο τέτων παραδόσεων, ἢ τὴν μίαν συγ-
 χωρήσωμεν, ἢ τὴν ἄλλην, ἡμεῖς πάλιν λέγομεν, εἰς προ-
 σάρμοσιν τῆς ἡθικῆς Διδασκαλίας, τὴν ὁποίαν ἐνταῦθα δι-
 δασκόμεθα· λέγομεν εἶπα, ὅτι οἱ μετὰ καιρὸν ὕσερον, πο-
 λὺν ἢ ὀλίγον, πᾶς προκεχωσμένα αὐτῶν πάσῃ ἐξαναπαύ-
 σαι, καὶ ἕνα τρόπον καὶ μόνον συγχωρεῖται νὰ τὰ ἀνα-
 καλῶσι πάλιν εἰς τὸ φῶς, διὰ νὰ τὰ κλαῖν, καὶ νὰ τα-
 λανίζεν ἑαυτοὺς μετὰ τὴν ἐνδύμησιν λυγόμενοι, συντριβόμενοι,
 καταταπνόμενοι, καὶ εἰλικρινῶς ἕως αὐτοῖς μετανοῶντες, ὅτι

(α) Γεν. 48. 4.

ποτέ τὰ ἐλάτρευσαν καὶ τὰ ἐθεράπευσαν. Ἐπειδὴ τοιαυτοτρόπως τὰ μεταχωνεύουσι πρὸς διάρθρωσιν αὐτῶν, καὶ τὰ μετασχηματίζουσιν εἰς χεῖρσιν μεταλαμβάνοντες αὐτὰ, πρὸς οἰκοδομὴν τῆ Ναῦ, ὡς ὁ Σολομών, κατὰ τὴν δευτέραν τῶν εἰρημένων παραδόσεων. Ἐκεῖνοι ὅμως ὅπῃ ἀποκαθίστῃσι τὰ ἐαυτῶν εἰδῶλια εἰς τὸ πρότερον σχῆμα ὡς κατὰ τὴν πρώτην οἱ Σαμαρεῖται· ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν προλαβῶσαν αὐτῶν περιποίησιν καὶ θεραπειάν, εἶναι ἀληθῶς Σαμαρεῖται, δύσθεσι, βδελυκτοὶ πάντα, καὶ ἀποτρόπαιοι.

§. γή.

Προετοιμασία εἰς προσέγγισιν τῆς Ἱερᾶς καὶ
μουσικῆς Τραπέζης τῆς Θείας Εὐχαριστίας,
διὰ τῆς προαπαιτεμένης καθάρσεως.

Ὅσοι ἐτοιμάζεσθε νὰ ἀναβῇτε εἰς τὸ ὑψηλὸν ὄρος τῆς μουσικῆς Τραπέζης, διὰ νὰ γενῇτε μέτοχοι τῆς Φρικτῆς Θυσίας τῆ ὑπὲρ ἡμῶν σφαγιασθέντος Ἀμνῶ· μιμῆθητε τὰς πρὸς οἰκτιὰς καὶ ἀκολούθως τῆ Πατριάρχου Ἰακώβ, ὅταν ἐτοιμάζοντο νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸ ὄρος Βαιθὴλ. „Ἄρατε καὶ ὑμεῖς (ὡς „ἐκεῖνος τότε) τὰς θεὰς τὰς ἀλλοτρίους τὰς μεθ’ ὑμῶν, ἐκ μέσων ὑμῶν.” (α). Ἄφετε αὐτὰς τὰς θεὰς τῆ Κόσμου καὶ τῆς ματαιότητος· τὰς ὁποῖας διὰ τῆς ἁμαρτίας ἕως τῶρα ἐθεραπεύετε καὶ ἐδεδεύετε. Ἀπορρίψατε αὐτὰ τὰ εἰδῶλα τῶν παθῶν καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ ὀρέξεων, τὰ ὅποια ἕως τώρα σκλωμένα εἶχετε εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὰ ἡσπάζεσθε, καὶ καὶ τὰ ἐπεριβάλλετε μὲ ὅλας τῆς ψυχῆς τὰς δυνάμεις. Ἄρατε: ἀπορρίψατέ τα πολλὰ μακρὰν, μὲ μίαν εἰλικρινῆ συντριβὴν μετανοήσεως ἀληθῶς ψυχῆς, καὶ μὲ μίαν ἐξ ὁλοκλήρου ἀποχῆς, τελείαν ἀπόφασιν. Μιμῆθητε τὰς αὐτὰς ἔτι καὶ

(α) Γεν. ΑΕ. 4.

κατὰ τὸτο: Τὲς ἄλλοτρίως τέτης Θεὸς, τὰ εἰδώλιά σας αὐτὰ
τὰ μάταια, δότε τα εἰς τὸν Ἰακώβ τὸν Πνευματικόν σας Πα-
τέρα διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως, καθὼς ἔ τότε ἐκεῖνοι „ἔδωκαν
„τῷ Ἰακώβ τὲς Θεὸς τὲς ἄλλοτρίως οἱ ἦσαν
„ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν.” (α). Οἱ Πνευματικὸς σας Πα-
τὴρ, ἀφ’ ἧ παραλάβῃ τὴν κακὴν αὐτὴν ἔ καλὴν παρακατα-
θήκην, μὴ φοβεῖσθε, ὅχι: αὐτὸς δὲν τὴν δέχεται, ἔτε διὰ
νὰ τὴν καταδέσῃ, εἰς ἐπιστροφὴν, ἔτε διὰ νὰ τὴν μεταχειρι-
σθῇ, ἢ πρὸς ὠφέλειαν τὴν ἑαυτῶ, ἢ πρὸς ζημίαν σας· ἀλλὰ
τὴν παραλαμβάνει, καθὼς τὰ εἰδῶλια τῶν μετ’ αὐτῶ τότε,
παρέλαβεν ὁ Πατριάρχης: „Ὅς τις κατέκρυψεν αὐτὰ
„ὑπὸ τὴν Τερέβινθον, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ ἕως
„τῆς σήμερον ἡμέρας.” (β). Ομοίως ἔ ὁ Πνευματικὸς
ὑμῶν Πατὴρ, ὡ Χριστιανοί, τὰ εἰδώλιά σας, τὰ ἁμαρτήματά
σας, δηλ. ὅσα διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως εἰς αὐτὸν παραδώσετε,
τὰ κρύπτει ἔ αὐτὸς ὑπὸ τὰς ῥίζας μιᾶς ἱερατικῆς Τερεβίνθου,
ἐξ ἧς ἀποσάξει ἢ ψυχοφελὲς ῥητὴν τῆς τῶν ἁμαρτημάτων
ἀφέσεως. Ναί, μὴ φοβεῖσθε: τὰ κρύπτει, τὰ καταχώνει
εἰς βάθος, τὰ καταθάπτει: εἰς τρόπον ὅτι, μητέτις ἄλλος
πλέον τὰ βλέπει, ἀλλὰ μὴδὲ αὐτὸς ἰδὶα τὰ ἀναθεωρεῖ, ἀφ’
ἧ ἀπαξ τὰ ἤκουσεν ἐν ἐξομολογήσει, ἔτε κατὰ ἐπενδυμήσιν ὅ-
λως τὰ ἀναλογίζεται. Καὶ δὲν ἀπομένει λοιπὸν εἰς ἐσῆς,
μετὰ τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἁνομιῶν, ἔ πλημμελημάτων, ἔ-
τε φόβος τῆς τέτων ἀνακαλύψεως ἐπὶ τῆς γῆς, ἐδ’ ὑποψία
τῆς ἐξ αὐτῶν αἰσχύνης ἔ ἀτιμίας. Διότι ἐχὶ μόνον αὐτὰ τοι-
στοτρόπως γίνονται ἄφαντα, ἀλλὰ ἔ ἐξεδενώθησαν ὁλοτελῶς,
ἔ ἀπώλονται, ὡς ἀνυπόστατα τῶ λοιπῶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.
„Καὶ κατέκρυψεν αὐτὰ Ἰακώβ ὑπὸ τὴν Τερέ-
„βινθον, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σήμε-
„ρον ἡμέρας.”

(α) Γιν. ΔΕ. 4.

(β) Αὐτ.

§. 45.

Ὁ κατα τῆ ἀγαπητῆς φύγος, εἰς τὰς ἀκοὰς
τῆ αὐτὸν ἀγαπῶντος ἀνίσχυρος.

Δὲν ἐπιδέχεται πληροφορίαν εὐκόλως, εἰς τὰς κατηγορίας ὅσας ἀκέσῃ παρὰ τῆς φύγοντος, ὅς τις ἐκτόπως ἀγαπᾷ τὸν ψεγόμενον. Ψέγυσιν οἱ ἀδελφοὶ τὸν Ἰωσήφ πρὸς τὸν αὐτῶν Πατέρα τὸν Ἰακώβ· καὶ ὁ φύγος, καθὼς ἡ Γραφή τὸν παρασαίνει, δὲν ἦτον μικρός. „Κατήνεγκαν δὲ Ἰωσήφ φύγον πονηρὸν πρὸς Ἰσραὴλ τὸν Πατέρα αὐτῶν.” Ἀλλ’ ἡ Γραφή τί συνάπτει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον εὐθὺς ἀμέσως; „Ἰακώβ δὲ ἠγάπα τὸν Ἰωσήφ, παρὰ πάντα τὰς ἡμέρας αὐτῆς. (α). Δὲν ἠξεύρω, ἂν ὁ ὁποῖος δῆποτε ἐκεῖνος πονηρὸς φύγος, ἦτον κατηγορία ἀληθινή, ἢ διαβολὴ καὶ συκοφαντία, πλεομένη ὑπὸ κακίας καὶ φθόνου, καθὼς κοινῶς οἱ Ἑρμηνευταὶ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ἀποφαίνονται. Τέτο εἶναι βέβαιον ὅμως, ὅτι ὁ γέροντος ἠγάπα τὸν ἐγκαλούμενον, καὶ τὸν ἠγάπα κατ’ ὑπερβολὴν, ὅτι „υἱὸς γήρως ἦν αὐτῷ.” Οὗτος ἡ κατηγορία τῶν ἀδελφῶν, εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ὑπεραγαπῶντος τὸν κατηγορηθέντα υἱὸν Πατρὸς, δὲν ἔλαβεν ἰσχύν. Ἐκεῖνοι ψέγυσιν, καὶ φύγον πονηρὸν: τρεῖς εἰς, ὅχι ἐλαφρὸν, ἀλλὰ βαρύντινα, καὶ εἰς ὀργὴν καὶ νέμεσιν κινήσαι τὸν Πατέρα δυνάμενον· καὶ ὁ Πατὴρ ἀντὶ τὰς παροργισθῆ, ἐπιστολίζει τὸν ψεγόμενον, μετὰ ἱμάτιον καινὸν καὶ ἀνθρόν. „Ἐποίησε δὲ αὐτῷ χιτῶνα ποικίλον.” (β) Τυφλὸν ἡ ἀγάπη πολλὰκις ἀγκαλὰ, ἐδῶ δὲν ἦτον ἡ τῆς Ἰακώβ πρὸς τὸν Ἰωσήφ μία ἀγάπη τετυφλωμένη· διότι ὁ Ἰωσήφ ἦτον, κα-

(α) Γεν. 42. 2. 3.

(β) Αὐτ.

Ὡς ἐφάνη δι' ὅλα τὰ βίαι αὐτῆ, καὶ εἰς ἀπάσας αὐτῆ τὰς περιπετείας, καὶ περισάσεις, καὶ πράξεις, ἀγάπης τῷ ὄντι καὶ τιμῆς ἄξιον. „Ὅτι γὰρ ἐξαιρέτοις ἀρεταῖς, καὶ ἔτι μειράκιον νέον, ἔδειξε καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα ἡλικία, καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ἀρετὰς ἀπολέσασα, ἀλλὰ καὶ αὐξήσασα, καὶ συνηβᾶν παρασκευάσασα.” (α).

§. ρ'.

Ἡ παρὰ τῶν κοινῶν γονέων ἐπίσημος καὶ διαφέρουσα σοργὴ πρὸς ἓν τῶν τέκνων, διεγείρει τὸν Φθόνον εἰς τὰ ἄλλα.

Οἱ Γονεῖς ὅταν ἐξαιρέσιν εἰς τὴν ἀγάπην τὸ ἓν ἐκ τῶν αὐτῶν τέκνων, ἀντὶ τὰ ὠφελήσεν αὐτὸ, περισσότερον τὸ βλάπτειν. Διότι διακρίνοντες το ἐπιδήλως, καὶ οἷον προτιμῶντες αὐτὸ πρὸ τῶν ἄλλων, κινῶσι τὰυτα εἰς Φθόνον, καὶ εἰς ἀπέχθειαν κατ' ἐκείνους. Ἐχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ παράδειγμα εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ὁ Πατὴρ Ἰακώβ αὐτὸν ὑπερηγάπα, αὐτὸν ἐξεχώριζεν ἀπὸ τῆς ἐπιλοίπης υἱότης, αὐτὸν ἐπεριποιεῖτο πρὸ πάντων, αὐτὸν ἐσόλιζεν ὑπὲρ ἅπαντας. Τὶ ἠκολούθησεν ἐκ τῆς τοιαύτης ἐξαιρέσεως; Ἡ τῷ πατρὸς προφανὴς ἐπὶ κλίσις, ἡ διήγειρεν, ἡ ἐπήυξησεν εἰς τῆς ἀδελφῶν τὴν κατὰ τῷ νεανίσκῳ δυσμένειαν· ὥς μὴ δυνάμενοι τὰ λαλήσαν ποτὲ πρὸς αὐτὸν εἰρηνικὰ, δὲν ἀνέπαυσαν τὸ ἐμφιλοχωρῆσαν ἐν αὐτοῖς πάθος, ἕως ὅτε τὸν ἐπιβλεύθησαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν. Ἡ τῷ Πατρὶ ἀγάπη ἡ ὑπερβάλλουσα, ἐγέννησε καὶ ἐδυνάμωσε τῶν ἀδελφῶν τὸ μῖσος κατὰ ὑπερβολὴν. „Ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆ ὅτι αὐτὸν, ὁ Πατὴρ φιλεῖ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτῆ, ἐ-

(α) Ἰσίδωρος ὁ Πηλεσιώτης.

„μίσησαν αὐτὸν καὶ ἐκ ἡδύνατο λαλεῖν αὐτῷ
„ἐδὲν εἰρηνικόν.” (α). Καθὼς ἐκεῖνοι ψέγουσι, καὶ ἔτος
κολίξει, ἕτως ἔτος φιλεῖ, καὶ ἐκεῖνοι μισῶσι· καὶ κατατὰ τὸ
πρᾶγμα ἐξ ἀντιπαθείας εἰς τὸ ἀντίστροφον.

§. ρά.

Μὴ ἀνακηρύττης τὰ σὰ πλεονεκτήματα,
ἢ εὐτυχήματα ἐνώπιον τῶν σὲ μι-
σούντων.

Μηδέποτε διηγηθῆς, μήτε καλὸν συνάντημα εὐπρα-
γίας, μήτε καλὴν προσδοκίαν ἐλπίδος ἔμπροσθεν εἰς ἀνθρώ-
πους, τὰς ὁποῖας γνωρίζεις· ὅτι δὲν ἔχουσι καθαρὰ σπλάγχ-
να εἰλικρινῆς ἀγάπης πρὸς σέ· Φυλάττε. Συμφέρει νὰ διη-
γῆσαι πρὸς αὐτὰς τὰ ἐναντία καὶ λυπηρὰ, ὅπως εἰς ἐσὲ συμ-
βαίνοσι, παρὰ τὰ αἴσια καὶ χαροποιὰ, τὰ ὅποια σοὶ συναντῶ-
σι. Διατί; Διότι ἂν εἰς αὐτὰς διηγῆσαι ταῦτα, τὰς ἐγκαίρεις
εἰς περισσώτερον μῖσος, καὶ εἰς ἀγριώτερον φθόνον ἐπάνω σε.
Τῆτο πολλοὶ τὸ πάχουσι, καὶ τῆτο τὸ ἔπαθεν ὁ Ἰωσήφ παρὰ
τῶν ἰδίων ἀδελφῶν αὐτῶ. Διηγεῖται πρὸς αὐτὰς τὸ καλὸν
καὶ αἴσιον ἐνύπνιον τὸ ὅποιον εἶδεν. Εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ Θέρος τὸ
ὅποιον ἐφαντάζετο ὀνειρώττων, τὸ δρᾶγμα τῶν ἀσχυῶν τὸ
ἐδικόν τε ἔσκεν ὑψηλὸν καὶ ὄρθιον, καὶ τὰ δράγματα τὰ ἐκεί-
νων, (ἦγον τῶν ἀδελφῶν αὐτῶ) ὑπέπιπτον πρὸς τὸ ὄρθιον τὸ
αὐτῶ, καὶ τὸ προσεκύνην. Εἶπεν ἄλλοτε διηγόμενος: ὅτι ἐν
ἄλλῳ ἐνυπνίῳ, ὃ ἥλιος, καὶ ἡ Σελήνη, καὶ ἑνδεκα Ἀΐερες (Φα-
νερὸν ὅτι ὁ Πατὴρ αὐτῶ, καὶ ἡ Μήτηρ, καὶ οἱ ἑνδεκα ἀδελφοί)
προσέφερον αὐτῷ ταπεινὴν τὴν ὑπόπτωσιν. Τὶ ἐκέρδιζεν ὁ νεα-

(α) Γεν. ΛΖ. 2.

νίσκος, ὅταν ἐξεσομάτιζε τοιαῦτα αἴσια καὶ εὐτυχὴ ὀνειρώγμα-
τα ἐνώπιον εἰς τὰς ἀδελφὰς ὅπως τὸν ἐμίσην; ἔδεν ἄλλο, παρ'
ὅσον ἵπεξέκαιε, καὶ ἐπήυξαν τὴν ἐκείνων δυσμένειαν ἐναντίον
τε. „Καὶ προσέθεντο ἔτι μισεῖν αὐτὸν, ἔνε-
„κεν τῶν ἐνυπνίων αὐτῆ. (α). Πολλὰ καλὰ ὁ γέρον
Πατὴρ προεῖδε τὸ παρακολέθημα, ὅθεν ἐπέπληξε τὸν νέον,
παραινῶν νὰ μὴ διηγῇται τοιαῦτα, ἐξ ὧν ἔδεν ἄλλο ἐδύνατο
νὰ κερδήσῃ παρὰ τὸ μῖσος τῶν αὐταδέλφων αὐτῆ, καὶ νὰ ἐξε-
ρεθίσῃ, καὶ νὰ παροξύνῃ ἔτι περισσότερο τὸν φόβον τὸν κατ'
αὐτῆ. „Ἀνακόπτει εὐφυῶς τῶν ἀκροωμένων τὸν φόβον, καὶ
„ἀφορήτως ἱστάσει καταχεόμενον τῆ νεανίσκου, τιθασσεύει τρό-
„πον τινά, καὶ καλεῖ πρὸς τὸ ἥμερον· ἐκ ἑᾶ δὲ τὸ μεираκίον
„τῇ τῶν ὁραμάτων ἐλπίδι καταλαζνεύεσθαι τῶν ἀδελφῶν.”
(β) Διὰ τῆς ἐπιπλήξεως ταύτης ὁ Πατὴρ καὶ ἐκείνων τὴν ζη-
λοφθορίαν θέλει νὰ καταπραῦνῃ, καὶ τότε τὴν ἀλαζονείαν νὰ
κατασεύλῃ. „Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Πατὴρ αὐτῆ.
„(γ). Ἀλλ' ὁ νεανίσκος ἐπρόλαβεν ἤδη, καὶ ἐξεσομάτισεν
εὐήθως τὰ ὀνειρά τε, ὅθεν ἐξέκαυσεν εἰς φλόγας τὸ πάθος τῶν
φθονερῶν ἀδελφῶν τε. „Ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελ-
„φοὶ αὐτῆ. (δ) Ὡς ἀρχησαν ἐξ ἐκείνου καὶ νὰ μελετῇ τὴν
ἀπώλειάν τε. κτλ.

§. ββ'.

Νικᾷ τις πολλάκις εὐκολώτερον, συγκαταβαί-
νων ἐν μέρει, καὶ συμφωνῶν ἐπιεικῶς τοῖς
ἄλλοις, ἢ τομώτερον καὶ σφοδρότερον δι'
ὅλα ἀντιδιατεινόμενος.

Ὅταν τις γνωρίζῃ, ὅτι ἀποτόμως δι' ὅλα ἀντίξες φερό-

(α) Γεν. ΑΖ 8. 9.

(γ) Αὐτ. 10.

(β) Κύριλ. Ἀλεξανδ.

(δ) Αὐτ. 11.

μενος, δὲν ἰσχύει νὰ ἐκτελέσῃ πληρέστατα τὸν σκοπόν τε, συμ-
φέρει νὰ ὑποκόψῃ μέρος τῆς γνώμης αὐτῆ, συγκαταβαίνων
ὅπως ἐν εἰς τὸν ὑπεναντιόμενον, ἵνα δυνήσῃ διὰ τῆς κατὰ τι
παραχωρήσεως νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ὑπόλοιπον τῷ σκοπῷ αὐτῆ, ἢ
ἐν τελευταίον τὸ ὅλον. Τὸν κανόνα τῆς φρονήσεως τὸν
ἐμεταχειρίσθῃ εὐκαίρως ὁ Ῥεβὴμ, ἐν διεφύλαξε τὸν Ἰωσήφ
ἀπὸ τὰς μαιφόνες τῶν ἐπιλοίπων ἀδελφῶν χειρας. Οἱ ἀ-
δελφοὶ ἀπεφάσισαν τῷ παιδαρίῳ τὸν θάνατον κοινῇ γνώμῃ·
„Δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν. (α). Οἱ Ῥεβὴμ δὲν ἤ-
θελε τὴν ἀνόσιον ἀδελφοκτονίαν. Τὴν νὰ κάμῃ; νὰ ἀντιπαρα-
στή κατὰ πρόσωπον ὁ εἰς πρὸς τὲς δέκα; νὰ δοκιμάσῃ μὲ δεήσεις
ἐν ἰκεσίας νὰ καταμαλᾷ τὴν σκληρότητα τῶν μισαδέλφων
ἐκείνων καρδιῶν; νὰ ἀγωνισθῇ διὰ λόγων νὰ παραστή τὸ
βάρος τῷ ἄθεσμῳ ἐν παραλόγῳ τολμήματος; νὰ ἀντιδίσχυρι-
σθῇ εὐτόνως, ὅτι ἄτοπον εἶναι ἐν αἰσχρὸν νὰ ἐνοχλήσῃ ὅλως
τὸν νεώτερον ἀδελφόν, ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἀποστείλῃ ἀνε-
νόχλητον ἐν ἀνεπηρέασον παντελῶς εἰς τὸν Πατέρα; Ὁχι: μὲ
ὅλως τέτοις, ἐν παρομοίαις ἄλλαις τρόποις, ὅσας ἤθελε μεταχει-
ρισθῇ, ἐσοχάσθῃ ὅτι ἐδὲν ἐδύνατο νὰ κατορθώσῃ, ἀλλ' ἐμελλε
μάλισα ἐν νὰ παροξύνῃ τὴν λύσσαν εἰς αὐτὲς περισσότερον·
ἐν ὁ Ἰωσήφ ἀναμφιβόλως ἐμελλε νὰ ἀποθάνῃ, ἂν ὁ Ῥεβὴμ
ἀνελάμβανε τὴν τέττε προσασίαν σφοδρότερον. Ἐμεθοδεύσθῃ
τρόπον ἄλλον εἰς τὴν περίσασιν συνετώτερον· ἐν σχηματιζόμε-
νος ὅτι συντρέχει ἐν αὐτὸς, ἐν συμφωνεῖ μὲ τὴν γνώμην τὴν
ἐκείνων, προβάλλει μόνον συμβουλευτικῶς νὰ μεταβάλλῃ τῷ
θανάτῳ τὸ εἶδος: Καὶ ἄς θανατωθῇ, (λέγει) ἀλλ' ὅχι ἀπὸ τὰς
χειρας τὰς ὑμετέρας: „Οὐ παταξομεν αὐτόν... Μὴ ἐκ
„χέεσσι αἵμα... Χεῖρα μὴ ἐπενέγκῃτε αὐτῷ.“ Μὴ
ἐσεῖς, μὴ εἰς τῷτο φθάσητε, ὥστε νὰ ἐπιχειρισθῇτε αὐτοὶ νὰ

(*) Γεν. ΑΖ. 20.

τὲ χύσετε τὸ αἷμα: „Μὴ ἐκχέητε αἷμα.” Ἰδὲ ἐκεῖ: ἄς τὸν ῥήσωμεν μέσον εἰς ἓνα ἀπὸ τὰς βασιεῖς λαύκας τὰς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, καὶ ἐκεῖ ἄς ἀποθανῇ. Αὕτη ἡ τῷ Ρεβὴμ συμβελὴ διέσωσε τὸν Ἰωσήφ. Τὸν ἐκαταβήβασαν εἰς τὸν λαύκον: μετέπειτα κατὰ τὴν συμβελὴν ἑτέρῃ πάλιν ἀδελφῷ τῷ Ἰούδα, τὸν ἀνείλκυσαν ἐκείθεν, καὶ τὸν ἐπώλησαν εἰς τὰς Ἰσμαηλίτας ἐμπόρους· οἱ Ἰσμαηλίται ἀκολούθως τὸν μετεπώλησαν, εἰς τὸν τῷ Βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ἀρχιμάγειρον Πετεφρῆν· καὶ ἐκεῖ ὁ Ἰωσήφ, μετὰ πολλὰς ἄλλας περιστάσεις τε καὶ περιπετείας, εἰς τὰς ὁποίας ἐγύμνωσεν ἱκανῶς τὴν ὑπομονήν τε, καὶ ἔδειξε λαμπρῶς τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τὴν ἀρετὴν καὶ ἀξιοπρέπειαν, κατεσάφη τέως καὶ δεύτερος Βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, καὶ εἶδε τέλος πάντων προσκυνητὰς ἐνώπιον αὐτοῦ προσπεσόντας τῇ ἀληθείᾳ, ἐκείνους τὰς ἀδελφούς τὰς ὁποίας ἀμέως ἤθελεν ἰδῆ φονευτάς τε, ἃν ὁ Ρεβὴμ δὲν ἤξευρε νὰ οἰκονομήσῃ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν, καθ' ὃν τρόπον εἶπαμεν.

§. γ'.

Πόλις ἄπορνος μακαρισή.

Ὅταν πεμφθεῖς ὁ ποιμὴν ὁ Ὀδομαμίτης μετὰ τὸν ἔριφον, διὰ νὰ λάβῃ ὀπίσω τὸν ἀρῥαβῶνα, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσῃ ὁ τῷ Ἰακώβ υἱὸς Ἰούδας, εἰς τὴν γυναῖκα μετ' ἧς προλαβὼν ἐπόρνευσε, μὴ εὐρίσκων αὐτὴν ἡρώτα τὰς ἀνδρας τὰς ἐκ τῆς χώρας· „Πῶς ἐστὶν ἡ πόρνη, ἡ γενομένη ἐν Αἰνὰν, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ;” (α) Α' Μ' οἱ ἄνδρες οἱ ἐρωτώμενοι ἀπεκρίθησαν: „Οὐκ ἦν ἐν ταῦτα πόρνη.” (β). Ὅθεν ἐπιστρέψας πρὸς τὸν ἀποσειλάντα Ἰούδα ὁ ποιμὴν ὁ ἀπεσάλμενος, ἀνέφερεν ὅτι τὴν πόρνην δὲν εὗρεν: „Οὐχ εὗρον.”

(α) Γεν. ΛΗ. 20. 21.

(β) Αὐτ.

καὶ εἰς πίεωσιν ἀνήγγειλε καὶ τὴν κοινὴν μαρτυρίαν τῶν ἐν-
τοπίων: ὅτι εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον παντελῶς δὲν εὐρίσκετο
πόρνη: „Καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκ τῆ τότε λέγῃσι,
„μὴ εἶναι ὥδε πόρνην.” (α) Μακαρία ἡ πόλις, ἥς οἱ
πολιταὶ ἡμπορῶν νὰ δώσῃν περὶ αὐτῆς μίαν μαρτυρίαν τοιαύτην:
„Οὐκ ἔστιν ὥδε πόρνη. Τόσον μακαρία, ὅσον δυσέμετος.

§. ρδ'.

Εἰς τὰ ἴδια ἑαυτῶν πταίσματα γινόμεθα
συγγνωμονικοὶ, εἰς τὰ τῶν ἄλλων κρι-
ταὶ ἀυσηρότατοι.

Με ποίαν συνειδήσιν ὁ τῆ Γ' αὐτῶν Γ' ἔδας, ὅταν εἰς αὐτὸν
ἀνηγγέλθῃ: „ὅτι ἐκπεπόρνευκε Θάμαρ ἡ νύμφη-
„σε: με ποίαν (λέγω) συνειδήσιν, ἐνθὺς ἀποφασίζει νὰ τὴν
καύσῃ; „Εἰξαγάγετε αὐτήν, καὶ κατακαύθη-
τω;” (α) Δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνθυμηθῇ, ὅταν ἀπεσόμιζε τὴν
σκληρὰν ταύτην ἀπόφασιν, ὅτι καὶ αὐτὸς πρὸ τριῶν ἡδὴ μηνῶν
ἐπόρνευσεν; Α' Μ' ἐκεῖνο τὸ ἁμάρτημα τὸ ὅποιον καὶ αὐτὸς ἐτέ-
λεσε, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἔυκολα ἐσυγχώρει, τὸ καταδικάζει μὲν
τόσην ἀυσηρίαν, εἰς ἐκείνην, ἡ ὁποία ὡς καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ κα-
τέπραξεν; Εἰσὺ ἐπόρνευσας καὶ ζῆς, καὶ αὐτὴν διατὶ σὲ εἶπαν
ὅτι ὁμοίως ἐπόρνευσεν, ἀποφασίζεις ζῶσαν νὰ τὴν κατακαύσῃ;
Α' κὼ ὅτι τῆς Θάμαρ ἁμάρτημα πολλοὶ τὸ κρίνῃσι βαρί-
τερον παρὰ τὸ τῆ Γ' ἔδα. Ὁ Γ' ἔδας (λέγῃσιν) ἐλευθέρος ὢν,
ἐπλησίασεν ὡς εἰς γυναῖκα ἐλευθέραν. καὶ ἡ ἀπλὴ ὁμιλία τῆ
ἐλευθέρας μετὰ τῆς ἐλευθέρως, φαίνεται ὅτι εἰς ἐκεῖνα τότε
τὰ Ε' ἔδην, ἦτον συγγνωσὴ καὶ ἐπιτετραμμένη. Α' Μ' ἡ Θάμαρ

(α) Γεν. ΑΗ. 24.

ἤξευρεν ὅτι παρὰ τῷ πενθερῷ εἶχε διοριδῇ εἰς γυναῖκα καὶ τῷ τρίτῳ αὐτῷ ἢ τῷ Σηλῶμ, ἀφ' ἧς ἔτος ἡλικιωδῇ, ὅθεν εἶχε τὴν εἰδήσιν, ὅτι ἦτον τρόπον τινὰ μεμνησμενῆς: καὶ τὸ ἔγκλημα αὐτῆς διὰ τῆτο δὲν ἦτον ἀπλῶς πορνεία, ἀλλ' ἦτον ἔγκλημα μοιχείας. Πρὸς δὲ τέτοις ὁ Ἰῆδας ἐνόμιζε (λέγουσι) τὴν γυναῖκα μεθ' ἧς συνευρέθη, παντάπασιν ξένην τῆς συγγενείας αὐτῆς, καὶ μακρὰν τῆς κοινωίας τῷ ἰδίῳ αἵματι. Ἀλλ' ἡ Θάμαρ δὲν ἤμπορεσε νὰ μὴ ἡξεύρῃ, ὅτι ὁ Ἰῆδας ἦτον αὐτῆς πενθερὸς, καὶ τὸ ἔγκλημα ἐπομένως ἤρχετο εἰς αἰμομιξίαν.

Ἀλλ' ὑπὲρ ταύτης πάλιν δύναται νὰ ἀπαντήσῃ: ὅτι ὁ σκοπὸς τῷ Ἰῆδᾳ ἦτον ἀφ' ἑνὸς μέρους, διὰ τῆς χρονοτριβῆς νὰ ἀπατήσῃ τὴν αὐτῆς νύμφην, καὶ δὲν εἶχε γνώμην νὰ τὴν ἐπι-
 νυμφεύσῃ ποτὲ μετὰ Σηλῶμ τῷ τρίτῳ ἢ αὐτῇ, φοβόμενος μή-
 πως ἀποθάνῃ καὶ ἔτος καθῶς καὶ Ἡρ' ὁ πρωτότοκος, καὶ Ἀὐνὰν
 ὁμοίως ὁ δευτερότοκος, μετὰ τὸς ὁποῖους αὐτὴν προενύμφευσεν:
 „Εἶπε γὰρ, μήποτε ἀποθάνῃ καὶ ἔτος, ὥσπερ καὶ
 „οἱ Ἀδελφοὶ αὐτῆς.” (α) Καὶ ἡ ἐλπίς τῆς Θάμαρ ἐκ
 τῷ ἄλλῳ μέρει ἐξέλιπεν, ἀφ' ἧς καὶ ἡλικιωθέντα τὸν Σηλῶμ
 ἤδη, ὅμως εἰς ἄνδρα μετ' αὐτῆς δὲν τὸν ἐσύναπτε. Καὶ τὴν ὑ-
 ποψίαν ταύτην τῆς παρ' αὐτῇ ἀδικουμένης νύμφης αὐτῆς, ὁ
 πενθερὸς ὕστερον φαίνεται ὅτι τὴν ἐγνώρισεν εὐλογον, ὅθεν καὶ
 τὴν ἐδίκαιωσε. „Δεδικαίωται Θάμαρ, ἡ ἐγώ· ἢ ἐνε-
 „κεν ἢ ἐδωκα αὐτὴν Σηλῶμ τῷ υἱῷ μου.” (β) Δύ-
 ναται τις προσέτι εἰς ἀπολογίαν τῆς Θάμαρ νὰ εἰπῇ: ὅτι
 αὕτη δὲν ἐκινήθη εἰς τὴν μετὰ τῷ πενθερῷ Ἰῆδᾳ συνουσίαν καὶ
 μίξιν, δι' ἀκολασίας ὁρμὴν, καὶ δι' ἀσέλγειαν, ὥσπερ ὁ Ἰῆδας
 αὐτῆς· ἀλλὰ μόνον κατὰ σκοπόν τε καὶ πόσον, διὰ νὰ συλλάβῃ
 σπέρμα ἀπὸ τῷ γένει τῷ Ἰακώβ, τὸ ὁποῖον αὐτὴ συγκεχω-
 ρημένον καὶ θεμιτὸν κατὰ τὸν τῷ Ἐὐδῆος Νόμον ἐνόμιζεν. Ὅθεν

(α) Γεν. ΑΗ. 11.

(β) Αὐτ. 26.

καὶ τινὲς τῶν Πατέρων, ἀπολύσι τὴν Θάμαρ παντὸς ἐγκλήματος. Πρὸς τάτοις ὅταν ἀνηγγέλη εἰς τὸν Ἰὼδαν, ὅτι Θάμαρ ἢ αὐτὴ νύμφη ἐυρέθη ἐγκυμονῶσα, αὐτὸς ἠγνόει ὅτι συναφθεῖσα ἦν σαρκικῶς σὺν αὐτῷ διὰ τὴν καταδικάσῃ ἐπὶ αἰμομιξία (τὸ ὁποῖον ἐγκλημα ἤθελεν ἄλλως πέσῃ ἐπάνω τε.) ἔτε ἢ τῶν κατηγορῶν ἀναφορὰ ἐπὶ μοιχείᾳ, ἢ αἰμομιξίᾳ, ἀλλ' ἐπὶ ἀπλῇ πορνείᾳ αὐτὴν ἐνεκάλεσεν: „Εἴ κ' ἐπόρνεν κε „Θάμαρ ἢ νύμφη σὺ: καὶ ἰδὼ ἐν γαστρὶ ἔχει ἐκ πορνείας.” (α) Ἀλλὰ σήσαντες ὧδε, τὴν ἐκτενεσέραν ταύτην διατριβὴν, περὶ τῇ κοινῇ ἀμφοτέρων ἐγκλήματος, εἰς τίνα τῶν δύο πρέπει νὰ ἐπιλογισθῇ βαρύτερον; εἰς τὸν Ἰὼδαν, ἢ εἰς τὴν Θάμαρ; Ἀς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἡθικωτέραν παρατήρησιν καὶ ἐπιστάσαν, τὴν ὁποῖαν ἀνωτέρω ὑπεσημειώσαμεν.

Διατὶ τόσον εὐκολα, ἀποφασίζει ὁ Ἰὼδας τὴν Θάμαρ νὰ παραδοθῇ εἰς τὰς φλόγας, ὅταν αὐτὸς ἐξ ἰδίας συνειδήσεως ἤξευρε, χωρὶς νὰ δύναται ὅλως νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐυρίσκετο εἰς παρόμοιον ἀμάρτημα ἔνοχος; Τίς ἢ τοσαύτη αὐστηρία καὶ ἰταμότης; „Εἴξαγαγετε αὐτήν, καὶ κατακαυθῆτω;” Πῶς; ὁ πόρνος, κατὰ τῆς πόρνῃς, τόσον ὀρμητικὸς κριτὴς, καὶ ἀδυσώπητος, καὶ ἀνένδοτος; Βέβαια, καθὼς ὁ Κύριος ἡμῶν ὤρεον, ὁ μόνος ἀληθινὸς καὶ δίκαιος Κριτὴς, εἶπεν εἰς τὰς ἐγκαλέσαντας τὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευσταμένην: „Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν βαλέτω λίθον ἐπ' αὐτήν;” Εἴγῳ, ἤθελα εἰπῶ εἰς τὸν Πατριάρχην Ἰὼδαν, τὸν ἔγω προχείρως καὶ αὐστηρῶς πῦρ πνέοντα καὶ φλόγας κατὰ τῆς αὐτῆς Νύμφης Θάμαρ: Λάβετὴν ἀπὸ τὸ χεῖρ, καὶ σύρετὴν, καὶ πηδήσατε καὶ οἱ δύο ὁμῶς εἰς τὴν κἀμινον, ἣν ὑπὲρ αὐτῆς νὰ ἀναφθῇ ἐδιώρισας. Ἀχ! πόσον συμπαθεῖς καὶ συγγνωμονεῖς ἡμεῖς ἡμεῶθεν εἰς τὰ ἴδια ἐγκλήματα, καὶ πόσον αὐστηροὶ καὶ ἀ-

τεγκτοι εἰς τὰ τῶν ἄλλων! Τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα φαίνονται εἰς ἡμᾶς ἐλαφρά, τὰ τῶν ἄλλων βαρέα. Ταῦτα μεγάλα, ἐκεῖνα μικρά. Τὰ βλέπομεν μὲ τὸ ἀντίστροφον τῆ Τηλεσκοπίᾳ. Ἡμεῖς οἱ πρὸς ἡμᾶς αὐτὲς συμπαθεῖς καὶ συγγνώμονες, πρὸς τὰς ἄλλας γινόμεθα ἀπηνεῖς τε καὶ ἀπαράιτητοι!

§. ρε΄.

Ὁ σὺν Θεῷ προαιρέμενος πράττειν, εὐδοχιμεῖ εἰς τὰς πράξεις, ὅσας ἐπιχειρίζεται.

Πᾶσα πράξις τῆ Ἰωσήφ, καὶ πᾶσα ἐπιχείρησις, ἐλάμβανεν εὐτυχεσάτην τὴν ἔκβασιν. Εἴτι ἐσυλλογίζετο, εἴτι ἔλεγεν, εἴτι ἐπραττεν, εἶχε τέλος καλὸν καὶ εὐδόκιμον. Καὶ ἦν „ὁ ἄνθρωπος ἐπιτυχῶν. Ζητεῖς τὸ διατί; ἡ Θεία Γραφή ἀποδίδει τὴν αἰτίαν: „Διότι Κύριος μετὰ Ἰωσήφ. (α) Αὐτὸ τὸ αἰτιῶδες ἐπόμενον τὸ ἐσυμπέραινεν ὀρθότατα καὶ ὁ Δεσπότης καὶ Κύριος αὐτῆς τῆ νεανίσκου. „Ἦν δὲ ὁ Κύριος „αὐτῆς, ὅτι ὁ Κύριος ἦν μετ’ αὐτῆς, καὶ ὅσα ἐὰν „ποιῇ, Κύριος εὐοδοῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς.” (β) Τίς ἀμφιβάλλει; ἀναντιρρήτως ἅπαντα προχωρεῖσι καλῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐνωμένος εἶναι μὲ τὸν Θεόν: „Τοῖς γὰρ ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ „εἰς τὸ ἀγαθόν: καὶ αὐτὰ προσέτι τὰ φαινόμενα ἐναντία. Διὰ τῆτο, καὶ ὅταν ὁ Θεὸς ὑπὸ χεῖρας τὰ ἀγαθὰ εἰς τὰς αὐτὰς φίλους καὶ πιστὰς δούλους καὶ θεράποντας, πάντοτε μεταξὺ τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ ὑποχέσεων τῶν πρὸς αὐτὰς, προσδέτει καὶ τῆτο: „Ἐγὼ εἰμὶ μετὰ σοῦ: Τῆτο εἰς τὸν Ἀβραάμ ἐρρέθη, τῆτο

(α) Γεν. 18. 2.

(β) Αὐτ. 3.

εἰς τὸν Ἰακώβ, τὶτο εἰς τὰς ἄλλας. Πλήρεις εἰσὶν αἱ Θεῖαι Γραφαὶ τῆς τοιαύτης Φράσεως.

Ἐκ τάτου, καὶ ἀφ' ἧς ὁ Αἰγύπτιος Πετεφρῆς, ὁ Βασιλικὸς Ἀρχιμάγειρος, ἀπόκτησεν εἰς τὴν αὐτῆ οἰκίαν δῶλον τὸν Ἰωσήφ, εἰσέβη ἡ εὐλογία τῷ Θεῷ εἰς τὸν οἶκον τε. „Εγγένητο „δὲ μετὰ τὸ κατασῆναι αὐτὸν (τὸν Ἰωσήφ.) ἐπὶ „τῷ οἴκῳ αὐτῷ, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καὶ „εὐλόγησε Κύριος τὸν οἶκον τῷ Αἰγυπτίῳ διὰ „Ἰωσήφ.” (α) Ἡ αὐτὴ εὐλογία εἶχεν ἤδη φανῆ καὶ πρό- „τερον εἰς τὸν οἶκον τῷ Λάβαν τῷ Σύρε, ἀφ' ἧς Ἰακώβ ὁ τῷ Ἰω- „σήφ πατὴρ ἀρχίσει νὰ τὸν δαλέυῃ. Ὅθεν δὲν ἐκαυχῆθη ψευ- „δῶς ὁ Ἰακώβ, ὅταν εἰς τὸν πενθερὸν αὐτῷ εἶπεν: Ἡ περιουσία „σε δὲν ἦτον πολλὰ μεγάλη κατ' ἀρχάς, ὡς Λάβαν, ἀλλ' αὐ- „τὴ ἠύξησε καὶ ἐπληθύνθη διὰ τῆς τῷ Θεῷ εὐλογίας, ἀφ' ἧς ἐ- „γὼ εἰσέφερον τὸν πόδα μου εἰς τὸν οἶκόν σε. „Μικρὰ γὰρ „ἦν ὅσα σοι ἐναντίον ἐμῷ, καὶ ἠύξήθη εἰς πλῆ- „θος, καὶ εὐλόγησέ σε Κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ τῷ πο- „δί μου.” (β) Τὸ δὲ τοῖστον ἐντύχημα δὲν ἐδυνήθη ἄτε ὁ Λά- „βαν αὐτὸς νὰ μὴ τὸ ὁμολογήσῃ. „Εὐλόγησέ με ὁ Θεὸς „ἐπὶ τῇ σῇ εἰσοδῷ.” (γ) Καὶ βέβαιον εἶναι λοιπὸν καὶ „ὁμολογούμενον τοῖς πᾶσιν, ὅτι ὁ καλὸς δῶλος εἰς ἓνα οἶκον, „εἶναι μία εὐλογία τῷ Κυρίῳ, ὥσπερ ἐξ ἐναντίας ὁ κακὸς, εἶναι „μία κατάρα.

Ἡ τῷ Ἰωσήφ Ἰσορία δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἀμφιβάλωμεν εἰς τὴν προτεθεῖσαν ἀλήθειαν: ὅτι εἰς τὸν ἔχοντα τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, καὶ ἡ συμφορὰ ἐνίοτε εἰς ἣν ἂν περιπέσῃ, συντελεῖ εἰς εὐτυχίαν, καὶ ἡ πτώσις μεθίσταται εἰς ὕψωσιν. Ἰδὲ ὁ Ἰωσήφ εἰς ὁποίαν δὴποτε κατὰστασιν, ἀφ' ἧς ἐπωλήθη δῶλος ἐν

(α) Γεν. 49. 5.

(γ) Αὐτ. 27.

(β) Γεν. 4. 30.

Αἰγύπτῳ, εὐρέσῃ, εἴτε ὑψηλὴν, εἴτε ταπεινὴν: ἢ εἰς εὐτο-
 χίαν, ἢ εἰς δυσύχημα, πάντοτε καὶ πανταχῶς εὐρέσῃ καλῶς,
 διότι πάντοτε καὶ πανταχῶς εἶχε μεθ' ἑαυτὴ τὸν Θεόν. Δὲλος
 εἰς τὴν οἰκίαν τῆ Πετεφρῆ, αὐτὸς εἶχε τὰ πάντα εἰς χεῖρας τῆς
 „Ε'πέτρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, εἰς χεῖρας Ἰω-
 σήφ. (α) Δεσμώτης ἔπειτα εἰς τὴν εἰρκτὴν τῆ Βασιλείως,
 κατὰ τάχα ἔνοχος ἁμαρτήματος, τὸ ὅποιον δὲν ἤμαρτεν, ἀλ-
 λὰ μᾶλλον καὶ τιμῆς ἄξιος μεγάλης, ὅτι ἀπέφυγε: προετάχ-
 θη ὡς ἐπιστάτης τῆ Δεσμωτηρίου, καὶ ὡς τοποτηρητὴς τῆ Ἀρ-
 χιδεσμοφύλακος, ὅθεν τὰ πάντα ἐκρέμαντο ἐκεῖ ἀπὸ τῆς αὐ-
 τῆ διαταγῆς καὶ ἐπιστάσεως. „Ε'δωκεν ὁ Ἀρχιδεσμο-
 „Φύλαξ τὸ Δεσμωτήριον διὰ χειρὸς Ἰωσήφ...
 „..... καὶ πάντα ὅσα ποιῶσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν
 „ποιῶν. (β) Διερμηνευτὴς τελευταῖον ἀναδειχθεὶς τῶν τῆ
 Φαραὼ ἐνυπνίων, αὐτὸς κατέστη ὁ οἰκονόμος, καὶ ὁ πληρεξέσιος
 Διοικητὴς παντὸς τῆ Βασιλείου: „Καὶ κατέστησεν αὐτὸν
 „(ὁ Φαραὼ) ἐφ' ὅλης γῆς Αἰγύπτου. (γ) Ἀρμολόγους τῆς
 ἐδύνατο νὰ εἰπῇ, ὅτι αἱ τῆ Ἰωσήφ συμφοραὶ ἐγίναν ὡς τόσαι
 βασιμίδες τῆς κλίμακος δι' ἧς ἀνέβη εἰς τόσον ὕψωμα. Πύπτων
 ἐξήρετο, ταπεινόμενος ἐκορυφῆτο. Ἐκ τῆ βυθῆ ἐνὸς λάκκου,
 ἀνυψώθη ἕως εἰς τὰ προσόδια τῆς Ἀνακτορικῆς Καθέδρας.
 Οὗ δὲλος καὶ ὁ δεσμώτης, ἐγίνε τῆς Αἰγυπτιακῆς ὅλης Βασι-
 λείας ὁ Διοικητὴς καὶ τροφοδότης. Οὗ πωλημένος (εἰς ἓνα λό-
 γον) καὶ ἐπαναπωλημένος, ἠξιώθη νὰ ἀγοράσῃ, τὰς Λαεὶς πάν-
 τας μιᾶς κραταιότητος Μοναρχίας! Δὲν ἐπιδέχεται ἀντίρρη-
 σιν ἡ Διδασκαλία αὕτη: Ὅς τις μετὰ τῆ Θεῆς εὐρίσκεται ἐνω-
 μένος, ὅς τις ἔχει τὸν Θεὸν εἰς βοήθειαν τε, αὐτὸς καὶ εἰς τὰς
 κρημνὰς εὐρίσκει τὸ ὕψωμα· αὐτὸς εἰς ὅσα ἂν πράττῃ εὐδοκί-

(α) Γεν. 40. 6.

(γ) Γεν. 44. 43.

(β) Αὐτ. 22.

μετ', εἰς ὅσα ἂν ἐπιχειροῦν ἐυοδῆται. Οὕτως ὅσα (ὁ Ἰωσήφ)
 „ἐποίει, ὁ Κύριος ἐυώδῃ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς. Ἡ
 Γραφή λέγει τὴν ἀληθεστάτην αἰτίαν ἣτις ἐστὶν αὕτη: διὰ τὸ
 „τὸν Κύριον μετ' αὐτῆς εἶναι. (α).

Ἀλλὰ πολλοὶ καὶ φιλοθέως, καὶ καλῶς ζῶντες, ὅμως δυσ-
 χυγῶσι διαφόρως καὶ κακοδαιμονῶσιν. Ἀπαγε! ἐν ᾧ ὁ Κύριος
 εἶναι μετ' αὐτῶν, κακοδαιμονῶσιν; Ἀπαγε! Ὅλαι αἱ προ-
 σβολαὶ τῶν βαρυτέρων τῆς ζωῆς συμπτωμάτων, εἰς τὰς τοιούτας
 εἶναι ἐλαφραὶ καὶ εὐφοροὶ ὅλας τὰς ἀντιπνοίας τῶν σφοδρο-
 τέρων τῆς ἐπικήρυς τέτε βίβη ἀνέμων, οἱ τοιοῦτοι τὰς ἀπαντῶσιν
 ἐν ἀταραξίᾳ ψυχῆς καὶ γαλήνῃ. Αὐτοὶ μάλιστα ἐξ ἐναντίας ἐστὶ καὶ
 μεταξὺ τῶν θλίψεων, εἶναι οἱ κυρίως καὶ ἀληθῶς πανευδαι-
 μονέστατοι καὶ μακαριώτατοι: διὰ τὸτο καὶ μόνον: „Διὰ τὸ τὸν
 „Κύριον εἶναι μετ' αὐτῶν. „Εἴαν πορευθῶ ἐν μέ-
 „σῳ σκιᾷ θανάτου, ἐφοβηθῆσομαι κακὰ, ὅτι
 „σὺ μετ' ἐμῆ εἶ. οὕτως ἔλεγεν ὁ Προφητάναξ (β). Ἡ
 „ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου, αὗται μὲ παρεκά-
 „λεσαν.” Ἡ αὕτησε ῥάβδος δι' ἧς μὲ μαρίζεις, εἶναι μία
 βακτηρία εἰς ἐμὲ, δι' ἧς ἅμα μὲ μαρίζεις, μὲ ὁδη-
 γεῖς, καὶ μὲ ἀναπάνεις,

§. ρε'.

Ἀμνησικακος ὁ Ἰωσήφ πρὸς τὰς κακοποιή-
 σαντας αὐτὸν. Τύπος τῆς Κυρίας καὶ Σω-
 τήρος ἡμῶν.

Τίς δὲν θαυμάζει τὴν ἀμνησικακίαν καὶ ἐπιείκειαν τῆς Ἰω-
 σήφ; Οὐτε ὅταν ἔρχεται ἡ περίσσεια καὶ ἡ ἐυκαιρία νὰ παρα-

(α) Γεν. 10. 23.

(β) Ψαλ. ΚΓ. 4.

σήση τὴν ἀδικίαν τὴν ὁποίαν ἔπαθε, διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἑλευθερίαν, ἔτε τότε δὲν φανερώνει τὰ πρόσωπα τῶν ἀδικησάντων. Λέγει μόνον ὅτι ἠδικήθη, χωρὶς νὰ εἰπῇ τις τὸν ἠδίκησεν. Ἀφ' οὗ ἐξήγησε τὸ ἐνύπνιον τῷ Οἰνοχόῳ, καὶ προεῖπεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀξίωμα μέλλουσιν αὐτὴ ἀποκατάσσειν, παρακαλέσας αὐτὸν ὅταν ἀποκατασταθῇ νὰ τὸν ἐνθυμηθῇ, καὶ νὰ μεσιτεύσῃ πρὸς τὸν Βασιλέα ὑπὲρ αὐτῆς, ἐπειδὴ εἶναι ἀθῶος, δὲν παρασαίνει καὶ τὴν ἰδίαν ἑαυτῇ ἀθώωτητα· δὲν διηγείται τί πρῶτον ἔπαθεν ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν, οἱ ὅποιοι διὰ φθόνον καὶ ἐχθροπάθειαν τὸν ἔρριψαν εἰς ἓνα λάκκον βαθεῖον διὰ νὰ ἀποδάνῃ ἐκεῖ, ἔπειτα ἐξαγαγόντες αὐτὸν ἐκείθεν εἰς τὰς Ἰσμαηλίτας ἐμπόρους ὡς ἀνδράποδον τὸν ἐπώλησαν, καὶ τὰ κατεξῆς ἄλλα: ὅχι, δὲν τὰ ἀναφέρει ὅλως, ἀλλὰ τὰ σιωπᾷ. Τόσον μόνον λέγει: μετέκλεψαν ἀπὸ τὴν γῆν τῶν Ἑβραίων, καὶ μετέπωλιν, χωρὶς νὰ παραδηλώσῃ, πῶς; καὶ διατί; καὶ τίνες; „Κλοπή ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων.” (α) Δὲν περιγράφει τὸ μετὰ ταῦτα δράμα ὅπως περὶ αὐτὸν ἐδραματοργήθη ἐν τῇ οἰκίᾳ τῷ Πετεφρῇ, παρισὼν τὴν διαβολὴν καὶ συκοφαντίαν τῶ ἐρωτομανῆς καὶ λυσσώδους ἐκείνου γυναικαριῆ· ὅχι: ἀλλὰ τὴν ἀποσιγᾷ καὶ τὴν ἀποκρύπτει. „Οὐδὲ ἐν συμφορᾷ ὧν κατεδέξατο, καὶν μέχρι ῥημάτων ἐκπομπεῦσαι τῆς Αἰγυπτίας τὴν ἀσέλγειαν.” (β) Τόσον μόνον εἶπεν: Ἐδῶ, ἦγεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, δὲν ἐπραξα κανὼν, δὲν ἔπταισα, εἶμαι ἀθῶος, καὶ ἡ ἀθώότης με μετέρριψεν εἰς τὸν λάκκον τέτε τῷ δεσμωτηρίῳ. „Καὶ ὧδε ἐκποίησα ὑδὲν, ἀλλ' ἐνέβαλόν με εἰς τὸν λάκκον τέτον.” (γ) Ἀληθῶς καὶ κατὰ τῆτο, τύπος ὁ Ἰωσήφ, τῆς ἀνεξικακίας καὶ τῆς μακροθυμίας καὶ τῆς πραότητος τῷ

(α) Γεν. Μ. 15.

(γ) Αὐτ.

(β) Χρυσός.

ὑπὲρ ἡμῶν παθόντος Σωτῆρος Χριστοῦ: Ὅς διὰ τὸ κενά-
,,κῶσθαι ἐκ ἀνοίγει τὸ σῶμα αὐτοῦ, κατὰ τὸ γεγραμ-
μένον. Τὸ πρωτότυπον ἐκ ἀνοίγει τὸ σῶμα· ὁ τύπος τὸ μισα-
νοίγει. Λέγει τὴν κήκωσιν, χωρὶς νὰ εἰπῇ τὲς κακώσαντας.

§. ρζ.

Εἰκὼν τῆς παγκοσμίας Κρίσεως καὶ ἀνταπο- δόσεως.

Μία καὶ ἡ αὐτὴ ἡμέρα κρίνει τὸ τέλος τῶν δύο ὑπηρετῶν
τῆ Βασιλείας τῆς Αἰγύπτου: τῆ Ἀρχαιονοχού, λέγω, καὶ τῆ
Ἀρχισιτοποιῆς: ἐναντιώτατον. Τὸν ἕνα τὸν ἀναβιβάζει ὁ Βασι-
λεὺς εἰς τὴν ἀξίαν, τὸν ἄλλον τὸν καταδικάζει εἰς πικρὸν καὶ
ἐπονείδισον θάνατον.

Ὁ Γωσήφ ἀνέσας τὰ ἐνύπνια τῶν δύο τῆ Φαραὼ Ἀ-
ξιωματικῶν Ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ Δεσμωτηρίῳ, προεδήλωσεν
εἰς μὲν τὸν Ἀρχαιονοχόν, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας μέλλει
νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀξίαν: „Ἐτι
,,τρεῖς ἡμέραι, καὶ μνησθήσεται Φαραὼ τῆς ἀρ-
,,χῆς σου, καὶ ἀποκαταστήσει σε ἐπὶ τῆς Ἀρχιοι-
,,νοχοῦσας σου.” (α) Εἰς δὲ τὸν Ἀρχισιτοποιὸν προεῖπεν,
ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας μέλλει νὰ ἀποκεφαλιδῇ καὶ νὰ
κρεμασθῇ: „Ἐτι τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖ Φαραὼ
,,τὴν κεφαλὴν σου ἀπὸ σοῦ, καὶ κρεμάσει σε ἐπὶ
,,ξύλου. (β) Ἡλθεν ἡ προῤῥηθεῖσα τρίτη ἡμέρα, καὶ ἦν
ὁ Φαραὼ ἐορτάζων τὰ ἑαυτοῦ Γενέθλια ἐπάνω εἰς τὴν ἐορτά-
σικὴν πανδαισίαν, ἀνεμνήσθη τὲς δύο φυλακωμένους αὐτοῦ δούλους:
καὶ τὸν μὲν ἕνα, τὸν ἀποκατέστησεν εἰς τὸ πρότερόν τε Οὐφφί-
κιον, τὸν Ἀρχαιονοχόν· τὸν δὲ ἄλλον, τὸν Ἀρχισιτοποιὸν ἀ-

(α) Γεν. Μ. 13

(β) Αὐτ. 9.

ποκεφαλίσας, τὸν ἀπεκρέμασεν (α). Ὡς ἡμέρα λαμπρὰ καὶ χαρμόσυνος εἰς τὸν ἕνα, ἡμέρα σκοτεινὴ καὶ κατώδυνος εἰς τὸν ἄλλον, μία καὶ ἡ αὐτὴ ἡμέρα! Τοιαύτη εἰς σύμπαν ὁμῶς τὸ ἀνθρώπινον Γένος μέλει νὰ εἶναι, ἡ ἐσχάτη καὶ φοβερὰ ἐκείνη ἡμέρα τῆς παγκοσμίου μελλάσης Κρίσεως. Φεῦ Φεῦ! Εἰς τίνος ἄρα γε τῶν εἰρημένων ἐκείνων δύο ἀρχόντων μέλλομεν ἡμεῖς τότε νὰ εὐρεθῶμεν; εἰς τὴν τῷ Ἀρχαιονοχῷ; ἢ εἰς τὴν τῷ Ἀρχισιτικοπιῷ; „Παρ' ἡμῖν τὸ τοῦτο κεῖται.”

Ἐρωτῶσι περὶ τῆς τῶν κεκοιμημένων λήξεως, πρὸ τῆς Συντελείας, ὅποια ἄρα γε εἶναι τῶν ψυχῶν ἡ κατάστασις τῶν δικαίων, καὶ ὅποια ἡ τῶν ἀμαρτωλῶν; ἐν ὑποθέσει, ὅτι πρὸ τῆς τελευταίας παγκοσμίου Κρίσεως, (καθὼς πρεσβεύει ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία.) ἔτε ἐκείναι εἰσάγονται εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς τελείας μακαριότητος, ἔτε αὗται εἰς τὴν γέενναν τῆς κολάσεως παραπέμπονται; Ἐγὼ λέγω, ὅτι ἡ κατάστασις τῷ Ἀρχαιονοχῷ καὶ τῷ Ἀρχισιτικοπιῷ, τῶν ὁποίων τὰ ἐνύπνια συνέκρινεν ὁ Ἰωσήφ εἰς τὸ Δεσμωτήριον, εἶναι μία εἰκὼν, ἣτις ἱκανῶς παρασαίνει τὴν τῶν ψυχῶν, δικαίων τε καὶ ἀμαρτωλῶν, πρὸ τῆς Κρίσεως τῆς ἐσχάτης κατάστασιν. Ὑπόθετες, ὅτι οἱ δύο ἐκεῖνοι δεσμῶται, χωρὶς νὰ ἔχον ἑδὲ τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν, ἐπίβυσαν τότε καὶ ἐπωληροφορήθησαν ἀδιστάκτως εἰς τὴν τῷ Ὀνειροκρίτῃ αὐτῶν Ἰωσήφ πρόρρησιν: Πῶς νομίζεις ἐπέρασαν τὰς τρεῖς ἐκείνας ἡμέρας, πρὶν ἔλθῃ τῶν Γενεσίων τῷ Βασιλέως ἡ Ἐορτή; καὶ εἰς ποίαν διάθεσιν ἄρα τῆς ψυχῆς εὐρίσκοντο; Βέβαια, ὁ εἰς ἔμενεν μέσα εἰς τὴν φυλακὴν, ὡσὰν ἂν διέτριβε μέσα εἰς αὐτὰ τὰ Βασίλεια, ὁ Ἀρχαιονοχὸς ὁ ἄλλος ἦτον εἰς τὸ δεσμωτήριον, ὡσὰν ἂν εὕρισκετο εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, ὁ Ἀρχισιτικοπιός. Ἡ ἀδίστακτος καὶ βεβαία ἐλπίς τῆς γλυκυτάτης ἀπολαύσεως τῶν προσδοκωμένων ἀ-

(α) Γεν. Μ. 20. 22.

γαθῶν, εἶναι μία μακαριότης· ἡ ἀναμφίβολος προσδοκία τῆς πικροτάτης ἐπαγωγῆς, τῶν ἀποκειμένων βασάνων, εἶναι μία κόλασις.

§. ρή.

Φίλοι ἀμνήμονες, ἐπαγγέλλονται εἰς τὴν
χρεῖαν πολλὰ, πρᾶττεσι δὲ ἔπειτα ἢ
ἐδὲν, ἢ ὀλίγα.

Ὡς πόσα κατεπαγγέλλονται καὶ ὑπόχονται, ὅταν εὐρίσκονται εἰς σενοχωρίαν οἱ ἄνθρωποι, τὰ ὅποια ἐνθὺς ὡς ἀπαλλοχθῶσιν ἀπὸ τῆς ἀνάγκης τελείως τὰ ἀσοχῶσιν. Οἱ τῷ Φαραὼ Ἀρχιοινοχός, μαθὼν ἐν τῷ Δεσμωτηρίῳ παρὰ τῷ Ἰωσήφ τὰ ἐπαγγέλια τῆς αὐτῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ παρακληθεῖς ὑπὸ τῷ προαγορεύσαντος νὰ τὸν ἐνδυμηθῇ, ὅταν ἐπηνέλθῃ εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς τάξιν, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι ὑποχέσθῃ νὰ μὴ τὸν ἀπολησμονίσῃ, ἀλλ' ὅτι καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐτοιμότητος εἶναι νὰ μεσιτεύσῃ. Ἡλθεν ὅμως ἡ ἡμέρα, ἀποκατεστάθῃ ὁ Ἀρχιοινοχός εἰς τὴν προτέραν ἐπιστάσιν, καὶ ὑπηρετεῖ κατ' ἐκάστην, ὡς καὶ πρότερον ἐνώπιον τῷ Βασιλέως. Ἄρα γε ἐνδυμᾶται τὸν φίλον ὃν ἐν δεσμοῖς ἄφησε, διὰ νὰ προβάλλῃ φίλον λόγον ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς τὸν Βασιλέα; Οὔχι: ἐδ' ἐπέρασε παντελῶς τὸ τοῖστος ἀπὸ τὸν νῦν τε. Παντάπασι τὸν ἐλησμόνησε. „Καὶ ἐκ ἐμνήσθῃ ὁ Ἀρχιοινοχός τῷ Ἰωσήφ, „ἀλλ' ἐπελάθετο αὐτῆς.” (α) Εὐρίσκεται ναί, εὐρίσκεται, πλέον παρὰ εἰς, τοῖστος ἄφίλος φίλος· ὅς τις ἀφ' ἑ ἀπὸ τῆς ἀνάγκης βεβιασμένος ἔταξε (καὶ πολλάκις μεθ' ὅρκου) νὰ φυλάξῃ εἰς τὴν ψυχὴν, τῆς ἐνεργεσίας τὴν χάριν ἀνεξάλειπτον, καὶ αἰεὶ ζῶσαν, ἕτοιμος ὢν εἰς πάντα καιρὸν, ὡς

(α) Γεν. Μ. 23.

δυνατὸν νὰ τὴν ἀνταμείβῃ, ἔπειτα ὕδὲ ἀνακαλεῖ πλέον τὸν φίλον εἰς τὴν ἐνδύμῃσιν: ἀλλ' ἐπελάβετο καὶ ἐκ ἐμνήσθη: καὶ τὸ χειρότερον, ὅτι τὴν τοιαύτην λήθην πολλοὶ ἔτε τὴν αἰχλύνονται, ἔτε τὴν νομίζουσι πλημμέλημα κατακρίσεως ἔνοχον ὅλως. Οἱ Ἀρχαιονοχοὶς ὅμως, ὅταν μετὰ παρέλευσιν δύο ἐνιαυτῶν εἶδε τεταραγμένον τὸν αὐτὸ Βασιλέα διὰ τὸ ἐνύπνιον ὅπερ ὀνειρώχθη, καὶ ὅτι ἐχρειάζετο καὶ ἐζήτει Ὀνειροκρίτην ἔμπειρον καὶ σοφόν, διὰ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ, ἐνδύμῃσιν, τότε καὶ μόλις, ἐν τοιαύτῃ περιστάσει τὸν Γωσήφ τὸν ἔτι δεσμώτην, κατεμέμφθη τὴν ἄχρις ἐκεῖνης ἀγνώμονα ἑαυτὸ ἀμνημοσύνην, καὶ τὴν ὠνόμασεν ὁ ἴδιος ἁμαρτίαν: „Καὶ ἐλάλησεν ὁ „Ἀρχαιονοχοὶς πρὸς Φαραὼ λέγων: τὴν ἁμαρτίαν με ἀναμιμνήσκω σήμερον.” (α) Τινὲς ἐνταῦθα νοῶσιν· ἁμαρτίαν, τὸ σφάλμα τῷ Ἀρχαιονοχῷ ἐκείνῳ, διὰ τὸ ὅποιον ὁ Βασιλεὺς πρότερον τὸν εἶχε φυλακίσῃ. Πλὴν ὅχι, εἰς ἐκεῖνον ὁ Ἀρχαιονοχοὶς δὲν εὐρέθη πταίσης, διὰ τῆτο καὶ τῆς φυλακῆς ἀπελύθη ὡς ἄθῳος, καὶ τῆς προτέρας τάξεως καὶ τιμῆς ἡξιώθη. Ὅθεν ἁμαρτίαν ἄλλοι ὀρθότερον ὥδε νοῶσι τὴν ἀπολησμόνησιν τῷ φίλῳ Γωσήφ, πρὸς ὃν ἐφάνη ἀμνήμων καὶ ἀχάριστος ἕως τότε.

§. ρθ'.

Ἡ εὐτυχία ἡ ἐπὶ γῆς ἀκατάστατος· τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ ἀβηλοδιαδόχα. Ὅθεν τὸ καλὸν συνάγεται παράγγελμα, τὸ τῆς ἐπαινετῆς οἰκονομίας καὶ προμηθείας.

Οἱ χρόνοι τῆς εὐτυχίας δὲν εἶναι παράμονοι ἀπαρα-

(α) Γεν. ΜΑ. 9.

σαλεύτως. Ἡ τύχη (ὡς λέγουσι) πατεῖ ἐπάνω εἰς μίαν σφαί-
ραν ἐκύλισον, καὶ βάσιν ἐδραίαν μὴ ἔχουσα, παραφέρεται καὶ
περιτρέπεται. Διαδέχονται τὰς νημεῖας αἱ ζάλαι, τὰς εὐ-
δίας καὶ τὰς γαλήνας αἱ καταιγίδες καὶ τρικυμῖαι. Οἱ χρόνοι οἱ
ὕγιενοι, καὶ εὐκραεῖς καὶ καρποφόροι, μεταβάλλουσιν εἰς νοσερὲς,
καὶ δυσκραεῖς, καὶ ἀκάρπες. Τὸ ἐνύωνιον τῷ Φαραὼ πολλοὶ τὸ
βλέπωσιν ἔξωπον, καὶ διὰ τῆς πείρας τὸ ὑποφέρουσιν εἰς τὴν
ζωὴν κατὰ τὴν ἐπταδικὴν περιφορὰν τῆς περιόδου τῶν ἡμερῶν
τὰς ὁ ποίας ζῶσιν. Ὑψερων μετὰ τὰς ἐπτὰ Βόας τὰς καλὰς καὶ
παχεῖας, ἀναβαίνουσιν ἀπὸ τὸν ποταμὸν τῷ ῥοῶδες καὶ εὐδιαχύ-
τε χρόνε, ἄλλαι ἐπτὰ Βόες αἰσχυραὶ καὶ λεπτόσαρκοι. Ὑψερων
μετὰ τὰς ἐπτὰ Στάχους, τὰς καλὰς καὶ ἐκλεκτὰς, προκύπτουσιν
ἄλλοι ἐπτὰ Στάχους λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι: καὶ τὸ κακὸν τὸ πα-
ρασυμβαίνειν εἶναι, ὅτι αἱ κάτιχοι καὶ λεπτόσαρκοι Βόες κατα-
τρώγουσι τὰς πιαλέας τε καὶ παχεῖας, χωρὶς νὰ χορτασθῶσι·
καὶ οἱ ἀνεμόφθοροι καὶ ὑπόκενοι Στάχους, κατακίνοισι τὰς Στάχους
τὰς ἐκλεκτὰς καὶ μεμεσωμένους, χωρὶς αὐτοὶ νὰ μεσοθῶσιν. Ὅθεν
ἕκαστος εἰς τὴν οἰκονομίαν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπι-
τραπέντων εἰς τὴν αὐτῇ ἐπιστάσειν τε καὶ προμήθειαν, πρέπει νὰ
προσέχη, ὡς Φρόνιμος οἰκονόμος, καὶ προβλεπτικὸς σιτομέτρης,
ἀποταμιεύων εἰς τὰς ἡμέρας τῆς εὐφορίας καὶ εὐετηρίας μέροσιν
ἀπὸ τῶν περισσῶν, διὰ νὰ ἔχη ἔπειτα ὅθεν νὰ προφθάνη, καὶ
νὰ θεραπεύῃ τὰς σιτοχωρίας τῆς ἐλλείψεως εἰς τὰς καιρὸς τῆς
ἀνάγκης, καθὼς συνετώτατα καὶ σοφώτατα ἔπραξεν Ἰωσήφ,
ὁ θεοφώτιστος τῆς Αἰγύπτου προμηθεὺς καὶ τροφοδότης.

§. ρί.

Κάθαρσις καὶ προπαρασκευὴ ἀπαιτεῖται πρὸς
τῆς προσεγγίσεως τῆς εἰς τὰ Θεῖα.

Διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἐνύωνιον τῷ Φαραὼ, ἐξάγεται ὁ

Γωσήφ ἀπὸ τῆ Δεσποτινῆς, καὶ χρεῖα εἶναι αὐτοπροσώπως
 νὰ παρασαδῇ ἐνώπιον τῆ Βασιλέως. Ἀλλὰ δὲν συγχωρεῖται
 νὰ παρασαδῇ ἀνεπιμέλητος, δυσείμων καὶ ῥυπαρός. Ὅθεν
 „ἐξύρηνσαν αὐτόν, καὶ ἥλλαξαν τὴν σολὴν αὐτῆ,
 „καὶ ἥλθε πρὸς Φαραώ.” (α) Τόση προσοχή, καὶ τόση
 ἀκριβὴς παρατήρησις, ὅταν μέλη νὰ προσεγγίσῃ ἄνθρω-
 πος τελευταῖον εἰς ἄνθρωπον ὁ ἥς εἰς τὸν ἥεν. Καὶ ὁ Χρι-
 στιανὸς θέλει τολμήσει ποτὲ νὰ παρασαδῇ ἐνώπιον τῆ Ὑψίστης
 Βασιλέως τῆς δόξης, φέρων εἰς τὴν κεφαλὴν τὰ νεκρὰ πε-
 ριττώματα τῶν ἀκαθάρτων καὶ μιαρῶν λογισμῶν, καὶ τῶν αἰσχρῶν
 ἐπιθυμιῶν αὐτῆ καὶ ὀρέξεων, χωρὶς νὰ ξυρηθῇ πρῶτον διὰ τῆς
 ἐξομολογήσεως, καὶ νὰ τὰ ἀπορρίψῃ; Θέλει τολμήσει νὰ φα-
 νῇ ἐνδεδυμένος μὲ τὰ ῥυπαρὰ καὶ μεμολυσμένα ῥάκη τῶν πονη-
 ρῶν καὶ παρανόμων πράξεων, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ σολὴν, διὰ τῆς
 ἀληθῆς καὶ εἰλικρινῆς μετανοίας, καὶ χωρὶς νὰ προευντρεπιθῇ ὅ-
 σον δύναται, διὰ τῆς μεταβολῆς τῆ βίης, καὶ τῆς ἐντελῆς τῶν
 παραπτωμάτων αὐτῆ διορθώσεως; Οὐαί! Οὐαί! καὶ δις, καὶ
 τρίς, καὶ πολλάκις Οὐαί! εἰς τὸν ἔτω τολμηρὸν καὶ αὐθάδη!
 Τί συνέβη τότε εἰς ἐκεῖνον ὅπῃ αὐθαδίασε νὰ εἰσέλθῃ, καὶ νὰ
 καθίσῃ εἰς τὴν τράπεζαν ἐκείνην, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἐνδυμα τῆ γά-
 με ἀξίον; ἡ Παραβολὴ τὸ διηγείται.

§. ριά.

Παράγγελμα Πολιτικόν.

Ἰσως συνέφερε, τὸ νὰ μὴ ἐξαλλάσσωνται συχνὰ οἱ Ἡγε-
 μονεύοντες καὶ Τοπαρχεῖντες ἐν ταῖς τῶν πόλεων καὶ τῶν χορῶν
 διοικήσεσιν. Οἱ μένοντες εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Ἡγεμονίαν,

(α) Γεν. ΜΑ. 14.

ἢ Τοπαρχίαν, ἢ ἄλλην πολιτικὴν τινὰ ἐπιστάσιαν, ἐπικερδοῦ
 μάλισα, καιρὸν ἱκανόν, καθίστανται πάντως εἰς εὐτυχεσέραν, καὶ
 περισσιωτέραν κατάσασιν. Ὅσῳ προχωρεῖ ὁ καιρὸς, πλατίζον-
 ται, παχύνονται, ἐπευδηνῶσι, καὶ, ἂν δὲν εἶναι παντάπασιν
 ἄπλησοι καὶ ἀκόρεστοι, ἐπιμετριάξουσιν τέως τῆς φιλοπλητίας
 τὴν ὄρεξιν. Ἀλλ' ἀνίσως ἀντὶ ἐκείνων, μετ' ὀλίγον πέμπωνται
 ἄλλοι, καὶ μάλισα τῶν ἐνδεεσέρων, καὶ τῶτο γίνεται συχνὰ, δὲν
 εἶναι τρόπος νὰ μὴ παροχλίζωσιν ἑτοί, καὶ νὰ μὴ καταβα-
 ρύνωσι τὰς Λαῆς, διὰ νὰ εὐτυχίσωσι καὶ αὐτοί, καὶ νὰ
 πλατιωῶσι, καὶ νὰ χορτασῶσι, καὶ νὰ ἐκπαινωῶσιν, ἐξ
 ὑπαρχῆς ὁμοίως, ὡς οἱ αὐτῶν προκάτοχοι, ἢ ἔτι καὶ περισ-
 σότερον. Οἱ πρῶτοι εἶναι, ὥσῃ αἱ ἑπτὰ πρῶται Βόες αἱ
 καλαὶ καὶ παχεῖαι, καὶ ὡς οἱ ἑπτὰ πρῶτοι Στάχυες οἱ κα-
 λοὶ καὶ ἀνάμεστοι, τῷ ἐνυπνίῳ τῷ Φαραώ. Οἱ δεῦτεροι εἶναι,
 ὥσῃ αἱ ἑπτὰ Βόες αἱ δεῦτεραι αἱ πεινασμέναι καὶ κάτιχοι,
 καὶ ὡς οἱ δεῦτεροι Στάχυες οἱ κενόι τε καὶ ἀνεμόφθοροι. Οἱ πρῶ-
 τοι τρώγουσιν ὀλιγώτερα, διότι ὅπως ἐχορτάσθησαν· οἱ
 δεῦτεροι δὲν ἔχουσιν χορτασμὸν, διότι ὑπερβαλλόντως πεινώ-
 σιν. Ἡ διαφορά εἶναι, ὅτι ἐκεῖ εἰς τὸ ἐνύπνιον, αἱ ἱσχυαὶ
 Βόες τρώγουσι τὰς παχείας, καὶ οἱ κενοὶ Στάχυες καταπίνουσιν
 τὰς μεμεσωμένους καὶ πλήρεις. Ἐδῶ εἰς τὴν ὀνειρώξιν τῆς Ἡ-
 γεμονίας, δὲν τρώγουσιν αἱ Βόες τὰς Βόας, ἐδὲ καταπίνουσιν
 οἱ Στάχυες τὰς Στάχους· ἀλλὰ κατατρώγουσιν καὶ καταπίνουσιν οἱ
 τῆς γῆς Δυνάσαι αὐτὴν τὴν γῆν, ἐφ' ἧς τάσσονται νὰ εἶναι
 φύλακες καὶ σωτῆρες. Αὐτὴν τὴν γῆν κατατρώγουσιν (εἶπα)
 καὶ καταπίνουσιν εἰς πλάτος καὶ βάθος, ὥς εἰς τὴν τόσῃν αὐ-
 τῶν ἀδδὴφαγίαν καὶ βελιμίαν, δὲν φθάνει ἡ ταλαίπωρος νὰ
 τὰς χορτάσῃ. Καὶ δὲν βλέπομεν φανερόν τι τότε συνέβη εἰς
 αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον; Μετὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῷ Λιμῷ, δὲν ἔ-
 μεινε τὸ ἔθνος, ἐδ' εἰς ἐκείνην τὴν πενιχρὰν κατάσασιν, εἰς
 ἣν εὐρίσκειτο ἐξ ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς ἀκαρπίας, ἀλλὰ καὶ

τῆς εὐθυμίας ἐπανελεύσεως, περιέπεσεν εἰς πολὺ ταπεινοτέραν τάξιν καὶ χείρονα. Κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν ἐλεύθεροι, ὕερον δὲ ἐγίναν δέλοι. Κατ' ἀρχὰς εἶχον ἀγρὰς ἰδίαις καὶ χωράφια, τὰ ὅποια αὐτοὶ ἐξουσίαζον· ὕερον δὲ κατήντησαν εἰς ἀνάγκην, καὶ τὰς αὐτῶν ἀγρὰς νὰ πωλήσεν, καὶ τὰς τόπας τῆς ἰδίας συσάσεως. Τέτο ἴσως συνέβη τότε εἰς τὴν Αἶγυπτον κατάτινα ἀπόρρητον οἰκονομίαν, καθ' ἣν ἡ ἀνωθεν πρόνοια ἐφώτισε τὸν Γωσήφ ἕτω νὰ νομοθετήσῃ καὶ νὰ διατάξῃ τὰ πράγματα· ὅχι διὰ νὰ πλετιωθῇ αὐτὸς, ἕτε διὰ νὰ πλετίσῃ τὸν Βασιλέα, ἀλλὰ διὰ νὰ μετασῇ εἰς ἄλλο προσφορώτερον συστήματος εἶδος τὴν τῷ Κράτει διοίκησιν. Ἀλλ' ὅμως τὸ τοῦτον συμβαίνει καθ' ἕτερον τρόπον εἰς τὰς πόλεις καὶ χώρας, ἐν αἷς οἱ ἡγεμόνες καὶ διοικηταὶ ἓνα μόνον ἔχουσι σκοπὸν κυριώτατον καὶ πρώτιστον, πῶς νὰ πλετιωθῶσιν αὐτοὶ, καὶ νὰ θησαυρίσωσι. Καὶ συμβαίνει μάλιστα ὅταν πέμπωνται διοικήτορες νέοι, ἀντὶ τῶν προτέρων, τοῦτοι μάλιστα, ἐν οἷς μὲ τὴν ὄρεξιν τῆς ἀδδιδραγίας εὐρίσκεται ἐνωμένη τῆς πενίας ἡ ἐνέδρα· ταῦτέσι μὲ τὴν ἀπλησίαν ἡ ἐλλειψις.

Συμπεραίνομεν λοιπὸν, ὅτι ἂν ἄλλο τι δὲν ἀντιβαίνει, συμφέρει πολλὰ νὰ τηρῶνται καὶ νὰ ἐπιτηδεύωνται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἐπιστάσεως τῶν πραγμάτων οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι, περὶ ὧν εἰκότως ὑποτίθεται, ὅτι ἀρχεῖντες ἐτράφησαν· ἐπειδὴ χορτασθέντες ὀλιγώτερον πεινῶσι, καὶ ὀλιγώτερον πεινῶντες, μετρώτερα τρώγουσιν· ἢ, θέλει τις ἀντιβάλλει, ὅτι καὶ εἰς τὰς τοιαύτας, μὲ τὴν ἐπαύξησιν τῷ πλετισμῷ, συνεπαυξάει καὶ ἡ φιλοπλητία· καθότι καὶ οἱ ὑδρωπικοὶ, ὅσον πίνεσι, τόσον διψῶσιν. Εἰς τέτο δέν μοι ἀπομένει πλέον τι νὰ εἰπῶ· εἰ μὴ, τὸ νὰ ταλανίσω τὰς ὑπηκόους, ὅσοι ὑποκείμενοι εὐρίσκονται εἰς τοιαύτους Ἀρχοντας.

§. ριβ'.

Τὰ Θεῖα διασαφύνται διὰ μόνης Θείας ἑλ-
λάμψεως.

„Εἶπα τοῖς ἐξηγηταῖς (περὶ τῆ ἐνυπνίας αὐτῆς „λαλεῖ ὁ Φαραώ.) καὶ ἐκ ἧν ὁ ἀπαγγέλων μοι αὐ- „τό.” (α) Ἀλλὰ δὲν εἶναι θαυμασόν. Τὸ θαυμασόν ἤθε- λεν εἶσαι, ἂν οἱ τυφλοὶ ἐξηγηταὶ ἐκεῖνοι, ὑσερημένοι τῷ θεῷ φωτισμῷ, ἤθελαν δυνήσθαι νὰ ἀτενίσκωσι εἰς τὴν ἄβυσ- σον τῶν τῷ Θεῷ κινήσεων καὶ μυστηρίων, διὰ νὰ ἀνακαλύψωσι τὰ ἐκεῖθεν ἀπόρρητα. Εἰς μάτην ὁ Φαραώ „ἐκάλεσε „πάντας τὰς ἐξηγητάς Αἰγύπτου, καὶ πάντας „τὰς σοφὰς αὐτῆς, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς τὸ ἐνύ- „πνιον αὐτῆς.” (β) Δὲν εἶναι δυνατόν ὦ Βασιλεῦ, (εἶπεν αὐτῷ, παρασθεῖς καὶ ὁ Γωσήφ, εὐπαρήσιάως.) Ἄνευ „τῷ Θεῷ, οὐδεὶς ἐκ ἀποκριθῆσεται τὸ σωτήριον „Φαραώ. (γ) Οὐμοίως μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Προφήτης ὕψεραι προεκαλεῖτο καὶ κατεμυκτήριζε τὰς Σοφιστὰς τῆς Αἰγύπτου: „Πᾶς εἰς νῦν οἱ Σοφοῖς, καὶ ἀναγγειλάτωσάν „σοι, καὶ εἰπάτωσαν, τί βεβέλευται Κύριος Σα- „βαώθ ἐπ’ Αἰγύπτον;” (δ) Ἡ ἀνθρωπίνη σοφία, εἰς κατανόησιν τῶν παρὰ Θεῷ κατὰ καιρὸς οἰκονομημένων, ἄνευ τῷ Θεῷ φωτισμῷ εἶναι τυφλή. Οὐδεὶς ἀνθρώπινος νῦν δὲν ἔχει δύναμιν νὰ διασαφήσῃ τὰ τῷ Θεῷ, χωρὶς τῆς παρὰ τῷ Θεῷ ἐλλάμψεως.

(α) Γεν. ΜΑ. 24.

(β) Αὐτ. 8.

(γ) Αὐτ. 16.

(δ) Ἡσαΐας ΙΘ. 12.

S. ριγ'.

Εἰκὼν προσΦυεσάτη τῇ Φίλαργυρον.

Εἰσαύμασεν ὁ Φαραὼ, ὅτι αἱ ἑπτὰ Βόες αἱ κάτιχοι καὶ ξηραὶ, κατέφαγον τὰς ἑπτὰ, τὰς καλὰς καὶ παχείας. Ἀλλὰ τὸ θαυμασιώτερον ἦτον ἐκεῖνο, ὅτι καὶ ἀφ' ἑῶν αἱ ἑπτὰ παχεῖαι εἰσῆλθον ὅλαι εἰς τὰς κοιλίας τῶν ἑπτὰ λεωτῶν, αἱ λεωταὶ δὲν ἐπαχύνθησαν, ἀλλ' ἔμειναν ἔτι ἰσχναὶ καὶ κατὰξηροι, καθὼς ἦσαν καὶ ἐξ ἀρχῆς πρὶν αὐτὰς καταβροχίσεν, ὥσάν ὀλοτελῶς ἂν δὲν ἔφαγον. „Καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν, καὶ ἐδιάδηλοι ἐγένοντο ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν. καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰσχροὶ, καθὰ καὶ τὴν ἀρχήν.” (α) Ἰδὲ ὁ Φιλάργυρος ἐν εἰκόνι πρὸ ὀφθαλμῶν σε. Ἀποκτᾷ, συναθροίζει, σωρεύει, ἀποταμίζει πλῆτον, ὅσον θέλεις πολὺν καὶ μέγαν. Τὶ νομίζεις; εὐτυχεῖ ἤδη πλετιωθείς; Ὁχι: μένει ἄθλιος καὶ πτωχὸς, ὡς καὶ πρότερον. Δελένει, κερδίζει, κληρονομεῖ, κοπιᾷζει, πραγματεύεται, ἀδικεῖ, ἀρπάζει, καταρῶροφᾷ ὀλόκληρα παχύτατα βόδια· τί ὑπολαμβάνεις; χορταίνει; παχύνεται; Ὁχι: μένει σεχνὸς, λιγνὸς, κατὰξηρος, καθὼς ἦτον ἐν ἀρχῇ: „Καὶ ἡ ὄψις αὐτῇ αἰσchrὰ καθὰ καὶ τὴν ἀρχήν.” Τόση περισσία, τόσος πλῆτος, τόσος θησαυρὸς, πῶ εἶναι; τί ἐγένεν; ἐχάθη· δὲν φαίνεται. „Εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῇ, καὶ ἐδιάδηλος ἐγένετο ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῇ.” Τὸ κατάλυμα ἐν ᾧ κατοικεῖ σενοχωρημένον, τὸ ἔνδυμα ὃπῃ φορεῖ πενιχρὸν, ἡ τράπεζά τε λιτὴ, ἡ κοίτη τε ῥυπαρά, ἡ γυνὴ αὐτῇ ἐξηπορημένη, τὰ τέκνα τε ἡμίγυμνα καὶ πειναλέα, ὃ δὲλος τε σκυ-

(α) Γεν. ΜΑ. 21.

Ἐρωπὸς καὶ ἀπεγνωσμένος, δὲν βλέπει τὴν ὥραν πότε νὰ φύ-
γη. „Καὶ ἡ ὄψις αὐτῆ ἀίχρᾶ, κατὰ καὶ τὴν ἀρχὴν
„ἕως τέλους.

§. ριδ'.

Εἰς τὰ Ἀξιώματα, καὶ εἰς τὰς ἐν τοῖς πράγμα-
σιν Ἐπιστάσεις πρέπει νὰ ἐκλέγωνται οἱ
ἄριστοι, καὶ τῶν ἄλλων συνέσει καὶ
δεξιότητι διαφέροντες, ὅθεν
ἂν καὶ τύχωσι κατα-
γόμενοι.

Οἱ Βασιλεῖς καὶ Δυνάται, καὶ ὅσοι ἀπλῶς, ἐν ὑπεροχῇ
δυνάμεως καὶ ἀξιώματος ὄντες, ἔχουσι κατὰ νόμον ἐκλογῆς καὶ
ψήφου δικαίωμα, ὅταν προβιᾶζωσι εἰς Ὀφφίκια καὶ Ἐπιστάσεις
τινὰς τὰς προβαλλομένας, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐκλέγωσι τὸ πρόσω-
πον, ἕτε διὰ τὴν τῆ γένεος ἐπιφάνειαν, ἕτε διὰ τὴν περιεσίαν
τῆ πλῆτε, ἕτε δι' ἄλλα τοιαῦτα μάταια, καὶ σωματικά, ἢ και-
ρικά προτερήματα, ἀλλὰ μόνον νὰ προτιμῶσι τῆ ὑποκειμένη
τὴν ἀξιοπρέπειαν. Καὶ τὸ παράγγελμα τῆτο ἐκ πολλῆ τὸ ἐ-
δίδαξεν ἡ σοφὴ Ἀρχαιότης, λέγουσα: ὅτι αἱ Ἀρχαιρεσίαι
πρέπει νὰ γίνωνται Ἀρισίνδην, ἀλλὰ μὴ Πλετίνδην.
Τετέστιν, ὅτι νὰ ἐκλέγωνται πρέπει εἰς τὰς Ἀρχὰς καὶ Ἐπιστά-
σεις, ὅχι οἱ πλάσιοι, καὶ οἱ ἐπιφανεῖς ἐντοῖς ἔξω ἀγαθοῖς,
ἀλλ' οἱ ἄριστοι καὶ εὐδόκιμοι ἐκεῖνοι δηλ. τῶν ὁποίων ὁ πλετι-
σμός ὑφίσταται εἰς τὴν ἀρετὴν, εἰς σωφροσύνην, εἰς δικαιοσύ-
νην, εἰς ἐπιείκειαν καὶ χρηστότητα, καὶ εἰς σοφίαν, καὶ εἰς φρόνησιν,
ὅς τις εἶναι ὁ πλετος καὶ ἡ λαμπρότης τῆς ψυχῆς. Πλετος
ἐπαφελὴς καὶ εἰς τὸν ἔχοντα, καὶ εἰς τὰς ἄλλας, λαμπρότης ἀ-
ληθινὴ καὶ ἀκηλίδωτος. Ἀπλῶς αἱ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων πραγ-
μάτων ἐπιστάσεις καὶ διοικήσεις, ἀπαιτῶσι ἀνδρας πεφωτισ-

M 2

μένους παρὰ τῷ Θεῷ· καὶ τοιαύτην ἔλαβε τὴν προσοχὴν ὁ Φαραώ ὁ Βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, ὅταν ἀκούσας τὴν συμβεβηκυῖαν τῷ Ἰωσήφ, ἐσυλλογίσθη νὰ ἐκλέξῃ ἄνδρα ἄξιον καὶ ἐπιτήδειον νὰ κυβερνήσῃ εἰς τὰ ἔτη τῆς ἐνθνήσιας, καὶ εἰς τὰ μετὰ ταῦτα ἐπακολοθεύοντα τῷ μέλλοντος λιμῷ, ὅλην τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐπικράτειαν. Ὡς ἤκουσε καὶ ἐπληροφορήθη, ὅτι χρεῖα εἶναι νὰ εὕρῃ καὶ νὰ διορίσῃ ἕνα τινὰ ἐπιστάτην καὶ οἰκονόμον, τῆς τῷ Ἐθνὺς ὅλης διατροφῆς, ἄρα γε δὲν εὗρισκε μετὰ τῶν αὐτῷ θρασυκτόνων ἄνδρας περιφανεῖς εἰς τὸ γένος, λαμπροὺς διὰ πλῆτον, ἐνδόξους ἐν ἀξιώμασι, διὰ νὰ ἐκλέξῃ ἐξ αὐτῶν, καὶ νὰ διορίσῃ εἰς τὸ ἀναγκαῖον τῆτο ὑπέργημα; Εἶχε βέβαια τοιοῦτους, καὶ ὅχι ὀλίγους· ἀλλ' ὁ συνετὸς καὶ φρόνιμος Βασιλεὺς, ἀφ' ἧς εἶδε τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἄνωθεν πεφωτισμένην ψυχὴν τῷ νεανίσκῳ Ἐβραίῳ: Καὶ ποῖον ἄλλον (εἶπε) δεξιώτερον ἄνθρωπον εὗρισκόμεν; ποῖον ἀρμοδιώτερον, διὰ νὰ καταστήσωμεν εἰς τὸ τοῖστον ὑπέργημα; „Μὴ εὐρήσομεν ἄνθρωπον τοιούτου, ὅς „ἔχει πνεῦμα Θεοῦ ἐν αὐτῷ;” (α) Ἐξω (εἶπεν) Ἐβραῖος καὶ ἀλλογενὴς, ἔξω πτωχός τε καὶ δούλος, ἔξω νεαρός ἔτι τὴν ἡλικίαν, Ἀνὴρ μόλις τριακονταετής. Αὐτὸς διὰ τὴν χάριν ἣν ἔλαβε παρὰ τῷ Θεῷ καὶ διὰ τὴν φρόνησιν ἐν ᾗ διαπρέπει, προκριτώτερος εἶναι ἀπὸ τῶν γέροντας, προτιμώτερος ἀπὸ τῶν πλεσίων, προφερέσερος καὶ ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίους τῶν ἡμῶν ὁμογενεῖς. Ἐλθὲ Ἐβραῖε, πτωχέ, νεανίσκε. Ἐλθὲ: ἐπειδὴ τοιαυτοτρόπως σὲ ἐχαρίτωσεν ὁ Θεός: „Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονιμώτερος καὶ συνετώ- „τερὸς σοῦ· σὺ ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐπὶ τῷ σό- „ματί μου ὑπακέσεται πᾶς ὁ λαός μου.” (β) Ἐλθὲ: Δὲν δύναμαι κάλλιον νὰ διευθετήσω, ἔτε τὸν οἶκόν μου, ἔτε τὸν λαόν μου, παρὰ μὲ τὸ νὰ ἐγχειρίσω τὸ Βασίλειόν μου

(α) Γεν. ΜΑ. 38.

(β) Μὲτ. 40.

ὅλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν σε ἐπιστάσαν καὶ πρόνοιαν. Οἱ ὑπὸ-
κοοίμε δια τὰ εἶναι ἐντυχεῖς, ἐσὲ θέλω τὰ ὑπακέν, ὡς
ἐμὲ τὸν ἴδιον. Ἰδὲ ἡ ἐξουσία με εἰς τὰς χεῖρας σε. „Ἰδὲ καὶ
„Ἰδὲ ἡμίσε σήμερον ἐπὶ πάσῃ γῇ Αἰγύπτῃ.” (α)
Κατὰ μόνην τὴν ὑπεροχὴν τῷ Θρόνῳ εἶμαι ἐγὼ ἀνώτερός σε.
„Πλὴν τὸν Θρόνον ὑπερέξω σε ἐγώ.” (β) Τ’ ἄλ-
λα ὅλα τὰ ἀφίνω εἰς τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμελείαν σε ὅσα ἀνή-
κουν εἰς τὴν τῷ Θρόνῳ ἐξοικονόμησιν. Τοιοτρόπως ἐκ-
λεξεν ὁ Φαραὼ, καὶ δὲν ἐλανθάνῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν τε καὶ
ἔτε ποτὲ θέλει λανθάνειν οἱ Βασιλεῖς καὶ Δυνάσται καὶ ἄρχον-
τες, ὅταν ὁμοίως ἐκλέγῃσι. Τητέσιν, ὅταν ἐμπιστεύσῃ, καὶ πα-
ραδίδωσιν εἰς χεῖρας φρονίμων καὶ ἐναρέτων ἀνθρώπων τὰς τῶν
πραγμάτων ἐπιστάσας καὶ διοικήσεις, δι’ ὧν συντηρεῖται καὶ διευ-
σύνεται ἡ τῷ Λαῷ ἐνδομίμων κατάστασις.

§. ριέ.

Κύριε ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σε. Οἱ Ἑβραῖοι
δὲν ἐμνήσθησαν ἕως τῷ νῦν, τὸ αὐ-
τοῖς δοθὲν ὑπὸ τῶν αὐτῶν προγό-
νων παραδείγμα.

Εἰς τὰς συμφορὰς ὅταν περιπέσῃ ὁ ἀνθρώπος, τότε ἀνα-
καλεῖ εἰς τὴν αὐτῇ ἐνθύμησιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὴν ἀνομίαν
τὴν ὁποίαν προλαβὼν ἔπραξεν. Ὅταν αἱ δέκαί Τιοὶ τῷ Ἰακώβ
ἐξετάζοντο εἰς τὴν Αἰγύπτῳ ὡς κατάσκοποι, καὶ ἐφαβερίζοντο
τὰ πάντα τὰ πάνδεινα, εἰ δὲν ἀποδείξουν τὴν ἐαυτῶν ἀσώ-
τητα, μετὰ τὸ τὰ φέρειν καὶ τὸν ἄλλον ἀδελφὸν αὐτῶν τὸ νεώτερον :

(α) Γεν. ΜΑ. 41.

(β) Λύγ. 40.

„Εἰ δὲ μὴ ἀποθανεῖτο·” (α) Τότε ἀνελογίσθησαν τὴν ἀδικίαν τὴν πρὸς τὸν Ἰωσήφ, ἣν φθάσαντες προετέλεσαν. Τότε ἐγνώρισαν τὸ βάρος τῶ αὐτῶν μεγάλης ἀμαρτήματος, καὶ καθ' ἑαυτὰς ὡμολόγησαν, ὅτι δι' αὐτὸ καὶ παιδεύονται. „Καὶ „εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ: Ναί: ἐν „ἀμαρτίαις γὰρ ἐσμὲν περὶ τῶ Α'δελφῶ ἡμῶν. „.... ἔνεκεν τέτῳ ἐπ' ἤλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ θλίψις „αὕτη.” (β) Καὶ ὁ Ρ'εβὴμ μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἐπιπλήττων σφοδρότερον τὰς ἐπιλοίπας: Δὲν σὰς εἶπα τότε (ἐλεγε) μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον τὸν ἀδελφόν μας, καὶ δὲν μὲ εἰσηκέσατε; Ἰδὲ τώρα, δι' αὐτὸν κινδυνεύομεν. „Ἰδὲ τὸ αἶμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται.” (γ).

Εἰ γὰρ θαυμάζω ἅμα καὶ ἐλεεινολογῶ, πῶς τὸ τρισάθλιον Γένος τῶν Ε'βραίων, εἰς τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν Χιλίαι καὶ Ὀκτακοσίαι τώρα χρόνως εὐρίσκεται, καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰ μεγάλα καὶ ἀλλεπάλληλα κακὰ, τὰ ὅποια ἐκ πολλῆς ὑπέφερεν ἤδη, καὶ διηνεκῶς ὑποφέρει, διεσχορπισμένον ἐπὶ προσώπῳ πάσης τῆς γῆς, ἔνθεν κἀκεῖθεν περιπλανώμενον, ἀσήρικτον, ἢ κακοσήρικτον, ἀκατάστατον, ἀπροσάτευτον· παρὰ πᾶσιν ἐπίσης τοῖς Ε'θνεσι μισητὸν, βδελυκτὸν, ἀποτρόπαιον· παρὰ πάντων καταφρονούμενον, διωκόμενον, κακεχέμενον. Θαυμάζω (εἶπα) καὶ ἀπορῶ, πῶς δὲν ἀναλογίζεται τὸ ταλαιπώρον αὐτὸ Γένος τὴν ἀφρονεσάτην καὶ τολμηροτάτην, καὶ ἀπανθρωποτάτην φωνὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν τότε ἐνώπιον τῶ Ἡγεμόνος Πιλάτου οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξεφώνησαν: „Τὸ αἶμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.” Θαυμάζω, πῶς ἀπορροφῶντες ἤδη, ἕως εἰς αὐτὸν τὸν τρυγίαν τὸ πικρὸν αὐτὸ ποτήριον, τὸ ὅποιον ἡ

(α) Γεν. ΜΒ. 20.

(γ) Αὐτ. 22

(β) Αὐτ. 21.

Θεῖα δίκη εἰς τόσας ἐναιυτῶν ἑκατοντάδας αὐτὸς ἐκέρασε, καὶ προσέτι ἀδιαλείπτως κατακρινᾷ. Πῶς δὲν μιμῶνται τελευταῖον τὸς παλαιότητας αὐτῶν ἐκείνης Προπάτορας τὸς υἱὸς τῷ Ἰακώβ· πῶς δὲν γνωρίζεν ὡς ἐκείνοι καὶ ἔτοι, ὑπὸ κακῶν τοσούτων ἀπάντων περισιχόμενοι, τὸ τῆς Φρικτῆς Θεοκτονίας Φοβερὸν ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον οἱ ὑπερινοὶ αὐτῶν πατέρες ἐτόλμυσαν· πῶς δὲν ἐπιστρέφον τὸν νῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς ἐκεῖνο τὸ Θεανδρικὸν αἷμα, ὅπῃ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐκχυθὲν μάτην, κατ' αὐτῶν τώρα ἐμφανῶς ἐκδικεῖται, διὰ τὴν εὐρὴν ἔλεος!

Τρισάθλιοι Ἰουδαῖοι! ἐλεεινότηται τέκνα τῶν σαυρωσάντων τὸν Κύριον, ἰδὲ ἕως τῆ νῦν βασιάζετε τὸ βαρὺ φορτίον ὁπῇ οἱ πατέρες ὑμῶν σᾶς ἐπεφόρτισαν! Ἰδὲ τὸ αἷμα αὐτῷ ἐκζητεῖται. Ἀνοίξατε τελευταῖον τὰ ὄμματα τὰ τετυφλωμένα· εἶπατε ὡς τότε οἱ πρόγονοί σας ἐκείνοι, τῷ Ἰακώβ οἱ υἱοί, εἶπαν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ: Ἐν ἡμαρτίαις ἐσμέν περὶ τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν... ἔνε- κεν τῆς ἐπιλήθην ἐφ' ἡμᾶς ἡ θλίψις αὐτοῦ."

§. ρις'.

Πῶς ἐξοδεύεται τὸ ἀργύριον χωρὶς ζημίαν
μάλισα μὲ κέρδος.

Τινὲς καὶ νὰ ἐξοδέουν θέλωσιν ἀφειδῶς, καὶ τὰ χρήματα ἀγκαλὰ περιττῶς διασκορπιζόμενα, πάλιν δὲν ἀγαπᾶν νὰ τὸς λείπεν. Θέλουν καὶ νὰ ἀγοράζον, καὶ ἡ τιμὴ τῶν ἀγορασμάτων νὰ μένῃ μέσα εἰς τὰ σακκία των, ἃν ἦτον τρόπος. Καθὼς συνέβη εἰς τὸς υἱὸς τῷ Πατριάρχῃ Ἰακώβ, οἱ ὅποιοι ἐξ Αἰγύπτου ἐπανελθόντες εἰς γῆν Χαναάν, εὗρον τὸ ἀργύριον τῷ ἐκείθεν ἀγοραδέντος σίττι, ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ σάκκῳ. Ἐν γὰρ ἐνετο δὲ, ἐν τῷ κατακενῶν τὸς σακκοὺς αὐτῶν,

„καὶ ἦν ἐκάστω ὁ δεσμός τε ἀργυρίῃ ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῶν.” (α) Τῆτο αὖν δὲν ἦττον διὰ μαγγανείας ἀνδρωπίνης, ἔπρεπε νὰ εἶναι θαῦμα ὑπερφυῆς· καὶ τὰ θαύματα τὰ ὑπερφυῆ, μόνος δύναται νὰ τὰ ἐκτελῇ ὁ πάντα ἰσχύων Θεός, ὁ τὸς νόμους ἑς αὐτὸς ἔθετο ἐν τῇ φύσει, ὅτε, καὶ ὅπε βέλεται μεταποιῶν καὶ μετασκευάζων. Τοῖτον ἦν τὸ θαῦμα τῆς χήρας τῆς Ἥλιθ: „ἥς ἡ ὑδρία τῆς ἀλεύρεος ἐκ ἐξέλιπε, καὶ ὁ καμψάκης τῆς ἐλαίης ἐκ ἡλαττονήθη.” Τοῖτον, τὸ τῶν χιλιάδων ἐκείνων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, δι’ ὀλίγων ἄρτων, καὶ ἰχθύων τραφέντων ὑπὸ τῆς Σωτῆρος, ὅτε τὰ περισσεύματα εὐρέθησαν θαυμάσια, παρὰ ἡ ἐξ ἀρχῆς ἐτοιμασία. Ἐγὼ ὅμως ὥδε προφύτω: ὅτι δύναται καὶ ὁ ἀνδρὸς εἰς ἂν θέλῃ, νὰ ἐκτελέσῃ τοῖτον θαῦμα· ἡγοῦν, ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ καὶ πάλιν νὰ ἔχῃ ἐκεῖνα ὅπε ἔδωκε. Πῶς τῆτο; διὰ τῆς ἐλεημοσύνης. Ἐκεῖνο τὸ ἀργύριον, τὸ ὅποιον ὁ Χριστιανὸς ἐξοδεύσῃ διὰ νὰ βοηθήσῃ πτωχὸς, νὰ διατρέψῃ πεινῶντας, νὰ ἐνδύσῃ γυμνὸς, νὰ ἐξαῤῥώσῃ νοσούντας, νὰ προσατεύσῃ ἀδικεμένους, κτ. κτ. εἶναι ἀργύριον τὸ ὅποιον ἐξοδευόμενον δὲν ἐξοδεύεται, διδόμενον παραμένει. Εἶναι ὡς τὰ ἀργύρια τῆς ἀγορασμῆς τῆς σίτης, ὅπε ἔδωκαν οἱ υἱοὶ τῆς Ἰακώβ ἐν Αἴγυπτῳ. Καὶ ἀληθεύοντα δύναται τις νὰ εἰπῇ: ὅτι ὥσπερ ἔτοι, ὁμοίως καὶ οἱ ἐλεήμονες, ἐν τῷ καταικινῶν τὰς σάκκους αὐτῶν, εὐρίσκουσιν τὰ ἑαυτῶν ἀργύρια πάλιν, χωρὶς νὰ τὰ ὑσερήθῃν. „Καὶ ἔσαι ἐκάστω ὁ δεσμός τε ἀργυρίῃ ἐν τῷ σάκκῳ αὐτοῦ.”

(α) Γεν. MB. 35.

§. ριζ.

Στοργῆς ἐπίτασις καὶ ὕφεςις, κατὰ λόγον
τῶν πλησιεσέων, ἢ πορρωτέρων τῆς
Συγγενείας βαθμῶν.

Λέγουσι κοινῶς ὅτι ἡ ἀγάπη περισσότερον καταβαίνει, πα-
ρὰ ἀναβαίνει εἰς τὰς προόδους δηλ. τῶν Γενεαλογικῶν καὶ Συγγενι-
κῶν βαθμῶν. Τὸ λεγόμενον ὅμως ἔχει ὅρον τινά, καὶ πάντοτε πρέ-
πει νὰ νοῆται κατὰ παράθεσιν πρὸς τὰ ἐξίστη ἀντίθετα· καὶ
(διὰ νὰ λαλήσωμεν κατὰ τὴν συνήθη φράσιν τῶν Φιλοσό-
φων.) ἀντιχετικῶς. Οἷον τί λέγω; Ὁ Ἰακώβ, περισ-
σότερον ἀκολυθεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Ῥεβὴμ, παρὰ ὁ Ῥεβὴμ τὸν
Ἰακώβ. Καὶ πάλιν ὁ Ἰακώβ, περισσότερον τὴν ἡμέραν τῆς Ῥε-
βὴμ, δηλαδὴ τὴν ἐγγόνου αὐτοῦ, παρὰ οἱ ἐγγονοὶ τὸν Πάπ-
πον Ἰακώβ· ἢ, καὶ παρὰ ὁ Ἰακώβ αὐτὸς τὸν Ἀβραάμ, ἀπὸ τὸ
μέρος τὸ ἀντίθετον. Πλὴν, ἂν ἡ πρόοδος ἐκληφθῇ ἀπὸ τὸ
μέρος τῶν ἀνιόντων, ἢ ἀπὸ τὸ τῶν κατιόντων, ἐκείθεν μὲν,
ἡ ἀγάπη μειῖται, ναί: ὅσον ἀναβαίνουσα προχωρεῖ. Διότι δὲν
εἶναι φυσικόν, νὰ ἀγαπᾷ ὁ Ἰακώβ περισσότερον ἀπὸ τὸν πα-
τέρα Ἰσαὰκ, ἐξ ἧς ἀμέσως ἐγεννήθη, τὸν ἀνώτερον Πατέρα,
δηλ.: τὸν Πάππον Ἀβραάμ, ἐξ ἧς ἐμμέσως κατάγεται. Ὅμως
μειῖται καὶ ἐδῶθεν, ὅσον καταβαίνει προβαίνουσα: διότι φυσικώ-
τατον ὁμοίως εἶναι καὶ τῆτο, τὸ νὰ ἀγαπᾷ δηλονότι ὁ Ῥεβὴμ
περισσότερον τὴν υἱάδα, παρὰ ὁ Ἰακώβ τὴν ἐγγόνου. Ὁ-
θεν ἀναγκασίως συγκρινομένη μὲ τὴν φορητὴν τῆς Ἰακώβ
πρὸς τὸν Βενιαμὴν, ἡ στοργὴ τῆς Ῥεβὴμ πρὸς ἕνα τῶν δύο
υἱῶν αὐτοῦ, ἦτον ἀντίστασις καὶ ἴση· ἡ δὲ πρὸς τὴν δύο,
ἀκολυθεῖ νὰ ἦτον ἐπιρρέπεστέρα καὶ διπλῇ. Δρασηριωτάτη λοι-
πὸν πρὸς κατάκεισιν ἦτον ἡ ὑπόχρεσις ἐκείνη, ἡ τῆς Ῥεβὴμ
πρὸς Ἰακώβ τὸν Πατέρα αὐτοῦ, ὅταν παρακινῶν αὐτὸν νὰ

ἐγχειρίσῃ τὸν Βενιαμὴν εἰς αὐτόν, διὰ τὰ τὸν παραστήσῃ πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν τῆ Βασιλείας τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐπαγγελλόμενος, ὅτι θέλει τὸν μεταφέρει σὺν ὀπίσω, ἔλεγεν: Ἄν δέν σοι φέρω τὸν υἱόν σου, φόνευσαι σὺ τὰ δύο τέκνα μου: „Τὲς δύο ἡ ἕς με ἀπόκτεινον, εἰ μὴ ἄ- „γάγω αὐτόν (τὸν Βενιαμὴν.) πρὸς σέ.” Ἡ καθο- σίσις εἰς θάνατον τῶν δύο ἡῶν τῆ Ρ'εβὴμ, ἀντὶ τῆ Βε- νιαμὴν, καθ' ἑαυτὴν δὲν ἔφερεν ἀληθῶς ἔδεν κέρδος εἰς τὸν Ἰακώβ· ἀλλὰ προσεπέφερε μάστιγα καὶ ζημίαν ἐπὶ τῇ ζημίᾳ. Διότι ὁ Ἰακώβ (κατὰ τὴν ὑπόθεσιν.) παρεκτὸς τῆ υἱῆ Βε- νιαμὴν, ἔμελλεν ἔτι νὰ ὑσερηθῇ καὶ τῶν δύο αὐτῆ ἐγγόνων. Ὅθεν αὕτη ἡ τῆ Ρ'εβὴμ προβαλλομένη, φαίνεται μία συν- δίκη ἀνάσσις. Ἀλλ' ἡ ὑπόθεσις ὡς τὸσον ἀποδείχνει τρία τινά: Πρῶτον, τὸν ἰσχυρὸν τρόπον ὅπως ὁ Ρ'εβὴμ ἐμεταχειρί- σθη, διὰ τὰ καταπείσῃ τὸν Πατέρα νὰ ἐξαποστείλῃ τὸν υἱὸν Βενιαμὴν. Δεύτερον, τὴν ἄκραν προθυμίαν καὶ ζέσιν ὅπως εἶχε, διὰ τὰ ἐκλυτρώσῃ τὸν Ἀδελφὸν Συμεὼν, τὸν ἐν Αἰγύπτῳ κρατηθέντα ὡς ὄμηρον, διὰ τῆς τῆ Βενιαμὴν παρασάσεως. Τρίτον, τὴν βεβαίαν καὶ σταθερὰν ἐλπίδα τὴν ὅποιαν ἔτρεφεν, ὅτι θέλει φέρεי ὀπίσω μετὰ τῆ Συμεὼν καὶ τὸν Βενιαμὴν, ἐπιση- ριζόμενος εἰς τὸ τῆ Αἰγυπτίᾳ Ἀρχοντος πισὸν καὶ φιλάληδες.

§. ρη'.

Ταράττωσι τὸν ἄνθρωπον, καὶ μόνον τὰ πραγ- ματιώδη κακὰ ἐπερχόμενα, ἀλλὰ καὶ ὅσα διὰ τῆς αὐτῆς φαντασίας αὐτὸς ἀναπλάττει καίτοι μὴ παρόντα ταῦτα, ἀλλὰ μέλ- λοντα· καὶ ἐδὲ μέλλοντα πολλαίς, ἀλλὰ ἀπλῶς δυνατά.

Ταλαίπωρος ἄνθρωπος! Δὲν ἀρκεῖ ἡ θλίψις τὴν ὅποιαν

δοκιμάζει ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ διάφορα κακὰ ὅπερ πραγματικῶς ὑποφέρει· ἀλλὰ θλίβεται, καὶ ὀδυνᾷται, καὶ πάχει πολλάκις, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπερ διὰ τῆς αὐτῆς φαντασίας ἀνατυπῆται καὶ ἀναπλάττει, καὶ δι' ὑποψίας αὐτὸς πραγματοποιεῖ, καὶ δι' ὀλιγοψυχίαν καθ' ἑαυτὴ προμηνύει, χωρὶς νὰ ἔχεν τῇ ἀληθείᾳ τὰ τοιαῦτα τινὰ πραγματιώδη ὑπόστασιν. Ἄκουε τὸν γηραλέον Ἰακώβ, πῶς ἐλεεινολογεῖται λαλῶν πρὸς τὰ τέκνα τε: „Ἰωσήφ ἐκ ἔσι· Συμεὼν ἐκ ἔσι· καὶ τὸν Βενιαμὴν λήψεω; (α) ἐπ' ἐμὲ ἐγένοντο ταῦτα πάντα.” Ἰκανὰ τὰ ῥήματα δεῖξαι τῷ Πατρὶ· διακοπτόμενα τὰ σπλάγχχνα. (λέγει ὁ Χρυσόσ.) Ἰδὲ πληγαὶ κατακάρδιοι ἐγὼ λέγω: αἱ ὁποῖαι ὅμως προξενῶνται ἀπὸ ἑνὸς μόνου φόβου, προερχόμενον ἀπὸ μίαν ψιλὴν ὑποψίαν. Κλαίεις, ὦ καλὲ Πατριάρχᾳ, τὸν Ἰωσήφ ὡς ἀπολωλότα: Ἰωσήφ ἐκ ἔσιν: ἀλλ' ὁ Ἰωσήφ ἐστὶ, καὶ ἡγεμονεύει ἐντυχῶς, καὶ μετὰ τὸν πρῶτον, κἀζητα ὡς δεύτερος Βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου. Κλαίεις καὶ καταδύρεσαι: Συμεὼν ἐκ ἔσιν: ἀλλὰ καὶ ὁ Συμεὼν ἐστὶ, καὶ ἐυρίσκεται πλησίον τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ, συντηρέμενος ἐξω παντὸς κινδύνου, ὑγειῆς καὶ σώος, ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἐν ἀνέσει. Κλαίεις ἐπὶ τέτοις καὶ θρηνηλογεῖς: Καὶ τὸν Βενιαμὴν λήψεω; Ἀλλὰ καὶ ὁ Βενιαμὴν ἀφ' οὗ ἐκεῖ φθάσῃ, θέλει γένει ὁ ἀναγνωρισὴς τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφῷ, καὶ ὁ πρόδρομος τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς σῆς, καὶ τῶν σῶν τέκνων, καὶ πάσης τῆς συγγενείας, καὶ συνοικίας σου. Καὶ ματαίως λοιπὸν καταθλίβεις τὴν ψυχὴν σου, καὶ κατακόπτεις τὰ σπλάγχχνα σου, καὶ ταιπωρεῖς τὸ πνεῦμα σου, ὑποδέτων ὡς κακὰ ὄντα, τὰ μὴ ὄντα. Ματαίως λυπεῖσαι εἰς πράγματα, διὰ τὰ ὅποια (ἂν ἤξευρες) καθὼς τῇ ἀληθείᾳ εἶναι, ἔπρεπε μάλιστα νὰ χαίρεσαι, καὶ νὰ σκιρτᾷ ἀπὸ τῆς χαρᾶς ἡ καρδιά σου· ὅχι νὰ σφαδάζῃ καὶ

νὰ ἀδημονῇ ἢ ψυχῇ σὲ. Παῦσαι τὴν πικρὰν καὶ ὀδυνηρὰν ταύτην θρηνηλογίαν: Ἰωσήφ ἐκ ἔσι, Συμεὼν ἐκ ἔσι, καὶ τὸν Βενιαμὴν λήψεοθε; Ἡΐξευρε, ὅτι καὶ ὁ Ἰωσήφ εἶναι, καὶ ὁ Συμεὼν εἶναι, καὶ τὸν Βενιαμὴν ἔχεις. Πλὴν ὁ γέρον, ἐχὶ μόνον καταθλίβεται, καὶ κατοδυνάται, καὶ θρηνηλογεῖ δι' ἐκεῖνα τὰ κακὰ, τὰ ὅποια, ἀγχι καλὰ δὲν εἶναι, τὰ ὑποπτεύεται ὅτι εἶναι· ἀλλ' αὐτὸς προλαμβάνει ἐκ τῆς αὐτῆς φαντασίας ἔτι καὶ ἄλλα, ἂν ὅχι ὡς ἤδη παρόντα καὶ ἐνεργεῖα συμβάντα, ἀλλ' ὡς μέλλοντα ὅμως καὶ δυνατὰ, καθότι ἤμπορῶν καὶ αὐτὰ νὰ ἐπακολουθήσεν. Ἀκρόατέ τον: Ὁ Ἰωσήφ (λέγει) ἀπέθανε: πλὴν καὶ ὁ Βενιαμὴν ἐνδέχεται κατ' ὁδὸν, ἀπὸ τὸν κάματον τῆς ὁδοιπορίας, νὰ ἀρρώσῃ καὶ ἀφ' ἧς ἀρρώσῃ, ἤμπορεῖ καὶ ἕτος, ὥσπερ ὁ Ἰωσήφ νὰ ἀποθάνῃ· καὶ τότε, ὦ μοι! θέλετε κατεβάσει τὸ γῆρας με, με λυπὴν κατὰ πικρὸν, εἰς τὸν ἄδην. Ἄλλος ἕτος θρήνος ἐπιτελεύτιος, μετὰ τὸν προοιμιώδη. „Ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ, λέγει (ἦγεν ὁ Ἰωσήφ) „ἀπέθανε· καὶ αὐτὸς μόνος (τετέσιν ὁ Βενιαμὴν) κα- „ταλέλειπται· καὶ συμβήσεται αὐτὸν μαλακι- „θῆναι ἐν τῇ ὁδῷ, ἢ εἰάν πορεύῃθε· καὶ κατὰξε- „τέ με τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ἄδην.” (α)

Ταῦτα δὲν εἶναι ἀδύνατα: ὅμως, κατὰ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶναι, καὶ θέλει συνέβην τέτων τὰ ἐναντία. Ἐπειδὴ καὶ ὁ εἰς, καὶ ὁ ἄλλος (δηλ: καὶ ὁ Ἰωσήφ, καὶ ὁ Βενιαμὴν) καὶ ζῶσι, καὶ ἐπὶ πολὺ θέλει ζῆσεν. Ἀλλ' ὁ γηραιὸς Πατὴρ ἀναλογιζόμενος καὶ τὰ μὴ ὄντα, ὡς σχεδὸν ὄντα, καὶ τὰ ἀπλῶς δυνατὰ ὡς ἀπαραιτήτως ἐσόμενα, καὶ τὰς δύο τέτους υἱὲς ἐπίσης ἀπαραμυθήτως τὰς κλαίει: τὸν μὲν ἕνα, ὡς ἀποθαρμμένον, μὲ ὅλον ὁπῆ ζῆ· τὸν δὲ ἄλλον, ὡς ἀποθανέντα, εἰάν τύχη εἰς τὸν δρόμον ἐκ τῆς ὁδοιπορίας νὰ ἀσθενήσῃ: μὲ ὅλον ὁπῆ

(α) Γεν. ΜΒ. 29.

ῥέλει φθάσει καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐρῶμενος, καὶ εἰς ἔτη ἐξῆς πολλὰ μέλλει νὰ ἐπιζήσῃ. Τὶ νὰ εἶπῃ τις; δὲν φαίνεται, ὅτι ὁ ταλαίπωρος καὶ δύσηνος ἄνθρωπος, ἀφ' ἑαυτοῦ τρόπον τινὰ ἀρχιτεκτονεῖ τὴν ἰδίαν αὐτῷ ἀδλιότητα; Ὡσὰν ἐὰν ἐσπῶδαζε καὶ ἐφιλοτιμεῖτο αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ πληροῖν τὰ πάθητε, νὰ προσανέλθῃ τὰς συμφοράς τε, καὶ νὰ ἐπιβαρύνῃ τὰς θλίψεις τε;

§. ριζ'.

Ἡ βία τῆς πείνας ἀκαταμάχητος.

Δὲν ἦτον τρόπος νὰ καταπεισθῇ ὁ Ἰακώβ εἰς τὸ νὰ ἐξαποσεύλῃ Βενιαμὴν τὸν νεώτατον τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατὰ τὴν προτροπὴν καὶ παρακίνησιν τῶν ἐπιλοίπων υἱῶν τε. Καὶ μᾶλλον ὅπως ἤξευρεν ὅτι ἐκεῖ, ἐκρατεῖτο, ἄλλος ὁμοίως αὐτοῦ υἱὸς ὁ Συμεὼν, ὡς ὁμηρον καὶ ἐνέχυρον, ὑπὲρ τῆς τοῦ Βενιαμὴν πέμψεως, εὐχαρισεῖτο ὅμως ὁ γέρον νὰ ἀφήσῃ τὸν Συμεὼν ἐν Αἰγύπτῳ ὑπόδελλον, ὅσον ἀνδράποδον μένοντα, καὶ μόνον τὸν Βενιαμὴν τὸν υἱόν, τὸν ἐκ τῆς ὑπεραγαπωμένης αὐτοῦ Ῥαχὴλ καὶ υἱὸν τοῦ γήρατος αὐτοῦ, νὰ μὴ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸν κόλπον τε. Διότι (καθὼς ὕστερον ἔλεγεν, ἄλλος ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὁ Ἰούδας.) „ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐξεκρέματο ἐκ τῆς „τέττε ψυχῆς.” (α) Ἀλλ' ὅταν, μετὰ ταῦτα πάλιν ἔλειψαν αἱ τροφαὶ, καὶ ἡ πολυἀριθμὸς τοῦ Ἰακώβ συνοικία, ἀπέφαγεν ὅλον τὸν σίτον, ὅσον ἐξ Αἰγύπτου ἀπέφερον, τί εἶχε νὰ κάμῃ; Τελευταῖον ἐκὼν ἢ ἄκων, ἐξαπέστειλε μετὰ τῶν ἄλλων υἱῶν, καὶ αὐτὸν τὸν Βενιαμὴν. „Καὶ τὸν Ἀδελφὸν ὑμῶν „λάβετε, καὶ κατὰβητε πρὸς τὸν ἄνθρωπον.” (β)

(α) Γεν. ΜΔ. 30.

(β) Γεν. ΜΓ. 14.

Ἐκεῖνο ὅπῃ ἔτε ὅλαι ὁμῶ αἱ προτροπαὶ καὶ παρακλήσεις τῶν ἐπιλοίπων ἢ ὧν ἠνωμένοι, ἔτε αἱ τῇ Ῥ' ἐβήμ δραστήριοι καὶ καταπεισικαὶ ὑποχέςσεις ἴχυσαν νὰ ἐκτελέσων, ἴχυσεν ἡ πείνα. Εἰς τὸν λιμὸν, ἐδὲ τὰ σπλάγχχνα τῶν πλέον φιλοσόργων γονέων ἀντέχουσιν. Εὐρέθισαν καὶ μητέρες φιλότεκνοι, αἱ ὅποιαι ἀναγκαθεῖσθαι ἀπὸ τὴν ἀνίκητον σενοχωρίαν τῆς πείνας, κατέφαγον ἀνιλεῶς τὰ ἴδια τέκνα.

§. ρκ'.

Ἡ ψυχὴ, καὶ αἰσώα ἔσα, φοβεῖται τὰς ἐπιβελάς.

Ὁ Αἰγύπτιος ὑπηρέτης, προσαχθεὶς εἰσάγει τὸς ἡὲς τῇ Ἰακώβ εἰς τὸν οἶκον τῇ Ἰωσήφ, ἐν ᾧ ἔμελλον ἐπὶ λαμπρᾶς καὶ βασιλικῆς τραπέζης νὰ εὐωχηθῶν καὶ νὰ εὐθυμήσων. „Καὶ „εἰσήγαγε τὸς ἀνδρώπυς εἰς τὸν οἶκον Ἰω- „σήφ.” (α) Πλὴν αὐτοὶ ὑπέλαβον ὅτι ἐκεῖ αὐτὸς εἰσήνεγκαν, ἐπὶ σιοπῇ νὰ τὸς κακοποιήσων, ὡς κακέργες καὶ κλέπτας, καὶ νὰ τὸς ὑποδελώσων. „Ἡμεῖς (ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους „εἰς τὸ Παλάτιον τῆς ἐσιάσεως εἰσερχόμενοι:) ἡμεῖς εἰσα- „γόμεθα τῇ συκοφαντῇσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπιθέσθαι „ἡμῖν, τῇ λαβεῖν ἡμᾶς εἰς παῖδας, καὶ τὸς ὄνυς „ἡμῶν.” (β) Ἀγκαλὰ ἤξευραν ὅτι εἰς ἐδὲν ἔπαισαν, ἐδ' εἰς τὸ παραμικρὸν, ἤξευραν ὅμως ὅτι τὸ πρῶτον, εἰς τὴν αὐτῶν γῆν ἐπιστρέφοντες, ἤσαν ὅλοι μέσα εἰς τὸς σάκκους τῇ σίτῃ, τὰ ἀργύρια τῆς ἀγορᾶς ὅπῃ εἶχον δώσει εἰς πληρωμὴν, ὅσων ὑπωπτεύοντο μήπως αὐτὸ ἐπίτηδες ἔγινε, διὰ νὰ τὸς καταστήσων (ὅταν κατηναγκασμένοι ἀπὸ τὴν χρεῖαν τῆς τροφῆς

(α) Γεν. ΜΓ. 17.

(β) Δὐτ. 18.

ἔμελλον πάλιν νὰ ἐπανέλθῃ.) ἐνόχως κλοπῆς, καὶ πταίσας, καὶ ὑπευθύνως. Ἀν ὅχι ἡ συνειδήσις, (διότι εἰς τὸ ἔργον ἦσαν καθαρὸι καὶ ἀθῶοι.) ἀλλ' ἡ τῇ ξένῃ ἀργυρίῃ εὐρεσις ἐν τοῖς αὐτῶν σάκκοις, τὴς ἐκίνει νὰ τρέμουν ὡς κλέται τῇ ἀλήθειᾳ, καὶ νὰ ὑφορῶνται ἄφυκτον τὴν καταδίην. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ φοβῇται τὰς διαβολὰς, καὶ νὰ ψευδεῖς ὣσιν. Ἡ καθαρότης τῇ συνειδότος, ἐπισηριζομένη εἰς τὴν ἀλήθειαν, εἶναι μία μεγάλη παρηγορία· ἀλλ' ἡ ἀλήθεια πάντοτε δὲν γνωρίζεται· μὲ δυσκολίαν πολλάκις αὐτὴ προβαίνει εἰς τὸ φῶς· καὶ ἐνίοτε καὶ ἀφ' ἧς προβάλλῃ, δὲν εὐρίσκει ἔυκολα ψυχὰς ἐυδιαθέτους εἰς τὸ νὰ τὴν γνωρίσῃ, ἢ ἀγαθοπροαιρέτους εἰς τὸ νὰ τὴν ἀνακηρύξῃ, καὶ νὰ τὴν προσατεύσῃ.

§. ρκ'.

Ὁ φθόνος δεινὸν πάθος· μεταβάλλει τὸν
ὅπ' αὐτῷ κυριευθέντα εἰς ἄλλον ἄν-
θρωπον.

Εἰς κεῖνος ὁ Ἰάκωβ τῷ Ἰακώβ ὁ υἱός, ὅστις ἄλλοτε ἤθελε νὰ φονεύσῃ, καὶ τέως ἐπώλησεν εἰς τὴς Ἰσμαηλίτας ἐμπόρους, ὡς ἀνδράποδον, τὸν ἕνα τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τὸν Ἰωσήφ, ὕψερρον ἀφ' ἧς εὐρέθη τὸ ἀργυρεὺν κόνδυ, εἰς τὸν σάκκον τῷ Βενιαμίν, ἐπαράδιδε δῶλον τὸν ἑαυτὸν τε, διὰ νὰ φυλάξῃ τῷ τὸν ἄλλον ἀδελφόν. „Νῦν ἔν, παραμενῶ σοι παῖς ἀντὶ τῷ παιδίῳ, οἰκέτης τῷ Κυρίῳ· τὸ δὲ παιδίον ἀναβήτω μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.” (α) Ἐκεῖ τὸν ἔκανε φονέα, καὶ προδότην τῷ ἐνὸς ἀδελφοῦ, ὁ φθόνος· ἐδῶ τὸν ἐπαράσαιεν ἀντίψυχον τῷ ἑτέρῳ ἀδελφοῦ ἐλευθερωτὴν, ὁ

(α) Γεν. ΜΔ. 33.

τῷ Πατρὸς πόνο. Μὲ ποῖον πρόσωπον καὶ ἰδῶ (ἐλεγε) τὸ πρό-
 σωπον τῷ Πατρὸς με χωρὶς τὸν Βενιαμίν; μὲ ποῖαν καρδίαν καὶ
 ὑποφέρω τὴν θλίψιν ταύτην; μὲ μοῖαν γλώσσαν νὰ παρηγορήσω
 τὴν συμφοράν ταύτην; „Πῶς ἀναβήσομαι πρὸς τὸν Πα-
 „τέρα, τῷ Παιδί μὴ ὄντος μετ' ἡμῶν; ἵνα μὴ
 „ἰδῶ τὰ κακὰ ἃ ἐυρήσει τὸν Πατέρα μου.” (α) Ὁ
 Ἰούδας λοιπὸν, ὁ πρῶτον τόσον ἀσπλαγχνός πρὸς τὸν ἕνα
 ἀδελφὸν Ἰωσήφ, ἀνεδείχθη τῷρα πρὸς τὸν ἄλλον ἀδελφὸν
 Βενιαμίν, τόσον σπλαγχνικός καὶ ἐλεήμων; Καὶ ἐκεῖνος ὁπῶ
 δὲν ἐλυπεῖτο πρῶτερον, καὶ καταπικράνη τὰς ἐσχάτας ἡμέρας
 τῷ γηραλέῳ Πατρὶ, διὰ τῆς ἀγγελίας τῷ θανάτῳ τῷ ἐνὸς
 υἱῷ, λυπεῖται ὕστερον καὶ τὸν ταράξει, διὰ τῆς εἰδήσεως τῆς
 ὑποδελώσεως τῷ ἄλλῳ; Παράδοξος μεταβολή! Οὔτε ὁ αὐτὸς
 ἀδελφὸς φαίνεται πρὸς τὰς δύο ἀδελφάς, ἔτε ὁ αὐτὸς υἱὸς
 πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Πατέρα. Εἰς ἕνα λόγον: ὁ Ἰούδας ἔτος
 φαίνεται ὅτι μετεβλήθη εἰς ἄλλον ἄνθρωπον. Ὅμως σημειώ-
 σαι καλῶς: εἰς τὴν περίρασιν τῷ Βενιαμίν ὁ Ἰούδας ἔτος ἦτον
 ἐλεύθερος ἀπὸ τοῦ πάθος τῷ Φθόνῳ· εἰς τὸ δράμα τῷ Ἰωσήφ,
 ὁ Ἰούδας ἦτον κυριευόμενος, ὑπὸ τῷ δαιμονίῳ τῷ Φθόνῳ. Καὶ τί
 παράδοξον, ἂν ὅταν βελέυεται καὶ πράττει χωρὶς Φθόνου, καὶ ὅ-
 ταν πράττει καὶ βελέυεται κινούμενος ὑπὸ Φθόνῳ, εἰς καὶ ὁ αὐτὸς
 Ἰούδας φαίνεται ἄλλος καὶ ἄλλος ἄνθρωπος; Τί θαυμαστὸν, ἂν ὁ
 Φθόνος ἐξαλειφθῇ καὶ μεταβάλλῃ ἐκεῖνην τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ὁ-
 ποῖαν ἐπικρατήσῃ; Αὐτὸ τὸ ἀμείλικτον, καὶ ἀδυσώπητον, καὶ ἀγ-
 ριώτατον πάθος, μετατρέπει τὸν οἰκεῖον καὶ γνωρίμον, εἰς ξένον
 καὶ ἀλλότριον τὸν συνήθη καὶ φίλον, εἰς ἐχθρὸν καὶ ἀντίπαλον
 τὸν ἐνεργητημένον εἰς ἐπίβελον τὸν ἀδελφὸν εἰς προδότην τὸν
 υἱὸν εἰς διώκτην τὸν ἄνθρωπον ἀπλῶς εἰς θηρίον.

(α) Γεν. ΜΔ. 34.

§. ρκβ'.

Παθῶν ἐναντίων ἀποτελεσμα τὸ αὐτό.

Ὅταν ἐγνώρισαν οἱ υἱοὶ τῷ Ἰακώβ, ὅτι ὁ μέγας ἐκεί-
 νος καὶ ἰσχυρὸς Ἀρχὼν, ὃπῃ τὰς εἶχε παρ᾽ ἐσῶτας ἐνώπιόν τε
 ὡς ὑπευθύνου, ἦτον ὁ αὐτὸς ἐκείνος Ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς αὐ-
 τῶν, τὸν ὅποιον αὐτοὶ ἐξ ἄκρας βασκανίας ἐμίσησαν, σχε-
 δὸν ἐθανάτωσαν, ζῶντα εἰς ἓνα λάκκον ξηρὸν τῆς ἐρήμου κα-
 τέρριψαν, καὶ ὡς ἀνδράποδον εἰς τὰς Μαδιηναῖς Ἰσμαηλίτας
 ἀπεμώλησαν. Ὅταν ἀπὸ τῆς θρόνου, ἐφ' ἧς ἡγεμονεύων ἐ-
 κάθητο, ἀνοιξε τὸ σῶμα καὶ τὰς εἶπεν: „Εἴ μὴ εἰμὶ Ἰωσήφ
 „ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, ὃν ἀπέδωκε εἰς Αἴγυπτον:”
 Αὐτὴ ἡ φωνὴ ἦτον εἰς αὐτὰς μία βροντὴ φοβερὰ καὶ ἐξαίσι-
 ος, ἡ ὅποια τὰς ἐκατάπληξε τὰς ψυχὰς. αὐτὸς ὁ λόγος
 ἦτον ἓνας κεραυνὸς, ὃπῃ τὰς κατέσειτε τὸν ἐγκέφαλον σφο-
 δρότατα, καὶ τὰς διετάρραξεν ὀλοτελῶς τὸ πνεῦμα, καὶ τὰς ἐ-
 καμε καὶ ἔμειναν ἐννεοὶ καὶ ἄφωνοι: „Καὶ ἐκ ἡδύναντο οἱ
 „ἀδελφοὶ ἀποκριθῆναι αὐτῷ: ἐταράχθησαν
 „γάρ.” (α). Τὰ σφοδρὰ πάθη, ὅταν μάλιστα ἐξαίφνης ἐμ-
 πέσουν εἰς τὴν ψυχὴν, γεννῶσιν ἐν εἶδος ἐκκλίσσεως, καὶ πρα-
 ξενῶσιν ἀκινήσιαν. Τοιοῦτότρόπως ἐκκατικὸς ὕπνον ἀπέμεινε καὶ
 ὁ γέρον Ἰακώβ, ὅταν ἀνελπίτως ἔμαθε καὶ τὴν διασωθεῖ-
 σαν ζωὴν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ δόξαν Ἰωσήφ τῷ νῦν τε:
 „Εἰς τὴν διανοίαν Ἰακώβ.” (β). Ἀλλ' ἡ ἐκκλίσσις τῶν
 Ἰακώβ ἦτον ἐνωμένη μὲ χαρὰν καὶ μὲ πόθον. ἡ ἐκκλίσσις τῶν
 υἱῶν τῷ Ἰακώβ, ἦτον ἐνωμένη μὲ δειλίαν καὶ φόβον. Εἰς ἐ-
 κείνον ὑπερεπιδιόρθωσεν ἡ καρδιά ἐξαίφνης. εἰς τέττες κατ' ἑ-
 ὑπερβολὴν συνεσάλη. καὶ εἰς ἐκείνον, καὶ εἰς τέττες, ἐπίσης

(α) Γεν. ΜΕ. 3. 4.

(β) Αὐτ. 26.

ἔμεινεν ὥσάν μετέωρος ἡ ψυχὴ. Δύο ἐναντιώτατα πάθη χαρὰ καὶ δειλία, πόθος καὶ φόβος, διαταράσσοντα τὴν περισπαστικὴν δυνάμιν τῆς καρδίας εἰς τὸ παρὰ φύσιν, ἔγιναν παρατρεπτικὰ καὶ πρόξενα ἑνὸς ὁμοίου ἀποτελέσματος. Ἐδῶ ἔφερον ἔκστασιν, εἰς τινὰς ἐπροξένησαν πολλάκις καὶ ἀκαριαῖον τὸν ἀποπληκτικὸν θάνατον.

Σ. ρηγ'.

Ο Θεὸς ἐν τῶν κακῶν οἰκονομεῖ τὰ ἀγαθά.
Αἱ συμφοραὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον πολλαίς πρό-
ξεναι εὐτυχημάτων.

Ὁ Ἰωσήφ εἰς τὴν καταδρομὴν τὴν ἐκ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν ἦν ἔπαθεν, ἔβλεπε τῆς ἀνωθεν τοῦ Ὑψίστου προνοίας τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν. Μὴ μόνον τὴν σκληρότητα ὅπως εἰδείξατε πρὸς με, ὡς Ἀδελφοί, ἀναλογίζεσθε, δι' ἧς ἐπολήσατέ με ὄθλον εἰς Αἴγυπτον. Συλλογιζώμην τὸτο ἐπὶ τῷ παρόντος, ὅτι τὸ σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπόν σας ἔργον ἐκείνο, ὃ Ἀπειράγαθος Θεὸς τὸ μετέσρεψεν εἰς ἀγαθόν. Ἐσείς μὲ ἐπιθελεύσατε εἰς θάνατον, ἀλλ' ὁ Θεὸς με διεφύλαξεν εἰς ζωὴν καὶ ἐδικήν με, καὶ ἐδικήσας. Αὐτὸς με προαπέσειλεν ἐδῶ διὰ νὰ σᾶς ἐκτρέψω εἰς ταύτην τὴν μεγάλην ἀφορίαν καὶ ἀκαρπίαν τῆς γῆς, ἣτις ἀρχήσῃ μὲν πρὸ δύο ἐνιαυτῶν, μέλει δὲ προσέτι νὰ ἐπακολουθῇ καὶ εἰς ἄλλους ἐνιαυτοὺς πέντε. „Οὐχ ὑμεῖς με ἀπεςάλλακατε ὥδε, ἀλλὰ ὁ Θεός, ὅς.” (α).

Δύο Διδασκαλίας ἐντεῦθεν λαμβάνομεν, καὶ τὰς δύο ἀληθεστάτας. Ἡ μία εἶναι, ὅτι ὁ Πανάγαθος καὶ Παντοδύναμος Θεὸς, ἀφίνωντας, διὰ τὴν ἑλευθερίαν ὅπερ ἐχάρισεν εἰς

(α) Γεν. ΜΕ. 8.

τὸ λογικὸν αὐτῷ κτίσμα τέτο τὸν ἄνθρωπον, ἀδιακώλυτον καὶ ἀνεμπόδιον τὴν τῷ κακῷ ἐργασίαν, μεταχειρίζεται τὴν ἐργασίαν ταύτην πολλάκις, ὡς μέσον καὶ ὄργανον τῆς ἐκβάσεως, ἐνόστιμος καλῶ καὶ ὠφελίμη ἀποτελέσματος, καὶ τοιοιτοτρόπως ἀγαθύνει καὶ τὸ κακὸν, διευθύνουσα αὐτὸ πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἢ ἀγαθοποιὸς ὑπεράγαθος ἀγαθότης: καθὼς ἀπὸ τὸν ἀδελφικὸν φθόνον, καὶ ἀπὸ τὴν τῆς ἀκολάσε Αἰγυπτίας ἐρωτομανίαν πρὸς τὸν Ἰωσήφ, ὥκονόμησε τὸν τέτε προβιβασμὸν εἰς τὴν ἐπιτροπίαν τῷ Αἰγυπτιακῷ Κράτει, καὶ δι' αὐτῆς καὶ τὴν διατροφήν ὀλοκλήρων Λαῶν ἐπὶ τῷ συμβάντος ἑπταχρονίῳ λιμῷ, καὶ μάλιστα τῆς τῷ Ἰακώβ συναικίας, ἐξ ἧς τῆς γενεᾶς ἔμελλεν ὕψερρον μετὰ παρέλευσιν τῶν διατεταγμένων μεταξὺ χρόνων, ἔμελλεν ἐπιλάμψῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ ἀληθινὴ τῷ Δημιουργῶντων πάντων λατρεία, καὶ ἡ Σωτηρία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ Ἰωσήφ αὐτῶς παρηγορῶν τὰς ἀδελφάς: „Νῦν ἔν μὴ λυπεῖσθε, μηδὲ „σκληρὸν ὑμῖν φανείτω ὅτι ἀπέδωκε με ὧδε.” Τῷ βέβαια ἦτον μέγα τι κακὸν ὅπερ ὑμεῖς ἐπράξατε· ἀλλ' ὁ Θεὸς μετέβαλε τὸ κακὸν εἰς ἀγαθόν, καὶ ἰδὲ ἡ προαιρέσις τὴν ὁποίαν ἐσεῖς ἐδείξατε εἰς τὸ νὰ μὲ θανατώσετε, ἐπροξένησεν εἰς ἐμὲ τὸν τρόπον νὰ δυνηθῶ νὰ σῶς ζωοποιήσω. „Εἰς γὰρ ζωὴν ἀπέσπευξέ με ὁ Θεὸς „ἐμπροσθεν ὑμῶν: (α) Ἀπέσειλε γάρ με ὁ Θεὸς „ἐμπροσθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι ὑμῖν κατὰ „λειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκθρέψαι ὑμῶν κατὰ „τάλειψιν μεγάλην.” (β). Τοιαύτην ἐντεῦθεν διδασκαλίαν συνάγει καὶ ὁ Ὠριγένης: „Ὁ Θεὸς ἀποσέλλων αὐτὸν εἰς Αἴγυπτον, συγκατεχρήσατο „τῷ ζήλῳ καὶ τῇ προαιρέσει τῶν ἀδελφῶν αὐ-

(α) Γεν. ΜΕ. 5.

(β) Αὐτ. 7.

„τῷ, εἰς τὴν τῷ Ἰωσήφ ἐπὶ ζωῇ πολλῶν οἰκονομίαν. Οὐκ ἔστι ὅτε συγχρωμένος ἐτέρων ἁμαρτίαις ὁ Θεός, οἰκετα βελεύεται ἐπὶ ἄλλων σωτήρια.”

Ἡ ἄλλη Διδασκαλία εἶναι, ὅτι αἱ συμφοραὶ καὶ περιστάσεις εἰς ἃς περιπίπτει ὁ ἄνθρωπος, εἶναι καὶ αὐτὰ παρὰ Θεοῦ οἰκονομώμενα συμπτώματά τινα εὐεργετικά, καὶ γίνονται πολλάκις εἰς αὐτὸν τὸν πάσχοντα, ἢ κακῶν ἄλλων βαρυτέρων ἀπαλλαγὴ, ἢ καὶ εὐτυχημάτων ἀφορμαί, καὶ βαθμίδες πρὸς εὐδαιμονίαν, καὶ δόξαν, καὶ ὑψωσιν. Καὶ διὰ τῆτο δὲν πρέπει νὰ ἐπισφαιδάζῃ ὁ εὐσεβὴς ἕξω τῷ δέοντος· καὶ νὰ ἐπαδημονῇ, καὶ νὰ κατασπίπτῃ ἀμέτρως εἰς τὰς ἐπερχομένας αὐτῷ δυσπραγίας καὶ θλίψεις· διότι ἐνδέχεται, ἐκ τῶν τοιούτων ὀξείων καὶ ὀδυνηρῶν ἀκανθῶν, νὰ ἀναβλαστήσῃ εἰς αὐτὸν, τερπνότατα καὶ ἡδύτατα ἄνθη χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως· καθὼς συνέβη καὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ. Εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἐπιβελή καὶ ἡ καταδρομὴ τῶν ἀδελφῶν, ἡ πρᾶσις καὶ ἡ ἀπεμπώλησις τῶν Ἰσμηλιτῶν, ἡ διαβολὴ καὶ ἡ συκοφαντία τῆς ἀκολάστου Δεσποίνης· ὁ εἰς λάκκος τῆς ἐρήμης, ὁ ἄλλος λάκκος τῷ Δεσμωτηρίῳ· ὅλα αὐτὰ ἦσαν οἷον προπαρασκευαὶ καὶ προδοποιήσεις, εἰς τὸ ὕψος ἐκείνο τῆς δόξης καὶ τῇ μεγαλείῳ, εἰς τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα προεβιβάσθη, καθὼς πρὸς τὰς ἰδίας ἀδελφάς, ἀφ' ἧς ἀνεγνωρίσθη, τὸ ὠμολόγησε: Νῦν ἔν ἐχ
„ὑμεῖς με ἀπεσάλλατε ὥδε, ἀλλὰ ὁ Θεός· καὶ
„ἐποίησέ με ὡς Πατέρα Φαραὼ, καὶ Κύριον παν-
„τὸς τῷ οἷκε αὐτῷ, καὶ Ἀρχοντα πάσης γῆς
„Αἰγύπτου.” (α). Τῆτο τὸ μάθημα ἐντεῦθεν συνάγει καὶ ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, διδάσκων: „Τὸν Θεὸν τῆτο πεποιη-
„κέναι (τετέξι τὴν εἰς Αἴγυπτον διωκονομηκέναι τῷ Ἰωσήφ

(α) Γεν. ΜΕ. 8.

„κάθοδον:) ὥς εἰς ταύτην αὐτὸν ἐλθεῖν τὴν πε-
 „ριφάνειαν.”

§. ρκδ.

Ἐπαγγελίαι τῷ Θεῷ πρὸς τὸν Ἰακώβ, δι' ὧν
 ἔτος ἐνιχύεται πρὸς τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐ-
 τῷ κάθοδον.

Διὰ πολλῶν καλῶν τε καὶ χαριεσάτων ἐπαγγελιῶν, πα-
 ρηγορεῖ καὶ ἐνισχύει ὁ Πανάγαθος Θεὸς τὸν γέροντα Ἰακώβ, ὅ-
 ταν κεκακωμένον ἤδη ἀπὸ τῆ βάρους τῶν ἡμερῶν, καὶ τεταλαι-
 πωρημένον ἀπὸ τῆ πλήθους τῶν συμφορῶν καὶ τῶν θλίψεων,
 τὸν προσκαλεῖ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ ἀπολαύ-
 σῃ ἐκεῖ τὸν Ἰωσήφ τὸν ποσεινότατον υἱόν τε. Σημειῶται πό-
 σα πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐπαγγέλλεται: Α'. Τὸν βεβαιώνει,
 ὅτι τὸν ἔχει κατ' ἐξοχήν, καὶ ἰδιαζόντως, εἰς τὴν Θεῖαν αὐτῷ
 χάριν καὶ ἐπίσκεψιν, καθὼς εἶχε καὶ τὸς Πατέρας αὐτοῦ: „Ἐγὼ
 „εἰμὶ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων σου. (α). Β'. Ἀπαλλάτ-
 τει τὴν καρδίαν αὐτῷ ἀπὸ παντὸς φόβου καὶ πάσης δειλίας, ἐπι-
 θάρρυνον αὐτὸν, εἰς τὸ νὰ μὴ ὑποπτεύεται μηδὲν κακὸν συναν-
 τήσον αὐτῷ, ἐπὶ τῆς καθόδου αὐτῷ εἰς Αἴγυπτον: „Μὴ
 „φοβῆ καταβῆναι εἰς Αἴγυπτον.” (β). Γ'. Προαγ-
 γέλλει αὐτῷ, ὅτι ἐκεῖ μέλλει νὰ πλεθυσθῇ, καὶ νὰ μεγα-
 λυνθῇ τὸ ἔθνος αὐτοῦ: „Εἰς ἔθνος μέγα ποιήσω σε
 „ἐκεῖ.” (γ). Δ'. Ὑπόχεται αὐτῷ, ὅτι θέλει μένει ἀχώ-
 ριστος μετ' αὐτοῦ, καὶ δὲν θέλει τὸν ἀπολείπει διὰ τῆς κηδε-
 μονίας αὐτοῦ, ἕτε ἐν ὅσῳ ζῇ, ἕτε ἀφ' ἧς ἀποθάνῃ. „Καὶ
 „ἐγὼ καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς Αἴγυπτον.” καὶ

(α) Γεν. Μγ. 3.

(γ) Αὐτ.

(β) Αὐτ.

„ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος.“ (α) μετὰ ταῦτα, ὅταν δηλονότι οἱ αὐτῆ ἀπόγονοι ὕερον μέλλει νὰ τὸ μετακομίσεν νεκρὸν, διὰ νὰ τὸν ἀποδέσεν εἰς τὴν γῆν τῶν Πατέρων αὐτῆ. Εἰ. τελευταῖον ὑπόκειται αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ τῷ το, ὅτι θέλει κλείσει τὰ ὄμματα αὐτῆ, μὲ τὰς ἰδίας χειράς Ἰωσήφ αὐτὸς ὁ πολυπόθητος υἱὸς τε, τὸν ὁποῖον ζῶντα ζῶν ἀπέρχεται νὰ ἀπολαύσῃ. „Καὶ Ἰωσήφ ἐπιβαλεῖ τὰς χειράς αὐτῆ ἐπὶ τὴν ὄφθαλμὸν σου.“ (β).

Ἄψασι αἱ ῥηθεῖσαι αὗται Ἐπαγγελίαι, ἦσαν χαρμῶσυν καὶ γλυκεῖαι· ἡ τελευταία μόνον ἡ περὶ τῆ θανάτου, ἡ τοῦ ὑπόπικρος. Διότι ὁ θάνατος καὶ μόνον μνημονευόμενος, εἶναι ἐν ἀψήδιον, τὸ ὁποῖον συμμεινόμενον καταπικραίνει ὅλην τὴν γλυκύτητα τῆς ζωῆς. Ναί· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀψήδιον τὸτο, ὁ Θεὸς τὸ ὑπεγλύκανε εἰς τὸν γέροντα Πατριάρχην κατὰ δύο τρόπους: Πρῶτον ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν, (ὡς εἴρηται), ὅτι ἔτι μετὰ τὸν θάνατον δὲν θέλει τὸν ἐγκαταλείψει: Καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος· καὶ Δεύτερον, ὅτι αὐτὸς ὁ ἡγαπημένος υἱὸς τε, μέλλει νὰ κλείσῃ τὰ ὀφθαλμοὺς αὐτῆ. „Καὶ Ἰωσήφ ἐπιβαλεῖ τὰς χειράς αὐτῆ ἐπὶ τὴν ὄφθαλμὸν σου.“ Καὶ τὰ δύο ταῦτα ἡμεράνεσι τῷ θανάτῳ τὴν ἀγριότητα, καὶ ὑπογλυκαίνεσι τὴν πικρίαν τε. Τὸ ἐν εἰρηναί, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκῃ ἀναμεταξὺ τῶν οἰκείων αὐτοῦ καὶ φιλητάτων, ἀφῶν εἰς τὴν ζωὴν, εἰς ἔχῃ, καὶ τὰ γλυκύτατα τέκνα τε. Θάνατος ἔτος εἰς τὴν γονεὺς εὐκαιρίαν. Τὸ ἄλλο εἶναι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκῃ κατωχυρωμένον διὰ τῆς ἐλπίδος, εἰς τὴν χάριν καὶ εἰς τὸ ἔλεος τῷ Δημιουργῷ αὐτοῦ, καὶ Πλάστῃ, καὶ Σωτῆρος Θεῷ. Θάνατος εἰς ἅπαντας τὴν εὐσεβεὶς καὶ φιλοθεῖς μακαριστότατος. „Εἰ γὰρ καὶ πο

(α) Γεν. Μτ. 3.

(β) Αὐτ. 4.

„ρευνῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, ἡ φοβηθῆσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμῆ εἶ. (α).

§. ρκε'.

Κατὰ τῶν ἀφρόνων θυητοφύχων.

Τι φλυαροῦσιν οἱ σωματόφυχοι; Τι παραλαλέουσιν οἱ ἄφρονες; Τι παρτολμῶσι καὶ λέγουσιν ἀναιδέστατα καὶ ἀλογώτατα καταψευδόμενοι, ὅταν θέλουν νὰ μᾶς καταπεισεν, ὅτι εἰς πᾶσαν τὴν Ἱερὰν καὶ Θεόδοτον Βίβλον τῆς Πεντατεύχου δὲν εὐρίσκεται λόγος παντελῶς, ἕτε ἐνθύμησις γίνεται ἄλλης ζωῆς μετὰ θάνατον; „Πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς Πεντατεύχου ζητῶντας τὴν μετὰ ταῦτα ζωὴν φήσομεν, ὅτι ἀψευδὴς ἐστὶν ὁ εἰπὼν, ἀναβιβάσω σε.” (β). Ἰδὲ ἐδῶ φανερώτατα, ἀποκαλύπτεται: ἄλλη ζωὴ μετὰ τὴν παρῶσαν, ἡ μέλλουσα. Ζωὴ, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ Θεὸς, παρηγορῶν καὶ ἐπιδαρρύνων τὸν Πατριάρχην Ἰακώβ, νὰ ἀναλάβῃ εὐθύμως, καὶ μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος τὴν μετάθεσιν τῆς εἰς Αἴγυπτον, ὑπόκειται πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐξῆς: (γ). Ἰακώβ Ἰακώβ: (Καὶ ἡ ἐπαναδίπλωσις τῆς φωνῆς ἐν τῇ φράσει τῆς Θείας Γραφῆς, εἶναι πάντοτε μία ἐπίτασις βεβαιώσεως, πρὸς αὐξήσιν πληροφορίας εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς λεγομένης.) „Ἰακώβ Ἰακώβ, ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων σου. Ἄν ἔλεγεν, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς τῶν Υἱῶν καὶ τῶν Οὐγατέρων σου· ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς τῶν Ἀπογόνων σου· ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς τῶ ἐφεξῆς πληθυνθησομένου ἔθνους σου, εἶχον λόγον τινὰ οἱ ἀσεβεῖς καὶ θρασυόμοι λέγοντες: ὅτι ἐνταῦθα ὁ Θεὸς δὲν ὑ-

(α) Ψαλμ. ΚΒ. 4.

(β) Ωριγάν.

(γ) Γεν. Μγ. 2. 3. 4.

πέχχετο ἄλλο, εἰ μὴ τὴν αὐτὴ χάριν καὶ προσασίαν καὶ βοήθειαν μόνον ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς παρέσης. Α'Μ' ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν Ἰακώβ, ὅτι εἶναι Θεὸς τῶν Πατέρων αὐτοῦ. Οἱ Πατέρες τῷ Ἰακώβ ἐπὶ τῆς γῆς πλεόν δὲν ἦσαν· αὐτοὶ ἀπέθανον πρὸ πολλῆ καὶ ἐτάφησαν, ἄλλο δὲν ἔμεινεν εἰς τὴν γῆν ἐξ αὐτῶν, πάρεξ ὀλίγη σποδὸς, καὶ ὀλίγη σαπρία, εἰς αὐτὴ ἔμεινεν εἰς ἓνα τόπον ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένη. Ὅθεν οἱ Πατέρες αὐτοῦ, κατὰ τῆτον τὸν λόγον, εἶναι ἐν ἀνάπλασμα τῆς ἐπινοίας, εἶναι μὴ ὄντες· καὶ αὐτοὶ εἶναι λοιπὸν οἱ Πατέρες τῷ Ἰακώβ, μεθ' ὧν εἶπεν ὅτι εἶναι αὐτὸς ὁ Κύριος· καὶ αὐτῶν εἶναι λοιπὸν Θεός, ὁ τῷ Ἰακώβ Θεός· Θεὸς τῆς σαπρίας, καὶ τῶν ἐκ τῶν νεκρῶν σκωλήκων· Θεὸς τῶν κυρίως μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντων· Ἄπαγε! „Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. Α'Μ' ὁ Θεὸς λόγος εἶναι ἀληθινὸς καὶ πιστός, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ ἀμφιβάλῃ οἱ φρένας ἔχοντες. „Μὴ φοβῆ Ἰακώβ. Εἰ γὰρ „εἰμὶ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων σε, ἐπίσης καὶ εἰμὶ „ὁ Θεός σε. Εἰ γὰρ καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς Αἴγυπτον. Καταβήσομαι· καὶ σὺ μέλλεις νὰ καταβῆς, ἀλλ' ἔγω καταβῆς. „Εἰ γὰρ ἔσομαι Θεὸς τῶν „Ἀπογόνων σε, καὶ σὺ ἐκεῖ ποιήσω σε εἰς Ἐθνος „μέγα. Καταβήσομαι· ἔσομαι· ποιήσω· ἐν χρόνῳ μέλλονται, ὅτι ἔγω ταῦτα, ἔλαβον τὴν ἐκθασιν, ἀλλὰ λήφονται. Ὁ μέλλων χρόνος προσαρμόζεται ἐν τέτοις, ὡς ἐκ μέρος τῶν ἐσομένων. Διότι τὰ ἐσόμενα εἶναι κατ' ἐαυτὰ ἐτι μὴ ὄντα· ὅθεν ἐγὼ, κατὰ τὸν πρὸς ἐκεῖνα λόγον, καταβήσομαι ἔσομαι· ποιήσω. Α'Μὰ περὶ τῶν Πατέρων σε, ἐπειδὴ αὐτοὶ καὶ νῦν εἰσὶ καὶ ὑπάρχουσι, καὶ κυρίως καὶ ἀληθῶς, κατὰ τὸ κυριώτερον καὶ τιμιώτερον αὐτῶν μέρος, ὑφίστανται καὶ ζῶσι, δὲν λέγω, ὅτι ἤμην μετ' αὐτῶν, αὐτοὶ πρότερον ἦσαν, ὡς ἂν ἄρα κατὰ τὸ νῦν μηδαμῶς

ᾧσι· λέγω ὅτι εἰμί· „Εἰ γὰρ εἰμί ὁ Θεὸς τῶν Πα-
 „τέρων σὺ·” ὅτι καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ παρὸν καὶ εἰσι,
 καὶ ζῶσι.

Σημειῶσαι πρὸς τοὺς εἰρημένους καὶ τῆτο, τὸ ὅποσον ὁ Θεὸς
 προσέθετο εἰς τὰς πρὸς τὸν Ἰακώβ ἐπαγγελίας: „Εἰ γὰρ (λέ-
 „γει) καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐγὼ
 „ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος. (α).” Τώρα μὲν ἀπὸ τῆς
 Χαναὰν θέλω καταβῶ μετὰ σοῦ· εἰς τὴν Αἴγυπτον καταβή-
 σομαι· ἀφ’ ἧ δὲ ἐκεῖ ἀποθάνης, θέλει σε ἀναβιβάσω πάλιν
 ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, εἰς τέλος, εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγ-
 γελίας, εἰς μίαν ζωὴν ἀσυγκρίτως πολὺ τελειότεραν καὶ ὑ-
 ψηλοτέραν: Ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος. Καὶ ἐκ τῶν
 ἔτω λοιπὸν συλλογισθῆτι. Ὁ Ἰακώβ, ὅστις ζῶν μέλει νὰ
 καταβῇ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον, „(Κα-
 „ταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς Αἴγυπτον:”) Πῶς μέλ-
 λει παρὰ Θεοῦ πάλιν νὰ ἀναβιβαθῇ ὁ αὐτὸς εἰς τέλος, (Καὶ
 ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς τέλος:;) εἰ μὴ μέλλῃ ζῶν ὁ
 αὐτὸς πάλιν νὰ εἶναι καὶ μετὰ θάνατον; Ἐπισφραγίζει τὸ
 Θεωρήματίν με ὁ θαυμάσιος Ὁριγένης: „Ἀναβιβάσω σε ἐν
 „τῇ ζωῇ ταύτῃ ὕψερρον, καὶ μετὰ τὴν ἔξοδον...
 „ἀνεβίβασεν ἀνάγων, καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆ βίβης,
 „ἐπὶ τὸ παρ’ ἐαυτοῦ τέλος τὸν Ἰσραήλ.

§. ρκς’.

Θανάτε μνήμη διηνεκής.

Ὡς εἶδεν ὁ Ἰακώβ τὴν νύκτα αὐτὴν Ἰωσήφ τὸν χιτῶνα ὅλον
 αἵματωμένον, καὶ ἐπληροφόρηθη πιστεύσας, ὅτι θηρίον πα-

(α) Αὐτ. 4.

νη ρὸν κατέφαγε τὸν Ἰωσήφ: (α) κλαίων ἀπαρηγόρητα τὴν ἀπαραμύθητον συμφορὰν ἔλεγεν, ὅτι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ἀκολυθήσει νὰ κλαίῃ ἐπιμόνως καὶ ἀδιαλείπτως, ἕως ἢ καὶ αὐτὸς ἀποθάνῃ: Καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου „πενθῶν εἰς ἄδϋ.“ (β) Ἀφ' ἧς πάλιν εἰς Αἴγυπτον μετὰ ταῦτα, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα, ἤξιώθη, καὶ τὸν εἶδε ζῶντα, Τώρα (εἶπε) σέργω νὰ ἀποθάνω, ἐπειδὴ εἶδον τὸ πρόσωπόν σου υἱέ μου, εἰς καιρὸν ὅπῃ σὲ ἐνόμιζον, καὶ σὲ ἔκλαιον ἀποθαρμύμενον. „Ἀποθανῆμαι ἀπὸ τῆς νῦν, ἐπεὶ εἶώρα καὶ „τὸ πρόσωπόν σου· ἔτι γὰρ σὺ ζῆς.“ (γ). Σημειῶσαι: Καὶ εἰς τὴν συμφορὰν ἐνδυμεῖται τὸν θάνατον ὁ Ἰακώβ: Καταβήσομαι εἰς ἄδϋ, (εἶπε τότε·) καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν ὁμοίως τὸν θάνατον ἐνδυμεῖται: Ἀποθανῆμαι (λέγει καὶ τώρα). Καὶ θλιβόμενος, καὶ χαίρων, τὴν μνήμην ἀνακαλεῖ τῆς ἰδίας θανάτου. Ἀληθῶς αὐτὸς εἶναι ὁ ἀπαραίτητος ὄρος. Ἐκεῖ τελευτᾷ καὶ ἀποτερματίζεται ἅπαν σύμπτωμα καὶ συνάντημα τῆς ζωῆς τῆς ἀνθρώπου. Τέτο καὶ τῶν δυσυχημάτων, τέτο καὶ τῶν εὐτυχημάτων ἡμῶν τῶν ἐπὶ γῆς τὸ πέρασ. Θάνατος: τὸν ὅποιον πάντοτε, καὶ ἐν ὁποιαδήποτε εὐρισκόμεθα καταστᾶσει, ἀδιαλείπτως πρέπει νὰ τὸν ἐνδυμέμεθα, χωρὶς ποτὲ νὰ τὸν λησμονῶμεν.

§. ρκζ΄.

Ἀνθρώπων ὁ βίος πόσον βραχυτέρος, ὅσον
ταραχωδέστερος.

Ὁ Ἰακώβ, ἐν ἡλικίᾳ ἥδη ἐτῶν ἑκατὸν τριάκοντα, παρὰ τὴν ἐνώπιον τῆς Βασιλείας τῆς Αἰγύπτου, εἶπεν ὅτι ἐξήσε

(α) Γεν. ΛΖ. 33.

(β) Αὐτ. 35.

(γ) Γεν. ΜΕ. 30.

ζωὴν ὀλίγην καὶ ἐπίπονον: „Μικραὶ καὶ πονηραὶ γε-
 „γόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς με. (α).
 Μικραὶ μὲν λέγουσι τινὲς τῶν Διερμηνευτῶν, θεμελιόμενοι
 εἰς ἐκεῖνο ὅπου προφέτεται ὁ Ἰακώβ ἀκολούθως: ἂν παραβλη-
 θῶσι πρὸς τὰς ἡμέρας τῶν μακροβιωτῶν Πραγόνων αὐτῶ:
 „Οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζω-
 „ῆς τῶν Πατέρων με. (β) Πονηραὶ δὲ, διότι πλήρεις
 πόνων καὶ κόπων, ταλαιπωριῶν τε καὶ θλίψεων. Ἀλλὰ διατί αἱ
 ἡμέραι τῆς Ἰακώβ ὀλίγαι, ἔτι καὶ κατὰ παράθεσιν πρὸς τὴν
 ζωὴν τῶν Πατέρων αὐτῶ; Αὐτὸς τότε, ἐπειδὴ ἦτον ἡλικίας
 ἐτῶν ἑκατὸν τριάκοντα, ἠδύνατο προσέτι νὰ ἐπιζήσῃ τεσσα-
 ράκοντα ἄλλα ἔτη, ἢ καὶ πενήκοντα· καὶ τότε ἤθελε φθάσῃ
 τὴν ἡλικίαν τῆς πάππυ αὐτῆς Ἀβραάμ, ὅστις ἀποθανὼν ἐτῶν
 ἑκατὸν ἐβδομήκοντα πέντε, ἐτελεύτησεν (ὡς ἡ Γραφή λέ-
 γει*) πλήρης ἡμερῶν: (γ) ἢ καὶ τὴν ἡλικίαν τῆς Πατρὸς
 αὐτῆς Ἰσαὰκ ὅστις ζήσας ἔτι ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἐτελεύτη-
 σε καὶ αὐτὸς (καθὼς ὁμοίως καὶ περὶ τούτου ἡ Γραφή λέγει·)
 (δ) πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν. Δὲν φαίνε-
 ται νὰ παραπονῇται πολλὰ εὐλόγως ὁ ζήσας ἑκατὸν τριά-
 κοντα ἔτη, λέγων: ὅτι ἐπὶ γῆς ἔζησεν ὀλίγας ἡμέρας,
 ἂν συγκριθῇ μάλιστα μετὰ τοὺς Προγόνους αὐτῶ, οἵτινες φθάσαντες
 ἕως τῶν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα πέντε, ἢ καὶ ὀγδοήκοντα, νομίζονται
 ὅτι ἀπέθανον πλήρεις ἡμερῶν. Τοσέτω δὲ ἦττον εὐλογος
 φαίνεται ἡ μεμψιμοιρία, εἰὰν προσεθῇ, καὶ ὁ ἐπιλογισμὸς, ὅτι ὁ-
 τοιοῦτος ἄνθρωπος ἔτι εὐρίσκεται ζῶν, καὶ ὑγιαίνων, καὶ δὲν εἶ-
 ναι ἔτε ἀδύνατον, ἔτε ἀνένδεκτον, τὸ νὰ ἐπιζήσῃ ἔτι περαι-
 τέρω, ἕως ἢ γένηται σὺν ἐκείνοις ἰσόχρονον τὸ πέραν τῶν ἡ-
 μερῶν τε. Οἱ δὲ Ἰακώβ ἤξεύρομεν ὅτι ἔζησεν ἔτη τὰ πάντα

(α) Γεν. ΜΖ. 9.

(β) Αὐτόιδι. Αὐτ.

(γ) Γεν. Κς 7. 8.

(δ) Γεν. ΔΕ. 28. 29.

ἐκατὸν τεσσαράκοντα καὶ ἑπτὰ. Πῶς λοιπὸν ἑκατοντριάκοντῆ-
της ὢν, καὶ ἔτι ζῶν, ἀποκλαίεται, ὅτι αἱ ἡμέραι αὐτῆ εἰσὶν
ὀλίγαι; Μικραὶ καὶ πονηραὶ αἱ ἡμέραι μὲ;

Ἡ τὸ πρῶτον τὸ εἶπε διὰ τὸ δεύτερον; τῷ τέτι μικραὶ,
ὅτι πονηραὶ; Ἰσως. Αἱ τῷ Ἰακώβ ἡμέραι, κατὰ ταύτην
τὴν ἔννοιαν ἦσαν ὀλίγαι. Ὅχι κατὰ παράθεσιν πρὸς τὰς ἡ-
μέρας τῶν Προγόνων αὐτῆ, τὰς ὁποίας καὶ αὐτὸς νὰ φθάσῃ
δὲν ἦτον ἔξω πάσης ἐλπίδος· ἀλλὰ ὀλίγαι διότι ἦσαν
πονηραὶ· ἦγον ἐπίπονοι πολλὰ καὶ κοπῶδεις.

Αὐτὸς τὴν ζωὴν αὐτῆ ὅλην σχεδὸν τὴν ἐπέραςσε πλανώμε-
νος ἐκ τόπου εἰς τόπον. Εἰς τὴν Χαννανίτιδα, ἐκείθεν εἰς τὴν
Μεσοποταμίαν, πάλιν εἰς τὴν Χαναὰν, ἐντεῦθεν εἰς τὴν Αἴ-
γυπτον, ὅπε μετοικίωσεν τὸ τελευταῖον. Ἀπέξενωμένος ἀπὸ
τὴν χώραν τὴν ἐκ γεννήσεως πατρίον αὐτῷ, ταλαιπωρούμε-
νος πανταχῶ, καὶ μεταπίπτων ἀπὸ κόπης εἰς κόπης, ἀπὸ διωγ-
μὲς εἰς διωγμὲς, ἀπὸ κινδύνους εἰς κινδύνους, ἀπὸ δυσυχίας εἰς
δυσυχίας. Ἡ ζωὴ τῷ Ἰακώβ, ἐνὶ λόγῳ, κατεσάθη μία
διηκερὴς καὶ ἀδιάκοπος Σειρὰ ἀμεπαλλήλων ταλαιπωριῶν τε
καὶ θλίψεων. Αἱ τοιαῦται ἡμέραι εἶναι ὥσάν ἂν δὲν ἦσαν, καὶ
πολλὰ ἐξ αὐτῶν κάλλιον ἂν δὲν ἦσαν· ἔρχονται, καὶ κάλλιον
ἂν δὲν ἦρχοντο· ἦλθον, καὶ μὴ εἶχον ἔλθοι! εἶναι εἰς τὸ πα-
ρὸν, καὶ ἐπιθυμεῖ ὁ ἄνθρωπος, καὶ εὐχεται πότε νὰ περάσεν.
Ὅς τις ταισποτρόπως διαβαίνει τὸν εἶον, ἢ ἀναλογήτως δὲν τὸν
αἰσθάνεται, ἢ τὸν αἰσθάνεται πολλὰ ἀλγεινὸν, καὶ τὸν βαρύ-
νεται, καὶ τὸν προσοχθίζει. Εἶναι ἡμέρα, καὶ λέγει πότε νὰ
ἔλθῃ ἡ νύξ· ἔρχεται ἡ νύξ, καὶ ἐπιθυμεῖ πότε νὰ φανῇ ἡ ἡ-
μέρα. Αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁ βίος, ὃν οὐνομάζεται Βίος ἀ-
βίωτος. Διότι εἰς τινάστας περιστάσεις, ζῇ ὁ ἄνθρωπος,
ὥσάν ἂν δὲν ἔξῃ· καὶ προτιμότερον πολλάκις καὶ ποθεινότερον
τὸ νὰ μὴ ἔξῃ, διὰ νὰ μὴ δοκιμάσῃ οἷα δοκιμάζει· διὰ νὰ μὴ
πάσῃ ὅσα πάσχει. Τοιαῦται εἶναι λοιπὸν αἱ ἡμέραι αὐται,

ὅπῃ εὐκόλα ὁ ἄνθρωπος τὰς ἐξαλείφει ἀπὸ τὸν κατάλογον τῶν ἡμερῶν τε. Καὶ μᾶς ἀπομνημονεύουσιν αἱ κοιναὶ Ἱσორαὶ καὶ τινα ἄνθρωπον, ὅστις ἀποθνήσκων παρήγγειλε νὰ ἐπιγράψῃ εἰς τὴν πλάκα τῆ μνήματός τε: Ὡς δὲ κεῖται (ὁ δεῖνα) ὁ τελευτήσας μὲν ἐβδομηκονταετῆς, ζήσας δὲ μόνον ἐπτά ἔτη.

Κατὰ τῆτον τὸν λόγον ἐγὼ κρίνω, ὅτι ὁ γέρων Ἰσὼβ εἶπεν εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, ὅτε ἐνώπιον αὐτῆ παρέση, ὅτι αἱ ἡμέραι αὐτῆ, ἦσαν ὀλίγαι, καὶ τεταλαιπωρημέναι.
 „Μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν
 „ἐτῶν τῆς ζωῆς μου.” Βέβαια ἡμέραι μικραὶ, διότι ἡμέραι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δυσυχεῖς καὶ ἐπίπονοι. Τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ τῆ Προκοπῆς ἐπὶ τῆς ῥήσεως ταύτης ἐπισημείωσις:
 „Μικραὶ καὶ πονηραὶ ταῖς τῶν Πατέρων πα-
 „ραβαλλόμεναι. Τοιαύτας γὰρ θλίψεις ἔδειξ
 „ὑπέσχητῶν πρὸ αὐτῆ Πατριαρχῶν.”

§. ρκή.

Ἱερεῖς τῶν δημοσίων δασμοφορῶν ἐξαιρέμενοι.

Εἰς τὸν λιμὸν ἐκείνον τῆς Αἰγύπτου τότε· ἀφ' ἧ ἐξώδευσαν οἱ ἄνθρωποι ὅσον εἶχον ἀργύριον, ἔδωκαν ἀκολέθως καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ἔπειτα καὶ τὰς ἀγρὰς αὐτῶν, καὶ τὴν ὅλην περισίαν τῆς αὐτῶν κτήσεως· καὶ τελευταῖον καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν σώματα ὑπεδέλωσαν, διὰ νὰ τραφῇν. Καὶ λοιπὸν τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον, ὅσον ἦτον διαμεμερισμένον εἰς ἅπαν τὸ Κράτος, ἐπεσφρεύθη εἰς τὴν γάζαν Ἰλὸν τῆ Φαραώ. Οἱ ἵπποι, οἱ ὄνοι, οἱ βόες, τὰ πρόβατα, τὰ λοιπὰ ζῶα, συνηθροίσθησαν εἰς τὰς σαῖμους, εἰς τὰς ἐπαύλεις, καὶ εἰς τὰς ἀγέλας, καὶ εἰς τὰ ποιμνία τῆ Φαραώ. Ἡ γῆ αὕτη, τὸ χοῖνισμα τῆς κληρονομίας ἐκάστου τῶν ὑπηκόων, κατεσάθη ἅπασα γῆ τῆ

Βασιλέως Φαραώ. Οἱ ἄνθρωποι ὅλα ἔθνη, καθυπετάχθησαν, ὅχι ὡς ὑπῆκοοι ἐλεύθεροι, ἀλλ' ὡς δούλοι ἡγορασμένοι τῷ Φαραώ. Μόνοι οἱ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων τότε, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην καὶ ὀλέθριον πείναν ἔζησαν διατρεφόμενοι ἐκ τῶν Βασιλικῶν Σιτηρεσιῶν· μόνοι οἱ ἱερεῖς ἔμειναν ἐλεύθεροι· μόνοι οἱ ἱερεῖς διεφύλαξαν τὸ ἀργύριον, τὰ κτήνη, τὴν γῆν, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτοῖς ὑπάρχοντα σῶατε καὶ ἀκέραια, κατὰ προνόμιον ὀφειλόμενον ἐξαιρέτως εἰς τὸν χαρικτήρα αὐτῶν. Γέγραπται γάρ: „Χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον· ἐκ ἐκτίσαστο ταύτην Ἰωσήφ· ἐν δόσει „γὰρ ἔδωκε δόματα τοῖς ἱερεῦσι Φαραώ.” (α). Τετέστιν, (ὡς ὁ Προκόπιος Λατινικώτερον ὀνομάζει τὰ δόματα) ἔδωκε τοῖς ἱερεῦσι Διάρια ἤγεν ἡμερήσια· κατὰ ἐπιχορηγήσεις ἐπιεικές, τὰ κατ' ἡμέραν πρὸς διατροφὴν ἀναγκαῖα. Καὶ διὰ τῆτο, „Οὐκ ἀπέδοντο τὴν γῆν αὐτῶν.” Ὅθεν ἔπειτα οἱ Λαοὶ τῆς Αἰγύπτου ἀπολαβόντες τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν ὁ Φαραώ εἰς αὐτὰς διένειμε διὰ τὴν σπείρην καὶ τὴν γεωργίαν, χρέος εἶχον τὴν δασμοφορῶσιν εἰς τὸν Βασιλέα τὸ πεμπτημόριον τῶν ἐνιαυσίων καρπῶν, ἀλλ' εἰς τὴν δασμοφορὰν ταύτην ἔμενεν ἐξηρημένη ὁμοίως καὶ ἐλευθερία ἢ γῆ ὅση ἀνῆκε τοῖς ἱερεῦσι: „Χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον.” (β). Νόμος ἔτος ἀρχαιότατός τε καὶ δικαιοτάτος, τὸ τὴν διακρίνωνται τῶν ἄλλων ὑπηκόων οἱ καταγινόμενοι περὶ τὴν τῶν Θεῶν καὶ ἱερῶν πραγμάτων φερασίαν, ἀπολαύοντες τῆς πρεπέσσης τιμῆς καὶ ἐλευθερίας, καὶ λαμβάνοντες ἐκ δημοσίας διανομῆς τὰ ἱκανὰ πρὸς ζωάρκειαν. Ἐκράτει δὲ ὁ Νόμος καὶ παρὰ τοῖς Ἀρχαιοτάτοις Ἑλλησιν, ὡς διὰ πολλῶν ἀποδεικνύουσιν οἱ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχαιοτήτων Συγγράψαντες. Διὸ δικαίως ἐνταῦθα ὁ Κύριε Θεοδῶ.

(α) Γεν. ΜΖ. 22.

(β) Αὐτ. 26.

ριτος ἀποκλαίεται: „Ταύτης (λέγων) τῆς τιμῆς οἱ
 „τῷ Θεῷ τῷ ὄντος ἐκ ἀπολαύουσιν Ἱερεῖς. Το-
 „σῆτον οἱ δυσσεβεῖς τοῖς ἐκ ἔσι θεοῖς ἀπονέ-
 „μυσι σέβας.” Ὡς φαίνεται, εἰς τὴν αὐτὴ Ἐπαρχίαν οἱ
 Ἱερεῖς ἔζων πτωχοὶ καὶ ξενοχωρημένοι, ἢ ἴσως καὶ οἱ Ἱερεῖς ὁ-
 μοίως, καθὼς καὶ οἱ Λαϊκοὶ εἰς τὰς δημοσίας δασμοφορὰς καὶ
 ὑπηρεσίας εὐρίσκοντο ὑποκείμενοι.

§. ρκδ'.

Τίς ἐν ἀνθρώποις τῷ ἄλλῃ προτιμότερος, μό-
 νῳ Θεῷ δῆλον, καὶ οἷς ἂν ὁ Θεὸς ἀπο-
 καλύψῃ.

Ὅταν ὁ Ἰωσήφ παρέθηκε τὰς δύο υἱέτε ἐνώπιον τῷ
 Πατρὶ αὐτῷ Ἰακώβ, διὰ νὰ λάβωσι τὴν παρὰ τέτε εὐλογί-
 αν, ἔθηκε τὸν μὲν Πρωτότοκον Μανασσὴν πρὸς τὰ δεξιὰ τῷ
 γέροντος, τὸν δὲ Δευτερότοκον Ἐφραὴμ πρὸς τὰ ἀριστερά.
 Ἀλλ' ὁ Ἰακώβ ἀνασαυρώσας τὰς γηραιὰς χεῖρας τὰς εὐλογεῖ,
 ἐπιθεὶς ἀνάπαλιν, τὴν μὲν δεξιὰν αὐτῷ χεῖρα, ἐπὶ τῆς κε-
 φαλῆς τῷ πρὸς τὰ ἀριστερά νεωτέρῳ, τὴν δὲ ἀριστεράν, ἐπὶ
 τῆς κεφαλῆς τῷ πρὸς τὰ δεξιὰ πρωτότοκῳ. Ὁ Πατὴρ τῶν
 Νεανίσκων ὁ Ἰωσήφ, ὑπολαμβάνει, ὅτι ἐξ ἀγνοίας τῷ εὐ-
 λογῆντος συμβαίνει ἡ παρατροπὴ τῆς τῶν χειρῶν μεταμεί-
 ψεως: „Καὶ ἐκ ἔτῳ, ὡς Πάτερ (λέγει:) ἔτος γὰρ
 „ὁ Πρωτότοκος· ἐπίθεες τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν
 „κεφαλὴν αὐτῷ· (α). ἀλλ' ὁ Ἰακώβ ἐκ ἡθέλη-
 „σε· καὶ, οἶδα τέκνον (Ἀπεκρίθη) οἶδα· ἡζεύρω ποῖος
 εἶναι ὁ Πρωτότοκος, καὶ ποῖος ὁ Δευτερότοκος, δὲν μὲ λανθάνει.

(κ) Γεν. ΜΗ. 18.

νει· ἀλλ' ἐγὼ τῶρα ἐκτελῶ ἐκεῖνο ὅπῃ ὁ Θεὸς μὲ φωτίζει
 νὰ ἐκτελέσω. Ἐκ τέτε λαβὼν τὴν ἀφορμὴν ὁ Ὁριγένης
 μᾶς δίδει τοῖτον Κανόνα: „Εὐκαίρως (λέγει) χρήσῃ τῷ
 „ῥητῷ, περὶ τῷ ἐν προσευχῇ ἔμπροσθεν ἐς ἅνα
 „τὸν τιμιώτερον.” Ἀλλ' εἰς τῆτο ὅμως εὐκαιρον ὡσαύ-
 τως εἶναι, καὶ νὰ ἐρωτήσῃ τις τὸν Ὁριγένην: Ποῖον ἄρα
 νοεῖ καὶ ὀνομάζει αὐτὸς τιμιώτερον; ἐκεῖνον ὅπῃ τοῖτος φαίνε-
 ται ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων; ἢ ἐκεῖνον ὅπῃ τοῖτος εἶναι ἐ-
 νώπιον τῷ Θεῷ; σοχάζομαι ὅτι τῆτον. Πλὴν, τῆτον τις εὐ-
 κολα τὸν γνωρίζει; τίς ὅσον πρέπει τὸν διακρίνει; Ὁ ἄν-
 θρωπος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποβλέπει εἰς τὰ πρόσωπα, καὶ
 διακρίνει τὰ ἐκτὸς καὶ περὶ τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἡ τάξις τῶν
 προσώπων, δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτὴ πρὸ ὀφθαλμῶν τῷ Θεῷ,
 καθὼς εἶναι πρὸς τὰς ὀφθαλμὰς τῶν ἀνθρώπων. Ἐνώπιον
 τῷ Θεῷ πολλάκις ἀνώτερος εἶναι, ἐκεῖνος ὅπῃ λογίζεται πα-
 ρὰ τοῖς ἀνθρώποις κατώτερος. Ὁ Ἰωσήφ προτάσσει τὸν Μα-
 νασσῇ πρὸ τῷ Ἐφραΐμ, κατὰ κρίσιν ἀνθρωπίνην. Ὁ Ἰακώβ
 ἀντιστρόφως προτιμᾷ τὸν Ἐφραΐμ πρὸ τῷ Μανασσῇ, κατὰ
 κρίσιν Θεῖαν. „Ἐθηκε τὸν Ἐφραΐμ ἔμπροσθεν τῷ
 „Μανασσῇ. (α).

§. ρλ'.

Οἱ Γονεῖς δὲν πρέπει νὰ εἶναι τυφλοὶ εἰς
 τὴν σοργὴν τῶν ἰδίων τέκνων· ἀλλὰ νὰ
 ἐπιτιμῶσι καὶ νὰ ἐπιπλήττωσι τὰ αὐ-
 τῶν ἐλαττώματα.

Πόσοι Γονεῖς τετυφλωμένοι ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἀγά-
 πην ὅπῃ ἔχουσιν εἰς τὰ ἴδια τέκνα, ἀγαπᾶν σχεδὸν καὶ τὰ

(α) Γεν. ΜΗ. 20.

„αὐτὰ δὲ ἡ” (α). Ἐκείνη ἡ ὥρα, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Πατὴρ συνε-
λεσε τὰς υἱὰς τῆ ἀπαντας περὶ τὴν κλίνην τῆ θανάτου αὐτῆ,
να ἀποδεχθῇ τὰς ἐσχάτας αὐτῆ πνοὰς, φαίνεται ὅτι ἔπρεπε
εἶναι μία ὥρα παραγγελιῶν, ἢ ἐντολῶν ἐπωφελῶν, ἢ
χρῶν καὶ εὐλογιῶν, καὶ ὅχι ἐλέγχων, καὶ ὀνειδιτμῶν, καὶ κ-
ταρῶν, καὶ ἐπιωλήξεων, καὶ ἐπιτιμήσεων. Ἀλλ’ ὁ Πατὴρ
νέμιξε μετ’ ἐκείνων καὶ ταύτας. Καὶ ἔδειξεν ὅτι, ἀγκαλὰ
ἦτον Πατὴρ φιλόσοργος, ἦτον ὅμως καὶ κριτὴς ἀδέκατος,
καὶ ἀγαπῶν τὰς ἑαυτῆ υἱὰς, ἐμίσει καὶ ἀπεσρέφετο τὰς κα-
ας καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν υἱῶν, ἕως θανάτου.

§. ρλα'.

Τὰ τῶν τέκνων ἐγκλήματα, ἀποδίδονται
πολλάκις (δικαίως ἢ ἀδίκως) εἰς τοὺς
Γονεῖς.

Ἀναμιμνήσκων ὁ Ἰακώβ, ἐπ’ ἐσχάτων τῆ βίβ, τὴν α-
δικίαν τῆ Συμεὼν καὶ τῆ Λευὶ, τῶν δύο υἱῶν αὐτῆ, οἵτιν
εἶχον κατασφάξῃ τὰς Σικιμίτας, καὶ διαρπάσῃ τὴν πόλιν αὐ-
τῶν. λέγει ὅτι ἐτέλεσαν τὸ τοιοῦτον ἄξεσμον ἀδίκημα ἐ-
ιδίας αὐτῶν βελήστε καὶ γνώμης, χωρὶς τῆς αὐτῆ συναινέσ-
ως καὶ θελήσεως. „Συμεὼν καὶ Λευὶ ἀδελφοί, σ-
„νετέλεσαν ἀδικίαν ἐξ αἰρέσεως αὐτῶν. (β
Προσίζησι δὲ, ὅτι καὶ πολλὰ μακρὰν ἀπεῖχεν αὐτὸς ἀπὸ τ-
να συγκατανεύσῃ εἰς τὸ τοιοῦτον κακὲργημα. „Εἰς βελή-
„αὐτῶν μὴ ἔλθοι ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἐπὶ τῇ συστάσει
„αὐτῶν μὴ ἐρίσαι τὰ ἡπατά μου.” (γ). Καὶ τὴν α-
δικίαν ἐκείνην τόσον τὴν ἀπεσρέφῃ, ὥστε εἰς τὴν ὥραν τ

(α) Γεν. ΜΘ. 5.6.7.

(γ) Αὐτ. 6

(β) Αὐτ. 5.

θανάτε καὶ ψυχοῦραγων, δὲν ἐδυνήθη νὰ μὴ τὴν ἐνθυμηθῇ, καὶ νὰ μὴ καταρασθῇ τὸν αὐθάδη καὶ σκληρότατον θυμὸν τῶν δύο υἱῶν ἐκείνων ὅπως ἐτόλμησαν τὴν τόσῃν βαρβαρότητα καὶ μαιφονίαν. „Εἰ κατὰ ρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι „αὐθάδης· καὶ ἡ μῆνις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύν- „θη.” (α). Τίς δὲν βλέπει τὴν σπευδὸν, καὶ ἐμμέριμον τῷ Πατριάρχῃ Φροντῖδα πρὸς ἔνδειξιν τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ κακουργήματι τῶν υἱῶν ἰδίας αὐτῷ ἀδωότητος; Ἀλλὰ τί ἐχρειάζετο ἡ τοιαύτη Ἀπολογία; Ἐχρειάζετο ναί, ὅχι ὀλίγον· διότι πιθανώτατον ἦτον νὰ νομίσωσι πολλοὶ, ὅτι καὶ ὁ Πατὴρ αὐτὸς συνήνεσε καὶ συνευδόκησε, συνεργήσας τότε, διὰ τῆς συγκαταθέσεως τελάχιστον, εἰς τὴν ἀπάνθρωπον πρᾶξιν τῶν ἰδίων τέκνων ἐκείνῃ. Τὸ συνεῖδε τῷτο, κατ’ ἐκείνῃ τὴν ὥραν εὐθὺς, κατ’ ἣν ἔμαθεν ἀκέσας τὸ ἐλκεῖν δρᾶμα, καὶ ὑπωπτεύθη εὐλόγως, ὅτι παρὰ πάντων εἰς αὐτὸν, ὡς εἰς Πατέρα, μέλει νὰ ἐπιλογισθῇ τὸ βάρος τῷ κακουργήματος· καὶ τὸ εἶπε παρευθὺς τότε: „Εἶπε δὲ Ἰακώβ πρὸς „Συμεὼν καὶ Λευὶ, μισητόν με πεποιήκατε, ὥ- „ς ἐπονηρόν με εἶναι πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν „γῆν.” (β). Ἀκολουθεῖ τὸ τοῦτο· οἱ ἄνθρωποι πολλάκις τὴν πονηρίαν τῶν τέκνων, τὴν ἀναφέρουσιν εἰς τὰς γονεῖς· καὶ οἱ διεσραμμένοι καὶ προώλεις καὶ ἀξιολύστοι υἱοὶ, κατασαίνον μισητὸν τὸν Πατέρα, ἐξ ἧς ἐγεννήθησαν.

§. ρλβ’.

Τὰ καλὰ τέκνα εἶναι κάλλιστον μνημόσυνον
τῶν ἰδίων Γεννητόρων.

„Ἀποθανόντα τὸν Πατριάρχην Ἰακώβ ἐπένθησεν

(α) Γεν. ΜΘ. 7.

(β) Γεν. ΛΔ. 30.

„αὐτὸν Αἴγυπτος ἐβδομήκοντα ἡμέρας. (α). Ἡ Αἴγυπτος ὡς εὐεργέτην αὐτῆς, καὶ κηδεμόνα, καὶ ἄριστον οἰκονόμον, ἐτίμα τὸν υἱὸν· πῶς ἦτον δυνατόν νὰ μὴ προσφέρῃ τὴν ἀξιοχρεῶν τῷ πένθους τιμὴν εἰς τὸν ἀποθανόντα Πατέρα; Ἐσυνώδευσαν λοιπὸν τὸν νεκρὸν „πάντες οἱ παῖδες Φαραῶ, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῷ οἴκῳ αὐτῷ, καὶ „πάντες οἱ πρεσβύτεροι τῆς γῆς Αἰγύπτου. (β). Καὶ τόσον μέρος οἱ Αἰγύπτιοι μετέλαβον εἰς τὴν λύπην τῆς ἐκφορᾶς τῷ Εἰβραῖῳ Πατριάρχῃ, ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς γῆς Χαναὰν, βλέποντες τὸν κοσμετὸν τὸν μέγαν ὅστις ἐγίνετο ἐν ἄλῳι Αὐτᾷ, εὐλόγως ἔπρεπε νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὅπῃ εἶπαν: „Ὅτι πένθος μέγα ἐστὶν Αἰγυπτίοις.” (γ). Ὁ δὲν ἔμεινε καὶ τῆς γῆς ἐκείνης ἡ ὀνομασία (λέγει ἡ Γραφή) ἕως τέλους: „Διὰ τῷτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῷ τόπῳ: „Πένθος Αἰγύπτου. (δ). Οἱ Αἰγύπτιοι (κυρίως εἰπεῖν) δὲν ἔλαβον παρ' αὐτῷ τῷ Ἰακώβ προσωπικῶς ἑδεμίαν εὐεργεσίαν, διὰ νὰ χρεωσῶν νὰ δείξῃν τόσῃν λύπην, καὶ νὰ προσφέρῃν τοσαύτην τιμὴν εἰς τὴν κηδείαν αὐτῷ· ὅμως ἔλαβον πολλὰς καὶ μεγάλας τὰς ὠφελείας ἀπὸ τὸν υἱὸν τῷ Ἰακώβ, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ, ὅς τις ἐκυβέρνησε τόσον συνετῶς καὶ ὠφελίμως τὸ Βασίλειον, ὅσον χωρὶς ὑπερβολῆς, καὶ χωρὶς κατακείαν, ἠδύνατο νὰ τὸν ὀνομάσῃν ἀληθινὸν κηδεμόνα, καὶ ἀντιλήπτορα, καὶ Σωτῆρα τῷ ὅλῳ ἔθνει αὐτῶν. Καὶ λοιπὸν ἀξιοχρεῶς καὶ πρεπόντως οἱ Αἰγύπτιοι τιμᾶσι τὴν ρίζαν διὰ τὸν καρπὸν. Μακαρίζεν τὴν μνήμην τῷ Γεννήτορι διὰ τὸ ἐξαίρετον, καὶ ἀξιεπαινον τέκνον. Βέβαια τὰ καλὰ καὶ ἐνάρτητα καὶ ἀγαθοποιὰ τέκνα εἶναι τὸ ἐπιφανέστερον καὶ ἐνδοξότερον μνημόσυον τῶν Γονέων ὅπῃ τὰ ἐγέννησαν.

(α) Γεν. Ν. 3.

(γ) Αὐτ. 11.

(β) Αὐτ. 7.

(δ) Αὐτ.

§. ρλγ'.

Φόβος εὐλογος τῶν ἀδικησάντων Ἀδελφῶν.
Μεγαλοφυχία ἔνθεος πρὸς αὐτὰς τῆ Ἀ-
δελφῆ τῆ ἀδικηθέντος.

Ἔως ἔξῃ Ἰακώβ ὁ Πατὴρ, δὲν ἐφοβέοντο οἱ υἱοὶ τὸν Ἀδελφὸν Ἰωσήφ, ἔδ' ὑπωπτεύοντο· μήπως, ἐνθυμηθεῖς τὴν προλαβῆσαν ἐξ αὐτῶν ἐπιήρειαν, θελήσῃ νὰ τὰς ἐκδικήσῃ. Ἀφ' ἧς ὁ Πατὴρ ἀποθανὼν ἔλειψε, τότε ἄρχισαν νὰ φοβῶνται καὶ νὰ τρέμουν, οἱ ἡμι-Καὶν ἀναδειχθέντες. Ὅσον παρσάντες ἔμπροσθεν αὐτῆς ἱμετικῶς, ζητῶν νὰ τὸν ἐκδυσωπήσεν, ἐνθυμίζοντές τὸν τὴν πατρικὴν ἐντολὴν καὶ παραγγελίαν: „Ἄφες αὐτοῖς τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν. (α) Καὶ δειλοὶ, καὶ ὑποπτοὶ, καὶ μικρόφυχοι, προσπίπτουσι συνεχασμένοι, καὶ ὑποτάσσονται τεταπεινωμένοι εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφόν, ὁμολογῶντες, ὅτι εἶναι αὐτῆς δούλοι, καὶ ὑποκείμενοι κατὰ πάντα εἰς τὸ θέλημα τῆς ἐξουσίας τοῦ. Οἷδε ἡμεῖς σοὶ ἰκέται. (β) Ἰδὲ ὥδε τὰ περιεραφέντα δράγματα, καὶ προσκυνῶντα, τὰ δράγμα τὸ ὀρθωθέν. (γ). Ἀλλ' εἶναι φανερόν, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ ἔτοι, ἔτε πρῶτον ἐξ ἀρχῆς ἐγνώρισαν, ἔτε ὕστερον τότε καλῶς ἐγνώριζον, ὅποῖος ἦτον κατὰ τὸ ἦθος, καὶ κατὰ τὸν ψυχικὸν χαρακτῆρα, ὁ ἀδελφὸς αὐτῶν Ἰωσήφ. Ὡς φαίνεται, τὸν ἐμετρεῖσαν μὲ τὸν ἴδιον πῆχυν, τὸν ἔκριναν κατὰ τὴν καρδίαν τὴν ἑαυτῶν. Καὶ κατὰ τὰ αὐτοὶ ὅπως δὲν ἔλαβον δυσκολίαν εἰς τὸ νὰ ἀπολέσεν ἕνα ἀδελφὸν ἀφ' αὐτῶν καὶ ἄκακον χωρὶς νὰ τὰς πταίσῃ, πρέπει νὰ εἶχον δυσκολίαν εἰς τὸ νὰ

(α) Γεν. IV. 17.

(γ) Γεν. XL. 7.

(β) Αὐτ. 18.

πληροφορηθῆν καὶ νὰ πιεῦσιν, ὅτι ὁ ἡδίκημένος εὐκολα ἤθελε συγχωρήσῃ τὸς πταίσαντας αὐτῷ, καὶ ἐπιβλευθέντας αὐτὸν εἰς θάνατον. Ἐσυλλογίζοντο, ὅτι ἕως μὲν τότε, ἡ ἀπεκοίμιζεν, ἡ ὑπεσκέπαζε καὶ ὑπέκρυπτε τὴν δικαίαν ὀργὴν τῆς πνοῇ τῆ Πατρὸς· καὶ ἐπομένως ὑπωπτεύοντο ὅτι ἡ ὀργὴ τῆς ἀδελφῆ αὐτῇ θέλει ἐκπυρσευθεῖ τώρα εἰς φλόγας φοβερᾶς ἐκδικήσεως κατ' αὐτῶν, ἀφ' ὧς ἡ πνοὴ τῆ Πατρὸς ἐξέλιπεν. Ὅμως ὁ Ἰωσήφ ἦτον ἄνθρωπος τῆ Θεῆς, καθὼς πρὸς αὐτὸς αὐτὸς εἶπε, παρηγορῶν αὐτὸς καὶ ἐπισηρίζων: „Μὴ φοβεῖσθε, σὺ εἰ μὴ ἐγὼ.” (α).

Σημειῶσαι καλῶς ἐνταῦθα: Ὁ Ἰωσήφ δὲν ἐσυγχώρησε τὸς ἀδελφὰς αὐτῆς διὰ τὸν Πατέρα τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἀπέθανεν. Ἐσυγχώρησεν αὐτὸς ἐξόχως, διὰ τὸν ἀληθινὸν καὶ μόνον κυρίως Πατέρα, αὐτὸν τὸν Θεόν. Τῇ Θεῇ (εἶπεν) εἰ μὴ ἐγὼ. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀθάνατος· ὅθεν ἡ τῆ Ἰωσήφ συγχώρησις δὲν εἶχεν ὅδ' αὐτῇ τέλος· ἀλλ' ἦτον αἰωνία, καθὼς εἶναι ἐκεῖνος δι' ὃν ἐδίδοτο. Καὶ ἐπὶ πλεον δὲ ἔτι, ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη συγχώρησις δίδεται διὰ τὸν Θεόν, γίνεται καὶ κατὰ μίμησιν αὐτῇ τῇ Θεῇ. Ὁ Θεὸς ὅταν συγχωρῇ, συγχωρῶν ἅμα καὶ εὐεργετῇ τὸς, ὅσους συγχωρεῖ. Ὁμοiotρόπως, (καθὼς ὁ Θεὸς διδάσκει Χρυσὸς ὁμοιός) ὁμῶς μετὰ τῆς συγχωρήσεως χαρίζει ὁ Ἰωσήφ κατὰ μίμησιν τῇ Θεῇ, εἰς τὸς πρὸς αὐτὸν πταίσαντας ἀδελφὰς, καὶ πολλὰς εὐεργεσίας. Τῇ „Θεῇ γὰρ εἰ μὴ ἐγὼ, καὶ τὸν Δεσπότην τὸν ἐμὸν μιμῆμαι, καὶ εὐεργεσίαις ἀμείβεσθαι, σπεδάζω, τὸς τὰ ἀνήκεσά με θιαθέντας.” Πολλὰς ἀκτίεις μεταξὺ Χριστιανῶν λέγοντας: Ἐγὼ ἐσυγχώρησα τὸν ἐχθρόν μου. Τὸν ἐσυγχώρησας, συγχαίρω· ἀλλ' ἐπεβεβαίωσας, καὶ ἐπεσφράγισας τὴν συγχώρησιν ἣν αὐτῷ ἔδωκας διὰ

(α) Γεν. 42. 19.

τῶν πρὸς αὐτὸν εὐεργεσιῶν σου, ἃς ἡ ἐτέλεσας, ἢ ἐπεθύμη-
σας νὰ ἐκτελέσῃς;

§. ρλδ'.

Παραγγέλλει ὁ Ἰωσήφ θνήσκων, τὴν ἀνακομι-
δὴν τῶν λεψάνων αὐτῆ εἰς τὴν Χανανίτιδα*
ὅταν ὁ Θεὸς ἐπισκεφθῇ τὸ Γένος, ἐπὶ
τῆς ἐξ Αἰγύπτου μεθέστης αὐτῆ ἀπο-
λυτρώσεως. Διατί; καὶ τίνι σκοπῷ;

Προβλέπει ὁ Ἰωσήφ διὰ Προφητικῆς ὁμματός, ἐκ θείας
ἀνωθεν αὐτῷ ἀποκαλυφθείσης ἐλλάμπειας, ὅτι εἰς καιρὸν τε-
ταγμένον ἐπισκέπεται ὁ Θεὸς τὸ Γένος τὸ Ἰσραηλιτικόν, καὶ,
ἀπὸ τῆς ἐπιτεθεισομένης τέτῳ Αἰγυπτιακῆς τυραννίδος ἀπο-
λυτρώσας, μεταβιβάσει αὐτὸ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, ἣν ὥμο-
σε τῷ Ἀβραάμ, καὶ τῷ Ἰσαὰκ τοῖς Πατρῶσιν αὐτῆ. Ὅθεν ἐγ-
γίζων εἰς τὸ τέλος τῶν αὐτῆ ἡμερῶν, ὀρκίζει τὰς ἀδελφὰς αὐ-
τῆ, καὶ διὰ τέτων ἅπαντας τὰς υἱὲς Ἰσραὴλ καὶ τὰς ἐκείνων ἀπο-
γόνους, νὰ μεταφέρωσι τότε μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ λείψανα τῆς νε-
κρώσεως αὐτῆ, ἀνακομίσαντες ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν Χανανίτι-
δα. „Καὶ ὥρκισεν Ἰωσήφ τὰς υἱὲς Ἰσραὴλ,
„λέγων: Ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ἣ ἐπισκέπεται ὑμᾶς
„ὁ Θεός, καὶ συνανοίσετε τὰ ὅσα ἄμιν ἐντεῦθεν
„μεθ' ὑμῶν.” (α).

Δύο ἦσαν τῆ Ἰωσήφ οἱ σκοποὶ (σημειώνει ὁ Θεὸς Χρυ-
σόσομος* ὁ εἰς, ὅτι ἐφοβεῖτο, μήπως ἂν μείνεν τὰ λεί-
ψανα αὐτῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Αἰγύπτιοι Ἐθνος ἐπὶ ῥεπές
καὶ εὐκατάφορον εἰς τὴν Κτισματολατρείαν, ἐνθυμέμενοι τὰς
παρ' αὐτῆ ζῶντος μεγάλας εὐεργεσίας καὶ ὠφελείας, τὸν Θεο-

(α) Γεν. Ν. 25.

ποιήσωσι· ἡ ἕως αὐτὸς γένηται τῆς δυσσεβείας ἀκρίσιος ἀφορμὴ ἡ ὑπόθεσις. „Εν μὲν, ἵνα μὴ οἱ Αἰγύπτιοι, ἡ μεμνημένοι τῶν τοσούτων αὐτῷ ἐυεργεσιῶν, ἡ εὐκόλως ἐξ ἀνθρώπων Θεὸς προσαγορεύοντες, ὑπόθεσιν ἀσεβείας ἔχωσι τῷ δικαίῳ τὸ „σῶμα.” Οἱ ἄλλοι σκοπὸς τῷ Ἰωσήφ ἦτον, ὅτι ἤθελε νὰ πληροφορήσῃ τὰς Ἀδελφές, ἡ διὰ τούτων ἐφεξῆς τὸ Γένος ὅλον, ὅτι ἡ ἐπαγγελία τῆς ἐπισκέψεως, τὴν ὁποίαν εἰς αὐτὰς προηγόρευεν, ἦτον βεβαία ἡ ἀναμφιβόλος. Ἐπειδὴ ἂν οἱ Ἰσραηλῖται ἔμελλον νὰ παροικῶσιν ἐν Αἰγύπτῳ διὰ παντός, τίς ἡ ἀνάγκη νὰ παραγγέλλῃ εἰς αὐτὰς τόσον ἰσχυρῶς, ὥς ἡ νὰ τὰς ὀρκίζῃ, διὰ νὰ μεταφέρωσι ἡ τὰ αὐτὰ ὅσα εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, εἰς ἣν ἔμελλον αὐτοὶ νὰ μετοικηθῶσιν; „Ἐτερον „δὲ, ἵνα ὥς πεπληροφορημένοι, ὅτι πάντως „ἐπανήξουσιν. Εἰ γὰρ μὴ τούτο ἦν ὁμολογημένον, ἡ ἂν ἔτω διεδείλατο, ὥς μετ’ αὐτῶν „ἀναγαγεῖν τὰ ὅσα.”

Αἱ μὲν ἦτον καὶ τρίτος ἄλλος σκοπὸς τῆς παραγγελίας ταύτης, ὃν ἐσημείωσεν ὁ Ἱερὸς Ἐπιφάνιος. Ποῖος; διὰ νὰ τὰς πιστοποιήσῃ (λέγει) νὰ προσδοκῶσι ἡ μίαν ἄλλην ζωὴν μετὰ τὴν παρῆσαν τὴν πρόσκαιρον, τὴν μέλλουσαν δηλ. τὴν αἰώνιαν ἐκείνην ἡ ἀτελεύτητον· διὰ νὰ τὰς πληροφορήσῃ νὰ ἔχωσιν ἀδυσάκτως τὴν ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως. Εἶδε μὲν, τίς λόγος ἔπειθε τὰς ὁσέως τε ἡ Θεοφιλεῖς ἡ δικαίαις Ἀνδρας, οἵτινες ζῶντες ἐκαταφρονῶσαν τὰ γήινα, νὰ ἔχωσιν ἔπειτα θνήσκοντες τὴν μέριμναν, ἡ τὴν ἐπιμέλειαν περὶ τῷ φθιρομένῳ, ἡ εἰς σαπρίαν ἡ σκώληκος μεταβαλλομένῳ δυσὴν τέτε σαρκώματος; „Εἰ μὴ ἐλπὶς ἦν Ἀναστάσεως, τίς ὁσέων „ἡ ἐπιμέλεια; περὶ τῶν φθιρομένων ὁσέων „ἐντέλλεσθαι τὰς δικαίας;” Αἱ μὲν ἡ ἐλπίς αὐτῶν „ἦτον σαφερὰ ἡ βεβαιότατη.

Μετ' αὐτῆς τῆς ἐλπίδος ἐκπεραίνει τὰς ἡμέρας αὐτῆ ὁ Ἰακώβ, ἀκύνων ἐπαγγελλόμενον αὐτῷ τὸν Θεόν, ὅτι θέλει τὸν ἀναβιβάσει εἰς τὰς αὐτῆ Πατέρας. (α). Εἴμι „ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων σε, καὶ ἀναβιβάσω σε εἰς „τέλος.” Μετ' αὐτῆς τῆς ἐλπίδος ἀποθνήσκει καὶ ὁ Ἰωσήφ, „ὀρκίζων τὰς ἀδελφεὰς αὐτῆ καὶ ἀπογόνους, ὅταν ἐπισκεφθῇ ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραήλ, καὶ τὸν μετασῇ εἰς τὴν γῆν τὴν ἐπηγγελμένην, τότε νὰ μεταβιβάσωσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ ὅσα αὐτῆ, διὰ νὰ εὐρίσκωνται ἀποκείμενα ἐκεῖ καὶ αὐτὰ μετὰ τῶν ὁμογενῶν αὐτῆ. Εἰν τῇ ἐπισκοπῇ ἣ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ „Θεὸς, καὶ συνανοίσετε τὰ ὅσα ἡμεῖς ἐντεῦθεν μεθ' „ὑμῶν.” Αἰχυνένθωσαν οἱ διατεινόμενοι, ὅτι ἐν τῇ Ἱερᾷ καὶ Θεοσδότῃ Γραφῇ δι' ὅλης τῆς Πεντατεύχου, ἐδείξινται περὶ ζωῆς ἄλλης, ἔτε λόγος, ἔτε ἐνδύμησις.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΑΣΕΩΝ,

τῶν ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως τῆς Α'. Βιβλίας

τῆς Ἱερᾶς Πεντατεύχου, ἥτοι τῆς

ΓΕΝΕΣΕΩΣ.

(α) Ὁρα §. ρκε'.

ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ.

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Η' τοι

Ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως τῆ Β'. Βιβλίας τῆς Ἱερᾶς
Πεντατεύχου Ἐπιστάσεις Ψυχωφελεῖς.
καὶ Σωτηριώδεις.

Ἐκ τῆς

ΕΞΟΔΟΥ.

§. α'.

Αἱ προλαβῆσαι ἔυεργεσίαι, εἰς τὴν ψυχὴν
τῆ ἀχαρίστου, ἑδεμίαν ἔχουσι δύναμιν.

„**Α**νέστη Βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον,
ὃς ἔκ ἤδει τὸν Ἰωσήφ. (α). Ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἔτος,
ἄρα γε ἔκ ἤδει, καὶ τὰ τῆ Ἰωσήφ κατορθώματα;
καὶ τῆ Ἰωσήφ τὴν σύνεσιν; καὶ τῆ Ἰωσήφ τὴν πίσιν δέλευ-
σιν; καὶ τῆ Ἰωσήφ τὴν ἐπιμελῆ κηδεμονίαν; καὶ τῆ Ἰωσήφ
τὴν οἰκονομικωτάτην προμήθειάν τε καὶ πρόνοιαν, δι' ἧς διεφύ-
λαξεν ἀπὸ τῆς διὰ τῆ λιμῆ πανολεθρίας ἅπαν αὐτῷ τὸ Βα-

(α) Ἐξοδ. Κεφ. Α. Ἐδαφ. 8.

σίλειον; Ο Βασιλεὺς δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῇ τὴν Ἱσθρίαν τῇ Βασιλείᾳ αὐτῇ, καὶ μάλιστα τῶν ἐκ πολλοῦ προκατόχων τῇ θρόνῳ. Ἐτελεύτησεν ὁ Ἰωσήφ: (α) Ἔσω: Ἀλλ' ἡ ἐνθύμησις τῇ Ἰωσήφ ἔπρεπε νὰ διασώζεται παρ' Αἰγυπτίοις ἀτελεύτητος. Ἐτελεύτησαν πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτῇ. Ἀλλ' οἱ ἀπόγονοι καὶ τῇ Ἰωσήφ, καὶ τῶν Ἀδελφῶν αὐτῇ, διέμενον καλὰ τέκνα καλῶν γονέων, καὶ καλοὶ τῇ Αἰγυπτιακῇ Βασιλείᾳ πάροικοι καὶ ὑπῆκοι. Ἐτελεύτησε πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη· ἀλλ' εἰς τὴν παρέλευσιν μιᾶς γενεᾶς ἀνθρώπων, ἔζων ἔτι πολλοὶ γηραλέοι, ὅπῃ εἶδον μετὰ ὁμματαίων τὴν συνοικίαν τῇ Ἰακὰβ ἀποικιοῦντες ἐν γῇ Γεσσέμ, καὶ πολλοτάτοι ἦσαν ἐν ταῖς διαδοχαῖς, οἱ ἀκέσαντες ἀπὸ σώματος τῶν προφθασάντων ἐκείνης ἔτι ζῶντας, ὅταν ἔτος ὁ Φαραὼ (ἡ Ἀμένωφισ, ἡ Ἀχχεγχέρσης, ἡ Ἀχωρίς, ἡ Χεγχέρσης, ὡς ἄλλοι ἄλλως τὸν ὀνομάζουσιν) ἄρχισεν νὰ καταδυναστεύῃ καὶ νὰ καταδλιβῇ τὰς Ἑβραίας. Μόνα τεσσαράκοντα δύο ἔτη εἶχον διαβῆ ἀπὸ τῇ θανάτῳ τῇ Λευὶ· ἀπὸ δὲ τῇ θανάτῳ Ἰωσήφ τῇ προαποθανόντος, μάλισ παρὰ δύο ἔτη ἐξήκοντα· ὥστε καὶ αὐτόπται περιῆσαν, καὶ ἀκεσαὶ πρόσφατοι τῶν προλαβόντων ἐκ τῇ λιμῇ συμπτωμάτων τῇ αὐτῶν Ἑθνεῶν, καὶ τῇ θαιμασίᾳ φρονήσεως τῇ ἐπιτροπεύσαντος Ἑβραίας, καὶ ἀπὸ τῇ ὀλέθρῳ τῇ ἐκ τῇ λιμοκτονίας αὐτὸ ἀπαλλάξαντος, καὶ διασώσαντος. Ἐρώτησαι λοιπὸν, ὦ Βασιλεῦ, τὰς πρεσβυτέρους τῇ Κράτες σε. Θεώρησαι τὰς Σιτώνας, καὶ τῶν μεγάλων ἀποδηκῶν τὰ οἰκοδομήματα. Ἀνάγνωσαι τὰς Κρίδικας τῇ βασιλείας, καὶ τὰ δημόσια ὑπομνήματα. Λογάριασε εἰς πόσον πλετισμὸν, καὶ εἰς πόσον μεγαλεῖον, δι' ἐκείνης τῇ οἰκονομικῇ τῇ Ἰωσήφ ἐπιτροπεύσεως προήχθη ἡ περισσία τῇ δυνάμει σε. Καὶ μὴ γίνῃ

(α) Εξοδ. Α. 6.

βαρὺς εἰς αὐτὸ τὸ Γένος τῶν Ἑβραίων, διὰ τῆτο καὶ μόνον ὅτι ἐκ ἡδεις τὸν Ἰωσήφ, καὶ ὅτι δὲν ἔζης μετὰ τέτε σύγχρονος. Ἀλλὰ φεῦ! τῶν θεραπειῶν καὶ εὐεργετημάτων ἡ χάρις, πῶς εὐκολα ἐξαλείφεται ἀπὸ τὴν ἐνδύμησιν! Ἡ ἀχαριζία δὲν ἔχει ὅμματα διὰ νὰ ἀκῶσῃ, ἔτε νῦν διὰ νὰ συλλογιωθῇ, ἔτε μνήμην διὰ νὰ ἐνθυμηθῇ, ἔτε καρδίαν διὰ νὰ εὐγνωμονήσῃ, ἔτε σπλάγχνα διὰ νὰ ἐκδυσωπηθῇ καὶ νὰ ἐλεήσῃ. Αὐτὴ ἀνταμείβει τὰς προαποκειμένας ὑπεργίας καὶ χάριτας μὲ ἀπέχθειαν, τὴν ἀγάπην μὲ μῖσος, τὰ βοηθήματα μὲ διωγμὸς, τὴν ὠφέλειαν μὲ ζημίαν. Καὶ δὲν εἶναι βαρύτερος, θιασιότερος, βλαπτικώτερος ἐχθρὸς ἀπὸ τὸν εὐεργετημένον ἄνθρωπον, ὅταν εἶναι ἀχάριστος.

§. β'.

Διαβέλιον πολιτικὸν τῷ Βασιλέως Φαραὼ,
ἀνόητον καὶ ἀφρονέσατον.

Δὲν εἶναι μόνον ἀχάριστος ὁ Φαραὼ ἕτος εἰς τὸ τῶν Ἑβραίων Γένος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆ τρόπε κατ' ὃν ἐκινήσῃ κατὰ τέτε τῷ Γένος, φαίνεται Βασιλεὺς ἀπολίτευτος, καὶ παντάπασιν ἀνόητος. Βελεύεται καὶ ἀποφασίζει νὰ ἀφανίσῃ ἐξ ὀλοκλήρου ἐν μέγα πληθὺς καλῶν καὶ πιστῶν καὶ ἐπωφελῶν ὑπηκόων, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν ἀσκησιν τῷ Νομαδικῷ βίῳ, καὶ μὲ διαφόρους ἄλλας ἐργασίας καὶ τέχνας, ὠφελῶσι τὸ Βασιλείον τε καὶ τὸ σολίζεσι. Θέλει νὰ εἶναι Βασιλεὺς μέγας, καὶ ὅμως ζητεῖ νὰ περικόψῃ καὶ νὰ ἀκροτηριάσῃ τὸ μεγαλεῖον τῷ Κράτει. Ὅμοιος μὲ τὸν ὀκτάποδα, ὅς τις κατεδίδει τὰς ἰδίους πλοκάμους· ἡ ἔτι καὶ χεῖρων ἔτι, διότι ὁ ἰχθύς ἔχει (ὡς λέγουσι) καὶ τὴν ξενοχωρίαν τῆς πείνας πρόφασιν. Ὅμοιότερος μὲ ἓνα μανιακὸν, ὅς τις ἐπάνω εἰς τὸν παροξυσμὸν τῆς λύσσης, κατασπαράττει μόνος τὸ κρέας τε. Ἀφ' ἐνὸς μέρους

σπευδάζει νὰ κατοχυρώσῃ τὸ Βασιλείον τε μὲ ἰαχυρὰ καὶ δυσάλωτα Φρούρια, κατὰ τῶν περιόικων ἐχθρῶν, καὶ διὰ τὸτο ἐπιμελεῖται νὰ κτίσῃ τὴν Πειθῶν, καὶ τὴν Ῥάμεσσην, καὶ τὴν Ων, ἣ ἐστὶν Ἡλιόπολις." (α) Καὶ ἀπὸ τῆ ἄλλης μέρους δὲν συλλογίζεται, ὅτι τῇ Λαῷ τὸ πλῆθος χορηγεῖ τὰς Φρουράς· ὅτι οἱ ἄνδρες εἶναι τὰ πλέον ἐρυμνά τῶν πόλεων ὀχυρώματα· ὅτι τὰ σήθη φυλάττεσι τὰ τείχη: Ναί: περισσότερον παρὰ τὰ τείχη τὰ σήθη. Ἀλλὰ σοχάζεται μήπως ἐπισυνέβη αὐτῷ πόλεμος, καὶ εὐρεθῆν τότε οἱ Ἑβραῖοι ἐν μέσῳ τῇ Λαῷ αὐτῇ πολλοί: ἀλλὰ τὸτο μάλιστα εἶναι τὸ εὐκταϊότατον εἰς τὰς τῶν πολέμων περιστάσεις· τὸ νὰ βλέπῃ ὁ Βασιλεὺς, ὅτι πολυπληθεῖσιν οἱ λαοί τε. Ἀλλὰ διαανοεῖται, ὅτι δὲν εἶναι τόσον φίλοι οἱ Ἑβραῖοι πρὸς τὰς Αἰγυπτίους: Ἀλλ' εἰς τὴν χεῖρα αὐτῇ τῇ Βασιλείῳς ὑφίστατο, μὲ τὴν ἐπιείκειαν καὶ χρηστότητα, μὲ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εὐδύτητα ὑπερασπιζόμενος καὶ προσατεύων τὰς Ἑβραίας ἐναντίον τῶν Δρασυτέρων ὑβριστῶν τε καὶ ἐπηρεαστῶν Αἰγυπτίων, τὸ νὰ ἔχῃ καὶ τὰς Ἑβραίας αὐτὰς, φίλους καὶ προσδύμευς καὶ καλὰς σρατιώτας, καὶ εἰς πᾶσαν περίσασιν πιστὰς δούλους τε καὶ θεράποντας. Ὑποπτεύεται μήπως εἰς καιρὸν ἐφεσώτος πολέμου, ἐνωθῶσι καὶ οἱ Ἑβραῖοι μετὰ τῶν πολεμίων; Ἀλλὰ δι' αὐτὸ μάλιστα ἐν καιρῷ εἰρήνης δὲν ἔπρεπε νὰ τὰς καταδυναστεύῃ καὶ νὰ τὰς τυραννῇ, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον, νὰ τὰς περιποιῇται καὶ νὰ τὰς περιθάλλῃ, διὰ νὰ τὰς κερδήσῃ, καὶ ἔτω νὰ τὰς ἔχῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν φίλους συναγωνιστὰς καὶ συμμάχους. Ἀναμφιβόλως εἰς τοιαύτην περίσασιν, ἀκόλεθον ἦτον νὰ λάβῃ οἱ Ἑβραῖοι εἰς χεῖρας τὰ ὅπλα κατὰ τῶν πολεμίων τῆς Αἰγύπτου, ἣτις ἦτον ἤδη ἡ πατρις αὐτῶν, ἐν ἣ ἐγεννήθησαν καὶ ἀνετράφησαν· ἐν ἣ εἶχον ἀποκειμένην ἅπασαν τὴν αὐτῶν περισίαν καὶ κτήσιν, καὶ τὰς γυ-

(α) Ἐξοδ. Α. 11.

ναίκας, καὶ τὰ τέκνα τὰ φίλτατα. Ἀλλ' ἑτερογενεῖς πρὸς τὰς Αἰγυπτίους εἶναι οἱ Ἑβραῖοι, καὶ ἑτερόθρησκοι. Ἀληθῶς. Ἀλλ' ἑτερογενεῖς ἐπίσης καὶ ἑτερόθρησκοι εἶναι οἱ αὐτοὶ Ἑβραῖοι καὶ πρὸς πᾶν ἄλλο ἔθνος, τὸ ὅποιον ὡς δυσμενὲς καὶ πολέμιον ἤθελεν ἐπισρατεύσει κατὰ τῆς Αἰγύπτου. Ἀλλως τε, καὶ ἡ ἐν γῇ Αἰγύπτου χρονιωτέρα παροίκησις διὰ τὴν ἐν αὐτῇ διατριβὴν καὶ συνήθειαν, εὐφορητοτέραν πάντως καθίστη τοῖς Ἑβραίοις αὐτοῖσι, τὴν πρὸς τὰς Αἰγυπτίους, παρὰ τὴν ἄλλαχῆ πρὸς ἄλλους, ἐκ τῆς ἑτερογενείας τε καὶ ἑτεροθρησκείας ἀπαλλοτριώσιν καὶ ἀντιδιάθεσιν. Ὡς ἐκ τούτων ἀπάντων φαίνεται, ὅτι ἡ τῷ Φαραῶ βελὴ δὲν ἦτον ἐδὲ κατὰ τὰς ὁρὰς τῆς Πολιτικῆς λεγομένης φρονήσεως, πολλὰ εὐσυμλόγιστος.

Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις, ὁποῖους ἄρα γε τρόπους, καὶ ὁποῖα μέσα μεταχειρίζεται ὁ Βασιλεὺς ἔτος πρὸς τὴν τῆς τοιαύτης αὐτῆ βελῆς ἐκτέλεσιν; Διὰ τὴν ὀλιγοσεύσιν τὸν Ἑβραϊκὸν πληθυσμὸν, προσεπαυξάνει, καὶ προσεπιβαρύνει εἰς τὸ Γένος, τὰς ἐργασίας καὶ τὰς κόπας. Ἀλλ' ἐκεῖνο δὲν διακρίνει ὁ πολιτικὸς Βασιλεὺς, ὅτι μάλιστα οἱ κόποι καὶ μόχθοι τῇ καματηρῇ καὶ ἐπιπόνῃ βίῃ, σφριζέσιν τῶν ἀνθρώπων τὰ σώματα μᾶλλον, καὶ τὰ ἐνδυναμῶσιν· εἰς τρόπον ὅτι οἱ Ἑβραῖοι κατατριβόμενοι εἰς τὰς οἰκοδομὰς τῶν πόλεων καὶ τῶν ὀχυρωμάτων, καὶ εἰς τὸν πηλὸν, καὶ εἰς τὴν πλινθεῖαν, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τοιαύτας κοπῶδεις κατεργασίας, ἐσομέντο, τρόπον τινά, ὥσπερ ὁ σίδηρος, καὶ ῥωμαλεώτεροι ἐγίνοντο, καὶ ἰσχυρότεροι, καὶ δρασιμώτεροι πολὺ ὑπὲρ τὰς ῥαθύμους, καὶ θηλυδρίας, καὶ τρυφηλὰς, καὶ σκαταλώδεις Αἰγυπτίους. Τὸ ἐναντίον ὁ Κύριος μετὰ χρόνος ὕψερρον ἐπολιτικεύετο, ἀφ' οὗ νὰ ζῇ ἐν ἀνέσει καὶ ῥασιμῇ, καὶ νὰ ἐνασχολῇται εἰς παιγνιώδη ἀθλήματα, καὶ εἰς καπηλείας καὶ τοιαύτας ἄλλας εὐτελεῖς καὶ ταπεινὰς ἐπιχειρήσεις, ἐκεῖνο τὸ ἔθνος τὸ ὅποιον ἤθελε νὰ

κρατῇ ὑποπειθῆς καὶ ὑποτεταγμένον ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐξουσίαν τε.

Καὶ ἄλλο δὲ προσέτι μέσον ὁ Φαραὼ ἐμεταχειρίσθη πρὸς ἐξολόθρευσιν τῷ Ἰσραηλιτικῷ Γένει, ἐπιτάξας εἰς τὰς Μαίας, νὰ θανατώνων τὰ ἄρρενα βρέφη τῶν Εἰβραϊσῶν γυναικῶν. Μέσον καὶ τῆτο, ὅσον ἀπηνές, καὶ βάρβαρον, καὶ ἀπάνθρωπον, ἄλλο τόσον εἰς τὸν αὐτῷ σκοπὸν ἀσυντελής, καὶ ἀνωφελές, καὶ δυσέμβατον· καθότι, ἐξ ἑνὸς μέρους, δὲν ἦτον εὐκόλως ἀποδεκτὸν τὸ ἄγριον τῆτο ἐγχείρημα, καὶ ἡ τοιαύτη θηριωδία, εἰς τὰ γυναικεῖα καὶ φύσει συμπαθητικὰ σπλάγχχνα τῶν Μαιευτριῶν, τὸν ἀφονεύωσιν ἀνιλεῶς τὰ νεογενῆ ἀπαλὰ καὶ ἁκακα νήπια. Ἐκ δὲ τῷ ἄλλῳ μέρει, καὶ αἱ Εἰβραῖδες μητέρες δὲν ἐχρειάζοντο τὰς Αἰγυπτίας Μαίας, διὰ νὰ ἀπογενώσιν.

Ἀλλ' ὡς ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ τὰ ῥηθέντα μέσα ἤθελαν συντελέσεν, καὶ ὅτι ὁ τῷ Φαραῷ σκοπὸς διὰ τῶν ἐδύνάτο νὰ ἐκπληρωθῇ: Τίς ἦτον ἡ ὑπόνοια τῷ Δυνάσει; Ἡ ὑπόνοια ἦτον, μήποτε ἀφ' οὗ πληθυνθῶσιν οἱ Εἰβραῖοι ὑπεριχύσωσι, καὶ ὑπεριχύσαντες, ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐκλέξωσιν ἄλλο μέρος γῆς εἰς κατοίκησιν. Αὐτὸς τὸ εἶπε: „Μήποτε πληθυνθῇ (τὸ Εἰβραϊκὸν γένος).... καὶ „ἐκπολεμήσαντες ἡμᾶς, ἐξελεύσονται ἐκ τῆς „γῆς.“ (α). Λοιπὸν δὲν ἤθελεν ὁ Φαραὼ ἔτος, ὅτι νὰ ὑπερηθῇ ἡ γῆ τῷ Βασιλεῖ αὐτοῦ, ἀπὸ αὐτὸν τὸν Λαόν: Μήποτε ἐξελεύσονται ἐκ τῆς γῆς· ἀλλ' αὐτὸς, ὡς πράττει, αὐτὸ τῆτο μεθοδεύεται, καὶ σπυδάζει, καὶ ἐπιμελεῖται νὰ ἐκτελέσῃ: τὸ ὅποιον φαίνεται, ὅτι δὲν τὸ θέλει ἡγεῖν, πῶς τὸν Λαὸν τῆτον τελευταῖον νὰ τὸν ὑπερηθῇ. Δι' αὐτὸ αἱ βαρεῖαι καὶ σκληραὶ κατὰ τῷ Λαῷ τότε καταδυναστεύει.

(α) Δύτ. 10.

δι' αὐτὸ τὰ βίαια καὶ δυσβάστακτα ἔργα· δι' αὐτὸ ὁ πηλὸς καὶ ἡ πλινθεῖα, καὶ τῶν ἀχύρων αὐτῶν ἐπὶ τέτοις ἢ προσεπιταχθεῖσα σύναξις· δι' αὐτὸ τῶν ἀρτιτίκτων ἀρρένων βρεφῶν ἢ ἀναίρεσις, διὰ τὴν ἐξαλειφθῆναι τέλος πάντων αὐτὸ τὸ Γένος. Ἀλλὰ πῶ αἱ φρένες; Σὺ ἐκλέγεις ἓνα τρόπον, δι' ὃ μέλει νὰ συνέβῃ ἕως τέλους ἐκεῖνο ὅπως φοβεῖσαι μήπως συνέβῃ. Σὺ ἀγωνίζεσαι νὰ ἐξαλείψῃς τὴν Εὐραίαν ἀπὸ τῆς γῆς, ὅταν ὑποπτεύῃς (ὡς αὐτὸς λέγεις;) „Μή πως ἐξελεύσονται ἐκ τῆς „γῆς.“ Ἀλλ' ἀπὸ τὸ νὰ ἐξαλειφθῶσιν, καὶ τὸ νὰ ἐξελεῖσθωσιν, (ὅσον κατὰ τὴν σέρησίν τὴν ὁποίαν φοβεῖσαι καὶ ὑποπτεύεις, καὶ τὴν ὁποίαν πολιτικεύμενος σπεύδεις νὰ παρεμποδίσῃς·) ποῖαν διαφορὰν εὕρισκεις; Ἐπειδὴ τελευταῖον· ἢ θέλεις, ὦ Δυνάσα, νὰ ἔχῃς τὴν Εὐραίαν τέτρες κατοικίαις εἰς τὴν γῆν σου, ἢ ὄχι; Εἰ μὲν τὴν θέλεις, τί ζητεῖς νὰ τὴν ἐξαλείψῃς; εἰ δὲ ὄχι, τί φοβεῖσαι μήπως ἀναχωρήσῃ; „Ἐξελεύσονται ἐκ τῆς γῆς ἡμῶν;“ Ἀλλ' ἐξελεῖσθωσαν· εἴτε ὑπιδανοὶ εἶναι, καὶ ἀνάνδρῳ, καὶ ὑδενὸς ἄξιοι, καὶ ποῖον φόβον ἔχεις ἐκ τῶν τοιούτων, καὶ μείνωσι, καὶ ἐξελεῖσθωσιν; ἢ ἄνδρες ἄξιοι καὶ ῥωμαλεοί, καὶ τοιούτους ὄντας ἔπρεπε νὰ τὴν ἀγαπᾷς, καὶ νὰ τὴν περιποιῇσαι εὐμενῶς καὶ φιλανδρώπως, διὰ τὴν τὴν ἔχῃς.

Ἰδὲ ἡ πολυθρύλλητος τῷ Κόσμῳ Πολιτικὴ, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἀσύνητος καὶ ἀφρονεσάτη· αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς ἐναντιωτάτη καὶ ἀσύμφωνος. Συσταίνει πολλάκις ἐκεῖνο ὅπως δὲν θέλει, καὶ ἀναιρεῖ ἐξ ἐναντίας ἐκεῖνο ὅπως θέλει ἀλογώτατα. „Φησὶν ὁ παράνομος τῷ ἀμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ. (α). „..... Οὐκ ἡβελήθη συνιέναι τῷ ἀγαθῇ ναι. (β). „Λόγοις γὰρ κέχρηται τῆς ἀληθείας γεγενημένοις, καὶ „δόλω συμπεπλεγμένοις· συνιδεῖν δὲ τὸ πρῆπον ὃ βύλεται....

(α) Ψαλμ. ΛΕ. 1.

(γ) Θεοδώριτος Αὐτ.

(β) Αὐτ. 4.

§. γ'.

Πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη ἰσχὺς, δὲν δύναται γὰ ὑποσμικρύνῃ ἐκεῖνο τὸ Ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἡ παρὰ τῷ Θεῷ βοήθεια μεγαλύνει.

Μετὰ τὸν θάνατον τῷ Γωσήφ, εἰς διάστημα καιρῷ ὅχι τόσον μέγα, δύο, τὸ πύλῳ, γενεῶν ἀνθρώπων τὸ Ἰσραηλιτικὸν Γένος ἐν Αἰγύπτῳ, τόσον ἠύξησε καὶ ὑπερεπληθύνθη, ὅσον ἔφθασε νὰ διεγείρῃ ὑποψίας καὶ φόβους, εἰς τὸν Αἰγύπτιον. Ἀπὸ ἐβδομήκοντα καὶ πέντε ψυχῶν ὅσαι μετὰ τῷ Ἰακώβ κατέβησαν, τὸ πλῆθος ἐντὸς ὀλίγου ἐπροχώρησεν εἰς ἑκατοντάδας πολλὰς χιλιάδων: „Ἡ ὑξήθησάν καὶ ἐπληθύνθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο.” (α) Τὸ χυδαῖοι τῷτο, ὁ Ἱερὸς Ἐπιφάνιος τὸ ἐξέλαθεν εἰς δήλωσιν ἀμαθείας καὶ ἀπαιδευσίας, καὶ ἡθικῆς τινος ἀκοσμίας καὶ χυδαιότητος. „Ὁ χρόνος τῆς αὐτῶν παροικίας (λέγει) καὶ ἐπιμιξίας, διὰ ῥαθυμίαν τὸ χυδαῖον εἰργάσατο.” Ἀλλ' ὁ Κύριος Θεοδωρίτος, διὰ τῷ ὀνόματος τέτε νοεῖ τὸ πλῆθος: „Οὕτω γὰρ ἡ ὑξήθησαν, φησὶν, ὡς κατὰ πάσης ἐκεῖνης ἐκχυθῆναι τῆς γῆς. Ὁ μοῖως δὲ καὶ ὁ Προκόπιος ἐξηγεῖ: „Χυδαῖοι ἐγένοντο; τῷτεςιν: εἰς πλῆθος ἐχύθησαν.” Ἐπιβεβαιοὶ δὲ τὴν ἐξηγήσιν ταύτην, καὶ ἡ Ἑρμηνεία τῶν παρὰ τὴν τῶν Ἐβδομήκοντα ἄλλων Ἐκδόσεων. Ὁ Ἀκύλας ἐξέδωκεν: Ἐχέοντο: οἶονεὶ πολὺ ῥῶτα χεῖματα ποταμῷ πλημμυρῆντος, ὅπῃ πελαγίζουσιν ἐφαπλέμενα εἰς ὅλην τὴν χώραν. Ὁ Σύμμαχος ἐξέδωκεν: Ἐξήρψεν, ὡσὰν ἐν πλῆθος μυρμήκων, ἢ ἀκρίδων, ἢ τοιούτων ἄλλων τινῶν ζωῶν. ἢ ἐρπετῶν, ὅπῃ ἀναδιδόνται ἀπὸ τῶν τῆς γῆς λαγόνων εἰς ἀναρίθμητα πλῆθη,

(α) Ἐξοδ. Α. 7.

καὶ συνεπάζεσι τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἐκ τῆ πολλῆ τέττε πλήθους ἐδύνατο νὰ συγκροτηθῇ καὶ ἡ δύναμις ἀξιόλογος, ὅθεν ψυχὴ τῷ Δυνάσει διαταράχθη: „Ἰδὲ τὸ Ἐθνὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν μέγα πλήθος, καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς.” (α) Καὶ ἐπομένως οἱ Αἰγύπτιοι ἐμεταχειρίθησαν τρόπους παντοίους, ὅσους ἐδυνήθησαν νὰ ἐπινοήσουν, διὰ νὰ διακόψουν τῶν Ἑβραίων τὸν πληθυσμὸν, τὸν ἀφ’ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπὶ τὸ πλέον προβαίνοντα. Ἀλλ’ ὅσῳ μᾶλλον αὐτοὶ ἐσπώδαζον νὰ τὲς ὀλιγοσεύσουν καὶ νὰ τὲς ἀδυνατίσουν, τόσον ἔτι μᾶλλον ἐπεπληθύνοντο καὶ ἐνεδυναμύνοντο. „Καθότι δὲ αὐτὰς ἐταπείνων, τοσούτῳ πλείους ἐγίνοντο, καὶ ἰσχυρὸν σφόδρα.” (β) Οὐδεμία δύναμις κακοποιῶν, ὅσο μεγάλη καὶ ἰσχυρά καὶ ἂν εἴναι, δὲν δύναται νὰ ταπεινώσῃ ἕν ἔθνος, τὸ ὁποῖον εὐδοκεῖ νὰ ὑψώσῃ καὶ νὰ μεγαλύνῃ ὁ Θεός.

§. δ'.

Βραβεύεται πολλάκις ἡ ἀρετὴ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.
Ὁ ἐλεῶν καὶ εὐεργετῶν τὸν πλησίον,
ἑαυτὸν ἐλεεῖ καὶ εὐεργετεῖ.

Ἡ ἀρετὴ παρεκτὸς τῶν τελείων μισθῶν καὶ ἀνταποδοσέων ὅπῃ ἀπεκδέχεται εἰς τὴν μετὰ ταῦτα ἄλλην ζωὴν, λαμβάνει τὸν μισθὸν αὐτῆς πολλάκις, καὶ εἰς τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν ταύτην. Αἱ Αἰγύπτιαὶ Μαιεύτραι, τὰς ὁποίας ὁ Φαραὼ ἐπρόσαξεν νὰ ἀποκτείνων τῶν Ἑβραίων τὰ ἄρρενα· ἐπεὶ δὲ ἐφοβήντο τὸν Θεόν, καὶ δὲν ὑπήκυσαν τὸ ἀπάνθρωπον καὶ θηριῶδες πρὸς αὐτοὺς τῷ τυραννικῷ Βασιλεῶς, ἐφείλκυσαν ὀφθαλμοφανῶς τὴν τιμὴν τοῦ Θεοῦ χάριν καὶ ἀντάμειψιν ἐφ’ ἑαυτάς. „Ἐγὼ δὲ ἐποίει

(α) Ἐξοδ. Α. 8.

(β) Αὐτ. 12.

„Θεὸς ταῖς Μαίαις.” (α) Φυλάττεσαι αὐταὶ καὶ ζωογονεῖσαι τὰ τῶν Ἑβραίων ἄρρενα τέκνα, ἀντελάμβανον ἄνωθεν τὴν παρὰ Θεοῦ εὐλογίαν εἰς τὰ ἴδια ἑαυτῶν γεννήματα: καὶ μὴ θέλωσαι νὰ ἐξολοθρεύσῃς τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν Φαμιλλίας, διὰ τὸν εἰς Θεὸν φόβον, ἐσύσαινον καὶ ἐσῆριζον τοιοιτοτρόπως τὰς Φαμιλλίας τὰς ἑαυτῶν. „Ἐπεὶ δὲ ἐφοβῆντο αἱ Ματαὶ τὸν Θεόν, ἐποίησαν ἑαυταῖς οἰκίας.” (β) Κατὰ τὸ φερόμενον Ἑβραϊκὸν ὕφος, ἀναγινώσκειται: „ἐποίησαν αὐτοῖς (τετέσι τοῖς Ἑβραίοις) οἰκίας.” Ὅπερ ἐστίν, ὅτι αἱ Ματαὶ, φοβέμεναι τὸν Θεόν, διέσωζον τὰ ἀρσενικά τῶν Ἑβραίων, καὶ ἔτι διετήρην διὰ τῆς διαδοχῆς τῶν ζωογονουμένων, τέκνων, τὰς οἰκας, ἧτοι τὰς γενεὰς τῶν Ἑβραίων. Πλὴν καὶ τοιαύτη ἂν εἶναι ἡ Ἑβραϊκὴ φράσις, ἡ τῶν Ἑβδομήκοντα Ἑρμηνεία ἔδεν ἀπέχει ἀπὸ τῆς Πρωτοτύπου ἐννοίας, καὶ σημαίνει πάντοτε μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν. Διότι καὶ τετὸ ἂν ἔτι ἐκφράσωμεν: „ὅτι αἱ Ματαὶ ἐποίησαν αὐτοῖς (ἡγουν τοῖς Ἑβραίοις:) οἰκίας.” Πάλιν δι’ αὐτὴν τὴν εὐεργεσίαν ἣν εἰς τὰς Ἑβραίας ἐποίησαν, ἑαυταῖς πάντως ἐποίησαν οἰκίας· ὅτι ἐπιστρέφει ἡ χάρις εἰς τὸν χαρίσαντα καὶ ὁποῖον τὸ ἔλεος τῷ ἄλλῳ, ἑαυτῷ τὸ ἔλεος ποιεῖ· ὁ συνισῶν τὴν οἰκίαν τῷ ἄλλῳ, τὴν ἑαυτοῦ συνιστᾷ καὶ τὸ αὐτοῖς καὶ τὸ αὐταῖς, κατὰ τῆτον τὸν λόγον ταυτίζονται, καὶ εἰς ἓν συμπίπτουσιν. Αἱ οἰκίαι τῶν εὐεργετημένων, ἦσαν εἰς τὸ ἐξῆς οἰκίαι τῶν εὐεργετησάντων. Τῆτο δὲ προσεμπεδῶται καὶ ἐκ τῆς Θείας αὐτῆς Γραφῆς λεγέσης: „Ἐγὼ δὲ ἐποίει ὁ Θεὸς ταῖς Μαίαις. (γ) Δι’ ὧν γὰρ εὐηργέτην τὰς Ἰεδαίας, διὰ τούτων ἐλάβανον παρὰ τῷ Θεῷ τὰς ἀμοιβάς.” (δ). Εἶναι βεβαίωτατον τὸ λεγόμενον: Πᾶς ὅς

(α) Ἐξοδ. Α. 20.

(γ) Αὐτ. 20.

(β) Αὐτ. 21.

(δ) Χρυσός.

τις εὐεργετῇ τὸν πλησίον αὐτῷ, εἰς Θεὸν ἀποβλέπων, ἐκεῖνος εὐεργετῇ κατ' αὐτὸ ἑαυτὸν· ὁ τὸν ἄλλον, κατὰ σκοπὸν ἔνθεον, ἐλεῶν καὶ οἰκτεῖρων, ἑαυτὸν ἐλεεῖ καὶ οἰκτεῖρει. Αἱ Αἰγύπτιαὶ Μαῖαι ἐποίησαν αὐτοῖς οἰκίας. Ἄρα ἐποίησαν ἑαυτάς οἰκίας. Ἡ Ἑβραϊκὴ λέξις λέγει τὴν πρότασιν, ἡ Ἑρμηνεία τῶν Ἑβδομήκοντα συνάγει τὸ ἐπιφερόμενον συμπέρασμα.

§. ε'.

Ἡ κατὰ τῶν ἀρρένων Ἰσραηλιτικῶν Βρεφῶν προσαχθεῖσα ὑπὸ τῇ Αἰγυπτίᾳ φονοκτονία, Σύμβολον τῆς τῇ νοητῇ Φαυρᾷ ψυχικῆς ἀρρένοκτονίας.

„Πᾶν Ἄρσεν (ἐπρόσβαξεν ὁ Φαραώ.) εἰς τὸν Πόταμον ῥίψατε· καὶ πᾶν Θῆλυ ζωογονεῖτε αὐτό.“ (α) Τὸ αὐτὸ προσάξει καὶ ὁ νοητὸς Φαραὺ ὁ Διάβολος, εἰς τὰς ὑπηρετάς αὐτῆς: Πᾶν ἀρρένοπὸν, καὶ γενναῖον, καὶ ἀνδρικὸν τῆς ψυχῆς γέννημα: τὸ ἡγεμονικὸν τῷ Νῷ κατὰσημα, τὸ ἀρρένόφρον καὶ ὑπεροχικὸν τῷ πνεύματος φρόνημα, τὸ ὑπὲρ τὰ γέωδῃ καὶ χαμερπῇ τῷ λογισμῷ ὕψωμα, τὸ εὐσταθὲς καὶ ἐδραῖον καὶ ἀσάλευτον ἐν τοῖς καλοῖς σήριγμα· τὸ ἐμβριθὲς τῷ τρόπῳ, τὸ κόσμιον τῷ ἥθει, τὸ σεμνὸν τῆς διαγωγῆς καὶ τῇ πολιτεύματι· τὸ ῥωμαλέον τῆς γνώμης, τὸ ἀπαράτρεπτον τῆς ἐπ' ἀγαθοῖς προθέσεως, τὸ σωφρονικὸν καὶ ἐγκρατευτικὸν περὶ τὰς ὀρέξεις, τὸ καρτερικὸν εἰς τὰς θλίψεις, τὸ ἀνένδοτον εἰς τὰς πειρασμὰς, τὸ ἐλεύθερον, καὶ ἀταπεινῶν καὶ ἀδελῶν εἰς τὰς συμφορὰς καὶ περιπετείας τῆ βίβη: Πάντα τὰ τοιαῦτα, ἃς λείψεν ἀπὸ ἐσᾶς, ἃς ἀφανισθῇ, ἃς χαθῇ.

(α) Ἐξοδ. Α. 22.

„Εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε:” Μόνα τῆς ψυχῆς τὰ θηλυπρεπῆ, καὶ ἄνδρα, καὶ ἀγεννῆ ἑξαμβλώματα· τὴν ἔνυλον προσπάθειαν, τὴν σαρκικὴν ὄρεξιν καὶ ἐπιθυμίαν, τὴν λαγνίαν καὶ ἀσέλγειαν, καὶ ἀκολασίαν· τὴν φιλοπλευτίαν, τὴν πλεονεξίαν, τὴν κενοδοξίαν, καὶ τὸν ἄλλον συρφετὸν τῆς ματαιότητος· τὴν τρυφήν, τὴν σπατάλην, καὶ τὴν ὑπόλοιπον πολυχεδῆ καὶ πολύμορφον ἡδονήν, τὴν ῥαθυμίαν, τὴν ἔκλυσιν, τὴν χαυνότητα, τὴν ῥασώνην, καὶ τὴν νωθράν καὶ ἀεργῇ ὀκνηρίαν, κτ. Αὐτὰ κρατεῖτε, αὐτὰ περιθάλλετε καὶ ζωογονεῖτε, αὐτὰ ἀφ’ ὑμῶν μηδέποτε ἀπολείψεν: „Πᾶν θῆλυ ζωογονεῖτε αὐτό.” Τίς ὁ σκοπὸς τῆ σκαιᾶ καὶ ἀλόγου προσάγματος; ὁ αὐτὸς ἐκατέρωσε: ὁ Φαραὼ τῆς Αἰγύπτου ἐκέλευε τὴν ἀρρενοκτονίαν ἐκείνην, φοβόμενος (ὡς ὁ αὐτὸς ἔλεγε:) μὴ φύγῃ οἱ Ἰσραηλῖται ἀπὸ τοῦ Βασιλείου αὐτοῦ: Ἐξελεύσονται ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ ὁ νοητὸς Φαραὼ τῆ σκοτῆς, ἐπιτάσσει ὁμοίως τὴν ἀρρενοκτονίαν ταύτην, μὴ τύχοι καὶ ἀπομακρυνθῶσιν ὁ Νέος Ἰσραὴλ, οἱ Νόες οἱ τὸν Θεὸν ὁρῶντες διὰ τῆς εὐσεβῆς Πίσεως, ἀπὸ τὴν ἐξεσίαντε: Ἐξελεύσονται ἀπὸ τῆς γεέννης. Ω’.... καὶ ἂν εὐρίσκοντο παραπλήσιοι Μαιεύτραι καὶ παρ’ ἡμῖν! Ψυχὰς λέγω Θεοσεβεῖς καὶ Φιλόθεοι, ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πνευματικῆς Ἀναγεννήσεως, μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμελῆς ἐπισταῆσαι προθυμίας, διὰ νὰ ζωογονῶσι μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν τὰ ἄρρενα! Ω’.... κτλ.

§. 5.

Προτροπὴ εὐαπόδεκτος καὶ ἡδίστη, ἡ γινομένη πρὸς τὸν ἐπιθυμῶντα τὸ πρᾶγμα, εἰς ὃ ὑπότινος προτρέπεται.

Οἱ σοὶ παρακινῶσιν ἡμᾶς καὶ προτρέπεσιν, εἰς ἐκεῖνα ὅπερ

ἡμεῖς αὐτοὶ ἐπορευόμεθα καὶ ἐπιθυμῶμεν, ὅμοιος εἶναι μὲν
 θυγατέρα τῇ Φαραὼ ἥτις εὗρεσα τὸν Μωϋσῆν, νεογεννῆ
 ἀπαλὸν βρέφος, μέσα εἰς μίαν Θήβην παρὰ τὸ ἔλος τῇ πο-
 μῇ Νεῖλῳ ἀπερριμμένον, τὸν ἐνεχείριζε καὶ τὸν ἐσύζαινε εἰς
 Ἰωχαβέδ, ὅχι πολὺ μακρὰν εὐρεθείσαν (τὴν ὁποίαν ἔτε
 νόριζεν, ἔτε ἤξευρεν, ὅτι ἐκείνη ἦτον ἡ αὐτὴ μήτηρ τῇ Β-
 Φες.) ὑποχομένη ταύτῃ καὶ μισθὸν τῇ κόπῃ καὶ τῇ ἐπιμελῇ
 αὐτῆς, διὰ τὰ θελάσῃ καὶ τὰ περιποιήσῃ τὸ νήπιον ἐκεῖνο,
 ὅποιον αὐτὴ ἦδη εἶχε γεννήσῃ. „Διατήρησόν μοι τὸ π-
 „δῖον τέτο, καὶ θελάσόν μοι αὐτό. ἐγὼ δὲ, δ-
 „σω σοι τὸν μισθόν.” (α) Ματὰ πάσης χαρᾶς! ὦ
 λήμμε Βασιλῆς! (εἴτε Θέρμεθις, εἴτε Μέρρις, ε-
 Μιρρίνα, ἢ ὅπως ἄλλως ἐπονομάζεσαι.) μετὰ πάσης γ-
 ρᾶς. Ἡ Ἑβραία αὕτη, καὶ χωρὶς μισθάντινα τὰ τάξης,
 ὑπόχομαι, ὅτι ἐπιμεληθήσεται προθυμότατα, καὶ θελάσ-
 καὶ ἀναθρέψει πισότατα αὐτὸ τὸ παιδίον. Ἀν ἤξευρες!
 τὸ αὐτὴ τὸ ἐγέννησε. Μήτηρ σὺ γίνεσαι τῇ παιδίῃ τ-
 νῦν κατὰ θέσιν· ἡ Μήτηρ εἶναι αὐτὴ ἡ κατὰ φύσιν, καὶ
 τῶν ἰδίων σφαλάγχων εἰς τὸ φῶς αὐτὴ τὸ ἐπρόβαλεν· α-
 λὰ σὺ δὲν τὸ ἤξεύρεις. Ὡ γλυκὺ ἔργον, εἰς τὸ ὅπο-
 αὐτὴν ἐδιώρισας! κτ.

§. ζ'.

Εὐκδικήσις πρὸς ἄμυναν τῇ ἀδίκῳ ἐπηρεαζο-
 μένῃ. Εἰς τὶ ὑφίσταται τὸ ἀληθινὸν μεγα-
 λεῖον τῇ ἀνδρῶπι;

Εἰς κεῖνος ὁ Μωϋσῆς, ὅς τις ἐμελλεν ὑπεροπὴν τὰ κατα-
 ψῆ τὰς Αἰγυπτίους, καὶ τὸν Βασιλέα αὐτῶν εἰς ἓνα ὑδατόσφ-

(α) Εἰσοδ. Β. 9.

τον τάφον, οἷονεὶ προεμήνυσε τὸ μετὰ ταῦτα ἐσόμενον διὰ τῆ ἐνδὲς Αἰγυπτίᾳ, τὸν ὁποῖον, ἰδὼν τύπτοντα ἀδίκως τὸν Εἰβραῖον, „πατάξας ἐφόνευσε, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ „ἄμμῳ.” (α) Αὐτὸ ἦτον τὸ προοίμιον τῶν τῷ Μωσέως ἀγωνισμάτων, καὶ ἡ πρώτη ἀριστεία τὴν ὁποίαν ἐτέλεσε, πρὸς ὑπερασπισμὸν καὶ προστασίαν τῷ γένετι. Ἀφ’ ἧ αὐτὸς διὰ τῆς βασιλικῆς ἀγωγῆς, καθ’ ἣν ἀνετράφη, ἐμεγαλύνθη ἤδη καὶ κατὰ τὴν πρόοδον τῆς ἡλικίας, καὶ κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ ἀρετῆς καὶ δυνάμεως, δὲν ἔσερξε νὰ μὲν περαιτέρω βιωτεύων διὰ τιμῆς τε καὶ δόξης, ἐν ἀπολαύσει πάσης ἀνέσεως καὶ ἀσφαλείας, εἰς τὰ βασιλικά Ἀνάκτορα. Ἡ ὑψηλὴ Τίσθεσία τῆς Βασιλίδος, ἥς ἡξιώθη νὰ ὀνομάζεται υἱός, δὲν ἀνέπαυε τὴν ψυχὴν τε, ἐν ὅσῳ ἐβλεπε τὰς ὁμογενεῖς ἀδελφὰς αὐτῆς τεταπεινωμένους καὶ κατηρχυμένους, καὶ τὸν λαὸν τῷ Κυρίῳ τεταλαιπωρημένον, καὶ περισσῶς κακωχόμενον. „Μέγας „γενόμενος, ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς Φαρα- „τὸς Φαραὼ καὶ εἴλετο μᾶλλον συγκακωχεῖ- „σθαι τῷ λαῷ τῷ Θεῷ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀ- „μαρτίας ἀπολαυσιν.” (β) Ἀφ’ οὗ λοιπὸν τὰ Βασί- λεια, ἐξῆλθε πρὸς τὰς ἀδελφὰς αὐτῶν τὰς υἱὰς Ἰσραὴλ· εἶδε τὴν κἀκωσιν καὶ τὴν ταλαιπωρίαν αὐτῶν, κατενόησε τὸν πόνον. Ὅρᾷ ἄνθρωπον Αἰγύπτιον δυνασικῶς τύπτοντα τινὰ Εἰβραῖον, καὶ ἀναλαμβάνει δικαιοτάτον τὸν ὑπὲρ τοῦ ἀδικημένου ἀδελφεὺς ζῆλον, καὶ πατάσσει τὸν ὑβριστὴν, καὶ ἐκδικεῖται καὶ διασώζει τὸν ὑβριζόμενον. Ἰδὲ τὸ ἀληθινὸν μεγαλεῖον εἰς τὴν ὑφίσταται, ὅχι τὸσον εἰς τὴν τῷ Γένει λαμπρότητα, καὶ εἰς τὸν πλῆτον, ὅχι τὸσον εἰς τὴν τύχην, καὶ εἰς τὴν περιφανῆ ἐν ὑπεροχῇ κατάστα- σιν, ὅσον εἰς τὴν προαίρεσιν καὶ ἐκλογὴν τοῦ ἀρίστου βίαι· ὅσον εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀγαθοποιίας, καὶ εἰς τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀ-

(α) Ἐξοδ. β. 12.

(β) Πρὸς Εἰβρ. ΙΑ. 24. 25.

ρετῆς. Τότε κυρίως ὁ Μωϋσῆς ἀνεφάνη Μέγας γενόμενος. Μέγας ὡς ἀληθῶς εἶναι, ὁ ὑπὲρ τὴν ἐν ῥαζῶνῃ καὶ ἀργείᾳ διαγωγὴν, προαιρέμενος καὶ προκρίνων, τὴν διὰ σπουδαίων καὶ καματηρῶν πόνων, δραστήριον καὶ ἐπωφελεῖ ἔργασίαν, ὑπὲρ τὴν ἐν περιφανείᾳ καὶ ἐξωτερικῇ λαμπρότητι ματαίαν καὶ τετυφωμένην καὶ κενὴν δόξαν· ὁ προτιμῶν τὴν διὰ τῶν καλῶν καὶ τῷ ὄντι ἀξιεπαίνων κατορθωμάτων, (καίτοιγε ἐν κακῇ καὶ ταπεινότητι κατασάσεως,) δικαίαν παρὰ πᾶσι τοῖς νενεχέσιν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν. Οἱ μισῶν τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν καταδυναστείαν τῶν ἐν δυνάμει ὑβριστῶν γινομένων, καὶ διεκδικῶν τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ἀσώτητα· ὁ βοηθῶν, ὡς ἔχει δυνάμειος, τῷ ἐπιρραζομένῳ καὶ καταπονυμένῳ Ἀδελφῷ, καὶ ῥυόμενος πτωχὸν καὶ πένητα ἐκ χειρὸς σερρωτέρων αὐτοῦ. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἐπιφανὴς τῷ ὄντι, ὁ ἐνδοξος, ὁ μέγας.

§. γ'.

Μεταξὺ δύο διαπληκτιζομένων, ἐκεῖνος τύπτει κυρίως, ὅς τις ἀδικεῖ. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Νόμον τῆς χάριτος, δὲν συγχωρεῖται νὰ τύπτῃ ἔτι ὁ ἀδικῶν, ἔτε ὁ ἀδικέμενος.

Ἀπαντᾷ ὁ Μωϋσῆς, μετὰ τὸν φόνον τῆ Αἰγυπτίᾳ ὄν ἀπέκτεινε, δύο Εβραῖες, οἱ ὅποιοι κατ' ἀλλήλων ἐμάχοντο, καὶ διαπληκτιζόμενοι κατεκόπτοντο. Οἷον δὲν ὑποφέρει ἔτε νὰ παθῇ θεωρὸς ἀδιάφορος, ἔτε νὰ παρέλθῃ, χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ, νὰ τὲς καταπαύσῃ ἀπὸ τὸν διαπληκτισμὸν, καὶ νὰ τὲς εἰρηνοποιήσῃ. Μαχομένους εὐρὼν ἀδελφῶς, ἀντὶ φόβου νεφεσίαν προσήγαγε. Καὶ ἦτον ἡ πρᾶξις αὕτη, μία τις τῆ μέλλοντος οἰονεῖ προδήλωσις. Ὅτι αὐτὸς ὁ προσριπτεὶς νὰ γένῃ τῶν Αἰγυπτίων ὁ κολαστὴς καὶ ἀναιρέτης, ἐμελ-

λεν ἐφεξῆς νὰ ἀναδειχθῇ, καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ὁ ὁδηγὸς καὶ δικαστὴς καὶ νομοδότης. „Τὐτο ἐδήλωε τὸ καὶ κριτὴν αὐτὸν ἐσεῶσαι τῷ λαῷ μετὰ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἀναίρεσιν· ὡς ἄριστα λέγει ὁ Ἐξηγητὴς Προκόπιος. Ἀλλ' εἰς ἐμὲ ὧδε γεννᾶται μία τις ἄλλη Ἀπορία· καὶ εἶναι αὕτη:

Οἱ δύο Ἑβραῖοι, τὲς ὁποῖες εἶδεν ὁ Μωϋσῆς διαπληκτιζομένους, κατεκροτῶντο βέβαια ἀμοιβαδὸν καὶ οἱ δύο. Εἰς τὸν ἀμοιβαῖον ἐκείνον διαπληκτισμὸν ἀναμφιβόλως, καὶ ὅτος ἐκρυσεν ἐκείνον, καὶ ἐκείνος τῆτον. Πλησιάσας τοίνυν ὁ Μωϋσῆς διὰ νὰ τὲς ἀποχωρίσῃ, πῶς δὲν λέγει ἑμῶς καὶ εἰς τὰς δύο: διατὶ ἐσεῖς δέρεσθε καὶ κατακόπτεσθε; ἀλλ' ἐπιστρέφων εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον λέγει: διατὶ τὸν κτυπᾷς; „Διατὶ σὺ τύπτεις τὸν πλησίον; (α) Δὲν εἶναι δυσχερὲς ἐνταῦθα τὸ διατὶ, νὰ τὸ συνεικάσωμεν. Διότι ὁ εἰς ἡδίκη, ὁ ἕτερος ἡδίκητο. „Καὶ λέγει τῷ ἀδίκῳ, διατὶ σὺ τύπτεις τὸν πλησίον;” Καὶ οἱ δύο διαπληκτίζονται καὶ οἱ δύο κατακρύνουσιν ἀλλήλους καὶ κατακόπτουσιν, ἀλλ' ὁ εἰς λέγεται ὅτι τύπτει ὁ εἰς κατὰ τὴν φράσιν τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος: Ἡ ῥῆξαι το χειρῶν ἀδίκων· ὁ εἰς ἡδίκη τὸν ἄλλον, ὅθεν ὁ αὐτὸς καὶ ὡς τύπτων ἐπιπλήττεται, καθὼς ἀρχὴ καὶ παρὰίτιος τῆ διαπληκτισμῆ: Διατὶ σὺ τύπτεις κτ. Μεταξὺ δύο τινῶν ἀντιμαχομένων, ἢ διὰ λόγου, ἢ καὶ δι' ἔργου, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ λάβῃ ἐπικλίσιν τινα ὁ θεωρὸς πρὸς τὸν ἕνα. Ἡ ὁλοτελής ἀδιαφορία περὶ τὰ τοιαῦτα, δὲν εἶναι φυσικὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Πάντοτε ὁ ἄνθρωπος ἐπικλίνει πρὸς τὸ ἐν μέρος· ἔχει ὅμως λόγον τινὰ τῆς τοιαύτης ῥοπῆς πρόξενον, εἴτε ἐμφανῆ καὶ ἐπίδηλον, εἴτε ἀφανῆ πολλὰ καὶ δυσέκμαρτον. Ἀλλ' ὁ λόγος ἐπὶ τῆς ὑποκειμένης ἡμῖν ὑποθέσεως, δὲν ἦτον εἰς τὸν Μωϋσῆν

ἄδελφος. Ὁ Μωϋσῆς διακρίνει τὸ ἄδικον, καὶ ἐλέγχει τὸν ἀδικῶντα προσπαθεύων τὸν ἀδικέμενον: „Διατὶ σὺ τύπτεις „τὸν πλησίον;” Σήμευτόν ὅμως καλῶς ὥδε: ὅτι ὁ Νόμος ὁ Εὐαγγελικὸς δὲν ἀποδέχεται ἀντιπλήττοντα ἕτε τὸν ἀδικέμενον· ὑπαγορεύει δὲ, ὅτι ὁ Χριστιανὸς τῷ τύπτοντι τὴν δεξιάν, νὰ σρέφῃ καὶ τὴν ἀρισεράν. Ὑψηλὸς Νόμος, καὶ ὅλος Θεὸς, πρὸς τῷ ὁποίῳ τὴν τελειότητα ὁ Νόμος ὁ Μωσαϊκός, ὡς ἂν ἀτελής ἔτι κατ’ ἑαυτὸν, ἐμελλε διὰ τῆς Σωτηρίας οἰκονομίας ὑσερον νὰ λαβῇ τὴν τῆς τελειότητος ἀποπλήρωσιν.

§. Σ΄.

Οὐδὲν κρυπτὸν, ὃ ἐ φανερόν γενήσεται.

Εἰς τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς τὸ ἐνόμιζε κρύφιον καὶ ἀγνοέμενον, εἶδεν ὅτι τὸ ἤξευρε καὶ ὁ τυχὼν ἄνθρωπος. Χθὲς, ὅταν ἀπέκτεινε τὸν Αἰγύπτιον, τὸν τύπτοντα τὸν Εἰβραῖον, σρέψας τὸ βλέμμα εἰς ἓν καὶ εἰς ἄλλο μέρος, ἐπειδὴ δὲν εἶδε τινὰ προσέχοντα, ὑπέλαβεν, ὅτι ἔδεις ὅλως αὐτὸν κατείδεν ἐν ᾧ τὸν φόνον κατέπραξεν, ὅθεν καὶ τῷ φονευθέντος τὸ πτώμα ὑπὸ τὴν ἄμμον κατέθαψε. „Περιβλεψάμενος δὲ ὥδε καὶ ὥδε, „ὡς ἔχ’ ὁρᾷ ἐδένα, πατάξας τὸν Αἰγύπτιον, ἔ- „κρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ.” (α) Εἰσοχάσθη ὅτι ἡ ἄμμος συνέχωσε μετὰ τῷ φονευθέντος καὶ τὸν φονεύσαντα· πλὴν ἤκουσε καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ ἀνδροφονία τε ἐγένετο πρόδηλος καὶ εἰς ἄλλους: „Μὴ ἀνελεῖν με σὺ θεέεις, ὃν τρόπον ἀ- „νεῖλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;” Ἰδὼν ἂν κεκοινολογη- μένον τὸ πρᾶγμα, ἐφοβήθη καὶ εἶπεν ὑποθαυμάζων: „Εἰ ἔ- „τως ἐμφανὲς γέγονε τὸ ῥῆμα τῷτο!” (β) Συχ-

(α) Εἰσοδ. Β. 12.

(β) Αὐτ. 14.

νότατα τὸ τοῖστο συμβαίνει: Ἐκεῖνο ὅπῃ ἡμεῖς ἐλπίζομεν ὅτι λανθάνει τὰς ἄλλας, καὶ μένει μυσκόν, καὶ κρύφιον, καὶ ἀπόρητον, ἐκεῖνο προκύπτει ἀπὸ τὰ σώματα τῶν ἄλλων, καὶ περιλαλείται, καὶ εἰς τὰς πλατείας δημοσιεύεται, καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν πάντων διακωδωνίζεται.

Καλὸν ὑπὲρ τῆ Μωϋσέως, ὅτι τὸ ἔργον ὅπῃ ἐτέλεσε, δὲν προήρχετο ἀπὸ ἀλόγου ὀργῆς καὶ θυμοῦ, δὲν ἔγινε κατ' ἐχθροπάθειαν ἄκριτον· ἀλλ' ἔγινε κατὰ ζήλον ἐνδεῖν ὑπὲρ ἐυσεβείας, καὶ κατὰ νεύσιν πάντως Θεῖαν, ὡς οἱ Πατέρες, καὶ οἱ Διερχόμενοι κοινῶς ἀποφαίνονται. Ὅθεν τόσον μόνον ἔμεινε πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὸν Μωϋσῆν, τὸ νὰ μεριμνᾷ ὅτι τὸ ἐγκλήμα γνωστὸν ἔγινε καὶ φανερὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον: Εἰ ἔτις ἐμφανὲς γέγονε τὸ ῥῆμα τῆτο! Ἀλλ' ὁ ἀμαρτωλὸς ὅταν ἐκτελῇ τὸ ἄθεσμον καὶ παράνομον ἔργον, ἂν δυνηθῇ καὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον νὰ τὸ κρύψῃ, δύναται νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι τὸ αὐτὸ μένει καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀγνωσμένον; ἀδύνατον. Ἄλλως δὲ, καὶ φανερωθεὶς ὁ Μωϋσῆς, καὶ διὰ τὸν πεπραγμένον φόνον εἰς κίνδυνον ἐυρεθεὶς, ἐδυνήθη νὰ φύγῃ τῇ Φαραὼ τὴν ὀργὴν μεταβὰς ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τὴν γῆν Μαδιάμ. Ἀλλ' ὁ ἐμπεσὼν εἰς τὴν ὀργὴν τῇ ἐρανίᾳ Παμβασιλέως, πῶς, καὶ πῶς θέλει δυνηθεῖ νὰ ἐκφύγῃ; „Πῶς πορευθεῖς ἀπὸ τῆ πνεύματός σε; καὶ „ἀπὸ τῆ προσώπου σε πῶς φύγῃς;”

§. ι.

Ὁ Μωϋσῆς ἀνεφάνη πάντοτε τῶν ἀδικημένων ἐκδικὸς καὶ ἀντιλήπτωρ ὡς προσωρισμένος εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ προσασίαν παντὸς τῆ Γένους αὐτοῦ.

Καθολικὰ ὁ Μωϋσῆς δὲν ὑπέφερεν ἕλως νὰ βλέπῃ ἐ-

νεργημένην τὴν ἀδικίαν, ἀλλ' ἐγένετο τῶν ἐπηρεαζομένων ἔτοιμος διεκδικητής, καὶ θερμὸς προσάτης. Ἐν Αἰγύπτῳ διατρίβων, βλέπει ὅτι ὁ Αἰγύπτιος τύπτει τὸν Ἑβραῖον, καὶ κινήσεις ὑπὸ ζήλου ἀποκτείνει τὸν τύπτοντα. Μετὰ τῆτο βλέπει δύο Ἑβραῖους διαπληκτιζομένους, καὶ παροξύνεται καὶ ἐπιπλήττει τὸν ἀδικῶντα. Διὰ τὸν τοῖστον ζήλον διωκόμενος ὑπὸ τῷ Φαραὼ δραπετεύει· καὶ ξενιτεύεται μακρὰν ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν αὐτῷ ἐξοριστος εἰς γῆν Μαδιάμ. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ Φιδάσας περιπίπτει εἰς παραπλησίαν περίεασιν, διασώζων τὸ ἥθος αὐτῷ ἀπαράλλακτον. Ἐλαχε δὲ ἡ περίεασις αὕτη: Αἱ θυγατέρες Ἰοθὼρ τῷ Γερέως Μαδιάμ, ἐξαντλῆσαι μετὰ κόπῃ ὕδωρ ἀπὸ τῆ φρέατος, διὰ νὰ ποτίσεν τὰ πρόβατα τῷ Πατρὸς αὐτῶν, τὰ ὅποια αὐταὶ ἔβοσκον. Ποιμένες ἄλλοι ἐκ τῆς περιχώρου ἐπελθόντες, καὶ εὐρίσκοντες ἤδη ἔτοιμον τὸ ἐκ τῶν Νεανίδων προαντληθὲν ὕδωρ, θέλουσιν, ἀπεβάλλοντες αὐτὰς οἱ ἀδιάκριτοι, νὰ ποτίσεν αὐτοὶ πρῶτοι τὰ αὐτῶν ποίμνια. Ἀλλ' εὐρεθεὶς παρὼν ἐκεῖ τότε ὁ Μωϋσῆς, δὲν ἐδυνήθη νὰ ὑποφέρει, (ἀγχαλὰ ξένος) ἔτε αὐτὸ τὸ ἀδίκημα, θεατῆς παρесьως ἀδιάφορος: „Ἀνασὰς, ὃ δὲ Μωϋσῆς ἐρῶρύσατο αὐτὰς, καὶ ἤντλησεν αὐτὰς, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα αὐτῶν.” (α) Πανταχῶς παρίσταται ὁ Μωϋσῆς τῶν ἀδικεμένων, ὁ αὐτεπάγγελτος βοηθὸς, τῶν καταδυναστευομένων ὁ ὑπερασπιστὴς, τῶν ἐπηρεαζομένων ὁ ἀντιλήπτωρ καὶ ῥύσης. Φαίνεται ὡσὰν νὰ τὸν προεγύμναζεν ἡ Θεία πρόνοια διὰ τῶν μικρῶν τέτων ἔργων, προπαρασκευάζεσα αὐτὸν ἐν τέτοις διὰ ἐκείνα τὰ μεγάλα καὶ θαυμασὰ καὶ ἐξαίσια, τὰ ὅποια ἐφεξῆς ἔμελλε νὰ κατορθώσῃ, πρωωρισμένος ὢν νὰ γένη αὐτὸς κατὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς τυραννίδος, ὁ βοηθὸς, καὶ ἀντιλήπτωρ καὶ ἐλευθερωτὴς παντὸς τῷ γένους τοῦ.

(α) Ἐξοδ. Β. 17.

§. ια'.

Οἱ Μαδιηναῖοι Ποιμένες, ἀδιάκριτοι, ἄδικοι,
ἀναιδεῖς, ἄνανδροι. Οἱ Μωϋσῆς μεγαλό-
ψυχος, καὶ ἀνδρεῖος.

Πολλὰ ἀδιάκριτοι, καὶ ἄδικοι, καὶ ἀναιδεῖς, καὶ ἄνανδροι ἦσαν οἱ Μαδιηναῖοι ἐκεῖνοι Ποιμένες, οἵτινες, ἐπελθόντες ὕσερρον, ἐξέβαλλον τὰς ἐπτα θυγατέρας Ἰσοδὸρ τῇ Γερέως Μαδιάμ, ἐμποδίζοντες αὐτὰς νὰ ποτίσεν τὰ πρόβατα τῇ Πατρὸς αὐτῶν, μὲ τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐταὶ προφθάσασαι ἀπὸ τῇ Φρέατος προεξήντηλσαν. (α) Ἀ' διάκριτοι, διότι ἐλθόντες δεύτεροι, ἤθελον αὐτοὶ νὰ ποτίσωσι πρῶτοι. Ἀ' δικοι, διότι ἐκεῖναι μὲν ἐκοπίασαν ἐξαντλήσασαι τὸ ὕδωρ, καὶ γεμίσασαι τὰς δεξαμενὰς, αὐτοὶ δὲ εἰς τὸν κόπον ἐκείνων εἰσεληλύθασιν, μεταχειρισθῆναι θέλοντες τὸν ἀλλότριον μόχθον πρὸς ἴδιον ὄφελος. Ἀ' ναιδεῖς, διότι ἄνδρες ὄντες, δὲν ἐντρέποντο νὰ ἀντιμάχωνται πρὸς γυναῖκας Νεανίδας. Τελευταῖον Ἀ' νανδροι, διότι αὐτοὶ ἀλαζονευόμενοι ὡς νεανικὸν καὶ γενναῖον πρὸς Κοράσια, δὲν ἐτόλμησαν ἔπειτα νὰ ἀντισταθῶν ἐδ' ἄχρι λόγου, εἰς ἓνα ξένον καὶ ἀλλοδαπὸν Ἀ' νδρα, τὸν Μωϋσέα, ὅς τις εὐρεθεὶς παρὼν ἀνέλαβε τῶν ἀδικημένων Νεανίδων τὴν προστασίαν, καὶ τὴν ἀντίληψιν. Ναὶ, ἔτις ἔχει: συνάπτονται ἅμα οἷον ἀλληλένδετα ἐπὶ τῶν ψυχῶν ταῦτα τὰ ἐλαττώματα. Ἡ ἀδιακρισία συνεπισύρει τὴν ἀδικίαν· ἡ ἀδικία τὴν ἀναίδειαν· ἡ ἀναίδεια τὴν ἀνανδρίαν καὶ τὴν ἀχρειότητα. Οἱ τῇ ἀληθείᾳ ἀνδρεῖος, ποτὲ δὲν εἶναι ἔτε ἀναιδὴς, ἔτε ἄδικος, ἔτε ἀδιάκριτος. Ὅρα μοι τὸν Μωϋσέα, τὸν διακριτικὸν, καὶ δίκαιον, καὶ αἰδήμονα, πῶς εἰς τὴν περίεσιν ταύτην παρίσταται ἀν-

(α) Ε'ξοδ. Β. 16. 17.

δρείος καὶ μεγαλόψυχος. Αἱ ἑπτὰ Νεάνιδες δὲν ἐδύναντο ἀντιπαλαίσαν τὰς Μαδιηναίους ἐπηρεαζὰς βιαίως ποιμένας. Ἄλλ' ὁ Μωϋσῆς ἐδυνήθη καὶ ὑπὲρ ἐκείνων, καὶ ὑπὲρ τέττες πρὸς τέττες μὲν ὡς βριαρὸς ἀντιπαλαισῆς καὶ διώκτης ἀνδρῶν, Σρασέων καὶ χειροδίκων· ὑπὲρ ἐκείνων δὲ, ὡς ἀντιλήπτωρ ἀμκύτωρ, καὶ μεγαλόψυχος προσάτης. Ἡ μεγαλοψυχία ἀνδρία, ἀρεταὶ ἐπίσημοι καὶ μεγάλα, καὶ τῷ ὄντι Ἡρώικα ὅταν ὁ αὐτὰς ἔχων τὰς μεταχειρίζεται μετὰ φρονήσεως δέοντι καὶ εὐκαίρως, εἰς καταδρομὴν μὲν καὶ ἀποσόβησιν τῶν ἐπηρεαζόντων, συνδρομὴν δὲ καὶ ἀντίληψιν τῶν ἐπηρεαζομένων.

§. 13'.

Εὐγνωμοσύνη καὶ φιλοξενία τῷ Γοθὸρ πρὸς
Μωϋσῆν, ἐπίσημος καὶ ἀποδοχὴ εἰς ἐπι-
γαμβρίαν.

Ὁ Γοθὸρ ἀκείει ἐκ τῶν αὐτῶν θυγατέρων, τὴν κατὰ τῆς ἐπηρείας τῶν περιοίκων ποιμένων, εὐεργετικὴν ἀντίληψιν πρὸς αὐτὰς γενομένην παρὰ τῷ ξένῳ Αἰγυπτίῳ, διὰ τῆς Μωϋσέως. „Ἄνθρωπος Αἰγύπτιος ἐρρύσατο „μᾶς ἀπὸ τῶν ποιμένων.” (α) καὶ ἀκέσας, δὲν καίεται εἰς φλόγας ὀργῆς τόσον κατὰ τῶν ὑβριζῶν, ὅσον ἀνάπτει εἰς θερμότητα εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἀγαθὸν εὐεργέτην. Ὅθεν παρατρέχων τὴν ἐξετασικὴν ἐρώτησιν πρὸς τῆς ἀχρειότητος ἐκείνων, ἐρωτᾷ περὶ τέττε· καὶ περὶ τέττε ἐκείνων, ὅχι κατὰ ψιλὴν περιέργειαν, τίς; καὶ ὁποῖος ἦτον; πῶθεν ἦλθε, καὶ πῶς ὑπάγει; ὅχι διὰ τίνα χρεῖαν, ἢ πῶς εἰσὶν ξενιτεύεται; Ἀλλ' ἐρωτᾷ ἐνθὺς, πῶς εἶναι ὁ ἄνθρωπος;

(α) Ε'ξοδ. Β. 19.

πος; ἡ διατὶ δὲν τὸν ἔφεραν εἰς τὸν οἶκον, ἀλλὰ τὸν ἄφησαν ἔξω; Ἰδὲ ὁ χαρακτήρ τῷ ἀνδρὶ τῷ τῷ ὄντι ἐυγνώμονος. „Ὁ δὲ εἶπε ταῖς θυγατράσιν αὐτῆ, ἡ πῆ „ἐσί; ἡ ἵνατὶ καταλελοίπατε τὸν ἄνδρωπον;” (α) ἡ παρευδὺς προσάσσει ἀνυπερδέτως νὰ τὸν προσκαλέσεν, διὰ νὰ τὸν ἐυχαρισήσῃ, ἡ νὰ τὸν ξενοδοχήσῃ: „Καλέσατε ἔν „αὐτὸν, ὅπως φάγῃ ἄρτον.” (β) Ἐπειτα, ἀφ’ ἧ προσεκλήθη ἡ ἦλθεν, ἡ ἀπόδοσις τῆς χάριτος δὲν ἐγένεν ἐφήμερος, ἄχρι κοινωνίας μόνον τραπέζης, ἀλλὰ τὸν ἐκράτησε ἡ σύνοικον ἐφεξῆς, ὡς ἓνα τῆς Φαμίλλας αὐτῆ. „Κα- „τωκίωθι δὲ Μωϋσῆς παρὰ τῷ ἀνδρὶ τῷ.” ἡ τὸν ἔλαβε ἡ εἰς μίαν τῶν θυγατέρων αὐτῆ, ἡ γαμβρόν τε. „Καὶ „ἐξέδοτο Σεπφώραν τὴν θυγατέρα αὐτῆ Μωϋ- „σῇ εἰς γυναῖκα.” (γ).

Εὐγνωμονέσερος ἀνεφάνη Ἰοθὼρ ὁ Μαδιμηναῖος πρὸς τὸν Μωϋσῆν τὸν ἑτερογενῆ ἡ ξένον, παρὰ ὁ Λάβαν τὸ πρότερον, πρὸς Ἰακώβ τὸν συγγενῆ ἡ ἀνεψιόν τε. Καὶ ἐξ ἑτέρου μέρους πάλιν: ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν φυγιδεῖαν αὐτῆ, ἀπὸ τῆ Φαραὼ πρὸς τὸν ξένον Ἰοθὼρ, ἐυτυχέσερος ἀνεδείχθη, παρὰ ὁ τῷ Μωσέως Πρόγονος ὁ Ἰακώβ, ὅτε φεύγων τὸν ἀδελφὸν Ἡσαΰ, κατέφυγε πρὸς τὸν θεῖον αὐτῆ τὸν Λάβαν. Ὁ Πρόγονος Ἰακώβ, ἐδέλευσε τὸν Λάβαν ἔτη ἑπτὰ, ἡ πάλιν ἑπτὰ ἔτη ἄλλα, διὰ νὰ νυμφευθῇ τὴν ὠραίαν Ῥαχὴλ τὴν ποθεμένην, ταλαιπωρηθεῖς ἀπὸ τὸν καῖσωνα τῆς ἡμέρας ἡ ἀπὸ τὸν παγετὸν τῆς νυκτός. Ὁ Ἀπόγονος Μωϋσῆς, διὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς μόνης ὥρας, ὥς νὰ ἀποσοβήσῃ τὰς περιόικας ἀδιακρίτες ποιμένας, ἡ νὰ ποτιώσῃ τῷ Ἰοθὼρ τὰ πρόβατα, ἐνυμφεύθη τέτε τὴν θυγα-

(α) Ἐξοδ. 20.

(γ) Αὐτ. 21.

(β) Αὐτ.

τέρα: „Τὴν πρῆχυσαν καὶ ἐνπρεπεσάτην Σεπφώ-
 „ραν. Διερμηνεύεται γὰρ ἡ Σεπφώρα, ἐπίσκεψις,
 „ἡ ὥρα ἰα, καὶ μέντοι καὶ χάρις πνοῆς:” κατὰ τὴν τῆ
 δεσποσίνῃ Κυρίλλῃ τῇ Ἀλεξανδρείας Σημείωσιν.

§. 19’.

Τὰ ὑπερφυῖ καὶ Θεῖα, δὲν πρέπει νὰ ἐξετά-
 ζῶνται τολμηρῶς, δι’ ἀνθρωπίνης περιέρ-
 γης ἐρεῦνης.

Οἱ Μωϋσῆς πρὶν πληροφορηθῆ, ὅτι τὸ κατὰ τὸ ὄρος
 Χωρήβ, ἐν τῇ Βάτῳ τῇ καιομένῃ καὶ μὴ καταφλεγομένῃ, ὀρώ-
 μενον θέαμα, ἦτον Θεῖον ὑπερφυῖς ἔργον, ἔκρινε νὰ πλησιά-
 σῃ εἰς τὸν τόπον διὰ νὰ ἰδῇ. „Παρελθὼν ὁ ψομαὶ τὸ ὄ-
 „ραμα τὸ μέγα τῆτο.” (α) Ἀλλ’ ὡς εἶδε Κύριος,
 ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἀπηγάρευσεν αὐτῷ τὴν προ-
 σέγγισιν, φωνήσας πρὸς αὐτὸν κατ’ ὄνομα: „Μωϋσῆ
 „Μωϋσῆ.... μὴ ἐγγίσης ὧδε.” (β) Ὁ δὲν αὐτὸς,
 ἀφ’ ἧ ἤκουσε τὴν φωνὴν, καὶ ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτον ἡγιασ-
 μένος: „Ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἔσηκας γῆ ἁγία ἐ-
 „σί.” καὶ ὅτι ἐκεῖ ἦτον παρυσίατις Θεῶ κατ’ ἐξαίρεσιν:
 „Εἴ γὰρ εἰμὶ ὁ Θεὸς τῇ Πατρός σου.” (γ) ὅχι μόνον ὑ-
 πήκουσεν εἰς τὸ νὰ μὴ πλησιάσῃ: Μὴ ἐγγίσης ὧδε:
 ἀλλ’ ἔσχεψε καὶ τὸ ἑαυτῷ πρόσωπον ὀπίσω, διὰ νὰ μὴ τύ-
 χῃ νὰ ἰδῇ. „Ἀπέσχεψε τὸ πρόσωπον αὐτῷ, ἐν-
 „λαβεῖτο γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τῷ Θεῷ.” (δ)

Εἰςδεῖαζω τὴν ἐνλάβειαν τῇ Μωϋσεως, καὶ λαμβάνω

(α) Ἐξοδ. Γ. 3.

(γ) Αὐτ. 5. 6.

(β) Αὐτ. 4. 5.

(δ) Αὐτ. 6.

μάθημα ἐξ αὐτῆς καὶ διδασκαλίαν εὐσεβείας καὶ Πίσεως. Ἐκεῖ ὅπε εἶναι ὑπερεξηρημένητις Θεῷ παρυσία, καὶ ὑπερφυῆς δύναμις καὶ ἐνέργεια, δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ προσεγγίζῃ, μὲ τὰς δειλὰς λογισμὰς μιᾶς ἀνθρωπικῆς χαμερπῆς τε καὶ χαμαιζύλης ἐρεύνης, καὶ περιέργου φυσικῆς ἐξετάσεως· δὲν πρέπει νὰ ζητῇ ἐκεῖ νὰ ἰδῇ. Πίσις ἐκεῖ ἀπαιτεῖται, ὅχι περιέργου ἐρευνα· καὶ ἡ Πίσις εἶναι „πραγμάτων ἔλεγχος μὴ βλεπομένων.“ Ἀλλὰ πόσοι εἰς τὰ τῆς Πίσεως· Φεῦ πόσοι! καταδρασύνονται προπετῶς, καὶ ἔχι μόνον θέλουν νὰ βλέπουν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμβλέπουν· ἀλλὰ καὶ νὰ κατεμβλέπουν! Ὁ Μωϋσῆς ὁ δῦλος ὁ ἐκλεκτὸς τῷ Κυρίῳ, „ἀπέσρεφε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,“ καὶ σὺ ἀνοίγεις τόσον περιέργου ὄμματα; Ὁ Θεόπτης ἡνυλαβεῖτο κατεμβλέψαι ἐνώπιον τῷ Θεῷ, καὶ σὺ τολμᾷς νὰ εἰσχωρήσης μέσα εἰς τὰ ἐνδότεα καὶ ἄδυτα βάθη τῶν ἀρρήτων καὶ ὑπερακατανοήτων μυσηρίων τε καὶ κριμάτων τῷ Πνεύματος; τὸ ἀσθενὲς, καὶ ἐυτελέστατον ἀνθρωπάριον;

§. ιδ'.

Ὁ καθ' ἑαυτὸν μικρὸς ἄνθρωπος γίνεται μέγας ἐνδυναμωθεὶς διὰ τῆς τῷ Θεῷ χάριτος.

„Τίς εἰμὶ ἐγὼ, ὅτι πορεύσομαι πρὸς Φαραὼ Βασιλέα Αἰγύπτου; καὶ ὅτι ἐξάξω τὰς Τίθς Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου; (α) Βέβαια ὁ Μωϋσῆς ὡς ἄνθρωπος, καὶ διὰ τῆτο ἀσθενῆς, πρὸς ἔργον τοσούτον παραβαλλόμενος, δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὸν ἱκανὸς νὰ τὸ ἐκτελέσῃ.

(α) Ε' ἐξοδ. Γ. 11.

Πλὴν, ὅταν ἔχη μεθ' ἑαυτὴ τὸν Θεὸν ὁ ἄνθρωπος, διὰ τῆς
 ἐξ ὕψους συνεργείας καὶ χάριτος ἐνδυναμῆται, καὶ ἀξιῆται να
 κατορθώσῃ εὐκόλως τὰ πλέον θαυμασὰ καὶ παράδοξα. „Κα
 „εἶπεν ὁ Θεὸς Μωϋσῇ. ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ.” (α)
 Τότε ὁ Μωϋσῆς δὲν εἶναι πλέον μικρὸς πρὸς τὸν Φαραὼ
 ἀλλ' εἶναι Θεὸς τῷ Φαραὼ. Τότε ἡ δύναμις πάσης τῆς
 Αἰγύπτου, καὶ, ἀνδρείας, καὶ ἡ δύναμις τῷ Κόσμῳ παντός, εἶ
 ναι ὥσπερ ὑδὲν ἐναντίον αὐτῆς.

§. ιε'.

Ἡ πρόρρησις τῷ μέλλοντος, μέγα ἐπιχειρή-
 μα εἰς συγκατάνευσιν Πίσεως.

Πέμπων ὁ Θεὸς τὸν Μωϋσῆν ἐλευθερωτὴν τῷ Γένει
 τε ἀπὸ τῆς τυραννίδος τῶν Αἰγυπτίων, διὰ τὰ τὸν Πίσε-
 ποιήσῃ καὶ τὰ τὸν βεβαιώσῃ, ὅτι ἡ Ἀποστολή αὐτῇ εἰς ἡμᾶς
 τὸν ἐξαποστέλλει, μέλλει νὰ λάβῃ ἀναμφιβόλως τελείαν τὴν
 ἔκβασιν καὶ ὅτι αὐτὸς θέλει γένει ὁ ἐλευθερωτὴς τῷ Λαῷ τε·
 Πρῶτον σημεῖον πληροφορίας εἰς αὐτὸν προβάλλει τὴν τῷ
 μέλλοντες προαγορεύσιν· ἐκεῖνε δηλονότι τῷ πράγματι τὸ,
 ὅποιον μετὰ ταῦτα ἐξάπαντος ἔσαι. Εἰς αὐτὸ τῆτο τὸ ἔρος,
 ὃ Μωϋσῆς, εἰς τὸ ὅποιον κατὰ τὸ παρὸν ὥδε εὐρίσκεισαι, εἰς
 αὐτὸ τῆτο, ἐξελθόντες ἐκ τῆς Αἰγύπτου, Σύτε καὶ ὁ Λαὸς,
 μέλλετε νὰ ἐκτελέσετε τὴν, πρὸς ἐμὲ τὸν ἀληθινὸν ὑμῶν
 Θεὸν, προσκύνησιν καὶ λατρείαν. „Τῆτο σοὶ τὸ ση-
 „μεῖον, ὅτι ἐγὼ σε ἐξαποσελῶ, ἐν τῷ ἐξαγα-
 „γεῖν τὸν λαόν μου ἐξ Αἰγύπτου, καὶ λατρεύσετε
 „τῷ Θεῷ ἐν τῷ ὅρει τέτῳ.” (β) Οὗ τόπος ἔτος ἰδὲ

(α) Ε'ξοδ. Γ. 12.

(β) Αὐτ. 12.

εἶναι παρὼν, ἐν ᾧ ἐγὼ νῦν σοι λαλῶ. Ὁ καιρὸς ἐκεῖνος εἶναι μέλλον, καὶ μετ' οὗ πολὺ ἔσαι. Ἀλλὰ τὸ μέλλον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐγὼ σοι ἐνταῦθα προλέγω, εἶναι τόσον βέβαιον καὶ πιστὸν, ὅσον τὸ ἐν ἐσέσι καὶ ἡ διὰ Σε ἐξοδος τῆ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου καὶ ἀπολύτρωσις, εἶναι σερεὰ καὶ ἀναμφίβολος.

Εἰς διάφορα μέρη τῆς Θείας Γραφῆς εὐρίσκομεν (ὡς τὸ ἐσημείωσαν οἱ Ἐξηγηταί.) ὅτι ὁ Θεὸς πιστοποιεῖ καὶ ἐπιβεβαιοῖ τὰς ἐπαγγελίας αὐτῆ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, διὰ τῆς προρρήσεως ἐνόστιμος ἐσομένη συμβάματος, τὸ ὁποῖον μέλει ὑσερον νὰ ἐπακολουθήσῃ μετὰ τὴν τῶν προεπηγγελμένων προαγόρευσεν. Οὕτως ὑπόκειται ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀῶν τὴν λύτρωσιν (α) καὶ διὰ τὴν πληροφορήσῃ προλέγει αὐτῷ, τὴν ἐκ Παρθένου Γέννησιν τῆ προσδοκωμένη Μεσσίᾳ, ἣτις ἐμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ, ὅταν ἤθελε φθάσῃ τῶ χρόνῳ τὸ πλήρωμα. Ὁμοίως ὑπόκειται εἰς τὸν Ἐξελίαν τὴν ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων ἀπολύτρωσιν, ὅταν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τῆ Σενναχειρίμ ἐπολιορκεῖτο, καὶ εἰς πληροφορίαν προλέγει αὐτῷ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς, ἣτις ἐμελλε νὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ τρία ἔτη. (β) Ἡ πρόγνωσις τῆ μέλλοντος, καθὼς ἴδιον μόνον τῷ Θεῷ, τῷ ὁρῶντος τὰ μέλλοντα ὡς τὰ παρόντα ἐπίσης, εἶναι τὸ βεβαιότατον ἐπιχείρημα πρὸς ἐπιστηριγμὸν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀληθινῆς Πίσεως. Τῶτο εἶναι βέβαιον καὶ πιστὸν, διότι ἐκεῖνο ἀναμφιβόλως μέλει νὰ συνέθῃ. Μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ ἀπόδειξις, ἣτις εἰς τὰς ἀκρόντας καὶ ἀποδεχομένους τὸ πρῶτον, πρὶν ἰδεῖν τὸ δεύτερον, εἶναι προγυμνασία Πίσεως· εἰς ἐκεῖνες ὡς εἶδον τὸ δεύτερον, καὶ ἐπαναλογίζονται τὸ πρῶτον, εἶναι οἰκοδομὴ καὶ ἐπιστήριξις Πίσεως. Ὁ Μωϋσῆς λοιπὸν, καὶ οἱ Ἑβραῖοι, καὶ πρὶν εἰς τὸ Χωρὴβ ἐξέλθωσι, διὰ νὰ λατρεύσεν τῷ Θεῷ ἐν αὐτῷ

(α) Ἡ' σαϊ. Ζ. 13. κτλ.

(β) Δ. Βασιλ. ΙΘ. 29. κτλ.

τῷ ὅρει: ὑπακοὴν ἔδειξαν Πίσεως, πληροφορηθέντες ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐλευθερίας αὐτῶν ἔφθασεν ἤδη. Ἀλλ' ἀφ' ἧ μετὰ τὴν προλαβέσαν πρόρρησιν ἐκείνην, ἐξῆλθον τῷ ὄντι, καὶ τὰς θυσίας τῷ Θεῷ καὶ τὴν λατρείαν προσήνεγκαν ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ ὅρει, ὥς αὐτοῖς προεῖρήθη, ἐδύναντο πλέον νὰ ἀμφιβάλλουν, ὅτι ὁ Μωϋσῆς αὐτοῖς παρὰ τῷ Θεῷ ἀπεσάλη, διὰ νὰ τὰς ὁδηγήσῃ εἰς τὸν ἐπηγγελμένον αὐτοῖς κληρὸν τῆς Χανανίτιδος χώρας; Ὁχι, παντάπασιν ὅλως ἐδόλως. Ὁμοιοτρόπως ἄψασαι αἱ Προφητεῖαι, ὅσαι προεμύνον τὴν ἔλευσιν τῆ προσδοκωμένης Μεσσίας, ἂν εἰς τὰς Παλαιὰς Ἑβραϊκὰς ἐσερέωναν τὴν ἐλπίδα, ὅτι αὐτὸς ὁ Οὐράνιος Σωτὴρ ἐμελλε νὰ ἔλθῃ, (καθὼς καὶ τὴν ἐσερέωναν εἰς τὰς εὐσεβεσέρες ἐν ἐκείνοις, καὶ Θεοφιλεσέρες.) πρέπει πάντως ἐξ ἀνάγκης εἰς μὲν τὰς νῦν Ἑβραϊκὰς νὰ ἐμπνεύσεν, εἰς δὲ τὰς Χριστιανὰς ἡμᾶς νὰ ἐπισηρίξεν τὴν ἐμπνευθεῖσαν Πίσιν ὥς ἀναμφίβολον καὶ βεβαιωτάτην, ὅτι ὁ Σωτὴρ αὐτὸς ἦλθεν.

§. 15'.

Ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων Ὄνομα.

Ἐρωτᾷ ὁ Μωϋσῆς τὸν Θεὸν ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Βάτῃ Θεοφανεΐας ἐκείνης, τί ἔχει νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὰς υἱὰς Ἰσραὴλ, εἰὰν αὐτὸν ἐρωτήσωσι τὸ Ὄνομα ἐκεῖνο ὅστις τὸν ἐξάπεσεῖλεν εἰς αὐτῶν ἀπολύτρωσιν; „Καὶ ἐρωτήσουσί με, „τί Ὄνομα αὐτῷ; Τί ἐρῶ πρὸς αὐτὸς;” (α) Καὶ ὁ Θεὸς ἀποκρίνεται: „Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Ω'Ν. Οὕτως ἐρεῖς „τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ: ὁ Ω'Ν ἀπέσαλκέ με πρὸς

(α) Ἐξοδ. Γ. 13'.

„ὕμᾱς.” Ἐρμηνεύει ὁ Εὐσέβιος, ὅχι τὸ Ὄνομα, (διότι
 εἶναι ἀνερμήνευτον.) ἀλλὰ τὴν δοθεῖσαν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπό-
 κρισιν εἰς τὸν Μωϋσῆν: „Ἐπειδὴ (λέγει) ἔχ' εὐρέσθη τις
 „λέξις σημαίνουσα τὸ ἀκατονόμαστον, εἶπε, φησὶν, ὁ ὩΝ,
 „Τὸ γὰρ ὩΝ πράγματος ἐστὶ σημαντικόν, ἐχ' ὀνόματος
 „δηλωτικόν. Οἱ δὲ ἑαυτὸν ὩΝ, ἐμὴν παρ' ἄλλου ἔχων τὸ
 „εἶναι.” Οἱ δὲ Ἰερὸς Γεσίτος, κατὰ διαβολὴν ἀπὸ τῶν μὴ
 ὄντων ἐννοήσας τὸ εἰρημένον, ἔτω λέγει: „Διάτινος μετα-
 „χῆς ἓνα καὶ μόνον Θεὸν αὐτὸν εἶναι μουσικῶς ἐκδιδάσκει:
 „Ἀντιδιασέλλων ἑαυτὸν δηλονότι ὁ ὩΝ τοῖς μὴ ἔσιν.
 „ἵνα γινῶσιν οἱ πρότερον ἀπατηθέντες, ὅτι ἐχ' τοῖς ἔσιν,
 „ἀλλὰ τοῖς μὴ ἔσι προσέχον· (ὁ Θεὸς προσδέτει:) ὅτι τὴν
 „αἰδιότητα αὐτοῦ ὁ Θεὸς τῷ Μωσῇ σημήναι θέλων, ἐγὼ
 „εἰμὶ ὁ ὩΝ, ἔφη: τῆς ὩΝ συλλαβῆς, ἔχ' ἓνα μόνον (νόει
 „μοι ἔχ' ἓνα μόνον χρόνον, ἢ χρόνον ἀπότμημα.) ἀλλὰ τὰς
 „τρεῖς: τόν τε παρεληλυθότα, καὶ τὸν ἐνεσῶτα, καὶ τὸν
 „μέλλοντα.” Οἴμοις καὶ ὁ Χρυσοῦ ῥήματων Διδάσκαλος
 ἐξηγεῖ ἔτι ἀναπτύσσων: „Τὸ δὲ ὁ ὩΝ, τὰ αἰεὶ εἶναι
 „σημαντικὸν ἐστὶ καὶ τὸ ἀνάρχως εἶναι, καὶ τὸ ὄντως εἶναι
 „καὶ κυρίως.” Ἐπεξεργασικώτερον ὁ Θεοσπέσιος Γρηγό-
 ριος ὁ Νύσσης ἀναθεωρῶν τὴν Ὑψηλὴν καὶ Μουσικὴν ταύ-
 την Θεωνυμίαν ἔτι ἐκτίθεισι: „Πολλῶτις, τῷ μεταξὺ χρό-
 „νου, ταῖς ὑψηλαῖς δι' ἡσυχίας ἐμφιλοσοφήσας μελέταις,
 „μόλις κατανοήσει, τί μὲν ἐστὶ τὸ ἀληθὲς Ὄν, ὃ τῇ αὐτῇ
 „φύσει τὸ εἶναι ἔχει, τί δὲ τὸ μὴ ὄν, ὃ ἐν τῷ δοκεῖν
 „εἶναι μόνον ἐστίν, ἀνυπόστατον ἔχον ἐφ' ἑαυτῇ τὴν φύ-
 „σιν· ὅμοι δοκεῖ τότε ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐν τῇ Θεοφανείᾳ
 „παιδευθεὶς γινῶναι· ὅτι ἐδὲν τῶν ἄλλων, ὅσα τε τῇ αἰ-
 „σθήσει καταλαμβάνεται, καὶ ὅσα κατὰ διάνοιαν θεωρεῖται,
 „τῷ ὄντι ὑφέσηκε, πλὴν τῆς ὑπεράνω ἐσώσης ἐσίας, καὶ
 „αἰτίας τῆς παντός, ἀφ' ἧς ἐξήπται τὸ Πᾶν. Εἰ γάρ τι καὶ

„ἄλλο ἐν τοῖς ἔσιν ἢ διάνοια βλέπει, ἀλλ' ἐν ὕδεν
 „τῶν ὄντων τὸ ἀπροσδεές τῷ ἑτέρῳ ἐνθεωρεῖ ὁ λόγος, ὥ
 „θανατὸν ἐς δίχα τῆς μετεσίας τῷ ὄντος εἶναι. Τὸ δὲ
 „ὡσαύτως ἔχον αἰεὶ τὸ ἀναυξές, τὸ ἀμείωτον, τὸ πρὸς
 „πᾶσαν μεταβολήν. τήντε πρὸς τὸ κρείττον, καὶ τήν πρὸς
 „τὸ χεῖρον ἐπίσης ἀκίνητον. Τῷ μὲν γὰρ χείρονος ἡλλο-
 „τριῶται, τὸ δὲ κρείττον ἐκ ἔχει, τὸ δὲ παντὸς ἀνευθεές
 „ἑτέρῳ. Τὸ μόνον ὀρεκτὸν, καὶ παρὰ παντὸς μετεχόμενον,
 „καὶ ἐν τῇ μετεσίᾳ τῶν μετεχόντων ἐκ ἐλαττώμενον. Τῷτα
 „ἐσὶν ὡς ἀληθεῶς τὸ ὄντως ὄν· καὶ ἡ τέττε κατανόησις ἢ τῆς
 „ἀληθείας γινώσις ἐστὶ.” Γλαφυρώτατα ταῦτα ὁ τῷ Μεγά-
 λῳ Βασιλεῖ αἷσιος ὄντως Αὐτάδελφος.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα, καὶ ὑψηλόν, καὶ θαυμαστόν, καὶ φοβε-
 ρόν, καὶ ὑπερκατανόητον ὄνομα, τὸ ἐποῖον ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν
 εἰς τὸν πιστὸν αὐτῷ θεράποντα τὸν Μωϋσέα, καὶ διὰ τῷ Μωϋ-
 σέως εἰς τῆς Ἰσραηλίτας, καὶ εἰς ἅπαντας τὰς εὐσεβεῖς αὐτῷ
 λατρεῖς· ὁ Ω'Ν. Τῷ σύμπαντος Κόσμου τὰ κτίσματα πάντα,
 ὅσα ὁρατά, καὶ ὅσα ἀόρατα, εἶναι μὲν ὅπως καὶ λέγεται ὄν-
 τα, ἀλλὰ δὲν εἶναι τὰ ὄντα· διότι δὲν εἶναι ἀφ' ἑαυτῶν,
 ἀλλ' ἐξ αὐτῷ, ὅστις δὲν εἶναι μόνον Ω'Ν, ἀλλ' εἶναι ὁ Ω'Ν·
 καθότι δὲν εἶναι ἀφ' ἑαυτῶν ἐκεῖνα, ἀλλ' ὑπ' αὐτῷ τέττε. Διό-
 τι ἐκεῖνα δὲν εἶναι κατ' ἑσῖαν ὄντα τὸ εἶναι, ἀλλὰ μετέχου-
 τῷ εἶναι, λαβόντα κατὰ μετεσίαν τὸ εἶναι· καὶ δὲν ἦσαν πρὸ
 τῷ λαβεῖν τὸ εἶναι, καὶ νὰ μεταπέσεν δύνανται εἰς τὸ μὴ εἶναι· καὶ
 ἔτε αἰεὶ τὰ αὐτὰ φύσιν ἔχουσιν εἶναι, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλα, καὶ ἄλ-
 λοῖα ταῦτα εἶναι. Μόνος ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Ω'Ν, ὁ κυρίως Ω'Ν, ὁ
 ἔσιωδῶς Ω'Ν· διότι ἐκεῖνος εἶναι τὸ εἶναι· διότι δὲν μετέχει τῷ
 εἶναι· ἀλλ' ἔχει τὸ εἶναι· διότι ἀφ' ἑαυτῷ εἶναι· διότι ἀπ' αἰῶνος εἶ-
 ναι, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ὁ αὐτὸς εἶναι· καὶ ὁ, τι ἦτον αὐτὸ εἶναι·
 καὶ ὁ, τι μέλλει εἶναι, ὃ δὲ κυρίως μέλλει, ἀλλ' αὐτὸ εἶναι· ὃ δὲ
 εἶναι τι ὅπερ ἐκ ἧν, ὃ δὲ ἦτον τι, ὅπερ δὲν εἶναι, ὃ δὲ μέλ-

λει ὅλως εἶναι τι, τὸ ὅποσον δὲν ἦτον, καὶ δὲν εἶναι· ἐδ' ἦτον, ἐδ' εἶναι τι, ὅπερ, ἐδ' εἰς τὸ κατ' ἡμᾶς μέλλον, δυνατόν εἶπαι, ὅτι δὲν εἶναι· μᾶλλον δὲ κυρίως εἶπαι καὶ παναληθῶς, ἐδ' ἦτον, ἐδὲ μέλει νὰ εἶναι. Ἀλλὰ μόνον εἶναι, ὅ, τι εἶναι· διότι εἶναι αὐτὸ τῆτο τὸ εἶναι ὁ Ω'Ν. Ω' ἀβλιότης τῇ ἀνθρώπῳ! Εἰς αὐτὴν τὴν ἄβυσσον τῇ φωτὸς τὴν καιομένην καὶ μὴ καταφλεγομένην, ἐπὶ τῆς ἐν τῷ Ω'ρὸς Βάτε, ὁ μικρὸς σπινθὴρ τῇ ἐν ἡμῖν λογικῇ φωτὸς κατασβέννυται!

§. 15.

Εἰς τὰ αὐτὰ Θεῖα ἐντάλματα, οἱ μὲν εὐπειθῶς ὑπακούουσιν, οἱ δὲ ἐδόλως· καὶ εἰς μὲν τὰς πρώτας, εἶναι ἐπωφελῆ αὐτὰ κηρυττόμενα· εἰς δὲ τὰς δευτέρους, δὲν εἶναι περιττά.

Ἀποσέλλεται ὁ Μωϋσῆς παρὰ τῇ Θεῷ πρὸς τὰς Ἰσραηλίτας: „Εἰλθὼν ἔν συνάγαγε τὴν Γερουσίαν, τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτὰς:” κτ. (α) Ἀποσέλλεται ὁμοίως συνωδευμένος ὑπὸ τῆς Γερουσίας καὶ πρὸς τὸν Φαραῶ. „Καὶ εἰσελεύσῃ σὺ, καὶ ἡ Γερουσία Ἰσραὴλ πρὸς Φαραῶ Βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτὰς κτ.” (β) Ἀλλ' οἱ Ἰσραηλίται εἰσακέουσιν, ὁ Αἰγύπτιος δὲν εἰσακέει τὸν παρὰ Θεῷ ἀπεσπασμένον. Καὶ τῆτο, ὁ τὰ πάντα προβλέπων Θεὸς, καὶ τὸ προεῖδε, καὶ εἰς τὸν Μωϋσῆν αὐτὸν τὸ προεῖπε. Περὶ μὲν τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἤξευρε (εἶπεν) ὅτι „εἰσακέσονται τῆς φωνῆς:” (γ) Περὶ δὲ

(α) Ε'ξοδ. Γ. 16.

(γ) Αὐτ. 18.

(β) Αὐτ. 18.

τῷ Βασιλέως εἶπε τὸ ἐναντίον: „Εἴ γὰρ δὲ οἶδα, ὅτι ἐ
 „προήσεται ὑμᾶς Φαραὼ Βασιλεὺς Αἰγύπτου,
 „πορευθῆναι.” (α) Τὰ αὐτὰ βοηθήματα πέμπει εἰς πάν-
 τας, κατὰ τὰς χρείας ὁ Πανοικτίρμων Θεός. Τὴν αὐτὴν Προ-
 φήτας, καὶ Κήρυκας, καὶ Διδασκάλους ἐξαποσέλλει καὶ εἰς τῶτον, καὶ
 εἰς ἐκεῖνον. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ ἑν μέρος καὶ εἰς τὸ ἄλλο δηλοποιεῖ τὸ ὕψι-
 σον αὐτῷ θελήματι. Ἀλλ’ ὁ εἰς ἀκύνει καὶ εἰσακύνει, ὁ ἕτερος ἀ-
 κύνει καὶ παρακύνει καὶ τὴν τοιαύτην διαφορὰν καὶ ἀντιδιάθεσιν
 τῶν καρδιῶν τὴν προβλέπει ἐκεῖνο τὸ παντέφορον Ὄμμα, τὸ ὁ-
 ποῖον γινώσκει καὶ τὰ πλέον λεπτὰ κινήματα τῶν προαιρέ-
 σεων, πρὸ τῆς ἐτι ἀρχίσαν νὰ κινηθῇ: „Τὸ ἀκατέργα-
 „σόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου. Σὺ συνῆκας τὰς
 „διαλογισμύς μου ἀπὸ μακρόθεν· τὴν τρίβον μου
 „καὶ τὴν ὁδοῖν μου ἐξιχνίασας, καὶ πάσας τὰς ὁ-
 „δὸς μου προειδὼς.” (β) Προβλέπει καὶ πάντοτε τὴν
 προαίρεσιν τῇ ἀνθρώπῳ ὁ προγνώστης, καὶ ἐνίοτε καὶ τὴν προ-
 λέγει: „ἔτος εἰσακκύνεται τῆς Φωνῆς· ἐκεῖνος
 „οἶδα ὅτι ἐπὶ προήσεται τῷ πορευθῆναι. Εἰσακκύν-
 „σεται,” ὁ Ἰσραηλίτης: ἐπὶ προήσεται τῷ πορευθῆ-
 ναι, ὁ Αἰγύπτιος.

Ἀλλὰ διὰ τοιοῦτον ἐξαποσέλλει τὸν Μωϋσῆν καὶ εἰς τὸν
 Φαραὼ ὁ Θεός, ὅς τις γινώσκει, ὅτι ὁ Φαραὼ δὲν μέλει νὰ
 συγκατανεύσῃ εἰς τὸ ἑντάλμα; Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς
 ἀποκρινόμενος λύει τὴν ἀπορίαν. „Πορεύε, φησὶ, καὶ εἰπέ
 „τῷ Φαραὼ, ἵνα ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. Εἴ γὰρ δὲ
 „οἶδα ὅτι ἐμὴ ἐξαποστείλῃ αὐτὸς. Ἐμφαίνει
 „γὰρ ἄμφω, καὶ τὸ θεῖον προειδὼς τὸ ἐσόμενον,
 „καὶ τὸ φιλάνθρωπον τῷ αὐτῷ, τῷ αὐτεξουσίῳ τῆς

(α) Εἰσοδ. Γ. 19.

(β) Ψαλμ. ρλγ.

„ψυχῆς ἀφορμὰς μετανοίας χαριζόμενος.” Τοιού-
 ττρόπως ἐγίνοντο δύο καλὰ: Τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι ὠφελῆντο
 ἅπαντες οἱ Ἰσραηλῖται, πληροφορούμενοι ἀπὸ αὐτὴν τὴν πρό-
 γνωσίν τε καὶ προῤῥήσιν τῆς τῷ Φαραὼ δυσροπίας, ὅτι λοιπὸν
 ἡ ἀποβολὴ τῷ Μωσέως ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἐκλυτρώσεως ἦτον
 θεία καὶ ἀληθινή. Τὸ δὲ δεύτερον, ὅτι ἔτις ἡδύνατο νὰ ὠφελῇ-
 ῃ καὶ αὐτὸς ὁ Φαραὼ, συλλογισζόμενος ὅτι ἐπειδὴ ἐζητεῖτο καὶ
 ἡ παρ’ αὐτῷ ἄδεια διὰ νὰ ἀφεθῇ ὁ Λαὸς, ἦτον λοιπὸν ἐλευ-
 θερος, καὶ χωρὶς βίαν ἐδύνατο θεληματικῶς νὰ συγκατανεύσῃ
 καὶ εἰς τὴν αὐτῷ προαίρεσιν ἔμενε, τὸ νὰ ὑποταχθῇ, καὶ ἀπορ-
 ρίψας τὸ τῆς αὐτῷ δυσροπίας ἄτεγκτον καὶ ἀνένδοτον, νὰ μετα-
 νοήσῃ.

§. ιγ’.

Προδιάθεσις τῶν Ἰσραηλιτῶν, διὰ τῆς προῤῥ-
 ῆσεως τῶν μελλόντων, εἰς τὸ νὰ ζέρξωσι τὴν
 ὑπὸ Μωσέως αὐτοῖς προβαλλομένην, ἐξ
 Αἰγύπτου Ἐξοδον.

Γδὲ πῶς οἰκονομεῖ καὶ πιτοποιεῖ ὁ Θεὸς εἰς τὰς Ἰσραη-
 λίτας τὴν ἐλπίδα τῆς αὐτῶν ἀπολυτρώσεως ἀπὸ τῆς Αἰγυπ-
 τιακῆς τυραννίδος, προμηνύων αὐτοῖς διὰ τῷ Μωσέως, ἐν
 κατ’ ἐν, ὅσα ἔμελλον ἀκολέθως ὑπὲρ αὐτῶν νὰ συνέβην.
 Εἶπε, ὅτι ἐγὼ εἰς αὐτὰς σὲ ἀποσέλλω, διὰ νὰ τὰς ἐλευ-
 θερώσῃς, ἀπὸ τῆς τῶν Αἰγυπτίων κακώσεως, καὶ νὰ τὰς ἀ-
 ναβιβάσῃς εἰς τὴν γῆν τῶν Χανααίων. (α) Αὐτοὶ πιτεύσαντες
 θέλει σὲ εἰσακέσθην. Καὶ λοιπὸν συνώδευμένος ὑπὸ τῆς Γερ-
 σίας τῷ Ἰσραὴλ, θέλεις παρασθεῖς ἐνώπιον τῷ Φαραὼ, καὶ

(α) Ἐξοδ. Γ. 17.

θέλεις ζητήσεις τὴν ἄδειαν νὰ ἐξέλθετε ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, διὰ νὰ προσφέρετε θυσιάς εἰς τὸν Θεὸν ὑμῶν. (α) Ὁ Φαραὼ (τὸ ἡξεύρω) δὲν θέλει συγκατανεύσει νὰ σᾶς ἀφήσῃ, εἰμὴ ἀναγκασθεῖς ὑσερον ὑπὸ τῆς κραταιᾶς χειρὸς, καὶ τῇ ὑψηλῇ βραχίονος τῆς ἐμῆς δυνάμεως. (β) Ἐγὼ ὅμως θέλει καταπληγώσω τὰς Αἰγυπτίους μὲ πληγὰς βαρυτάτας, καὶ μετὰ ταύτας θέλει ξενοχωρήσῃ ὁ Δυναστεὺς νὰ σᾶς ἐξαποστείλῃ. (γ) Ἐγὼ θέλει προδιαθέσω καλῶς, ὅταν μέλλετε νὰ ἀναχωρήσετε, εἰς ἐπιείκειαν καὶ χρησότητα πρὸς ὑμᾶς, τὰς καρδίας τῶν Αἰγυπτίων, καὶ θέλει σᾶς δανείσεν τὴν ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ αὐτῶν σκευὴ καὶ περικοσμήματα, διὰ νὰ φορίσεται τὰς νύκτας ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας. (δ) Αὐτὰ ὅλα τὰ εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ ὁ Μωϋσῆς, ἐκ μέρους τῷ Θεῷ, τὰ ἀνήγγειλεν εἰς τὰς Ἑβραίους. „Ἐλθὼν συ-
 „νάγωγε τὴν Γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐ-
 „ρεῖς πρὸς αὐτοὺς τὰ, καὶ τὰ.” (ε) Οἱ Ἑβραῖοι καὶ τὰ ἡ-
 „κασαν πρὶν γενέσθαι, καὶ τὰ εἶδον ἕν κατ’ ἕν, ὅταν ἐγίνοντο καὶ
 τὰ ἡξευραν, καὶ τὰ ἐνθυμῶντο ἤδη προῤῥηθῆντα, καὶ προτε-
 λευθῆντα, ἀφ’ οὗ ἐγίναν. „Ἐγνώρισε Κύριος τὰς ὁδούς
 „αὐτῶν τῷ Μωϋσεῖ, τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τὰ θελή-
 „ματα αὐτῶν.” (ς) Εἶχον πλέον τινὰ λόγον οἱ υἱοὶ Ἰσ-
 ραὴλ νὰ δείχνουν ἀπιστίαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ γογγύζον κα-
 τὰ τῷ Μωσέως; Ὅχι βέβαια, εἰάν εἶχον νῦν, καὶ Φρένας, καὶ
 καρδίαν ἀνθρωπίνην οἱ ἀγνώμονες, καὶ ἀνόητοι, καὶ σκληροτρά-
 χηλοι.

(α) Ἐξοδ. Γ. 18.

(β) Αὐτ. 19.

(γ) Αὐτ. 20.

(δ) Αὐτ. 21. 22.

(ε) Αὐτ. 15. κξ.

(ς) Ψαλμ. ΡΒ. 7.

§. ιδ'.

Μωϋσῆς ὑποδισάζων, καὶ ἀναβαλλόμενος, καὶ
 παραιτέμενος τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον παρὰ
 τῷ Θεῷ προχειρίζεται. Τίς ἐμὴ φρύξη ἐ-
 πὶ ταῖς τοιαύταις ἐπιστάσεσι;

Ὁ Μωϋσῆς, ὅς τις μετὰ τὴν ἐν τῇ Βάτφ Θεοφανείᾳ
 ἀποσέλλεται εἰς τὰς Ἰσραηλίτας νὰ εἰπῇ, ὅσα εἶδε καὶ ἤκουσε
 παρὰ τὰ Θεῷ, καὶ ὅσα ἐπροσάχθη νὰ διαπράξῃ διὰ τὴν αὐ-
 τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλευθερίαν, διζάζει καὶ ἀμφιβάλλει ἂν οἱ Ἰσ-
 ραηλῖται πισεύσων εἰς τὸν λόγον τε. Διὰ τῆτο δίδει ὁ Θεὸς
 εἰς αὐτὸν τρία αἰδητὰ σημεῖα, μὲ τὰ ὅποια ἤμπορεῖ νὰ δια-
 λύσῃ ἅπασαν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Πῶς, ὦ Μωϋσῆ, τὴν ῥάβ-
 δον σε κατὰ γῆς: τὴν ἔριψε, καὶ ἡ ῥάβδος ἐγένινεν ὄφιν. Λάβε
 τὸν ὄφιν ἀπὸ τὴν ἑρᾶν: τὸν ἔλαβε, καὶ ὁ ὄφιν ἐγένινε ῥάβδος. (α)
 Αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖον τὸ πρῶτον. Βάλε τὴν χεῖρα σε εἰς
 τὸν κόλπον σε: τὴν ἔβαλε, καὶ ἐλεπρώθη. τὴν ἔβαλε καὶ
 δεύτερον ἐπιταχθεὶς, καὶ ἐκαθαρίσθη. (β) Αὐτὸ εἶναι τὸ ση-
 μεῖον τὸ δεύτερον. Ἀλλ' εἰς δὲν πισεύσωσιν, ὅτε εἰς τὸ
 πρῶτον σημεῖον, ὅτε εἰς τὸ δεύτερον; Λάβε ὕδωρ ἀπὸ τῆς
 ποταμῆς, καὶ χύσαιτο ἐπάνω εἰς τὴν γῆν: καὶ τὸ ὕδωρ μετε-
 βλήθη εἰς αἷμα. (γ) Τῆτο σημεῖον τρίτον ἐπὶ τοῖς δυσὶ προτέ-
 ροις. Αὐτὰ τὰ τρία ἱκανὰ ἦσαν πάντως νὰ πληροφορήσων τὸ
 Γένος, ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἦτον ὁ παρὰ Θεῷ ἀπεσταλμένος, κατὰ
 θεῖαν πρόνοιαν δηλονότι καὶ βέλησιν, διὰ νὰ τὸ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ

(α) Ε' ξοδ. Δ. 1-4.

(γ) Αὐτ. 9.

(β) Αὐτ. 6. 7.

τῆς τῶν Αἰγυπτίων ὑποδουλώσεως· καὶ τῇ ἀληθείᾳ διὰ τῶν
τοιούτων σημείων ὁ Λαὸς ἐπληροφωρήθη: „Καὶ ἐποίησε τὰ
„σημεῖα ἐναντίον τῷ λαῷ, καὶ ἐπίστευσεν ὁ λαὸς,
„καὶ ἔχαρι.” (α) Ἀλλ’ ἂν ὁ λαὸς ἐπίστευσε, δὲν ἔπρεπε καὶ
ὁ Μωϋσῆς αὐτὸς πολὺ πρότερον νὰ πιευσθῇ; Δὲν ἔπρεπεν αὐ-
τὸς εὐθὺς χωρὶς διαγμῆ νὰ δράμῃ, διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ
ὑπεργήμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρὰ Θεοῦ διωρίζετο; Καὶ μὴ ὅλον τῷ-
το, ὁ Μωϋσῆς αὐτὸς ὑπεμφαίνει τινὰ ἀπισίαν, καθὼς αὐτὸς
ὑποδισάζει, καὶ δειλιά, καὶ συζέλλεται, καὶ ἀναβάλλεται, καὶ πα-
ραιτείται, καὶ ἱκετεύει τὸν Θεὸν νὰ πέμψῃ αὐτῷ τινα ἄλλον,
προβάλλων ὡς αἰτίαν τὴν ἑαυτοῦ ἀδυναμίαν καὶ ἀνεπιτηδεϊότητα:
„Οὐχ ἱκανὸς εἰμὶ κτ. (β) Ἰχνόφωνος, καὶ βρα-
„δύγλωσσος ἐγὼ εἰμὶ· προχειρίσαι δυνάμενον
„ἄλλον, ὃν ἀποσελεῖς.” (γ)

Εἰδὼ εὐκόλῳ εἶναι καὶ πρόχειρον νὰ σκανδαλισθῇ ὁ ἄνθρω-
πος, ἀκέων τὴν ὑπὸ τῷ Θεῷ πτεροβαλλομένην δυσκολίαν, ἐ-
ὰν ἐκλάβῃ ὡς ἀποτέλεσμα ἀμφιβολίας καὶ ἀπιστίας τὴν αὐτῇ
ὑποπαραίτησιν, καθὼς τινὲς τὴν ἐξέλαβον. Ἀλλ’ ὁ Θεοφάν-
τωρ Βασίλειος (δ) καὶ ἄλλοι Πατέρες, εἶδον εἰς τὴν τοιαύτην
τῷ Μωϋσέως ὑποπαραίτησιν μίαν ἄκραν ταπεινώσιν, καὶ μίαν
ἄμετρον (ἢ ὅπως εἶπω) μετριοφροσύνην ψυχῆς, δι’ ἧς ὑποπ-
τέυετο καὶ ὀλιγοφύχει, ἀποβλέπων εἰς τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ἀυτέ-
νειαν καὶ εὐτέλειαν. Εἶδον μίαν ὑπερβάλλουσαν καὶ εἰλικρινεσάτην
εὐλάβειαν, δι’ ἧς ἔτρεμε συλλογιζόμενος τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν
ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον ἐδιωρίζετο· δὲν εἶδον ἔλλειψιν πίστεως εἰς
τὰς Θείας ἐπαγγελίας, ἕτε ἐλπίδος πρὸς τὸ κράτος τῆς Παν-
τοκράτορος Θεοῦ δυνάμεως. Καὶ ἂν ἀναγινώσκωμεν, ὅτι διὰ τῆς

(α) Εἰσοδ. Δ. 30. 31.

(γ) Αὐτ. 13.

(β) Αὐτ. 10.

(δ) Εἰς τὸ 5. τῷ Η' στίχῳ.

αὐτὲ ἀποκρίσεως ὁ Μωϋσῆς τὴν Θεῖαν ὀργὴν τρόπον τινὰ κατ' ἑαυτὲ παρώξυνε: „Καὶ Συμωθεὶς ὀργῇ Κύριος ἐπὶ „Μωϋσῆν, εἶπε κτ. (α) Ὅμως ἐξ ὧν εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν παροξυνθεὶς ὁ Θεὸς συμπεραίνομεν, ὅτι ὁ τοιαύτος ἦτον οἷον παροξυσμὸς τις Πατρικὸς πρὸς τὸν ὅχι ἀπειθεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ δέον εὐλαβητικὸν καὶ συνεσταλμένον. Ἐπειδὴ τὶ εἶπεν „ὁ Θεὸς Συμωθεὶς ὀργῇ ἐπὶ Μωϋσῆν;” Εἶπεν: ὅτι ἰδὲ δίδωσι τὸν Ἀρῶν τὸν Ἀδελφόν σου, διὰ νὰ εἶναι ὁ Ἑρμηνεύς σου, διὰ νὰ γένη ὡσὰν σόμα σου, καὶ νὰ λαλῇ ἐκεῖνος ἀναφέρων πρὸς τὸν λαόν, ὅσα σὺ ἀνέσας παρ' ἐμὲ τῷ Θεῷ σου αὐτῷ ἀναγγεῖλῃς. Ἐγὼ λαλῶ πρὸς σέ, σὺ λαλεῖς πρὸς τὸν Ἀρῶν, ὁ Ἀρῶν λαλεῖ πρὸς τὸν λαόν. Σὺ γίνεσαι σόμα με, ὁ Ἀρῶν σόμα ἐδικόν σου: „Καὶ αὐτὸς ἔσαι σόμα σου:” Καὶ τοιετοτρόπως, σὺ μέλλεις νὰ ἐπέχῃς Θεῷ τάξιν πρὸς αὐτόν: „Σὺ δὲ αὐτῷ ἔσῃ τὰ πρὸς τὸν Θεόν.” (β) Ἐὰν λοιπὸν εἰς τὸ ὑπέργημα αὐτὸ εὐλαβεῖσαι, συλλογιζόμενος τὴν ἀνικανότητά, καὶ ἀνεπιτηδεϊότητά σου, ἀνάλαβε θάρρος, βλέπων ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ὑπέργημα μεταχειρίζομαι καὶ ἄλλον ὑποδεέσερόν σου κατὰ τὴν παρ' ἐμὲ χάριν, τὸν ἀδελφόν σου: ὅς τις ἂν καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν ἀνώτερος, εἶναι ὅμως κατώτερός σου κατὰ τὴν πρὸς με ἐγγύτητα. Τοιετοτρόπως ἢ παρὰ τῷ Θεῷ δοθεῖσα ἀπόκρισις, ἦτον σαφῶς πρὸς ἄνθρωπον μετριόφρονα, καὶ δειλὸν, καὶ ὑπὸ εὐλαβείας ὑποσελλόμενον ὅχι πρὸς ἄνθρωπον ἀμφοιγνώμονα, καὶ δυσσπειθεῖ, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας καὶ δισαγμῆ ταραττόμενον.

Ἀλλ' ὅταν ὁ Μωϋσῆς, ὁ ἐκλεκτὸς τῷ Θεῷ ἄνθρωπος, ὁ πιστὸς καὶ γνήσιος τῷ Κυρίῳ θεράπων καὶ δῦλος, ὁ Προφήτης ὁ ἐπισημότατος καὶ Θεόπτης, τόσον ὑπεσέλλετο καὶ ἀνεδύετο, καὶ

(α) Ἐξοδ. Δ. 14.

(β) Αὐτ. 14. 16.

τόσην ἔδειχνε δυσκολίαν νὰ ἀναδεχθῇ τὴν εἰς τὸν Φαραὼ ἀπο-
 σολὴν, καὶ τῆς τῆς Ἰσραηλιτικῆ λαῶ ἀπολυτρώσεως τὴν ἐπι-
 χείρησιν, εἰς τὸ ὅποιον ὑπέργημα δι' Α'ποκαλύψεως ἀμέσως
 τὸν ἐδιώριζεν αὐτὸς ὁ Θεός. Οἶμαι ἐγὼ!... μὲ ποίαν ψυχὴν, καὶ
 μὲ ποίαν καρδίαν, ἐγὼ ὁ ἄφρων ἐπροπετεύθην, καὶ ἀπετύλμη-
 σα νὰ ἀναδεχθῶ τὴν διακονίαν ταύτην, ἣν ἀνεδέχθην; ἦτις
 τόσον εἶναι ἀνωτέρα τῆς Μωσαϊκῆς ἐκείνης, ὅσον ὑψηλότερα
 εἶναι, ὑπὲρ τὴν διαταγὴν τῆ Παλαιᾶς Νόμου, ἢ νομοθεσία τῆς
 χάριτος; Ἐκεῖ τῆ Παλαιᾶς Ἰσραὴλ ἡ ἐπιστολία, ἐδῶ ἡ τῆς Ἰσ-
 ραὴλ τῆ Νέας κηδεμονία καὶ μέριμνα. Ἐκεῖ Ἐξοδος ἡ ἐξ Αἰγύπ-
 τος, ἐδῶ ἡ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀποφυγὴ καὶ ἀπομάκρυνσις. Ἐκεῖ
 ἡ ἀπαλλαγὴ ἐνὸς Ἐθνὸς ἀπὸ τῆς τυραννίδος τῆ Φαραὼ,
 ἐδῶ ἡ ἀπολύτρωσις τῶν ψυχῶν ἀπὸ τῆς καταδυναστείας
 τῆ Διαβολῆς. Οἶμοι!... πῶς ἐθαῖρρησα ὁ τολμηρὸς, καὶ ἐπε-
 φορτίσθην τοσούτον βάρος ἐπάνω μου! Ἀχ! ὁ θρασὺς καὶ ἀσύ-
 νετος! Ἐλάβον ἄρα γε καὶ ἐγὼ τινὰ ἀποκάλυψιν, διὰ νὰ ἀνα-
 δεχθῶ τοῦτον καὶ τηλικῶτον ὑπέργημα; Ἦκεσα καὶ ἐγὼ, ὡς
 ὁ Μωϋσῆς, τὸ: „Δεῦρο, καὶ ἀποσείλω σε; Δύναμαι νὰ
 εἰπῶ καὶ ἐγὼ, τὸ: „ὁ Ω' Ν ἀπέσαλκέ με; Ἐχῶ καὶ ἐγὼ
 νὰ ἀνοίξω στόμα, καὶ νὰ εἰπῶ: ὅτι ὦπται καὶ ἐμοὶ ὁ Θεός;
 Ἀλλὰ, καὶ ὅπως ἐν ὑπεσάλῃ παρὰ μικρὸν, ὅταν μοι ἐπροβλή-
 θῃ τὸ μέγα καὶ ὑπερφυὲς καὶ ὑψηλὸν τῆτο ἔργον; Ἐδειλίασα
 τάχα ἐμπροσθεν εἰς τὸ φοβερὸν τῆτο ἐπάγγελμα; Ἐσυμμο-
 γήθην πρῶτον τὴν ἀναξιότητά μου; Εἶπα τὸ: Ἰχνόφωνος,
 καὶ βραδύγλωσσος ἐγὼ εἰμὶ; Εἶπα τὸ: Οὐχ ἱκανὸς
 εἰμὶ, καθὼς ὁ Μωϋσῆς τότε; Ἐδεήθην ὥσπερ ἐκεῖνος;
 „Δέομαι Κύριε, προχέρισαι δυνάμενον ἄλ-
 λον, ὃν ἀποσελεῖς;” Ἀχ!... παρεκρέθην ὁ ἄθ-
 λιος συνηρπάγην, καὶ ἠκολέθισα συμβουλίας ἀνθρώπων· ἐ-
 τυφλώθην ὁ ἐλεῶνς, καὶ δὲν ἐπέσρεψα τὸ νοερὸν ὄμμα νὰ ἰδῶ,
 καὶ νὰ μετρήσω τὴν αὐθενειάν μου· ἐματαιώθην ὁ ἀλαζών, καὶ δὲν

ἐσυλλογίσθη με ὅσην ἔπρεπε προσοχὴν καὶ κατηκριβωμένην ἔ-
 ρευναν, ἅτε τὸ ὕψος τῆς τάξεως εἰς ἣν ἀνεβιβαζόμην, ἅτε τὸ
 βάθος τῆς ταπεινότητος καὶ ἀχρειότητος ἐξ ἧς ἀνυψέμην. Ὑπε-
 ρον ἔταπεινώθη, καὶ ἐξηπορήθη· ὕπερον πρὸς τὸν
 προαγαγόντα με, ἢ ἑμαυτὸν, ἢ ἄλλον, ἐδυνήθη νὰ εἰπῶ:
 ὅτι ἐπάρας κατέρραξάς με, ἀλλὰ διακενῆς καὶ μάτην.
 Ὁ Μωϋσῆς, εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτῆ εἰς τὸν
 κόλπον αὐτῆ· καὶ τὴν ἤρε πρῶτον λεπράν. Εἰσήνεγκε δεύ-
 τερον, καὶ τὴν εἶδε καθαράν καὶ ὑγιεσάντην: „Καὶ πάλιν
 „ἀποκατέστη εἰς τὴν χροάν τῆς σαρκὸς αὐ-
 „τῆς” (α) καὶ τῆτο ἦτον τὸ ἐν τῶν τριῶν σημείων, δι’ ὧν ἐπε-
 μαρτυρήθη εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ ἐπεκυρώθη, ἡ δοθεῖσα παρὰ
 τῷ Θεῷ αὐτῷ ἐπισασία, καὶ ἐπιχείρησις. Ἀλλ’ ἐγὼ ἂν καὶ δεύ-
 τερον, καὶ τρίτον, καὶ πολλάκις, ἐπαναλάβω τὴν παραπλησίαν
 πείραν, ὅσάκις ἐὰν βάλω τὴν χεῖρα μου εἰς τὸν κόλπον μου,
 πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀπεξάγων τὴν εὐρίσκω ἀκάθαρτον καὶ λε-
 λερωμένην. Οἱμοι! Οἱμοι! Οἱμοι! Πλὴν.... Τί; ἔχω διὰ τῆ-
 το, νὰ ἀπελπίσω ὀλοτελῶς τὴν κάθαρσιν, τὴν ἀπὸ τῆς τοι-
 αύτης λερωώσεως; Μή μοι γένοιτο ποτὲ, νὰ περιπέσω εἰς τὴν
 ἐσχάτην ταύτην ἀπόγνωσιν. Ἀλλ’ ἐπιστρέφων πάλιν τὸν λο-
 γισμὸν, εἰς τὸν Θεὸν τῷ ἐλέει καὶ τῶν οἰκτιρμῶν, ᾧ λατρεύω,
 καὶ εἰς τὴν δύναμιν στηριζόμενος τῆς ἐξ αὐτῆ συνεργείας καὶ χάρι-
 τος, ἐπαναλαμβάνω πάλιν τὴν ἐλπίδα, καὶ ψάλλω μετὰ τῆς
 Ἐκκλησίας τὸ ᾄσμα τῷ μακαρίῳ Ἀνδρέῳ τῷ Κρήτης:

„Ἡ χεὶρ ἡμᾶς Μωσέως πιώσεται, ψυχὴ Πῶς δύναται
 „Θεός, λερωθέντα βίον λευκᾶναι καὶ καθᾶραι καὶ μὴ ἀ-
 „πογνῶς σεαυτὴν, καὶ ἐλερωθῆς.”

(α) Ε' ἐξοδ. 4. 6. 7.

§. κ'.

Οὐδὲν ἐδέποτε γίνεται Θαῦμα, ἀπλῶς καὶ
ὥς ἔτυχε, χωρὶς τινὸς τέλους καὶ λόγου
ἄρισε, καὶ μάτην.

Ἡ ῥάβδος ἢ τῷ Μωϋσέως γίνεται ὄφιν· καὶ ὁ ὄφις πάλιν
γίνεται ῥάβδος· ἡ καθαρὰ χεὶρ λεπτρεται, καὶ ἡ λεπτρωθεῖσα
χεὶρ πάλιν καθαρίζεται. Ἀλλὰ τὸ ὕδωρ τὸ χυδὲν ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ εἰς αἷμα μεταβληθὲν, δὲν ἀκόσμεον ὅτι πάλιν μετε-
τρέπη εἰς ὕδωρ ἀπὸ τῷ αἵματος. Διατί; τὸ διατὶ εἶναι φανε-
ρόν. Ὁ ἀπὸ τῆς ῥάβδος ὄφις γίνεται πάλιν ῥάβδος, διότι χρεῖα
εἶναι ὁ Μωϋσῆς νὰ ἔχη πάλιν τὴν ῥάβδον τε· ἢ ἀπὸ καθαρῆς
λεπτρωθεῖσα χεὶρ γίνεται πάλιν καθαρὰ, διότι χρεῖα εἶναι ὁ
Μωϋσῆς νὰ ἔχη καθαρὰν τὴν χεῖρα τε καὶ ὑγιαίνουσαν. Ἀλ-
λὰ τὸ ἐκ τῷ ὕδατος αἷμα, δὲν γίνεται πάλιν ὕδωρ· (τέλα-
χισον δὲν φαίνεται εἰς τὴν Θεῖαν Γραφὴν ὅτι ἔγινεν.) ἐπειδὴ
τίς ἢ ἀνάγκη; Ἡ Θεῖα δύναμις δὲν ἐκτελεῖ ποτὲ τὰ Θαυμάσια
χωρὶς λόγου τινὸς ὠφελείας καὶ χρησιμότητος. „Οὐδ' ὁ
„Θεὸς, ἔσ' ἢ φύσις μάτην ἐργάζεται.“ Τῆτο τὸ
εἶπαν καὶ οἱ ἔξω σοφοί, ἀλλ' ἐπισφαλέςερον τὸ ἐξέφρασαν
ἔγω, διακρίνοντας ἐκ ὁρῶς τὰ ἔργα τῷ Θεῷ ἀπὸ τῶν ἔργων
τῆς φύσεως. Ἡμεῖς ὁρῶτερον ἐκφράζοντες λέγομεν: ὅτι ὁ
Θεὸς, ἔτε κατὰ φύσιν ἐνεργῶν, ἔτε ὑπὲρ φύ-
σιν: (τετέσιν, ἔτε κατ' ἕς κοινῶς διέταξεν ἐπὶ τῶν κτισ-
μάτων ὅρας καὶ νόμας, ἔτε ὑπὲρ τέτας, κατ' ἐξουσίαν ἀπολύτε
δυνάμειος αὐτὰς ὡς βέλεται μεταβάλλων.) ἐδέποτε μάτην
ἐργάζεται. Πάντοτε πρὸς τι τέλος ποιεῖ, ὃ ποιεῖ ὁ
Θεὸς, καὶ πρὸς τέλος πάντοτε τὸ ἄρισον.

§. κα'.

Τινὲς ἐπιθυμῶσι μετὰ τινων ζῶντες νὰ συν-
διάγωσιν, ἀφορῶντες μόνον πρὸς τὸ
αὐτοῖς ἰδία συμφέρον.

Πολὺ διαφέρει ὁ τρόπος, κατ' ὃν ὁ Ἰοθάρ ἀπέσειλε
Μωϋσῆν τὸν Γαμβρόντε, ζητήσαντα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Αἴ-
γυπτον πρὸς τοὺς ἀδελφούς τε, ἀπὸ τὸν τρόπον ἐκείνον, μὲ τὸν
ὁποῖον ἄλλοτε ὁ Λάβαν ἐξαπέσειλε τὸν Γαμβρόν ἅμα καὶ ἀνε-
ψιὸν αὐτῷ τὸν Ἰακώβ, ὅταν καὶ ἔτος ἐπεθύμησε καὶ ἐζήτησε νὰ
ἐπανακάμψῃ, εἰς τὴν γῆν τῆς παροικίας τε. Ὁ Λάβαν ἔδει-
ξεν ὅτι δὲν ἤθελε τὴν τῷ Ἰακώβ ἀναχώρησιν, καὶ ὅταν ἔτος
τὸν ἐπαρακάλεσεν: „Α' πόσειλόν με ἵνα ἀπέλθω εἰς
„τὸν τόπον μου καὶ εἰς τὴν γῆν μου: (α) Εἶδε τὸ
„πρόσωπον τῷ Πενθερῷ, καὶ ἰδὲ ἐκ ἧν πρὸς αὐ-
„τὸν ὥσει χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. (β)“ Ὅθεν καὶ
ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ κρυφίως: „Καὶ ἀπέδρα αὐ-
„τός, καὶ τὰ αὐτῷ πάντα. (γ)“ καὶ ἐδὲ τότε ὁ Πενθε-
ρὸς δὲν ἔλειψε νὰ δράμῃ ὀπίσω αὐτῷ καταδιώξας αὐτὸν ὡς
θῆλον δραπετήν, ἕως ἔτι τὸν ἔφθασε. „Καὶ ἐδίωξεν ὁ πί-
„σω αὐτῷ ὁδὸν ἡμερῶν ἑπτὰ, ἕως τῷ ὄρει Γα-
„λαάδ. (δ)“ Ἀλλ' ὁ Ἰοθάρ τὸ ἐναντίον, μόλις ἤκουσε τῷ
Μωϋσέως τὸν σκοπὸν: „Πορεύσομαι, καὶ ἀποστρέψω
„πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ: (ε)“ εὐ-
θὺς τὸν εἰσήκουσεν, εὐθὺς κατένευσεν ἰλαρὸς καὶ πρὸς ἐπιτρέ-
ψας αὐτῷ τὴν αἰτηθεῖσαν ἄδειαν εὐμενέστατα καὶ φιλικώτατα.

(α) Γεν. Α. 25.

(δ) Αὐτ. 23.

(β) Γεν. ΛΑ. 2.

(ε) Εξοδ. Α. 18.

(γ) Αὐτ. 21.

R

„Καὶ εἶπεν Ἰοῦθὸρ Μωϋσῇ: Βάδιζε ὑγιαίνων. (α)“
 Ὁ καὶ εἰς βλέπει εἰς τὸ Παράλληλον τῆτο, τὸν Μαδιανί-
 την, Πενθερὸν διακριτικόν, τὸν Σύρον, ἀδιάκριτον. Ὁ ὅρος καὶ
 ὁ κανὼν τῆ πρόκειτος εἶναι εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις, ὅτι
 τὸν εἴτε συγγενῇ, εἴτε ἄλλως οἰκεῖον καὶ φίλον, μετ' ἑτὶς συν-
 διάγει συζῶν, νὰ τὸν ἀφίνη ἐλεύθερον εἰς τὴν θέλησίν τε,
 εἴτε νὰ παραμένῃ ἂν ἐπιθυμῇ, εἴτε νὰ ἀπέλθῃ. Ὅταν μάλιστα
 σκοπὸς εὐλογος τὸν ἀνακαλῇ πρὸς ἴδιον ὀφελος: „Χρὴ ξεῖ-
 „νον, παρεόντα μὲν φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμ-
 „πειν.“ Ἐπειδὴ ἄλλως, ποίαν ἔχει χάριν ἢ ξενία, ἢ ἢ
 συνοίκησις καὶ συνδιατριβή, ἢ ἀναγκαστικὴ καὶ ἀθέλητος; Ἀλ-
 λά διατὶ τάχα τόσην ἔχει δυσκολίαν ὁ Λάβαν νὰ ἀπολύσῃ
 τὸν Ἰακώβ; Ἐκ δὲ τῆ ἄλλε μέρες, διατὶ ἔτις εὐκόλως ὁ Ἰο-
 ῦθὸρ τὸν Μωϋσῆν ἀπολύει; ἢ αἰτία εἶναι σαφής. Ὁ Ἰοῦθὸρ ἐ-
 σοχάζετο τῇ Γαμβρῇ αὐτῇ τὴν χρεῖαν, ὅχι τὸ συμφέρον τὸ
 ἴδιον ὁ Λάβαν ἀπέβλεπεν εἰς τὸ συμφέρον τὸ ἴδιον, ὅχι εἰς
 τὸ τῇ Γαμβρῇ ὀφελος. Ὁ Ἰοῦθὸρ τὸν Μωϋσῆν τὸν ἤθελε Γαμ-
 βρόν, ὅχι δῆλον ὁ Λάβαν τὸν Ἰακώβ τὸν ἤθελε καὶ Γαμβρόν
 τε καὶ δῆλον. Μάλιστα Γαμβρόν τε φαίνεται ὅτι τὸν ἔλαβε, διὰ
 νὰ τὸν ἔχῃ καὶ δῆλον. Καὶ ἐδυσκολεύετο λοιπὸν νὰ ὑπερηψῇ ὅχι
 τόσον τὸν Γαμβρόν, ὅσον τὸν δῆλον, καὶ τοῖτον δῆλον, δι' ἃ ὑ-
 περευτύχησε καὶ ὑπερεπλητίωθη, ἀφ' ἣ εἰς τὴν οἰκίαν τῆτον
 εἰσῆγαγεν, ὡς αὐτὸς ἐξ ἰδίου σώματος ὡμολόγησεν, εἰς τὸν αὐ-
 τὸν Ἰακώβ εἰπών: „Εἶπε δὲ αὐτῷ Λάβαν: εἰ εὖρον
 „χάριν ἐναντίον σε, οἰωνισάμην ἂν.“ Ἀν ἤθελες
 εὐχαριστηθῆς παρ' ἐμοὶ νὰ μένης, τῆτο ἐγὼ ἤθελε τὸ ἔχω εἰς
 αἴσιον οἰωνόν, εἰς μέγα εὐτύχημα τῇ οἴκῃ μου. Διατὶ; Διότι ἀφ'
 ἣ εἰσηλθες, τὰ τῆς οἰκονομίας τῶν ἐμῶν πραγμάτων εὐτύχη-
 σαν, καὶ μετὰ σὲ εἰσηλθε καὶ ἡ εὐλογία τῇ Θεῷ εἰς τὴν οἰ-

α) Ἐξοδ. 4. 18.

κίαν μὲν. Ἐν λόγῳ γάρ μιν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ σῇ εἰσόδῳ. (α) Ἐνρίσκειται τὴν σήμερον ἡμέραν πολλὰς Λάβαν, ἀλλ' Ἰσοδὸρ ὀλίγους. Ἐὰν ὑποδεχθῶσι παρ' ἑαυτοῖς τινὰ πρῶτον, καὶ ἐπωφελεῖ καὶ χρήσιμον, αὐτὸν ἀγαπῶσι καὶ τὸν ἔχουσιν ἕως τέλους, διὰ παντὸς τῷ βίῳ ὑπόδεχον, καὶ Συγγενὲς αὐτῶν ἀνὰ τύχην καὶ οἰκειότατος· ἐπειδὴ ἀφορῶσι πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον, καὶ ἐδόλως συλλογίζονται τὴν ἐκείνου τύχην τε καὶ κατάστασιν. Δὲν ἔτρεφεν, ὅχι, τοιαύτην ψυχῆς διάθεσιν ὁ Ἰερεὺς Μαδιὰν πρὸς τὸν Γαμβρόν αὐτῷ Μωϋσῆν, οἷον εἶχε, πρὸς Ἰακώβ τὸν Γαμβρόν καὶ ἀνεψιόν τε, ὁ Σύρος Λάβαν.

§. κβ'.

Πῶς χρὴ νοεῖν τὸ γεγραμμένον: ὅτι, ὁ
Θεὸς ἐσκλήρυνε τὴν καρδίαν
Φαραῶ;

Θεὸς ὁ φύσει ἀγαθός, ἡ ἀντάγαθος καὶ ἀπειράγαθος ἀγαθότης, εἶναι πάντοτε ὁ παραίτιος καὶ ὁ ποιητὴς τῷ ἀγαθῷ, τῷ δὲ μὴ ἀγαθῷ ἐδόλως, ἐδέποτε. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ παρὰ τῷ Παναγὰ Θεῷ σολιοθεὶς μὲν τὸ χάρισμα τῆς αὐτεξουσιότητος, εἶναι πάντοτε κατὰ τὴν αὐτῷ προαίρεσιν ἐλεύθερος, καὶ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ῥοπὰς τε καὶ ἐπικλίσεις τῆς ἰδίας θελήσεως εἶναι παντὸς ἀναγκασμῷ καὶ πάσης βίας ἀνώτερος. Ἀφ' ἧς αἱ δύο αὐταὶ Ἀρχαὶ αἱ βεβαιόταται καὶ ἀναντιρρήται ὑποτεθῶσιν, ἐκεῖνο ὅπερ ἀναγινώσκουμεν εἰς τὴν Θεῖαν Γραφήν, ὅτι περὶ τοῦ Φαραῶ εἶπεν ὁ Θεός: „Ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἐξαποσεύλῃ τὸν λαόν: (β)“ δὲν ἡμπορεῖ καὶ διαταράξῃ εὐλόγως τῷ Πρῶτῳ τὴν καρδίαν, ἐδὲ καὶ διασαλεύσῃ

(α) Γεν. Α. 27.

(β) Ἐξοδ. Α. 21.

τὸ εὐσεβὲς φρόνημα, ὅταν ἐννοηθῇ κατὰ τὰς δύο προϋποθέσεις βεβαιότητας Ἀρχὰς διερμηνεύμενον: ὁρθῶς σωζομένης δηλαδὴ, ἐκ μέρους μὲν τῆ Θεῶ, τῆς ἀγαθοπρεπτοῦς αἰείποτε προμηθείας, ἐκ μέρους δὲ τῆ ἀνθρώπου, τῆς μεταδοθείσης αὐτῷ ἐλευθερίας, καὶ τῆς ἐν αὐτεξουσίᾳ προαιρεμένης θελήσεως. Ὅτι δὲ ταῦτα τὰ δύο εἰς τὴν προκειμένην περικοπὴν διασώζονται, ἐξ αὐτῆς πάλιν τῆς Ἰερᾶς Γραφῆς βεβαίως πληροφоруμένα, εἰάν καλῶς σημειώσωμεν, ἔχι μόνην τὴν τῆ Φαραὼ σκληρύνσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῆς αὐτῆς τέττε σκληρύνσεως. Ὅχι μόνον ὅτι αὐτὸς ἐσκληρύνθη, ἀλλὰ καὶ πᾶς, καὶ διατὶ ἐσκληρύνθη. Ὅχι μόνον ὅτι αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐσκληρύνεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πᾶσα μέσα τὸν ἐσκληρύνεν,

Εἰάν διέλθωμεν μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελεῖς ἐπιστάσεως ὅλην ταύτην τὴν τῆ Φαραὼ Ἰστορίαν, καὶ ἂν συλλογιώμεν ἀκριβῶς τὴν σειρὰν ὅλην τῶν ἐκατέρωθεν πεπραγμένων, θέλει ἰδῶμεν, ὅτι ὅσα ὁ Θεὸς ἐνήργει, πάντα ἦσαν συντελεῖ καὶ πρόσφορα, καὶ δραστήρια, εἰς τὸ νὰ ἐπικάμψεν καὶ νὰ μαλακώσεν καὶ τὴν πλέον σκληρὰν καὶ ἀτεγκτον καὶ ἀπότομον ψυχὴν καὶ καρδίαν. Καὶ ἐξ ἐναντίας, ὅσα ὁ Φαραὼ ἐσπύδαζε καὶ ἐπαρτατε, πάντα ἦσαν κινήματα τῆς πλέον δυσρόπου γνώμης, καὶ πείσμονικῆς ἐθελοκακίας, καὶ κακεντρεχῆς προαιρέσεως.

Ὁ Θεὸς διὰ τῶν ἀπεσφαλμένων πρὸς Φαραὼ, προβάλλει εἰς αὐτὸν τὸ νὰ συγκατανεύσῃ, ὅτι νὰ ἐξέλθῃ ὁ λαὸς τῆ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον, διὰ νὰ ἐορτάσωσι προσφέροντες ἐκεῖ τὴν ὀφειλομένην αὐτῷ λατρείαν: „Ἐξ ἀπόσειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι ἐορτάσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. (α)“ Καὶ ὁ Φαραὼ περιφρονεῖ τὸν Θεὸν τολμηρῶς καὶ ἀφρόνως: „Οὐκ οἶδα τὸν Κύριον. (β)“ καὶ ἀρνεῖται ἰταμῶς καὶ ἀποτόμως τὴν αἴτησιν. „τὸν Ἰσραὴλ ἐκ ἐξαποσιέλλω.“ Οἱ ἀπί-

(α) Ἐξοδ. Ε. 1.

(β) Αὐτ. 2.

σαλμένοι διαπρεσβεύσει μετὰ πραότητος καὶ ἐπεικειάς ὡς ἐκ προσώπου τῷ Θεῷ, καὶ λαλοῦσιν εἰρηνικά· καὶ ὁ Φαραὼ ἐλέγχει τὰς Πρεσβευτὰς ὡς δειμηγέρτας καὶ ταραχοποιούς, καὶ μετὰ ὀργῆς τὰς ἀποπέμπει· „Ἰνὰ τὴν Μωϋσῇ καὶ Ἀαρὼν δια-
 „σρέφετε τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν ἔργων; (α)“ Ἀπὸ τὸ
 ἄλλο μέρος, ὁ δυσυχὴς καὶ ταλαιπώρος λαὸς ἐκεῖνος τὴν ἔπταιεν;
 Αὐτὸς εἰς τὴν τοιαύτην διαπρέσβευσιν ἐδόλως δὲν ἐκινήθη· αὐ-
 τὸς ὁ λαὸς ἡσύχαζε, καὶ ὑπέμενε σιωπῶν τὴν μοχθηρὰν καὶ παγ-
 χάλεπον δουλείαν, καὶ τὴν ὀδυνηρὰν ἑαυτῷ καὶ τρισαθλίαν κατὰστα-
 σιν. Ὁ δὲ Φαραὼ ματαίως ἐδελοκακῶν καταφεύδεται, καὶ ἐπιβα-
 ρύνει εἰς τὰς ἐλκεῖνες Ἰσραηλίτας ἔτι περισσότερον τὴν ταλαιπω-
 ρίαν καὶ τὴν κάκωσιν, ἐπιπολλαπλασιάζων εἰς αὐτὰς τῆς δεινῆς ἐρ- 4
 γασίας τὸν κάματον· „Βαρυνέτω τὰ ἔργα τῶν ἀν-
 „θρώπων τέτων. (β)“ Ἐως ὧδε ὁ Θεὸς μόνον μνηύει, μό-
 νον παραγγέλλει, μόνον ἐμφαίνει τὴν οἰκτιρμονὰ καὶ ἀγαθο-
 ποιὸν αὐτῷ θέλησιν· καὶ ὁ Φαραὼ ἐξ ἐναντίας ὅλον γαυριᾷ, ὅλον
 ἐπαίρεται, ὅλον ἰσχυρογνωμονεῖ, ἐξαγριῖται, κατατυραννεῖ, καὶ
 καταδυναστεύει.

Μετὰ τῆτο, πέμπει πάλιν ὁ Θεὸς τὰς αὐτῷ Διαπρεσ-
 βευτὰς πρὸς τὸν χαλεπὸν καὶ ἀπάνθρωπον Δυνάστην, διὰ νὰ
 προβάλλων αὐτῷ καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ζήτημα· καὶ ἐδῶ ἐπανα-
 λαμβάνει ὁ Θεὸς, ὅτι θέλει σκληρύνει τῷ Φαραὼ τὴν καρδίαν·
 ὅμως καὶ ἐπεξηγεῖ ἅμα καὶ σαφηνίζει ὁ Θεὸς αὐτὸς, εἰς τὴν
 ἄρα ὑφίσταται, καὶ πῶς πρέπει νὰ νοηθῇ ἡ ἀπειλημένη αὕτη
 τῷ Φαραὼ διασκληρύνσις· „Εγὼ (λέγει) σκληρυνῶ
 „τὴν καρδίαν Φαραὼ“· Πῶς; καὶ εἰς τίνα τρόπον; Εὐ-
 δὸς ἀμέσως προσέθησι τὸ πῶς, καὶ τὸν τρόπον· „Καὶ
 „πληθυνῶ τὰ σημεῖα μου καὶ τὰ τέρατα ἐν γῇ

(α) Ἐξοδ. Ε. 4.

(β) Αὐτ. 9.

„Αἰγύπτω: (α)“ Θέλει σκληρύνω (λέγει) αὐτὴ τὴν καρδίαν, διὰ πολλῶν καὶ διαφορῶν τεράτων καὶ θαυμασίων, τὰ ἑποῖα θέλει ἐκτελέσω εἰς τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θέλει τὴν σκληρύνω: μετὰ τὴν μεταβολὴν τῆς ῥάβδος εἰς ὄφιν, τὸ ὕδατος εἰς αἷμα· μετὰ τὰ πλήθη τῶν βατράχων καὶ τῶν σκνιπῶν· μετὰ τὴν κυνόμευαν, καὶ μετὰ τὴν ἀκρίδα, μετὰ τὴν ἀνάρεσιν τῶν κτηνῶν, καὶ τὴν φθορὰν ἀπάντων τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καὶ τῶν ἄλλων γεννημάτων· μετὰ τὰ ἀλγείνα ἔλκη, καὶ τὰς ἀναζεύσας φλυκτῖδας· μετὰ τὸς πυρφόρους καὶ φλογερεῖς ἐντέτες, καὶ μετὰ τὰς σφοδρὰς καὶ πετραβόλους χαλάζας, καὶ μετὰ τὴν δύελλάν, καὶ μετὰ τὸν γνόφον, καὶ μετὰ τὸ ψιλαφητὸν ἀπαραμύθητον σκοτός. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τέτοις μετὰ τὸν θάνατον τῶν πρωτοτόκων ἀπάντων λογικῶν καὶ ἀλόγων. Λοιπὸν ἐκ μέρος τῆ Θεοῦ, ἄλλο δὲν γίνεται, εἰ μὴ σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ πληγαὶ καὶ μάστιγες θαυμασταὶ καὶ παράδοξοι, ὅσας περιγράφει ἡ Ἱστορία· ὅλα μέσα φωτισμῷ, καὶ νηδευσίᾳ, καὶ σωφρονισμῷ· ὅλα ὄργανα τῶν ὀπιοῶν ἢ ἐφαρμοσῆς καὶ ἢ χρῆσις ἔχει φύσιν καὶ δύναμιν νὰ κατασέλλῃ καὶ νὰ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημα, ὅχι νὰ τὸ ἐξαίρῃ· νὰ ἡμερώσῃ τὴν θηριωδίαν, ὅχι νὰ τὴν ἐξαγριώσῃ· νὰ μαλακώσῃ τὴν καρδίαν, ὅχι νὰ τὴν σκληρύνῃ. Λοιπὸν ἡ σκληρότης τῆ Φαραὼ ἄλλην εἶχε τὴν ἀρχὴν· αὐτὴν δηλονότι τὴν ψυχὴν τῆς Τυράννης, τὴν ἀπάνθρωπον καὶ ὠμὴν καὶ ἀκαταμάλακτον, καὶ πάντα ἀκαμπῇ καὶ ἀνένδοτον. Καὶ ἡμποροῦμεν λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν ἀσφαλῶς ἐντεῦθεν, ὅτι: ὅχι διατὶ ὁ Θεὸς ἐσκληρύνει, διὰ τὸτο ὁ Φαραὼ ἐσκληρύνετο, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Φαραὼ ἐσκληρύνετο, διὰ τὸτο λέγεται ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἐσκληρύνει.

Ἀλλὰ διατὶ λοιπὸν ἐγράφη, ὅτι ὁ Θεὸς ἐσκληρύνει; Ἀποκρίνομαι: Πρῶτον. Ὅτι τὸ ἐσκληρύνειν ἔχει δῆλως ἐνταῦθα τὴν ἀποτελέσματος, ὅχι τῆς αἰτίας:

(α) Ἐξοδ. Ζ. 3.

ὅθεν ἐνωμένον λέγεται μὲ αὐτὸ τὸ συμβάν, κατὰ τρόπον ἐπεξηγήσεως· Οὕτως (α) ἡγεῖται τὸ, „Ἐσκλήρυνε Κύριος τὴν καρδίαν Φαραώ:” καὶ εὐθὺς ἐπιφέρεται ἡ τῷ ἐσκλήρυνε διασάφησις: τὸ, Καὶ ἔκ ἐξαπέστειλε τὸς υἱὸς Ἰσραὴλ. Καὶ πάλιν, (β) „Ἐσκλήρυνε Κύριος τὴν καρδίαν Φαραώ:” καὶ ἡ διασάφησις ὁμοίως: τὸ, „Οὐκ ἐβελήθη ἐξαποσεῖλαι αὐτὸς.” Καὶ πάλιν (γ) „Ἐσκλήρυνε Κύριος τὴν καρδίαν Φαραώ:” καὶ ἡ διασάφησις κατὰ πόδας: τὸ, „Οὐκ εἰσήκουσεν ἐξαποσεῖλε τὸς υἱὸς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου.”

Ἀποκρίνομαι Δεύτερον. Ὅτι, ἂν ἐρρέθη τὸ ἐσκλήρυνεν, ἐρρέθη ὅμως συχνότερα τὸ ἐκ μέρος τῷ Φαραώ, ἐσκληρύνθη: καὶ πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιδιασαφήσεως, ἣτις ἀποδίδει σαφέστατα εἰς τὸν Φαραώ αὐτὸν ὡς εἰς παραίτιον, τὴν ἀποσκλήρυνσιν. „Βεβάρηται ἡ καρδία Φαραώ τῷ μὴ ἐξαποσεῖλαι τὸν λαόν. (δ)” Καὶ (ε) „Ἰδὲ ἔκ εἰσήκουσας ἕως τέττε.” Καὶ πάλιν: „Ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραώ, καὶ ἔκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, κατὰπερ εἶπε Κύριος. (ζ)” Καὶ ἔκ ἐπέσκησε τὸν νῦν αὐτῷ ἐδὲ ἐπὶ τέττω: (η)” Καὶ πάλιν: „Ἐβαρύνθη ἡ καρδία αὐτῷ, καὶ ἔκ εἰσήκουσεν αὐτῶν κατὰπερ ἐλάλησε Κύριος. (θ)” Καὶ πάλιν: „Ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραώ, καὶ ἔκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, κατὰπερ ἐλάλησε Κύριος. (ι)”

(α) Ἐξοδ. Ι. 20.

(β) Αὐτ. 27.

(γ) Αὐτ. ΙΑ. 10.

(δ) Αὐτ. Ζ. 14.

(ε) Αὐτ. 16.

(ζ) Αὐτ. Η. 22.

(η) Αὐτ. 23.

(θ) Αὐτ. Η. 15.

(ι) Αὐτ. Η. 19.

Καὶ πάλιν, κατὰ Ἀντενέργησιν αὐτοῦ ἐλήθον: „Εἰβάρυνε
 „Φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτῆ... καὶ ἐκ ἡδέλησεν
 „ἐξαποσεῖλαι τὸν λαόν. (α)“ Καὶ πάλιν, κατὰ Αὐ-
 „τοπάθεισιν ἐκέσιον: „Εἰβαρύνθη ἡ καρδία Φαραὼ, καὶ
 „ἐκ ἐξαπέσειλε τὸν λαόν. (β)“ Καὶ πάλιν κατὰ
 Ἀντενέργησιν: „Προσέθετο τῷ ἁμαρτάνειν, καὶ ἐβά-
 „ρυνεν αὐτῇ τὴν καρδίαν, καὶ τῶν θεραπόντων
 „αὐτῆ.“ Καὶ κατ' Αὐτοπάθεισιν πάλιν: „Εἰσκληρύνθη
 „ἡ καρδία Φαραὼ, καὶ ἐκ ἐξαπέσειλε τὴς ἡγῆς
 „Ἰσραὴλ. (γ)“ Καὶ τελευταῖον, ὅταν μετενόησεν, ὅτι ἐ-
 „ξαπέσειλε τὴς Εἰθραῖας: „Μετесрάφη ἡ καρδία Φα-
 „ραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτῆ ἐπὶ τὸν λαόν,
 „καὶ εἶπαν: Τὶ τῆτο ἐποιήσαμεν; τῆ ἐξαποσεῖ-
 „λαι τὴς ἡγῆς Ἰσραὴλ, τῆ μὴ δελεύειν ἡμῖν; (δ)“
 Εἰς ὧν ἀπάντων εἶναι καταφανές, ὅτι κατὰ τῆτο εἰρηται,
 ὅτι Εἰσκληρύνεν ὁ Θεὸς τὴν καρδίαν τῆ Φαραὼ,
 καὶ ὅ μὲ ὅλα τὰ θαυμασὰ ἔργα ὅπως εἰς αὐτὸν ἔδειξεν, δὲν
 ἡδέλησεν ἔτος νὰ εἰσακέρη, ἀλλ' εἰσκληρύνθη ἐναντίον τῆ
 Θεῖς θελήματος, καὶ ἄχρι τέλους ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἰδίαν ἐαν-
 τῆ σκληρότητα.

Ἀποκρίνομαι Τρίτον: Ὅτι, καὶ κατὰ τι εἶδος λεκτικῆς ἐμ-
 φάσεως, εἰρηται ὅτι ὁ Κύριος εἰσκληρύνεν τῆ Φαραὼ
 τὴν καρδίαν, καὶ ὅτι μὲ ταῦτα πάντα, τὰ τῆς Παντοκρα-
 τορικῆς αὐτῆ δυνάμεως σημεῖα καὶ τέρατα, τὰ ὅποια ἐτέλεσ-
 διὰ νὰ τὸν προτρέψῃ νὰ ἀπολύσῃ τὸ Ἰσραηλιτικὸν Γένος ἐ-
 λεύθερον, μὲ αὐτὰ ταῦτα κατήλεγξε καὶ ἐδημοσίευσεν πε-
 ριφανέσερον τὴν ἀπειθεῖαν καὶ πεισμονικὴν δυσροσίαν τῆ αὐτῆ
 σκληροτραχήλε Δυναστεῖ. Διότι τόσα εἰς αὐτὸν ἔδειξε σημεῖα,

(α) Εἰξοδ. Η. 32.

(γ) Αὐτ. 35.

(β) Αὐτ. Θ. 7.

(δ) Αὐτ. ΙΔ. 5.

τόσα ἐνήργησε παράδοξα, τόσα ἐπετέλεσε ξένα, καὶ θαυμα-
 ςά, καὶ ἀνήκεα, διὰ τὰ ὑπομαλάξῃ, καὶ τὰ ἀπαλύνῃ τὴν καρ-
 διαν τε, καὶ τὰ τὴν φέρῃ τέως εἰς αἰσθησιν καὶ εἰς μετάνοιαν, ὅ-
 σα, εἰάν δὲν ἤθελαν ἐκτελεσθῆναι, δὲν ἐγίνετο φανερόν καὶ πι-
 σόν, ὅτι ἀνθρώπου καρδία δύναται τὰ φθάσῃ ποτὲ εἰς τὴν
 ἀναλγησίαν, καὶ πώρωσιν, καὶ σκληρότητα. Καθὼς τὸ πλῆθος
 τῶν μαθημάτων ὅσα ἤκουσε δείχνει τὸν ἀμαθῆ ἀμβλύν καὶ νο-
 θρόν· τὸ πλῆθος τῶν νεφετημάτων, δυσροπον καὶ κακεντρεχῆ
 τὸν ἀδιόρθωτον· τὸ πλῆθος τῶν θεραπειμάτων, τὸν ἀνίατον·
 τὸ πλῆθος τῶν βοηθημάτων, τὸν ἀπεγνωσμένον· τὸ πλῆθος
 τῶν εὐεργετημάτων, τὸν ἀγνώμονα καὶ ἀχάρισον· κατὰ τὸν
 αὐτὸν τρόπον τὸ πλῆθος τῶν κολασηρίων καὶ τῶν μασιγώσεων,
 δείχνει τὸν σκληροκάρδιον. Καὶ εἵναι τις οἷον τρόπος φράσεως
 κοινὸς καὶ συνήθης, τὰ λέγωμεν: ἐποίησεν ὁ δεῖνα τὸν δεῖνα
 τοιῦτον ἤγειν, (κατὰ τὰ προτεθέντα παραδείγματα) τὸν ἀνέ-
 δειξε καὶ ἐμφανέσατα τὸν ἐπαράσῃσεν: ἢ ἀμβλύν, διότι εἰς
 μάτην τὸν ὑπερεδίδαξεν· ἢ ἀδιόρθωτον, ὅτι τὸν ὑπερενεθέτησεν·
 ἢ ἀνίατον, ὅτι τὸν ὑπερεθεράπευσεν· ἢ ἀπεγνωσμένον, ὅτι
 τὸν ὑπερεβοήθησεν· ἢ ἀχάρισον, ὅτι τὸν ὑπερεχαρίτωσεν. Ὁ-
 θεν καὶ κατὰ τὴν παραπλησίαν φράσιν, ἐδὲν ἀτοπον, ἐδ' ἐξω
 τῆς συνηθείας λέγομεν, εἰάν εἴπωμεν κατὰ τὴν προκειμένην
 ἡμῖν ὑπόθεσιν: ὅτι ὁ Θεὸς ἐσκληρύνη: τετέστιν ἀπέδειξε
 σκληροτράχηλον τὸν Φαραὼ, καθὼς τὸν ὑπερεμάσισε, καὶ ἔτε
 μὲ τὸ πλῆθος τῶν τοσέτων καὶ τηλικέτων φοβερῶν μασιγῶν,
 δὲν ὑπερενίκησε τὴν σκληρογνωμίαν τε. Εἰς ἓνα λόγον: ὁ
 Θεὸς ἐσκληρύνη τὸν Φαραὼ, ὅχι διατὶ τοῦτον αὐτὸν
 ἐποίησεν, ἀλλ' ὅτι τοῦτον διὰ δυσροπίαν γνώμης καὶ προαιρέ-
 σεως ὄντα, πληθύνας ἐπ' αὐτῷ καὶ σημεῖα, καὶ πληγὰς, τὸν
 κατεθριάμβευσεν οἷος ἦν, καὶ τὸν ἔκαμε τὰ φανῆ καὶ τὰ γνωρι-
 σθῆ, ὅτι ἦτον εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὑπερβολῆς σκληρότατος.

Μητέρες, δὲν ἔχουσι
 παραμικρὸν τὰ ἴδια
 ἰδεῖν, κατὰ ἄλλον
 εἰς βλάβην

Ἡ συνετὴ καὶ καλὴ Μητέρα
 πῆσῃ ὅπως τὸ ἑαυτῆς τέκνον
 ὅταν διὰ τῆς λύπης ὁπῶς πρὸς
 ὅτι χαρίζει τοιοτοτρόπως εἰς αὐτὴν
 λάκισ (εἰάν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ)
 νει, καὶ χύνει αὐτὴν, ἂν τύχη, καὶ
 ρίσῃ ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης αἰμ
 τῆ ὑἱῆς. Τοιοτοτρόπως ἡ Σεπ
 γελος ἐπάνω εἰς τὸν ὑἱὸν αὐτῆς
 „ζητεῖ αὐτὸν ἀποκτεῖν
 ἔχουσα μάχαιραν πρόχειρον, σ
 μίαν κοπτεράν πέτραν, διὰ τα
 „βυσίαν τῆ ἀπαλῆ βρέ
 τὸν διασώζει ἀπὸ τῆ ἐπαπειλε
 μητρικὸν χέρι δὲν τρέμει, ὅτα
 σάρκα τῆ ἰδίας γεννήματος; Τρ
 πρὸς ἡ καρδία, καὶ ἀλγεῖ καὶ λ
 μον, καὶ πόνον, καὶ λύπην πᾶσαν
 δυνος· ἀλλ' ἔχει κέρδος, τὸ
 τὰ χαρᾶς: „Ἔσῃ τὸ αἷμα
 „δίε με: βλέπεσα ὅτι ἀ
 „γελος ὁ θανατηφόρος

(α) Ἐξοδ. Δ. 24. 25.

δι' ὑπερβάλλουσιν σοργὴν καὶ ἄκαιρον, γίνονται ἄσοργοι! Πόσαι διὰ τὰ μὴ πληγώσων ἐν καιρῷ, καὶ τὰ μὴ λυπήσων τὸ παραμικρὸν τὰ ἴδια τέκνα, τὰ λυπῶνται ὕπερον καὶ τὰ κλαίουσιν ἀπαρηγόρητα μὲ ἀσυντελή καὶ ἀκερδῇ δάκρυα!

§. κδ'.

Ἡ ῥάβδος ἐνίοτε τινὰς σωφρονίζει. Τὸς ἀνοήτους ὁμῶς ἐδὲ αὐτὴ πώποτε.

Βλέπεις πῶς εἰς τὸν πονηρὸν καὶ ἄφρονα ἡ γνῶσις ὕπερον ἔρχεται; Ὁ Φαραὼ ἐκεῖνος ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀνόητος, κατ' ἀρχὰς ἔλεγεν εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν τὸς ἀπεσαλμένους, ὅτι δὲν γνωρίζει τις εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς ὅστις τὸς ἀπέσειλε: „Τὶς ἐ-
 „σιν, ὃ εἰσακέσομαι τῆς φωνῆς αὐτῶ;” Ἐλεγεν, ὅτι παντελῶς δὲν τὸν ἤξεύρει. Οὐκ οἶδα τὸν Κύριον (α)·
 καὶ ὕπερον μετὰ τὰς μάστιγας λαμβάνει φρένας ὁ ἄφρων· Ἐ-
 „πέγνω τὸν Κύριον: Εὗξαθε ὑπὲρ ἐμὲ πρὸς Κύ-
 „ριον. (β)” Κατ' ἀρχὰς, ὅταν παρίστανται ἐνώπιον αὐτῶ ὡς
 πρέσβεις, τὸς κατονειδίζει, καὶ μετὰ ὀργῆς τὸς ἀποβάλλει:
 „Ἰὺνα τί διασρέφετε τὸν λαόν;.... ἀπέλθατε ἐ-
 „κασοὶς ὑμῶν πρὸς τὰ ἔργα αὐτῶ. (γ)” Καὶ ἔπειτα
 ὁ αὐτὸς τὸς πρῆσκαλεῖ, καὶ τὸς προβάλλει πρὸς Θεὸν ἰκέτας
 ὑπὲρ ἑαυτῶ, καὶ προσευτὰς καὶ μεσίτας. „Καὶ ἐκάλεσε
 „Φαραὼ Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν, καὶ εἶπεν εὗξαθαι
 „πρὸς ἐμὲ πρὸς Κύριον (δ)” Κατ' ἀρχὰς πρὶν μαστιγω-
 θῆναι, ἐθελοκακεῖ, καὶ ἰσχυρογνωμονεῖ, καὶ λέγει: ὅτι δὲν ἀπο-
 σέλλει τὸν Ἰσραήλ: „Τὸν Ἰσραήλ ἐκ ἐξαποσέλλω: (ε),

(α) Ε'ξοδ. Ε. 2.

(δ) Αὐτ. Η. 8.

(β) Αὐτ. Η. 8.

(ε) Αὐτ. Ε. 2.

(γ) Αὐτ. Ε. 4.

καὶ ὕπερον, ἀφ' ἧ ἐδοκίμασε τῶν μασιγῶν τὸ βάρος: Οἱ Βά-
τραχοι (λέγει) μόνον νὰ λείψεν ἀπ' ἐμῆ, καὶ ἀπὸ τῆ ἐμῆ λαῖ,
καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἃς ἔχεν τὴν ἄδειαν νὰ ἐξέλθουν νὰ συστιάσεν εἰς
τὸν Κύριον. „Περιελέτω τὰς Βατράχους ἀπ' ἐμῆ, καὶ
„ἀπὸ τῆ ἐμῆ λαῖ, καὶ ἐξαποσελῶ αὐτὰς, καὶ θύ-
„σεσι τῷ Κυρίῳ. (α)“ Κακὴ κεφαλή! Τώρα ναί; Αὐ-
τὴ εἶναι τῶν πονηρῶν καὶ ἀνυποτάκτων, καὶ δυσπειθῶν δούλων ἡ
ἀφροσύνη. Τότε ἀποφασίζεν, καὶ τότε ὑπόχονται νὰ ἀλλάξουν
γνώμην, ὅταν ἀρχίσουν νὰ ὑποφέρουν τῶν πληγῶν τὴν δριμύ-
τητα. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς πληγὰς, ἄρα γε μεταβάλλεσι τρό-
πον καὶ ἡθὺς; Ἄρα γε διορθώνονται; Τινὲς μὲν, ἴσως: Οἱ παγκά-
κιστοι ὅμως, καὶ παντάπασι σκληροκάρδιοι, καὶ ἀφ' ἧ πρὸς τὸ
παρὸν, ἐπάνω εἰς τὰς μασιγώσεις, ὑπόχονται τὴν μεταβολὴν,
πάλιν μένεσι μετὰ τὰς πληγὰς οἱ αὐτοὶ, ἀφ' ἧ τὰς ἀποτινά-
ξουν: καθὼς ὁ Φαραὼ: ὁ αὐτὸς ἕως τέλους ἀδιόρθωτος ἔμεινεν.

§. κέ'.

Ἀΐθεος τῷ Φαραὼ λόγος, ἀλλ' εὐσυλλόγιστος
ὅπως ἐν, κατὰ τὸ παρεπόμενον. Πολλοὶ τῶν
πιστῶν λόγοι, εὐσεβεῖς Φαινόμενοι κατὰ
τὸ ἡγόμενον, εἶναι ἄθεοι κατὰ τὸ
ἐπόμενον.

Ἀσεβὴς βέβαια ὁ τῷ Φαραὼ λόγος, ὃν ἀπεκρίθη πρὸς
Μωϋσῆν καὶ Ἀαρὼν, ὅταν ἦτοι ἐκ μέρους τῷ Θεῷ: Τὰ δὲ λέ-
„γει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ κτ. (β): ἐζήτησαν παρ'
αὐτῶ νὰ ἐξαποσείλῃ εἰς τὴν ἔρημον τὸν λαὸν τῶν Ἑβραίων

(α) Εξοδ. Η. 8.

(β) Αὐτ. Ε. 1.

διὰ νὰ ἑορτάσεν. Ἀπεκρίθη ὁ Φαραὼ τότε: καὶ τις εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς, διὰ νὰ ἀκέσω ἐγὼ τὸ πρόσαγμά τε; „Τίς ἐστίν, ὃς εἰσακέσομαι τῆς Φωνῆς αὐτῆς, ὥς ἐξαπο-
 „σεῖλαι τὰς υἱὰς Ἰσραὴλ; (α)“ Ἀσεβὴς λόγος, βέ-
 βαια· λόγος μιᾶς ἀδελφῆς ψυχῆς, ἥτις πλανωμένη εἰς τὸν βα-
 ρύτατον ζόφον τῆς ἀσεβείας καὶ ἀθεότητος, δὲν ἀνοίγει ὅλως
 τὸ νοερὸν ὄμμα εἰς τὸ τῆς Θεογνωσίας ἀκήρατον φῶς, ἔτε ἐπι-
 γινώσκει τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν ἐπὶ πάντων Θεόν. Τίς εἶ-
 ναι αὐτὸς ὁ Θεός; Τίς ἐσὶ; Λόγος κατ’ ἐαυτὸν ἀλογώτα-
 τος καὶ ἀφρονέστατος· λόγος ὅμως, ὅστις παραβαλλόμενός πρὸς
 τὸ ἐπιφερόμενον, διασώζει τρόπον τινὰ, τῷ ἐνθυμήματος τὸ ἀ-
 κόλυσον: Ἄν τὸν ἡξευρα αὐτὸν τὸν Θεὸν τις εἶναι, ἂν τὸν
 ἐπίψουν, ἂν τὸν ὠμολόγην, καθὼς ἐσεῖς τὸν πισεύετε, καὶ τὸν
 ὁμολογεῖτε, βέβαια ἡθελα ὑποταχθῶ εἰς αὐτὸν, καὶ ἡθελα
 ὑπακέσω ἀναντιλέκτως τὸ ἐνταλμά τε. Ἀλλ’ ἐγὼ ἔτε τὸν ἡ-
 ξεύρω τις εἶναι, ἔτε τὸν πισεύω, ἔτε τὸν ὁμολογῶ. Τὶ χρέος
 ἔχω νὰ τὸν ὑπακέσω; „Τίς ἐστίν, ὃς εἰσακέσομαι τῆς
 „Φωνῆς αὐτῆς; ὥς ἐξαποσεῖλαι τὰς υἱὰς Ἰσ-
 „ραὴλ; Ὑπάγετε ἀπ’ ἐντεῦθεν: Οὐκ οἶδα τὸν Κύ-
 „ριον, καὶ τὸν Ἰσραὴλ καὶ ἐξαποσέλλω. Ἡ ἀνόη-
 τος πρότασις, ὁρῶς συναγόμενον δίδει τὸ ἀπονενοημένον συμ-
 πέρασμα. Ἡ ἀθεΐα δικαιώνει τὴν παρακοήν. „Οὐκ οἶδα τὸν
 „Κύριον: Ἀρα; Ἀρα τὸν Ἰσραὴλ καὶ ἐξαποσέλλω.
 Ἀλλ’ ὅταν ἡ ψυχὴ καὶ ἡξεύρει, καὶ ἐπιγινώσκει, καὶ ὁμολογεῖ
 τὸν Κύριον, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ὑπακῇ καὶ εἰς ὅσα ὁ Κύ-
 ριος ἐντέλλεται; Καὶ ποῖαν ἔχει ἀπολογίαν, ὅταν εἰς τὰς ἐντο-
 λὰς ἐκείνῃ τῷ Θεῷ τὸν ὅποιον ἐπαγγέλλεται, ὅτι ἡξεύρει, καὶ
 ἐπιγινώσκει, καὶ ὁμολογεῖ, παρήκοος γίνεται; Καὶ πῶς ἡ
 τῆς τοιαύτης ψυχῆς παρακοὴ καὶ ἀθέτησις δὲν εἶναι πο-

(α) Εξοδ. Ε. 2.

λὺ βαρυτέρα ὑπὲρ τὴν τῷ Φαραωνητικῷ ἀδείσμῳ ἐκείνην ἀσέβειαν;

Ἐγὼ, ὅσην βίαν καὶ ἂν ἐπιφέρω, εἰς τὴν συνάρτησιν τῶν διαλογισμῶν μου, δὲν ἤμπορῶ νὰ μὴ κατακρίνω κατὰ τῆτο, περισσότερον παρὰ τὸν Αἰγύπτιον Φαραῶ, τὴν Εὐαν τὴν κοινήν μας προμήτορα. Αὕτη, ὅταν ἐν τῇ Εὐδὲμ προτρέπεται ὑπὸ τῷ πονηρῷ ὄφεος, νὰ γευθῇ τὸν καρπὸν τῆ ξύλης τῆ ἀπηγορευμένης, πρῶτον ἀποκρίνεται, τὸν Θεὸν ἀδιστάκτως ἐπιγινώσκουσα τὸν τὴν βρώσιν ἀπαγορεύσαντα: „Εἶπεν ὁ „Θεὸς, ἐφάγεωθε ἀπ' αὐτῆς, ἐδὲ μὴ ἄψηωθε αὐ- „τῆς. (α)“ Καλὸν ἔως ὧδε: Εἶπεν ὁ Θεὸς κτξ: ἔπει- „τα, τί; „Ἐπειτα λαβῆσα ἀπὸ τῆ καρπῶς αὐτῆς ἔ- „φαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς „καὶ ἔφαγον. (β)“ Ἀλλὰ ἂν εἶπεν ὁ Θεὸς: μὴ φάγης: Σὺ διατὶ τρώγεις; Πῶς τολμᾷς καὶ τρώγεις; Μὲ ποίαν ψυχὴν ἀποτολμᾷς ἐκείνο, τὸ ὁποῖον καὶ ἠξεύρεις καὶ ὁμολογεῖς, ὅτι ὁ Θεὸς, (ὁ ἀληθινὸς καὶ φοβερὸς Θεὸς) ἀπηγόρευσε; Δὲν φαί- „νεται ἐδῶ ἡ Εὐα, πολὺ περισσότερον παρὰ ὁ Φαραῶ, ἀξιο- „κατάκριτος; Ἐκεῖνος λέγει: „Οὐκ οἶδα τὸν Κύριον, καὶ „τὸν Ἰσραὴλ ἐκ ἐξαποσέλλω.“ Αὕτη λέγει: Εἶ- „πεν ὁ Θεὸς, ἐφάγεωθε καὶ λαβῆσα ἀπὸ τῆ καρ- „πῶς, ἔφαγε. Τίνος τῶν δύο βαρυτέρων εἶναι τὸ ἐγκλημα; δὲν εἶναι τῆς Εὐας; Ἀλλὰ ερέψε τῶρα τὸν λογισμὸν, ὡς Ἀμαρτωλὲς, καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν σου: Πρόσεχε καλῶς, καὶ κρίνε „δικαίως: Ἐσὺ μιμῆσαι τὴν Εὐαν, καὶ γίνεσαι πλέον ὑπεύθυ- „νος, καὶ πλέον ἀνόητος παρὰ ὁ Φαραῶ. Ἐσὺ γνωρίζεις καὶ ὁ- „μολογεῖς τὸν Κύριον, καὶ ὅμως κατ' ἐκάστην ὥραν, παραβαί- „νεις τὰ ἐντάλματα τῷ Κυρίῳ, ἐν γνώσει ἁμαρτάνων, καὶ ἐκ ἐν ἀγνοίᾳ. Ἐπειτα καταδαρῶν καὶ κατακαυχᾶσαι εἰς μόνην τὴν

(α) Γεν. Γ. 3.

(β) Αὐτ. 6.

Πίειν σε. Α'χ! ἀνόητε, αὐτὴ ἡ Πίσις σε μᾶλλον σε κατακρίνει. Α'χ... καὶ ἃς ἔλειπε παντελῶς μία τοιαύτη Πίσις! καὶ ἦσεν ὀλιγώτερον πταίσης, ὀλιγώτερον ἔνοχος. Οὐαί σοι Χοραζίμ, κτ.

§. κς'.

Οἱ Δυνάσης τῶν ψυχῶν Φαραὼ, καταφορτίζει τὰς Πίσις μὲ τὰς βιωτικὰς ἐναχολήσεις καὶ τύρβας, διὰ νὰ μὴ ἔχεν καιρὸν ἀδείας νὰ συλλογίζωνται περὶ τῆς ἐξ Αἰγύπτου, τετέσι τῆς ἀμαρτίας, αὐτῶν ἀπολυτρώσεως.

Οἱ κοσμοκράτωρ ἄρχων τῷ αἰῶνος τέτε, καὶ τύραννος τῶν ψυχῶν Διάβολος, ἐπιβαρύνει τὰς κοσμικὰς μερίμνας καὶ φροντίδας εἰς τὰς φιλοκόσμους καὶ ματαιόφρονας, καὶ δὲν τὰς ἐπιτρέπει ποσῶς νὰ ἡσυχάσεν, μήπως ἐπισρέψαντες τὸν λογισμόν, καὶ τὴν ὀφειλομένην τῷ Θεῷ λατρείαν ἐνδυμηθεύοντες, λάβωσιν τὴν ὑπὲρ σωτηρίας τῶν ἰδίων ψυχῶν προσήκυσαν ἐπιμέλειαν. „Τῷ βλαπτικῷ καὶ φθαρτοποιῷ Δαίμονι, τέτο κατὰ „τῶν ἀνθρώπων σπαράσσεται, τὸ μὴ εἰς τὸν ἔρανόν βλέπειν „τὸ ὑποχείριον, ἀλλὰ τὸ εἰς γῆν κύπτειν, καὶ ἐν αὐτῷ τὸν „πηλὸν πλινθεύειν. Οὔ, τι γὰρ ἂν ἦ τῆς ὑλικῆς ἀπολύσεως, „ἐκ γῆς ἐς πάντως, ἢ ὕδατος, παντίτε δῆλον ἦν τε τι τῶν „περὶ γαστέρα καὶ ποῖνον σπαρταζομένων, ἦν τε καὶ ὅσα περὶ τὸν „πλῆτον ὁράται: κτ.” Οὕτως ὁ Θεσπέσιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ἐξεικονίζει τὸν νοητὸν Φαραὼ τῶν ψυχῶν, πρὸς τὸν Αἰγύπτιον ἄριστα παραβάλλον, τὸν τὰς Ἰσραηλίτας τότε καταδυναστεύοντα. Ἡ παράθεσις εἶναι προσφυσάτη καὶ ἀκριβεστάτη.

Ἐπικαθίσῃ καὶ ὁ διώκτης τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ὡς ὁ τῶν Ἑβραίων ἐκεῖνος, βαρεῖς τινὰς ἐπιστάτας καὶ ἐργοδιώκτας· ἢ τὰς ἐμπαθεῖς καὶ ἐνηδόνες σαρκικὰς ὀρέξεις τε καὶ ἐπιθυμίας, ἢ τὰς μετεώρους λογισμὸς, καὶ τὰς αἰθαλώδεις καπνὸς τῆς ὑψηλοφροσύνης καὶ δοξοκοπίας, ἢ τὴν ἀπλησιν καὶ ἄσβεστον δίψαν τῆς ἀκορέσεως πλεονεξίας τε καὶ φιλοχρηματίας. Καὶ κοπιάζομεν οἱ ταλαίπωροι, καὶ ἡμεῖς ὡς οἱ Ἰσραηλῖται ἐκεῖνοι, καὶ βιαζόμεθα ἀκαταπαύτως, καὶ συνάγομεν, Τί; Ἀχυρὰ καὶ σωρεύομεν, Τί; Πηλὸν καὶ κατασκευάζομεν, Τί; Πλινθίας. Καὶ πᾶς βλέπομεν εἰς ἅπασαν ἡμῶν ἐργασίαν καὶ πρᾶξιν· Κάτω εἰς τὴν γῆν, εἰς τὸν χῆν, εἰς τὴν λάσπην. Καὶ δὲν εὐρίσκομεν, εἰς τὸ παρὰ μικρὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν μέρος, εὐκαιρίαν καὶ ἄνεσιν, διὰ νὰ σχολάσωμεν, νὰ ἀνασηκώσωμεν τὴν κεφαλὴν, νὰ διεγερθῶμεν, διὰ νὰ θύσωμεν καὶ ἡμεῖς Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν θυσίαν Θεοπρεπῆς αἰνέσεως, καὶ προσφορὰν Θεοφιλῆς ἐργασίας. Καὶ περὶ ἡμᾶς ναί, καὶ περὶ ἡμᾶς ὡσαύτως δολιευόμενος, μεθουδένεται ὁ τύραννος ἡμῶν Διάβολος, καθὼς ἐμεθουδένετο κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν τότε ὁ τῆς Αἰγύπτου δυνάστης: „Βαρυénéω (λέγει) βαρυénéω τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων τέτων· καὶ μεριμνάτωσαν ταῦτα, καὶ μὴ μεριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς. (α)“ Ταῦτα, ταῦτα: Ναί, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα: Ἀχυρὰ, πηλὸν, πλινθίαν. Τὰ κάτω, τὰ γῆνα, τὰ χαμαὶ κείμενα, τὰ ῥυπαρὰ καὶ εὐτελεῖ, καὶ ἀχρεῖα. Καὶ ὅχι τὰ ὑπὲρ ταῦτα: τὰ ὑψηλὰ, καὶ ὑπερκόσμια, καὶ τίμια νομιζόμενα, καὶ ψυχωφελῆ, καὶ σωτήρια. Ἐκεῖνα ἅς τὰ παραβλέπεν, καὶ ἅς τὰ ἀμελήσεν, ὡς περιττὰ καὶ κενὰ καὶ μάταια. „Μὴ μεριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς.“ Ἡ περὶ τῆς ψυχῆς σπερδὴ, ἡ ἐπιμέλεια περὶ τὴν τῷ Θεῷ εἰλικρινῇ λατρείαν καὶ ἁμωμον· ἡ ἀνάβασις τῷ νοῦς εἰς τὰ ἐν ἔρανοις,

(α) Ἐξοδ. Ε. 9.

ὁ τῆς καρδίας πόθος περὶ τὰ τῷ πνεύματος, ἡ μελέτη τῶν
 θείων κριμάτων, ἡ ἐξητασμένη ἔρευνα τῶν Ἱερῶν Νόμων,
 ἡ συχνὴ ἀνάγνωσις καὶ μελέτη τῶν Θείων Γραφῶν, ἡ προ-
 σκετικὴ ἀκρόασις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διδασγμάτων· οἱ ὕμνοι,
 αἱ ψαλμοὶ, ἡ ἐκτενὴς προσευχή τε καὶ δέησις, ἡ μετὰ
 συντριβῆς ἐν κατανύξει καρδίας ἐξομολόγησις, ἡ θερμὴ καὶ
 εὐγνώμων εὐχαριστία, ἐφ' οἷς ἀγαθοῖς διηνεκῶς ἀπολαύμεν.
 Ταῦτα πάντα εἶναι ῥαθυμῶν καὶ ἀννηρῶν ἀνθρώπων προφα-
 σίσματα καὶ ἐπιτηδεύματα, νωθρῶν τε καὶ ἀεργῶν ψυχῶν ἀ-
 πραγμοσύνη καὶ ῥασιμότης. Ὑμεῖς σχολάζετε, καὶ διὰ
 τῆτο τὰ τοιαῦτα ἐπινόεῖτε. Σχολασαὶ ἐσέ. (α) Αὐτὰ
 πάντα εἶναι παντελῶς ἀκερδῆ, καὶ ἄκαρπα, καὶ φρεῖδα, καὶ
 ματαιόχολα παραμεριμνήματα: „Μὴ μεριμνᾶτε ἐν λό-
 „γοῖς κενοῖς.”

Βλέπω λοιπὸν τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῆς ταλαιπωρί-
 ας ἡμῶν, πολλὰ ὁμοίαν μὲ τὴν τότε τῶν Ἑβραίων, ὑπὸ τὴν
 βαρυτάτην καὶ μοχθηροτάτην ἐκείνην δουλείαν τῷ Φαραῷ. Ἀλ-
 λά τίς ὁμοίαν; τὴν κατάστασιν τὴν ἡμετέραν ἐγὼ τὴν βλέ-
 πω πολὺ ἔτι ἀθλιωτέραν. Τὰ ἔργα, εἰς τὰ ὅποια τότε οἱ
 Ἰσραηλῖται ὑπὸ τῷ Φαραῷ κατεδυνασεύοντο, ἐπροξένεν κό-
 πον σωματικόν, καὶ ταλαιπωρίαν ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς παρέσης
 πρόσκαιρον. Τὰ ἔργα εἰς τὰ ὅποια ὑπὸ τῷ ψυχικῷ ἡμῶν τέ-
 τε Δυνάσει καθυποβαλλόμεθα, προξενῶν κόπον πρὸς τῷ σω-
 ματικῷ καὶ ψυχικόν, καὶ παραίτια εἰς ἡμᾶς γίνονται, ὅχι
 μόνον εἰς τὴν παρῆσαν ζωὴν διαφορῶν ἰσχυρῶν καὶ θλίψεων,
 ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν τελευταίον τῆς ἐσχάτης κατακρί-
 σεως, καὶ ποινῆς, καὶ κολάσεως τῆς ἀτελευτήτης.

Εἶτα πρὸς τέτοις καὶ ἄλλο ἡμῖν συμβαίνει, εἰς προσθή-
 κην καὶ τῆτο πολλῆς ἀθλιότητος. Ὅτι τὴν ταλαιπωρίαν αὐ-

τῶν καὶ κάκωσιν, ἣν τότε ἔπαρχον οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ ἐ-
 κείνοι τὴν ἡθάνοντο, καὶ ἀπεκλαίοντο, καὶ κατεβών, σφαδά-
 ζοντες ἐπ' αὐτῇ καὶ ἀδημονῶντες, καὶ Θεὸν καὶ ἀνθρώπους ἐπι-
 καλόμενοι· ἀλλ' ἡ ἀδλιότης, εἰς ἣν ἡμεῖς εὕρισκόμεθα, εἶ-
 ναι ἐνωμένη μὲ μίαν ἄκραν ἀναιδεσίαν, καὶ ἀναλγησίαν, καὶ
 ἀδιαφορότητα. Ἡμεῖς μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ δυσφορῶμεν, καὶ νὰ
 ἀποκλαιώμεθα, καὶ νὰ ἀδημονῶμεν εἰς τὴν βαρυτάτην κακῆ-
 χίαν ἣν δοκιμάζομεν, ἡμεῖς καὶ χαίρωμεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον,
 καὶ εὐθυμῶμεν ἱλαροὶ καὶ φαιδροὶ διάγοντες, καὶ ἀναπαυόμεθα,
 καὶ ἀσμενίζόμεθα, καὶ ἀγαπῶμεν τὰς βαρεῖς τέτρες ἐπιστάτας
 καὶ ἐργοδιώκτας ἡμῶν, καὶ φέρομεν τὰς ἐξ αὐτῶν ἀλῶσεις καὶ
 χειροπέδας, ὡς περιποιήσεις τινὰς καὶ περικοσμήματα· καὶ
 ἀσπαζόμεθα καὶ καταφιλοῦμεν τὰ ἄχυρά μας, καὶ τὸν πηλὸν
 μας, καὶ τὰς πλινθίας μας. Καὶ τὸ ἔτι χειρόν, ἐὰν καὶ τις
 εὐρεθῇ, ὡς ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Αἰλὼν, ὅστις ὑπὸ Θεοῦ φωτι-
 ζόμενος καὶ ἀποσελλόμενος ἐπιχειρίζεται νὰ μᾶς ἀπελευθερώ-
 σῃ τρόπον τινὰ ἀπὸ τὴν ψυχόλεθρον ταύτην δουλείαν ἐν ἣ
 τυραννέμεθα, ἡμεῖς τὸν τοιοῦτον, ἢ τὸν μυκτηρίζομεν καὶ τὸν
 καταγελῶμεν, ἢ τὸν ἀποσρεφόμεθα καὶ τὸν φεύγομεν. Ὡ
 κατὰ-σας ἀδλιωτέρα πάσης ἀδλιότητος!

§. κζ.

Διαφορὰ τῶν Θείων τερασίων, ἀπὸ τῶν ἀ-
 πατηλῶν γοητειῶν, καὶ μαγγανευ-
 μάτων.

Θαυμάζουσι τινές: Διατὶ ὅταν ἔμπροσθεν τοῦ Φαραὼ ἔρ-
 ριφεν ὁ Αἰλὼν κατὰ γῆς τὴν αὐτὴν ῥάβδον, καὶ μετετράπη
 εἰς δράκοντα, ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ ἐκτελέσῃ καὶ οἱ σοφι-
 σαὶ καὶ Φαρμακοὶ τῆς Αἰγύπτου μὲ τὰς αὐτῶν μαγγανείας,

Θαῦμα παρόμοιον· (α) καὶ ὅχι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα νὰ
 ἐκτελέσεν Τερατουργήματά τινα ὑπερον; Θέλει παύσεν ὅμως
 ἀπὸ τὸ νὰ θαυμάζεν, ἂν συλλογισθῶσιν ὅτι τὰς τερατοποιίας
 τῶν Μάγων ἐκείνας ὁ Θεὸς παρεχώρησεν ὡς ἐπωφελεῖς καὶ
 χρησίμες, διὰ τὰ ἀπελεγχθῆ διὰ τῆς ἐπισήμης διαφορᾶς ἢ
 ποικίλης ἀπάτης καὶ μαγγανείας, δι' ἧς οἱ Μάγοι ἐπλανῶσαν
 τὰς Αἰγυπτίους· ἐπειδὴ τοιοτρόπως ἐγνώριζον καὶ οἱ ἐξηπα-
 τημένοι Αἰγύπτιοι, καὶ ὁ Φαραὼ πρὸ τῶν ἄλλων, πόση εἶναι
 ἡ διαφορὰ τῶν ἀπατηλῶν ἀνθρώπων τε καὶ δαιμονικῶν γοη-
 τευμάτων, πρὸς τὰ ἀληθινὰ σημεῖα καὶ τέρατα τῆς παντε-
 ργικῆς τῆς Ὑψίστης δυνάμεως. „Τέτε χάριν (λέγει ὁ Θεοδῶ-
 „ριτος) ἐνδέδωκε τοῖς Φαρμακοῖς ἕνα δρᾶσαι, ἵνα δευχθῇ
 „τὸ διάφορον.” Ἐπρεπε δὲ νὰ τὸ γνωρίσεν ἀναμφιβόλως,
 ὅτι πρῶτον ὁμολογεμένως ἐφάνη ἡ τῆς Ἀαρὼν ῥάβδος ὑπε-
 ριχύσασα, καὶ τὰς τῶν Αἰγυπτίων καταπιῖσα. Μετὰ Πλα-
 τωνικῆς εὐφραδείας τε καὶ κομψότητος, Φίλων ὁ Ἰεδαῖος
 διαζωγραφεῖ τὸ γενόμενον: „Εἰς πολλὰ τὰ περιόντος δια-
 „νασὰς πρὸς ὕψος, ὁ ἐκ τῆς ῥάβδος Μωσέως γενόμενος δρᾶ-
 „κων, τὰ μὲν σέρνα εὐρύνει, τὸ δὲ σῶμα διανοίξας, ὅλην
 „πνεύματος ῥύμην δαιοτάτη, καθάπερ βόλος ἰχθύων, πάν-
 „τας ἐν κύκλῳ σαγηνεύσας ἐπισπᾶται, καὶ καταπιὼν, εἰς
 „τὴν ἀρχαίαν φύσιν τὴν βακτηρίαν μετέβαλε.” Ποία με-
 γαλύτερη κατασχύνῃ καὶ ἀνατροπὴ τῆς ἀπάτης, ἀπὸ τὸ νὰ
 ἀφανισθῶσιν ἐκ μέσης αἱ προκείμεναι ῥάβδοι τῶν Μάγων, γε-
 νόμεναι τῆς Ἀαρωνίτιδος ῥάβδος κατάβρωμα; Ποῖον τῆς ἀλη-
 θείας περιφανέστερον τρόπαιον, ἀπὸ τὸ νὰ ἐπανακάμψεν ἀπὸ
 τῶν Βασιλικῶν Παλατίων ὁ Ἰαννῆς καὶ ὁ Ἰαμβρῆς, καὶ ἡ
 λοιπὴ συμμορία τῶν ἀπατεώων παντελῶς ἄραβδοι καὶ κατη-
 χυμένοι; Τὰ τερατεύματα τὰ ψεύδους εἶναι ψιλὰ φάσματα

εἶναι ψευδοῦπόστατα, καὶ ἀναλύονται τελευταῖον εἰς τὸ μηδέν. Τὰ θαύματα τῆς ἀληθείας, εἶναι ἐνεργήματα πραγματιώδη, καὶ γίνονται βέβαια διὰ τινὰ χρείαν καὶ χρῆσιν εἰς ἣν ὑπὸ τῆς Δημιουργῆς διορίζονται. Ἐπειτα τὰ θαύματα τὰ ἀληθινὰ τὰ ἐκτελέμενα Θεῷ δυνάμει, δὲν γίνονται ποτὲ πρὸς ζημίαν, ὅδε κατὰ μόνην ἀπλῶς ἐπιδείξιν εἰς κενὸν καὶ ἀσκοπως, ἀλλὰ πρὸς τι ὄφελος. Καὶ ἡ ῥάβδος ἐκείνη ἡ τροπαιοφόρος ἔμελλεν εἰς τὸ ἐξῆς, ὅχι μόνον νὰ πατάσῃ τὸ ὕδωρ τῆς ποταμῆς καὶ νὰ τὸ μεταβάλλῃ εἰς αἷμα· νὰ βάπτεται ἐπὶ τὰ ὕδατα, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἔλη, καὶ νὰ ἐπικαλύπτῃ ἔτω τὴν γῆν μὲ τὰς ἀπειροπληθεῖς ἀπανταχῆς ἀναπηδῶντας Βατράχους κτ. πρὸς σωφρονισμὸν καὶ συνέτισιν τῶν ἀλαζόνων· ἀλλ' ἔμελλε καὶ νὰ θεραπεύῃ τὰς πληγὰς αὐτὰς ἀφ' ἧς τὰς ἐπέφερε, καὶ προξενῶσα τὴν κάκωσιν εἰς θεραπείαν τῆς κακοτροπίας, ἔμελλε νὰ ἀνακαλῇ μετὰ τὸ κακὸν καὶ τὴν ἴασιν, εὐθὺς ὡς οἱ κακωθέντες ἐδίδον ὑπόχρεσιν μεταμελείας καὶ διορθώσεως. Οἱ ἑπαῖδοι τῶν Αἰγυπτίων, ἀπετέλεον τινὰ καὶ αὐτοὶ μέχρι τινός, διὰ τῶν ἰδίων φαρμακείων ὡς παρόμοια: Ἀλλ' ἀπετέλεν τι ἀπαρχόμενοι, χωρὶς νὰ ἰσχύσεν πρὸς τὸν σκοπὸν ὃδὲν νὰ τελεσφορήσεν. Ἐμετάβαλον καὶ αὐτοὶ τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα, ἀνεκάλεσαν καὶ αὐτοὶ τὰς Βατράχους: „Ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ „ἑπαῖδοι τῶν Αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις „αὐτῶν. (α)“ Πλὴν ἄχρι τῆς, καὶ ἔχι περαιτέρω, ἐδόξη εἰς αὐτὰς ἡ δύναμις νὰ ἐκτελέσεν τὸ εἰς ζημίαν καὶ κάκωσιν τῆς Αἰγύπτου τερατεργηδὲν, ἀλλ' ὅχι τὸ εἰς ὠφέλειαν καὶ ἀπαλλαγὴν τῆς κακώσεως, ὡς ἄριστα Σημειοί, ὃ „Θεοδωρίτος: Μετέβαλον κἀκείνοι εἰς αἷμα τὸ ὕδωρ, „ἀλλ' εἰς τὴν προτέραν ἐπαναγαγεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ ἰσχύαν φύ-

(α) Ἐξοδ. Ζ. 22.

„σὶν· καὶ τὰς Βατράχους ἐξήγαγον, ἑμὴν καὶ ἀπαλλάξαι αὐ-
 „τῶν τὰς τῶν Αἰγυπτίων ἐδυνήθησαν οἰκίας, καὶ εἰς μὲν
 „τὸ παιδεύειν τὰς Αἰγυπτίους καὶ τοὺς Φαρμακοὺς ἐνεργεῖν
 „ἐνεδίδου, εἰς δὲ τὸ παύειν τὴν τιμωρίαν ἐκέτι.” Αἰ.Μ.
 ἡ τῇ Μωσέως ῥάβδῳ, ἀφ’ ἧς ἐγένινεν ὄφιν ἀποκατεσάδην πάλιν
 εἰς ῥάβδον· ἀφ’ ἧς μετεποίησε τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα, μετέ-
 βαλε πάλιν τὸ αἷμα εἰς ὕδωρ· ἀφ’ ἧς ἐξήγαγε τὸ πλῆθος
 τῶν Βατράχων, ἐξηφάνισε καὶ τὰς Βατράχους. Αἰ.Μ. οἱ Φαρ-
 μακοὶ ὑπηρετοῦν μόνον γινόμενοι μιᾶς κακοποιῆς δυνάμεως, καὶ
 σοφοὶ μόνον φανέντες εἰς τὸ κακοποιῆσαι, ἔχοντες δὲ εἰς τὸ ἀ-
 γαστοποιῆσαι, ἀφ’ ἧς τὸ κακὸν ἐτέλεον, δὲν ἴχουν νὰ τὸ διορ-
 θώσων· ἀφ’ ἧς ἐπροξενῶσαν τὴν πληγὴν δὲν εἶχον δύναμιν νὰ
 τὴν θεραπεύσων· ἐπεὶ δὲ ἂν τοιαύτην δύναμιν εἶχον, ἤθελε
 προσρέχη βέβαια ὁ Φαραὼ εἰς αὐτὰς, καὶ ἔχοντες εἰς τὸν Μωϋσῆν
 καὶ τὸν Αἰσὼν μὲ τοσαύτας δεήσεις, ὥς διὰ τέτων καὶ μόνων
 ἐλπίζων τὴν θεραπείαν τῆς μάστιγος. „Καὶ ἐκάλεσε
 „Φαραὼ Μωϋσῆν καὶ Αἰσὼν, καὶ εἶπεν· Εὗξα-
 „σθε περὶ ἐμοῦ πρὸς Κύριον, καὶ περιελέτω
 „τὰς Βατράχους ἀπ’ ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ἐμοῦ Λαῶ·
 „καὶ ἐξαποσελῶ αὐτὰς, καὶ εὐσέβει τῷ Κυ-
 „ρίῳ. (α)” Παρὰ ταῦτα οἱ ἑπαῖδοι, οἱ περὶ τὰς ῥάβδους,
 καὶ τὰ αἵματα, καὶ τὰς Βατράχους, „Ποιήσαντες καὶ αὐτοὶ ὡ-
 „σαύτως.” Ὅταν ὁ Αἰσὼν ἐπάταξε τῇ ῥάβδῳ τὸ χῶμα
 τὸ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκ τέτε ἐξήχθησαν καὶ ἐπλήρωσαν τὰ
 πάντα οἱ Σκνίπες, ἐδοκίμασαν καὶ αὐτοὶ πάλιν ὁμοίως μὲ τὰς
 αὐτὰς Φαρμακείας καὶ τὸ τεράσιον τέτο νὰ ἐκτελέσων, Εὗξα-
 „γαγεῖν δηλονότι τὸν Σκνίφα, καὶ ἐκ ἡδύνατο.
 Καὶ εἶναι σημειῶδες (ὥς ὁ ἀνωτ. ῥηθεὶς Θεοδωρίτος ἐ-
 πρόωπεν ἐν ταῦτα) „Ὅτι, οἱ τὸ μείζον ζῶον ἐξαγαγόντες,

„τὸν Βάτραχον, τὸ σμικρότατον ἐξαγαγεῖν ἐκ ἰχθυον·” Οἱ δὲν ἠναγκάσθησαν νὰ ὁμολογήσῃ τὴν αὐτῶν γοητείαν, καὶ νὰ εἰπὺν εἰς τὸν Φαραῶ, ὅτι ἔργον ἦτον ἐκεῖνο τῆς ὑπερτάτης τῆς Θεῆς δυνάμεως: „Εἶπαν ἔν οἱ ἐπαοιδοὶ τῷ Φαραῶ, „δάκτυλος Θεῆς ἐστὶ τῷτο· (α)” μαρτυρήσαντες αὐτοὶ ἐξ ἰδίας σώματος, ὅτι τὰ αὐτῶν ἄρα τερατεύματα, δὲν ἦσαν δάκτυλος Θεῆς. Καὶ ἰδὲ λοιπὸν φανερὸς ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ Θεὸς συνεχώρησε νὰ ἐκτελέσῃ οἱ Φαρμακοὶ τῆς Αἰγύπτου τινὰ τεράσια, ὅσα ἐτέλεσαν. Ἀν' ὁ Θεὸς δὲν ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὰς ἐκεῖνας τὰς μαγικὰς ἐπιδειξείας, ἐφαίνετο ποτὲ ἔτιω λαμπρῶς ἡ διαφορὰ τῆς ἀδυνάτου καὶ ἀπατηλῆς μαγυγανείας τῶν ὑψηρετῶν τῆς πνεύματος τῆς πλάνης, πρὸς τὴν ἰσχυρὰν δύναμιν τῆς ὑπερφυῆς θαυματουργίας τῶν τῆ ἀληθινῆς Θεῆς θεραπεόντων, τῶν εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Αἰγύπτου ἀπεσαλμένων ὑπὲρ τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκλυτρώσεως;

§. κή.

Διατὶ ἐγράφη, ὅτι ἡ τῆς Α'αρὼν ῥάβδος κατέπιε τὰς τῶν Αἰγυπτίων Μάγων ῥάβδους, καὶ δὲν ἐγράφη, ὅτι ὁ ὄφεις τὲς ὄφεις;

„Καὶ κατέπιεν ἡ ῥάβδος Α'αρὼν τὰς ἐκεῖνων ῥάβδους: (β)” Οἱ Ῥαββὶ τῶν Εβραίων, μυθολογῶντες τὰ τῆς Μαυσέως πλάττῃσι καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὴν αὐτῶν συνήθειαν καὶ τὸ μυθῆριον τῷτο: Ὡς εἶδον οἱ Μάγοι τῆς Φαραῶ (λέγουσιν:) ὅτι ὁ τῆς Α'αρὼν ὄφεις, ἔφαγε τὲς ὄφεις αὐτῶν, ὁ Βαλαάμ, ὅς τις ἐκεῖ παρὼν ἦν τῶν Αἰγυπτίων Μάγων ὁ ἐξάρχος: Τὶ θαυμαστὸν (εἶπεν) ἂν ὁ δράκων ἔφαγε τὲς

(α) Εξοδ. Η. 17. 18. 19.

(β) Εξοδ. Ζ. 12.

δράκοντας; τὸτο εἶναι πρόχειρον, καὶ τρόπον τινὰ κοινόν, τὸ νὰ κατεσθίῃ τὸ ζῶον τὰ ζῶα. Θαῦμα ἦτον, ἂν ἐκατάτρωγεν ἡ ῥάβδος τὰς ῥάβδους· (ἡμπορεῖσαν οἱ Ράββι εἰὰν ἤθελον ἐτι νὰ φλυαρήσεν, καὶ ἂν ἡ ῥάβδος τὲς ὄφεις,) Καὶ ἐπροσκάλεσε λοιπὸν αὐτὸς ὁ Αἰγύπτιος Βαλαάμ τὸν Μωσέα, νὰ ἐκτελέσῃ (ἂν ἦτον ἱκανὸς) τὸτο τὸ θαῦμα: τῷτέσι νὰ κάμῃ ὅτι τὸ ξύλον νὰ καταφάγῃ καὶ νὰ καταπῇ τὰ ξύλα· ὑπήκουσε (λέγουσιν) ὁ Μωϋσῆς. Ἐρρίψαν κατὰ γῆς τὰς αὐτῶν ῥάβδους, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ Μάγοι τὸ δεύτερον, χωρὶς νὰ τὰς μεταμορφώσεν εἰς ὄφεις· καὶ ἔτως ἡ ῥάβδος ὁμοίως κατέφαγε τὰς ῥάβδους· τὸ ξύλον τὰ ξύλα. Διὰ τὸτο ἡ Γραφὴ λέγει: ὅτι κατέπιεν ἡ ῥάβδος ἡ τῷ Ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους. Φλυαρίαι Ράββινικαί. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ὁ ὄφις κατέφαγε τὲς ὄφεις. Ἀλλὰ διατὶ λοιπὸν γέγραπται, ὅτι ἡ ῥάβδος τὰς ῥάβδους; καὶ ὅχι, ὅτι ὁ ὄφις τὲς ὄφεις; Διότι ὀνομάζει τὰ πράγματα ἡ Γραφὴ ἐκ τῷ προϋποκειμένῳ τῷτέσι: Τὰ ὀνομάζει μὲ ἐκείνας τὰς ὀνομασίας, τὰς ὁποίας εἶχεν ἡ κατὰ φύσιν αὐτῶν ὕσσια, ἐξ ἧς ἐπὶ τὸ ἕτερον εἶδος θαυμασίως μετεμορφώθησαν.

Τινὲς τῶν Νεωτέρων Ἱεροκηρύκων, ἔλαβον ἐκ τῆς ὑποθέσεως ταύτης τὴν ἀφορμὴν μιᾶς ἀληθῆς ἅμα καὶ ἡθικῆς παραινέσεως. Τὰ πράγματα (λέγουσι) δὲν εἶναι τόσον, ἐκείνῳ ὅπῃ εἶναι, ὅσον ἐκείνῳ ὅπῃ ἦσαν, καὶ ὅπῃ μέλλουσι νὰ εἶναι. Μόνος ὁ Θεὸς εἶναι κυρίως καὶ κατ' αὐτὸ, ἐκείνῳ ὅπῃ εἶναι. Ἐγὼ εἰμὶ ὁ Ω'Ν. (α) Διότι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι κατὰ τὸ αὐτὸ, ἐκείνῳ ὅπῃ ἦτον αἶνι, καὶ ὅπῃ αἶνι μέλλει νὰ εἶναι· ὁ Ω'Ν, καὶ ὁ Η'Ν, καὶ ὁ Ε'ΡΧΟΜΕΝΟΣ· καὶ ἐξ καὶ „σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὲς αἰῶνας.” Ἀτρεπτος, ἀμετάβλητος, ἀναλλοίωτος, Ἀεὶ ὁ αὐτός. Διὰ τὸτο

(κ) Ὁρα §. ις'.

μόνος ὁ Θεὸς εἶναι καὶ ὀνομάζεται κυρίως καὶ πανάληθως ὁ Ω'Ν. Τὰ κτίσματα πάντα, ὡς μεταβλητὰ καὶ τρεπτὰ καὶ ἀλλοιωτὰ, ὡς ἐν ῥοῇ δηνεκεῖ καὶ ἀπορῥοῇ ἀκατάστατα φύσει, ἄλλοτε ἄλλα καὶ ἄλλοια. Ἀλλοτι ἦσαν, ἢ ὑδὲ ἦσαν· ἄλλοτι εἶναι, ἢ ὑδὲ ἐσῶτα εἶναι. Ἀλλοτι ἔσονται, ἢ ὑδὲ ὅλως ἔσονται: Καὶ διὰ τῆτο δὲν εἶναι κυρίως καὶ κατ' αὐτὸ, ἐκεῖνο ὅπῃ κατὰ τὸ ἐνεσὸς εἶναι. Καὶ δυνάταί τις λοιπὸν περὶ αὐτῶν νὰ εἰπῇ, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ πρότερον ὅπως ἦσαν, ἢ καὶ ὕστερον ἄλλως μέλλουσι νὰ εἶναι. Οἱ τὲ Ἀ'αρὼν ὄφεις, (εἰς τὴν προκειμένην ἡμῖν ὑπόθεσιν:) ὅς τις κατέπτε τὰς ὄφεις τῶν Μάγων, πρὶν γένῃ ὄφεις, τί ἦτον; ἦτον ῥάβδος. Ἀ'φ' ἧ ἀπὸ ῥάβδου ἐγένετο ὄφεις, τί ἐμελλεν ἐφεξῆς πάλιν νὰ εἶναι; Πάλιν ῥάβδος. Ἀ'ρα καὶ τότε, ἐν ᾧ κατέπτε τὰς ὄφεις, ὁ ὄφεις ἦτον ῥάβδος, ἢ ἐδύνατο νὰ ὀνομασθῇ ῥάβδος· κατ'ὅτι καὶ ἦτον πρότερον ῥάβδος, καὶ ἐμελλε νὰ εἶναι καὶ ὕστερον ῥάβδος. Ἰδὲ (ἐπιφέρει οἱ ῥηθέντες Ἱεροκλήρυκες.) ὁ λόγος κατ' ὃν ἡ Ἱερὰ Γραφή, δὲν λέγει ὅτι ὁ ὄφεις τὰς ὄφεις, ἀλλ' ὅτι ἡ ῥάβδος κατέπτε τὰς ῥάβδους. „Καὶ κα-
;τέπιεν ἡ ῥάβδος ἡ Ἀ'αρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους.

Ἀπὸ τῆς τοιαύτης διεξηγήσεως (εἰς τὰς Διδαχὰς αὐτῶν, ὡς ἐπ' Ἐκκλησίας ἐκφωνῶσιν· ὅταν τύχη, περὶ τῆς θανάτου) μεταβαίνουσιν οἱ Ἡ'δολόγοι ἔτοι καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ὑπόθεσιν: καὶ ὑπομιμνήσκουσιν ἡμᾶς, ἐν ᾧ ζῶμεν, τί ἡμεῖς; Παρασαίνοντες τὴν ἀρχὴν ἡμῶν, καὶ τὸ τέλος ἡμῶν. Ἀν-δρωπε Ἀνδρωπε: Συλλογίσου, τί εἶσαι: Εἶσαι γῆ· Πῶς; ἐπειδὴ ἦσεν γῆ, καὶ μέλλεις πάλιν νὰ εἶσαι γῆ. Τὸ συμ-πέρασμα βέβαιον καὶ ἀναντίρρητον προτεθῇ: Γῆ εἶ· διότι ἐκ γῆς ἐλήφθης, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.

5. κθ'.

Ο κατοικῶν ἐν βοήθειά τῇ ΥΨΙΣ, ἐν σκέπῃ
τῇ Θεῷ τῇ Οὐρανῷ αὐλιοθήσεται.

Ὅσως ἀγαπᾷ καὶ περιποιεῖται ὁ Θεὸς, τὰς διασώζει ἀπα-
δεῖς καὶ ἀνάμεσα εἰς τὰ κακὰ εὐρεθέντας, καὶ ἐν μέσῳ τῶν με-
γαλητέρων καὶ πλησιεσέρων κινδύνων ἀπαραβλάπτως καὶ ἀλωβή-
τως. Ἡ Κυνόμυια γεμίζει ὅλας τὰς κατοικίας, καὶ ἐπιπολάζει
εἰς ἅπασαν τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, ὅμως εἰς τὰς Ἑβραίας ἀ-
φίνει ἐλευθέραν τὴν γῆν Γεσέμ, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν πλη-
σιάζει. (α) Ἡ Φλογώδης χάλαζα πατάσσει καὶ κατακαίει,
καὶ ἀνθρώπους, καὶ κτήνη, καὶ πᾶσαν φυτείαν καὶ βλάστην, καὶ πᾶ-
σαν βοτάνην καὶ χλόην τῶν Αἰγυπτιακῶν Ἀγρῶν. Ἀλλ' ἡ
γῆ Γεσέμ ἡ ῥηθεῖσα διατηρεῖται εἰς ὅλοτελή γαλήνην τε καὶ
εὐδίαν, ἀσπληλαγμένη ἀπὸ τὰς Φλογερὰς ὑετῶν, καὶ ἀπὸ τὰς
σφοδρὰς προσβολὰς τῆς χαλάρης. (β) Ὁ Ψόφος, ἐξολοθρεύει
τὰ τῶν Αἰγυπτίων κτήνη, τὰς ἵππους, τὰ ὑποζύγια, τὰς κα-
μήλους, τὰς βόας, τὰ πρόβατα· καὶ εἰς τὰ ποιμνία καὶ εἰς τὰς
ἀγέλας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἡ κτηνολεστρία αὕτη δὲν ἐγγίζει.
(γ) Ἐλκὴ ὀδυνηρὰ, καὶ ἀλγεινὰ φλυκτῖδες ἀναζέουσιν εἰς τὰς
σάρκας τῇ Αἰγυπτιακῇ ὅλῃ Ἑθνεῖ, καὶ εἰς ἀνθρώπους, καὶ εἰς
αὐτὰ τὰ τετράποδα· οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, καὶ αὐτοὶ, καὶ τὰ αὐ-
τῶν ζῶα, μένουσιν ὑγιεῖς καὶ ἀπλήγωτοι. (δ) Ἡ Ἀκρίδα κα-
τακαλύπτει ἅπαντα τῇ Βασιλείᾳ τὰ ὄρια, καὶ κατεσθίει πᾶσαν
βοτάνην καὶ πόαν, καὶ δένδρα καὶ φυτὰ πάντα, καὶ εἰσέρχεται καὶ
ἐντὸς τῶν πλέον ἐνδοτάτῳ καὶ αὐτότῳ τῶν οἰκημάτων. Ἀλλ'

(α) Ἐξοδ. Η. 21. — 24.

(β) Αὐτ. Θ. 23. — 26.

(γ) Αὐτ. Θ. 3. 4. 6. 7.

(δ) Αὐτ. 9. 10.

εἰς τὴν γῆν Γεσέμ, ἢ Ἀκρίς δὲν πλησιάζει. (α) Οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου ὅλης σύμπαντες εὐρίσκονται ἡμέρας ὀλοκλήρους τεθαμμένοι μέσα εἰς θαύτατον, κατάπικνον, τυφλὸν, καὶ ψηλαφτὸν σκότος· καὶ εἰς τὴν γῆν Γεσέμ γελαῖ χαρμόσυνος καὶ φαῖδρά ἡ ἡμέρα. (β) Τελευταῖον ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ νυκτὶ, ἀποθνήσκουσι πάντα τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων : „Α' πὸ πρωτοτόκου Φαραὼ τῷ καθεμένῳ ἐπὶ τῷ „Ἰρόνῳ, ἕως πρωτοτόκου τῆς Αἰχμαλωτίδος τῆς „ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους. (γ) Ἐν ἅσασι δὲ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, μακρὰν ἀπὸ τοῦ να συνέβη τὸ τοῖστον σύμπτωμα τῆς πρωτοτοκολεθρίας, δὲν ἡκέ- „θη να γρύξη ἔδὲ κύνων τῇ γλώσσει αὐτῇ, ἀπὸ „ἀνθρώπου ἕως κτήνους. (δ) Τοις τοτρόπως καὶ ἡ Φαμιλλία πρότερον ὀλοκλήρος ἢ τῷ Νῶε, διασώζεται ἀπὸ τῆ παγκοσμίου ὀλέθρου· καὶ ἡ Φαμιλλία τῷ Λῶτ, ἀπὸ τῆ ἐμπρησ- μῆ τῶν Σοδόμων, καὶ Δανιὴλ ὁ Προφῆτης ὕπερον ἀπὸ τῆ σό- ματος τῶν πεινασμένων Λεόντων, καὶ οἱ τρεῖς Παιδες ἐν Βα- βυλῶνι, δροσίζονται ἀνάμεσα εἰς τὰς ἑπταπλασιονύμους Φλόγας τῆς καιομένης καμίνου.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος κατοικεῖ εἰς τὴν βοήθειαν τῷ Ὑψίστῳ, αὐλίζεται ὑπὸ τὴν σκέπην τῷ Θεῷ τῷ Οὐρανῷ. Ὁ Κύριος, τῷ τοιάτῃ εἶναι ὁ βοηθός τε καὶ ἡ καταφυγή τε. Ὑπερπηδᾷ εὐκόλως ὁ τοῖστος τὰς παγίδας ἐκείνων ὅπως μηχανεύονται να τὸν παγιδεύσεν· δὲν δειλιά ἔδὲ ταράττεται ἕτος εἰς τὰς φοβερισμὺς ἐκείνων ὅπως τὸν ἀπειλῶσι. Δὲν ὑποπτεύεται, ἔ- τε φόβητρα τὰ νυκτερινὰ, ἔτε τὰ ἡμερινὰ τοξεύματα· ἔτε τὰς ἐν σκότει ἐπιβελάς καὶ ἐνέδρας, ἔτε τὰς ἐν φωτὶ με- σημβρινῷ πειραστικὰς ἐπιφορὰς, καὶ ἐφόδους. Περικεκυκλωμέ-

(α) Εξοδ. Ι. 13. 15.

(β) Αὐτ. 22. 23.

(γ) Εξοδ. ΙΒ. 29.

(δ) Αὐτ. ΙΑ. 7.

νος ἀπανταχόθεν ἀπὸ τῆς πλέον ἀγρῆς ἐχθρὸς, περιεσιχισμένος ἐκ παντὸς μέρους ἀπὸ τῆς πλέον ἀγχιβαταίης κρημνῆς, περιεσατωμένος ἀπὸ τῆς πλέον προφανεῖς κινδύνους, αὐτὸς διάγει ἐν ἀσφαλείᾳ. Ὡς ἂν ἐφοβῆντο αὐτῶν τὰ κακὰ, ὅχι αὐτὸς τὰ κακὰ, σέκεν τὰ κακὰ ἀπὸ μακρόθεν αὐτῷ, καὶ δὲν τολμῆν νὰ τὸν πλησιάσῃ. Αὐτὸς ἀπτοήτως τὰ ἀπαντὰ ἑπερχόμενα, γενναίως τε καὶ μεγαλοφύχως τὰ ἀποκρέει ἐπελθόντα, χωρὶς νὰ δυνηθῇ αὐτὰ ποσῶς νὰ τὸν παραβλάψῃ. Ἐπιβαίνει θάρραλώς ἑπάνω τῆς Ἀσπίδος καὶ τῆ Βασιλίσκου, καταπατεῖ εὐκαρδίως τὸν Λέοντα καὶ τὸν Δράκοντα, καὶ διασώζεται παντελῶς ἀπαθῆς, διότι τέτων ἀπάντων εἶναι ἀνώτερος· διότι ἔχει τὸν Ὑψιστον καταφυγὴν τε· διότι εἰς αὐτὸν ἐσήριξεν ἀπάσας τὰς ἐλπίδας τῆς Σωτηρίας τε. (α).

§. λ'.

Μετάνοια τῆς μετανοίας, καὶ ἐπιστροφή τῆς ἐπιστροφῆς, τὸ ἔχατον τῶν κακῶν.

Τὶ τὸ ὄφελος, τὸ νὰ μετανοῇ πρὸς ὥραν ὁ ἁμαρτωλὸς, ὅταν εὐκόλος εἶναι πάλιν, καὶ πρόχειρος, καὶ ἐντρεχὴς νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὰ πρῶτα κακὰ, καὶ μὲ τὸ ἔργον ἀποδείχνει ὅτι μετανοεῖ διότι ἐμετανόητε; Καὶ ὁ Φαραὼ ἐκεῖνος εἰς τὴν πληγὴν τῶν Βατράχων, ἔδειξεν ὅτι μετεβλήθη: „Εὐ-
 „ξασθε ὑπερ ἐμὲ πρὸς Κύριον, (εἶπεν εἰς τὸν Μωϋ-
 „σῆν καὶ τὸν Ἀαρών:) εὐξασθε.... καὶ περιελέτω
 „τῆς Βατράχους.... καὶ ἐξαποσελῶ (τὸν Λαὸν)
 „καὶ θύσεσι τῷ Κυρίῳ.” (β) Ἀλλ’ ὡς εἶδεν ἑαυτὸν
 „ἐλεύθερον ἀπὸ τὴν πληγὴν, πάλιν ἐβαρύνθη ἡ καρ-

(α) Ψαλμ. γ.

(β) Ἐξοδ. Η. 8.

„δία αὐτῆ, καὶ ἐπέσρεψεν εἰς τὴν πρώτην γνώμην. (α)“
 Τὸ αὐτὸ ἐποίησε καὶ εἰς τὴν πληγὴν τῆς Κυνομίας· πάλιν
 εἶπε, τὸ: „Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμῆ πρὸς Κύριον, καὶ
 „ἐγὼ ἀποσέλλω ὑμᾶς. (β)“ Ἀλλὰ πάλιν εὐθὺς,
 „ἀφ' ἧς Κυνόμια ἐξέλιπεν, αὐτὸς ἐβάρυνε τὴν καρ-
 „δίαν αὐτῆ, καὶ ἔκ ἧς ἐλέγησεν ἐξαποσεῖλαι τὸν
 „Λαόν. (γ)“ Τὸ αὐτὸ ἔπραξε, καὶ μάλιστα με περισσοτέ-
 ραν κατάνυξιν ψυχῆς, καὶ μετὰ θερμότερας ἐξομολογήσεως,
 καὶ εἰς τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης. Ἐκείναι αἱ φοβεραὶ Φω-
 ναὶ, κατεβρόντησαν αὐτῆ τὸν νῦν, κατέσεισαν τὸν ἐγκέφα-
 λον· ἐκείνη ἡ φλογερὰ χάλαζα κατεπλήγωσεν αὐτῆ καὶ
 κατενέπρησε τὴν καρδίαν, ὥστε προσκαλέσας τότε τὸν Μωϋ-
 σῆν καὶ τὸν Ἀαρὼν, „Ἡμάρτηκα (ἐβόησεν) ἡμάρτηκα
 „τὸ νῦν: ὁ Κύριος δίκαιος· ἐγὼ δὲ καὶ ὁ Λαός
 „με ἄσεβεῖς· εὐξασθε ἔν περὶ ἐμῆ πρὸς Κύ-
 „ριον. (δ)“ Ἀλλ' ἔμεινεν ἄρα καὶ τότε εἰς ταύτην αὐτῆ
 τὴν μετάνοιαν σερεὸς καὶ ἀμετακίνητος; Ὁχι, „Ἰδὼν δὲ ὅτι
 „πέπαιται ὁ ὑετὸς καὶ ἡ χάλαζα, καὶ αἱ Φω-
 „ναὶ, προσέθετο τῇ ἀμαρτάνειν· (ε)“ Τὸ αὐτὸ εἶδος
 τῆς ψευδομετανοίας ἔδειχεν ὁ σκληροτράχηλος εἰς πᾶσαν
 πληγὴν, χωρὶς νὰ λάβῃ ποτὲ ἀληθινὴν καὶ τελείαν διόρ-
 θωσιν: ὥστε καὶ ἐν ᾧ μετὰ τὴν δοθεῖσαν ἄδειαν μεταμεληθεὶς,
 ὅτι τὰς Ἰσραηλίτας ἀφῆσε καὶ ἀνεχώρησαν, καταδιώκων πάλιν
 αὐτὰς, κατεβυθίσθη τελευταῖον εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν,
 καὶ αὐτὸς, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις, καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς τὸν
 γνωστὸν ὑδατόςρωτον τάφον. Ἀνωφελὴς μετάνοια! Ἐπισρο-
 φὴ ἀκερδὴς! Ἀχρεία καὶ δολερὰ ἐξομολόγησις! Ὅσον συχνό-

(α) Ε'ξοδ. Η. 15.

(β) Αὐτ. 28.

(γ) Αὐτ. 31. 32.

(δ) Ε'ξοδ. Θ. 27. 28.

(ε) Αὐτ. 34.

τερα ἐπαναλαμβάνεται, τὸσον ψευδεστέρα ἀποδείκνυται, καὶ τὸσον περισσότερον σκληρύνει καὶ καταβαρύνει τὴν ψυχὴν τῆ ἀθλίᾳ ἀμαρτωλῇ, ἕως ἢ τὸν καταποντίσῃ τελευταῖον εἰς τὴν ἄβυσσον ἐκείνην, ἐξ ἧς, ἀφ' ἧς ἐμπέσῃ, δὲν ἡμπορεῖ πλέον νὰ σηκωθῇ, ἔτε νὰ μετανοήσῃ.

§. λα'.

Τὰ παρὰ τῶν ἀσεβῶν προσφερόμενα τῷ Θεῷ, τίνι λόγῳ εἰσὶ δεκτά;

Ὅταν, μετὰ τὸ φιλαφῆτὸν σκότος, ἐπέτρεψεν ὁ Φα-
ραὼ εἰς τὰς Εἰβραῖς νὰ ἐξέλθωσι διὰ νὰ θυσιάσωσιν εἰς τὸν
Θεὸν αὐτῶν, Ὑπάγετε (εἶπε πρὸς αὐτὰς) μετὰ πάσης τῆς
ἀποσκευῆς ὑμῶν· πλὴν, μόνον ἐδῶ ἀφήσατε τὰ πρόβατά σας,
καὶ τὰς βόας σας. (α) Αἰὲν ὁ Μωϋσῆς, Τί; (ἀπεκρίθη:)
Τί; τὰς βόας καὶ τὰ πρόβατα ἐδῶ νὰ ἀφήσωμεν; ὅλα πρέ-
πει νὰ τὰ ἔχωμεν ὁμῶς καὶ αὐτά· καὶ ἔχῃ μόνον, ἀλλὰ πρὸς
τέτοις, καὶ σὺ πρέπει νὰ μᾶς δώσῃς ἀπὸ τὰ σὰ, διὰ νὰ προσ-
φέρωμεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ὑμῶν θυσίας καὶ ὀλοκαυτώματα. „Καὶ
„σὺ δώσῃς ἡμῖν ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίας,
„ἃ ποιήσωμεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ὑμῶν. (β).”

Αἰὲν εἶναι πρόπον καὶ ὅσιον, τὸ νὰ δέχεται ἡ εὐσεβὴς
Θρησκεία τὰ ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν εἰς δόξαν τῆ ἀληθινῆς Θεῷ
προσφερόμενα; Ναί: ὅταν συντελῇ τὲτο εἰς δόξαν Θεῷ, καὶ
ὅταν γίνῃται οἰονεί τις θριαμβικὴ ἀνακήρυξις τῆς Θείας δυνά-
μεως, καὶ ἢ τροπαιοφορεῖ τὰ ἐκ τῆς ἀσεθείας σκύλατε καὶ
λάφυρα ἢ εὐσέβεια. Ἡ θυσία τῆ ἀνόμιου καὶ τῆ ἀμαρτωλῆ,
„εἶναι βδέλυγμα παρὰ τῷ Θεῷ.” Ναί, ἀληθῶς.

(α) Εἰσοδ. Ι. 24.

(β) Αὐτ. 25.

Πολλάκις ὁ Θεὸς εἶπεν, ὅτι ἔδὲ ἀπὸ τῆς Ἑβραίας αὐτῆς, οἱ
 „τινες ἦσαν ὁ Λαὸς αὐτῆ, δὲν ἐπροσδέχεται τὰς Νεομη-
 „νίας αὐτῶν καὶ τὰ Σάββατα. Εἶπεν ὅτι τὰ μισεῖ
 ἢ ψυχίτε: Εἶπεν ὅτι τὴν νησίαν αὐτῶν, καὶ τὴν ἀργίαν,
 καὶ τὴν ἡμέραν τὴν παρ' αὐτοῖς ἐορτάσιμον, καὶ μεγάλην, τὰς
 ἀποσρέφεται, ὅταν προέρχονται ἀπὸ διαθέσεως ψυχῶν, αἱ
 τινες ἐπαγγέλλονται νὰ φυλάττουν τὰ νόμιμα, ἔπειτα εἰς
 τὴν πρᾶξιν ἀφετῆσι καὶ παραβαίνεσι τὰ αὐτῆ ἐντάλματα.
 Εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι δὲν ἐργεῖ ἔδὲ νὰ παῦσι τὴν
 αὐλήν τε. Ἀληθεύοντα πάντα ταῦτα. Ἀλλ' ὅταν ἄνθρωπος
 εἰς ἀσέθειαν ἀνατετραμμένος, ἑτερόθρησκος ὁ αὐτὸς καὶ κακό-
 θρησκος, καὶ μάλις πολέμιος καὶ διώκτης ἀναδειχθεὶς τῆς ἀ-
 ληθινῆς Λατρείας, προσφέρῃ ἀφιέρωμα, εἰς μαρτυρίαν καὶ
 ἐνδείξιν τῆ φόβου καὶ τῆς εὐλαθείας τὴν ὁποίαν συνέλαβε καὶ ἔ-
 χει πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τότε ἡ προσφορὰ τῆ τοιούτου (ἐ-
 γὼ νομίζω) εἶναι ἀποδεκτὴ· διότι τὸ τοιαῦτον εἶναι ἔντι εἶδος
 ὁμολογίας, δι' ἧς ἐκεῖνος ἐπαγγέλλεται, ὅτι ἐπιγινώσκει τὸν
 ἐπὶ πάντων Κύριον καὶ Δεσπότην, πρὸς ὃν πᾶσα δόξα, καὶ
 λατρεία παρὰ πάντων ὀφείλεται. Τότε πρέπει νὰ δέχεται
 ὁ πιστὸς Ἰσραηλίτης, καὶ παρ' αὐτῆ τῆ Αἰγυπτίᾳ Φαραὼ τὰ
 πρὸς ὀλοκαύτωσιν· Μάλις καὶ λόγον ἔχει νὰ τὰ ἀπαιτῇ ἐξ
 αὐτῆ, ὡς τρόπαιον δηλωτικὸν τῆ θριάμβου τῆς εὐσεβεῖς καὶ ἀ-
 ληθινῆς Θείας Πίσεως. „Καὶ σὺ, ναί: Καὶ σὺ ὁ Φα-
 „ραὼ, καὶ σὺ ὁ Φαραωνίτης: Καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν
 „ὀλοκαυτώματα, καὶ θυσίας, ἃ ποιήσομεν Κυ-
 „ρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν.

§. λβ'.

Ἡ προσευχή ἡ ἐκ βάθους ψυχῆς ἀναπεμπομένη, εἶναι κραυγὴ μεγάλη πρὸς Κύριον.

Οἱ Ἰσραηλίται ἐξελθόντες ἐκ τῆς Αἰγύπτου, καὶ φθάσαντες ἀντικρὺ τῆς Βεελσεφὼν, εἶδον τὰς διώκτας ἐχθρὰς ἐξορμήσαντας, καὶ στρατοπεδεύσαντας ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ ἀνεβόησαν πρὸς „Κύριον. (α)“ Καὶ ἀπεκλαίοντο πολλὰ καὶ κατὰ τὴν Μωϋσέως, ὥσπερ ὅτι τάχα τὰς ἐξήγαγεν εἰς τὴν ἔρημον, διὰ τὰς θανάτωσιν ἐκεῖ. (β) Ὅθεν ὁ Μωϋσῆς ἐπιταρβύνων αὐτὰς, ἔλεγε τὰ περιμένει τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τῷ „Κυρίῳ. (γ)“ Ὅτι ἔχουσιν βοηθὸν ἑαυτοῖς τὸν Θεόν, ὅστις θέλει πολεμήσει ὑπὲρ αὐτῶν, αὐτοὶ δὲ μετ' ὀλίγον θέλει παύσειν καὶ τὰ φοβῆνται, καὶ τὰ κράζεν. „Κύριος πολεμήσει ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσετε. (δ)“ Ἐδῶν λοιπὸν ἅπαν τῶν Ἰσραηλιτῶν τὸ πλῆθος, καὶ πρὸς τὸν Μωϋσῆν μεγαλοφώνως, καθὼς παρίσχησι τὸ πρᾶγμα ἡ Θεία Γραφή. Ἀλλὰ περὶ τῆς Μωϋσέως αὐτῆς δὲν ἀναγινώσκουμεν, ὅτι πρὸς Θεὸν καὶ αὐτὸς τότε ἐβόα· μάλιστα τὸν βλέπομεν, ὅτι καὶ τὰς ἄλλας αὐτὸς ἐσυμβέβηκεν, ὅτι τὰ περιμένει ἡσύχως τὴν παρὰ τῷ Θεῷ σωτηρίαν. Πῶς λοιπὸν ὁ Θεὸς λέγει εἰς τὸν Μωϋσῆν, Τὶ βοᾷς πρὸς με; (ε) Ἰδὲ τὸ πῶς: „Τῶν πνευματοφόρων καὶ Ἀγγίων Ἀνδρῶν (ὡς ἐρμηνεύει ὁ Σευήρος:) εἰ καὶ τὰ χεῖλη μέμυκε, καὶ ἡ γλῶσσα πέπηγεν, ἡ

(α) Ἐξοδ. ΙΔ. 10.

(δ) Αὐτ. 14.

(β) Αὐτ. 11. 12.

(ε) Αὐτ. 15.

(γ) Αὐτ. 13.

„διάνοια βοᾷ πρὸς Θεόν.” Ο Μωϋσῆς, ἂν ἀφ' ἐνὸς μέρους ἐπεξάρρυνε καὶ ἐνίσχυε τὸν λαὸν, νὰ ἐλπίζῃ εἰς Θεόν, καὶ νὰ μὴ φοβῆται, ἐκ τῶ μέρους τῆ ἄλλης ἐπίσπεφε τὸν νῦν πρὸς Θεόν, καὶ ἰκέτευε θερμῶς προσευχόμενος νὰ ἐπιβλέψῃ εἰς τὸν λαὸν αὐτῷ, καὶ νὰ μὴ τὸν ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν φοβεράν ἐκείνην τῶν Αἰγυπτίων Τυράννων καταδρομὴν τε καὶ καταδίωξιν. Ἡ τοιαύτη ἰκετήριος δέησις τῷ Μωϋσέως ἦταν ἡ Βοή, καθ' ἣν αὐτὸς ἀνέκραζε νοερῶς εἰς τὰ ὦτα τῆ Κυρίου Σαβαώθ. „Τὶ βοᾷς πρὸς με; Ἡ Θεία ἀκοή (λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος:) ἐφωνῆς δεῖται πρὸς αἰώτησιν. Οἶδε γὰρ καὶ ἐν τῷ κινήματι τῆς καρδίας γνωρίσαι τὰ ἐπιζητούμενα.” Ομοίως δὲ καὶ ὁ τῷ Μεγάλῳ Βασιλεῖς ἄξιος αὐτάδελφος Γρηγορίου ὁ Νύσσης, „Εὐχῆς (λέγει) ἐστὶν ἡ φωνὴ ἐκείνη, καὶ μέχρι τῆς Θείας ἀκοῆς ἀναβαίνουσα, ὅχι ἡ μετὰ τινος διατάξεως γινομένη κραυγὴ, ἀλλ' ἡ μετὰ καθαρᾶς συνειδήσεως ἀναπεμπομένη ἐνθύμησις.” Ἡ προσευχὴ, ὅχι ἐκείνη ὅπως ἐξηγεῖ καὶ ἀκούεται παρὰ τῶν ἀνθρώπων, διὰ γλώσσης τε καὶ χειλέων συγκροτημένη· ἀλλ' ἐκείνη, ἣτις κινεῖται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς, καὶ ἀναφέρεται μετὰ θερμότητος ἀπὸ τῆς καρδίας προερχομένη, καὶ τὰ χεῖλη σιγῶσιν, ἐκείνη εἶναι ἡ κραυγὴ ἡ μεγάλη εἰς τὴν ἀκοὴν τῆ Τ'ψίσε. Κραυγὴ αὕτη εἶναι ὅχι τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, ἀλλὰ τῶν ψυχικῶν σπλάγχχνων. „Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι Κύριε, Κύριε, εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου.” Αὕτης τῆς τῷ Μωϋσέως βοῆς ὁ Θεὸς εἰσακούει, καὶ εἰς αὐτὴν ἀπαντᾷ: Τὶ βοᾷς πρὸς με;

§. λγ'.

Τὸ παράδειγμα τῶν προτεταγμένων, κινεῖ εἰς μίμησιν τὰς ὑποδεεσέρας.

Πρῶτος, ὅστις ἐκινήθη νὰ περάσῃ τὸ Εὐρυδραίων Πέλα-

γος, ἀφ' ἧ θραυμασίως διηρέθη πρὸς διάβασιν τῶν Ἑβραίων. Πρῶτος (εἶπα) τῶν ἄλλων, ὅστις ἐν ἐκείνῃ τῇ παραδόξῳ καὶ φοβερᾷ ἐπικορυφῶσει ἐκατέρωθεν τῶν κυμάτων ἀπετόλμησε τὴν πᾶροδον, κατὰ μὲν τὸν Ἀρχαιολόγον Ἰώσηπον, ἦτον ὁ Μωϋσῆς αὐτός, κατὰ δὲ τὸς Ῥαββί τῶν Ἑβραίων (α) ἦτον ὁ Ἀμιναδάβ, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς φυλῆς τῆς Ἰούδα. Ἀλλ' εἶπε „ὁ Μωϋσῆς, εἴτε ὁ Ἀμιναδάβ, ὅταν ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν... καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ, (β)“ ἀνάγκη ἦτον νὰ εὐρεθῇ τις πρῶτος νὰ λύσῃ τὸν φόβον τῆς ἐπικινδύνε διαβάσεως, καὶ διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆ παραδείγματος προηγηθεῖς αὐτὸς νὰ ἐπιδαρσύνῃ καὶ τὸς ἐπιλοίπους. Αὐτὸς ὅμως ἔπρεπε νὰ εἶναι ἄρχων τις, ἢ προεσὺς, καὶ τῶν ἄλλων ὑπερέχων κατὰ τάξιν τε καὶ ἀξίαν, διὰ νὰ παρακινήσῃ καὶ τὸς ἄλλους εἰς μίμησιν. Εἰς τὰς δυσκολίας, οἱ μεγάλοι, καὶ τῶν ἄλλων ἀνώτεροι, πρέπει νὰ προηγῶνται, καὶ τότε εὐκόλως καὶ οἱ ὑποδεέστεροι ἀκολουθεῖσι καὶ τρέχουσιν.

§. λδ'.

Ἡ τῶν ἄλλων παιδεία, πρέπει νὰ κινήῃ εἰς φόβον, καὶ τὸς μὴ παιδευομένους, ἀλλὰ προσέτι καὶ ἐνεργετομένους.

Ὡς εἶδεν ὁ Ἰσραὴλ τὰς ἐχθρὰς καὶ διώκτας Φαραωνίτας ἐλεινῶς κατεσφραγμένους παρὰ τὸ χεῖλος τῆς Αἰγιάλῃ, ὅσους μετὰ τὸν καταποντισμὸν ἡ Θάλασσα ἐξέβρασε, τότε κατενόησε καὶ τὸν ὑψηλὸν βραχίονα τῆς Παντοδυνάμει Κυρίῃ, καὶ τὴν φοβερὰν αὐτῆς καὶ ἄσεκτον καὶ ἀνυπόστατον ὀργήν, ἐπὶ τῆς παντο-

(α) Παρὰ τῷ Ἰερωνύμῳ, εἰς τὸν Ὡσηέ. Κεφ. ΙΔ. 12.

(β) Ἐξοδ. ΙΔ. 21.

λεθρίας ἐκείνης τῶν Αἰγυπτίων, τῶν καταδυνασῶν αὐτῶν καὶ τυράννων. Ὅμως ἀντὶ νὰ ἐπιχαρῇ ὁ Λαὸς εἰς τὸ παράδοξον καὶ φοβερὸν ἐκεῖνο, ἀλλὰ εὐτυχὲς καὶ σωτηριῶδες ὑπὲρ αὐτῆς θάλαμα, ἡ Γραφὴ λέγει, ὅτι ἐφοβήθη. „Εἶδε δὲ Ἰσραὴλ τὴν „χεῖρα τὴν μεγάλην, ἃ ἐποίησε Κύριος τοῖς „Αἰγυπτίοις, ἐφοβήθη δὲ ὁ Λαὸς τὸν Κύριον. (α)“ Φαίνεται, ὅτι ὁ Λαὸς τότε, (Ἐπειδὴ ἐρύσατο Κύριος τὸν Ἰσραὴλ, ὅτε ἔμενεν εἰς τὸ ἐξῆς ὑποφία ἄλλης Τυραννίδος) φαίνεται εἶπα, ὅτι εὐλογωτέραν αἰτίαν εἶχε νὰ χαρῇ εἰς τὴν βεβαίαν αὐτῆς ἐλευθερίαν, ἣς ἠξιώθη, καὶ νὰ εὐχαρισήσῃ μετ' εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιᾶσεως τὸν Παντοδύναμον καὶ Πανάγαθον Ἐλευθερωτὴν αὐτῆς καὶ Σωτῆρα, παρὰ νὰ φοβηθῇ. Καὶ τῶ ὄντι, μετ' ὀλίγον ὕψερν ὁ αὐτὸς Λαὸς ἐσκίρτα ἀγαλλιῶν τε καὶ εὐφραινόμενος: „Στήσαντες δύο χοροὶς (γράφει ὁ Φίλων:) „ἐπὶ τῆς ἡμέρας, τὸν μὲν Ἀνδρῶν, ἐξάρχοντος Μωϋσέως „τὸν δὲ Γυναικῶν, τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς Μαρίας ἐξαρχέσης „ἐν γυναιξί, μετὰ χορῶν καὶ τυμπάνων· καὶ ψάλλοντες κατὰ τὴν ᾠδὴν τῆς Μωσέως, μεγαλοφώνως ἀνέπεμπον τὰ εἰς Θεὸν χαρισήρια: „Ἀσώμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδό- „ξασαι.” Ἀλλ' ἡ πρώτη προσβολή, ἣν ἐπροξένησεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑβραίων, ἡ ὅρασις τε μυριαρίθμῳ πλῆθους τῶν Αἰγυπτίων, τὲς ὁποῖες εἶδον κατεσφωμένους οἰκτρότατα νεκρὸς ἐμπροσθέντες, ἦτον προσβολὴ φόβου. „Εἶδε δὲ Ἰσ- „ραὴλ . . . καὶ ἐφοβήθη τὸν Κύριον.” Καὶ τὸτο πάνυ εὐλόγως: Ὅταν ὁ ἄνθρωπος βλέπει ἄλλους ὑπὸ τῆς Θείας δίκης τιμωρεμένους, πρέπει αὐτὸς νὰ συζέλλεται, καὶ ὑπὸ πολλῆς φόβου νὰ τρέμῃ. Ἡ παιδεία δι' ἣς παιδεύονται οἱ ἄλλοι, πρέπει νὰ γίνεται φοβερὸν παράδειγμα εἰς ἡμᾶς. Νὰ χαρῶσι νλ, ἀκόλουθον εἶναι, οἱ Ἑβραῖοι νὰ χαρῶσιν,

(α) Ἐξοδ. ΙΔ. 30. 31.

ἐπειδὴ ἐρύσατο αὐτὲς ὁ Κύριος· νὰ εὐχαρισήσωσι νὰ, εὐλογον καὶ δίκαιον εἶναι ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει, καὶ εὐφρανόμενοι, καὶ χορεύοντες νὰ δοξολογήσεν τὸν Ἐλευθερωτὴν αὐτῶν καὶ Σωτῆρα· ἀλλὰ πρὸ πάντων πρέπει νὰ φοβηθῶν καὶ νὰ τρέμειν, συλλογιζόμενοι μὲ πόσῃ ὀργῇ ἐξολοθρεύονται ἀπὸ τὸν φοβερόν Θεόν, ὅσοι ἀθετῶντες καταφρονῶσι τὰ Θεῖα αὐτῶ ἐντάλματα. Τῆτον τὸν λογισμόν πρέπει νὰ ἔχη πᾶς ἄνθρωπος πρὸ ὀφθαλμῶν τῆς αὐτῆς διανοίας, ὅταν μάλιστα θεωρῶς αὐτὸς καθίσταται, ἄλλε παιδευόμενε. Ἐκεῖνος τιμωρεῖται, διότι ἔπαισεν· ἐγὼ δὲν ἐτιμωρήθην, ἄρα δὲν ἔπαισα; ἐγὼ δὲν τιμωρῶμαι, ἄρα δὲν πταίω; ἄρα δὲν εἶμαι εἰς ἐδὲν ἔνοχος; ἢ τιμωρῶμαι μετρίως, μάλιστα καὶ παντοίως ὑπὸ τῆ πανοικτίρμονος καὶ ἀνεξικάκῃ Θεῷ εὐεργετῶμαι καὶ διασώζομαι· ἄρα μικρὰ εἶναι τὰ ἀθετήματά μου ἐν οἷς ἐνέχομαι; Οὐαί μοι! Τῆτο εἰς ἐμὲ εἶναι τὸ χειρόν καὶ φοβερώτερον· διατί; „Ὅτι ἐ- „πῆλθε πρῶτης ἐφ’ ἡμᾶς καὶ παιδεύθησόμεθα.” Εἶναι καὶ ἄλλε βίβη λήξις, ἐν ᾗ ἡ πρῶτης πλέον δὲν ἔχει τόπον· Καὶ τίς λοιπὸν ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῆς παρέσης ζωῆς τιμωριῶν, δύναται νὰ μετρήσῃ τὴν ἀγανάκτησιν τῆ Θεῷ τὴν μέλλεσαν; „Τίς γινώσκει τὸ κράτος τῆς ὀργῆς σου καὶ ἀ- „πὸ τῆ φέθης σου τὸν θυμόν σου ἐξαριθμήσα- „σαι; (α) Τίς ἱκανὸς συνιδεῖν τὴν ἀπὸ τῆς ὀργῆς σου τιμω- „ρίαν προσφερομένην; Αὐνίττεται δὲ ὁ λόγος τὴν αἰώνιον κό- „λασιν. (β).”

(α) Ψαλμ. ΠΘ.

(β) Θεοδώριτος ἐν τῇ τῷ Ψαλμ. Ἑρμην.

§. λε΄.

Υπακοή και ευπείθεια χρεωσμένη πρὸς
τὰς ἀληθινὰς τῆ Θεῆ θέλῃς καὶ Σερά-
ποντας. Ἡ ἀπείθεια ἢ πρὸς τὰς ἀ-
νάγεται εἰς τὸν Θεόν.

Οἱ Ἰσραηλῖται, οἵτινες πρὸ ὀλίγου βλέποντες ὀπίσω
αὐτῶν τὰς Αἰγυπτίους διώκοντας, κατεβόων ἐναντίον τῆ Μωϋ-
σέως, καὶ ἀπεκλαίοντο τὸν ἐξεδυνάμει, καὶ λέγοντες ὅτι:
ὥσάν ἂν δὲν εὐρίσκοντο τάφοι πρὸς ἐνταφιασμόν αὐτῶν ἐν
Αἰγύπτῳ, τὰς ἔφερεν εἰς ἐκείνην τὴν ἔρημον νὰ τὰς ἐντα-
φιάσῃ. (α) Α' Φ' εἶδον ἔπειτα τὰς διώκτας αὐτῶν πασσυ-
δεὶ ἐξολοθρευθέντας, καὶ κατενόησαν τὴν πληρεσάτην ἐλευ-
θερίαν τὴν ὁποίαν ἀπήλαυσαν, τότε ἐπίστευσαν τῷ Θεῷ,
καὶ τῷ Σεράποντι αὐτῶν, ὡς λέγει ἡ Θεία Γράφη.
(β) Λοιπὸν πρὸ ἐκείνης, μετὰ τὰ τοσαῦτα ὑπερφυῖ καὶ πα-
ράδοξα τεράσια, ὅσα εἶδον, δὲν ἐπίστευσαν ἔτι τῷ Σεράπον-
τι τῷ ἀπεσταλμένῳ, ἀλλ' ἔτι τῷ Θεῷ τῷ ἀποσείλαντι. Καὶ
βεβαία ἡ πρὸς τὸν πεμπόμενον δῆλον ἀπιστία, εἶναι μία ὑ-
βρις ὁμολογημένη πρὸς τὸν Δεσπότην, τὸν, ὡς δῆλον πι-
στὸν τε καὶ γνήσιον αὐτῷ, τὸν πέμποντα, κατωχυρωμένον διὰ
σημείων φανερῶν καὶ βεβαίων τῆς πέμψεως. „Ὁ ἐμὲ ἀθε-
τῶν, ἀθετεῖ τὸν ἀποσείλαντά με, εἶπεν ὁ Κύριος.
Δὲν ἔχεν ποτὲ πίσιν ἀληθινήν, εὐλάβειαν εἰλικρινή, τε-
λείαν ὑπακοήν εἰς Θεόν, ὅσοι δὲν πιστεύουσιν, δὲν εὐλαβέ-
νται, δὲν ὑπακούουσιν τὰς πειρὰς, καὶ γνωρίζουσιν τὴν ἀληθινὴν Θεῶν
θέλῃς τε καὶ Σεράποντας.

(α) Ἐξοδ. ΙΔ. 11.

(β) Αὐτ. 31.

§. λς.

Ο γείτων ταραττεται καὶ καταθροεῖται,
εἰς τὴν τῷ γειτονεύοντος παιδευσιν.

Ναί, οἱ Αἰγύπτιοι (διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν κἀκώσιν τε
καὶ θλίψιν, τὴν ὁποίαν ἀπανθρώπως κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν
ἔφερον) ἐξολοθρεύονται δικαίως. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πλη-
σιόχωρα ἔθνη τῶν Φυλισαίων, τῶν Ἑδωμιτῶν, τῶν Μωα-
βιτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τῶν Χαναναίων, ἔχεν ἀφορμὴν
καὶ αὐτὰ νὰ δειλιῶσι φοβέμενα, καὶ νὰ τρέμωσιν. Ἡ πληγὴ
πλήττει τὰς Αἰγυπτίους, ἀλλ' αὐτὴ πρέπει νὰ καταπλήττῃ
καὶ νὰ καταθροῇ, καὶ τὰς ἐκ γειτόνων αὐτὴν πλησιάζουσιν
βλέποντας. Καὶ τότε αὐτοῖς συνέβη. Θυμὸς ὁμῶς καὶ ἄλγος,
ἀγὼν καὶ φόβος, δειλία καὶ πτόησις, ἐκυρίευσεν αὐτῶν τὰς
ψυχὰς, ἐκίνησε τὴν χολὴν, κατέτρωσε τὴν καρδίαν, ἐτάραξε
τὰς φρένας· τὰς ἐξέσησε, τὰς ἀνέλυσε, τὰς ἐνέκρωσεν. „Ἦ-
κυσαν Ἐθνη καὶ ὠργίσθησαν· ὠδῖνες ἔλαβον
κατοικῶντας Φυλισιείμ. Τότε ἔσπευσαν, (ἡ
κατ' ἄλλην ἐκδοσιν, ἐθορυβήθησαν) Ἡ γερμόνες Ἐ-
δὼμ, καὶ Ἀρχόντες Μωαβιτῶν· ἔλαβεν αὐτὰς
τρόμος· ἐτάκησαν πάντες οἱ κατοικῶντες Χα-
ναάν. (α) Ὁργίσθησαν· Ἐπισημειῶς ὁ Νύσσης Γρηγό-
ριος· Ἦγεν ἐκλονήθησαν, ἐταράχθησαν. Ἀδελφὰ γὰρ
ἡλπιζον πείσεσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις οἱ Ἀλμόφυλοι.” Καὶ τὴν
ὑπερβάλλουσαν τῶν Ἐθνῶν τέτων ταραχὴν καὶ ὀδύνην, τὴν
παρασαίνει ἡ Θεία Γραφή συνήθως παραπλησίαν μὲ τὰς ὠ-
δῖνας ὅπως αἰσθάνεται μία γυνὴ ὅταν τίκῃ. (λέγει ὁ Χρυ-
σορρήμων.) „Ὅτε γὰρ ἂν βέλῃται ἡ Γραφή ἀφόρητάν τινα

(α) Ἐξοδ. ΙΕ. 14. 15.

„ ἡμῖν ὀδύνην ἐνδείξασθαι , τῷ ὀνόματι τῆς ὠδίνος αὐτὴν ὑ-
 „ πογράψει. Διὸ φησὶν, ὠδίνες ἔλαβον κατοικῆντας Φυλισίμ.
 „ τετέσι: φόβος, τρόμος, πόνος, ὀδύνη.”

5. λζ.

Οἱ ἐν τῷ παρόντι βίῳ ζῶντες ἅπαντες δια-
 τρίζομεν εἰς τὴν Μερρᾶν, ἕως ἧς μετα-
 βῶμεν εἰς Αἰλείμ. Τίς ἡμῶν ὁ ὀδηγὸς
 ἔσαι;

Εὐρισκόμεθα ἡμεῖς εἰς Μερρᾶν· εἰς τὸν τόπον δηλ.
 τῆς πικρίας. Τίς Μωσῆς, πρὸς ὃν ἐπιστρέψαντες δυνάμεθα
 νὰ προσκλαυθῶμεν; Ποῖος μεσίτης, ἵνα δεηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν
 πρὸς Κύριον; Ποῖον ξύλον γλυκαντικὸν θέλει εὐρεθεῖ ἡ
 ἡμᾶς, νὰ γλυκάνῃ τὰ πικρὰ ὕδατα ὅπῃ ποτιζόμεθα; (α).
 Ποία χώρα Αἰλείμ ἡ ὑπὲρ ἡμῶν σκιερὰ ἡ κατάρρυτος νο-
 μᾶς ἀναψύξη, νὰ μᾶς παρηγορήσῃ, νὰ μᾶς ἀναπαύσῃ; (β).

Διψῶσι ἡ οἱ Χριστιανοὶ ἐπὶ τῇ παρόντος βίῃ τὰ γλυ-
 κερὰνάματα τῶν Θεῶν λογίων, ἡ δὲν εὐρίσκον ἀνεωγμέ-
 νας τὰς πηγὰς τῆ Σωτηρίας, διὰ νὰ ποτιθῶσι. Δὲν εὐρί-
 σκεσι τὰ ὕδατα τῆς Αἰλείμ διὰ νὰ σβύσεν τὴν δίψαν ὅπ-
 πάχουσιν. Εἰς ὅποιον δὴποτε μέρος ἡ ἂν ἐπιστρέψωσιν ἅπαν-
 τῶσι τὴν Μερρᾶν, ἡ τὰ ὕδατα αὐτῆς ἀπανταχῆ προχεύμε-
 να· ὕδατα πικρὰ, νοσώδη, ὀλέθρια. Εἰς τὰς πλατείας ἡ ἀ-
 γορὰς τῆς πόλεως ἂν ἐξέλθωσι, δὲν ἀκούσιν ἄλλας διδα-
 σκαλίας παρὰ εἰσηγήσεις ἡ ὑποθήκας ψεύδους ἡ πανουργίας
 φιλοχρηματίας, ἡ πλεονεξίας, τῆς καὶ δόλου. Ἄν πλησιάσῃ
 εἰς τὰς ἡγεμονικὰς Αὐλὰς ἡ εἰς τὰ Δικαστήρια, δὲν μανθάνει

(α) Ἐξοδ. ΙΕ. 23. — 25..

(β) Αὐτ. 27.

σιν ἄλλα μαθήματα, παρὰ σοφίσματα ῥαδιουργίας καὶ συκοφαντίας, ψευδομαρτυρίας καὶ προδοσίας, ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας. Ἄν εισέλθῃν εἰς τὰς ἰδιωτικὰς οἰκίας, δὲν βλέψῃν ἄλλο, εἰ μὴ παραδείγματα φαυλοβιότητος καὶ ἀταξίας, δυσροπίας καὶ κακοηθείας, κραιπάλης καὶ ἀκολασίας, καὶ παντοίας ἄλλης ἀκρασίας, καὶ ἄφροσύνης. Ἐδῶ ἔχει ἀνοικτὸν τὸ Σχολεῖον ἡ μεταίτης μὲ τὰς καπνῶνς της, ἐκεῖ ἡ σὰρξ μὲ τὰς ἡδονᾶς της, ἐκεῖ ὁ Διάβολος μὲ τὰς ποικίλας αὐτῆ ἐπιηρείας τε καὶ παγίδας. Προτείνει ἔνθεν κἀκείθεν τολμηρῶς καὶ θρασέως τὰς ἐαυτῆς ἀμφιβολίας καὶ ἐπαπορήσεις ἡ καχύποπτος δυσπιστία καὶ ἀνευλάβεια· προβάλλει ἀναιδῶς καὶ ἀνυποσόλως τὰ κακόδοξα δόγματα της ἡ αἰρετικὴ κακοφροσύνη· ἐξερεύγεται ἀπαρακαλύπτως καὶ ἀδέως τὰς φρικτὰς βλασφημίας αὐτῆς ἡ ἀθεότης καὶ ἡ παντελής ἀσέβεια. Πανταχῶς εὐρίσκει ταῦτα τὰ πικρότατα καὶ ὀλεθριώτατα ὕδατα τῆς Μερρῆς δαφιλῶς καὶ πλυσίως προῤῥέοντα. Καὶ ὁ νέος Ἰσραηλίτης· πῶ νὰ ἐπισρέψῃ, εἰς ποῖον νὰ ἀναδράμῃ διὰ νὰ πῶν τὰ γλυκερὰ νάματα, τὰ ὑγιεινὰ καὶ ζωογόνα καὶ σωτηριώδη τῆς Αἰλείμ ἂν τύχῃ νὰ τὰ διψήσῃ; Εἰς ποῖον ἄλλον, παρὰ εἰς ἐκεῖνον, ὃν ἐδιώρισεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ὁδηγόν τε καὶ ἐπισάτην; Εἰς τῶτον λοιπὸν ὁ νέος Ἰσραηλίτης ἔχει δικαίωμα νὰ διαγογγύζῃ, ἡκαθὼς ἐπαλαῖος τότε διεγόγγυζεν ἐπὶ Μωϋσῇ λέγοντες: Τὶ πιάμεθα; (α)''

Ἀλλὰ τῶ νέος Ἰσραηλίτης, δηλαδὴ τῶ Χριστιανῶς: Τίς εἶναι ὁ διοριθεὶς ὁδηγὸς καὶ κατηγεμὼν καὶ προσάτης ἐπὶ τῆς ἐξόδου αὐτῆ τῆς ἐξ Αἰγύπτου; τετέστιν ἐκ τῆς ἀμαρτίας, εἰς τὴν κληροχίαν τῆς μακαρίας Γῆς, ἥτοι τῆς μελλέουσας ἐπαγγελίας; Τίς ἄλλος, εἰμὴ ὁ Ἱερεὺς, καὶ μάλιστα ὁ Ἀρχιερεὺς ἐξόχως, ὅστις ἔλαβε παρὰ τῶ Θεοῦ εἰς χεῖρας τὴν ῥάβδον

(α) Ἐξοδ. ΙΕ. 24.

τὴν ἰσχυράν καὶ δραστήριον τῆς πνευματικῆς δυνάμεώς τε καὶ ἐξουσίας, διὰ τὴν μασιγίαν τὸν νοητὸν Φαραὼ τῶν ψυχῶν, καὶ τὴν βακτηρίαν τῆς εὐθύτητος διὰ τὴν καθοδηγίαν εἰς τὴν ἐν Οὐρανοῖς Ἱερουσαλήμ τὸν Λαὸν τοῦ Θεοῦ; Καὶ βεβαιότατα. Καὶ λοιπὸν πρεπόντως καὶ εὐλογώτατα, καθὼς οἱ Ἰσραῆλ τότε ἐπὶ τῆς Μερρᾶς διεγόγγυζον ἐπὶ Μωϋσῆ, ὅτι λέγοντες, Τὶ πτόμεθα; Οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοὶ τώρα καταφαρμακευόμενοι ἀπὸ τῆς ὀλέθρου ἐπιρροῆς τῆς κακίας, τῆς πλάνης, τῆς δυσσεθείας, καὶ συνεχόμενοι ὑπὸ τῆς διψῆς τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας, καὶ ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ Θεοῦ λόγῳ, δικαίως δύνανται νὰ προσρέχων συχνὰ πρὸς τὸν Ἱερέα καὶ τὸν Ἐπίσκοπον, καὶ νὰ διαγογγύζωσι κρᾶζοντες: Τὶ πτόμεθα; Ταῦτα τὰ νερά ὅπως μᾶς περιλιμνάζουσιν ἀπανταχόθεν. Τὰ νερά ταῦτα ὅπως εὐρίσκομεν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ ἔμπροσθέν μας, εἶναι ὕδατα πονηρὰ, σαπρὰ, πικρὰ, νοσερὰ, ὀλέθρια· αὐτὰ μᾶς θανατώνουσιν. Ἐπιστάτα! εἰς τίνα πορευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωννίης ἔχεις. Ποταμοὶ ῥεύουσιν ἐκ τῆς κριθείας τοῦ Σῆς ὕδατος ζῶντος. Ἄνοιξον τὰς ζωηρὰς ταύτας πηγὰς τοῦ Σωτηρίου, καὶ ἀνάψυξαι τὴν φλογερὰν ταύτην δίψαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πατακαίόμεθα, καὶ ἐλεεινὸς ἐκλείπομεν!

§. λη'.

Ὅποιον ἦτον τὸ ξύλον, δι' ὃ ἐγλυκανθήσαν
τὰ ὕδατα τῆς Μερρᾶς.

Τὶ εἶδος ξύλου ἄρα γε ἦτον ἐκεῖνο, δι' ὃ ὁ Μωϋσῆς ἐγλύκανε τὰ πικρὰ ὕδατα τῆς Μερρᾶς; „Περὶ τὸν εἶναι καὶ ἀνόνητον: τετῆσι, μάταιον καὶ ἀνωφελές, (ἀποκρίνεται ὁ τῆς „Κύριε Θεοδώριτος) τὸ τὰ σεσιγημένα ζητεῖν. Εἴτα, ἐ-

„παναμιμνήσκει ἡμᾶς, ἐκεῖνο ἀναφέρων: τὸ σωτήριον τῷ Σταυρῷ
 „ξύλον, ὃ τὴν πικρὰν τῶν Ἑθνῶν ἐγλύκανε θάλατταν.”
 καὶ ἕτιος σύμβολον ἦτον, ἐκεῖνο τὸ ξύλον τὸ τῆς Μερῖας.
 Ὁμοίως ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, ὁμοίως ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας
 Κύριλλος, ὁμοίως ἄλλοι, ἀνατρέχουσιν εἰς τὴν συμβολικὴν ταύ-
 την προϋποτύπωσιν, ἣτις πρέπει νὰ ἀναπαύσῃ τὸν εὐσεβῆ
 τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς Ἀναγνώσῃν. Ἐπειδὴ ὅσα ἄλλα ἄλλοι πε-
 ρὶ τῆ τοιαύτης ξύλης ἔφθασαν νὰ εἰπῶν, ἐδεμίαν φέρουσι τε-
 λείαν πληροφορίαν πρὸς λύσιν τῷ ἐρωτήματος. Ἀλλ' ἐδὲν
 βλάπτει καὶ ταῦτα νὰ τὰ ἀκέσωμεν.

Τινὲς λέγουσιν, ὅτι ἐκεῖνο ἦτον ἐν εἶδος ξύλε φύσει πι-
 κρότατον, καὶ προαφέτουν, ὅτι καὶ ὠνομάζετο Ἀδελφά. Ἀν-
 τὺτο ἦτον, καὶ ἔτιος ὠνομάζετο, ἡ πικρία τῇ τοιαύτῃ ξύλει
 (κατ' ἀντίφρασιν τῆς σημασίας τῇ Ἑλληνικῇ ὀνόματος) πρέ-
 πει νὰ ἦτον μία πικρία εἰς τὴν διάθεσιν τῆς γλώσσης, καὶ
 τῶν παριουμένων, καὶ τῇ φάρυγγος τῇ γενομένῃ, ἀντίθετος,
 καὶ ἀντίπαλος, καὶ πάντῃ ἀνααιρετικὴ τῆς πικρίας τῆς ἐν τῇ
 ὕδατι· καὶ διαπισῆται ἔτιω λοιπὸν καὶ ἐκ τῆς Γραφῆς (τέτε
 δοθέντος) ὁ κοινὸς ἀφορισμὸς τῶν Ἱατρολόγων: Ὅτι Bina ve-
 nena juvant. Δισσὰ δηλητήρια ἐπονίνησι. Καὶ
 ἀληθὲς μὲν εἶναι (λέγουσι) τὸ ἄλλως εἰρημένον, ὅτι ἐδὲς
 κακῶ τὸ κακὸν ἰᾶται: Ἀλλὰ πότε τῆτο; ἢ ὅταν τὸ
 ἐν τῶν κακῶν ἀποκρῶν τὸ ἄλλο ἀντικαθίσταται ἀντὶ τῆ ἀπο-
 κρυσθέντος, καὶ ἐπικρατήσαν ἐνεργεῖ αὐτὸ τὴν βλάβην τὴν ἐκ
 τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τότε ἐκ ἰᾶται, ἀλλ' ἐξαλλοῖσι καὶ μετα-
 βάλλει τὴν πρώτῃν κακώσιν· ἢ ὁπόταν, τὸ ἐν μὴ ὄν ἀντικρυσ-
 σικὸν τῷ ἑτέρῳ, ἀλλ' ὁπωσὺν καὶ ὁμογενὲς, ἢ μόνον ἐκ ἰᾶται,
 ἀλλὰ καὶ συνεπιβοηθεῖ τὸ πρῶτον κακὸν, καὶ ἐπιτείνει καὶ ἐπαύ-
 ξει τὴν ἐκείνῃ δύναμιν. Κατὰ μὲν τὸν πρῶτον τρόπον, γίνε-
 ται παραλλαγή τῇ αἰτίῃ, μένοντος τῇ τῆς βλάβης ἀποτελέσ-
 ματος· κατὰ δὲ τὸν δεύτερον τρόπον, ἀκολουθεῖ τῆς βλάβης

ἐπίτασις. Α'Μ' ὅτε (λέγουσιν) ἐπὶ τῷ συγκρησμῷ δύο κακῶν ἀντιθέτων, συμβαίνει ἀμοιβαία ἢ ἀνταναιρέσεις τῆς καὶ τῷ ἐνὸς καὶ τῷ ἄλλῃ δυνάμεως (καθ' ὃν τρόπον πολλάκις δύο κινήσεις ἀντίξοοι προξενῶσιν ἀκινήσιας ἡρέμῃσιν·) τότε τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι σωτηριῶδες, διὰ τῆς τῶν δύο ἐναντίων δυνάμεων συνδρομῆς κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἀνταναιρέσεως.

Εὐταῦθα ἐπὶ τῆς προκειμένης ἡμῖν ὑποθέσεως, ἂν εἶναι νὰ πισεύσωμεν εἰς τὴν δίπικρον συνανάμixin ἐκείνην, ἣτις ἐγέννησεν (ὡς λέγουσιν) εἰς τὰ ὕδατα τῆς Μερρῶς τὴν γλυκύτητα, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν τὸ ἐν τῶν δύο τέτων: ἢ ὅτι ἡ τῷ ξύλῳ πικρία ἔσβυσε, καὶ ἔτιως εἶπεῖν, ἀπερρόφησε τὴν πικρίαν τῷ ὕδατος, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ, ἢ νὰ ἐνεργήσῃ αὐτὴ ἔπειτα τὴν δυνάμιν της ἐν τῷ ὕδατι· (ἐπειδὴ ξύλον οἱ Ἰσραηλῖται δὲν ἔπινον·) ἢ ὅτι ἡ πικρία τῷ ξύλῳ Α'δελφά, ἐξηφάνισε τὴν πικρίαν τῷ νερῷ τῆς Μερρῶς, καὶ ἐξ ἐναντίας ἰσοδυνάμως ἡ πικρία τῷ νερῷ, ἀνταναιρέσε τὴν πικρίαν τῷ ξύλῳ. Ὅθεν ἀπέμειναν τὰ νερά τῆς Μερρῶς ὑγιεινά, καὶ γλυκέα, καὶ πόσιμα. Καὶ τοιοτρόπως (προσέτευσιν οἱ τῆς δόξης ταύτης προσάται·) τοιοτρόπως φαίνεται νὰ ἐγλύκανε τὰ ἀλμυρὰ ὕδατα τὰ Ἱεριχέντεια καὶ ὁ Ἐλισσαῖος ὕερον παραδόξως, ἀναλύσας ἐν αὐτοῖς τὸ ἀλμυρὸν ἅλας· ἀνταναιρέσεως δηλονότι, καὶ τῆς τῶν ὑδάτων καὶ τῆς τῶν ἀλάτων ἀλμυρίας, ἅμα καὶ ὁμοῦ. Α'λλὰ πόθεν ποτὲ θέλει λάβει τὴν ἀξιολογίαν ἡ Γ'αββινικὴ αὕτη παράδοσις; ὅτι δηλ. τὸ ξύλον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐγλύκανε τὰ πικρὰ ὕδατα τῆς Μερρῶς, ἦτον αὐτὸ κατάπικρον; Καὶ τίς ἡ ἰδέα, τὸ νὰ θέλῃ νὰ γλυκάνῃ τὸ πικρὸν μὲ ἄλλο πάλιν καὶ αὐτὸ πικρὸν σύμμιγμα, πρὸς ἐπαύξησιν τάχα τῷ θαύματος;

Ἄλλοι ὑπολαμβάνουσιν (ὡς καὶ Ἰωσήπος ὁ Φλάβιος, ἐν τῷ Γ'. Βιβλ. τῆς Ἀρχαιολογ. Κεφ. α'.) ὅτι τὸ ξύλον ἐκεῖνο ὅπερ ἐμεταχειρίσθη ὁ Μωϋσῆς διὰ νὰ γλυκάνῃ τὰ πικρὰ ὕδα-

τα τῆς Μερῶς, ἦτον ἐν ξύλον τὸ τυχόν, ὅπῃ εὔρεν ἐρῶ-
 μένον κατὰ γῆς ἐμπροσθέν τε. Τὸ ὅποιον οὐσίας κατὰ μῆκος
 (διατὶ ἄρα γε κατὰ μῆκος; ἢ τάχα διὰ τὸ ἐφάπτεται τῷ ὕ-
 δατος τὸ περισσότερον μέρος τῆς τῆ ξύλου ἐντεριώνης;) τὸ
 ἐρῶϊφεν εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐσυμβουλευσεν ἔπειτα τὸν λαόν, νὰ
 ἐξαντλήσῃν νερόν, ὅσον δυναθῇν περισσότερον, διότι εἰς τὸν
 πυθμένα τῆ πικρῆ ὑποκάτωθεν, εὐρίσκετο τὸ γλυκύ· με-
 τὰ τὸ νὰ καθαρίζωνται δηλονότι, καὶ νὰ ἐκλεπτύνωνται τρόπον
 τινὰ τὰ ὕδατα ἀνακινύμενα, καὶ οἷον ἐξατμιζόμενα, ἢ ἐκπνευ-
 ματιζόμενα, διὰ τῆς συχνῆς καὶ ἐνδελεχῆς ἐξαντλήσεως·
 καθὼς ἐκ τῆ ἐναντίως συμβαίνει, ὅτι σήπονται καὶ διαφθεί-
 ρονται ἀκινήτῃντα, καὶ ἡσυχὰ μένοντα. Καὶ λοιπὸν ἀποδιδου-
 σιν αὐτοὶ τοιοιτοτρόπως τὸ συμβᾶν, εἰς τινα ἐπίνοιαν ἀνθρω-
 πικῆς συνέσεως καὶ εὐνοχίας τῆς τῆ Μωϋσεως, ὑπὸ προσποιή-
 σει θαυματουργίας· εἰς καιρὸν ὅπῃ ἀριδῆλως ἡ Θεία Γραφή
 ἀναφέρει τὸ θαῦμα εἰς ἐνέργειαν θειοτέραν, μαρτυρῶσα ὅτι
 τὸ τοιοῦτον ξύλον, δὲν τὸ ἡῦρεν ἀφ' ἑαυτῆς ὁ Προφήτης, ἀλλ'
 εἰς τὸν Προφήτην τὸ ἐφάνέρωσεν αὐτὸς ὁ Θεός. „Καὶ ἔ-
 „δειξεν αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς ξύλον, καὶ ἐνέβα-
 „λεν αὐτὸ εἰς τὸ ὕδωρ. (α)“ Οὕτως καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής
 Σειρὰχ ἀναγράφει τὴν δραστήριον δύναμιν τῆς ξύλου ἐκεῖνη,
 καθὼς καὶ τῶν ἐπιλοιπίων Ἰατρικῶν δυνάμεων, τῶν ἐν φυτοῖς,
 καὶ καρποῖς δένδρων, καὶ βοτάναις, καὶ χόρτοις, εἰς τὸν Δημι-
 οργὸν καὶ κτίστην τῶν πάντων Θεόν. „Κύριος ἐκτίσεν ἐκ
 „γῆς φάρμακα· ἐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδωρ,
 „εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτῆς; (β)“ Εἶναι νὰ
 θαυμάσῃ τις ἐπιεικῶς, πῶς ὁ Ἰεδοῦς Ἀρχαιολόγος, παρερ-
 μηνεύει καὶ συκοφαντεῖ μετὰ τὴν αὐθάδειάν, ἐκεῖνα τὰ Βι-
 βλία, τὰ ὅποια αὐτὸς ἐπηγγέλλετο, ὅτι ἐσέβετο ὡς Θεία

(α) Εξοδ. ΙΕ. 25.

(β) Σειρὰχ ΛΗ. 4. 5.

καὶ Ἀγιογράφῃ. Εἶναι (λέγω) νὰ θαυμάσητις, ἂν δὲν ἦτον ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος γνωσὴ, ἢ πῶς καὶ ἡ Φιλαλήθεια τῶν τὰς αὐλὰς τὰς Βασιλικὰς τριβόντων, ὅποιατις εἶναι, καὶ ἂν δὲν ἤξεύραμεν, ὅτι αὐτὸς ὁ Συγγραφεὺς εἰς τὴν Ἱστορίαν αὐτῇ συχρὰ παραφέρεται εἰς νόμους τινὰς καὶ ἀτόπως παρεξηγήσεις, διὰ νὰ ἀρέσῃ ἴσως καὶ νὰ εὐδοκιμῇ εἰς τὰς περὶ τὸν Οὐεσπασιανὸν Ῥωμαίους, διὰ τὰς ὁποίας συνέγραψεν· ἢ (νὰ κρίνωμεν περὶ αὐτῆ ἐπεικέζετον·) τελέαχισον διὰ νὰ μὴ τὰς σκανδαλίσῃ ὡς ἀπίστες, διὰ τῆς τῶν ὑπερφρυῶς γενομένων ὑφηγήσεως.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι τὸ ξύλον ἐκεῖνο περὶ ᾧ ὁ λόγος, ἦτον ξύλον τι, τὸ ὁποῖον εἴτε κατὰ φύσιν, εἴτε κατὰ Θεῖαν ὑπερφυσικωτέραν δύναμιν, ἦτον πεπλατισμένον μὲ μίαν ἐνέργειαν τῆς τῶν ὑδάτων ἐκείνων πικρίας ἀναιρετικήν· καὶ εἰς τῷτο φαίνεται ὅτι κλίνει καὶ ἡ γνώμη ἄλλῃ σοφῇ Ἀνδρὸς Ἰουδαίου τῷ Φίλωνος. Αὐτὸ τὸ ξύλον (λέγει ὅτος) πρόπει νὰ εἶχεν ἐμφυτον τὴν τοιαύτην ιδιότητα, ἢ ἐξ ἀρχῆς σὺν αὐτῇ κτιοῦν, ἢ τότε διὰ τὴν χρείαν, τοῖσιν δημιουργηθέν. Πλὴν, εἴτε ὅτως, εἴτε ἄλλως, πρότερον μὲν ἦτον ἀγνοούμενον, τότε δὲ τὸ ἔδειξεν εἰς τὸν Μωϋσῆν αὐτὸς ὁ Θεός. „Ξύλον δείκνυσιν, ὃ προσέταξεν ἀράμενον εἰς τὰς πηγὰς κα-
„δεῖναι. Τάχα μὲν καὶ κατεσκευασμένον ἐκ φύσεως, ποῖον
„δύναμιν ἢ τάχα ἠγνοεῖτο. Τάχα δὲ καὶ τότε πρῶτον ποιη-
„θέν εἰς ἣν ἐμελλεν ὑπηρετεῖν χρεῖαν.

Ἀλλ' ὁποῖον ἄρα γε ξύλον εἶδος αὐτὸ ἦτον; δὲν τὸ ἤξεύρομεν. Ἡ Θεία Γραφὴ ἥτις μᾶς ἐφάνέρωσε τὸ γένος, (ξύλον:) δὲν μᾶς ἀπεκάλυψε τὸ εἶδος· μᾶς ἀπεκάλυψεν ὅμως, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδειξεν εἰς τὸν Μωϋσῆν τὸ ξύλον ἐκεῖνο, διὰ νὰ τὸ μεταχειρισθῇ εἰς τὴν παρῶσαν χρείαν: „Καὶ ἔ-
„δειξεν αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς ξύλον:” Καὶ τόσον φθάνει. Εἶναι ἀδηλον τὸ εἶδος, ἀλλ' ἐγινε γνωστὴ ἡ δύνα-

μίστε, καὶ ἐφάνη πραγματικῶς ἡ ἐνέργειά τε, πιστοποιηθεῖσα ἀπὸ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα: „Καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ.” Ἐκεῖνος ὁ γέρον, ἐκεῖνος ὁ νέος, ἐκεῖνος ὁ Ἀρχων, ἐκεῖνος ὁ Πραγματευτὴς, ἐκεῖνος ὁ Τεχνίτης, ἐκεῖνος ὁ Πολιτικὸς, ἐκεῖνος ὁ Ἐκκλησιαστικὸς· ἀπλῶς ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ἐγὼ δὲν τὸν γνωρίζω. Τὶ ἄνθρωπος εἶναι; ἀπὸ ποῖον γένος εἶναι; ἐκ τίνος Πατρίδος εἶναι; ὅποῖος τὴν μορφὴν; πηλίκος τὸ ἀνάστημα; δὲν ἠξεύρω· ἠξεύρω μόνον περὶ αὐτῆς, ὅτι πράττει πολλὰ καλὰ· ὅτι ἔχει καὶ δύναμιν, καὶ προαίρεσιν ἀγαθοποιόν· καὶ ὅτι διὰ τῆτο εἶναι καλὸς ἄνθρωπος. Τὶ ὠφελεῖ ἀπὸ ποῖον δάσος, ἀπὸ ποῖον δρυμὸν, ἀπὸ ποῖαν ῥίζαν ξύλον εἶναι αὐτὸ τὸ ξύλον, ὅταν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ξύλον γλυκαίνονται τὰ πικρὰ νερά, καὶ δι’ αὐτῆς ποτίζονται καὶ ζωογονῶνται, καὶ ζῶα, καὶ ἄνθρωποι; „Καὶ ἔδειξε Κύριος ὁ Θεὸς ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ.”

§. λθ'.

Μετὰ τὴν ἐκ πείρας δοκιμὴν τῶν κακῶν,
γνωρίζεται περισσότερον ἡ ἀπόλαυσις
τῶν ἀγαθῶν.

Συμφέρει, τὸ νὰ περιπέσῃ ἐνίοτε εἰς συμφορὰς καὶ ἀηδεσέρας τινὰς περιστάσεις ὁ ἄνθρωπος· συμφέρει καὶ κατ’ ἄλλας λόγους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆτον ὅπως νῦν συλλογίζομαι: Συμφέρει πάντως τὸ νὰ δοκιμάσῃ ἐνίοτε κόπες καὶ ταλαιπωρίας καὶ ὀδύνας καὶ θλίψεις, εἰ μὴ δι’ ἄλλο, καὶ διὰ τὸ νὰ γνωρίσῃ ὕψος ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων πείρας, τὸ καλὸν τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς ἀναπαύσεως, καὶ ὁποιασὺν, ἄλλης εὐκαταίας τε καὶ εὐλόγου ἀπολαύσεως, πόσον εἶναι. Τὶ νόστιμος ἡ τροφή μετὰ τὴν πεί-

ναν; τὸ ποτὸν μετὰ τὴν δίψαν; ἡ δρύσος μετὰ τὸν καύσωνα; ἡ θάλας μετὰ τὸ ῥίγος; ὁ ἥλιος μετὰ τὸ νέφος; ἡ εὐδία μετὰ τὴν ζάλην, καὶ τὸν χειμῶνα; Πῶς ἀναπαυτικὸν φαίνεται τὸ κατάλυμα, μετὰ τὴν ὁδοιπορίαν; ὁ λιμὴν, μετὰ τὴν τρικυμίαν καὶ τὸν κλύδωνα; Τὶ εὐφρόσυνος καὶ τερπνὴ ἐφάνη εἰς τὰς Ἰσραηλίτας ἡ γῆ Αἰλείμ, ἡ δωδεκάβρυσος, ἡ ἐβδομηκονταφοινικῆσα ἐκεῖνη, ὅταν μετέβησαν ἀπὸ τὴν αὐχμῶσαν καὶ πικρόνερρον Μερρῶν, καὶ παρενέβαλον παρὰ τὰ ὕδατα; (α).

§. μ'.

Ο' Θεὸς χαρίζει μεγάλα, ζητεῖ μικρὰ παρὰ τῶ ἀνθρώπου εἰς ἐνδειξιν εὐγνωμοσύνης.

Ο' ὑπεράγαθος Θεὸς, θέλων νὰ παραστήσῃ τὴν αὐτῇ χάριν ὡς ἀνταπόδοσιν τινα, ζητεῖ παρὰ τῶν λογικῶν αὐτῇ κτισμάτων μίαν ὑπακοὴν ἐλευθέραν, δι' ἧς, ὁμολογῶντες δελοκρεπῶς μετὰ ταπεινώσεως τὴν αὐτῇ Δεσποτείαν καὶ Κυριότητα, νὰ περιμένωσιν ἅμα παρ' αὐτῇ καὶ πλοσίαν τὴν ἀμοιβὴν καὶ ἀντίδοσιν μετ' εὐχαριστίας εὐγνωμόνως. Καὶ λοιπὸν εὐεργετῶν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον θαυμασὰ καὶ μεγάλα, ζητεῖ παρὰ τῶ ἀνθρώπου εὐτελεῖ καὶ μικρὰ, διὰ νὰ τὸν ἀντιθραβεύσῃ ἔπειτα πλοσίως, βλέπων αὐτὸν εὐπειθῆ καὶ ὑπήκοον, μὲ τὰ ἀσυγκρίτως θαυμασιώτερα καὶ μεγαλότερα. Ἰδὲ τὸ παράδειγμα εἰς τὰς Ἰσραηλίτας. Α'φ' οὗ καὶ μετὰ τὰς τέρματα, καὶ μετὰ τὰς παραδόξους δυνάμεις, ἐλευθέρωσεν αὐτὰς ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Τυραννίδος, θέλει νὰ τὰς διαθρέψῃ εἰς τὴν ἔρημον, καὶ μὲ μίαν τροφὴν παράδοξον, ὥστε βρέχει εἰς αὐτὰς καθ' ἐκαστὴν

(*) Ε'ξοδ. ΙΕ. 27.

ἡμέραν ἀπ' Ὀυρανῷ, ἄρτους ἐτοίμας, τὸ Μάννα: Ἴδὲ ὡς
 „ὡς μὲν ἄρτους ἐκ τῆς ἔρανῷ. (α) Αὐτὸ τὸ Μάννα πίπ-
 τει ὡς βροχὴ ἄνωθεν εἰς τὴν Παρεμβολήν, ὅλην τὴν νύκτα:
 καὶ τὸ πρῶτον ὁ μέγας καὶ ὁ μικρὸς, ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα, ὁ
 γέρον καὶ ὁ νέος, καὶ τὸ παιδίον, ὁ κατ' εἰς ἡπλωμένον τὸ
 εὐρίσκει ὁλόγυρά τε, πρόχειρον εἰς τὰς πόδας τε· ἔτε ἄλλον
 ἔχει κόπον νὰ λάβῃ, παρὰ νὰ τὸ συνάξῃ, καὶ νὰ τὸ μεταφέ-
 ρῃ εἰς τὴν σκηνήν τε, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν τε κατ' ἀρέσκειαν
 νὰ τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς τροφήν τε. Πλὴν, σάσῃ ὀλίγον ὁ
 καλὸς μετ' Ἰσραηλίτης: Εἰς αὐτὴν τὴν ἄκονον καὶ πλυσίαν, καὶ
 γλυκυτάτην τράπεζαν, ἥτις ἀπ' ἔρανῷ πρὸς σὲ πέμπεται,
 μίαν μόνην ἐντολήν σοι δίδω (λέγει ὁ Θεός·) καὶ ἡ ἐντολὴ εἴ-
 ναι, νὰ συνάξῃς ἐν μόνον Γομόρ κατ' ἐκάστην ἡμέραν, μέτρον
 πλέον παρὰ ἱκανὸν πρὸς διατροφὴν μιᾶς ψυχῆς· μηδὲ νὰ κα-
 ταιμαργῇς νὰ σωρεύσῃς σήμερον διὰ νὰ ἔχῃς καὶ αὔριον, ἐ-
 κειδὴ ἔδὲ τὴν αὔριον ἡ αὐτὴ βροχὴ θέλει σὲ λείψει. Εἰς
 μόνην τὴν ἡμέραν τῆς Παρασκευῆς, νὰ γεμίξῃς δύο μέτρα,
 διὰ νὰ ἔχῃς καὶ ὡς τὸ καθεξῆς Σάββατον, ὡς εἰς ἡμέραν ἀρ-
 γίας· Τὸ περιττὸν, εἰὰν τὸ φυλάξῃς, δὲν ἔχεις ὄφελος:
 σκωληκιάζει. „Καὶ συλλέξετε τὸ τῆς ἡμέρας εἰς
 „ἡμέραν. (β)“ Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐκ-
 „τῇ διπλὴν δ' εἰὰν συναγάγῃσιν.” Εἰς μίαν
 εὐεργεσίαν τόσον μεγάλην, τὶ ὀλιγώτερον δύναται νὰ ζητή-
 σῃ ὁ εὐεργετῶν ἀπὸ τὸν εὐεργετούμενον; Καὶ τὸ τοῖστον ἐν-
 ταλμα διατί ὁ Θεὸς τὸ προβάλλει; διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὰς Ἰσ-
 ραηλίτας ἂν εἶναι πιστοὶ πρὸς τὸν Εὐεργέτην, ἐγνωμονες πρὸς
 τὸν Τροφοδότην, εὐπειθεῖς καὶ ὑπήκοοι πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῶν·
 Εἰς τρόπον ὅτι ἀπὸ τὴν μικρὰν ταύτην καὶ ἐλαφρὰν ἐντολήν,
 τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν εἰς τὸ χέρι τες ἄφησε, νὰ τὴν φυλάξουν,

(α) Ε'ξοδ. Ιζ. 4.

(β) Αὐτ. 4. καὶ 5.

ἢ νὰ τὴν ἀδετήσῃ, φανερὰ νὰ δείξῃ, πῶς εὐρίσκονται δια-
 τεθειμένοι εἰς τὸ νὰ διατηρήσωσιν, ἢ νὰ παραινωσὶ τὰς Νό-
 μους ἐκεῖνες, τὰς ὁποίας ἐμελλεν εἰς αὐτὰς ἐφεξῆς ἐπὶ τῷ Σινᾶ
 νὰ νομοθετήσῃ: „Ὅπως πειράσω αὐτὰς, εἰ πορεύ-
 σονται τῷ νόμῳ μου, ἢ ἔ; (α)“ Οὕτω μικρὰ καὶ εὐκο-
 λα ζητεῖ ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ τὸν ἀνταμείψῃ ἔπει-
 τα ὑψηλὰ καὶ μεγάλα. Τὶ μικρότερον, καὶ τὶ εὐκοπώτερον,
 ἐδύνατο νὰ ἐπιταχῇ καὶ ὁ Γενάρχης Ἀδὰμ, ἀπὸ τὴν ἐντολήν
 τὴν ὁποίαν ἔλαβεν; „Ἀπὸ παντὸς ξύλου τῷ ἐν τῷ
 „Παραδείσῳ βρώσει φαγῇ.“ Ἀπέχε μόνον, ἀπὸ τὸν
 ἕνα καρπὸν ἐκεῖνον. Ἀλλ' ὁ ἀχάριστος ἄνθρωπος ἐν ᾧ τόσα
 καὶ τόσα εὐεργετεῖται παρὰ Θεοῦ, δὲν προαιρεῖται νὰ δείξῃ τὴν
 ὀφειλομένην πρὸς τὸν αὐτὸν Θεὸν εὐπειθειαν καὶ εὐγνωμοσύνην,
 ἔτε εἰς τὰ παραμικρότατα. Οὐ δ' ἡ ὑπεράφθονος ἐκεῖ καρ-
 ποδοσία τῆς Ἐδέμ τὸν ἀναπαύει, νὰ ὑπακῇ καὶ νὰ ἀφήσῃ
 τὸν ἕνα καρπὸν, ἐδ' ἡ ἀδιάλειπτος ἐδῶ Μανναδοσία τῆς Ἐ-
 ρήμης τὸν ἐξαρκεῖ, νὰ εὐχαρισηθῇ εἰς τὸ καθημερινόν τε
 Γομόρ· ἀλλ' ἀπληστος ὁμῶς εἰς ἐκεῖνο ὅπως δίδει ὁ Θεός, καὶ πα-
 ρήκοος εἰς ἐκεῖνο ὅπως ἐπιτάσσει, ἐκεῖ δρέπεται τὴν ἀπηγο-
 ρευμένην ὁπίωραν τὴν θανατηφόρον, ἐδῶ συνάζει τὸ περιττὸν
 Μάννα τὸ σικωληκόβρωτον.

§. μα'.

Ἡ χορηγία τῷ Μάννῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ, εἰκὼν
 τῆς ἐπιχορηγεμένης τῷ ἄνθρωπῳ παρὰ τῆς
 προνοίας ἐν τῷ παρόντι βίῳ χρείας τῶν
 πρὸς ζωάρκειαν.

Εἴ γὰρ βλέπω εἰς τὴν Μανναδοσίαν τὴν εἰς τὰς Ἑβραίας

(α) Ἐξοδ. Ις. 4.

τὴν κοινὴν καὶ καθολικωτάτην πρόνοιαν τῆ Θεᾶ ἐπὶ πάσης σαρκός. Ἡ ἡμέρα τῆ Εἰβραΐς ἐν τῇ ἐρήμῳ παρίσταται εἰς τὸν νῦν μὲν, ὡς ἡ ζωὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐπὶ τῆς Γῆς, ἥτις, καὶ εἰς χίλια ἔτη ἐπεκτανθῇ, ὅμως εἶναι ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἔχθρς, ἥτις δι᾿ ἡλθε. Τὸ Γομόρ τῆ Μάννα, ὅπῃ διωρίσθη εἰς ἐκεῖνον, εἶναι ἡ ἀναγκαία διατροφή ὅπῃ προμηθεύεται εἰς τῆτον. Ἀπὸ τὸ μέτρον τῆ Γομόρ τῷ ἐνὸς ἐκείνῳ ὅπῃ ἐσύναζεν, ὁ Εἰβραῖος ἐτρέφετο ὅλην τὴν ἡμέραν ἀνελλιπῶς, χωρὶς νὰ πεινάσῃ· καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπῃ διὰ τῆς Θεᾶς προμηθεύειας προσπορίζεται ἐφ' ὅσον ζῇ, διατρέφεται ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ ἀποδάνῃ ἀπὸ τὴν πείναν. Τὰ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, διαφορὰν πρὸς ζωάρκειαν εἰς τὸν Εἰβραῖον δὲν προξενῶσι. Τὸ Γομόρ φθάνει, χωρὶς νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν, ἔτε τῆς συνάξεως ἡ περίσσεια ὄφελος, ἔτε ἡ ἐλαττόνησις ἔλλειψιν. „Καὶ „συνέλεξαν ὁ τὸ πολὺ καὶ ὁ τὸ ἐλαττον, καὶ με- „τρῆσαντες Γομόρ ἐκ ἐπλεόνασεν ὁ τὸ πολὺ, „καὶ ὁ τὸ ἐλαττον ἐκ ἡλαττόνησεν. (α)“ Αὕτῃ (λέγει ὁ Νύσσης Γρηγόριος) εἶναι μία διδασκαλία μετριοτήτος εἰς τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ κατισχῇ ὅρον τῆς αὐτῆς ἐπιθυμίας τὴν χρεῖαν τῆς καθημερινῆς αὐτῆς διατροφῆς καὶ συσάσεως, συλλογισζόμενος ὅτι ἀπὸ τὰ περισσότερα, ὅσα ἂν συναθροίσῃ, ἑδὲν ἔχει ὄφελος. „Ἐν μέτρον τῇ φύσει „τῆς ἐδωδῆς ἐπὶ πάντων ἐστὶν ἡ πρὸς ἡμέραν ἀπόλαυσις „ἐν ἣ, καὶ πολλὰπλάσια παρασκευαυτῇ τῆς χρείας, ἡ γα- „ρ τὰ ἴδια μέτρα διαδῆναι φύσιν ἐκ ἔχει, ἑδὲ τῇ ἀ- „πλησίᾳ τῆς παρασκευῆς συνεκτείνεται.“ Οἱ πλεονέκται εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, ὅμοιοι εἶναι μὲ τὰς Εἰβραῖς ἐκεῖνας, οἵτινες ἐναντίον τῆ Θεᾶ ἐντάλματος, ἤθελον εἰς τὴν ἐρημον νὰ συνάξουν Μάννα τὴν σήμερον, διὰ νὰ τὸ ἔχεν καὶ αὔριοι.

(α) Ε'ξοδ 15. 17. 18.

καὶ τὸν πλησίον αὐτῷ τὸν ἐνδεῆ καὶ ἐξηπορημένον. Ἐκείνην ἀπηγόρευσε μόνον τὴν βαρεῖαν καὶ ἀχθερὰν, καὶ ὑπερβάλλουσιν τύρβην, δι' ἧς ὅλος δι' ὅλες ὁ μάταιος ἄνθρωπος ἀκαταπαύτως σπυδαῖζει καὶ κοπιᾷζει, καὶ ἀγωνίζεται πῶς νὰ συναθροίσῃ, ὅσον δύναται, περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπῃ ἡ ζωὴ ἡ παρῶσα χρειάζεται. Δὲν ἀπηγόρευσε τὸν χρειώδη πορισμὸν, ἀλλὰ τὸν ἀχρεῖον περισπασμὸν. Ἀπηγόρευσε τὴν μαρινιώδη ἐκείνην λύσσαν τῆς ἀπλῆς, καὶ μηδένα κορεσμὸν εὐρισκῆς πλεονεξίας, δι' ἧς νύκτα καὶ ἡμέραν ὁ ἄφρων ἄνθρωπος σενοχωρεῖται, βιάζεται, ταλαιπωρεῖται, πῶς νὰ ἐπισωρεύσῃ πλεῖτον ἐπάνω εἰς πλεῖτον, πῶς νὰ ἀποταμιεύσῃ, ἂν ἦτον δυνατὸν, θησαυροὺς. καὶ ὥσ' ἂν ἐμελλε νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τὴν ἄλλην ἐκείνην ζωὴν, περισσίαν τὴν ὁποίαν ἀποθησαυρίζει εἰς ταύτην: Ζῇ πολλάκις πτωχὸς, (καθὼς εἰς ἐνὶς συμβαίνει.) διὰ νὰ ἀποδῶνῃ πλεῖσιος.

Αἱ Ἐντολαὶ ἢ τε παλαιὰ τῷ Μωσέως, καὶ ἢ νέα ἢ τῷ Σωτῆρος, συμφωνῶσιν. Ὁ Μωσῆς παρήγγειλε νὰ συνάξῃ ὁ Ἐβραῖος τὸ Γεμὸρ τῆς ἡμέρας, καὶ νὰ μὴ φυλάττῃ τὸ Μάννα εἰς τὸ πρωί· ὁ Σωτὴρ παρήνευσε νὰ μὴ μεριμνᾷ ὁ Χριστιανὸς περὶ τῆς αὔριον, ἀλλὰ νὰ ζητῇ τὸν ἄρτον τὸν ἐπίσιον σήμερον. Πρόσεχε καλῶς, ὡς ἀκούρετε Ἰσραηλίτα, μὴ συλλέξῃς Μάννα διὰ τὸ πρωί: ἐπειδὴ τί τὸ ὄφελος; ποῖα ἢ χρήσις; εἰς τὸ πρωί ἐκξέσει σκώληκας, καὶ ὑποξέσει. Πρόσεχε ὁμοίως καὶ σὺ ὦ Χριστιανὲ ἀπλῆς καὶ πλεονέκτα, μὴ θησαυρίζῃς θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς· μὴ μερίμνα περὶ τὴν αὔριον, ζῆτε μόνον τὰ πρὸς τὴν ἐφύμερον χρειάν: τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπίσιον δὸς ἡμῖν σήμερον: Ναὶ σήμερον: Τὰ πρὸς σημερινὴν δηλαδὴ ζωὴν τὴν πρόσκαιρον ἐξαρκύντα. Σήμερον: ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἔρχεται ἡ ζοφερὰ νύξ τῷ θανάτῳ, μεθ' ἧν ἀκολουθεῖ τὸ πρωὶ μιᾶς ἄλλης ἡμέρας ἀνεσπέρου, μιᾶς ἄλλης ζωῆς ἀτελευτήτης καὶ

αἰωνίας, ἐν ᾗ, ἔτε χρειάζεσθαι ὅλως, ἔτε δύνασαι νὰ μεταχειρισθῇς ὅσα συνήθροισας μετὰ τοσέτων μεριμνῶν καὶ κόπων: Α' δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσαι;

§. μβ'.

Ἡ κατὰ τῆ Γερέως λοιδορία καὶ ὕβρις, ἀναφέρεται εἰς τὸν Θεὸν αὐτόν.

Ὅσα τολμῶνται κατὰ τῶν Γερέων, τῶν Θεραπόντων τῆ Θεᾶ, ἀνάγονται εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, ὡς δυσσεβήματα κατὰ τῆ Κυρίε τολμώμενα, ὅς τις ἐξελέξατο τῆς Γερεῖς εἰς ὑπηρετάς καὶ δούλους αὐτῆς. Διὰ τῆτο, ὅταν εἰς τὴν ἐρημον, „διεγόγγυζεν ἡ Συναγωγὴ υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ „Μωϋσῇ καὶ Ἀαρών: (α)“ ἐνθυμέμενοι τὰ κρέατα, καὶ τὰς ἄλλας τροφὰς τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀποκλαιόμενοι πρὸς αὐτὰς, ὅτι τάχα τὰς ἔφερον ἔξω εἰς ἐκείνην τὴν ἔρημον διὰ νὰ τὰς κάμνῃ νὰ ἀποθάνωσιν ἐκεῖ ἀπὸ τὴν πείναν. (β) Εἶπον πρὸς αὐτὰς οἱ τῆ Θεᾶ θεράποντες: „Διατὶ ὑμεῖς γογγύζετε „καθ' ἡμῶν; ἡμεῖς δὲ τί ἐσμέν; (γ) Οὐ γὰρ „καθ' ἡμῶν ἐστὶν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν, ἀλλ' ἡ κατὰ τῆ Θεᾶ.“ Βεβαιότατα κατὰ τῆ Γερέως θρασύνεσθαι, καὶ ἀνοίγεις σόμα; κατὰ τῆ Θεᾶ τὸ ἀνοίγεις ὅταν ὁ Γερεὺς μάλισα σὲ καθοδηγῇ, καί σε διεξάγῃ κατὰ τὰ Θεῖα ἐντάλματα. „Ναὶ πάντως: καὶ κατὰ τῆ Γερέως τότε ὁ γογγυσμός σε ἐστὶν, ἀλλ' ἡ κατὰ τῆ Θεᾶ.“ Ὀμοίως καὶ ὅταν ἀπὸ τῆς ἐρήμου Σιν μεταβάιντες μετὰ ταῦτα, παρενέβαλον οἱ Ἰσραηλίται εἰς Φαφιδεῖν, ἐπειδὴ δὲν εὗρισκετο καὶ ἐκεῖ

(α) Ε'ξοδ. Ις. 2.

(γ) Αὐτ. 8.

(β) Αὐτ. 3.

ἕδωρ νὰ πῖωσιν, „ἐλοιδορῶντο ὁ λαὸς πρὸς Μωϋ-
 „σῆν λέγοντες, Δὸς ἡμῖν ἕδωρ ἵνα πῖωμεν:” Ἀλλ’
 ὁ Μωϋσῆς ἀναφέρων δικαίως τὰς κατ’ αὐτὴ λαιδορίας πρὸς
 Κύριον, ἀπελογήθη λέγων: „Τὶ λαιδορεῖτε μοι; καὶ
 „προσέθετο: Καὶ τὶ πειράζετε Κύριον; (α)” Διότι ἡ
 λαιδορία ἢ πρὸς τὸν δῆλον, εἶναι ὕβρις καὶ πειρασμὸς μεταβαί-
 νων πρὸς τὸν Κύριον αὐτῷ.

§. μγ’.

Εὐορταὶ διωρισμένοι εἰς δοξολογίαν τῷ Θεῷ
 αἱ ἐν αὐταῖς περὶ τὰς βιωτικὰς ἐργασίας
 ἐπιμέλειαί καὶ φιλοπονίαι, ἀνωφελεῖς εἰσὶ
 καὶ ἀτελεσφόρητοι.

Πολλοὶ Χριστιανοὶ καταγίνονται ἐπίσης, περὶ τὰς βιω-
 τικὰς αὐτῶν τύρβας καὶ ἐργασίας, καθὼς ἐν ἄλλαις, ἔτω καὶ
 ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέραις τῶν Εὐορτῶν, αἵτινες εἰσὶν ἀφιε-
 ρωμένοι εἰς δόξαν Θεοῦ. Ἐπίσης εἶπα ἐναχολῶνται καὶ εἰς τὰς
 ἐμπορίας αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ ἐργόχειρα, χωρὶς ὅπως νὰ συ-
 σέλλωνται ἀπὸ τὸν Θεὸν Νόμον, ὅς τις κελεύει νὰ ἀγιάζωμεν
 τὰ Σάββατα: τετέσι νὰ τιμῶμεν μετὰ τῆς πρεπῆσθης εὐλα-
 βείας, τὰς ἡμέρας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι ὡς διατεταγμένοι εἰς λα-
 τρείαν τῷ Ὑψίστῳ, καὶ πρὸς εὐχαριστίαν τῶν πρὸς ἡμᾶς ἀπειρῶν
 αὐτῷ δωρεῶν καὶ εὐεργετημάτων, ἀπαιτῶσιν εὐλόγως, τὴν
 ἀπὸ τῶν σωματικῶν καὶ βιωτικῶν ἔργων, καὶ μάλιστα τὴν ἀπὸ
 τῶν κακοχόλων καὶ ματαίων πράξεων παντελῆ ἀργίαν τε καὶ
 κατάπαυσιν. Πρόφασιν δὲ προβάλλουσιν οἱ ἀνέορτοι ἔτοι, ἱκα-
 νὴν ὡς ὑπολαμβάνονσι νὰ τὰς δικαιώσῃ, τὴν χρείαν. Ἡ δὲ

(α) Ε' ξοδ. ΙΖ. 2.

χρεία εἶναι (ὡς λέγουσι) νὰ κερδήσῃ τὸν ἐπίσιον ἄρτον, πρὸς διατροφὴν αὐτῶν, καὶ τῶν οἰκείων αὐτῶν. Ἐὰν τόση ᾔτον πραγματικῶς ἡ ἀνάγκη φθάνεσα ἕως καὶ αὐτῆς τῆς τῆ ἐπισίης ἄρτε ἐνδελεάστε καὶ σερήσεως, ἐγὼ νομίζω, ὅτι μετὰ τὴν θερμὴν καὶ γνησίαν τῆς τῷ Θεῷ προσερχομένης λατρείας καὶ εὐχαριστίας καὶ δεήσεως, συγγνωστὸν ὀπωσέν ἡθέληεν εἶναι, ἔτι καὶ ἐν ἑορτασίμῳ ἡμέρᾳ νὰ ἐπιμεληθῇ ἐνίοτε ὁ Χριστιανὸς τὸ ἔργον αὐτῆ, σενοχωρῆμενος νὰ προφθάσῃ τὴν χρεῖαν τε. Διαφέρει πολὺ ἢ ἐν πνεύματι λατρεία τῆ Χριστιανισμοῦ, ἀπὸ τὴν τῆ Ἰσραήλ μεθ' ὁδὸν παρατήρησιν. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἐπίσιος ἄρτος εἰς τὸν Χριστιανὸν εὐρίσκειται, καὶ ζητεῖται ὁ ἄρτος ὁ περιττός ὅταν λείπῃ ἡ ἀνάγκη, καὶ ἀπαιτεῖται ἡ τρυφή ὅταν ὁ Χριστιανὸς τὸ πολὺ τῆ καιρῶ τὸ κατεξοδεύει εἰς ἔργα ἢ κακίας, ἢ μαϊότητος ἢ προφασιολογίας τότε τῆς χρεῖας δὲν ἔχει τόπον· ὅχι, τόπον δὲν ἔχει.

Αἱ ἑορταὶ πρέπει νὰ τιμῶνται καὶ νὰ ἀγιάζονται ἢ, νὰ εἰπῶ ὀρθότερον, πρέπει νὰ δοξολογῆται καὶ νὰ μεγαλύνεται, πάντοτε μὲν, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ, ἀλλ' ἐξαιρέτως, „ἐν εὐσήμεῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς αὐτῆς,” ὁ Θεός. Εἰς τὰς Ἰσραηλίτας, ἔτε τὸ Μάννα τὸ ἀπ' ἡρανῆ, δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ συλλέγεται, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐν τῷ Σαββάτῳ καταπάυσεως. „Ἐξ ἡμέρας συλλέξατε, τῇ „δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ Σάββατα.” (α) Καὶ ὁ Χριστιανός, ὅς τις ἀφαιρῇ τὰς ἑορτάς τῆς Ἐκκλησίας, ἀκολουθῶν ἐν αὐταῖς τὰς βιωτικὰς αὐτῆ τύρβας καὶ ἐργασίας, δὲν εἶναι ἀνεύθυνος. Παραβλέπει ἕτος ἐντολὴν Θεῖαν, ἀποβλέπων εἰς ἀνθρωπίνην ὠφέλειαν. Ἀλλ' ὅμως καὶ κατὰ τὰ δύο λανθάνεται ζημιούμενος: Κατ' ἐκείνην ζημίᾳ ψυχῆς, διότι ὑποπίπτει εἰς κρίμα, τῆς πρὸς τὸν Ποιητὴν καὶ Εὐεργέτην αὐτῆ

(α) Ἐξοδ. Ιδ. 26.

ἀγνώμονος ἀχαριστίας· κατὰ τὸτο ματαία ὠφελείας ἐλπίς,
 καὶ ἀκερδῆς ταλαιπωρία τῷ σώματος. Διότι ἀπὸ τὸν κόπον
 τῆς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐργασίας ὑδὲνα καρπὸν λαμβάνει,
 ὑδ' ὄφελος. „Εἴ ξῆλθον τινὲς τῶν (Ἰσραηλιτῶν) ἐκ
 „τῷ λαῷ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ Εἰσδομῇ συλλέξαι”
 ἀλλὰ τί ὠφελήθησαν; ὑδὲν: Καὶ ἔχεν εὐρον: (α) ἐπώρε-
 ψαν ἔχοντες τὸ Γομάρ εἰς χεῖρα κενόν. Οἰοίως καὶ τινὲς ἐκ
 τῶν Χριστιανῶν ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν ἀγο-
 ράν, ἢ ἀπὸ τὸ ἐργασίον μετὰ τινος κέρδους. Θαρρῶσιν ὅ-
 τι μὲ τὸ νὰ ἐσυμφωνήσῃ μίαν πραγματείαν, μὲ τὸ νὰ ἐ-
 ξέδωκαν ἐν τῷ μέρει, μὲ τὸ νὰ ἐσύναξαν ἀλίγη ἀργύρια·
 Θαρρῶσιν, εἶπα, ὅτι ἐκέρδησαν κάποιον τί καὶ ὠφελήθησαν:
 Ὅμως πλανῶνται· Ἐκείνη ἡ συμφωνία ἕως τὸ ὑπερὸν δὲν
 τελεσφορεῖ· ἐκείνη ἡ πώλησις δὲν τὴν ἀνορθοῖ· ἐκείνα τὰ
 ἀργύρια, διὰ τίνα ἐπισυμβαίνουσιν περισσύν, εἰς καπνὸν καὶ
 εἰς ἀνεμὸν τελευταῖον διασκεδάζονται· καὶ τὴν ὠφελειαν ὅπως
 ἡλπίζον νὰ εὕρουν, τελευταῖον δὲν τὴν ἡύραν. „Εἴ ξῆλθον
 „τῇ Εἰσδομῇ συλλέξαι, καὶ ἔχεν εὐρον.”

§. μδ'.

Οἱ Προεσῶτες ἐπιπλήττονται, διὰ τὰ πλημ-
 μελήματα τῶν ὑπ' αὐτὰς ὑποτεταγμένων.

Εἶναι σημειώδης ὁ ἔλεγχος τῷ Θεῷ πρὸς τὸν Μωϋσέα, ἐξ
 ἀφορμῆς τῶν παρηκόων ἐκείνων, οἵτινες ἀΐσθησαν τὸ Θεῖον ἔν-
 ταλμα, ἐξῆλθον τῇ ἡμέρᾳ τῇ Σαββάτῃ διὰ νὰ συλλέξωσι Μάννα.
 Ἐλέγχει ὁ Θεὸς τὸν Μωϋσῆν, ὡσάν ἂν ὁ Μωϋσῆς αὐτὸς ἦτον ὁ
 ἀΐσθητὴς τῷ ἐντάλματος, καὶ ὁ παραβάτης. „Εἶπε δὲ Κύ-

(α) Εξοδ. Ις. 27.

„ριος πρὸς Μωϋσῆν, ἕως τίνος ἔβέλεωτε εἰσα-
 „κύνειν τὰς ἐντολάς με, καὶ τὸν Νόμον με; (α)“
 Οὐαὶ: Τινὲς ἐκ τῆ Λαῶ ἀμαρτάνεσι, καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐπιπλήτ-
 τεται. Ἐκεῖνοι παραβαίνουσιν· ἐκεῖνοι ἔβλονται εἰσακύνειν τὰς
 ἐντολάς. Ὁ Μωϋσῆς διδάσκει· ὁ Μωϋσῆς παραγγέλλει· ὁ
 Μωϋσῆς βέλεται τὴν τῶν ἐντολῶν τῆ Κυρίᾳ τήρησιν· καὶ ὅμως
 ἡ τῆ Μωϋσεὺς βέλῃσις συνεξελέγχεται ἅμα μετὰ τῶν θελή-
 σεων τῶν πορηκόων. „Ἔως τίνος ἔβέλεωτε εἰσα-
 „κύνειν;“ Ναί, ἀληθεὲς εἶναι: ἀλλὰ τὸ πταῖσμα τῆ ὑποκειμένης,
 ἀναφέρεται εἰς τὸν Ἡγεμόνα· τὸ πταῖσμα τῆ ὑποτακτικῆς, εἰς
 τὸν Προεστώτα· τὸ τόλμημα τῆ Ἰσραηλίτις κατεξονειδίζεται εἰς
 τὸν Προφήτην· ἔτι καὶ τότε, ὅταν ὁ Ἡγεμὼν, ὁ Προεσὼς, ὁ Προ-
 φῆτης, κυρίως καὶ καθ' αὐτὸ δὲν ἐνέχεται. Διὰ τὴν τῆτο; διὰ τὴν
 ἔχουσιν ὅλην τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν οἱ προτεταγμέ-
 νοι τῶν ἄλλων, καὶ εἰς τὰ παραμικρότατα τῶν ὑπεξασίων αὐτοῖς
 κινήματα, ὡς λόγον ἀποδώσαντες.

§. μέ.

Τὸ τῆ Γερέως ἐπάγγελμα, ὡς μεσιτεύοντος
 μεταξὺ Θεῶ καὶ ἀνθρώπων, ἐκατέρωθεν
 βαρύντατον.

Τῶν συλλεγόντων τὸ Μάννα ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτῃ, τὴν
 παράβασιν ὁ Θεὸς τὴν ἐπιτιμᾶ εἰς τὸν Μωϋσῆν: „Εἶπε
 „δὲ Κύριος πρὸς Μωϋσῆν, ἕως τίνος ἔβέλεωτε
 „εἰσακύνειν τὰς ἐντολάς με καὶ τὸν Νόμον με; (β)“
 Τῶν ὑδάτων πάλιν τὴν ἔλλειψιν ἐν Ῥαφιδὲν, ὁ Λαὸς τὴν
 κατονειδίζει εἰς τὸν Μωϋσῆν: „Καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ Λαὸς
 „πρὸς Μωϋσῆν: Ἰνα τί τῆτο; ἀνεβίβασας ἡμᾶς

(α) Ἐξοδ. Ιζ. 28.

(β) Αὐτ. 28.

Αἰγύπτῃ, ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ τέκνα
 ὧν, καὶ τὰ κτήνη τῷ δίδει. (α)" Ὡς ὁ Μωϋσῆς
 εἰς τὸν Λαὸν ὑπὲρ τῆς Λαῶ, καὶ εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς
 Θεῶ. Ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ παρὰ τῆς
 σέως τὴν τῆς Λαῶ ἐπιμέλειαν καὶ κηδεμονίαν καὶ ἀνάπα-
 Λαὸς ζητεῖ παρὰ τῆς αὐτῆς Μωϋσέως τὴν τῆς Θεῶ χά-
 καὶ βοήθειαν. Ἰδὲ τὸ χρέος τῆς προβαλλομένης μεσίτης,
 καὶ Θεῶ καὶ ἀνθρώπων! Ἰδὲ τὸ ὑψηλόν, καὶ μέγα, καὶ
 ῥόν ἐπάγγελμα τῆς ἱερέως!

§. μς'.

καὶ τὰς ἀχαρίστους ψυχὰς, ἡ κατὰ τι παρὰ
 μικρὰ ἔλπει τῆς προευεργετήσαντος, ἔξα-
 λείφει τῶν προλαβασῶν χαρίτων καὶ εὐερ-
 γεσιῶν τὴν ἐνθύμησιν.

Τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας εὐποιίας τῆς Μωϋσέως, πρὸς
 Λαόν· τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν ὅπως ὑπὲρ αὐτῶν ἔ-
 , τὰς κόπας καὶ τὰς ἀγῶνας ὅσους ὑπὲρ αὐτῶν ἀνεδέχ-
 τὰς περιστάσεις καὶ τὰς κινδύνους ὅπως ὑπὲρ αὐτῶν ὑπέφε-
 τὰ τέρατα καὶ τὰ σημεῖα ὅπως ὑπὲρ αὐτῶν ἀπετέλεσεν:
 αὐτὰ τόσο ἐύκολα τὰ ἐλπισμόνησαν οἱ Ἰσραηλίται;
 ὦν, ἐπειδὴ ἡ ἐν Ῥαφιδεῖν χώρα, εἰς ἣν αὐτὸς διεβί-
 , εἶναι ἀνυμνήσας καὶ ἀνυμνήσας καὶ διψῶσα, διὰ τῆς κα-
 ρονται εὐθὺς κατ' αὐτὴν τόσο ἀτάκτως; εὐθὺς γογγύ-
 ; εὐθὺς αὐτὸν καταλοιδορεῖσι, καὶ ὡς φονέα καὶ ἀνδροφό-
 κινδυνεύει νὰ τὸν λιθοβολήσωσι; „Καὶ ἐλοιδορεῖ-
 ἐκεῖ ὁ Λαὸς πρὸς Μωϋσῆν, (β) καὶ διεγόγ-

„γυσεν ὁ Λαὸς πρὸς Μωϋσῆν. (α) Ἐβόησε δὲ
 „Μωϋσῆς πρὸς Κύριον... Ἐἴ τι μικρὸν ἐ κατα-
 „λιθοβολήσεσσί με. (β)” Τόση προπέτεια κατὰ τῆ
 ὁδηγῆ ἐ ἡγεμόνος; Τόση ἱταμότης κατὰ τῆ Θεόπτῃ ἐ Προ-
 Φήτῃ; Ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι, καὶ τόση ἀγνωμοσύνη καὶ ἀχαρισία
 κατὰ τῆ εὐεργέτῃ, καὶ βοηθῇ, καὶ σωτήρῃ; Τοιαυτοτρόπως
 εὐθὺς ἐξαλείφονται ἀπὸ τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, αἱ προλα-
 βῆσαι χάριτες, καὶ βοήθειαι, ἐ εὐεργετήσεις; Ναί: „Ἡττωνται
 „τῆς ὀλιγοψυχίας, μεираκιώδη ἐ ἀνάνδρον ἔχοντες τὸν νῦν
 „κἂν εἰ μικρῇ λάβοιντότινος τῆ πεφυκότος ἀνιᾶν, ἐπιπηδῶ-
 „σιν εὐθὺς τῷ Παιδαγωγῷ, ἐ κατακαπράγασιν ἀνοσίως, ὅτι
 „ἐ γέγονεν ὅλως μεσίτης αὐτοῖς, ἐ κέκληνται δι' αὐτῆ πρὸς
 „ἐλευθερίαν. (γ)” Τοιαῦται εἶναι αἱ ψυχαὶ αἱ κῆφαι ἐ ἐλα-
 φραὶ καὶ ἀχάριστοι! Ἀπέλαβον παρὰ σῆ μυρία καλὰ, τὲς
 ἔλειψες εἰς ἔντι, τὸ ὅποιον ἐνίστε ἐ αὐτοὶ ἡξεύρυσιν ὅτι δὲν
 εἶναι εἰς χεῖρας σε, ὅλα ἐκεῖνα τὰ προλαβόντα ἐχάθησαν· γί-
 νονται αὐτοὶ διὰ τῆτο ἐ οἱ πλέον φοβεροὶ ἐχθροί σε. Ἐἴ τι μι-
 κρὸν, ἐ καταλιθοβολήσεσσί σε. Ναί, πίσευσόν μοι,
 καταλιθοβολήσεσσί σε. Οἷον θηρίον γίνεται πολλάκις ὁ ἀνθρω-
 πος! Ἐγὼ βῆς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν
 φάτνην κτ.

§. μζ'.

Οἱ Ἐβραῖοι ἀναδείκνυνται πρὸς τὸν Μωϋσῆν,
 ἐ μόνον ἀχάριστοι ἀλλὰ ἐ ἀνόητοι. Ἀπορία:
 Πότερον, ὁ ἀνόητος εἶναι ἀχάριςτος, ἢ ὁ
 ἀχάριςτος εἶναι ἀνόητος;

Εἰς τὴν ἐν Ρ' ἀφιδεῖν ἀνδρίαν, ἐγὼ δὲν βλέπω μόνον ἀ-

(α) Ἐξοδ. 3.

(γ) Κύριλ. Ἀλεξ.

(β) Αὐτ. 4.

χαρίσας τὲς υἱὲς Ἰσραὴλ, ἐγὼ τὲς βλέπω καὶ ἀνοήτους. Φωνάζει μετὰ λοιδορίας καὶ ὕβρεων πρὸς τὸν Μωϋσέα: „Δὸς ἡμῖν „ὕδωρ ἵνα πίωμεν. (α)“ Πῶς ἄρα γε περὶ αὐτῆ κρίνεις οἱ Ἑβραῖοι; Στοχάζονται τὸν Μωϋσῆν, ὡς ἓνα ἀπλῶς ἀνδρώπον, ὅμοιον μὲ τὲς ἄλλης ἀνδρώπης; ἢ ἔχουσι περὶ τῷ Ἀνδρὸς μίαν ὑπόληψιν ὑψηλὴν, ὑπερεξηρημένην ὑπὲρ τὲς λοιπὰς τῶν ἀνδρώπων; καὶ ἔχοντες ἐκ τῶν προγεγονότων ὑπὲρ ἐκείνου τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πληροφορίαν τῶν ἐσομένων, προσδοκῶσιν ὅτι ἢ ἐξ ἑαυτοῦ, ἢ διὰ τῆς παντεργικῆς Θείας δυνάμεως τῷ Ὑψίστῳ, ἢμπορεῖ νὰ τὲς ἐκφέρῃ ὕδατα, καὶ ἐκεῖ ὅπου ὕδατα δὲν εἶναι; Εἰ μὲν ἐκεῖνο, Διατὶ λοιπὸν ζητῶν τὰ ἀδύνατα; „Δὸς ἡμῖν „ὕδωρ; Εἰ δὲ τῷτο, Διατὶ λοιπὸν λοιδορεῖσι καὶ ἐξυβρίζουσι; „Καὶ διεγόγγυζεν ὁ Λαὸς πρὸς Μωϋσῆν; καὶ „ἐλοιδορεῖτο ὁ Λαὸς πρὸς Μωϋσῆν;“ Ἐκεῖνοι ὅπως ζητῶσι τὰ μὴ δυνατὰ δὲν εἶναι ἀνόητοι, καὶ ἐκεῖνοι πάλιν ὅπως μετὰ λοιδοριῶν καὶ ὕβρεων ζητῶσιν, ἀντὶ νὰ παρακαλέσων ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μετὰ ὑπερφυσέρας τινὸς δυνάμεως, ἢμπορῶν καὶ τὰ φύσει ἀδύνατα νὰ τὰ κάμνῃ δυνατὰ, δὲν εἶναι πάλιν ὁμοίως ἀνόητοι; Οἱ Ἑβραῖοι λοιπὸν ἐδῶ, δὲν φαίνονται μόνον ἀχάριστοι, ἀλλὰ καὶ ἀνόητοι. Ἀναμφιβόλως.

Ἀλλ' ἐγὼ ἐπὶ τῷ παρόντος ἔχω καὶ μίαν Ἀπορίαν νὰ προβάλω καὶ ἡ Ἀπορία μὲ, εἶναι αὕτη: Πότερον, ὁ ἀνόητος εἶναι ἀχάριστος; ἢ ὁ ἀχάριστος εἶναι ἀνόητος; Τὸ δεύτερον φαίνεται διότι ὁ ἀχάριστος ζημιῶι αὐτὸς ἑαυτὸν μὲ τὴν ἀχαρισίαν καὶ τὸ νὰ ζημιῶι τις αὐτὸς ἑαυτὸν, τῷτο εἶναι βέβαια μία ἐπίσημος ἀνοησία· ἀλλ' ὁ ἀνόητος δὲν εἶναι ἀχάριστος· διότι ἀνόητος ὢν, δὲν διακρίνει, τὴν χάριν, καὶ ὁ μὴ διακρίνων τὴν χάριν πῶς δύναται νὰ ἀχαρισῇ; Οὐδεὶς ἀρνεῖται ἐκεῖνο ὅπως παντάπασιν ἀγνοεῖ, καὶ ἑδαμῶς διακρίνει. Διὰ νὰ εἶναι τις ἀχάριστος πρέπει νὰ

ἔχη μέτρον τι γνώσεως· καὶ ἂν ἀγνώμων λέγεται ὁ ἀχάριστος, λέγεται διότι ἡ ἐπίγνωσις τῆς ληθδεΐσης ὑπ' αὐτῆ χάριτος μένει εἰς τὸν νῦν αὐτῆ, ἀλλὰ δὲν μεταβαίνει εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆ, ἥτις εἶναι τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ σκῆνωμα. Καὶ τόσον εἶναι ἀληθεῖς, ὅτι ὁ ἀνόητος δὲν εἶναι κυρίως καὶ ἀληθῶς ἀχάριστος, ὅσον βλέπομεν καί τινα ζῶα, τὰ ὅποια μὴ ἔχοντα λογικὴν διάνοιαν, δὲν εἶναι ὅμως ἀχάριστα, καθότι διὰ τίνος αὐτοῖς ἐμφύτῃ αἰσθητικῇ ἀντιλήψεώς τε καὶ διακρίσεως γνωρίζεσι τὸν Εὐεργέτην. „Εἴ γινω βῆς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος „τὴν φάττην τῇ Κυρίᾳ αὐτῆ· καὶ τὸ μέτρον τῆς ἐν τοῖς τοιούτοις εὐγνωμοσύνης, εἶναι ἐκεῖνο τῆς ἐν αὐτοῖς εὐαίσθησίας. Ἀλλ' ὁ ἀχάριστος ἄνθρωπος εἶναι βοειακώτερος ἀπὸ τὸν βῆν, καὶ ἀχρειότερος ἀπὸ τὸν ὄνον.

§. μή.

Ἡ Θεία Ράβδος, καὶ παιδευτικὴ, καὶ καθοδηγητικὴ. Ράβδος ἡ αὐτὴ καὶ Βακτηρία πάντοτε ἀγαθοποιὸς καὶ σωτηριώδης.

Ἡ αὐτὴ ράβδος ἐκείνη, ἥτις εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ εἰς τὰς ἄλλας συναγωγὰς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ὑδάτων, ἐκεῖ ὅπε εἶναι νερὸν, κάνει νερὸν νὰ μὴ εἶναι, διὰ νὰ μὴ ἔχη ὁ σκληροκαρδὺς Αἰγύπτιος τὴν νὰ πίῃ. (α) Ἡ αὐτὴ ἐξ ἐναντίας εἰς τὴν ἐν Ραφιδεῖν Πέτραν, κάνει ἐκεῖ ὅπε νερὸν δὲν εὐρίσκεται, νὰ εὐρεθῇ νερὸν, διὰ νὰ ἔχη νὰ ποτιθῇ ὁ σκληροτράχηλος Ἰσραηλίτης. „Λάβε ἐν τῇ χειρί σου τὴν ράβδον ἐν „ἡ ἐπάταξας τὸν ποταμὸν· καὶ πατάξεις τὴν πέ- „τραν, καὶ ἐξελεύσεται ἐξ αὐτῆς ὕδωρ, καὶ πίε-

(α) Ε' ἐξοδ. Ζ. 17.

ται ὁ Λαός. (β) Ἡ αὐτὴ δύναμις ἐνεργεῖ καὶ ἀποτελεῖ
 ἢ ἐναντία κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον τρόπον: Ἐκεῖ φθορὰν τῶν
 αὐτῶν καὶ ἐξαλλοῖσιν εἰς τιμωρίαν τῷ Αἰγυπτίᾳ· ἐδῶ γένεσιν
 αὐτῶν, καὶ θαυσιλὴν πρόχυσιν ῥείθρων, εἰς ἀναψυχὴν τῷ Ἰσ-
 ραηλίτι. Τοιαύτη ῥάβδος, ἡ ῥάβδος ἡ Θεία· εἰς ἄλλας παιδευ-
 τικὴ πρὸς ἐξώλειαν, εἰς ἄλλας εὐεργετικὴ πρὸς σωτηρίαν· ἄλ-
 λες τιμωρεῖ, ἄλλες σώζει· ἄλλες συντρίβει, ἄλλες σηρίζει κα-
 τὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων διαφορὰν· πάντοτε ὁμως ἀγαθοπρε-
 πῶς ἐνεργεῖ καὶ δικαίως. Ἡ αὐτὴ καὶ ῥάβδος καὶ βακτηρία· ῥάβ-
 δος, εἰς ἀναίρεσιν τῶν κακῶν, ἢ εἰς τὴν ἀπὸ τούτου ἐπιστροφὴν καὶ
 ἀνατάκην· βακτηρία εἰς ἐπισερέωσιν τῶν ἀγαθῶν, ἢ εἰς τὴν
 πρὸς τὸτο καθοδήγησιν, καὶ εἰς παράκλησιν. Ἡ ῥάβδος σε
 καὶ ἡ βακτηρία σε, αὐταὶ με παρεκάλεσαν.

Οὐεὶ Πανοικτίρμον! Τὸ ἄπειρον καὶ ἀνεξάντλητον πέλαγος
 τῆς ἀγαθότητος! Ἡ ἄβυσσος τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τῆς ἐλέους!
 ἡ ταύτης τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἀγαθοποιῆσε ῥάβδος, τῆς αὐτῆς
 καὶ Βακτηρίας, παρακάλεσον, δέομαί σε, καὶ ἐμὲ τὸν τρι-
 ῖτον. Δι' αὐτῆς σε τῆς Βακτηρίας ὁδήγησόν με, καὶ κατεύ-
 ρον τὰ διαβήματά με, πρὸς ἐργασίαν τῶν Θεῶν Σὺ Ἐντο-
 λῶν, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς με πάλιν, ἐπιμένοντα τοῖς κακοῖς,
 ἀφηνιάζοντα, πλῆττε, μάστιζε, κόλαζε, φιλανθρωπῶς, ὡς
 πατὴρ. Πάτασσε: πλήν ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς· διότι γι-
 νώσκεις τὴν ἀσθενειάν μου. Διὰ τούτου Μὴ: τῷ θυμῷ σε ἐ-
 λέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σε παιδεύσῃς με·
 ἀλλ' ἐλέησόν με Κύριε, ὅτι ἀσθενὴς εἰμί. Πάταξον, ἕως
 ἀπαλύνῃς ταύτην τὴν τραχύτητα τῆς κακεντρεχῆς προαι-
 σέως μου· ἕως ἢ συντρίψῃς ταύτην τὴν λιθώδη σκληρότητα
 τῆς πεπωρωμένης καρδίας μου. Ναί: ἀπότομος εἶναι ἡ Πέτρα
 τῆς ταλαιπώρου καὶ ἀθλίας ψυχῆς μου. Πέτρα παλαιά,

Πέτρα ριζιμαία, Πέτρα σερεά, πάγιος, ἀντίτυπος, σκληροτάτη. Τὸ γνωρίζω, τὸ ἠξεύρω, τὸ ὁμολογῶ. Ἀλλὰ ἡ Ρ' ἄβδος Σῃ τῇ πάντα ἰσχύοντος, εἶναι ἰσχυροτέρα πάσης ἀντιτυπίας καὶ πάσης σκληρότητος. Ἄν θελήσης, ὑπερνικᾷς με τὴν δύναμίν σου ταύτην. „Σὺ καὶ ἐκ τῶν λίθων τέτων δύνασαι ἐγείραι σπέρμα τῷ Ἀβραάμ.” Ναί, ἂν θελήσης, ἐξάγεις καὶ ἐκ ταύτης τῆς ξηρᾶς καὶ ἀνίκμης Πέτρας ψυχωφελῶν μετανόιας δακρύων ῥεῖθρα σωτηρία. Καὶ πατάξεις τὴν Πέτραν καὶ ἐξελεύσεται ἐξ αὐτῆς ὕδωρ· καθὼς ὁ Μωϋσῆς διὰ τῇ Σῃ προσάγματος ἐπάταξεν ἐκείνην τὴν ἐν Ρ' ἀφιδεῖν τότε, καὶ ἐρρύησαν ὕδατα.

§. μδ'.

Μεγάλη ἀγνωμοσύνη, ἄκρα ἀχαριστία τῇ ἀνθρώπῳ πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῇ.

Εἰ ἔσι Κύριος ἐν ἡμῖν, ἡ ὕ; (α) Ἡδυνήθησαν οἱ Ἰσραηλῖται τὰ ἀνοίξεν σῶμα, καὶ τὰ προφέρειν τοῦτον λόγον, μετὰ τὰ τοσαῦτα μεγαλεῖα, ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησεν ὑπὲρ αὐτῶν; Μετὰ τὰς φοβεράς πληγὰς ἐκείνας τῶν καταδυναστεύοντων αὐτὲς ἐν Αἰγύπτῳ ἐχθρῶν; Μετὰ τὴν παράδοξον διαίρεσιν ἐκείνην τῇ Εὐρυθαίῃ Πελάγῃ, εἰς διάβασιν μὲν αὐτῶν ἀσφαλῇ, καταποντισμὸν δὲ καὶ πανολεθρίαν τῶν αὐτὲς καταδιωκόντων; Μετὰ τὸν ἀναγλυκασμὸν τῶν ὑδάτων τῆς πικρίας τῶν εἰς Μεῖρῶν; Μετὰ τὰς ὁροσερὰς πηγὰς καὶ τὰς ἡδίους φοινίκας τὰς ἐν Αἰλείμ; Μετὰ τὴν πολλὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ὀρτυγομήτραν, καὶ τὸν ἀδιάλειπτον τῇ Μάννα πρὸς διατροφὴν ἑράνιον ὑέτον; Μετὰ ταῦτα πάντα ἔτι ἀμφιβάλλουσι, καὶ παραπονέονται,

(α) Ε'ξοδ. ΙΖ. 7.

ἀποκλαίονται, ὅτι τὲς ἐγκατέλιπεν ὁ Θεός; „Εἰ ἔσι
Κύριος ἐν ἡμῖν, ἢ ὐ;” καὶ γογγύζουσι, καὶ ὑβρίζουσι δια-
δορῶντες τὸν ἀπεσταλμένον πρὸς αὐτὰς τῶν τοιούτων ῥέκτην
Μωϋσῆν, καὶ πειράζουσι τὸν Θεόν, τὸν τέτονον εἰς αὐτὰς ἀπο-
λάντα, διὰ τὸτο καὶ μόνον, ὅτι δὲν ἡύραν ἐν Ῥαφιδεῖν ὕδωρ
οἱ οἱ οἱ; Ἰδὲ ὁ ἀγνώμων, καὶ δειλὸς καὶ μικρόφυχος ἄνθρωπος,
τὰ πάσης τῆς μοχθηρίας καὶ ἀχρειότητος αὐτοῦ παριστάμενος.
οἱ οἱ οἱ καλὰ καὶ εὐεργετήματα κατ’ ἐκάστην ἡμέραν τε καὶ ὥραν
πολαμβάνει ὁ ἄνθρωπος παρὰ τῷ Παντοδυνάμει καὶ Παναγάρῳ
εὐ· καὶ τὰ τοιαῦτα εὐεργετήματα, ἀφ’ ὧν συνέβητις αὐτῷ ἐ-
ντία περισσισ, δὲν τὰ ἀναλογίζεται ὅλως, δὲν τὰ μετρεῖ-
μόνον, καὶ τὸ παραμικρὸν ἐνίοτε δυσχερὲς καὶ ἀηδὲς συνάν-
μα ἀντίξουν ἐὰν ἀπαντήσῃ, τὸτο μόνον σοχάζεται, καὶ εἰς
τὸ ἐπαδημονεῖ, καὶ ἀποδυσπνετεῖ ἀγναμόνως, καὶ μεμφιμοιρεῖ
τόπως, καὶ ἀπολοφύρεται ἀκατατάτως τὴν ταλαιπωρίαν
τῷ καὶ ἀθλιότητι. Πειρασμὸς καὶ λοιδορήσις: ἔτως
ωνόμασε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ Μωϋσῆς προσφυῶς τε καὶ ἀρ-
δίως: „Διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν ὑψῶν Ἰσραὴλ, καὶ
διὰ τὸ πειράζειν Κύριον λέγοντας: Εἰ ἔσι Κύ-
ριος ἐν ἡμῖν, ἢ ὐ (α);”

Αἱ εἰς πόσους τῶν Χριστιανῶν οἰκίας καὶ συμμερίας δὲν
μοξε νὰ ἐπιγράψῃ τις τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην μετὰ Κεφα-
κιῶδη μεγάλα Γράμματα; Εἰς ἅπαντας ἀναμφιβλως ἀρ-
δίως ἤθελεν εἶναι ἐπιγραφεῖσα, ὅσοι εἰς τὰ ἐπισυμβαίνοντα
τοῖς δυσχερῇ καὶ λυπηρᾷ, ἀδημονῶσιν ἔξω τῷ πρέποντος, καὶ
χάρις οἱ ὥσπερ οἱ τότε Ἑβραῖοι, δὲν ὁμολογοῦσι χάριν ἀπο-
λέποντες εἰς τὰ τόσα καὶ τόσα καλὰ, δι’ ὧν αὐτὰς εὐεργέτη-
σε καὶ εὐεργετεῖ ἀδιαλείπτως ὁ Παντευεργέτης Θεός, ἐδὲ ὑ-
μένωσιν εὐσεβῶς καὶ μετ’ εὐχαριστίας, ἐὰν ποτέ τι καὶ ἐπε-

νεχθῇ τῶν ἀνιερῶν, ἀλλ' ἐκταράττονται ἀνοήτως, καὶ χαλεπαίνουσιν ἀφρόνως, καὶ βλασφημίᾳ ἀσεβέστατα καὶ Θεὸν καὶ ἀνθρώπους. Ἀρμοδιωτάτη πάντως εἶναι εἰς τὰς τοιούτους ἢ ἐπιγραφὴ τῆς Ραφειδεῖν ἐκείνη: Πειρασμὸς καὶ λαιδόρησις.

§. ν'.

Δύναμις τῆς Προσευχῆς.

Εἰς ὅσῳ αἱ τῆ Μωϋσέως χεῖρες ὑψοῦνται εἰς Οὐρανὸν ἐκτεινόμεναι, καὶ τὴν ἐκ τῆ Ὑψίστης ἀντίληψιν ἐπικαλύμεναι, ὁ Ἀ'μαλήκ ὑπὸ τῆ Ἰσραηλίτι λαῷ ἐπὶ τῆς πολεμικῆς συμβολῆς νικᾷται. Ἀ'φ' οὗ ὁ Προφήτης ἀτονήσας καταβιάσῃ τὰς χεῖρας, ὁ Ἀ'μαλήκ ἐπαναλαμβάνει δύναμιν, καὶ ἐν τῇ μάχῃ ἐπικρατεῖ. „Ὅταν ἐπῆρε Μωϋσὴς τὰς χεῖρας κατί-
„χυνεν Ἰσραὴλ, ὅταν δὲ καθῆκε τὰς χεῖρας,
„κατίχυνεν Ἀ'μαλήκ. (α)“ Εἰς ὅσῳ καταγίνεται καὶ ἐπιμένει εἰς τὴν προσευχὴν ὁ Χριστιανὸς, νικᾷ τὰς ἐχθρὰς τῆς ψυχῆς αὐτῆ: τὸν Διάβολον, τὸν Κόσμον, καὶ τὰ πάθη τὰ τῆς σαρκὸς τὰ κατ' αὐτὴ ἀντιστρατευόμενα. Ὅταν ἀμελήῃ τὴν προσευχὴν, οἱ ῥηθέντες ὀλέθριοι ἐχθροὶ κραταίουνται, ὑπεριχύουσι, καὶ τὸν κατατροπῶσιν.

§. να'.

Δι' οὗ ἡ ἁμαρτία ἐτελέσθη, δι' αὐτῆς πολλαίαις
καὶ ἡ τιμωρία ἐπηνέχθη.

Μεγαλύνει τὸν Κύριον ὁ Ἰοθὰρ, ἀκέσας παρὰ τῆ Μωϋσέως τίνι τρόπῳ ὁ Θεὸς τῶν ἐκδικήσεων ἐπαίδευσεν τὰς

(α) Ε'ξοδ. ΙΖ. 11.

ς καὶ τυράννης τῶν Ἑβραίων, τὸς Αἰγυπτίους. „Μέ-
 γας ὁ Κύριος. (ἐκφωνεῖ ὁ Ἰερεὺς Μαδιάν) Μέγας
 ὁ Κύριος.” Εἶτα ἐπιφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, δι’ ἣν ἐκθειάζει
 ὁ Κύριος μεγαλυσύνην. „Ἐνεκεν τούτου (λέγει) ὅτι
 θέντο αὐτοῖς. (α)”

Ἐνταῦθα δύναταί τις ἐπισήσας καλῶς νὰ σημειώσῃ, ὅτι
 ὡς πολέμων, τῶν μεταξὺ δύο ἢ ἀνδρώπων, ἢ συζημά-
 των, τὸ βάρος τῆ κακῆ ἀποδίδεται εἰς ἐκεῖνο μάλισα
 ὅς, ὅπῃ δίδει τὴν τῷ πολέμῳ ἀφορμὴν τε καὶ πρόφα-
 σιν. (β) τὸ ὅποιον ἄρχεται (ὡς λέγουσι) χειρῶν ἀδί-
 κων ἐπιτίθεται, καὶ ἐπεμβαίνει κατὰ τῆ μέρης τῆ ἐτέρης.
 ὁ Ἰοθὺρ ἀκῆσας τὴν τῶν Αἰγυπτίων καταστροφὴν, μεγα-
 λυδοξολογεῖ τὸν Ὑψιστον, ὅχι τόσον ὡς διασώσαντα τὰ
 τὰ Ἰσραηλιτικὸν, μετ’ ἧς ἤδη, διὰ τῆς τῆ Μωϋσεως ἐ-
 μβρίας ἐσυγγενεύετο· ὅσον, ὡς τιμωρήσαντα δικαίως τὰ
 τὰ Αἰγύπτον, τὸ ἀρχέκακον αἴτιον τῆ πολέμου, διὰ τῆς
 καὶ δυναστικῆς κατὰ τῆ Ἰσραὴλ ἐπιθέσεως. Ἐνεκεν τού-
 του ἐπέθεντο αὐτοῖς. Οἱ Αἰγύπτιοι δηλ. τοῖς Ἰσ-
 ραηλῆταις. Καὶ ταύτην τὴν Αἰτιολογίαν τῆ Μαδιανίτε Ἰερέως
 γε νὰ τὴν συλλογίζωνται καλῶς οἱ Βασιλεῖς καὶ Δυνάσαι,
 εἰς πόλεμον παρασκευάζονται.

Ἀλλ’ ἐπὶ τῆς ἀποδοθείσης Αἰτιολογίας: Ἐνεκεν τού-
 του ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς: ἄξιον εἶναι νὰ ἐπισημειώ-
 σῃ καὶ τὸν τρόπον, κατ’ ὃν ἡ Θεία δίκη τὸς ἐπιθέτας ἐπαί-
 νει: Ὅτι δηλ. μετὸν αὐτὸν ἐκεῖνον τρόπον, τὸν ὅποιον ἐμε-
 μνήσθησαν οἱ Αἰγύπτιοι διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τῶν Ἑβραίων τὰ
 , μετὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης διώρισε νὰ ἐξα-
 ῖν οἱ Αἰγύπτιοι. Τίνι τρόπῳ ἐπέθεντο οἱ ἐκεῖνοι; Ἐ-
 νεντο διὰ τῆ ὕδατος. Τὸ Βασιλικὸν διάταγμα ἐκέλευεν,

ὅτι τὰ νεογενῆ τῶν Ἑβραίων νὰ ῥίπτονται εἰς τὰ βάθη τῆς ποταμῆς, καὶ νὰ πνίγονται. Καὶ τίνι τρόπῳ ἀκολούθως ὁ Θεὸς ἐπέθετο νὰ παιδεύσῃ τὰς Αἰγυπτίους; ὁμοίως καὶ τέττας διὰ τῆς ὕδατος. „Ἀρματα Φαραὼ, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἔρριπεν εἰς Θάλασσαν... Πόντω ἐκάλυψεν αὐτὰς, κατέδυσαν εἰς βυθόν, ὡσεὶ λίθος. (α)”

§. νβ'.

Καὶ ὁ σοφὸς καὶ συνετὸς ἀκέει τὴν συμβεβλην καὶ ὠφελεῖται.

Ὁ ἄνθρωπος ὁ πλέον σοφός, ὁ πλέον συνετός, ὁ πλέον τῶν ἄλλων πεφωτισμένος Θεόθεν, χρειαν ἔχει νὰ ἀκέῃ καὶ τῶν ἄλλων τὴν γνώμην. καὶ ἀφ' ἧς ἀκύσῃ, νὰ δέχεται τὴν ὁρθὴν συμβεβλην εὐγνωμόνως, καὶ νὰ προθυμῆται νενεχῶς νὰ τὴν φέρῃ καὶ εἰς ἔργον. Ὁ Μωϋσῆς ἦτον βέβαια καὶ σοφός, ὡς εἰς ἄκρον πεπαιδευμένος τὴν σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων καὶ συνετός, ὡς ἀνατραφεὶς μέσα εἰς τὰς Βασιλικὰς Αὐλὰς, καὶ εἰς τὴν περιφορὰν τῆς βίης, διὰ πολλῶν ἐτῶν ἔπειτα, βαθεῖαν τινὰ ἐπισυνάξας τὴν φρόνησιν καὶ ἐπὶ τέτοις, ἧ καὶ πρὸ τέτων, ἦτον καὶ Θεόθεν κατ' ἐξοχὴν πεφωτισμένος ὡς Προφήτης, καὶ Θεόπτης, καὶ παρὰ τῆς Θεῆς ἀπεσπασμένος εἰς τὴν τῆς Ἰσραηλιτικῆς γένεως ἐλευθερίαν καὶ κατὰδύγησιν. Καὶ μετὰ ταῦτα, καὶ ὁ Μωϋσῆς αὐτὸς ὁ τοιοῦτος καὶ τασῆτος, ἤκουσε τὴν νεβεσίαν Ἰοθὺρ τῆς Πενδερεῖς, καὶ τὴν ὑπήκουσεν. „Ἀκούσον με (εἶπεν αὐτῷ ὁ Πενδερεός.) „καὶ συμβελεύσω σοι, καὶ ἔσαι ὁ Θεὸς μετὰ Σέ. (β)” Καὶ ὁ Γαμβρὸς, πολὺ τῆς Πενδερεῖς καὶ σοφώτερος καὶ πεφωτισμένος, ἀκέει καὶ πείθεται. „Εἰσηγεῖται δὲ γνώμην ὁ Ἰο-

(α) Ἐξοδ. ΙΒ. 4. 5.

(β) Αὐτ. ΙΗ. 19.

„Θόρ, ἦν τετιμηκὼς ὁ Μωϋσῆς, ἀριστάτε ἔχειν νενοηκὼς ἀ-
 „πεδέξατο. (α)“ Καὶ κατὰ τὴν τῷ Πενθερῷ λοιπὸν συμβε-
 λήν τε καὶ ὑποθήκην, διορίσας ἐπὶ τὸν λαὸν διαφορὰς Κριτάς
 τε καὶ Ἐπιστάτας, διέκρινε καὶ διέλυεν εἰς τὸ ἐξῆς μὲ περισσο-
 τέραν εὐχέρειαν τὰς διαφορὰς τῶν ἀντιδικαζομένων, καὶ διεκυ-
 βέρνα τὰ ἐμπιστευθέντα αὐτῷ πλήρη μετὰ πλείονος εὐταξίας
 τε καὶ ἀνέσεως. „Ἦ καὶ σὲ δὲ Μωϋσῆς τῆς Φωνῆς τῷ
 „Γαμβρῷ. (τετέσι τῷ Πενθερῷ Ἰαθόρ· διότι τὸ ὄνομα, καὶ
 „εἰς τὰ δύο ἀντιοχετικά πρόσωπα ἐπίσης διακοινεῖται.) Ἦ-
 „καὶ σὲ Μωϋσῆς ὁ Γαμβρὸς Ἰαθόρ τῷ Γαμβρῷ,
 „καὶ ἐποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ. (β)

§. νγ’.

Ἦ τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπόχρεσις ἀρίστη, εἰὰν τὴν
 ἐφύλαττον: Ποιήσομεν καὶ ἀκασό-
 μεθα. Ἦ ἀπόκρισις φαίνεται ἀντεστραμ-
 μένη, ἀλλ’ εἶναι ὀρθοτάτη.

Ω’ τί καλὴ καὶ ἐπωφελὴς, καὶ μακαρία ὑπόχρεσις! ἡ
 ὑπόχρεσις τὴν ὁποίαν οἱ Ἰσραηλιταὶ εἰς τὰς πρόποδας τῷ ὄρει
 Σινᾶ, διὰ μέσεσσι τῷ Μωϋσέως ὑπεχέθησαν εἰς τὸν Θεόν: „Α’-
 „πεκρίθη πᾶς ὁ Λαὸς ὁμοθυμαδὸν, καὶ εἶπαν:
 „Πάντα ὅσα εἶπεν ὁ Θεὸς ποιήσομεν, καὶ ἀκασό-
 „μεθα. (γ)“ Ἀλλὰ τὴν ὑπόχρεσιν ἐκείνην, ὁ μωρὸς ἐκεῖ-
 νος Λαὸς, ἄρα γε ἄχρι τέλους τὴν ἐφύλαξεν; Ὁχι· δὲν ἐπέρασε
 πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ αὐτοὶ, διὰ τῆς δουλωτάτης αὐτῶν Μο-
 ρχοποιίας, ἐ μόνον ὅσα ὁ Θεὸς εἶπεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν

(α) Κύριλ. Ἀλεξανδ.

(γ) Αὐτ. ΙΘ. 8.

(β) Ἐξοδ. ΙΗ. 24.

ἠθέτησαν. Αὐτὸς ὁ πρωτότοκος υἱὸς, ἔπραξεν ὡς ἐκεῖνος τῇ Παραβολῇ: „Εἴ γὰρ Κύριε: καὶ ἐκ ἀπῆλθεν.”

Α' Μ' ἐνταῦθα, ἡ παρὰ τῷ Λαῷ δοθεῖσα Α' πόκρισις γεννᾷ τινὰ Α' πορίαν. „Πάντα (ἀπεκρίθησαν) ὅσα εἶπε „ὁ Θεὸς ποιήσομεν καὶ ἀκυσόμεθα.” Ἡ Α' πόκρισις φαίνεται ὅτι εἶναι πρωθυερά κατὰ τὴν σύνταξιν, δευτερόπρωτος, καὶ ἀντίστροφος. Δὲν ἔπρεπε νὰ εἰπῇ οἱ Ἰσραηλῖται, ὡς εἶπον: Ποιήσομεν καὶ ἀκυσόμεθα: ἀλλ' ἀντιστρόφως, Α' κυσόμεθα, καὶ ποιήσομεν. Διότι, πρῶτον ὁ ἀνθρώπος ἀκύνει, ἔπειτα ποιεῖ ὅ, τι ἤκουσε. Τὶ τάχα; Πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἡ ἀντεστραμμένη Α' πόκρισις, εἰς τὴν τῷ Λαῷ ἐκείνῃ ἀ παιδευσίαν καὶ ἀνοιαν, ὅς τις σολοικίζων δὲν ἐδιάκριε τὶ πρῶτον νὰ εἰπῇ, καὶ τὶ δεύτερον; ἢ εἰς τὴν αὐτῇ προθυμίαν καὶ ἐτοιμότητα, κατ' ἣν ὁμοθυμαδὸν, τωτέσιν ὁμονοητικῶς καὶ ὁμοφύχως κατὰ τὴν τῷ Ἀωνόνυμῳ Διερχομένῳ ἐπεξήγησιν, εἶπον πρὸς τὸ ἀκύνειν, τὸ ποιήσομεν, εἰς ἐνδειξιν τῆς σπουδαίας αὐτῶν καὶ εὐπειθῆς ὑποχέσεως; Ἰσως Α' Μ' ἡ τῷ Πηλυσιώτῃ Πατρὶς Ἰσιδώρῳ ἐρμηνεία, εἶναι θαυμασὴ καὶ ἐξαιρετός. Εἶναι τινὰ πράγματα, (λέγει αὐτὸς ὁ Πατήρ.) τὰ ὅποια διὰ νὰ τὰ πράξῃ ὁ ἀνθρώπος, χρειὰ εἶναι πρῶτον νὰ τὰ ἀκύνῃ καὶ νὰ τὰ μάθῃ. Εἶναι ἄλλα, τὰ ὅποια ἐξ ἀντιστροφῆς, διὰ νὰ τὰ μάθῃ πρέπει πρῶτον νὰ τὰ πράξῃ καὶ τότε αὕτη μάλιστα εἶναι ἡ ἀσκησις τῆς ἀρετῆς, καὶ τῶν Θεῶν ἐνταλμάτων ἡ ἀκριβὴς εἰδησις: εἰς ταῦτα ἡ πράξις προηγεῖται, καὶ ἡ μάθησις ἔπεται. Τὸ ἐνδελεχὲς τῆς πράξεως προσβιβάζει εἰς τὸ ὕψωμα τῆς θεωρίας. Ποιήσομεν, ἀκυσόμεθα. Καὶ εἰς τῆτο, νομίζω, φέρει καὶ τὸ Προφητικὸν ἐκεῖνο: „Εἴ ἂν μὴ „πισεύσητε, ὃ μὴ συνῆτε: Καὶ τὸ Ψαλμικὸν ἐκεῖνο „Εἰπίστευσά, διὸ ἐλάλησα.” Καὶ τὸ Ἀσματικὸν ἐκεῖνο, δι' ὃ ἡ Ἐκκλησία γεραίνει τὸν μέγαν θαυματουργὸν Σπυρίδωνα, λέγουσα ὅτι: „Πρακτικῇ θεωρίᾳ τὴν πράξιν εὗρε

„Θεόπνευσε: ἥϊσως (οἰκειότερον ἐκφερόμενον:) Πρακτικὴν θεω-
ρίαν τῇ πράξει εὐρεῖ Θεόπνευσε.”

Αἰὲν ἄς ἀκνέσωμεν, τὸν ἀσκητικώτατον, καὶ σοφώτατον
Πηλυσιώτην, διὰ τῆς αὐτῆς Φωνῆς τὴν προτεθεῖσαν Ἀπο-
ρίαν ἐπιλύομενον- „Ἡγῆμαι (λέγει) ὅτι ἂν χρὴ μανθάνοντας
πράττειν, ταῦτα διὰ τῆς πράττειν μανθάνομεν. Διὰ τῆτο
εὖ εἰρῆσθαι: Πάντα ὅσα εἶπε Κύριος ποιήσομεν καὶ ἀκνέσόμεθα.
Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι μανθάνοντες, εἰκότως ἀκνέσι, καὶ τότε
ποιῶσιν· οἱ δὲ τὰς Θείας Ἐντολὰς εἰς ἔργον φέρειν προηγέ-
μενοι, ἀπὸ τῆς πράξεως μανθάνουσιν, καὶ τῆς λόγῳ τοσούτον,
ὅσον τῆς πράξεως τὴν γινῶσιν τικτέσης. Τῷ ὄντι γὰρ ὁ τῆς
ἀρετῆς ἀσκητῆς, δι’ αὐτῆς τῆς ἀσκήσεως παιδεύεται τὴν ἀρε-
τὴν καὶ τρόπον τινὰ μανθάνει ὅτι χρησιμωτάτη καὶ κερπωδε-
σάτη, καὶ φυλακτικωτάτη ἐστὶ, καὶ συμφερόντως νουνομοθετῆται.”

§. ιδ’.

Καθαρισμὸς χρειαν ἔχει, πᾶς ὁ πλησιάζων
εἰς τὰ Θεῖα: Αἰὲν ὁ Ἱερεὺς, ὡς ἐγγύτε-
ρου πλησιάζων, δεῖται ἀκριβεσέρας κα-
θάρσεως.

Ἐπειδὴ μέλει νὰ καταβῇ ἐπὶ τὸ Σινὰ ὄρος ὁ Κύριος,
διὰ νὰ δείξῃ εἰς τὸν Ἰσραὴλ μετὰ αἰσθητῶν φθερῶν σημείων
τὴν παρουσίαν αὐτῆς καὶ ἐμφάνειαν, καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν αὐτῆς
Νουνοθεσίαν: Ἐπρόσαξε τὸν Μωϋσῆν νὰ παραγγείλῃ εἰς πάν-
τα τὸν Λαὸν νὰ προετοιμασῶσι τρεῖς ἡμέρας· νὰ μὴ προ-
σέλθωσι γυναῖκί ἐν αὐταῖς, νὰ καθαρῶσιν, νὰ πλύνωσι
τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν λόγῳ, νὰ ἀγιασῶσι. „Καὶ ἄγνισον
αὐτὲς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμά-
τια· καὶ ἔσωσαν ἑτοίμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρί-

„την. (α)“ Ἀφ’ ἧς ἡ τοιαύτη προετοίμασία καὶ καθάρσις ἐγινε, καὶ ὁ Μωϋσῆς „ἐξήγαγε τὸν λαὸν ἔξω τῆς „Παρεμβολῆς εἰς συνάντησιν τῷ Θεῷ, καὶ παρέ-
 „σησαν ὑπὸ τὸ ὄρος, (β)“ μεταξὺ φοβερῶν φωνῶν Σάλ-
 „πιγγος ἐξηχέσης, καὶ τῷ καπνῷ τῷ ἀποφερομένῳ ὡς ἐκ καμίνου,
 προσεκλήθη ὁ Θεόπτης μόνος εἰς τὴν κορυφὴν τῷ ὄρει, ὅθεν
 ἔπειτα καταβὰς παρήγγειλεν ἐκ Θεῶν ἐντάλματος εἰς τὰς Ἱε-
 ρεῖς, πάλιν καὶ δεύτερον νὰ ἀγιασῶσι. Καὶ οἱ Ἱερεῖς.....
 „Ἀγιασθήτωσαν. (γ)“ Σημείωσαι: οἱ Ἱερεῖς προεκαθαρί-
 σθησαν, καὶ ἡγιασθησαν, καθὼς καὶ ὁ Λαὸς ἅπας, εἰς τὰς
 τρεῖς προλαβύσας ἡμέρας· ἀλλ’ οἱ Ἱερεῖς χρειάζονται περισσο-
 τέραν ἀγιοσύνην καθάρσεως, ὅτι ἀξιώνται παρὰ τῷ Θεῷ
 πλησιεσέρας τῆς προσεγγίσεως: „Οἱ Ἱερεῖς οἱ ἐγγί-
 „ζοντες Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἀγιασθήτωσαν.“ Ὁ Λαὸς
 σέκει μακρὰν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Θείας συγκαταβάσεως. Ὁ Λαὸς
 ἐξάγεται μόνον „ἐκ τῆς Παρεμβολῆς εἰς συνάντη-
 „σιν.“ Ὁ Λαὸς παρίσταται μόνον κύκλοθεν καὶ κάτωθεν. „Καὶ
 „παρέσησαν ὑπὸ τὸ ὄρος. (δ)“ Ὁ Λαὸς παραγγέλλ-
 „εται νὰ προσέχη μὴ πλησιάσῃ: „Καταβὰς διαμάρτυ-
 „ραι τῷ λαῷ μήποτε ἐγγίσωσιν. (ε)“ Ὅμως ὁ Ἱε-
 ρεὺς ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ ἐγγίξῃ. Καὶ λοιπὸν ἂν ὁ Λαὸς
 χρεωσῇ νὰ εἶναι καθάρους διὰ τὴν ἀπὸ μακρόθεν θέαν, καὶ
 διὰ τὴν ἀπλὴν παράστασιν, ὁ Ἱερεὺς χρέος ἔχει νὰ εἶναι
 διπλᾶ προκατηγνητισμένος, καὶ προκατηγιασμένος διὰ τὴν
 πλησιεσέραν προσέγγισιν. „Οἱ Ἱερεῖς οἱ ἐγγίζον-
 „τες Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἀγιασθήτωσαν.“ Ἐκ τῆς
 μανθάνομεν (λέγει ὁ Θεοδώρατος) ὅτι ὅσοι, διὰ τῶ ὑ-

(α) Ἐξοδ. 10. 10. 11.

(δ) Αὐτ. 17.

(β) Αὐτ. 17.

(ε) Αὐτ. 21.

(γ) Αὐτ. 22.

ψηλῷ ἀξιώματος τῆς Ἱερωσύνης, ἐτάχθησαν νὰ εἶναι ἐπὶ τῆς γῆς λειτουργοὶ τῷ Κυρίῳ, ἀγκαλὰ καὶ ἄνθρωποι, πρέπει νὰ διαφέρωσι κατὰ τὴν Ἀγιότητα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, πολυτευόμενοι ὡς Ἀγγελοὶ ἀγκαλὰ γῆνοι, πρέπει νὰ γίνωνται ἀνώτεροι τῶν γηϊνῶν. „Διδάσκει, ὡς διαφερόντως τὰς „λειτουργεῖν τῷ Θεῷ προσεταγμένους, ὑπερτέρους εἶναι τῶν „γηϊνῶν προσήκει.”

§. νε'.

Τῆς φοβερᾶς τῆ Θεῷ ἀπειλῆς διασάφησις.

Ἀπαγορεύει εἰς τὰς υἱὰς Ἰσραὴλ τὴν εἰδωλολατρείαν μετὰ σφοδρᾶς ἀπειλῆς ὁ εἰς καὶ μόνος ἀληθινὸς Θεός: „Ὁ „τι ἐγὼ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεός σου, ἀποδιδὼς ἁμαρ- „τίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρ- „της γενεᾶς τοῖς μισῶσι με. (α)“ Τινὲς ἐπὶ λέξεως ἐκλαμβάνουσι τὸ ῥηθὲν: κρίνοντες ὅτι πολλάκις ὁ Θεὸς παι- δεύει τὴν ἁμαρτίαν τῶν γονέων εἰς τὰ τέκνα, ἕως καὶ εἰς τὰς μακροτέρους ἐκ διαδοχῆς ἀπογόνους. Ταιστοτρόπως διὰ τὸν γογγυσμὸν τῶν γονέων (λέγουσι) πλάνωνται τὰ τέκνα τῶν γογγυσῶν τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ. (β) Διὰ τὴν πλημμέλειαν τῆς Ἀχαρ, καὶ ἡ γενεὰ αὐτῆ, καὶ ἡ συναγωγὴ ὅλη παιδεύεται. (γ) Ὁ ἐκ τῆς Βηρσαβεὲ πρῶτος υἱὸς ἀποθνήσκει, διὰ τὸ ἀνόμημα Δαβὶδ τῷ Πατρὸς αὐτῆ. (δ) Καὶ ὁ Λαὸς ἐξολοθρεύεται, διὰ τὴν ἀλαζονείαν τῆ αὐτῆς Βασιλείας. (ε) Τὰ τέκνα τῶν Χαναναίων πληρῶνσι τὴν ποινὴν τῶν Πατέρων αὐτῶν, καὶ πολλὰ καὶ ἄλλα εὕρισκει τις νὰ ἀναφέρῃ παρόμοια. Εἰς ταύτην ὅμως τὴν φαινομένην ἀλ-

(α) Ἐξοδ. Κ. 5.

(δ) Β. Βασίλ. ΙΒ 15.

(β) Ἀριθμ. ΙΔ. 33.

(ε) Β. Βασίλ. ΚΔ. 15.

(γ) Γησ. τῆ Ναυῆ ΚΒ, 20.

λόκοτον ἀνυηρίαν, μηδεὶς νομίση, ὅτι τόπον τινὰ ἔχει ἡ ἀδικία. Ἀπαγε! ἀλλ' ἐνεργεῖ μία δικαιοσύνη ἀκριβεσάτη, ἥ τις χωρὶς νὰ κακοποιήσῃ ὕδεποσῶς τὸν ἀδῶν, δὲν ἀφίνει ἀτιμώρητον τὸν πταίσην, ἀλλ' ἀνταποδίδει τῷ τῷ τελευταῖον κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆ. Καὶ ἐξ ἐναντίου δὲ μάλισα, ἐπὶ τῶν προτεθέντων φοβερῶν ἐκείνων ἀπειλημάτων, ὅς τις συλλογιῶν καλῶς, ὅχι μόνον δὲν εὐρίσκει τὴν δικαιοσύνην με ἐκτοπον ἀνυηρότητα, ἀλλὰ τὴν βλέπει καὶ συνοδευομένην με τὴν χρηστότητα τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τῆ ἐλέους.

Ὁ Θεὸς ἐδῶ Α': λέγει: ὅτι εἶναι Θεὸς ζηλωτής. Ζηλωτής εἶναι καὶ λέγεται, ἐκεῖνος ὅς τις ἀγαπῶν τινὰ μετ' ὑπερβολῆς, εἰς ὃν προσεκόλλησεν ἰσχυρὰν τὴν αὐτῆ ἀγάπην, δὲν ὑποφέρει ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῆ ἀγαπώμενος, ἔτε ἄλλον περισσότερον νὰ ἀγαπᾷ, ἔτε ὑπὸ ἄλλου περισσότερον νὰ ἀγαπᾶται καὶ ὡς ὁ Αὐτὸς ὁ πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῆ γυναῖκα ζηλότυπος. Ὅς τις ὑπὸ τοιαύτης κινεῖται ζηλοτυπίας, ὅσον ἀνυηρότερον φοβερίζει, τόσον ἀποδείχνει ὅτι θερμότερον ἀγαπᾷ. Ἐπειδὴ ἀπειλεῖ φοβερὰ νὰ παιδεύσῃ, διὰ νὰ προφθάσῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ σφάλμα, τὸ ὅποιον νὰ παιδεύσῃ ἐπαπειλεῖ. Καὶ τοις τοιςτρόπως σπυδάζει ἐπιμελόμενος νὰ προανακόψῃ τὴν ἀφορμὴν, διὰ νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς ἀνάγκην νὰ ἐπιφέρῃ τὴν παιδευσιν.

Β': Ὁ Θεὸς ἡξεύρει τὴν ἀγάπην ὅπως ἐκ φύσεως οἱ γονεῖς ἔχουσιν εἰς τὰ ἴδια τέκνα ὅθεν ἐπαπειλῶν νὰ παιδεύσῃ δι' αὐτὸς ἐκεῖνα, ἢ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα, πρὶν ἁμαρτήσων, προαναξέλλει τὴν τῶν γονέων εὐκατάφορον ῥοπὴν εἰς τὸ ἁμαρτήσαι, καὶ τὰς φέρει εἰς προσοχὴν νὰ μὴ ἁμαρτήσουν αὐτοί, διὰ νὰ μὴ τιμωρηθῶσιν ἐκεῖνα. Ἐπειτα καὶ ἂν καταφρονήσαντες τὴν ἀπειλὴν ἁμαρτήσων, παιδεύει καὶ ἔτι τὴν τέτων ἁμαρτίαν φιλανθρωπότατα, διὰ ταύτης τῆς προειδήσεως ὅπως τὰς δίδει, τιτρώσκων ἔτι αὐτὸς ἐν βάθει τῆ συνειδό-

τος, ἀναλογιζομένους ὅτι, καὶ ἂν αὐτοὶ προσωπικῶς δὲν τιμωρηθῶσι, θέλει τιμωρηθῆν ὕψερρον εἰς τὸ ἐκείνων πρόσωπον. Οὐδὲν παιδεῖαν ὑπομένουσιν ὅχι μετρίαν καὶ κατὰ τῆτο, ἐννοῶντες, ποίαν κληρονομίαν προετοιμάζουσιν εἰς τὰ τρισάθλια αὐτῶν γεννήματα, τὴν ὀργὴν τῷ Κυρίῳ.

Γ': Καθὼς τινὲς τῶν Πατέρων (α) τὸ εἰρημένον ἐκλαμβάνουσι: Λέγων ὁ Θεὸς, ὅτι ἀποδίδωσι τὰς ἀμαρτίας τῶν Πατέρων ἐπὶ τὰ τέκνα, ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς: Ἐκ τῆτο δείκνυσιν τὴν ἄκραν αὐτῷ μακροθυμίαν, ὅτι ὅσον ταχὺς εἶναι εἰς τὸ ἐλεῆσαι, τόσον βραδὺς εἶναι εἰς τὸ τιμωρῆσαι, ἀφ' οὗ καὶ διαβαίνειν τρεῖς καὶ τέσσαρες γενεαί, ὥστε νὰ παιδεύσῃ τῶν ἀνθρώπων τὰ ἀνομήματα. Οὕτως ἀφίνει τὰς Χαναναίας ἀτιμωρήτας πολὺν καιρὸν, καὶ δὲν χαρίζει εἰς τὰς ἀπογόνους τῷ Ἀβραάμ τὴν γῆν τὴν ἐπηγγελμένην, ἀνυπερθέτως αὐτῆς τὰς κακίας οἰκήτορας ἐξολοθρεύσας: „Ἐως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἀνομίαι τῶν Ἀμορραίων." Οὕτω μακροθυμεῖ ἐπὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πυκνῆς δεισιδαιμονίας καὶ δουλείας τῶν Ἑβραίων, καὶ τέως τὰς ἀπαλλάττει ἀπὸ τῆς ἐκεῖ δουλείας καὶ κακώσεως καὶ μόλις παιδεύει τὰς τῶν ἀπογόνους ὕψερρον, ἀφ' οὗ καὶ ἔτοι ἐξέπεσον εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν πάλιν μετὰ τὴν Ἐξοδον. Οὕτως, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις Γάζης καὶ Μωάβ, καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσι, δὲν ἀπεσφράφη εὐθὺς τὰς Λαῶς ἐκεῖνας, ἀλλ' ἐξαπέσειλε τὸ πῦρ ἐπὶ τὰ τεῖχη Γάζης καὶ Μωάβ, πολὺ μετὰ ταῦτα ὕψερρον. (β) Οὕτως ὁ Θεάνθρωπος Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν τελευταῖον, ἀποτείναντος πρὸς τὰς υἱὰς τῶν φονευσάντων τὰς Προφῆτας: Καὶ ἡμεῖς „(ἔλεγε πρὸς αὐτὰς) καὶ ἡμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν Πατέρων ὑμῶν. (γ) Εἰς ταῦτα πάντα φαί-

(α) Θεοδώριτος Ἐφεσ. Μ'. εἰς τὴν Ἐξοδ.

(β) Ἀμώς. Α. 6. 7. Καὶ Β. 1. 2. (γ) Ματθ. ΚΓ. 31. 32.

νεται προδηλότατα ἢ τῷ οἰκτίρμονος Κριτῆ περὶ τὸν ὑπεύθυνον πταίσην ἀνείκαστος μακροθυμία.

Δ'. Καὶ ὅταν εἰς τὴν προτεθεῖσαν ῥῆσιν ὁ Θεὸς εἶπεν, „ὅτι ἀποδώσει τὰς ἁμαρτίας τῶν Πατέρων ἐπὶ „τὰ τέκνα, ἐπρόωθεσε: τοῖς μισῶσι με.” Καὶ τῷτο πρέπει μετὰ προσοχῆς νὰ σημειωθῇ, καθότι τῷτο καὶ μόνον διαλύει πᾶσαν τὴν τῷ ἀπορριμένῳ δυσχέρειαν. Θέλει ἀποδώσω (εἶπεν ὁ Κύριος) τὰς ἁμαρτίας τῶν γονέων εἰς τὰς ἀπογόνους. Ἀλλ' εἰς ποίους ἀπογόνους; εἰς ἐκεῖνους οἵτινες ἀντὶ ἀγάπης ἔχουσιν πρὸς ἐμὲ μῖσος. Ἀποδώσω: Πλὴν, τοῖς μισῶσι με· Δι' ἧς ἐδήλωσε σαφέςατα, ὅτι τότε μόνον τὰς τῶν προγόνων ἁμαρτίας εἰς τὰς ἀπογόνους παιδεύει, ὅταν οἱ ἀπόγονοι ἀκολουθῶντες τῶν προγόνων αὐτῶν τὰ ἴχνη, ἁμαρτάνουσιν εἰς αὐτὸν, καθὼς ἡμαρτον ἐκεῖνοι οἱ πρόγονοι, καὶ μισῶσι καὶ ἀποστρέφονται τὸν Πανοικτίρμονα καὶ Πανάγαθον αὐτὸν Κριτὴν, ὅς τις μακροθυμήσας, ἔδειξεν εἰς τὴν σκολιὰν καὶ παραπικραίνουσαν αὐτῶν γενεὰν τὸ τοσούτον ἔλεος. Τῷτο δὲ αὐτὸ τὸ μανθάνομεν, καὶ ἔκτινος ἄλλης Γραφικῆς ῥήσεως ἰσοδυνάμει.

Ὅταν ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τῷ Σινᾷ παριστάμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀφ' οὗ ἐξέμνησε τὸ ἄπειρον αὐτῷ ἔλεος, ἐνθυμηθεὶς ἅμα καὶ τὴν αὐτῷ ἀνεξιχνίασον δικαιοσύνην κατὰ τὸ αὐτὸ, εἶπεν ἀληθῶς, ὅτι παιδεύει μὲν ἁμαρτίας Πατέρων ἐπὶ τέκνα: ἀλλὰ πότε; τότε, ὅταν καὶ τὰ τέκνα αὐτὰ εἶναι ἔνοχα: „Οὐ καθαρῶς τὸν ἔνοχον, ἐπάγων ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα τέκνων, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν. (α)” Ἡ Θεία δικαιοσύνη μετὰ τὴν ἀνοχὴν τῶν προγόνων κατὰ πολλὴν μακροθυμίαν, τελευταῖον καὶ αὐτὴ ἐνεργεῖ. Πλὴν ἀλλ' ἐδὲ τότε δὲν τιμωρεῖ τὰς ἀθώους καὶ ἀνευθύνους, ἀλλὰ τὰς ὑπευθύνους καὶ

(α) Ἐξοδ. 11. 7.

παιδας. Οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον. Οὐδεν εἰς τὸ
 Λευιτικὸν (α) προλέγων ὁ Θεὸς τὰ κακὰ, ὅσα ἔμελλον ἐ-
 παναβῆναι εἰς τὰς ἀζητητὰς καὶ παραβάτας τῶν αὐτῷ Νόμων,
 „προσέβησιν, ὅτι: Καταφθαρήσονται διὰ τὰς ἁμαρ-
 „τίας αὐτῶν, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν Πατέρων
 „αὐτῶν. Πρῶτον διὰ τὰς ἰδίας τε καὶ προσωπικὰς: Διὰ τὰς
 „ἁμαρτίας αὐτῶν” καὶ κατὰ δεύτερον λόγον, διὰ τὰς
 προγονικὰς. Καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων
 αὐτῶν. Καὶ διὰ τῆτο οἱ παιδευθησόμενοι, θέλει ἀποδιδεῖν
 τὴν τιμωρίαν, ἣν τότε θέλει πάσχειν, ἔχον μόνον εἰς τὰς ἁμαρ-
 τίας τῶν Πατέρων αὐτῶν, ἀλλὰ πολὺ πρότερον θέλει ὁμολο-
 γῆσαι τὰς ἁμαρτίας τὰς ἰδίας, γνωρίζοντες καὶ κηρύττοντες εἰ-
 λικρινῶς, ὅτι ἔμνοι οἱ προγεννήτορες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ διὰ τὰ
 ἐξ αὐτῶν ἑξαμαρτηθέντα, ἔγιναν ἑαυτοῖς παραιτίοι τε καὶ πρό-
 ξενοι τῶν κακῶν ὧν παραπολαύσιν. „Καὶ ἑξαγορεύσε-
 „σι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν
 „Πατέρων αὐτῶν. (β)” Καὶ ὧδε δὲ, ὡς ἀνωτέρω: Πρῶ-
 τον τὰς ἰδίας, δεύτερον τὰς προγονικὰς. Ταιετοτρό-
 πως ὁ Τωβίτ, ὅταν μετὰ δακρύων προσεύχεται πρὸς Θεόν,
 ἀναφέρων τὰ δεινὰ εἰς τὰ ὅποια περιέπεσεν αὐτός τε καὶ ὁ Λαὸς
 αὐτῷ, λέγει μὲν, ὅτι αὐτὰ τὰ πάσχει διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰς
 τῶν προγόνων: „Παρήκυσαν γὰρ (οἱ Πατέρες ἡ-
 „μῶν) παρήκυσαν Κύριε τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἔ-
 „δωκας ἡμᾶς εἰς διαρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν,
 „καὶ θάνατον, καὶ παραβολὴν ὀνειδισμῶ πᾶσι τοῖς
 „ἔθνεσιν, οἷς ἐσκορπίσμεθα. (γ)” Ὅμως εἰς τὸν
 αὐτὸν καιρὸν ὁμολογεῖ παρρησίᾳ ὅτι καὶ αὐτὸς ἥμαρτε, καὶ γνω-
 ρίζει κίτιαν τῶν ἐπιφερομένων κακῶν, παρεκτὸς τῶν προγονι-

(α) Ε'ν Κεφαλ. Κε. 39. (γ) Τωβίτ. Γ. 4.

(β) Λευιτ. Κε. 40.

νῶν παρανομημάτων, καὶ τὰς ἁμαρτίας τὰν ἰδίας αὐτῆ· μάλιστα
καὶ προτάσσει καὶ αὐτὸς τὰς ἰδίας, ἔπειτα ἐπισυνάπτει τὰς τῶν
προγόνων. „Μή με ἐκδικῆς ταῖς ἁμαρτίαις με καὶ
„τοῖς ἀγνοήμασί με, καὶ τῶν Πατέρων με, ἃ ἤ-
„μαρτον ἐνώπιόν σε. (α) Καὶ πάλιν: Πολλὰ καὶ
„κρίσεις σε εἰς αὐτὰς καὶ ἀληθεύει, ἐξ ἐμῆ ποιῆσαι
„περὶ τῶν ἁμαρτιῶν με, καὶ τῶν Πατέρων με, ὅ-
„τι ἐκ ἐποίησαμεν τὰς ἐντολάς σε. Οὐ γὰρ ἐ-
„πορεύθημεν ἐν ἀληθείᾳ ἐνώπιόν σε. (β)“ Ο-
μοίως καὶ ὁ Δαβὶδ κατεύχεται ἐναντίον ἐκείνου τῷ πολυκατα-
ράτῃ προσώπῃ: „Ἀναμνηθεὶς ἡ ἀνομία τῶν Πατέ-
„ρων αὐτῆ ἐναντι Κυρίου, καὶ ἡ ἁμαρτία τῆς
„μητρὸς αὐτῆ μὴ ἐξαλειφθεῖ. (γ)“ Ἀλλὰ διατί;
διὰ τὰ ἐκδικηθῶσιν εἰς τὸν ἄπταιστον καὶ ἀθῶον μόνον τὰ πα-
τρικὰ καὶ μητρικὰ ἀφετήματα; Ὁχι: ἀλλὰ διὰ τὰ παιδευθῶ-
σιν ἐξόχως εἰς τὸν ἀνοσιεργότατον ἐκείνον ἄνθρωπον, (ὑπὸ
τὸν ὅποιον ἀνωνύμως ὑπονοεῖται ὁ προδότης Ἰούδας.) ἡ ὑπερ-
βάλλουσα, πάντα λόγον ἀγνωμοσύνη, καὶ δολιότης, καὶ κα-
κουργία: „Ἀνθ' ὧν ἐκ ἐμνήσθῃ ποιῆσαι ἔλεος, καὶ
„κατεδίωξεν ἄνθρωπον πέννητα καὶ πτωχὸν, καὶ
„κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ τῇ θανατῶσαι.“
Αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ ἐν ἑαυτῷ ἠγάπησε τὴν κατάραν,
„λοιπὸν ἡ κατάρα ἤξει αὐτῷ. Αὐτὸς προσωπικῶς
„ἐκ ἠθέλησε τὴν εὐλογίαν· λοιπὸν ἡ εὐλογία
„μακρυνθήσεται ἀπ' αὐτῆ. Αὐτὸς ἐσπῶδασεν ἀφ'
ἐαυτῆ τὰ κατασολιθῆ μετὰ τὴν ἀντίθεσιν αὐτῆ φρικτὴν ἀνο-
σιεργίαν, ὥσάν ἐν εὐπρεπὲς καὶ λαμπρὸν ἱμάτιον· λοιπὸν τὸ
τοιῦτον ἱμάτιον ποτὲ μὴ λείψῃ ἐπάνωθέν τε: „Γενηθήτω

(α) Τωβίτ. 3.

(γ) Ψαλμ. ΡΘ. 14.

(β) Αὐτ. 5.

„αὐτῷ ὡς ἱμάτιον ὃ περιβάλλεται, καὶ ὡσεὶ ζώ-
 „νη, ἣν διὰ παντὸς περιζώννυται.” Αὐτὸς ὑπερήδι-
 „σα ἐρρόφησε τὴν ἀνομίαν ὡσὰν τὸ νερὸν, καὶ τὴν ἐγεύθη
 „ὡσὰν τὸ ἔλαιον· λοιπὸν δικαίως εἰσῆλθεν ἡ κατάρ-
 „α, ὡσεὶ ὕδωρ εἰς τὰ ἔγκατα αὐτῆ, καὶ ὡσεὶ
 „ἔλαιον ἐν τοῖς ὀστέοις αὐτῆ. (α)” Οὕτω τελευταῖον
 „ἔλεγε καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπιπλήττων τὰς Γραμματεῖς καὶ
 „τὰς Φαρισαίους, ὅτι ἤρχετο ἐπ’ αὐτὰς πᾶν αἷμα δι-
 „καίον ἐκ χυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τῆ αἵ-
 „ματος Ἀβελ τῆ δικαίης, ἕως τῆ αἵματος Ζα-
 „χαρίη υἱῆ Βαραχίη. (β) Ἀλλ’ ὑπευθύνες τῇ αἵματος
 „τὸ ὅποσον ἔχυσαν οἱ Πατέρες αὐτῶν τὰς ἔκρινε καὶ αὐτὰς, ὅτι
 „δι’ ὧν καὶ αὐτοὶ ἔπραττον, ἐπισοποῖεν καὶ ἀπειδείκνυνον, ὅτι
 „τοιούτων ἔχιδνῶν γεννήματα ἦσαν καὶ αὐτὰ τὰ ὀφίδια τέκ-
 „να δηλαδὴ γνήσια τοιούτων Πατέρων. „Μαρτυρεῖτε ἑαυ-
 „τοῖς (καὶ διὰ τῆς ἀπομιμήσεως) ὅτι υἱοὶ ἐσὲ τῶν Φο-
 „νευσάντων τὰς Προφῆτας. (γ)” Διότι καὶ αὐτοὶ ἀ-
 „πέκτειναν τὰς πρὸς αὐτὰς ἀπεσπλημένους Προφῆτας, καὶ σο-
 „φὲς, καὶ γραμματεῖς, ὡς ἐκεῖνοι· καὶ αὐτοὶ τὰς ἐσάυρωσαν,
 „ὡς ἐκεῖνοι· τὰς ἐθανάτωσαν ὡς ἐκεῖνοι. (δ) Ὅτι ἐπὶ τοῖς
 „κακοῖς, ὅσα ἐπεσώρευσαν οἱ αὐτῶν πρόγονοι, προσεπεσώ-
 „ρευσαν καὶ αὐτοὶ τὰ κακὰ προσθέντες τὰ ἴδια, καὶ ἐπλησαν
 „ἕως τὸ χεῖλος, ἐκεῖνο τὸ μέτρον τὸ ὅποσον δὲν τὸ εἶχον
 „ἀπογεμίσει οἱ πατέρες αὐτῶν. „Ἐπλήρωσαν τὸ μέ-
 „τρον τῶν Πατέρων αὐτῶν. (ε)”

Εἶ· Καὶ τῆτο προσέτι ἄξιον εἶναι σημειώσεως ἐπὶ τῆς
 Φοβεράς τῆ Θεῆ ἀπειλῆς, τὴν ὁποίαν ἐκδέτομεν, ὅτι ἅμα

(α) Ψαλμ. ΡΘ. 16—19.

(δ) Αὐτ. 34.

(β) Ματθ. ΚΓ. 35.

(ε) Αὐτ. 32.

(γ) Αὐτ. 31.

ἐν ᾧ περαίνει ὁ Θεὸς τὴν ἀκριβειαν τῆς δικαιοσύνης αὐτῷ
 εἰς τιμωρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν, δείκνυσιν ὁμῶς καὶ τὸν πλεον
 τῆς αὐτῷ εὐσπλαγχνίας, ὑπερεκπερίσσει προσχέομενον πρὸς
 „αὐτὸς τὸς ἁμαρτάνοντας. Καὶ λέγει μὲν, ὅτι αὐτὸς εἰ-
 „ναι ὁ ἀποδιδὼς ἁμαρτίας ἕως τρίτης καὶ τετάρ-
 „της γενεᾶς. (α)“ τοῖς μισῶσιν αὐτὸν. Ἀλλ' εὐ-
 „δὺς ἀμέσως ἐπάγει, ὅτι ὁ αὐτὸς ἐστὶν ὁ ποιῶν ἔλεος εἰς
 „χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, καὶ τοῖς φυλάσ-
 „σασσι τὰ προσάγματα αὐτῷ. (β)“ Εἰς τὴν μετα-
 χεῖρσιν τῆς δικαιοσύνης, ὁ ἀριθμὸς προβαίνει ἕως εἰς τὰ
 τρία καὶ εἰς τὰ τέσσαρα: „Ἀποδιδὼς ἕως τρίτης καὶ
 „τετάρτης γενεᾶς.“ Εἰς τὴν μεταχεῖρσιν τῷ ἐλέει,
 ὁ ἀριθμὸς προχωρεῖ ἕως εἰς πολλὰς χιλιάδας: „Ποιῶν ἔ-
 λεος εἰς χιλιάδας.“ Ὅθεν καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν ἄλλῳ μέρει,
 ὅπως ἀναφέρει τὴν τετραβάθμιον ταύτην δικαιοσύνην, προλαμ-
 βάνει καὶ μεγαλύνει τὸ χιλιοπλάσιον Θεῖον ἔλεος: „Κύριος
 „ὁ Θεὸς οἰκτιρῶν, καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος, καὶ πολυέ-
 „λεος, καὶ ἀληθινός, καὶ δικαιοσύνην διατηρῶν καὶ ἔλεος εἰς χι-
 „λιάδας. Ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀδικίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐκα-
 „θαριεῖ τὸν ἐνοχον, ἐπάγων ἀνομίας Πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ
 „ἐπὶ τέκνα τέκνων, ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεάν. (γ)“ Ἄν
 ὁ Θεὸς δίκαιος ὢν παιδεύη, παιδεύει ὡς τέσσαρα· ἂν εὐ-
 σπλαγχνός ὢν ἐλεῇ, ἐλεῖ ὑπὲρ τὰ χίλια. Τὸ ἔλεος αὐτῷ
 εἶναι πολλάκις ἄκρατον, χωρὶς νὰ ἔχη ἐν αὐτῷ τόπον παντε-
 λῶς ἡ ὀργή· ἀλλ' ἡ ὀργὴ αὐτῷ εἶναι πάντοτε ἀνακεκραμένη
 μετὰ ἐλέους: „Ἐν ὀργῇ ἐλέος μνηστῆσι.“ διότι καὶ ὅ-
 ταν παιδεύη, ἔτι καὶ τότε, ἐπάνω εἰς τὴν παιδείαν ἢ ἐπάγει,
 ἐλεεῖ διότι παιδεύει πάντοτε ὀλιγώτερον, ἀπὸ ὅσον ἄξιος εἶναι

(α) Ἐξοδ. Κ. 5.

(γ) Αὐτ. ΛΔ. 6. 7.

(β) Αὐτ. 6.

ἀ παιδευσῇ ὁ ὑπεύθυνος· διότι ἔλεε πάντοτε περισσότερον
 ἐπὶ ὅσον ἄξιός ἐστι νὰ ἐλεηθῇ ὁ ἐλεούμενος. Ναί, τὸ ἐγνώρι-
 ζε καλῶς ὁ ἐλεηθεὶς ὑπὸ αὐτῆ Προφητάναξ, ὅσον ἔφαλλεν·
 „Οἰκτίρμων, καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος μακρόθυμος καὶ πολυέ-
 λeos, καὶ εἰς τέλος ὀργισθήσεται, ἐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μνηεῖ.
 „Οὐ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν, ἐδὲ κατὰ τὰ ἀ-
 μαρτίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν. Ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τῆ ἐ-
 ρανῆ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐκραταίωσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτῆ ἐπὶ
 τὰς φοβεμένους αὐτὸν. Ἐκραταίωσε τὸ ἔλεος αὐτῆ, τὸ ἐδυ-
 νάμωσε τὸ ἐπέρρωσεν, τὸ ἐτόνωσεν, ὥς νὰ ὑπεριχύσῃ. Ὡς ἂν
 ἂν προέκειτο ἐν εἶδος ἀγῶνος καὶ πάλης, καὶ ἀντιστάσεως μεταξὺ
 τῆς Θείας δικαιοσύνης καὶ τῆ Θεῆς ἐλέος, ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὸ ἔ-
 λεος αὐτῆ καὶ ὑπερέβη, καὶ ἐνίκησεν· „Ἐκραταίωσε Κύριος
 τὸ ἔλεος αὐτῆ.”

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρηγορία τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων,
 καὶ πρὸ πάντων, ἡ παρηγορία ἡ ἐμὴ. Ναί: ἀφ' ἑνὸς μέρους,
 „Κατὰ τὸ ὕψος τῆ Οὐρανῆ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐκραταίωσε Κύ-
 ριος τὸ ἔλεος αὐτῆ. Ἀπὸ τῆ ἄλλης μέρους πάλιν: Καθ' ὅσον
 ἐπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς
 ἀνομίας ἡμῶν. Ὡς θαυμασὴ καὶ γλυκυτάτη εἰκὼν, ἀναιρετικὴ
 τῆς ἀπογνωσεώς μας, ζηρικτικὴ τῆς ἐλπίδος μας! Τὰ ἄνω, τὰ
 κάτω, τὰ δεξιὰ, τὰ ἀριστερά, τὰ ὀρθία, τὰ πλάγια, ἅπαντα
 τῆ σύμπαντος τὰ μέρη, ἡ πανάγαθος ἀγαθότης τὰ περιέλαβε.
 „Κατὰ τὸ ὕψος τῆ ἐρανῆ ἀπὸ τῆς γῆς” κατὰ τὸ
 διάστημα τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τῆς Δύσεως, ἐσαύρωσε
 τρόπον τινὰ ὁ Ψαλμογράφος τὸν κόσμον ἅπαντα, ὑπὲρ καὶ ὁ
 Πανοικτίρμων Θεὸς καὶ Ὑπεράγαθος ὑπέμεινε καὶ τὸν Σταυρικὸν θά-
 νατον. Βλέπω τὸν Σταυρὸν, καὶ ἐναγκαλίζομαι τὴν εἰκόνα τῆς ὀργᾶ-
 νος τῆς Σωτηρίας μας, διὲ ἐτελέωσεν τὸ μέγα περὶ ἐμὲ ἔλεος·
 καὶ ἐπισηρίζομαι εἰς τῆτο τὸ θεμέλειον τῆς ἐλπίδος μας· καὶ
 πληροφορεῖμαι, ὅτι ὑπὲρ τὰς τρίτας γενεὰς καὶ τετάρτας,

εἰς ἃς φθάνει ἢ κατὰ τῶν ἀνομένων δικαιοτάτῃ ὀργῇ τῆς
 τῆ Θεῆ ἐκδικήσεως, εἰς γενεὰς χιλίας τε, καὶ ὑπὲρ τὰς χι-
 λίας, ὑπερεκτείνεται εἰς πάντα τῆ Κόσμου τὰ πέρατα παρα-
 τεινόμενον τὸ ὑπεράπειρον Θεῖον ἔλεος. Τὸ ἔλεος αὐτὸ δὲν
 περιορίζεται, δὲν περιγράφεται, δὲν μετρεῖται, δὲν σμικρο-
 πρευνέται, δὲν συζέλλεται εἰς τέτον ἢ εἰς ἐκεῖνον, ἀλλ'
 „ἐφαπλῆται εἰς ἅπαντας. Ἐὰν ἐγὼ ὑψωθῶ ἐπὶ ξύλῳ,
 „πάντας ἑλκύσω πρὸς ἑμαυτόν.

§. νς'.

Α'πὸ τῆ φόβου τῶν Ἰσραηλιτῶν τῶν ἐπὶ τῆ ὄ-
 ρου Σινᾶ τὴν Νομοθεσίαν ἐκδεχομένων, πό-
 σον πρέπει νὰ συμπεράνωμεν τὸν ἐπὶ τῆς
 κοιλάδος τῆ Ἰωσαφὰτ φόβον, τῶν ἐφ'
 οἷς προενομοθετήθησαν κριθησο-
 μένων.

Τόσος φόβος τὴν Ἰσραηλίτιν κατέλαβεν, ὅταν ὁ Θεὸς
 ἔδιδεν εἰς τὸν Μωϋσῆν τὰς Νόμους ἐπὶ τῆ ὄρου Σινᾶ, ὥστε ἐ-
 παρακάλεσαν τὸν Μωϋσῆν, ἕτος νὰ λαλῇ πρὸς αὐτὸς, καὶ
 καὶ ἐχρὶ ὁ Θεὸς ἀμέσως, μήποτε ἀπὸ τῆ φόβου αὐτῶν ἀπο-
 θάνωσι. „Λάλησον Σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς
 „ἡμᾶς ὁ Θεὸς, μὴ ἀποθάνωμεν. (α)" Ἐὰν τόσον
 εἰς τὸ ὄρος τῆ Σινᾶ ἐφοβήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τὴν φωνὴν τῆ
 Θεῆ, ὅταν ἔδιδεν εἰς αὐτὸς τὸν Νόμον διὰ νὰ τὸν φυλάξω-
 σι, πόσον μέλλεν νὰ φοβηθῇ εἰς τὴν κοιλάδα τῆ Ἰωσαφὰτ
 οἱ Ἀμαρτωλοὶ τὴν φωνὴν τῆ αὐτῆ φοβερεῖ Θεῆ, ὅταν μέλλῃ

(α) Ἐξοδ. Κ. 19.

νὰ τὲς κρίνῃ περὶ τῆ Νόμῃ αὐτῇ, τὸν ὅποιον ἐτόλμησαν νὰ
 παραβῶν καὶ νὰ ἀθετήσῃ; Φεῦ! ἂν εἰς τὸ Σινᾶ τότε ἐσάθῃσαν
 ὁ Λαὸς μικρὰν ἀπὸ τῆ ὄρεος ἐκπλαγέντες ἀπὸ τῆ φόβῃ: „Φο-
 „βηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔσῃσαν μακρὶθεν. (α)“
 Εἰς τὴν Φάραγγα ἐκείνην ὕπερον, φοβέμενος μάλιστα τὴν κα-
 τὰκρίσιν ἀμαρτωλῶς, καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὰς ἐν τῷ βίῳ
 τολμηθείσας ὑπ’ αὐτῇ παραβάσεις, πῶς νὰ μὴ παρακαλῇ ἂν
 εἶναι τρόπος, νὰ πέσῃ τὰ ὄρη ἐπάνω τε καὶ νὰ τὸν σκεπάσῃ;
 „Καὶ ἐρῶσι τοῖς ὄρεσι, καλύψατε ἡμᾶς, καὶ τοῖς
 „βουνοῖς πέσατε ἐφ’ ἡμᾶς. (β)“ Ἄν οἱ Εἰβραῖοι τότε
 ἔτρεμον τὴν Φωνὴν τῆς Νομοδοσίας, μὴ ἀποθάνειν τότε οἱ ἔνο-
 χοι παραβάται, ἀκούοντες τὴν ἀσυγκρίτως φοβερωτέραν Φωνὴν
 τῆς κατακρίσεως, θέλει ἐπιθυμήσῃ, ὅχι νὰ ζῶσι: Μὴ ἀ-
 ποθάνωμεν, ἀλλὰ μάλιστα νὰ ἀποθάνειν: „Ζητήσεσιν
 „ὅμως τὸν θάνατον καὶ ἔχ’ εὐρήσεσιν αὐτὸν ἐπι-
 „θυμήσεσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται ὁ θάνατος
 „ἀπ’ αὐτῶν. (γ)“ Τότε, εἰς τὸ ὄρος τὸ Σιναιον, καὶν εἶ-
 χον οἱ Εἰβραῖοι τὸν Μωϋσῆν, ὅς τις παρηγορῶν αὐτὸς ἐπεσήρι-
 ζε καὶ ἐπεθάρρυνε. „Καὶ λέγει αὐτοῖς Μωϋσῆς, θαρ-
 „σεῖτε. (δ)“ Ἀλλὰ τὲς εἰς τὴν κοιλάδα τῆ Ἰώσαφάτ, τὲς
 θέλει τὰς παραμυθήσῃ τότε; ἢ τί μέλλει νὰ τὲς ἐπιθάρρυν-
 ῃ; Οὐδεὶς, ἔδεν, ἐδόλως.

(α) Ἐξοδ. Κ. 18.

(β) Ὡσηέ. Ι. 3.

(γ) Ἀποκ. Θ. 6.

(δ) Ἐξοδ. Κ. 20.

περὶ τὸν χρυσὸν Μόρχον εἰδωλολατρείας, ὅτι τοιοῦτότρόπως ἤκουσαν τὴν ἐκ τῆ ἑρανῦ φωνήν, ὡσὰν ἂν δὲν εἶχον παντελῶς τὴν ἀκέσαν.

Εἶδον οἱ αὐτοὶ μετὰ ταῦτα, (ὅταν ὁ Ἀαρὼν Ἀρχιερεὺς χειροτονηθεὶς προσέφερε τῷ Θεῷ τὴν πρώτην θυσίαν.) Εἶδον ὀφθαλμοφανῶς, καὶ τὸ πῦρ ἑρανόθεν ὅτι κατέβη παραδόξως, καὶ κατέφαγε πάντα τὰ προσφερόμενα: „Καὶ ἐξῆλθε „πῦρ παρὰ Κυρίου, καὶ κατέφαγε τὰ ἐπὶ τῇ θυ- „σιασῆρι. Καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαὸς καὶ ἐξέστη, καὶ „ἔπενσαν ἐπὶ πρόσωπον. (α)“ Ἀλλὰ μήπως καὶ τὸ ἀπὸ ἑρανῦ τέτο σημεῖον ἴσχυσε νὰ τὸς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὰς συχ- νὰς ἐφεξῆς παραβάσεις, καὶ τὰ τόσα καὶ τόσα ἄλλα ἀσετήμα- τα; Ὁχι ποσῶς. Εἰς ψυχὴν πεπωρωμένην, καὶ βαρυκάρδιον, καὶ ὁ ἑρανὸς αὐτὸς ἂν λαλήσῃ, δὲν εἶναι ὄφελος. Ἡ τοιαύτη ψυ- χή, καὶ τὰ θαυμασιώτερα καὶ παραδοξότερα σημεῖα ἂν ἰδῇ ἑρα- νόθεν, ἐδ' ἐν αὐτοῖς (Φεῦ!) δὲν πληροφορεῖται, ἐδ' ἐν αὐτοῖς αἰσθησὶν λαμβάνει, ἐδ' ἐν αὐτοῖς μεταβάλλει προαίρεσιν.

§. γή.

Θυσιασῆριον παρὰ τῷ Θεῷ, ἡ ἀπλοϊκὴ καὶ εἰ-
λικρινής, καὶ εἰρηνικὴ καὶ ἡσύχιος, καὶ αὐτόρ-
βαστος καρδιά.

Ἡ ἀπλὴ γῆ, ἀτέχνως καὶ ἀνεπιτηδεύτως ἔτω χύδην ἐπι-
φωρευθεῖσα, κατῴσεται Θυσιασῆριον ἐνάρεσον τῷ Θεῷ. „Θυ- „σιασῆριον ἐκ γῆς ποιήσατέ μοι, καὶ θύσετε ἐπ' „αὐτῇ τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν κτ. (β)“ Καλὴ ἡ τῶν Ναῶν τῆς Ἐκκλησίας εὐπρέπεια καὶ σολή, καὶ ἐν αὐταῖς

(α) Λευιτ. Θ. 4.

(β) Ἐξοδ. Κ. 24.

ταῖς Ἱεραῖς Τελεταῖς καθ' ἑκάστην συνισαμένη καὶ ἐπαινεμένη, καὶ εὐλογημένη: „Αἱ γὰρ ἱάσον τὰς ἀγαπῶντας τὴν εὐ-
 „πρέπειαν τῆ οἴκου σου.” κτ. Ἀλλ' ἡμεγαλότερη εὐπρέ-
 πεια τῶν ἱερῶν Σκηνομάτων, εἶναι ἡ ἀπλότης καὶ καθαρότης
 τῶν ψυχῶν τῶν Ἐκκλησιαζομένων ἐν αὐτοῖς εἰς δόξαν τε καὶ
 αἰνεσὶν τῷ Ὑψίστῃ: „Ὅτι καὶ ψυχῆς ἀγνῆς τόπον οἰκειότερον ἐπὶ
 „γῆς ἔκ ἔχει Θεός· ὡς καὶ αὐτοὶ ὡμολόγησαν τῶν Ἐβραίων οἱ
 „σοφώτεροι. (α)” Ἐπειτα καὶ ἐκ λίσων, ἃν ἤθελεν ὁ Ἰσραη-
 λῆτης νὰ σήσῃ Θυσιαστήριον, ὁ Θεὸς ἐκέλευσε νὰ ἐπιτεθῶσιν
 οἱ λῖθοι, ὁ εἰς ἐπὶ τῷ ἄλλῳ, ὅπως ἀπλῶς καὶ ἀπεριέργως, καὶ
 ἀνεπιτεχνήτως, ἀπελέκητοι καὶ ἀκατέργαστοι. „Ἐὰν δὲ Θυ-
 „σιαστήριον ἐκ λίθων ποιῆς μοι, ἐκ οἰκοδομήσεις
 „αὐτὰς τμητὺς. (β)” Καὶ ἐπέφερε καὶ τὸ αἷτιον τῶ ἐντάλ-
 ματος: „Τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας
 „ἐπ' αὐτὰς, καὶ μεμίσανται. (γ)” Ὁ Σίδηρος ἦτον εἰς
 κοινὴν καὶ βέβηλον μεταχείρισιν, ἥ καὶ εἰς πολεμικὴν ἐνίοτε
 χρῆσιν. Καὶ μακρὰν ἀπὸ τῆς εἰς Θεὸν λατρείας, ἐκεῖνα ὅσα
 χρησιμεύουσιν ὡς ὄργανα καὶ μέσα τῆς βιωτικῆς χρείας, καὶ τῆς
 ἄλλης κοσμικῆς ματαιότητος. Ἀνοίκειον δὲ μάλιστα καὶ ἀνάρμο-
 ζον, νὰ προσεγγίξῃ εἰς τὸ Θυσιαστήριον τῆ ἐξίλασμε, καὶ τῶν
 εἰρηνικῶν ὀλοκαυπώσεων, τὸ ἐργαλεῖον τῆς μάχης καὶ τῆς
 μαιφονίας ὁ Σίδηρος. Ὁ Δαβὶδ ὕπερον Βασιλεύσας, δὲν ἐπε-
 τράπη νὰ οἰκοδομήσῃ αὐτὸς Ναὸν, ὡς ἔχων τὰς χεῖρας αὐτῷ
 κεχραμένας ἀπὸ τῶν αἱμάτων ὅπως ἐχύθησαν εἰς τόσους πολέ-
 μους, ἀγκυλὰ καὶ δικαίως, ὅσους ἐργάσατο. Ὁ Σολομὼν, ὁ υἱὸς
 αὐτῷ καὶ διάδοχος, ἐπετράπη νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν Ναὸν αὐτὸν
 μετὰ τὸν τῷ Πατρὶ ἐξοφῶν ὡς Βασιλεὺς εἰρηνικὸς καὶ ὄνομα
 καὶ πρᾶγμα διὰ παντὸς τῷ βίῳ πολέμων ἀμέτοχος. Ἀλλὰ καὶ ἐν

(α) Δημόφιλ. ἐκ τῶν Πυθαγορείων. περὶ Βίᾱς θεραπεύειν.

(β) Ἐξοδ. Κ. 25.

(γ) Αὐτ. 25.

ὧ ὁ Ναὸς οἰκοδομεῖτο, ἔδὲ Σίδηρος ἠκέυθη εἰς τὴν αὐτὴ οἰκοδόμησιν. Ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὅλα εἰρηνικὰ τὰ θέλει, καὶ τὰς Ναὺς αὐτῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς Θυσιασθήρια, καὶ τὰ ἐπὶ τέτων Σύματα καὶ ὀλοκαρπώματα· καὶ τὴν ψυχὴν πρὸ πάντων τὴν ὀλοκαρπῶσαν καὶ θύσαν. Καὶ διὰ τῆτο, τῶν ἐν διχονοίαις καὶ ἔχθραις καὶ διαμάχαις καταγινομένων, ἕτε αἱ προσευχαὶ ἀποδεκταὶ εἰσὶ παρὰ τῷ Θεῷ ἕτε αἱ ἐλεημοσύναι, ἕτε αἱ λοιπαὶ προσφοραὶ, καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αἱ καλλιεργήσεις, καὶ τὰ ἄλλα ἀφιερώματα.

§. ρζ'.

Ἔτος ἀπολυτρώσεως. τὸ ἔτος τὸ ἑβδομον.

Δῆλος ὁ ἐκέσιος καὶ ἐφελοντής, δῆλος ἄριος.

Τὸν ἐπίκτητον αὐτῆ δῆλον μετὰ ἔτη ἕξ, χρέος εἶχεν ὁ Ἰσραηλίτης, εἰς τὸ ἔτος τὸ ἑβδομον νὰ τὸν ἀπολύσῃ ἐλεύθερον. (α) Ἐξ ἔτη δελεύσει σοι, τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἔτει ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν." Ἡ ἕξαγορὰ τέτε, ἦτον ὁ μισθὸς τῆ κόπετε· ὁ δῆλος ὅμως εἰάν ἤθελεν ἐκκεῖνος νὰ παραιτηθῇ τὸ δῶρον τῆτο τῆς χαριζομένης αὐτῷ ἐλευθερίας, καὶ προηρεῖτο νὰ μένῃ καὶ κατὰ τὸ ἕξῃς εἰς τὴν δέλευσιν, παρακινέμενος ἐκ τῆς ἀγάπης τῆ Κυρίου αὐτῆ, καὶ τῆς γυναικὸς τὴν ἑοίαν παρ' αὐτῆ ἔλαβε, καὶ τῆς τῶν τέκνων τῶν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεννηθέντων, τῆτο εἰς τὴν ἑαυτῆ ἐξουσίαν ὑφίστατο. „Ἐὰν ἀποκριθεῖς εἶπη ὁ Παῖς, ἡ γάπη· κα τὸν Κύριόν μου, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ παιδία, ἐκ ἀποτρέχω ἐλεύθερος. (β) Τότε ἔμενε

(α) Ἐξοδ. ΚΑ. 2.

(β) Αὐτ. 5.

δῆλος παντοτεινός, καὶ δῆλος ἄριστος, καὶ πιστότατος. Ἐπειδὴ σο-
 χάζομαι, ὅτι δῆλος καλλιώτερος καὶ πιστότερος δὲν ἡμπερεῖ νὰ
 δοθῇ, ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν δῆλον ὅπῃ ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ μὲ ἀλήθειαν:
 „Ἡ γὰρ ἡ κατὸν Κύριόν μου.“ Καθὼς ἐξ ἐναντίας, δῆλος
 ἔτε χειρότερος, ἔτε ἀπιστέτερος δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν δῆλον, ὅς τις
 εἶναι ἐχθρός. Οὔτε πάλιν ἐχθρὸς ζημιωδέστερος, καὶ πλεόν ἐπι-
 κίνδυνος, ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπῃ ἔτυχε νὰ χρηματίσῃ πρότερον δῆλος
 ἐκεῖνε, τὸν ὁποῖον μισεῖ καὶ ἐχθρεύεται.

§. ξ'.

Δῆλος ἐφελοντῆς, ὁ ἀφ' ἑαυτῆ ἀφιερωνοῦς ἐ-
 κὼν μένειν παρὰ τῷ Κυρίῳ αὐτῆ, δὲν εἶχε
 πλεόν τὴν ἄδειαν μετανοήσας ὕστερον νὰ
 ἀναχωρήσῃ.

Ὅταν ὁ δῆλος προέκρινε καὶ προετίμα ὑπὲρ τὴν ἰδίαν ἐ-
 λευθερίαν τῷ Κυρίῳ αὐτῆ τὴν ἀγάπην, καὶ ἔλεγεν ἀληθῶς
 τὸ, „Ἡ γὰρ ἡ κατὸν Κύριόν μου.“ τότε ὁ Κύριος αὐτῆ
 τὸν ἐπαράσαινεν εἰς τὰς Κριτάς, διὰ νὰ πιστοποιήσῃ ἐνώπιον τέ-
 των τὴν ἰδίαν προαίρεσιν, καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἑαυτῆ ὑπό-
 χρεσιν. „Προσάξει αὐτὸν εἰς τὸ Κριτήριον τῆ
 „Θεῷ. (α)“ Ἐῖτα φέρων αὐτὸν ὁ Κύριος εἰς τὸν σαθμὸν τῆς
 θύρας τῆ οἴκε αὐτῆ, ἐκεῖ ἐτρύπα μὲ ἐν κάρφος, ἢ βελόνι, τὸ
 ὥτιον τῆ δέλε: „Προσάξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θύραν,
 „ἐπὶ τὸν σαθμὸν, καὶ τρυπήσει τὸ ἔς τῷ ὀπη-
 „τίῳ. (β)“ καὶ πλεόν ὁ τοιοῦτος δῆλος δὲν ἐδύνατο εἰς τὸ ἐξῆς,
 ἐφ' ὅρας ζωῆς αὐτῆ νὰ ἀναχωρήσῃ. „Καὶ δελεύσει αὐτῷ
 „εἰς τὸν αἰῶνα. (γ)“ Τὸ τρύπημα τῆ ὥτις εἰς τὸν εἰ-

(α) Ἐξοδ. ΚΑ. 6.

(γ) Αὐτ. 6.

(β) Αὐτ. 6.

ρημένον δῆλον, τὸ ὅποιον διωρίσθῃ νὰ γίνεται, Ἐπὶ τὴν
 „Ψύραν, ἐπὶ τὸν σαθρόν: περιεῖχε δύο σημεῖα ὑπο-
 μνηστικά: Τὸ ἓν, σημεῖον ὑπακοῆς καὶ εὐπειθείας εἰς τὸ
 θελημα τῆ Κυρίου, ὃν ἐξ ἰδίας αὐτοπροαιρέτου θελήσεως ὑπέ-
 χετο νὰ δελεύσῃ· τῆτο ἐδήλω τὸ τρύπημα. Τὸ ἄλλο,
 „σημεῖον καταστατικῆς καὶ ἡσύχης ἐπιμονῆς καὶ καρ-
 „τερίας εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἐκαστὸς ἐπροαιρέσθῃ νὰ δελεύῃ:
 „τῆτο ἐσήμαινεν ἡ Ψύρα καὶ ὁ σαθρός. Ὑπακοὴν διὰ
 „τῆς ἀκοῆς τὸ σημεῖον ἐμφαίνει· καὶ τὸ παρὰ τὴν Ψύραν μὴ
 „ἐξεῖναι προβαίνειν, ἕκ ἐπιτρέποντος τῷ Δεσπότη. (α)”

Ὅσιότατοι Πατέρες καὶ Ἀδελφοί, ὅσοι τὸν Μονασικὸν
 βίον ἐξελέξαθε, καὶ εἴτε εἰς ἱερὰ Μονασήρια, εἴτε εἰς Σκή-
 τας ἀφιερώθητε, ἔχετε τὸν τοιοῦτον Ἰσραηλιτικὸν δῆλον,
 ὡς Κανόνα τῷ σεπτῷ καὶ μακαριστῷ ὑμῶν ἐπαγγέλματος. Καὶ
 ὑμεῖς, Ἀδελφοί, καὶ ὑμεῖς, ὅταν ὑποτάγητε εἰς τὸν γλυκὺν
 αὐτὸν τῷ Μονασικῷ βίῳ ζυγόν, καὶ ἀπαρηθύνετε καθάπαξ
 τὴν βιωτικὴν ἐγκόσμιον λεγομένην ἐλευθερίαν, ἐβάλετε
 τὴν μετάνοιαν (ὡς εἰώδατε λέγειν:) εἰς τῆτο ἢ ἐκεῖνο, τὸ
 Ἱερὸν καὶ σωτηριῶδες Ἡσυχαστήριον. Τότε ἀναμφιβόλως ὑπὸ
 τῆς τῆ Κυρίου ἀγάπης εἰς τῆτο ἐκινήθητε· καὶ ὑμῶν ἕκαστος
 τότε εἶπε τὸ: Ἡγάπηκα τὸν Κύριόν μου. Καὶ ὑμεῖς
 τότε παρασταθέντες ἐνώπιον Ἱερῶν καὶ Σεβασμίων Ἀνδρῶν, καὶ
 ἔμπροσθεν τῆς Εἰκόνης τῷ Δεσπότη Χριστῷ, προήχθητε εἰς τὸ
 Κριτήριον τῷ Θεῷ: ὅθεν δὲν ἡμπορεῖτε πλέον νὰ ἀφετήσετε
 τὴν δοξείσαν ὑπόχρεσιν. Καὶ ὑμεῖς τότε, ἐπὶ τὴν Ψύραν καὶ
 ἐπὶ τὸν σαθρόν προσηύχθητε τῆς Μονῆς, καὶ ἐρωτηθέντες,
 καὶ δοκιμαθέντες, ἐτρυνήθητε τὰ ὦτα τὰ νοερὰ τῆς
 „ψυχῆς· καὶ λοιπὸν δὲν ἡμπορεῖτε πλέον νὰ μὴ τὰ ἔχε-
 τε ἀνεωγμένα εἰς μίαν τελειοτάτην καὶ ἀπροφάσιον ὑπα-

(α) Θεοδώριτ. ὁ Κύριε.

κοήν. Καὶ ὑμεῖς τότε ὡμολογήσατε, ὅτι θέλει μένετε σερροὶ καὶ ἀμετάσφρεστοι εἰς τὴν παντοτεινὴν ὑποταγὴν καὶ δούλευσιν τῷ Κυρίῳ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, ἕως τέλους ζωῆς ὑμῶν. Καὶ δουλεύετε αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀδελφεὲ πρόσθετε: Ἐξέρχεται συχνὰ ἐκ τῆς Μονῆς περιάγων ἔνθεν καὶ κειθεν, χωρὶς τῆς τῶν Προεσυνόντων ἀδείας καὶ χωρὶς ἀνάγκης: ἢ καὶ παντελῶς ἀποσατεῖς, καὶ Φεύγεις ἀνεπιστρόφως; λοιπὸν δὲν δουλεύεις εἰς τὸν αἰῶνα, τῷ τῆς διὰ βίβ, καθὼς ὑπεχέθης ἐλευθέρως ἐργῶν, καὶ ἐπομένως ὑπὸ τῷ Νόμῳ προσηλωθῆς. λοιπὸν εἶσαι δούλος ἄπιστος, δραπέτης, ἀποσάτης. Καὶ ἕτερον τρόπον πάλιν, ἐπιμένεις μὲν ἐντὸς τῆς Μονῆς, ὅμως δὲν ὑποτάσσεται καὶ ὁ χρέος ἔχεις, ὅτε πειθαρχεῖς εἰς τὰς τῶν Γερόντων καὶ Προεσώτων ἐπιταγὰς, καὶ εἰς τὰς τῷ Μοναστηρίῳ διατάξεις καὶ διατυπώσεις; λοιπὸν ἔχεις τὸ ὡτίον, δὲν λέγω ἀτρίπτητον διότι προέφθασε καὶ ἐτρύπηθη, ἀλλὰ πεφραγμένον καὶ ἐπιβεβυσμένον ὡσεὶ Ἀσπίδος κωφῆς, καὶ ὅτε φωνῆς ἐπαδόντων ἀκούεις, ὅτε φάρμακον ἐπιδέχεσαι πρὸς ἐξίασιν τῆς κωφεύσεως. λοιπὸν εἶσαι δούλος ἀπειθῆς καὶ παρήκοος. Τελευταίον καταφρονεῖς αὐθαδῶς, καὶ τὰς συνθήκας παραβαίνεις, ἅς, ὅταν κατ' ἀρχὰς προσήλθες, ἐθελουσίως ἀνεδέχθης καὶ ἔταξες. λοιπὸν εἶσαι δούλος ἀπειθήτης καὶ παραβάτης, δούλος πονηρὸς καὶ κακίσιος. Ἀλλ' εἰ δὲν ἐνθυμᾶσαι τί ὑπεχέθης, ὅταν προσήχθης εἰς τὸ ῥηθὲν αὐτὸ Κριτήριον τῷ Θεῷ: Ἀδελφεὲ, καὶ ἐννόησον ποίαν μέλλεις νὰ δώσης ἀπολογίαν, εἰς τὸ ἄλλο ἐκεῖνο Κριτήριον τὸ μέλλον, τὸ ἀπαραίτητον καὶ ἀδυσώπητον καὶ φοβερὸν, καὶ τρέμε.

§. ξα'.

Τὰ πονηρὰ ἔργα, ὅσον εἶναι πλέον δυσεπι-
χειρήτα, τόσον βαρυτέρας ἐπιτιμῆσεώς τε
καὶ ποινῆς αὐτὰ κρίνεται ἄξια.

„Εἰ ἄν τις κλέψῃ μόχον ἢ πρόβατον.... Πέν-
τε μόχους ἀποτίσει ἀντὶ τῆς μόχου, καὶ τέσσαρα
πρόβατα ἀντὶ τῆς προβάτου. (α)“ Διατὶ ὅχι καὶ τέσ-
σαρας μόχους, ἀλλὰ πέντε; ἢ, διατὶ ὅχι καὶ πέντε πρόβατα,
ἀλλὰ τέσσαρα; Ὁ ἱερὸς Θεοδωρίτος εἶπεν: ὅτι τὰ μεί-
ζονα τῶν ἁμαρτημάτων, μειζόνων ἄξια τιμημάτων. (β)“
Ἀλλοι ἐλεπτολόγησαν εἰς ἐπίλυσιν τῆς ἀπορίας, ὅτι ὁ
Βῆς ἔχει πέντε χρήσεις: τετῆσιν, ἀναπληροῦ πέντε χρειᾶς.
1. Εἰς Οὐσίαν. 2. Εἰς Γεωργίαν. 3. Τρέφει διὰ τῆς κρέα-
τος. 4. Καὶ διὰ τῆς γάλακτος. 5. Χρησιμεύει καὶ διὰ τῆς δέρ-
ματος. Τὸ δὲ πρόβατον (λέγουσιν) ἔχει χρήσεις μόνον τέσ-
σαρας· καθότι δὲν ὠφελεῖ εἰς τὴν γεωργίαν. Ἀλλὰ (παρα-
καλῶ) δὲν ἡμπορεῖ τις ἀντὶ τῆς γεωργίας τῆς Βοῦς, νὰ ἀντικα-
ταστήσῃ τῆς προβάτου τὸ ἔριον, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ ἀναγάγῃ
καὶ τὰς ἐκ τῆς προβάτου ὠφελείας ἕως εἰς τὸν πενταδικὸν ἀ-
ριθμόν; Διατὶ ὅχι; Λοιπὸν ἡ ἀπορία μένει εἰς τὴν δύνα-
μίντης: Διατὶ μόχους πέντε, καὶ τέσσαρα πρόβα-
τα; Εἰ γὰρ κρίνω, ὅτι δυσκολώτερα καὶ κλέπτεται, καὶ κρύπ-
τεται ὁ Βῆς, παρὰ τὸ πρόβατον: καὶ χρειάζεται ἐπομένως
ὁ κλέπτης ἐκείνῃ περισσοτέραν ἐπιμέλειαν, περισσοτέραν
σπεδὴν καὶ προσοχὴν, καὶ παρατήρησιν, περισσότερον ἀγῶνα
καὶ κόπον, διὰ νὰ ὑπερνικήσῃ καὶ νὰ ὑπερέβῃ τὰς περισσο-

(α) Εἰσοδ. ΚΒ. 1.

(β) Εἰσοδ. Ε'ρωτ. ν.

τέρας δυσκολίας, τὰς ὁποίας ἀπαντᾷ. Λοιπὸν ἡ ῥοπή καὶ κλίσις καὶ προθυμία τῆς ψυχῆς εἰς τὸ τῆς κλοπῆς ἀμάρτημα, εἶναι μεγαλητέρα· λοιπὸν τὸ ἀμάρτημα τόσον ἀξιοκατακριώτερον· λοιπὸν τὸ ἐπιτίμιον τόσον βαρύτερον. Δὲν εἶναι καὶ αἱ ἀρεταὶ τόσῳ μᾶλλον ἀξιάπαινοι, ὅσον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ποιοσιμώτεραι; Ναί: λοιπὸν ἐξίσου, τόσον πλέον ἀξιοποιοὶ πρέπει νὰ εἶναι καὶ αἱ κακαίαι, ὅσον εἶναι πλέον δυσεπιχειρήτοι, καὶ δυσκατέρργαστοι. Οὕτως ἐγὼ ἐκλαμβάνω καὶ τὴν θεσπεσίαν Θεοδωρίτην τὸ νόημα, καὶ τὸ εὐρίσκω εἰς τὴν ὑπόθεσιν προσφυέσατον: „Τὰ μείζονα τῶν ἀμαρτημάτων, μείζονων ἄξια τιμημάτων”. Τὸ μείζον ὅμως δὲν τὸ ἐννοῶ κατὰ τὸ ζῶμα μέγεθος. Διότι τὸ μέγεθος τῆς ζωῆς, ἐσώζετο ἐπίσης κατ’ ἀναλογίαν, καθὼς εἰς τὸ ἀμάρτημα, ἔτω καὶ εἰς τὸ τίμημα· ἢ ἐκεῖθεν τὸ τετραπλάσιον, ἢ ἐδῶθεν τὸ πενταπλάσιον. Ἀλλὰ τὸ μείζον ἐγὼ τὸ μετρῶ κατὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἥτις ἐκεῖ ὅπως συνεισάγει τὸ βάρος τῆς κακεντρεχείας πρὸς τὴν κακουργίαν, συμπαρεισάγει καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς τιμῆματος πρὸς τὴν ποινήν.

§. ξβ’.

Μὲ ποίαν ψυχῆς διάθεσιν πρέπει ὁ εὐσεβὴς νὰ παρίσταιται, εἰς τὸν τῆς Προσευχῆς ἱερὸν καιρὸν τε καὶ τόπον.

Πῶς ἄρα γε βαρύτερον ἀμαρτάνει, ἐκεῖνος ὅπῃ δὲν ἔρχεται ὀλοτελῶς εἰς τὸν Οἶκον τῆς Προσευχῆς, ἢ ἐκεῖνος ὅπῃ ἐρχόμενος ἴσεται, χωρὶς νὰ προσηλώσῃ ἕτε τὸν νῦν τε νὰ συλλογιθῇ πῶς ἦλθεν, ἕτε τὴν καρδίαν τε, ἐνθυμέμενος διατὶ ἦλθεν; Ἐγὼ γνώμην ἔχω, ὅτι βαρύτερον ἐξαμαρτάνει ὁ δεύτερος. Ἀμαρτάνεις ναὶ Χριστιανέ, καὶ ἀμαρτάνεις βαρέως, ὅταν εἰς τὰς διατεταγμένας ἡμέρας τε καὶ ὥρας τῆς συνάξεως, χωρὶς

ἐμπόδιον εὐλογοφανές, ἀμελῆς καὶ δὲν συντρέχεις μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀμαρτάνεις ἀναμφιβόλως, διότι δὲν ἔρχεσαι νὰ ἀποδώσῃς εἰς τὸν Δημιουργόν, καὶ Σωτῆρα, καὶ Ἐυεργέτην σε, τὴν ὀφειλομένην λατρείαν καὶ αἰνεσιν καὶ εὐχαρισίαν ἐν Ἐκκλησίᾳ. Λαῶ, ἐν λαῷ βαρεῖ, διὰ νὰ συνενώσῃς καὶ νὰ ἐνδυναμώσῃς μὲ τὰς ἰκεσίας τῶν πολλῶν ἀδελφῶν ὁμῶς, καὶ τὴν δέησιν τὴν ἐκ μέρους Σβ. Α' Μ' ὅταν ἀφ' ἧ ἑλθῇς εὐρίσκεισαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ τὸν τόπον, καὶ ὅχι κατὰ τὸν τρόπον· κατὰ τὴν τοπικὴν θέσιν, καὶ ὅχι κατὰ τὴν προαιρετικὴν διάθεσιν. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν κατὰ τὸ πνεῦμα· εἰς τὰ πνευματικὰ κατὰ τὰς ἐξωτερικὰς τύπας, καὶ εἰς τὰ σωματικὰ καὶ βιωτικὰ, κατὰ τὰς ἐσωτερικὰς λογισμῶς. Ὅταν εἰς τὴν τελετὴν τῶν ἀπορρήτων καὶ φρικτῶν Μυστηρίων, καὶ εἰς τὰς ἐκφωνεμένας πρὸς Θεὸν ἱλασηρίους εὐχὰς καὶ δεήσεις, Σὺ μετεωρίζεσαι εἰς τὰ τῷ Κόσμῳ, κενεμβατεῖς εἰς τὰ μάταια, περιπλανᾶσαι μὲ τὴν φαντασίαν εἰς τὰ πρόσκαιρα· ἀνατυπῆσαι καὶ ἐξεικονίζεις πολλάκις καὶ τὰ ἄτοπα. Τότε ἐγὼ διατείνομαι, ὅτι καλλιώτερα ἔκανες, ἢ τελάχισον, ὅχι πολλὰ χειρότερα, ἂν δὲν ἔρχοσεν καὶ εἰς τὸν Ναὸν τῷ Κυρίῳ, ἂν περιέρχοσεν ὁλόγυρα εἰς τὰς πλατείας, ἢ ἂν ἐκάθισον μέσα εἰς τὸν οἶκόν σε.

Δὲν ἀνέεις τί κελεύει εἰς τὸν Ἰσραηλίτην νομοθετῶν ὁ Θεός; „Ὁ ἐκ ὀφθῆσῃ (λέγει) ἐνώπιόν μου κενός. (α)“ Διορίζει ναι εἰς αὐτὸν, ὅτι τὰς ἑορτάς, καὶ τὰς καιρὸς τῶ ἐνιαυτοῦ τὰς τεταγμένους, νὰ προσρέχωσιν εἰς τὸν Οἶκον τῷ Ἀγιάσματος, καὶ νὰ παρίστανται ἐκεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ: (β) Ὅμως καὶ τὸ παραγγέλλει ἐκπεφασμένως, ὅτι νὰ μὴ παρασίνεται αἵδειος: „Ὁ ἐκ ὀφθῆσῃ ἐνώπιόν μου κενός. Μὴ φανῇς ἐμπροσθέν μου μὲ χέρια ἄδεια, μηδὲν δηλαδὴ προσφέροντα. Α' Μ' ἢ

(α) Ἐξοδ. ΚΓ. 15.

(β) Αὐτ. 14. 17. 19.

ἐρχόμενος πρόσφερε, ἐκεῖνα ὅπῃ πρέπει νὰ προσφέρῃς, ἢ μὴ δὲν προσφέρων λείπε, καὶ χωρὶς αὐτὰ μὴ προσέλθῃς. Οὐκ ὁφθῆσῃ ἐνώπιόν μου κενός· Κενὸν δὲν θέλω νὰ σὲ ἰδῶ· Οὐκ ὁφθῆσῃ· Κενὸς τί καὶ ἔρχεσαι; Ὅμοιον εἶναι (κατὰ τὴν ἑλλειψιν τῶν ἀπαιτημένων) ἂν δὲν ἔλθῃς· Βαρύτερον εἶναι (κατὰ τὴν ἀδέτησιν τῆς ἀπαγορεύσεως) εἰάν κενὸς ἔλθῃς.

Ὁ Λαὸς ὁ Ἰσραηλίτης, εἶχε νὰ προσφέρῃ τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς τε· καὶ θυμὰτα, καὶ θυμάματα, καὶ ὀλοκαρπώσεις, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα ὁ παλαιὸς Νόμος παρήγγελλεν. Ἀλλὰ Σὺ Χριστιανὲ χρέος ἔχεις, ὅταν ἔρχεσαι εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου, δηλ. εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ προσφέρῃς πολλὰ τιμιώτερα. Οὐσίας λογικὰς, ὕμνους αἰνέσεως, ἐξομολόγησιν εὐχαριστίας, κατάνυξιν συνειδήσεως, συντριβὴν καρδίας, δέησιν ἐξίλασμε, ἱκεσίαν συγγνώμης τε καὶ ἀφέσεως τῶν προεξημαρτημένων, ἀποχὴν ἐφεξῆς παντελῇ κακίας, ἐπιστροφῆς βεβαίαν ἀπόφασιν, καρπὸς μετανοίας, ἀρετῆς σπουδὴν τε καὶ ἐπιμέλειαν, κοσμιότητα βίης, εὐδύτητα πράξεων, πίσιν ἀδίσακτον, ἀγάπην ἀνόθευτον, ἐλπίδα ἀσάλευτον, ἐλεημοσύνην ἀνεπίδεικτον, βάδισμα εἰσαλὺς, φρόνημα ταπεινὸν καὶ συνεσταλμένον, ῥῆμα ἀνυπόκριτον, νῦ καθαρότητα, εὐλαβείας θερμότητα. Εἰς ἓνα λόγον: Ψυχῆς παράσασιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁλόκληρον καὶ τελείαν, καὶ προσοχὴν εἰς τὰ Θεῖα παντάπασιν ἀπερίσπασον καὶ ἀρέμβασον. Ταῦτα ὁ Χριστιανὸς χρέος ἔχει νὰ προσφέρῃς τῷ Θεῷ, ἢ πάντα, ἢ μέρος, ἢ ἐντι τελέαχισον ἐξ αὐτῶν, ὅταν ἔρχεσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Εἰ δὲ μὴ: Οὐκ ὁφθῆσῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὁ σκενός· Ἀπεχε μακράν· μὴδὲ πλησιάτης· μὴδὲ βεβηλώσης διὰ τῶν σῶν προσοχθισμάτων, ὧν μετὰ Σὺ παρεισάγεις, τὸν Ἱερόν καὶ Ἄγιον τόπον τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας καὶ προσυνήσεως. Εἰσε βέβηλοι· Εἰσε κύνες.

§. ξγ'.

Στάσις πρέπεια, κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν Προ-
σώπων, καὶ ἐντὸς τῆ Γερῆ Ναῦ διατε-
ταγμένη.

Μόνος ὁ Μωϋσῆς συγχωρεῖται νὰ εἰσέλθῃ μέσα εἰς τὸν
ἐπὶ τῆ ὄρει γνώφον τῆς τῆ Νομοθετήτος ἐν Σινᾷ Θεῷ παρη-
σίας. „Καὶ ἐγγιγῆ Μωϋσῆς μόνος πρὸς τὸν Θεόν.”
Ὁ Ἀαρὼν ὁ τῆ Μωϋσέως ἀντάδελφος, ὁ Ναδάβ καὶ ὁ Ἀβιεὺδ,
οἱ τῆ Ἀαρὼν υἱοὶ, καὶ ἀνεψιοὶ τῆ Μωϋσέως, μετὰ τῶν ἐβδο-
μήκοντα Πρεσβυτέρων τῆ Ἰσραὴλ, ἀναβαίνει μὲν καὶ αὐτοὶ εἰς
τὸ ὄρος, δὲν συγχωρεῖνται ὅμως νὰ προχωρήσιν, ὥς ὁ Μωϋ-
σῆς, ἐντὸς τῆς νεφέλης, ἐδὲ ἐπιτρέπονται νὰ πλησιάσιν:
„Αὐτοὶ δὲ ἐκ ἐγγιγῆσιν, ἀλλὰ προσκυνήσουσιν
μακρόθεν τῷ Κυρίῳ.” Οἱ δὲ ἐπιλοιπὼ πάντες Ἰσ-
ραηλῖται δὲν ἔχουσιν παντελῶς τὴν ἄδειαν ἐδὲ εἰς τὸ ὄρος ἐ-
πάνω νὰ ἀναβῶσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ σέκων κάτω. „Ὁ δὲ
λαὸς ἐ συναναβήσεται μετ' αὐτῶν. (α) Ἐν εἶναι
τρόπος δὲ, νὰ μὴ ἡξεύρην οἱ Χριστιανοὶ, ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶ-
ναι διωρισμένη ἡ τῶν πιστῶν τάσις, διὰ νὰ σώζεται ἡ εὐταξία
καὶ τὸ πρέπον, κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν βαθμῶν, καὶ τῶν προ-
σώπων. Εἶναι καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τόπος ἴδιος τῶν Λαϊκῶν,
ἄλλος τῶν Κληρικῶν, ἄλλος τῶν ὑπηρετῶν καὶ διακόνων, ἄλ-
λος τῶν Ἱερεργάντων. Εἶναι Πρόναος, εἶναι Ναὸς, εἶναι τὰ
ἅδυνα τῆ Γερῆ Βήματος. Ἦτον ἐκπαλαὶ καὶ τόπος τῶν Κατη-
χεμένων, καὶ τόπος τῶν Μετανοούντων, καὶ τόπος τῶν προ-
σπιωπόντων, τῶν προσκλαιόντων, τῶν ἀκροωμένων ὅθεν καὶ

(α) Ε'ξοδ. ΚΔ. 1. 2.

αἱ ὑπὸ τῶν διακονούντων ἐκφωνέμεναι διακελεύσεις: Τὸ, Προέλθετε· τὸ, Μήτις τῶν κατηχεμένων· τὸ, Ὅσοι πισοί· τὸ, Τὰς θύρας τὰς θύρας: καὶ αἱ θύραι αὐταὶ ἄλλοτε ἀνιγόμεναι, ἄλλοτε συγκλειόμεναι· ὅλα αὐτὰ διασολῆς, καὶ συσολῆς, καὶ εὐλαβείας, καὶ τάξεως εὐπρεπῆς καὶ εὐλόγου κανονίσματα. Ἀλλ' εἰς τὰς καιρὸς τὰς ἀθλίους τέττες, Φεῦ! πᾶσα σχεδὸν εὐταξία περπάδης παρημελήθη, καὶ διεξέλιπε. Προηγείται ὁ Λαϊκὸς τῷ Κληρικῷ, ὁ Κληρικὸς τῷ Ἱερέως· οἱ ἀπλῶς Ἰσραηλίται ὑπερβαίνοντες καὶ τὰς Πρεσβυτέρους τῷ Ἰσραήλ, καὶ τὰς ἡγιασμένους τῷ Κυρίῳ Λεῦίτας καὶ Ἱερεῖς, καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν Ἀαρὼν ἂν τύχη, προσωθῆνται καὶ αὐτοὶ ἐπιτολμῶντες πολλάκις νὰ εἰσχωρήσων καὶ ἕως εἰς τὰ ἐνδότερα τῷ γνώφει, ὁμοίως μετ' αὐτῶν τῷ Μωϋσέως. Καὶ ὁ ἐκ τῆς πόλεως δὲ ἀπλῶς, καὶ ὁ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀνδρωπος, καὶ ὁ ἐκ τῶν πρατηρίων, καὶ ὁ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων, καὶ ὁ ἐκ τῶν τριόδων προπετεύεται νὰ εἰσέλθῃ ἀνυποσώλως καὶ εἰς αὐτὰ τῶν Ἀγίων τὰ Ἄγια. Τώρα καὶ τὸ Ἱερὸν αὐτὸ Βῆμα καὶ Φρικτὸν καὶ ἄβατον, κατεσάδῃ καὶ αὐτὸ εἰς τὰς τυχόντας καὶ θέλοντας βατὸν, καὶ κοινὸν, καὶ πεκατημένον.

§. ξδ.

Ἀκροαταὶ τῷ Νόμῳ κυρίως οἱ ποιηταί· οἱ δὲ μὴ, κατακρίσεως ἄξιοι: ὅτι λέγεσσι, καὶ ἐ ποιεῖσι.

Ἀκούεις τὰς Ἰσραηλίτας πῶς λαλεῖσιν, ὅταν καταβάς ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τοῦ ὄρους, διηγῆσάτο αὐτοῖς πάντα τὰ ῥήματα τῷ Θεῷ καὶ τὰ δικαιώματα. Ἀκούεις τί λέγεσιν; Ὅλα αὐτὰ τῷ Θεῷ τὰ λόγια (ἀποκρίνονται.) ἔτοιμοι καὶ προθυμότατοι

ἡμεῖς νὰ τὰ βάλλωμεν εἰς πρᾶξιν, καὶ νὰ τὰ ἀκῶσωμεν.
 „Πάντας τὰς λόγους, ὅς ἐλάλησε Κύριος ποιή-
 „σομεν καὶ ἀκυσόμεθα. (α)“ Πῶς πρῶτον ποιήσο-
 „μεν, ἔπειτα ἀκυσόμεθα; Φαίνεται ὅτι ἡ τῷ λόγῳ τά-
 „ξις εἶναι ἀντίστροφος: Φαίνεται ὅτι πρῶτον ἔωρθε νὰ εἰπῶν,
 „ὅτι θέλει ἀκῶσεν, ἔπειτα ὅτι θέλει ἐκτελέσεν τὰ ἀκῶμενα.
 „Διότι φυσικὸν εἶναι πρῶτον ὁ προσαζόμενος νὰ ἀκῇ τὴν ἐντο-
 „λὴν, εἶτα νὰ τὴν πράττῃ. Πλὴν ὅχι: ἀλλὰ κυρίως καὶ ἀλη-
 „θῶς ἀκῇ, ὅς τις ὅχι ἀπλῶς ἀκῇ διὰ τῷ ὡτὸς τῆς φωνῆς
 „ἀντιλαμβανόμενος, ἀλλ' ὅς τις ἀφ' ἧ ἀκῆς φέρει εἰς ἔργον
 „τὸ ἀκῶέν· ὁ δὲ ἀκῶν καὶ μὴ ποίῶν ὥπερ ἀκῇ, αὐτὸς ἐκ ἀ-
 „κῆς πραγματικῶς, τὸ δὲ ἐναντίον μάλιστα, παρακῇ. Καὶ κα-
 „λῶς ἀπεκρίθησαν λοιπὸν οἱ Ἰσραηλῖται: „Ποιήσομεν καὶ
 „ἀκυσόμεθα“ ἐπιδείξαντες τὴν ἀληθεῖαν τῆς ὑπακοῆς ἣν
 „ὑποχρῆντο, διὰ τῆς ἐν πράξει ἐκπληρώσεως ἣν προέταξαν.
 „Τῷ ὄντι δὲ, ἐχ' Οἱ ἀκροκταὶ τῷ νόμῳ δίκαιοι παρὰ
 „τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τῷ νόμῳ δικαιοθήσον-
 „ται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. (β)“ Κατὰ λόγον ἄλλης
 „διαφερέσης, ὅχι ὅμως ὀλιγώτερον ἐπωφελεῖς καὶ σωτηριώ-
 „δες ἐκδέσσεως.

§ ξέ.

Μέγα καὶ βαρύτατον φορτίον τὸ τῷ Γερέως.

Ὁ Ἀαρὼν βαρύνει φορτίον μέγα καὶ βαρύτατον, τὴν μέ-
 ριμναν πασῶν τῶν ψυχῶν τῷ Λαῷ. Αὐτὸς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ
 φέρει τὰς δύο σμαραγδίνες λίθους, ἐφ' ἧν γεγλυμμένα ἀνα-
 γινώσκονται τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. (γ) Αὐτὸς τῶν

(α) Ἐξοδ. ΚΔ. 3.

καὶ ἀνωτ. ἐν §. νγ. τῷ Παρόντ. Βιβλ.

(β) Ὁ τόπος ὅπου ἐξετίθη (γ) Ἐξοδ. ΚΗ. 12.

ὀνομάτων ἐκείνων ἔγινε τρόπον τινὰ ὡς ἀνάδοχος καὶ ἐγγυτὴς πρὸς Θεόν, καὶ μεσίτης. „Καὶ ἀναλήφεται Ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐναντι Κυρίου ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ, μνημόσυνον περὶ αὐτῶν.” Σμάραγδοι εἶναι οἱ λίθοι, καλοὶ πρὸς εὐλισμὸν καὶ εὐπρέπειαν τῆς Ἀρχιερατικῆς λαμπροφωρίας· ἀλλ’ εἶναι πέτραι, καὶ οἱ ὤμοι ὅπῃ τὰς βασιάζουσι, πρέπει νὰ ἀνέχωνται τὸ βάρος, καὶ νὰ αἰσθάνωνται τὸ φορτίον. Οὗτος βασιάζει καὶ τὸ Λογεῖον ὁμοίως ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ ἐν αὐτῷ πάλιν τὰ ὀνόματα τῶν Ἰσραηλιτικῶν φυλῶν εὐρίσκονται κεχαραγμένα. „Καὶ λήφεται Ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ Λογεῖου τῆς Κρίσεως ἐπὶ τοῦ στήθους· (α)” διότι χρεώσεϊ νὰ ἔχη πάντοτε τὰς Ἰσραηλίτας πρὸ ὀφθαλμῶν, ἐγγὺς τῆς καρδίας, ἐπὶ τοῦ στήθους. Πρὸ ὀφθαλμῶν, διὰ νὰ προσέχη καὶ νὰ παρατηρῇ ἐπιμελῶς καὶ ἀγρύπνως τὰ κινήματα τοῦ λαοῦ, ἐφ’ ᾧ ἐτάχθη ἀρχιερατεύειν. Ἐγγὺς τῆς καρδίας, διὰ νὰ ἀγαπᾷ ὡς ἴδια τέκνα ἐκείνας, τῶν ὁποίων ὡς πατὴρ πνευματικὸς παρὰ Θεοῦ κατεσάδῃ. Ἐπὶ τοῦ στήθους, διὰ νὰ μεριμνᾷ ἀδιαλείπτως περὶ ἐκείνων, ὧν ἡ καὶ τοῦ σώματος καὶ ἡ Σωτηρία, ἐτέθη εἰς τὴν ἐπιστάσιν αὐτοῦ, καὶ ταύτην νὰ ἔχη τὴν πρώτην, καὶ κεφαλαιωδεσάτην, καὶ μεγίστην φροντίδα καὶ μεριμναν τῆς ζωῆς τε. Τὸ Λογεῖον αὐτὸ ἔπαρεσκε νὰ εἶναι σερεὰ συνεσφυγμένον ἀπὸ τὰς ὤμας, καὶ παντελῶς νὰ μὴ κινῆται μηδὲ νὰ διασαλεύεται, μηδὲ νὰ παραλύεται, „ἵνα μὴ χαλάται τὸ Λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος. (β)” Δὲν συγχωρεῖται, ὅχι, δὲν συγχωρεῖται ὅπως εἰς τὸν Ἀρχιερέα, κίνησις τύρβης καὶ ἀγρολίας, κοσμικῶν ἄλλων καὶ βιωτικῶν ματαίων φροντίδων καὶ περισπασμῶν, ἡδὲ διάλειμμα τρυφῆς, καὶ ἐνηθόνος ψυχαγωγίας, ἡδὲ ἐκλυσις ῥαθυμίας ἀνέσεως, καὶ ὀκνη-

(α) Ἐξοδ. ΚΗ. 29.

(β) Ἐξοδ. 28.

ρᾶς ῥαζώνης. Οἱ δακτύλιοι τῷ Λογεῖς ἔπρεπε νὰ εἶναι σφικτὰ ἐνωμένοι μὲ τὰς δακτυλίδας τῆς ἐπωμίδος· οἱ δὲ τῆς ἐπωμίδος σφικτὰ συμπεπλεγμένοι σὺν τῷ ὑφάσματι τῆς ἐπωμίδος αὐτῆς. „Καὶ σφίγξεις τὸ Λογεῖον ἀπὸ τῶν „δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτῷ, εἰς τὰς δακτυλίδας „τῆς ἐπωμίδος, συνεχομένους ἐκ τῆς Ὑακίνθου, „συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος. (α)“ Οὕτως ἀλληλένδετοι εἰσὶν αἱ τῶν Ἀρχιερατικῶν μεριμνῶν καὶ Φροντίδων καὶ ἐπισκασίων ἐπαναλήψεις· συνεχῆς ἡ κηδεμενία, ἀδιάλειπτος ἡ σπουδὴ καὶ ἐπιμέλεια, πολυάαχολος ἡ φερεπονία, καὶ ἀνένδοτος, ἀπαιτεῖται ὁ τῆς ψυχῆς τόνος. „Ἰνα μὴ χαλᾶται τὸ Λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος. Καὶ οἷσει Ἀαρὼν τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ τῷ σήθει ἐναντι Κυρίου διὰ παντός. (β)“

§. ξς'.

Τὰ τῷ Γερέως ἔργα ἦτοί αἱ πράξεις, εἶναι διδάγματα πρὸς διαρρύθμισιν τῷ λαῷ.

Εἰς τὸ ἄκρον λῶμα, (τετέστι τὸ κροσσωτὸν κράσπεδον τὸ συνεξυφασμένον τῷ ἱματίῳ, οἷοι χειλος περὶ τὸ ἔχατον τέλος, πρὸς ὠραϊσμόν καὶ εὐπρέπειαν.) τῷ ποδῆρες ὑποδύτε τῷ Ἀαρὼν, ἔπρεπε νὰ κρέμανται γύρωθεν ἄνθη, καὶ ῥοίσκιοι, καὶ κώδωνες, ἄλλο μετ' ἄλλο διατεταγμένοι: Παρὰ ῥοίσκον χρυσὸν κώδωνα, καὶ ἄνθινον, ἐπὶ τῷ ῥώματος τῷ ὑποδύτε κύκλω. (γ)“ Διατὶ ταῦτα; Ὁ λόγος ἐν αὐτῇ τῇ Γραφῇ συμβολικῶς ἀναπτύσσεται: διὰ νὰ

(α) Ἐξοδ. κη. 28.

(γ) Λευτ. λη. 33. 34.

(β) Λευτ. 30.

γίνεται (ὅταν ἐλειτέρῃται ὁ Ἀρχιερεὺς ἔναντι Κυρίου.) καὶ αὐτὴ ἡ φωνὴ τῆς διαγωγῆς αὐτῆ, καὶ τῶν κινήματων, ἐξάκυστος πρὸς οἰκοδομὴν καὶ καταρτισμὸν τῇ Ποιμνίᾳ αὐτῆ. „Καὶ „ἔσαι Ἀρῶν ἐν τῷ λειτεργεῖν, ἀκυσὴ ἡ φωνὴ „αὐτῆ, εἰσιόντι εἰς τὸν Ναὸν Κυρίου, καὶ ἐξιόν- „τι. (α)“ Διὰ τὰ συνεξηχῆσι καὶ τὰ αὐτῆ διαβήματα τὴν πρᾶξιν σύμφωνον τῇ διδασκαλίᾳ. Διὰ τὰ ἀποφέρωσι καὶ τὰ κινήματα τῶν αὐτῆ ἐπιχειρημάτων ὁσμὴν εὐωδίας καὶ ἀγιότητος, ὡραῖα ἀρετῶν ἄνθι, καὶ καρπὸς πολυκόκκους θεαρέσων ἔργων καὶ πράξεων.

§. ξξ.

Ἡ τῶν παθῶν ἀπονέκρωσις ὑποδηλωμένη, διὰ τῶν λινῶν περισκελίδων τῇ Γερέως.

Οἱ Ἱερεῖς τῇ Νόμῳ ἐνομοθετήθησαν, ὅτι ἐπὶ τῶν Ἱερωπραξιῶν νὰ φορῶν περισκελῇ λινᾶ. „Καὶ ποιήσεις „αὐτοὺς περισκελῇ λινᾶ. (διετάρχῃ τῷ Μωϋ- „σει;) (β) καλύψαι ἀρχημοσύνην χρωτὸς αὐτῶν.“ Σημειῶσαι δὲ, περισκελῇ λινᾶ: Ὅχι μάλλινα, ὅχι τρίχινα, ὅχι δερμάτινα. Οὐδὲν ζωῶδες οἱ τῇ Θεῷ λειτεργοὶ καὶ ὑπὴρέται, πρέπει νὰ φέρωσι περὶ τὰ τοιαῦτα μέλη ἄκραν νὰ ἔχωσιν ἀναισθησίαν, τελείαν ἀπάθειαν, παντελῇ ἀπονέκρωσιν. „Ὑποσημαίνει δέπως τὸ λινὸν τοῖς περὶ μὲν τῶν σώ- „ματος μέρεσιν ἐπεινενηγμένον, ὅτι τοῖς Ἀγίοις πρεπωδε- „σάτη, τῶν τῆς σαρκὸς ἡδονῶν ἡ ἀπόφυξις. Ψυχρὸν γάρ „τὸ λινόν. Τὸ δὲ θερμὸν εἰς ὀρέξεις μουσαρωτάτας, ὅσις „παντὸς ἀλλότριον. (γ)“

(α) Ε'ξοδ. ΑΗ. 35.

(γ) Κύριλ. Ἀλεξανδ.

(β) Αὐτ. ΚΗ. 42. 43.

§. ξή.

Γερέως τελειότης ἐν λόγοις καὶ πράξεσι.

Ἀπὸ τῆ αἵματος τῆ σφαγιαζομένης Κριῦ, ἐπρόσβαζεν ὁ
 „Θεὸς τῷ Μωϋσεῖ, νὰ ἀλείψῃ τὸν λοβὸν τῆ ὠτὸς Ἀ'α-
 „ρων τῆ δεξιᾶς, καὶ τὸ ἄκρον τῆς δεξιᾶς χειρὸς, καὶ
 „τὸ ἄκρον τῆ ποδὸς τῆ δεξιᾶς. (α)“ Ὁμοίως καὶ τῶν
 υἱῶν Ἀ'ρων, τῶν Γερέων. Διότι καθὼς ὁ Ἀρχιερεὺς, ἔτω
 καὶ οἱ Ἱερεῖς, πρέπει νὰ ἀνάωσι δεξιά, καὶ νὰ ἐργάζωνται
 δεξιά, καὶ νὰ περιπατῶσι δεξιά. Ὅτι ἀγνὰ καὶ καθηγιασμέ-
 να πρέπει νὰ εἶναι καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὰ ἐπιχειρήματα, καὶ
 πάντα τὰ αὐτῶν διαβήματα. „Αἰνιττόμενος, ὅτι δεῖ τὸν τέ-
 „λειον καὶ λόγῳ, καὶ ἔργῳ, καὶ βίῳ, πάντῃ καθαρεῦειν. (β)
 Καὶ ὁ Θεὸς Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας παρακλησίως:
 „Προσέκει γὰρ εἶναι δεξιὸς ἐν ἁγιασμῷ τὸς
 „Θεῷ καθιερωμένους μέχρι παντὸς ἐν ὑπο-
 „μονῇ. Ὁ γὰρ ἀρξάμενος, φησὶν, ἔργων ἀ-
 „γαθῶν ἐν ὑμῖν, ἐπιτελεσάτω. (γ)“ Τὰ ἔργα
 τὰ δεξιά εἶναι πάντως τὰ ἔργα τὰ ἀγαθὰ, καὶ περὶ τέτων
 λέγει ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὅταν τις τὰ ἀρχηγὰ, πρέπει νὰ
 ἐπιμένῃ ἐν αὐτοῖς ἕως τέλους: Ὁ ἀρξάμενος
 ἐπιτελεσάτω. Ὅτι τὰ ἀριστερὰ εἰ μόνον δὲν πρέσβει νὰ
 τὰ ἐπιτελῇ ὁ καθηγιασμένος τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἔδὲ ὅλως νὰ
 τὰ ἀρχίζῃ.

(α) Ἐξοδ. ΚΘ. 20.

(γ) Φιλίπ. Α. 6.

(β) Φίλων ὁ Γεδ. εἰς Βίον Μασ. Εἰβλ. Γ'.

§. ξδ'.

Νησεία καὶ Προσευχὴ, τὸ κοινῶς ὑπὸ τῶν πι-
 ζῶν ἀπάντων ὀφειλόμενον προσφέρεσθαι
 δίδραχμον.

Ἡ νησεία καὶ ἡ προσευχή, μήπως εἶναι χρέος τῶν Ἐκ-
 κλησιασικῶν μόνων, καὶ τῶν Μοναζόντων, καὶ ὅχι καὶ τῶν Λαϊ-
 κῶν; Μήπως τῶν πτωχῶν, καὶ ταπεινῶν, καὶ μικρῶν, καὶ ὅχι
 καὶ τῶν πλεσίων, καὶ ὑψηλῶν, καὶ μεγάλων; Αὕτη εἶναι μία
 δασμοφορὰ κοινὴ, ἣτις χρεωσεῖται ὑφ' ἐνὸς ἐκάστω πιστῷ Χρι-
 стиανῷ ἐπίσης, χωρὶς διάκρισιν προσώπου, καὶ τάξεως, καὶ κα-
 ταστάσεως. Ἡ νησεία καὶ ἡ προσευχή εἶναι τὸ δίδραχμον ἐκεῖ-
 νο, τὸ ὁποῖον ὁ Νόμος ἀπῆτει ἀπὸ παντὸς τῷ Ἰσραὴλ ὡ-
 σάυτως: „Ὁ πλετῶν ἐπροθήσει, καὶ ὁ πενόμενος
 „ἐκ ἐλαττονήσει. . . . ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφο-
 „ρὰν Κυρίῳ. (α)“ Ἀλλ' ἀντίσρεψον ἐν τῷ, περὶ τοῦ ἡμῶν
 ὁ λόγος διδράχμη, καὶ εἰπέ: Ὁ πενόμενος ἐπροθήσει,
 καὶ ὁ πλετῶν ἐκ ἐλαττονήσει. Ἀλλὰ πόθεν εἰσέφ-
 ρησεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὅσον ἀνόσιος τόσον ἀνόητος αὐ-
 τη οἴησις, τὸ νὰ νομίζωσιν οἱ ὑψηλοὶ καὶ μεγάλοι καὶ πλε-
 σιοὶ, ὅτι εἰς μόνους τὰς ταπεινὰς καὶ μικρὰς καὶ πτωχεὺς ἐδόθη
 τὸ νὰ τηρεῖν καὶ νὰ μὴ παραβαίνειν τὰ τῷ Θεῷ καὶ τῇ Ἐκκλη-
 σίας ἐντάλματα; Ὁποῖον προνόμιον δυσυχὲς καὶ ἐλεεινόν, τὸ
 προνόμιον τοῦτο; ἦγυν τὸ εἰς μόνους τὰς μεγάλους νὰ εἶναι συγ-
 χωρημένον, τὸ νὰ μὴ πράττουν τὸ καλὸν καὶ ψυχωφελὲς καὶ σω-
 τήριον, καὶ τὸ νὰ ἀποσκυβαλίζεν τὴν ἀρετὴν, καὶ νὰ ἀφετῇ
 τὰς εἰς Θεοσέβειαν συντελέσας ἐντολὰς καὶ παραγγελίας,

(α) Ἐξοδ. Α. 15.

ὡς κληῖρον εἰς μόνους προσήκοντα τὰς μικρὰς καὶ εὐτελεστέρας
Οἱμοί! Ἐνώπιον τῷ Θεῷ, τίς ὁ ὑψηλὸς; Τίς ὁ μέγας; κτ. κτ.

§. ο'.

Ἡ κατασκευὴ τῆς Μύρης τῆς Χρίσεως, καὶ ἡ τῆς
Θυμιάματος, δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ παραλαμ-
βάνεται εἰς κοινὴν καὶ βέβηλον μεταχει-
ρησιν. Ὁμοίως καὶ ἡ Μυρεψικὴ τῶν Ἱε-
ρῶν λόγων, δὲν πρέπει νὰ βεβηλῇ-
ται, προσαρμοζομένη εἰς κοινὰς
τε καὶ κοσμικὰς, καὶ ἀνιέρους
ὑποθέσεις.

Ἐξ ἄνθων Σμύρης ἐκλεκτῆς, Σίκλων (*) πεντακο-
σίων, καὶ Κινναμώμης ἐνώδης, καὶ Καλάμης ἐνώδης, ἀνὰ δια-
κοσίων πεντήκοντα, καὶ Ἱρεως (**) πεντακοσίων, καὶ Ἐλαί-
μέτρης τῇ Εἵν (***) ἑκατασκευάζετο τὸ πολύτιμον Μύρον τῆς
Χρίσεως, δι' ἧς ἡγιαζόντο, καὶ ἡ σκηνὴ τῇ Μαρτυρίᾳ, καὶ ἡ Κιβω-
τὸς τῆς Διαθήκης, καὶ ἡ Λυχνία, καὶ τὰ Θυσιασθήρια τῇ Θυμιά-
ματος καὶ τῶν Ὀλοκαυτωμάτων, καὶ ὁ Λευῆς, καὶ πάντα τὰ
σκεύη, καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τῇ Νόμῳ, καὶ πάντες οἱ Ἱερεῖς. (α) Διά-

(*) Ὁ Σίκλος σαζμίζεται. δραχμὰς τρεῖς.

(**) Ἱρις πόατις ἀρωματικὴ περὶ ἧς Θεόφραστος, καὶ Διοσκορίδης.
καὶ Πλίν., ὁ Γεραίτερος. κξ.

(***) Τὸ Εἶν μέτρον παρ' Ἑβραίοις, δύο Χόας Ἀττικὰς περιέχον.
(Γ' ὥσηπ. παρὰ Θεοδοσίῳ, ἐν Ἑρωτ. ξδ. τῶν εἰς τὴν Ἑξοδ.) Ἐπο-
μίνως Ξίνας Αἰτικὰς δώδεκα. Κοτύλας Ἀττικὰς εἰκοσιτίσσαι. Αἰ-
τρας δέκα καὶ ὀκτώ.

(α) Ἑξοδ. ΛΔ. 23—30.

τῷ τοιαύτῳ χρίσματι δὲν ἦτον συγκεχωρημένον νὰ ἀλειφθῇ ἀπλῶς ἐδεῖς κοινὸς ἄνθρωπος· καὶ ἦτον ἔτι ἀπηγορευμένον καὶ τὸ νὰ ἐπιχειριθῇ τις νὰ κατασκευάσῃ ἰδίᾳ ἐνμέρει, πρὸς ἰδιάξῃσαν χρῆσιν παρόμοιον χρίσμα εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ, με τοιαύτην σύνδεσιν κατὰ τὰ εἰρημένα εἶδη τῶν ἡδυσμάτων, καὶ κατὰ τὸ σημειωθὲν μέτρον τῆς τέτων συμμιξεως. „Επὶ σὰρκα ἀνθρώπου ἐχρίθησεται, καὶ κατὰ τὴν σύνδεσιν ταύτην ἐποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς ὡσαύτως. (α)“

Ὁμοίως ἔτι παραδίδεται ἐπὶ τῷ αὐτῷ Κεφαλαίῳ (34.) καὶ ἡ κατασκευὴ τῷ θυμιάματος, ἐκ Στακτῆς, καὶ Ὀνυχος, καὶ Χαλβάνης ἡδυσμῆ, καὶ Λιβάνου διαφανῆς, ἵσων ἴσοις συμμιγνυμένων καὶ ὁμοίως ἀπαγορεύεται καὶ περὶ τέτῳ: Κατὰ τὴν σύνδεσιν ταύτην, ἐποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς. (β)

Ἀλλ’ ὅτι μὲν δὲν ἔπρεπε τὸ Μῦρον ἐκεῖνο, καὶ ἐκεῖνο τὸ Θυμίαμα, τὰ ὅποια ἐκατασκευάζοντο διὰ τὰ Ἱερὰ καὶ Ἄγια, νὰ παραλαμβάνωνται εἰς κοινὴν καὶ βέβηλον κατάχρησιν, ἐπὶ πραγμάτων ἐκ Ἱερῶν καὶ Ἀγίων, ὁ λόγος εἶναι σαφής, ἐπειδὴ τὰ καθαρὰ ἐξευτελίζονται πῶς προσαρμοζόμενα τοῖς ἀκαθάρτοις. Ὅθεν ἐνταῦθα ἡ ἀκρίβεια τῆς Νομοθεσίας εἰς τὸν ὅσον ἐφάσεν, ὥστε δὲν ἐσυγχωρήθη, ἕτε νὰ κατασκευάζεται ἐν τοῖς κατὰ μέρος οἰκοῖς (ὡς εἶπομεν) ἕτε τοιαῦτον Χρίσμα, ἕτε τοιαῦτον Θυμίαμα, παρόμοια κατὰ τὴν μίξιν καὶ σύνδεσιν.

Ἐκ τέτῳ δύναται τις νὰ συλλογιθῇ: Πόσον εἶναι μέγα τὸ ἄτοπον τῆς τόλμης ἐκεῖνων, ὅπῃ μεταχειρίζονται τὰς αὐτὰς τῶν Ἱερῶν Γραφῶν ῥήσεις καὶ φράσεις ἐνίοτε, καὶ τῶν τῆς ὑπερφύως ἡμῶν Πίξεως ἀπορρήτων Δογμάτων τὰς μυσικωτέρας ἐκφάνσεις, διὰ νὰ παραστήσῃ κοσμικά τινα καὶ βιωτικά, πολλάκις δὲ καὶ ἀκάθαρτα καὶ ῥυπαρὰ διηγήματα καὶ πράγματα. Μὴ... ταῦτα τὰ ἀρώματα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς συνδέσεως,

(α) Εξοδ. Α. 32.

(β) Αὐτ. 37.

καθ' ὃν ἐν τοῖς Ἱεροῖς καὶ Θεοῖς λογίοις εὐρίσκονται ἐκπεφασμέ-
να. Μὴ..... μὴδεὶς τολμήσῃ νὰ τὰ μεταχειρισθῇ ποτὲ, δέλων
νὰ περιγράψῃ τῆς ἐν ταῖς Γραφαῖς διδασκαλίας ξένον τε
καὶ ἀλλότριον. Ἀς τιμᾶται ἡ ἔνθεος μυρεφικὴ σκευασία τῶν
Θεογραφικῶν λογίων μετὰ πάσης εὐλαβείας. Τὸ τοῖστων
χρῆσμα, καὶ τὸ τοῖστων θυμίαμα, ἃς ἔχωσι τόπον εἰς μόνὰ τὰ
Ἱερολογήμενα.

Ἡ τοιαύτη κατάχρησις τῶ Μύρου καὶ τῶ Θυμιάματος ἐ μόνον ἀπηγορεύθη ὑπὸ τῆ Νόμου: „Οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυ-
τοῖς ὡς αὐτως κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην,” ἀλλὰ καὶ ποιῇ μεγάλη καὶ φοβερὰ ἐπετέθη, ὅς τις ἤθελε τολμή-
σῃ, ἢ νὰ κατασκευάσῃ τοιαῦτα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, πρὸς ἰδίαν
αὐτοῦ μεταχείρισιν, ἢ ἐκ τῶ ἔτῳ κατασκευασθέντος νὰ μετα-
δώσῃ εἰς ἀλλογενῇ τινά. Ἡ δὲ ποιῇ ἢ ἐπιτεθεῖσα ἦν ἡ παντε-
λὴς ἐξολόθρευσις. „Ὅς ἂν ποιήσῃ ὡς αὐτως (ἐγράφη
„περὶ τῶ Χρίσματος), καὶ ὅς ἂν δῶ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλογε-
„νεῖ, ἐξολοθρευθῇσεται ἐκ τῆ λαῖ αὐτοῦ. (α)“
Καὶ πάλιν (ἐγράφη καὶ περὶ τῶ Θυμιάματος) „Ὅς ἂν ποιή-
„σῃ ὡς αὐτως, ὥς ἐ ὅσφραίνεσθαι ἐν αὐτῷ, ἀπο-
„λείτται ἐκ τῆ λαῖ αὐτοῦ. (β)“

Ἀλλὰ τί ἄλλο τολμῶσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες εἴτε μεταξὺ κοι-
νῶν καὶ ματαίων ἐρερχελίων, εἴτε καὶ ἐν ὑποθέσεσιν ἀντιφερομέ-
ναις πολλάκις τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ Πίσει, μεταχειρίζονται θρα-
σέως τὰ ἐξ ἀποκαλύψεως εἰρημένα τε καὶ γεγραμμένα πνευ-
ματόφθεγκτα λόγια; „Τὶ ἄλλο ποιῶσι, παρὰ ὅτι ποιῶσι καὶ
„αὐτοὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην τῶ ἀγιοτάτῳ χρίσματος, καὶ
„τῶ ἱερωτάτῳ θυμιάματος, καὶ σφίσις ἑαυτοῖς ὡσαύτως; Τὶ
„ἄλλο, παρὰ ὅτι μεταδίδουσιν ἐξ αὐτῶν τοῖς ἀλλογενέσι; τα-
τέσι περισύρῃσι καὶ περικυλίῃσι τὰ Ἱερά τε καὶ Θεῖα ῥήματα δυσ-

(α) Ἐξοδ. Α. 33.

(β) Αὐτ. 38.

σεβῶς εἴτε μεταξὺ προσώπων, ἢ περὶ ὑποθέσεων φλυαρῶν-
τες, ἄλλοτρίων τῆς ἀμωμότης καὶ εὐαγῆς ἡμῶν Πίσεως;

Εἶχε προκύψει καὶ ἐν καιροῖς ἐτι παλαιότεροις, μεταξὺ
τινῶν ἐπαγγελλομένων Χριστιανῶν, ἡ Φρικτὴ αὕτη ἀνευλάβεια,
ἡ μᾶλλον εἶπεν, δυσσεβεία. Ἐνθυμῆμαι, ὅτι ἀνέγνωσά περ καὶ
τὸν Θεὸν αὐτὸν Χρυσόσομον ἀποκλαιόμενον δικαίως, ἐπειδὴ ἐ-
τολμᾶτο τοιοῦτο τι καὶ εἰς τὰς ἡμέρας αὐτῆς καὶ κατελέγχοντα
βαρέως τινὰς, οἵτινες καθήμενοι ἐπὶ τραπέζης διὰ νὰ ἀρξίσω-
σι, καὶ ἀρπάζοντες μετὰ λαιμαργίας τὰ προσφερόμενα αὐτοῖς
ἐδέσματα, προέτρεπον ἀλλήλους ἀηδῶς τε καὶ ἀνοήτως δῆθεν ἀ-
σεϊζόμενοι: „Δράξαθε, δράξαθε παιδίᾳ, μήποτε
„ὀργισθῇ ἡ κοιλία;" παρωδῶντες ἔτω δυσσεβῶς τε καὶ
ἀναισχύντως τὸ Ψαλμικὸν ἐκεῖνο: „Δράξαθε παιδείας,
„μήποτε ὀργισθῇ Κύριος." Τοιαῦται δυσσεβεῖς παρω-
δαίαι, ἀκόνται συχνάκις, καὶ εἰς τὴν κατ' ἡμᾶς καιρὸς τέτης,
ἀναμέσον τῶν Χριστιανῶν καὶ τὸ χειρὸν (Φεῦ!) ἀκόνται καὶ ἀπὸ
σομάτων ἀνδρῶν Ἑκκλησιαστικῶν προσφερόμεναι, οἱ ὅποιοι (καὶ
διὰ τὸ ἐπάγγελμα τῆς ἑαυτῶν τάξεως) εὐλαβέμενοι τὰ ἱε-
ρὰ καὶ πράγματα, καὶ νοήματα, καὶ ῥήματα, ἔπρεπε νὰ ἐξελέγ-
χωσι τὴν ἑαυτῶν δρασυνομένην καὶ ἑαυτὰ καθυβρίζοντα, καὶ
αὐτοὶ νὰ γίνωνται πρὸς τὴν Κοσμικὴν τύπον καὶ παράδειγμα τῆς
περὶ τὰ Θεῖα εὐλαβείας τε καὶ σεβάσεως. Ἀλλ' ἀκείεις καὶ τὴν
τοιαύτην (Φεῦ πάλιν!) ἐὰν τύχη, ἐπὶ προκειμένης τραπέζης,
ἰχθὺς ἐπίσημος τῷ μεγέθει, τὴν ἀκείεις ὅτι φιλονεικῶντες πε-
ρὶ τῆς τῷ ἰχθύος διανομῆς πρὸς ἀλλήλους, θέλουν τάχα νὰ ὀμι-
λήσῃ καὶ γραφικῶς οἱ γενναῖοι, καὶ μετ' εὐμαθείας, οἱ τὰ ἄλλα
ἀμαδύεσται καὶ ἀπαιδευτότατοι, καὶ περὶ τὴν τῆς ἱερᾶς Γραφῆς
ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην παντελῶς ἀνεξάσκητοι καὶ ἀγύμναστοι.
Ἀκείεις τὸν ἕνα, καὶ λέγει: Ἐν κεφαλίδι Βιβλίου γέ-
„γραπται περὶ ἐμῆς καὶ ἀρπάζει πρὸς ἑαυτὸν τὴν παρα-
τεθέντος ἰχθύος τὴν κεφαλὴν. Ἀκείεις ἄλλοθεν τὸν ἄλλον, καὶ

ἀντιφωνεῖ: Ὁ ῥατος ἦν καὶ καλὸς εἰς βρῶσιν ὁ ἐμὲ
 „θανατώσας καρπός· καὶ σύρει εἰς τὴν ἀψίδα τὸ τῷ
 ἰχθύος ἔραϊον. Τὸν τρίτον: Ὁ σ εἰ κηρὸς τηκόμενος ἐν μέ-
 σφ τῆς κοιλίας μου: καὶ ἀπλώνει εἰς τὴν τῷ ὄφραϊς κοιλίαν.
 Τὸν τέταρτον, καὶ τίς νὰ ἀναφέρῃ τὰ τόσα τῶν ἀ-
 παιδεύτων καὶ ἀνοήτων τέτων παραληρήματα; Ἡ κέοθι μεταξὺ
 τῶν ἄλλων καί τις τολμηρὸς ἀφρόνως καὶ ἀσεβῶς περιέλικον καὶ
 καταμιαίνων, καὶ τὰ πλέον ὑψηλὰ καὶ ὑπερφυῖ τῆς ἀπορρήτης
 καὶ φρικτῆς Οἰκονομίας δόγματα καὶ μυθήρια, καὶ εἰς ὑποθέσεις ἐτι
 αἰσχρὰς καὶ ἀσέμνους ἠκέοθι ἀσεβὲς καὶ ἄθεον ἀνθρωπάριον, ἐπὶ
 τῇ παρουσίᾳ νόθε τινὸς καὶ σκοτίᾳ ἀμαρτίας γεννήματος, νὰ βω-
 μολοχήσῃ περὶ αὐτῷ τέτε, τὸ: Ἀ π ά τ ω ρ, ἀ μ ή τ ω ρ, ἀ γ ε -
 ν ε α λ ό γ η τ ο ς, τὸ περὶ Μελχισεδὲκ γεγραμμένον, καὶ εἰς
 ὑψηλοτέραν τε καὶ μυτικωτέραν ἔννοιαν ἀναγόμενον. Ἡ κέοθι καὶ
 ἄλλος, ὁμοίως δυσσεβὴς ἀνθρωπίσκος, νὰ εἰπῇ (Φεῖσαι Κύριε!)
 περί τινος Νεάνιδος παρευρεθείσης ἐν τῇ συνοδίᾳ, καὶ ὑποπτενο-
 μένης περὶ τὰ αὐτῆς παρθένια, ὅτι αὐτὴ εἶναι, πα ρ θ ε ν ο -
 μ ή τ ο ρ κό ρ η. Οὐαί! κατὰ τῶν τοιούτων ἀληθῶς ἤρμοξε, νὰ
 συμβελεύσητις καὶ νὰ παραγγείλῃ, ἐκεῖνο ὅπῃ μετ' ὑπερβάλ-
 λοντος μὲν, δικαίᾳ δὲ ὁμῶς καὶ ἐνθέῳ ζήλῳ, παρήγγελεν ὁ
 Θεὸς Χρυσόσομος εἰς τὰς αὐτὰς Ἀκροατάς, κατὰ τῶν ἐπιόρ-
 κων καὶ τῶν βλασφημιῶν. Τὸ ἄλλο καὶ κατὰ τῶν τοιούτων ἔπρε-
 πε, παρὰ ἐν σφοδρότατον ῥάπισμα εἰς ἐν σόμα ὅπῃ τόσον προ-
 πετώς καὶ ἀδέσμως, μᾶλλον δὲ ἀδέως ἀνοίγεται, καὶ εἰς εἶδος
 τάχα χαριεντισμῶ καὶ ἀξειότητος, τολμᾷ καὶ λαλεῖ εἰς τὸ ὕψος
 τοσαύτην ὕβριν καὶ χλεύην, καὶ περιφρόνησιν; Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον
 σόμα, εἰάν καὶ δὲν τὸ ῥάπισσιν χεὶρ ἀνθρωπίνῃ, θέλει τὸ πατά-
 ξει ἕως τέλους ἢ ἀόρατος δεξιὰ τῷ ἸΨίς, ἀν δὲν παύσῃ νὰ δια-
 κωμωδῇ, καὶ νὰ καταχλευάζῃ, καὶ νὰ περιῦβριζῇ τοιαυτοτρόπως
 τὰ Θεόπνευστα λόγια· εἰάν δὲν ἀπέχη εἰς τὸ ἐξῆς νὰ καταρρίπ-
 τη εἰς τὸν βόρβυρον τὰς πολυτίμους μαργαρίτας τῷ Πνεύματος.

Εὰν δὲν ἀναλάβῃ τὴν προσήκεισαν καὶ ὀφειλομένην προσοχὴν, εἰς τὸ νὰ μὴ μεταχειρίζεται ἔξω τῷ δέοντος καιρῷ καὶ τόπῳ τὴν μυρεψικὴν σύνθεσιν τῶν Ἀγιαστικῶν τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ῥήσεών τε καὶ φράσεων πρὸς παράστασιν καὶ ἐκθεσιν κοινῶν, καὶ βεβήλων, καὶ ὅλως ἀλλοτρίων ὑποθέσεων. Αὐτὸ τὸ ὑπερφυῆς Μῦρον κατεσκευάσθη μόνον εἰς μετάδοσιν Ἀγιασμῶ τε καὶ χάριτος τοῖς ἀξίοις καὶ προσώποις καὶ πράγμασιν. Αὐτὸ τὸ Θυμίαμα συνετέθη μόνον διὰ νὰ κατευθύνεται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Θεῶν. „Ὅς ἂν δῶ ἔξ αὐτῶν τοῖς ἀλλογε-
 „νέσιν ἐξολοθρευθῇσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ὅς
 „ἂν ποιήσῃ ὡς αὐτως, ὥς ἐ ὁσφραίνεσθαι ἐν αὐ-
 „τῷ, ἀπολείται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.”

§. οα'.

Εἰ Θεὸς πᾶν δῶρημα τέλειον, ἄνωθεν ἐς
 καταβαῖνον.

Ὅσῃ ἔχει σοφίαν, ὅσῃ σύνεσιν, ὅσῃ ἐπισήμην, εἴτε ὁ Βεσελεὴλ ὁ τῷ Οὐρεὶ ἐκείνος, εἴτε ὁ ἄλλος, ὁ Ἐλιάβ ὁ τῷ Ἀχισαμάχ, πρὸς κατασκευὴν ἑντεχνον τῆς Σκηνῆς τῷ Μαρτυρίῳ, καὶ τῶν λοιπῶν Ἀγιασμάτων ἢ σοφία αὐτῶν, καὶ ἡ σύνεσις, καὶ ἡ ἐπισήμη πᾶσα, εἶναι εἰς αὐτὰς δεδομένη παρὰ τοῦ Θεοῦ:
 „Καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν Πνεῦμα Θεοῦ σοφίας, καὶ
 „συνέσεως, καὶ ἐπισήμης, ἐν παντὶ ἔργῳ δια-
 „νοεῖσθαι. (α)” Λοιπὸν ἂν καὶ διὰ νὰ ἀρχιτεκτονήσῃ ὁρθῶς
 καὶ ἐπισημόνως, ἂν διὰ νὰ ἐργασθῶσι καλῶς καὶ τεχνιέντως, τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκὸν, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον τὸ νησὲν (α) ἂν διὰ νὰ μετέλ-

(α) Ἐξοδ. ΛΑ. 3.

(β) Αὐτ. 4.

θωσι δεξιῶς καὶ ἐπιτηδεῖως τὰ λιθουργικὰ, καὶ τὰ τεκτονικὰ, καὶ
 τὰλλα ἐργόχειρα κατὰ πάντα τὰ ἔργα (α) δὲν εἶχον ἀφ' ἑαυ-
 τῶν τὴν δύναμιν τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν ἔξιν τῆς τέχνης, οἱ θαυ-
 μαστοὶ ἔσται καὶ περιβόητοι τεχνῖται καὶ Ἀρχιτέκτονες, ὁ Βεσε-
 λεὴλ λέγω καὶ ὁ Ε'λιὰβ, οἱ σοφοί, οἱ συνετοί, οἱ ἐπισήμονες
 Ἐρωτῶ εἰς τὴν πράξιν καὶ ἐκτέλεσιν ἔχι χειροτεχνικῆς ἐργα-
 σίας, ἀλλὰ τεχνῶν ἄλλων ὑψηλοτέρων, καὶ μάλιστα εἰς κατορ-
 θωσιν πρὸ πάντων τῆς ἀρετῆς, ἥτις εἶναι ἡ ἀληθινὴ σοφία,
 καὶ ἡ τέχνη ὄντως τῶν τεχνῶν, καὶ ἡ ἐπισήμη τῶν ἐπισημῶν
 Τὶς θέλει καυχῆσθαι ποτὲ, ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχει αὐτάρκη τὴν
 ἐπιτηδειότητα, καὶ τὴν ἰκανότητα; Οὐδεὶς ἀναμφιβόλως, ἀν-
 ἔχη φρένας διὰ τὴν συλλογιστὴν ἀκριβῶς καὶ τὴν μετρήσῃ τὴν ἀν-
 θρωπίνην ἀφένειαν καὶ ἀτελειότητα. Ὁ Θεὸς, αὐτὸς, ὁ Θεὸς
 ἀνωθεν, κατὰ εἰς τὰς εἰρημένους τεχνουργὰς τὰς δύο ἐκείνας
 ἔτω καὶ εἰς ἅπαντας ἀπλῶς τὰς ἀνθρώπους, εἶναι ὁ παροχευ-
 καὶ τῆς δυνάμεως, καὶ τῆς ἔξεως, καὶ τῆς ἐνεργείας, καὶ τῆς κα-
 τορθώσεως. „Παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύνε-
 σιν. (β)“ Ὁ Θεὸς δίδει καὶ τὸ θέλει, καὶ τὸ δύνασθαι, καὶ
 τὸ ἐπιχειρεῖσθαι, καὶ τὸ ἐνεργεῖν, καὶ τὸ κατορθῶν. „Χωρὶ
 „ἐμὲ οὐ δύνασθε ποιεῖν ἑδέν. Μὴ καυχᾶσθαι λοι-
 „πὸν ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ.“ κτλ.

§. οβ'.

Ὁ ἀμαρτωλὸς ἀθετῶν τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀλη-
 θινὸν ὄντα Θεὸν, ζηλώνει αὐτὸς ἑαυτῷ, κα-
 τὰ τὸ πάθος ὑφ' ἧς κυριεύεται, τὸ εἶδω-
 λον αὐτοῦ τὸ ὁποῖον λατρεύει.

Εἰς καὶ μόνος ὁ Θεὸς, καὶ πλὴν αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἄλλος

(α) Ἐξοθ. ΑΔ. 5.

(β) αὐτ. 6.

Θεός. Οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅμως, παρεκτὸς τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, τὴν δημιουργοῦ καὶ ποιητοῦ τῶν πάντων, ἔχουσι καὶ ἄλλους Θεούς, ἔχῃ ποιητὰς, ἀλλὰ ποιητὰς· διότι καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν, ἐκεῖνο τὸ πάθος ὑφ' ᾧ κυριεύεται, τὸ θεοποιεῖ τρόπον τινά, καὶ τὸ λατρεύει. Εἰς αὐτὸ προσέχει, αὐτὸ προσκυνεῖ, αὐτὸ θεραπεύει· εἰς αὐτὸ θυσιάζει, καὶ προσφέρει ὡς ὀλοκαυτώματα ἐνδελεχῇ, καὶ τὰς πράξεις τε, καὶ τὰς λογισμῶν τε πάντας, καὶ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῆς καὶ ὀρέξεις, καὶ ὅλην ἀπλῶς τὴν ψυχὴν τε.

Πλανῶνται ἀναμφιβόλως οἱ ἀνόητοι καὶ ἄφρονες Ἰσραηλῖται, ὅταν βλέποντες ὅτι χρονοτριβεῖ ὁ Μωϋσῆς, καὶ δὲν φαίνεται νὰ καταβῇ ἀπὸ τοῦ τῆς Νομοδοσίας ὄρους, φωνάζουσι εἰς τὸν Ἀαρὼν ἀνόητως: „Ποίησον ἡμῖν Θεός· (α) οἱ πορεύσονται ἡμῶν.“ Βέβαια πλανῶνται: Ποίησον ἡμῖν Θεός; Οἱ Θεοὶ ποιοῦνται, καὶ γίνονται; Ὁ Θεὸς εἶναι ποῖημα; Τὸ ποῖημα εἶναι Θεός; Ἐκτὸς τοῦ ὄντος καὶ ἀληθινοῦ, καὶ ποιητοῦ τῶν πάντων ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ, ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλος Θεός; Πλανεμένοι! Ὅμως ἐπάνω εἰς τὴν πλάνην αὐτῶν ταύτην καὶ ἄνοιαν, λέγουσιν ὅπως καὶ μίαν τινα ἀλήθειαν. Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι αὕτη: Ὅτι ὁ ἁμαρτωλὸς, καὶ ἀσεβὴς, καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀποστάτης καὶ ἀντάρτης, δὲν ἔχει Θεόν τε τὸν Θεόν. Αὐτὸς ποιεῖ τὸν Θεὸν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀρέσκειάν τε, καὶ κατὰ τὸ πάθος τῆς ὀρέξεως αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας ὑφ' ἧς κυριεύεται. Ποίησον Θεός. Τί μάτην ὁ ἀσεβὴς κράζει πρὸς ἄλλον; Ποίησον; αὐτὸς ἐποίησε, καὶ ποιεῖ τὸς ἑαυτοῦ Θεούς ἀφ' ἑαυτοῦ· καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ὁμοίως: Ὁ Φιλάργυρος καὶ πλεονέκτης θεοποιεῖ τὸν πλῆτον καὶ τὴν περισσίαν τε· ὁ κενόδοξος καὶ ματαιόφρων τὴν τύχην τε καὶ τὴν ὑπεροχικὴν κατάστασίν τε· ὁ φιλήδονος καὶ σαρκικὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν ἀπόλαυσίν τε· ὁ γαστρίμαργος καὶ κραιπαλώδης τὴν κοιλίαν τε. Πᾶς ἁμαρτωλὸς, καὶ

(α) Ἐξοδ. ΑΒ. 1.

εἰς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῷ ἐπιμένων, σὴλωμένον ἔχει κατὰ μέρος αὐτὸς τὸ εἶδωλόν τε· καὶ εἰς αὐτὸ ἀναρτᾷ τὸ ὄφελός τε καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἢ ἀληθές ερον, τὴν κακοδαιμονίαν αὐτῷ. Τὴν ἀσφάλειαν, καὶ τὴν σωτηρίαν τε, ἢ τὸ μᾶλλον ἀληθές, τὴν ἀπώλειάν τε. „Εὔποιήσαν αὐτοῖς μόχον, καὶ προσκεκυνηκάσιν αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ. Οὗτοι „οἱ Θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ „γῆς Αἰγύπτου. (α)”

§. ογ'.

Εὔγκρατειας δεῖται καὶ νήψεως ἡ πρὸς Θεὸν προσευχή καὶ δέησις.

Εἰ γὰρ ποτὲ δὲν πιεύω (καὶ ἐδ' ἄλλος νομίζω εὐκολα.) ὅτι, ἀφ' ἧ πολὺ φάγη, καὶ πολὺ πῖν ὁ ἄνθρωπος, εὐδὺς ἀμέσως, καθὼς σηκωθῇ ἀπὸ τὴν κραιπάλην μετὰ τὸν βαρὺν καὶ περισσὸν χορτασμόν, ἐνδιαθέτος εἶναι νὰ ἐκτελέσῃ τι ἔργον σπουδαῖον καὶ ἐπαῖνον ἄξιον. Νῆψις εἶναι χρεια νὰ προηγηῖται πρὸ παντὸς κατορθώματος, καὶ εὔγκρατεία ἡ πρέπεια, καὶ μετριοφαγία. Διότι ἐκ τῆς πολυφαγίας καὶ πολυποσίας, ποτὲ καλὸν ἔτε ἐγεννήθη, ἔτε γεννᾶται. Ἰδετε ἐκεῖ, περὶ τῆ Σιναίης ὄρους τὰς πρόπαδας: „Εὔκρίσεν ὁ Λαὸς τῷ Ἰσραὴλ φαγεῖν καὶ πιεῖν. (β)” Εὔκρίσεν: δὲν ἔλαβέ τι νὰ φάγη ὁρῖος ἰσάμενος καθὼς τότε, ὅταν ἔτρωγε τὸ Πάχα, ἐξερχόμενος ἐξ Αἰγύπτου, φορῶν τὸ ὑπόδυμα εἰς τὴν πόδα, καὶ τὴν βακτηρίαν κρατῶν εἰς τὸ χέρι, διὰ νὰ γευθῇ ὀλίγον τι πρὸς ἐνδυνάμωσιν καὶ σιτηγμόν, καὶ εὐδὺς νὰ κινήσῃ καθὼς τότε εἰς τὸν δρόμον, ἔτις εἰς ἄλλο τι τῶρα μελέτημα,

(α) Εἰσοδ. ΑΑ. 8. 9.

(β) Αὐτ. ΑΒ. 6.

ἡ ἐπιχείρημα. Ἀλλ' ἐκάθισεν· ἦγεν ἐν ἀναπαύσει ἐκάθισε, καὶ διέτρυφε καθευθεὶς εἰς τὴν τράπεζαν, ὥραν ἱκανὴν, καὶ πλέον παρὰ ἱκανήν. Ἐκάθισε, καὶ ὑπερεφόρτισε τὸν σόμαχόν τε ἀπὸ φαγητῶ καὶ ποτῶ. „Ἐκάθισεν ὁ λαὸς „φαγεῖν καὶ πιεῖν.” Ἐπειτα τέλος πάντων ἐσηκώθησαν ἀπὸ τῆς τραπέζης· ἀνέστησαν. Ἡ τράπεζα δὲν ἔμπορει νὰ παρατείνῃ αἰώνιος, ἀνέστησαν· Ἀλλ' ἀνέστησαν, διὰ νὰ πράξεντί; Ἀνέστησαν παίζειν.

Μέλλοντες τινὲς Χριστιανοὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τὰς, καθ' ἑορτασίμους τινὰς ἡμέρας, τελευμένους Ἐκκλησιαστικὰς παννυχίας, ἡ ἀγρυπνίας, σαίνουσι πρῶτον τράπεζαν· καὶ πολλάκις τράπεζαν ἔχει λιτὴν, ἔδὲ μετρίαν, ἀλλὰ πλέον παρὰ ἱκανῶς σιτασμένην· καὶ καθήμενοι τρώγουσι καὶ πίνουσιν, ἔτοιμοι ὄντες μετὰ τὴν τράπεζαν, νὰ μεταβῶσιν εὐθὺς ἀμέσως ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν· τετέσι μετὰ τὴν γαστροδουλείαν νὰ περάσουν εἰς τὴν τῇ Θεῷ λατρείαν διὰ τῆς προσευχῆς. Καὶ τῷ ὄντι δι' αὐτὸ τῆτο, ἦγεν διὰ τὴν προσευχὴν ἀκολούθως ἀνίστανται ἀπὸ τῆς τραπέζης οἱ Χριστιανοὶ ἔτσι, καὶ εἰάντις τότε αὐτὲς ἐρωτήσῃ διατὶ ἀνέστησαν; τότε αὐτοὶ θέλει ἀποκριθῆναι· ὅτι ἀνέστησαν προσεύξασθαι. Ἀλλ' ἂν ἐρωτήσῃς ἐμὲ, ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἀπεκρίνομαι, ὅτι ἀνέστησαν παίζειν. Ἐπειδὴ ἡ προσευχὴ ἥτις γίνεται ὕστερον μὲ μίαν κοιλίαν γεμάτην, μὲ ἓνα σόμαχον φορτωμένον, μὲ μίαν κεφαλὴν βεβαρημένην, μὲ ὅλα τὰ αἰσθητήρια κεχαυνωμένα, μὲ τὰ σωματικὰ μέλη νωχελῆ ὅλα καὶ ἐκλελυμένα, δὲν εἶναι κυρίως μία προσευχή, εἶναι ἓνα παιγνίδι: Ἐκάθισεν ὁ λαὸς „φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.

Ἀλλὰ σὺ λέγεις περὶ τῶν Χριστιανῶν τέτων: Ἰδὲ, ὡς τόσον ὅλοι συντρέχουσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐκεῖ προσεύχονται, καὶ ψάλλουσι, καὶ βοῶσι μετὰ φωνῆς μεγάλης, καὶ ἱκετεύουσι δεόμενοι. Λανθάνει καὶ σὺ, καθὼς ἐλανθάνει

τότε καὶ ὁ Ἰησοῦς τῷ Ναυῇ, ἔταν (μετὰ τὴν λατρείαν τῷ
 Μόχῃ, καὶ μετὰ τὰς ἐκεῖ τραπέζας καὶ τὰ συμπόσια,)
 καταβαίνων μετὰ τῷ Μωϋσέως ἀπὸ τῷ ὄρει, ἤκουσεν
 ἀπὸ μακρόθεν τὰς φωνὰς τὰς μεγάλας, καὶ ἐνόμισεν ὅτι
 ὁ Λαὸς εἰς τὴν Παρεμβολὴν ἐκινήθη εἰς πόλεμον. „Καὶ
 „ἀκέσας Ἰησοῦς τῆς φωνῆς τῷ λαῷ κραζόν-
 „των, λέγει πρὸς Μωϋσῆν: Φωνὴ πολέμου ἐν
 „τῇ Παρεμβολῇ. (α)“ Α' Μ' ὁ Μωϋσῆς, ὅς τις εἶχεν
 ἀκρόσιν ἢ μάθῃ παρὰ Θεοῦ πόθεν προήρχοντο αἱ φωναὶ ἐκεῖναι
 Ὅχι: (ἀπεκρίθη) ὅχι: Αὐτὴ δὲν εἶναι φωνὴ πολεμάρχων· αὐ-
 τὴ δὲν εἶναι φωνὴ νικητῶν καὶ τροπαιοφόρων· αὐτὴ εἶναι φωνὴ
 νῆ ἀνθρώπων κραιπαλόντων καὶ μεθυσμένων. Τοιοῦτότρόπων
 καὶ σὺ ἀκούς· ἔξωθεν τὴν τῷ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Λαῷ, τῷ ἀπὸ
 τῆς τραπέζης μετὰ τὴν ἀμετροφαγίαν καὶ ἀκρατοποσίαν συ-
 ναθροισθέντος, καὶ βοῶντος καὶ ψάλλοντος· καὶ νομίζεις, ὅτι
 αὐτὴ εἶναι φωνὴ προσευχομένων· φωνὴ ἀδόντων καὶ ψαλλόν-
 των πρὸς Κύριον. Ὅτι πολαμβάνεις ὅτι αὐτὴ εἶναι φωνὴ ἀνθρώ-
 πων, οἵτινες διὰ μιᾶς εὐκατανύκτε δεήσεως καὶ ἰκεσίας, κινῶ-
 σι πόλεμον ἐναντίον τῶν πνευματικῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐγείρουσιν
 τρόπαια κατὰ τῷ Διαβόλῃ, κατὰ τῷ Κόσμῳ, καὶ κατὰ τῷ
 σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ὀρέξεων· ὅμως λανθάνεσαι, εἶπα:
 τοιαύτη φωνὴ εἶναι ὑπὸ πλησμονῆς βεβαρημένων, ὑπὸ οἴνου βε-
 βαρκευμένων. Σὺ λέγεις: φωνὴ πολέμου ἐν τῇ Πα-
 „ρεμβολῇ: Καὶ ἐγὼ ἀποκρίνομαι, ὅτι ἔκ ἐς φωνὴν
 „ἐξαρχόντων κατ' ἰσχὴν, ἐδὲ φωνὴν ἐξαρχόν-
 „των τροπῆς. Ἀλλὰ φωνὴ ἐξαρχόντων οἷον ἐ-
 „γὼ ἀκέω. (β)“

(α) Ἐξοδ. ΑΒ. 17.

(β) Αὐτ. 17. 18.

§. οδ'.

Ο λαὸς ὁ ἀφετῶν τὰ τῷ Θεῷ, δὲν εἶναι
λαὸς τῷ Θεῷ.

Ἀναφέρων ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν
ἀφέντησιν ἐπὶ τῆς τολμηθείσης Μοχολατρείας δὲν ὀνομάζει
αὐτὸς Λαὸν αὐτῷ, καθὼς ἄλλοτε, ἔτε Λαὸν ἀπλῶς,
ἀλλὰ τὸς ὀνομάζει Λαὸν τῷ Μωϋσέως. Καὶ δὲν λέγει,
κατὰ τὸ σύννηδες ὅτι αὐτὸς τὸς ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς Αἰ-
γύπτου, ἀλλ' ὅτι ὁ Μωϋσῆς αὐτὸς ἐξήγαγεν. Ἄκουε πῶς ὁ
Θεὸς λαλεῖ εἰς τὴν τοιαύτην περίρασιν: Ὑπαγε (λέγει) ὦ
Προφῆτα, κατὰβα ταχέως ἀπὸ τῷ ὄρει τῷ τούτῳ· διότι αὐτὸς
ὁ Λαός σου, τὸν ὅποιον Σὺ ἐξέφερες ἀπὸ τῆς γῆς
τῆς Αἰγύπτου, ἐτόλμησεν ἀνομίαν μεγάλην. „Καὶ ἐλά-
„λησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων: Βάδιζε
„τὸ τάχος· κατὰβηθι ἐντεῦθεν. Ἠνόμησε γὰρ
„ὁ Λαός σου ὃν ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου. (α)“
Ἄριστα ἐσημειώθη ἡ Φράσις ὑπὸ τῷ Θεσπεσίῳ Κυρίῳ τῷ
Ἀλεξανδρῷ. „Οὐδὲ Λαὸν ἴδιον ὀνομάζειν ἀξιοῖ ὁ Θεός.”

Δὲν εἶναι πλέον λαὸς τῷ Θεῷ, ὁ λαὸς ἐκεῖνος, ὅς τις ἡ-
θέτησε τὴν εἰς Θεὸν πίσιν, καὶ παρέβη τὴν πρὸς αὐτὸν εὐσε-
βειαν. Καθὼς ἐκεῖνος ὁ λαὸς ἀσεβήσας, δὲν ἐσοχάσθη τὸν
Θεὸν ὡς Θεόν τε, ἔτις ὁ Θεὸς ἀσεβήσαντα δὲν ἐπιβλέπει
τὸν τοιῶτον λαὸν, ὡς λαόν τε. „Πολλοὶ ἐρεῖσι μοι,
„εἶπε καὶ ὁ Θεάνθρωπος Σωτήρ. (β) ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ,
„Κύριε Κύριε, ἐ τῷ Σῷ ὀνόματι προεφητεύ-
„σαμεν, καὶ τῷ Σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβά-
„λομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς

(α) Ε'ξοδ. ΑΒ. 7.

(β) Ματθ. Ζ. 22. 23.

„ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ,
 „ὅτι ὑδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐ-
 „μῶ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

§. οέ.

Μεγάλη ἡ τῆς προσευχῆς δύναμις! Μέγα καὶ
 ἀνεξείκαστον τὸ τῷ Θεῷ ἔλεος!

„Ἐασόν με (λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν;) Ἀ-
 φες με νὰ πληρώσω τὴν ἐκδίκησιν τῆς δικαίας ὀργῆς μου·
 ἄφες με Ἐασόν με. (α) Τίς δύναται νὰ κρατήσῃ τὸν πάν-
 τα δυνάμενον Θεόν; Τίς δύναται νὰ τὸν ἐμποδίσῃ καὶ νὰ μὴ τὸν
 ἀφήσῃ νὰ φέρῃ εἰς ἔργον πᾶν ὅ,τι βέλεται; Μόνη ἡ προ-
 σευχή καὶ ἡ δέησις μιᾶς δικαίας καὶ θεοφιλῆς ψυχῆς, ἔχει αὐτὴν
 τὴν δύναμιν. Καὶ ἐδεήθη Μωϋσῆς ἔναντι Κυρίου
 „τῷ Θεῷ: Καὶ διατὶ (εἶπε) Κύριε ὀργίζεσαι ἐναντίον τῷ
 λαῷ τῷτῃ; Αὐτὸς ὁ λαὸς, εἶναι λαός σου, ὅχι λαὸς ἐδικός
 μου. Σὺ τὸν λαὸν τῷτον ἐξήγαγες ἀπὸ τῆς γῆς τῆς Αἰγύπτου,
 ὅχι ἐγώ. Ἡ αὐτὴ ἐλευθερία καὶ ἀπολύτρωσις, ἔργον
 εἶναι τῆς ἀπειρῆς δυνάμεώς σου, καὶ τῷ ὑψηλῷ καὶ κραταίῳ σου
 βραχίονος. Δὲν εἶναι τῷτο κατόρθωμα τῆς ἀδυναμίας μου. Ἄν
 ἐξολοθρεύσῃς αὐτὸν τὸν λαὸν, τί θέλει εἰπῆν οἱ Αἰγύπτιοι
 περὶ ἐμῶ; Θέλει εἰπῆν, ὅτι ἐγὼ ἐπλάνησα τὰς Ἑβραῖας,
 καὶ τὰς ἐξέφερα εἰς τὴν ἔρημον ταύτην, διὰ νὰ τὰς ἀφανίσω
 ἀνάμεσα εἰς τὰ ὄρη ταῦτα. Κύριε! δικαίως ὀργίζεσαι· παῦ-
 σαι ὅμως τὸν θυμόν σου τῷτον τὸν δικαιοτάτον. Ἐξίλεώσω
 εἰς τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀφροσύνην τῷ λαῷ σου τῷτῃ. Ἐνδυμή-
 σω τὰς αὐτῶν προγόνους· ἐνδυμήσω τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν Ἰ-

(α) Ἐξοδ. ΛΒ. 10.

σαὰν, καὶ τὸν Ἰακώβ, τὰς πρὸς θανάτων σου καὶ θύλας. Ἐνθυμήθη τί ἔταξες πρὸς ἐκεῖνες, καὶ πῶς ὑποχρέωθης νὰ πολυπληθύνῃς τὸ γένος αὐτῶν ὡς τῷ Οὐρανῷ τὰ ἄστρα!

Ἰδὲ ποία ἦτον ἡ δύναμις ἣτις ἐκράτει καὶ ἐμπόδιζε τὴν δικαίαν τῷ Θεῷ ἀγανάκτησιν, ὅθεν εἰς τὸν Μωϋσῆν εἶπε τὸ: Ἐὰς ὃν με. Ὡς προσευχὴ μεγαλοδύναμη, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι τὸν Παντοδύναμον ἰσχυρὰ καὶ δραστήριε! Ἀληθῶς, πολὺ ἰσχύει τῷ δικαίῳ ἡ δέησις ἐνεργεμένη! Ἐξιλείωθη ὁ ἀπειράγαθος καὶ ὑπερεύσπλαγχτος, καὶ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ ἱκεσίας τῷ Μωϋσέως ἐδυσωπήθη. Καὶ ἰλάσθη ὁ Κύριος· καὶ τὸν λαὸν ἐκείνον, τὸν ὅποιον πρὸ τῆς δεήσεως τῷ δικαίῳ, δὲν ἤθελεν ἔδῃ νὰ τὸν ὀνομάσῃ λαὸν αὐτῷ ἴδιον, μετὰ τὴν μεσιτείαν τῷ πρὸς αὐτὸν θανάτωντος, τὸν εὐσπλαγχνίζεται, καὶ ὡς λαὸν ἴδιον αὐτῷ τὸν περιποιεῖται. „Καὶ ἰλάσθη ὁ Κύριος περιποιῆσαι τὸν λαὸν αὐτῷ. „(α)“.

Τοσαύτη εἶναι τῆς προσευχῆς τῷ δικαίῳ ἡ δύναμις! Τοιαύτη εἶναι ἡ ῥωπὴ τῆς τῷ ἀπειράγαθῳ Θεῷ εὐσπλαγχνίας! Ἀλλ' εἰς τὴν προκειμένην ῥῆσιν τῆς Γραφῆς οἱ Πατέρες, περιεργαζόμενοι ἐπιμελέσαντο ἐκεῖνο τὸ: Ἐὰς ὃν με, τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν Μωϋσέα, λαμβάνουσιν ἀφορμὴν νὰ θανατώσῃ ἔτι καὶ περισσότερον τὴν ὑπερβολὴν τῷ Θεῷ ἐλπίς πρὸς τὰς ἀμαρτήσαντας. Ἐὰς ὃν με (λέγει) ἄφες με, νὰ ἐκκληρώσω τὸν δίκαιόν με θυμὸν, καὶ νὰ τὰς ἐξολοθρεύσω ὡς ἂν ἔλεγεν: ἄφες με νὰ θυμωθῶ εἰς τέλος. Ἀλλ' ἐκεῖνος ὅπως θυμωθῇ, δὲν ἡμπορεῖ νὰ εἰπῇ εἰς τινά: ἄφες με νὰ θυμωθῶ. Ἐκεῖνος ὅπως θυμωθῇ, δὲν προσέχει εἰς τὸν παρακαλῶντα αὐτὸν νὰ μὴ θυμωθῇ· δὲν ἀναμένει ἱκεσίαν, δὲν δίδει ἀφορμὴν νὰ μεσολαβήσῃ μεσί-

(α) Ἐξοδ. ΑΒ. 10. — 14.

της· ἀλλὰ καὶ ἂν τύχητις νὰ παρακαλῇ μεσιτεύων, τὸν ἀποβάλλει, ὅτε θέλει νὰ τὸν ἀκέσῃ. „Οὐ γὰρ θυμῷ τι πρᾶτ-
 „των, καὶ τὰς παρακαλῶντας θυχεραίνει ἔδεις δὲ
 „ἀναμένει τὰς παρακαλῶντας ἵνα μὴ ὀργισθῇ. (λέγει ὁ Κύ-
 ρη Θεοδώρατος.) Οὐ θυμωθεὶς ὀργίζεται, σιωπᾷ, ἣ καὶ
 μεγαλοφωνεῖ, ἀλλὰ παιδεύει: ἔχων μάλιστα καὶ αἰτίαν εὖ-
 λογον νὰ ὀργισθῇ, καὶ δύναμιν ἱκανὴν νὰ παιδεύσῃ. Οὐ Θεὸς
 ἐδῶ δὲν παιδεύει, καὶ δὲν σιωπᾷ (Σημειοῖ ὁ Μέγας Βασί-
 λειος.) „Οὐ σιωπῇ ἐπήγαγε τὸν ἀφανισμόν· καὶ ἔχῃ μόνον,
 „ἀλλὰ (προσέτει ὁ Οὐρανοφάντωρ) ὁ Θεὸς διδοὶ καὶ ἀφορμὴν
 εἰς τὸν Μωϋσῆν, νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ τῆ λαοῦ, διὰ νὰ μὴ
 παιδεύσῃ. Ἐὰς ὃν με: Τί με παρακαλεῖς; Ἀφες με: ὡ-
 σὰν ἂν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν κατὰ ῥῆμα ἀντιφράσεως: Μὴ λεί-
 „ψῃς νὰ μὲ παρακαλέσῃς: Παρακάλεσαί με. Τὸ ἔν ἑα σὸν
 „με, ἀντὶ τῆ κώλυσόν με εἴρηκεν. (ὁ Θεοδώρατος.) Μονο-
 νεχὶ λέγων (ὡς ἐρμηνεύει καὶ ὁ Ἀνώνυμος.) „Μὴ ἐντραπῆς
 „παρακαλέσαι με. Τέτο γὰρ τὸ ἑὰς ὃν με. Ὡ φιλανθρωπί-
 ας ὑπερβολή! Τίς δὲν ἐξίσταται ἀναλογιζόμενος τὴν τοσαύ-
 την μακροθυμίαν τῆς τῷ Θεῷ ἐπεικειάς καὶ ἀγαθότητος;

§. 55.

Οὐ Θεὸς δυσωπεῖται ὑπὸ τῷ Μωϋσέως, καὶ συγ-
 χωρεῖ τὸν λαόν. Οὐ Μωϋσῆς δὲν δυσωπεῖται
 ὑπὸ τῷ Ἀαρὼν, νὰ συγχωρήσῃ τὸν λαὸν
 αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν παιδεύει. Ἀνείκαστοι καὶ
 ἀνεξιχνίαστοι οἱ οἰκτιρμοὶ τῷ Κυρίῳ. Πρὸς
 αὐτὰς δὲν ἔχουσιν σύγκρισιν οἱ οἰκτιρ-
 μοὶ τῷ ἀνθρώπῳ.

Οὐ Μωϋσῆς ἐπὶ τῷ ὄρει Σινᾶ δέεται θερμῶς καὶ παρακα-

λεῖ τὸν Θεόν, γὰ μὴ ὀργισθῇ εἰς τέλος διὰ τὴν Μοχολατρείαν, τὴν ὁποίαν ὁ ἄφρων ἐκεῖνος λαὸς ἀπετόλμησε, καὶ τελευταῖον καὶ ἐκδυσωπεῖ τὸν δικαίως παροργισθέντα Κύριον, καὶ τὸν ἐξίλεώνει. „Καὶ ἰλάσθη Κύριος περιποιῆσαι τὸν „λαὸν αὐτοῦ. (α)“ Ἐπειτα ὁ Μωϋσῆς αὐτὸς καταβάς ἀπὸ τοῦ ὄρους, καὶ ἰδὼν τὸν ζηλωθέντα Μόχον, καὶ τὰς περὶ αὐτὸν συγκροτημένους χαρὰς, παροξύνεται εἰς μέγαν καὶ ἀκατάχετον ζήλον, καὶ ἐξοργίζεται ἀδυσώπητα. Ῥίπτει εὐθέως ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ κατὰ γῆς τὰς Θεογραφὰς Πλάκας ὅπως ἐκράτει, καὶ τὰς συντρίβει. Ἀναλύει ἀκολέσως εἰς κόνιν τὸ χωνευθὲν εἰς μορφὴν Μόχου χρυσίον, καὶ ἀναμεμιγμένον μετὰ ὕδατος, αὐτὸ ποτίζει τὰς Μοχολάτρας. Ἐπιπιπλύνει ἐφεξῆς τὸν Ἀαρὼν, καὶ σφοδρῶς τὸν κατονειδίζει. Συγκαλεῖ ἅπαντας τὰς υἱὰς Λευὶ, ὅσοι τότε ἔτυχον τῆς Μοχολατρείας ἀμέτοχοι, καὶ κατὰ τῶν ἰδίων ἀδελφῶν τὰς ὀπλίζει. Οὔτε καταπαύει τὸν ἐν αὐτῷ ἐκπυρσευθέντα θυμὸν, πρὶν ἰδῇ τέλος πάντων τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπὶ γῆς κεχυμένον τὸ αἷμα τριῶν χιλιάδων ἀνδρῶν, τὰς ὁποῖας οἱ ζηλωταὶ Λευῖται ἐν φόβῳ ῥομφαίας ἀπέκτειναν.

Βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ ὀργὴ αὕτη τοῦ Μωϋσέως ἦτον μία ὀργὴ ζήλου ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ· καὶ ἡ αἵματοχυσία ἐκείνη, ἐγένετο ὡς μία ὑγιεινὴ φλεβοτομία, τοῦ νοσήσαντος τὴν εἰδωλολατρείαν λαοῦ, πρὸς τὴν τότε εἰς τὸ ἐξῆς προφύλαξιν ἀπὸ τοῦ χαλεπωτάτου καὶ θανατωδεστάτου τέτου νοσήματος. Ἦτον αὕτη ὡς μία ἀναγκαία ἀποτομὴ τῶν σπληνῶν ἐκείνων μελῶν, μὴ φθάσῃ γὰρ ἐπιβισκηθῇ ἀπλωθεῖσα ἡ φαγέδαινα αὕτη, εἰς ὅλον τῆς Ἰσραηλιτικῆς Παρεμβολῆς τὸ ὑπόλοιπον σῶμα. Ἀλλ' ὡς τόσον, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐγὰρ, συλλογίζομαι ἔτιωσ: Ὀργίζεται ὁ Θεός, διὰ τὴν κατ' ἐαυτοῦ γενομένην

(α) Ἐξοδ. ΛΒ'. 14.

παρὰ τῆ ἀχαρίσε λαῷ ἀξέτησιν. Ὁργίζεται καὶ ὁ Μωϋσῆς διὰ τὴν τοσαύτην τῆ λαῷ κατὰ τῆ Θεῷ ἀγνωμοσύνην τε καὶ ἀχαρίσαν. Καὶ ὁ Μωϋσῆς πρῶτον καθικετεύει διὰ νὰ ἐξιλεώσῃ παροργισθέντα τὸν Θεόν : „Καὶ ἐδεήθη Μωϋσῆς ἐναντι Κυρίου τῆ Θεῷ, καὶ εἶπεν: Ἰνατὶ Κύριε, θυμοὶ ὀργῇ εἰς τὸν λαόν σου; Παῦσαι ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆ θυμῶ σου, καὶ ἴλεως γενῇ ἐπὶ τῇ κακίᾳ τῆ λαῷ σου. (α)” Καὶ ὁ Ἀαρὼν ἐπειτα μεσιτεύει, διὰ νὰ καταπραΰνῃ παροξυνθέντα τὸν Μωϋσῆν, ἐπὶ τῷ αὐτῷ τῆ λαῷ ἀνομήματι : „Καὶ εἶπε ὁ Ἀαρὼν πρὸς Μωϋσῆν: Μὴ ὀργίζῃ Κύριε. (β) Ἀλλ’ ὁ μὲν Θεὸς, εἰς τὴν ἰκεσίαν τῆ Μωϋσέως κάμπτεται καὶ ἐξιλεῖται. „Καὶ ἰλάσθη Κύριος περιποιήσας τὸν λαόν αὐτῆ. (γ)” Ὁ Μωϋσῆς δὲ ὑπὸ τῆς ἰκεσίας τῆ Ἀαρὼν ἐδόλως ἐκδυσωπεῖται, ἀλλ’ εἰς τὴν αὐστηρίαν τῆ ὀργῆς ἐπιμένων, συγκαλεῖ περὶ ἑαυτὸν τὰς ἐκδικητὰς συνδράμην : „Τίς πρὸς Κύριον; Ἰτω πρὸς με.” Καὶ συνδραμόντας τὰς καθοπλίζει, καὶ ἐνόπλιους τὰς παραδίδει τὰς παροργισθέντας εἰς τὴν φονοκτονίαν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀδελφῶν. „Θέσθε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν ἐπὶ τὸ μηρὸν καὶ ἀποκτεῖνατε ἕκαστος τὸν ἀδελφόν, τὸν φίλον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἑγγίον αὐτοῦ. (δ)”

Δύναται τις ἐντεῦθεν εἰκότως νὰ συμπεράνῃ, ὅτι ἀσυγκρίτως πολλὰ πλέον εὐκαμπτος εἰς οἰκτιρμόν, καὶ πολλὰ πλέον εὐλάτος εἶναι ὁ Θεὸς, παρὰ ὁ ἄνθρωπος. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἂν φανῇ εἰς τινα περίσσειαν ἀγαθῶν, (καὶ τότε πάλιν ὑπὸ τῆς Θεῆς ἐπιβοηθούμενος χάριτος) ἀγαθύνεται ἀτελῶς,

(α) Ἐξοδ. 11. 12.

(γ) Αὐτ. 14.

(β) Αὐτ. 22.

(δ) Αὐτ. 26. 27.

κατίτι· ἐπειδὴ μεταλαμβάνει κατὰ προαίρεσιν τῆς ἀγαθότητος. Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ αὐτάγαθος ἀγαθότης, διότι ἔχει τὴν ἀγαθότητα φύσιν. „Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ „Θεός.” ὅτι καὶ μόνος φύτει ἀγαθὸς ὁ Θεός. Καί τις πεμεργαδεῖς (ἂν πρέκη καὶ τέτο ἐνταῦθα νὰ σημειώσωμεν·) περετήρησεν, ὅτι καὶ τὰ ὀνόματα αὐτὰ: ΘΕΟΣ καὶ ΑΓΑΘΟΣ, εἶναι σύμφηφα. (Τετέσιν: οἱ τέσσαρες χαρακτῆρες τῷ ἐνὸς οὐμάτος, καὶ οἱ ἐξ τῷ ἄλλω, ἀριθμητικῶς ἀθροιζόμενοι, δίδωσι τὸ αὐτὸ τῷ ἀριθμῷ κεφάλαιον. ἦγεν 284.) Ὁ Θεὸς καὶ ἂν εἶναι νὰ λάβῃ παράδειγμα χρηστότητος καὶ ἐπεικειας, τύπον ἐλέως καὶ οἰκτιρμῆς, δὲν πρέπει νὰ ποροβάλλῃ εἰς μίμησιντε τὸν ἄνθρωπον ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεὸν αὐτόν. „Γίνεσθε ἔν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ „Πατήρ ἡμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.” Καὶ πάλιν: ἂν εἶναι νὰ προτεσῇ ἐκλογὴ εἰς τὸν ἀμαρτωλὸν ἄνθρωπον, ἀφ' οὗ ἐκτελέσῃ τὸ ἀμάρτημα καὶ περὶ αὐτὸ εἰλικρινῶς μετανοήσῃ, εἰς τίνος τὰς χεῖρας προτιμᾷ καὶ σέργει νὰ περιπέσῃ διὰ νὰ παιδευσῇ; εἰς χεῖρας τῷ Θεῷ, ἢ εἰς τὰς χεῖρας τῷ ἀνθρώπῳ; Συμφέρει πάντοτε νὰ προκρίνῃ, διὰ νὰ λάβῃ τῷ πταισματος τὴν ποινήν, ἐφ' οἷς ἤμαρτε, τὸ νὰ ἐμπέσῃ μᾶλλον εἰς τὰς χεῖρας τῷ ὑπεραγάθῳ Θεῷ, καθὼς ἐξελέξατο τότε καὶ ὁ Δαβὶδ, παρὰ εἰς τὰς χεῖρας τὰς τῶν ἀνθρώπων. Ἐμ- „πεσῶμαι δὴ εἰς χεῖρας Θεοῦ, μᾶλλον, ἢ εἰς χεῖ- „ρας ἀνθρώπων. Ὁ Θεός, καὶ ὅταν ὀργισθῇ ἐλθεῖ: Ἐν „ὀργῇ ἐλέως μνηστῆσι. Ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅταν ἐ- „λεσῇ, ἔδὲ τότε δὲν χωνεύει ὀλοτελῶς τὸν κόσμον· ἔδὲ ἀποπ- „τίει πᾶσαν τῆς προκινήσεως χολῆς τὴν πικρίαν.

Βλέπε τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ τῆς προκειμένης Ἰσορίας, τὸς ἰδίους ἀδελφούς οἰκτείροντα καὶ ἐλεῦντα. Μεσιτεύει νὰ πρὸς Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν, πρὶν καταβῇ ἀπὸ τῆ ὄρει, καὶ θερμῶς ἰκετεύει: „Παῦσαι ἀπὸ τῆς ὀργῆς . . . Ἰλεως γενῶ·

ἀλλὰ μετὰ τὴν καταβὰς, ἀποφασίζει αὐτὸ κατὰ τὴν λαὸν τὴν φοβεράν φονοκτονίαν. Μετὰ τὸν φόνον τριῶν χιλιάδων ἀνδρῶν, ἀναβαίνει πάλιν ἐπὶ τὴν ὄρεσ, μὲ σκοπὸν πάλιν νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Κύριον παροργισθέντα, καὶ πάλιν καθικετεύει.

„Αὐαβήσομαι πρὸς τὸν Θεὸν ἵνα ἐξιλάσωμαι
 „(α) περὶ τῆς ἁμαρτίας ὑμῶν. Ὑπέσρεψε δὲ
 „Μωϋσῆς πρὸς Κύριον, καὶ εἶπε, δέομαι Κύριε
 „κτλ. (β) ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς ἔτος, κτλ.” καὶ τοσούτον ἐπιτείνει τὴν δέησιν, ὥς ἐσεργεν, (ὡς παρακαλῶν εἶπε) νὰ συγκατακριθῇ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων, ἃν ὁ λαὸς δὲν λάβῃ παρὰ Θεοῦ τελείαν τὴν ἡμαρτημένου τὴν ἄφεσιν.

„Καὶ νῦν, εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν με ἐκ
 „τῆς βίβλου σου, ἧς ἔγραψας. (γ)”

Εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ τελειότερα ἀγάπης καὶ ἀγαθότητος ἐνδείξεις; σφοδρότερα ἰκεσίας ἐπίτασις; εὐσπλαγχνίας, τῆς ὑπὲρ σωτηρίας ἄλλου, θερμότερα ζήσις; „Ὅση τελειότης (λέγει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδ.) τῇ συναποθανεῖν ἐξελησάντος τῷ λαῷ, ἢ σώζεσθαι μόνος;” Ἀλλ’ ὅμως ὁ τόσον ἀγαθός, καὶ τόσον φιλάδελφος, καὶ τόσον εὐσπλαγχνός ἄνθρωπος, ἐπρόλαβε, καὶ εἰς ἔργον ἔθετο τὴν φρικτὴν τῶν τριχιλίων ἀδελφῶν αἱματοχυσίαν. Ὅπως συνεκράθη εἰς τὴν τῷ Θεόπτε καρδίαν, ἢ τόση συμπάθεια μὲ τὴν τόσην αὐστηρίαν, ἢ τόση χρηστότης μὲ τὴν τόσην παρόξυνσιν, ἐγὼ ἔτε νὰ κατανοήσω, ἔτε νὰ ἐξηγήσω ὡς πρέπει δύναμαι. Ἀλλ’ ἐκεῖνο ὅπερ πρὸ ὀλίγου εἶπα, εἶναι ἀληθές καὶ βέβαιον· ἢ ἀνθρώπινος ἀγαθωσύνη, εἶναι φύσει ἀτελής· καὶ οἱ οἰκτιρμοὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ὅσον καὶ ἂν φανῶσι μεγάλοι, πάντοτε εἶναι ἐλλιπεῖς, καὶ

(α) Ἐξοδ. ΑΒ. 30.

(γ) Αὐτ. 32.

(β) Αὐτ. 31.

πρὸς τὰ παρὰ τῷ Θεῷ ἐλέη παραβαλλόμενοι δὲν ἔχουσι λόγον ὅλως συγκρίσεως.

Θεὲ πανοικτίρμον καὶ ὑπεράγαθε! ἐέργω κάλλιον ἢ δικαιοσύνη σε νὰ μὲ παιδεύσῃ ἐν τῇ βίῃ τέτρω ἑξαμαρτήσαντα, παρὰ ἢ εὐσπλαγχνία τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ πλέον ἀγαθῷ καὶ οἰκτίρμονος νὰ μὲ ἐλεήσῃ· τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἔλεος εἶναι πολλάκις παιδευσίς· ἢ παιδευσίς ἢ παρὰ Σε, Θεέ μου! εἶναι πάντοτε ἔλεος· Ὁ Μωϋσῆς καὶ ἐν ἐλέει ἐμνήσθῃ ὀργῆς. Σὺ ὁ Θεός μου, καὶ ἐν ὀργῇ ἐλέος μνησθήσῃ.

§. οζ'.

Ἀναλογῶσιν αἱ ἐπὶ τῆς Νομοθεσίας τῷ Μωϋσεὶ δεδομέναι πρῶται καὶ δεύτεραι πλάκες, πρὸς τὴν διὰ τῆς Δημιουργίας πλάσιν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τὴν διὰ τῆς Σωτηρίας Οἰκονομίας ἀνάπλασιν τῷ αὐτῷ.

Ὁ ἄνθρωπος, καθὼς, τὸ πρῶτον, ἐκ τῶν χειρῶν ᾤκησε τῷ πλάσαντος, ἦτον ὡς αἱ δύο τῶν ἐντολῶν πλάκες εἶναι αἱ πρῶται, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς μόνος καὶ ἐποίησε καὶ ἔγραψε. „Καὶ αἱ πλάκες ἔργον τῷ Θεῷ, καὶ ἡ γραφὴ, γραφὴ Θεῷ κεκολλημένη ἐν ταῖς πλαξίν. (α)“ Ὁ ἄνθρωπος, καθὼς μετὰ τὴν ἐκ τῆς παραβάσεως συντριβὴν, ἀνεκαινίσθη πάλιν Θεῷ συγκαταβάσει, διὰ τῆς σωτηρίας οἰκονομίας, εἶναι ὡσάν αἱ δύο πλάκες αἱ δεύτεραι, τὰς ὁποίας ὁ μὲν Μωϋσῆς ἐλάξευσεν, ὁ δὲ Θεὸς συγκαταβάς πάλιν ἀνέγραψε. „Λάξευσον σε αὐτῷ δύο πλάκας λιθίνας..... καὶ γράψω ἐπὶ τῶν πλα-

(α) Ε'ξοδ. ΑΒ. 16.

„κῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν ταῖς πρώταις. (α)
 „Καὶ ἐλάξευσα τὰς πλάκας λιθίνας, ὡς αἱ
 „πρῶται· καὶ ἀνέβην εἰς τὸ ὄρος . . . καὶ ἔ-
 „γραψεν ἐπὶ τὰς πλάκας κατὰ τὴν γραφὴν
 „τὴν πρώτην. (β)“ Εἰς τὴν πρώτην τῶ ἀνθρώπου κατὰ-
 ρασιν τὴν ἐν ἀδιωότητι πρὸ τῆς παραβάσεως, μόνῃ ἐνήργη-
 σεν ἡ Θεότης διὰ τῆς πλάσεως. Εἰς τὴν δευτέραν τῶ ἀν-
 θρώπου μετὰ τὴν παρακοὴν κατάρσασιν τῆς ἀδιώσεως, συ-
 νῆδραμε καὶ συνήργησεν ὁμῶς μετὰ τῆς Θεότητος καὶ ἡ ἀνθρω-
 πότης, διὰ τῆς ἀναπλάσεως. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς μόνος ἐπλασε
 τὸν ἀνθρώπον ἐν ὁλοκληρίᾳ καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, καὶ ἅμα
 ἐπεχάραξεν ἐν πλαξὶ τῆς ἐκείνης Θεοπλαστεργήτης καρδίας
 τὰ Θεῖα αὐτῷ θελήματα. „Ἐποίησε τὸν ἀνθρώπον
 „εὐδύν. (γ)“ Εἶδῶ ὁ Θεάνθρωπος, ὁ εἰς μὲν τὴν ὑπόστα-
 σιν τὴν δὲ φύσιν διπλῆς, διὰ τῆς προσληφθείσης ἀνθρωπό-
 τητος, τὸν ἀνθρώπον συντριβέντα ἀνέπλασε, διασφαρέντα
 εἰς τὴν πρώτην εὐδύτητα ἐπανήγαγεν.

§. σγ'.

Ἀναλογία τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων,
 Πλακῶν, πρὸς τὸν μὴ πεπτωκότα δίκαιον
 καὶ τὸν μετὰ τὸ παράπτωμα διὰ με-
 τανοίας ἀνανήψαντα ἁμαρτωλὸν,
 καὶ δικαιοφύεντα.

Αἱ ψυχαί, ὅσαι φυλάττεσι τὸ διὰ τῆ σωτηρίας Βαπτίσ-
 ματος χάρισμα τῆς Θείας Τίξεσας ἀμόλυντον, καὶ τὴν ἐν

(α) Ἐξοδ. 17. 1.

(γ) Ἐκκλησιας. Ζ. 29,

(β) Δευτερ. Ι. 3. 4.

αὐταῖς ἐγγαρχαζοῖσαν τῆς δικαιοσύνης εἰκόνα ἀπαραχάρηκτον καὶ ἀνεξάλειπτον, εἶναι ὡσάν ἐκεῖναι αἱ πρῶται πλάκες τῷ Νόμῳ, ὥς ὁ Θεὸς ἔδωκεν ἐπὶ τῷ ὄρει Σινᾶ τῷ Μωϋσεὶ αἱ Θεολάξευτοι ἅμα καὶ Θεόγραφοι. „Αἱ πλάκες ἔργον „Θεῷ, καὶ ἡ γραφὴ, γραφὴ Θεῷ κεκολλημέ- „νη ἐν ταῖς πλαξίν. (α)“ Ὅσαι ψυχαὶ διὰ βαρέων καὶ θανάσιμων ἁμαρτημάτων καταμολύνουσι τὴν τῷ Βαπτίσματος χάριν, καὶ πάλιν διὰ δακρύων καὶ ἐξομολογήσεως, πρόσρехωσιν εἰς τὸ λυτρὸν τῆς μετανοίας, τὸ ὁποῖον καὶ λέγεται καὶ εἶναι τὸ δεύτερον Βάπτισμα, αὐταὶ εἶναι ὡς αἱ πλάκες ἐκεῖναι αἱ δεύτεραι, ὥς μετὰ τὴν συντριβὴν τῶν πρώτων, διέταξεν εἰς τὸν Μωϋσῆν ὁ Θεός, νὰ λαξεύσῃ καὶ νὰ παρασκευάσῃ. Καθὼς ἔν ἀνωτέρῳ ἐθεωρῶμεν εἰς τὰς πρώτας καὶ τὰς δευτέρας πλάκας τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν τῇ καταστάσει, τῆς μὲν ἀδωότητος ἐν τῇ πλάσει, τῆς δὲ ἀδωώσεως ἐν τῇ ἀναπλάσει· τοιςαυτοτρόπως κατ' ἄλλην ἤδη θεωρίαν, ἐδὲ ταύτην ἀνοίκειον καὶ ἀνάρμωσον, βλέπομεν ἐν ταῖς αὐταῖς πλαξὶ διατυπωμένην, τὴν, μετὰ τὴν Σωτήριον Οἰκονομίαν, διττὴν τὴν τῷ ἀνθρώπῳ δικαιοσίαν.

Πρῶτη τῷ ἀνθρώπῳ δικαιοσύνη εἶναι, ἡ τῆς μουσικῆς παλιγγενεσίας τελευμένη διὰ τῷ Θεῷ καὶ ἱερῷ Βαπτίσματος ἀναγέννησις. Δευτέρα δὲ δικαιοσύνη εἶναι, ἡ τῆς μετανοίας γινομένη, διὰ δακρύων, καὶ εἰλικρινῶς συντριβῆς καρδίας καὶ ἐξομολογήσεως. Εἰς ἐκείνην μόνος ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἐν τῷ Βαπτίσματι χάριτος, καὶ ἀναβαίνει ὁ πιεζύσας καὶ βαπτίζεις, ἀπὸ τῷ τῆς παλιγγενεσίας λυτρῷ, καινὸς ἄνθρωπος διὰ τῆς νιοθεσίας, ὡς πλάξ Θεολάξευτος ἅμα καὶ Θεόγραφος, χωρὶς αὐτὸς νὰ συνεργήσῃ τι καὶ νὰ κοπιᾷ· εἰς ταύτην συντρέχει μετὰ τῷ Θεῷ καὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἐπιστροφῆς, καὶ

(α) Ἐξοδ. ΛΒ. 16.

πρέπει νὰ συνεργήσῃ καὶ ἔτος, καὶ νὰ ἀγωνισθῇ καὶ νὰ κοπιήσῃ, διὰ νὰ ἀναφανῇ τελευταῖον διὰ τῆ καθαρισμοῦ τῆς ἀναλήψεως καινὸς Χριστιανὸς, ὡς πλάξ ὑπὸ Θεοῦ μὲν πάλιν ἀναχαρτατομένη, ἀλλ' ὅμως καὶ ὑπ' αὐτῆ τῆ ἀνθρώπου, καὶ ὅσας ἔχει δυνάμεις ἀναλαξευομένη μὲ ἐπιμελῇ σπυδὴν, μὲ μέγαν ἀγῶνα, μὲ πολλὴν ἀσκήσιν, μὲ γλαφυρὰν βαθείαν κατανύξεως συντριβὴν, μὲ σερεὰν ἐγκοπίδα βαθείας ὁδύνης, μὲ προσευχὴν ἐπίμονον, μὲ νηδείαν καρτερικὴν, μὲ ἐλεημοσύνην κατὰ τὴν ἰδίαν κατὰσασιν θαφιλῇ, μὲ δάκρυα ἀδιάλειπτα. Τοιοῦτότρόπως ὁ διὰ τῆς προαιρετικῆς ἁμαρτίας μετὰ τὸ Βάπτισμα συντριβεῖς πρέπει νὰ μεταλαξέωσιν αὐτὸς ἀφ' ἑαυτῆ πάλιν, διὰ πολλῶν κόπων καὶ πόνων τὰς λιθώδεις πλάκας τῆς καρδίας αὐτῆ, εἰάν θέλῃ, ὅτι νὰ συγκατανεύσῃ πάλιν ὁ Θεὸς τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τῆ ἐλέους διὰ τῆ πανθενὲς δακτύλου αὐτῆ νὰ τὰς ἀναγράψῃ. „Λάξευσον „σε αὐτῷ (σὺ λάξευσον) δύο πλάκας λιθίνας, κα- „θὼς καὶ αἱ πρῶται· καὶ γράψω· (ἐγὼ γράψω „λέγει ὁ Θεός·) ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ „ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις. (α) Καὶ ἐλά- „ξευσα τὰς πλάκας λιθίνας (ἐγὼ δ' ἄνθρωπος δηλ.) „καὶ ἔγραψεν (ἤγεν αὐτὸς ὁ Θεός·) ἐπὶ τὰς πλά- „κας, κατὰ τὴν γραφὴν τὴν πρώτην. (β).”

Τοιοῦτότρόπως ἀποκαθίσταται, μετὰ τὸ σύντριμμα τὸ ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ψυχὴ, καὶ ἀναλαμβάνει διὰ τῆς μετανοίας τὴν προτέραν τῆς δικαιοσύνης μόρφωσιν· καὶ ἔτω γίνονται πάλιν αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς : (ὁ Νῆς καὶ ἡ Θέλησις·) „πλάκες καθὼς αἱ πρῶται. Πλάκες καὶ αὗται Θεό- „γραφαι· πλάκες ὅμως, τὰς ὁποίας (ὡς εἶπομεν·) διὰ νὰ τὰς ἐπιγράψῃ πάλιν ὁ Θεός, πρέπει νὰ προεπιμεληθῇ, καὶ

(α) Ἐξοδ. 31. 1.

(β) Δευτερον. Ι. 3. 4.

νὰ τὰς λαξεύσῃ πρῶτον, κατὰ τὴν δύναμιν αὐτῆ ὁ ἄνθρωπος. Λάξευσον σεαυτῷ δύο πλάκας. Πλάκες, ταπεινότεραι μὲν ἀπὸ τὰς προτέρας, ἃς ἐκατασκεύασε μὲν ὁ Θεός, ἐσύντριψε δὲ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅμως ὅχι ἀχρησσότεραι ἀπὸ ἐκείνας· ἐπειδὴ καὶ ταύτας, ἀγκαλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἅμα τὰς προδιαθέτει, καὶ τὰς λαξεύει, δὲν ἀπολείπει ὅμως νὰ τὰς ἐπιγράψῃ, καὶ νὰ τὰς τελειοποιῇ αὐτὸς ὁ Θεός. „Καὶ γράψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις, αἷς συνέτριψας.

§. οδ'.

Ο' ἐνάρετος παρὰ τοῖς ἄλλοις γνωστὸς, παρ' ἑαυτῷ ἀγνοούμενος.

Ο' ἀληθῶς τῷ Θεῷ ἄνθρωπος, εἰς μὲν τὰς ἄλλας εἶναι γνωστὸς, εἰς δὲ τὸν ἑαυτὸν τε μόνον ἀγνοούμενος. Οἱ μὲν ἄλλοι γνωρίζουσιν αὐτόν· αὐτὸς δὲ παρ' ἑαυτοῦ κατὰ τὰ προτερήματά τε εἶναι ἀγνώριστος. Αἱ ἀκτῖνες τῶν ἀρετῶν, καὶ τῶν χαρίτων αἱ ὅποιαι προχέονται ἀπὸ τὴν Θεοφώτισον καὶ Θεοχαρίτων αὐτῆ ψυχῇ, εἶναι φανεραὶ εἰς ὅσους τὸν συνανασρέφονται, εἶναι ἀφανεῖς εἰς αὐτόν· οἱ ἄλλοι τὰς βλέπουσιν, καὶ τὸν τιμῶσιν, καὶ τὸν μεγαλύνουσιν· αὐτὸς μόνος δὲν τὰς βλέπει, ἀλλ' ἑαυτὸν νομίζει τιμῆς ἀνάξιον καὶ εὐτελῆ, καὶ μικρὸν, καὶ ἀχρεῖον. „Ἔμεῖς δὲ, ὅταν πάντα ταῦτα ποιήσῃτε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖται δὲλοι ἐσμέν.”

Ο' Μαυρῆς ὅταν κατέβῃ ἀπὸ τῆ ὄρας μετὰ τὴν τσσαρακονθήμερον ἐπ' αὐτῆ διατριβὴν, καὶ μετὰ τὴν Σαυμασὴν Θεοπτεσίαν ἐκείνην, φέρων τὰς πλάκας τῆς Θείας Νομοθεσίας εἰς χεῖρας, εἶχε τὸ πρόσωπον δεδοξασμένον μὲ τὰς μαρμαρυγὰς μιᾶς ὑπερφυῆς αἰγλῆς τε καὶ λαμπρότητος· εἰς τρέ-

πον ὅτι καὶ ὁ Ἀαρὼν ὁ αὐτάδελφός τε, καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τῆ Ἰσραήλ, καὶ οἱ Ἀρχοντες τῆ Λαῶ, καὶ πάντες ὅσοι εἰς συνάντησίν τε ἐξῆλθον, δὲν ἐδύναντο νὰ ἀντιβλέψουν πρὸς τὰς ἀκτῖνας τὰς ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὀφείας, καὶ ἐκκατικοὶ μένοντες, ἐφοβήθησαν καὶ νὰ τὸν πλησιάσεν. „Καὶ εἶδεν Ἀαρὼν, „καὶ πάντες οἱ Πρεσβύτεροι Ἰσραήλ καὶ „πάντες οἱ Ἀρχοντες τῆς Συναγωγῆς καὶ „πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ καὶ ἦν δεδοξασ- „μένη ἡ ὄψις τῆ χρώματος τῆ προσώπου αὐτῆς, „καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσει αὐτῷ. (α)“ Μόνος ὁ Μωϋσῆς δὲν ἤξευρεν, ὅτι ἔλαμπε τὸ ἴδιον ἐαυτῷ πρόσωπον. „Μωϋσῆς δὲ εὐκ ἤδει, ὅτι δεδοξασαὶ ἡ ὄψις τῆ „προσώπου αὐτῆς. (β).

Ὁ ἀληθινὸς τῷ Θεῷ Δεράπων, καὶ πιστὸς καὶ γνήσιος δῆλος, ἂν ἐπιστρέφῃ ποτὲ τὰ ὄμματα τῷ ἰδίῳ λογισμῷ ἐπ' αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτόν τε, δὲν συλλογίζεται ἄλλο παρὰ τὰ ἑαυτῷ ἐλαττώματα, καὶ τὴν ἰδίαν ἀσθενείαν. Ἀρετήν τινα καὶ ἀξιοσύνην ἐν ἑαυτῷ ἔδεμίαν ἐπιλογίζεται ὅπως. Διαφέρει καὶ κατὰ τῆτο, τὸ Πνεῦμα τῷ Κόσμῳ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τῷ Θεῷ: Ὁ κοσμικὸς ἄνθρωπος, πλήρης αἰσχύνης καὶ ἀτιμίας, δὲν τὴν αἰσθάνεται· ἂν ἔχητι παραμικρὸν προτέρημα, ὅλον αὐτὸ, καὶ ἔχει πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ περιφέρει αὐτὸ ἀδιαλείπτως ὁ μάταιος εἰς τὸ σῶμα· ὁ ἄνθρωπος ὁ πνευματικὸς, τὸ ἐναντίον, πλήρης δόξης τε καὶ λαμπρότητος δὲν τὴν διακρίνει. ἂν ἔχητι ὀλίγον ἐλάττωμα, ὅλον αὐτὸ σρέφει πάντοτε εἰς τὸν λογισμόν τε, ὅλον αὐτὸ προφέρει ὁ μακάριος ἀποκλαίόμενος μετὰ τὸ σῶμα τε· τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ τὴν δόξαν, τὴν βλέπεσιν οἱ ἄλλοι· αὐτὸς ἄλλο δὲν βλέπει παρὰ τὴν ἀσθενείαν τε, καὶ τὴν ἀτιμίαν τε.

(α) Ε' ξοδ. 14. 29. — 32.

(β) Αὐτ. 29.

§. π'.

Προθυμία τῶν Ἰσραηλιτῶν, περὶ τὴν κατασκευὴν τῆς Σκηνῆς τῇ Ἀγιάσματος.

Ὅποιον παράδειγμα ζήλε ἐνθέε, καὶ εὐσεβεῖς προθυμίας, δίδουσιν εἰς ἡμᾶς οἱ Ἰσραηλίται, περὶ τὴν εἰς τὰ Ἱερὰ σπεδὴν, καὶ εὐλάβειαν, καὶ φιλότιμον συνδρομὴν εἰς τὴν τέτων εὐπρεπῇ περικόσμησιν ! Ὁ Μωϋσῆς διακηρύττει εἰς τὴν Συναγωγὴν, νὰ προσφέρωσιν ἅπαντες ὅ,τι πρᾶγμα τίμιον καὶ ἄξιον ἔχουσιν: Χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους πολυτίμους, πορφύραν, βύσσον, δέρματα ὑακίνθινά, δέρματα ἐρυθροδανωμένα, ξύλα ἄσηπτα, καὶ εἰτὶ τοῖςτον εὐχρησον, ἕκαστος κατὰς προαιρεῖται, καὶ δύναται. Καὶ πρὸς τέτοις, ὅσοι σοφοί, τεχνῖται, ἔμπειροι, καὶ ἐπιτήδαιοι εἰς τὰς διαφόρους κατασκευάσας καὶ ἐργασίας, εἴτε ἄνδρες, εἴτε γυναῖκες, ἅπαντες νὰ συνδράμωσιν, ἐκεῖνοι μὲ τὰ παρ' αὐτῶν προσφερόμενα, ἔτοι μὲ τὰ ἑαυτῶν ἐργαλεῖα, διὰ νὰ κατασκευάσεν καὶ νὰ εὐτρεπίσεν τὴν Σκηνὴν, τὴν Κιβωτὸν, τὰ σκεύη τὰ Ἱερὰ, τὰς σολὰς τῶν Ἱερέων, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς Νομικῆς λατρείας ἀντικείμενα, ἢ μέσα, ἢ ὄργανα, ὃ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ τῇ ὁρῇ διέταξεν. Ἀλλ' ὁ ζήλος τῇ λαῷ πόσος ἐφάνη; Τόσον μέγας, καὶ τόσον θερμὸς, ὅσον, ἀντὶ νὰ χρειαζῶσι πλείονες προτροπαὶ καὶ παρακινήσεις εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶ ἔργου, ἐχρειάθη τὸ ἐναντίον, ὅτι ὁ Μωϋσῆς νὰ διακόψῃ τὴν περισσοτέραν τῇ λαῷ σπεδὴν καὶ προθυμίαν, καὶ νὰ πέμψῃ κήρυκας εἰς πᾶσαν τὴν Παρεμβολὴν νὰ διαλαλήσεν, ὅτι καὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες τῇ λοιπῇ νὰ παύσεν, καὶ νὰ εἰσὼν μέτρα καὶ ὅρες εἰς τὴν ὑπερβάλλουσαν φιλοτιμίαν, κατὰ τὸν περιττὸν ἦτον, ἢ περισσότερον νὰ κοπιᾷ-

σεν εἰς τὰ ἔργα, ἢ περισσότερα νὰ προσφέρωσι. „Κα
 „προσέταξε Μωϋσῆς καὶ ἐκήρυξαν ἐν τῇ Πα
 „ρεμβολῇ, λέγων: Ἀνὴρ, καὶ γυνή, μηκέτ
 „ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τῆς Ἀγίας
 „καὶ ἐκωλύθῃ ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν. (α).

Θαυμασὸν, καὶ πρῶτον, ἴσως, τὲτο παράδειγμα, τ
 νὰ εὐρεθῇ ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι τόσο θεοσεβεῖς, τόσο
 ζηλωταὶ εἰς τὰς Ἱερὰς κατασκευὰς τε καὶ ἐργασίας, τόσο
 πρόθυμοι, εἰς τὰς ἐκ τῆς αὐτῶν περιουσίας δαψιλεῖς ἐπιδο
 σεις, καὶ ἀφιερώσεις· ὥστε νὰ χρειασθῇ νὰ διαλαληθῇ πρὸς
 αὐτοὺς διὰ φωνῆς δημοσίων κηρύκων, ὅτι νὰ παύσεν προσ
 φέροντες καὶ κακοσιῶντες εἰς Ἱερὰν χρῆσιν, ἐξ ὧν εἶχον! Κα
 μάλιστα ἄνθρωποι, ἀπάτριδες ἤδη, καὶ ἀπόλιδες, καὶ ἐν ἐργ
 μοῖς ἀλλῆται, καὶ ἔπω τὸ τέρμα τῆς ἄλης σαφῶς εἰδότες
 ἐδὲ τὰς ὁρὰς καὶ τῆς καιρῆς, καὶ τῆς τότε τῆς τελευταίας αὐτῶν ἀ
 ποκαταστάσεως! Θαυμασὸν (εἶπα) καὶ πρῶτον παράδειγμα
 ζήλου καὶ πίστεως καὶ θεοσεβείας· ἡμπορῶ νὰ προσδέσω, ὅ
 καὶ παράδειγμα μοναδικόν. Βέβαια σπανιώτατον.

§. πᾶ'.

Τῶν εἰς Θειοτέρας χρήσεις προσφερομένων
 ἀφιερωμάτων, ποῖα εἰσὶν εὐπρόσδεκτα,
 ποῖα ἔχι;

Ἐπὶ τῇ Μωσαϊκῇ ἐπιτάγματος, τῇ περὶ τῆς προσφ
 ρᾶς τῶν χρειωδῶν εἰς κατασκευὴν τῆς Σκηνῆς, καὶ τῶν ἁλ
 λων Ἀγιασμάτων, δύο τινὰ εὐρίσκονται ἄξια σημειώσεως.
 Πρῶτον: ἐπιτάσσει ὁ Μωϋσῆς τῷ λαῷ νὰ προσφέρωσιν, εἰ

(α) Ε'ξοδ. 15. 6.

ἔχουσιν ἐκ τῶν ἰδίων· ταῖς ἐξ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ὅσα εἰς αὐτὰς ἀνήκουσιν, ὡς ἴδια κτήματα: „Λάβετε, παρ' ὑμῶν αὐτῶν ὡς ἀφαίρεμα Κυρίου. (α)“ Β'. παραγγέλλει νὰ προσφέρωσιν ὅσα προσφέρωσιν, ἐλευθέρως, ἐκασίως, εὐχαρίσως, μετὰ προαιρέσεως καὶ καρδίας προθύμῃ. „Πᾶς ὁ καταδεχόμενος τῇ καρδίᾳ οἴσεται τὰς ἀπαρχὰς Κυρίου. (β)“ Οἱ Ἰσραηλίται τότε καὶ τὰ δύο αὐτὰ τὰ ἐφύλαξαν: Ἐπρόσφερον τὰ ἴδια ἕκαστος: „Παρ' ᾧ εὐρέθη θύσσης, καὶ δέρματα κτλ. . . . ἤνεγκαν. (γ) Καὶ παρ' οἷς εὐρέθη ξύλα ἄσηπτα, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς παρασκευῆς ἤνεγκαν. (δ)“ Ἐτι καὶ ὅσα εἶχον εἰς χρῆσιν τῆς οἰκίας αὐτῶν, ἔτι καὶ ὅσα εἶχον εἰς σολήν καὶ καλλωπισμὸν τῶν γυναικῶν αὐτῶν. „Καὶ ἤνεγκαν οἱ ἄνδρες παρὰ τῶν γυναικῶν . . . ἤνεγκαν σφραγίδας καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυλίδες, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περριδέξια, πᾶν σκεῦος χρυσοῦν. (ε)“ Ἐφύλαξαν δὲ καὶ τὸ ἄλλο παράγγελμα· τὰ ἐπρόσφερον δηλ. θεληματικῶς καὶ ἐκασίως: „Καὶ ἐκάλεσε Μωϋσῆς, πάντας τὰς ἐκασίως βελομένους προσπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. (ς)“ Τὰ ἐπρόσφερον ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας. „Καὶ ἤνεγκαν ἕκαστος, ὃν ἔφερεν ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ ὅσοις ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν. (ζ)“ Εἰς τρόπον ὅτι ἐχρειάσθῃ νὰ τὰς ἐμποδίσῃ περαιτέρω καὶ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν, καὶ ἀπὸ τὴν προσφορὰν διὰ νεαρῆ κηρύγματος. „Καὶ προσέταξε Μωϋσῆς, καὶ ἐκήρυξεν

(α) Ἐξοδ. 1Ε. 5.

(β) Αὐτ. αὐτ.

(γ) Αὐτ. 23.

(δ) Αὐτ. 24.

(ε) Ἐξοδ. 1Ε. 22.

(ς) Ἐξοδ. 1ς. 2.

(ζ) Ἐξοδ. 1Ε. 21.

„ἐν τῇ Παρεμβολῇ λέγων: Ἄνὴρ καὶ γυναῖκὴ μὴ
 „κέτι ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τῆς Ἀ-
 „γῆς· καὶ ἐκωλύθῃ ὁ λαὸς εἶτι προσφέρειν. (α).
 Τοιοῦτότρόπως εἶναι ἐνάρξεις Θεῷ αἱ πρὸς αὐτὸν γινόμεναι προσ-
 Φοραὶ, ὅταν δηλ. γίνωνται, καὶ ἐκ τῶν ἰδίων, καὶ ἐκ καρδίας.

Πολλοὶ Φιλοτιμύμενοι δωροφορεῖσι τῷ Κυρίῳ, οἰκοδομῶν-
 τες Ναὺς, καλλιεργῶντες εἰς εὐπρέπειαν Ἐκκλησιῶν, ἢ Μο-
 ναστηρίων· κτίζοντες Ξενοδοχεῖα, Πτωχοτροφεῖα, Νοσοκομεῖα·
 καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα ἐπωφελῇ πρὸς τὴν τῶν δεομένων βοή-
 θειαν, καὶ ἀνάπαυσιν, καὶ παραμυθίαν ἐπιτελῶντες· καὶ ταῦτα
 ἀπαραβιάσως καὶ ἐλευθέρως, καὶ αὐτοπροαιρέτως· ὅμως ἔχει ἐκ
 τῶν ἰδίων αὐτὰ, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλ' ἐκ τῶν ἀνό-
 μως καὶ ἀδέσμως συναθροισθέντων· ἀλλ' ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἐξ ἀ-
 δικίας πεπληρωμένον ἔχοντες τὸ βαλάντιον· δίδοντες μὲ τὸ
 ἐν χερί, ἐκείνο ὅπερ μὲ τὰ δύο ἄλλως ὑσέρησαν. Ἄλλοι ἐξ
 ἐναντίας, προσφέρουσι μὲν τῷ Κυρίῳ τοιαῦτα, δωροφορῶντες
 ἀφιερῶματα, χορηγῶντες ἐλέη, κτλ. καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἰδί-
 ων· τετέστιν, ἐκ τῆς παρ' αὐτοῖς δικαίας περισσίας, ἢ, ἐξ
 ὧν αὐτοὶ διὰ πόνων καὶ ἰδρώτων, ἐκ τέχνης, ἢ ἐπιμελείας
 ἄλλης, νομίμως τε καὶ εὐλόγως ἀπόκτησαν· πλὴν ἀλλ' ἔχει
 ἐκ καρδίας ὀλοκλήρως, καὶ ἐντελῆς ψυχῆς προθυμίας· ἀλλὰ φα-
 ρικῶς, τρόπον τινά· ἀλλ' ἀναγκαστικῶς, καὶ οἷον βιαίως· ἀλ-
 λὰ μετὰ τινος λύπης, ἢ μεμφιμοιρίας, ἢ καὶ ἀδημονίας, καὶ
 ἀποδυσπετήσεως, καὶ ἀγανακτήσεως. Ἀσυντελεῖς προσφο-
 ραί! ἀνωφελεῖς ἐπιδόσεις! ἡμιτελεῖς (ἵνα μὴ λέγω ἀτελεῖς
 πάντῃ, καὶ μάταιαι) εὐποῖαι! Εἰς ἐκεῖνον, ὅστις προσφέρει
 ἔχει τὰ ἴδια, ἀλλὰ τὰ ἀλλότρια, ποῖον τὸ ὄφελος; καὶ εἰς
 τῆτον, ὅστις χαρίζει, ὅσα ποτὲ χαρίσει, διασικῶς, καὶ ὅπω-
 σὺν κατατηναγκασμένως, μετανοῶν σχεδὸν, ὅτι ἐχάρισε, ποῖος

ἡ χάρις; Καὶ τὸ πρῶτον ἀνωφελές, καὶ τὸ δεύτερον ἄχαρι: καὶ τὰ δύο ἀτελῆ εὐεργετήματα. Πλὴν ὅσον, ἂν εἶναι τὸ δεύτερον ἀτελές, τὸ πρῶτον εἶναι καὶ ἀξιοκατάκριτον.

Ἀλλ' εἶναι πρὸς τέτοις καὶ τρίτῃ τάξιν ἐκείνων, οἵτινες ἔτε ὡς οἱ πρῶτοι, ἐκ τῶν ἀλλοτρίων, ἔτε ὡς οἱ δεύτεροι ἀκυσκίως προσφέρουσιν, ἢ ἀγαθοποιῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἰδίων, καὶ ἐξελκυσκίως. Τέτοιο δὲ ποιῶσιν ἔτε δι' εὐτέλειαν, ἔτε κατ' εὐσπλαγχνίαν, ἀλλ' εἰς ἐπίδειξιν, καὶ πρὸς τὸ θαυμάζειν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸν παρὰ τέτων ἀποκαρπώσασθαι ἔπαινον. Αὐτὴ εἶναι ἡ τάξις ἡ Φαρισαϊκή. Τὶ θέλει κρίνει τις περὶ τέτων; Τὶ ἄλλο; Εἰ μὴ ὅτι μάταιοι εἰσὶ καὶ κενόφρονες; Διότι εἰς αὐτὰς ὁ σκοπὸς καταναλίσκει τὸ ἔργον, καὶ ὅτι ἐποιῶσιν ὅπερ οἴονται, ὅτι ποιῶσιν· ἐπεὶ δὲ ἀπέχεσι τὸν μισθὸν αὐτῶν μηδὲν ἐπελπίζοντες κέρδος, παρὰ τὴν ἀκερδῆ καὶ φρεδὴν τῶν ἄλλων ὑπόληψιν περὶ αὐτὰς, καὶ πλεόν ἔ. Αἱ τῶν τοιούτων καρποφοραὶ καὶ ἀγαθοποιαί, ὁμοιάζουσιν μὲν τὰς καρπὰς τὰς περὶ τὴν Ἀσφαλιτίδα λίμνην ἀναφυσόμενας, ἡτοὶ τὰς περὶ τὴν Θάλασσαν τὴν Νεκρὰν λεγομένην· ἐν ἣ τὸ καρποδοτέμενον μῆλον, ἐὰν τὸ λάβῃς, ἀναλύεται ἐπὶ τῆς χειρός σου εἰς ἀφρονὴν καπνηρὸν, ἀηδὴ καὶ δυσώδη. Ἴσως ἡ ἐμὴ κρίσις φανῇ αὐσηροτέρα τῇ δέοντος. Κρατεῖτω τοίνυν περὶ τῶν τοιούτων ἡ ψῆφος Ἰσιδώρου τοῦ Πηλεσιώτα, λέγοντος: (α) „Εἰδὼς, ὡς „ἄμεινον μὲν τὸ κρύπτειν, τὸ δὲ μηδόλως παρέχειν ἀπάν- „δρωπον· καὶ τὴν ἀμφοῖν μέσῃν βάδισον ὁδόν. Βέλτιον „γὰρ τῇ μηδόλως ποιεῖν, τὸ ὅπως δῆποτε ποιεῖν. Τὸ μὲν γὰρ, „εἰς ἐσχάτην τελευτᾷ τιμωρίαν· τὸ δὲ, καὶ τὸν παρὰ „τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον κερδαίνει.” Ἀσπάζομαι τὴν τῇ θεσπεσίᾳ Πατρὸς κρίσιν: ἀλλ' ἐπὶ τοιαύτῃ μόνον συνθήκῃ:

(α) Βιβλ. Ε. Επισ. 510.

Εὰν τὸ πρὸς τὸ Θεαυῆναι τοῖς ἀνθρώποις δὲν εἶναι ὁ προηγούμενος καὶ κύριος καὶ πρῶτος τῆς πράξεως σκοπός.

§. πβ'.

Ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν.

„Κώδων χρυσῆς καὶ Ῥοῖσκος, εἰς μετὰ τὸν ἄλλον κατὰ διαδοχὴν· (α) „ἐπὶ τῇ λύματος τῇ ὑπο-
„δύτε κύκλω εἰς τὸ λειτεργεῖν.” Διατεταγμένα ἦσαν, εἰς τὸ ἄκρον τῇ ὑποδύτε τῇ Ἀρχιερέως γύροθεν, τὰ περικοσμήματα ταῦτα, προσφυσάτα: Εἰς Κώδων, καὶ ἐν Μῆ-
λαν ῥοιᾶς· μία Φωνή, καὶ εἰς καρπός· μία διδασκαλία, καὶ μία πράξις ἐνάρετος· μία διδασκαλία, διὰ τὴν φωτίξῃ, καὶ τὴν καθοδηγῇ τὸν νῦν, καὶ μία πράξις ἀγαθὴ, διὰ τὴν ἐπι-
φέλῃ, καὶ τὴν κινή τὴν καρδίαν. Σοφίας τε καὶ συνέσεως, μελέτης καὶ ἀσκήσεως, Θεωρίας καὶ πράξεως, διαδοχὴ διάλ-
ληλος, ἀρμονικὴ συμφωνία, συζυγία ἀδιαχώριστος. Ὁ Κώδων χωρὶς τῇ Ῥοῖσκῃ δὲν χρησιμεύει. Εἰς ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν Ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, κύμβαλον εἰμὶ ἀλαλάζον, μάτην καὶ χωρὶς ὄφελος. Καλὸς ὁ Κώδων, ἀλλ' εἰς τὸ λειτεργεῖν, ἀνεκὸς γινόμενος ἐν τοῖς διαβήμασι τῇ λειτεργῇ· καὶ τῶν οὐκ ὄντων λειτεργοὶ αὐτῇ εἰσὶν οἱ ποιεῦντες τὸν λόγον αὐτῇ, τῇ ἀκῆσαι τῆς Φωνῆς τῶν λόγων αὐτῇ. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀληθινοὶ Ἀγγελοι τῇ Κυρίῃ· οἱ ἀληθινοὶ Ἱεροδιδάσκαλοι, καὶ γνήσιοι Ἱεροκέρυκες. Ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. Ῥοῖσκος, καὶ Κώδων· Κώδων, καὶ Ῥοῖσκος.

(α) Ἐξοδ. Αἱ. 8.

§. πγ'.

Οἱ Καθρέπται τῶν γυναικῶν, οἱ πρὸς κατασκευὴν τῆς Λετῆρος προσενεχθέντες, καλὸν καὶ ὠφέλιμον ἀφιέρωμα, καὶ πρὸς τὰς Ἱερεῖς, ὅσοι ἔμελλον νὰ βλέπουν τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν, καὶ νὰ τὰς πλύνουν. Καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, ὅσαι τὰς ἀφιέρωναν, καὶ ὅτως ἀπερρίπτον, κατὰ τινα τρόπον, τὴν περὶ τὸν καλῶπισμὸν αὐτῶν ματαιότητα.

Τῆς Λετῆρος, ἐν ᾗ οἱ Ἱερεῖς καὶ Λευῖται ἐνίπτοντο προτοιμαζόμενοι εἰς Λειτουργίαν Κυρίῃ, ἡ θάσις, ἦτον κατασκευασμένη ἐκ τῶν Καθρεπτῶν τινῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀφοσιόμεναι τῷ Θεῷ καὶ νησεῖαν ἐπασκῆσαι, προσέμενον Συραυλῆσαι παρὰ τῇ Σκηνῇ: „Εἰς τῶν Κατόπτρων τῶν „νησευσασῶν, αἱ ἔμενον παρὰ τὰς θύρας τῆς „Σκηνῆς τῆς μαρτυρίας. (α)” Ἄν οἱ Καθρέπται, (ἢ καθὼς τινὲς ὑπολαμβάνουσιν) ἔσωθεν αὐτῆς τῆς Λετῆρος προσσηρμοσμένοι, ἢ (ὡς ἄλλοι κρίνουσιν) ἔξωθεν περὶ αὐτὸν τὸν Λετῆρα προσηρτημένοι ὄντες, ἐφύλαττον διὰ τῆς σιληπνότητος τὴν κατοπτρικὴν αὐτῶν ιδιότητα. (ἥτις εἶναι, τὸ νὰ ἀντιπέμπωσιν εἰς τὰ ὄμματα, διὰ τῆς τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων ἀντανανκλάσεως τὰς τῶν σωμάτων τύπας, οἷως τὰς δέχονται:.) Καλὸν ἦτον καὶ προσφύεσθαι εἰς τὰς Ἱερεῖς, ἐν ᾗ ἐλάοντο, τῶν Καθρεπτῶν τὸ παράσημα. Ἐπειδὴ αὐτοὶ ὑπεμίμνησκον αὐτὰς, ἱερατεύειν μέλλοντας, τὴν χρῆσιν ἄλλων Καθρεπτῶν πνευματικωτέρων, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχουν πρὸ ὀφθαλμῶν πάντοτε, καὶ μάλιστα εἰς τὰς Ἱεροπραξίας, διὰ νὰ ἐ-

(α) Ἐξοδ. ΛΗ.

πιμελῶνται τῷ ἐντὸς ἀνθρώπῳ τὴν καθαρότητα. Οὐδὲν, εἰς τὰς λειτεργὰς καὶ ὑπηρετίας τῷ Κυρίῳ, ἔδεν τῶν τοιούτων κατόπτρων ἀναγκαιότερον, διὰ νὰ βλέπεν τὴν μόρφωσιν τῆς ἰδίας ψυχῆς, καὶ διακρίνοντες μετὰ προσοχῆς μεγάλης, τὸ προσιζήσαν, εἰ τύχοι, μίasma, πρὶν πλησιάσωσιν εἰς τὴν μεταχείρησιν τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων, πρῶτον νὰ ἀποσμήχωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὸν Λετῆρα τῆς μετανοίας, ἔπειτα καθαριζόμενοι, ἔτω νὰ πλησιάζωσιν. Καὶ κατ' ἕτερον δὲ τρόπον, οἱ εἰς κατασκευὴν τῷ Λετῆρος ἀνατεθέντες καθαρεύονται, ἐξ ὑποθέσεως, ὅτι ἐκ μετάλλου ὄντες διελύθησαν διὰ τῷ πυρὸς χωνευθέντες, καὶ εἰς σύμπληξιν τὴν ἐξ αὐτῶν (ὡς ἄλλοι θέλουσι) τῷ Λετῆρος ἐχρησίμευσαν· καλὴν ὁμοίως δίδωσιν εἰς ἡμῶς διδασκαλίαν καὶ ἄλλης ἐπωφελῆς καὶ ψυχωστικῆς παραέσεως, ταύτην: Ὅτι πρέπει νὰ παραχωρῇ ἡ ματαιότης τῷ Κόσμῳ, εἰς ὅσα ἀπαιτεῖ ἡ ὑπηρεσία ἡ ἔνδεος. Καὶ ἀξιόπαινον πάντως καὶ ἀξιομίμητον εἶναι τὸ παράδειγμα τῶν Ἰσραηλιτισσῶν γυναικῶν ἐκείνων, αἵτινες ἀφιέρωσαν εἰς ἱερὰν χρεῖαν, ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ὅπως πρότερον εἰς αὐτὰς ἐχρησίμευον ἀχρήστως, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐπιζημίως, πρὸς αὐξήσιν τῆς ἑαυτῶν ματαιόφρονος φιλοκοσμίας, καὶ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἐκπλάνησεως.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΑΣΕΩΝ

τῶν ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως τῷ Β'. Βιβλίῳ

τῆς Ἱερᾶς Πεντατεύχῃ, ἥτοι τῆς

ΕΞΟΔΟΥ.

ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΟΥ.

ΜΕΡΟΣ Γ.

Η' τοι

Ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως τῆ Γ. Βιβλίου τῆς Ἱερᾶς
Πεντατεύχου Ἐπιστάσεις Ψυχωφελεῖς
καὶ Σωτηριώδεις.

Ἐκ τῆς

ΛΕΥΙΤΙΚΟΥ.

§. α'.

Τι χρέος ἔχει ὁ τὸν πλησίον ἀδικήσας.

Εἰς τὰ ἄλλα εἶδη τῶν ἁμαρτημάτων, δι' ὧν ἡμάρτανεν ὁ ἁμαρτάνων, χωρὶς νὰ ἀδικήσῃ, ἢ νὰ ζημιώσῃ ὅλως τὸν πλησίον αὐτῷ, ἱκανὸν ἦτον κατὰ τὸν Νόμον, νὰ γνωρίσῃ πρῶτον, καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, εἰς ἣν ἐνείχετο, καὶ μετὰ τῆτο, ἐχρεώσῃ νὰ προσφέρῃ ἢ θυσίαν εἰς Θεὸν, πρὸς ἐξιλασμὸν τῆ ἀνομιῆματος. „Ἐὰν δὲ ψυχὴ ἁμάρτη... „καὶ ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν περὶ ὧν ἡμάρτηκε κατ' αὐτῆς. Καὶ οἴσῃ περὶ ὧν ἐπλημμέλησε Κυρίῳ, περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἡμάρτε.

„κτλ. (α)“ Α'Μ' εὖν ἡ ἁμαρτία ἦτον τοιαύτη, καὶ ἦν τις τρό-
πον τινά, ἡδίκησέ τι τὸν πλησίον· (β) τότε τὸ πρῶ-
τον ἐχρεώσῃ ὁ ἁμαρτήσας, τὸ νὰ ἀποδώσῃ ἐκεῖνο ὅπῃ ἤρ-
πασεν, ἢ ἡδίκησεν, ἂν ἤθελε νὰ ἀξιοῦσθαι συγγνώμης τε καὶ
ἀφέσεως. „Καὶ ἔσαι, ἡνίκα εὖν ἡ ἁμαρτία καὶ πλη-
μελήσῃ, καὶ ἀποδῶ τὸ ἄρπαγμα ὃ ἤρπασεν,
ἢ τὸ ἀδίκημα ὃ ἡδίκησε κτλ..... καὶ ἔπειτα ἔπρε-
πε νὰ προσφέρῃ τῷ ἐξιλασμῷ τὴν θυσίαν. Ἰδὲ ὁ τρόπος
καὶ ὁ κανὼν: „Καὶ ἀποτίσει αὐτὸ τὸ Κεφάλαι-
ον· καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προσθήσῃ ἐπ' αὐ-
τό..... Καὶ τῆς πλημμελείας αὐτῷ οἴσει τῷ
Κυρίῳ: (γ)“

Α'. Ἐπρεπε νὰ γνωρίσῃ τὸ ἀδίκημα αὐτῷ ὁ ἀδικήσας
καὶ ἀπροφάσιζως νὰ τὸ ὁμολογήσῃ, λέγων ὅτι ἀληθῶς ἡδί-
κησε, καὶ μηδὲν προθέτων εἰς ἰδίαν ἀπολογίαν σοφιστευόμε-
νος, ἀλλ' αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ κρίνων καὶ ἀποφασίζων, καὶ κα-
τηγορῶν τὴν πράξιν αὐτῷ, ὡς ἄδικον. „Καὶ ἐξαγο-
ρεύσει τὴν ἁμαρτίαν περὶ ᾧ ἡ ἁμαρτήθηκε κατ'
αὐτῆς. Σημεῖωσαι καλῶς: Ἐξαγορεύσει, ἐκ ἀπο-
λογηθήσεται· καὶ κατ' αὐτῆς, ἐκὶ ὑπὲρ αὐτῆς. Τῷτο
πρὸ πάντων· τὸ ὅποσον εἶναι κοινὸν ἐπιζητέμενον, καὶ εἰς τὰ
λοιπὰ πάντα ἁμαρτήματα. „Εἶπα ἐξαγορεύσω κατ'
ἐμῷ τὴν ἀνομίαν με τῷ Κυρίῳ. κτλ. κατ' ἐμῷ.
(δ).“

Β'. Ἐπρεπε νὰ ἐπιστρέφῃ τὸ ξένον, ἀποδίδας αὐτὸ τὸ
ἄρπαγμα, ἢ τὸ ἀδίκημα, ἢ πληρώσας αὐτὸ τὸ Κεφάλαι-
ον: „Καὶ ἀποτίσει αὐτὸ τὸ Κεφάλαιον.

Γ'. Ἐπρεπε νὰ δώσῃ προσέτι, καὶ τὸ πέμπτον μέρος

(α) Λευιτ. Κεφ. Ε. 1. — 6.

(γ) Αὐτ. 4. 5.

(β) Λευιτ. 5. 2.

(δ) Ψαλμ. ΛΔ. 6.

τῷ Κεφαλαίῳ, εἰς ποινὴν τῷ πλημμελήματος. „Καὶ τὸ
 „ἐπίπεμπτον προσθήσει ἐπ' αὐτό.”

Δ'. Ἐπρεπε νὰ προσφέρῃ καὶ θυσίαν εἰς τὸν Θεόν, διὰ
 νὰ τύχῃ τῆς τῷ πλημμελήματος συγχωρήσεως. „Καὶ
 „τῆς πλημμελείας αὐτῷ οἶσει τῷ Κυρίῳ.”

Εἰς τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα, μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν, καὶ
 καθαρὰν ἐξομολόγησιν τῷ πλημμελήματος, ἡ ἀρχὴ τῆς δι-
 καιώσεως γίνεται ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἀποδοσιν τῷ ἀδικήμα-
 τος. Ὁ Θεὸς πρὸ τῷ ἰδίῳ αὐτῷ δικαίωματος, προτιμᾷ καὶ προ-
 τίσκει τὸ δικαίωμα τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἀδικηθέντος. Πρῶτον νὰ
 εὐαρεστηθῇ ὁ ἀνθρώπος ὅπως ἡδίκηθῃ καὶ ἐζημιώθῃ· αὐτὸς νὰ
 εὐχαριστηθῇ πρῶτον, μὲ τὸ παρεπάνω. „Ἀποτίσει (ὁ
 ἀδικήσας) αὐτὸ τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπ-
 „τον προσθήσει.” Ἐπειτα σέργει διὰ τῆς ἰλαστικῆς
 θυσίας νὰ ἐξιλεωθῇ ὁ Θεός, ὅσον κατὰ δεύτερον λόγον. „Καὶ
 „τῆς πλημμελείας αὐτῷ οἶσει τῷ Κυρίῳ.”

Σημειῶσαι: Ὁ Ζακχαῖος ἔδειξεν ὑπὲρ τὴν Νομικὴν δι-
 καιοσύνην τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, τελειότεραν, τὴν
 ἐν ἐπιστροφῇ καὶ μεταγνώσει δικαίωσιν, τὴν ἐν τῷ Νόμῳ τῆς
 χάριτος. Αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα ὅπως ἡδίκησε, δὲν ἀπέδωκε μόνον
 τὸ Κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον, ἀλλ' ἀπέδωκε τῷ ὅλῳ τὸ
 τετραπλάσιον καὶ προσέτι, ἐχάρισε καὶ τὰ ἡμίση τῶν αὐτῷ
 ὑπαρχόντων εἰς τὰς πτωχάς.

§. β'.

Ὁ Ἀρχιερεὺς χρεωσθεῖ νὰ ἐξιλάσκη τὸν
 Θεὸν πρῶτον ὑπὲρ ἑαυτοῦ.

Ἐπρόσφερε κατὰ τὸν Νόμον ὁ ἐκ τῷ λαῷ θυσίαν ὑπὲρ
 ἑαυτοῦ, ἐπρόσφερε δὲ καὶ ὁ Ἱερεὺς· διότι ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ

τὸν ἀπλὴν Λαϊκὸν ἄνθρωπον, χρειάζεται νὰ ἐξιλάσκη τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἑαυτῆς ὁ Ἱερατεὺς. Καὶ εἰς τῆτο, ἴσως ἀντρεπεῖ ἐδὲν εἶναι, ἂν τινὰς ἐρωτήσῃ: Πότερον καὶ οἱ ἡμέτεροι Ἱερεῖς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καθὼς λαμβάνουσιν αὐτοὶ παρὰ τῶν Λαϊκῶν ἐλεημοσύνας τε καὶ προσφορὰς, διὰ νὰ μεσιτεύουσιν ὑπὲρ αὐτῶν παρὰ τῷ Θεῷ λειτουργῶντες πρὸς ἐξιλασμὸν καὶ ἄφεσιν τῶν ἐκείνων πλημμελημάτων, ἄραγε δίδωσι καὶ αὐτοὶ οἱ Ἱερεῖς ποτὲ, εἰς Ἱερεῖς ἄλλους ὁμοίως, προσφορὰς τε καὶ ἐλεημοσύνας ἐκ τῶν ἰδίων, πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν οἰκείων ἁμαρτιῶν; Ἐπειδὴ ὁμοῦς δύνανται νὰ ἀποκριθῶσιν, ὅτι αὐτοὶ ὡς ἔχοντες τὴν χάριν τῆς Ἱερωσύνης προσφέρουσι μόνον ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ θυσίαν. Ἐδυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἀνταποκριθῶμεν, ὅτι ἐδὲν περιττὸν ἀκολουθεῖ, ἂν καὶ αὐτοὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν, καὶ ἄλλοι ὑπὲρ αὐτῶν προσενέγκωσι. καὶ ἐπωφελὲς μάλιστα καὶ σωτηριῶδες ἤθελεν εἶναι, ἂν καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἔτω συμβοηθήμενοι οἱ μὲν πλεονέκτεροι τῶν Ἱερέων ὠφεληθῶντο ἐκ τῆς ἱκεσίας τῶν πτωχοτέρων, οἱ δὲ πτωχότεροι ἀμοιβαδὸν ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης τῶν πλεονέκτερον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἴσως νεμεσητὸν ὁπωσδήποτε πρόβλημα τῆτο ἐν ταῦτα προβάλλεται, ἀφίνοντες τὴν ἀκριβέστεραν τέττε ἐξέτασιν, ὡς ὀχληροτέραν, μεταβαίνομεν εἰς ταύτην τὴν ἄλλην ὑποθήκην, καὶ σημειῶμεν ὡς ἔργον εἰς τὸν Ἱερέα προσοχῆς μεγάλης καὶ σπουδῆς ἄξιον, τὸ νὰ προσφέρῃ τὰς πρὸς Θεὸν λογικὰς λατρείας εἰς ἐξιλέωσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἁμαρτιῶν αὐτὸς συχνὰ, καὶ συχνότερα ἔτι νὰ μεριμνᾷ καὶ νὰ προσεύχεται, καὶ νὰ ἐκδυσωπῇ τὸν Θεὸν δι' αὐτάς, παρὰ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἄλλων.

Ὁ Ἀρχιερεὺς τῆ Παλαιᾶς Νόμου εἶχε χρεὸς ὅταν ἀνέφερεν ὑπὲρ τῶν ἄλλων, νὰ ἀναφέρῃ πρὸς τὸν Θεὸν θυσίας καὶ ὑπὲρ ἑαυτῆς μάλιστα ἦτον ἀνάγκη „Πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα ὑπὲρ τῶν ἄλλων.” Καὶ ὁ ἐν τῷ Λευιτικῷ Νόμος διατάσσων

ὁ μόνον εἰς τὰς Λαϊκὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ἱερεῖς ὁμοίως τὸ νὰ προσφέρωσι θυσίας ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀγνοημάτων, διώρισε καὶ τινα διαφορὰν, μεταξὺ τῆς θυσίας τῆς Λαϊκῆς, καὶ τῆς θυσίας τῆς Ἱερέως. Ἐκ τῆς θυσίας τῆς Λαϊκῆς, ἐν μέρος προσεφέρετο εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἦτον τῆς Ἱερέως: „Τὸ δὲ „καταλειφθὲν ἀπ' αὐτῆς ἔδεται Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῆς: (α)“ Ἀλλ' ἡ τῆς Ἱερέως θυσία, ἦτον ὅλη ὁλοκληρὸς ἀφιερωμένη τῷ Θεῷ· δὲν ἔμενεν ἀπ' αὐτῆς μέρος ὑπόλοιπον εἰς τὸν ἄνθρωπον πρὸς βρωσιν αὐτῆς. „Καὶ πᾶσα θυσία Ἱερέως ὁλόκαυτος ἔσαι, καὶ ὁ βρωθήσεται. (β)“ Τὴν θυσίαν τῆς Λαϊκῆς τὴν ἐμερίζοντο ὁ Θεός, καὶ ὁ Ἱερεὺς, ὁ θειράπων τῷ Θεῷ ἄνθρωπος· τὴν θυσίαν τῆς Ἱερέως τὴν ἤθελεν ὅλην τελείαν εἰς αὐτὸν προσφερομένην, ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων Θεός, χωρὶς νὰ ἔχη ἐξ αὐτῆς μετοχὴν παντελῶς ὁ δῆλος ἄνθρωπος. Καὶ ἐκ τέττε διδασκόμεθα πόσῃν εἰς τὰς Ἱερεῖς τελειότητα, πόσῃν ἀγιότητα, πόσῃν ὁλοκληρίαν τρώπων, καὶ ἡθους, καὶ διαγωγῆς, καὶ πολιτεύματος ἀπαιτεῖ ὁ Θεός, καθὼς ἄριστα ἐσημείωσε καὶ ὁ Ἱερὸς Θεοδότης. „Τὴν „θυσίαν τῆς Ἱερέως ὁλοκαυτῶσαι προσέταξε, τέλειον εἶναι „διδάσκων τὸν Ἱερέα, καὶ μὴ μερικῶς, ἀλλ' ὅλον ἑαυτὸν ἀνα- „θεῖναι τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ. (γ)“

5. γ'.

Μεθ' οἷας καὶ ὅσης Φρίκης, πρέπει νὰ πλησιαζῇ ὁ Χριστιανὸς εἰς τὴν Μυσικὴν Τραπεζάν.

„Ὡ ψυχὴ, ἥτις ἐὰν φάγη ἀπὸ τῶν κρεῶν

(α) Λευιτ. ε'. 16.

(γ) Εἰς τὸ Λευιτ. Ε' ρωτ. Γ.

(β) Αὐτ. 23.

„τῆς Θυσίας τῆ σωτηρίᾳ, ὃ ἐς Κύριον, καὶ ἡ ἀκα-
 „θαρσία αὐτῆ ἐπ' αὐτῷ, ἀπολείται ἡ ψυχὴ ἐ-
 „κείνη ἐκ τῆ λαῶ αὐτῆς. (α)“ Ὡς ἄβρωτα ἦν τοῖς
 ἀκαθάρτοις τὰ κρέα τῆ σωτηρίᾳ (ὡς ἐπισημεῖται Προκό-
 πιος.) Μὲ πόσον φόβον λοιπὸν καὶ φρίκην, πρέπει ὁ Χρι-
 στιανὸς νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν φρικτὴν Τράπεζαν τῶν Μυστηρίων,
 ὅταν μέλλῃ νὰ γευθῇ τὸ ὑπεράγιον Σῶμα, καὶ τὸ πανά-
 χραντον Αἷμα, αὐτῆ τῆ ἐνανθροπήσαντος Υἱοῦ τῆ Θεοῦ; „Κα-
 „θαρὶ γὰρ οἱ Χριστὲ μετέχοντες.“ Καὶ ἂν τόσον αὐστηρὰ
 ἦτον ἡ ποινὴ, μιᾶς ψυχῆς τολμηρᾶς, ἣτις εὐρισκομένη εἰς
 ἀκαθαρσίαν τινὰ, ἤθελεν ἀνταδιάσῃ νὰ φάγῃ τὸ κρέας τῆ
 Μόχθῃ τέλος πάντων, ἢ τῆς Δαμάλεως: Ἀπολείται ἡ
 „ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τῆ λαῶ αὐτῆς.“ Ποία, καὶ πόση
 μέλλει νὰ εἶναι ἡ δίκη μιᾶς ψυχῆς ἀκαθάρτε, ἣτις χωρὶς
 νὰ προκαταρτιθῇ ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσῃ ἀποτολμᾷ νὰ
 ψαύσῃ μὲ τὰ μισθὰ αὐτῆς χεῖλη, αὐτὸν τὸν Αἷμὸν τῆ Θεοῦ
 τὸν αἶροντα τὴν ἁμαρτίαν τῆ Κόσμῃ; Ἀπολείται πάντως,
 „ἀπολείται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τῆ λαῶ αὐτῆς.“
 Ὡς συμφορὰ βαρυτάτη! Ὡς μέγα δυσύχημα, καὶ πολλῶν δα-
 κρύων ἄξιον! Ὡς ψυχὴ ἐλεεινὴ καὶ τρισαθλία! Ὅθεν ἔπρεπε
 νὰ ἐλπίζῃ τὴν σωτηρίαν, ἐκεῖθεν νὰ καρποφορῇ τὴν ἀπώ-
 λειαν, ἐκεῖθεν νὰ λαμβάνῃ τὴν πτώσιν. Ὅθεν ἔπρεπε νὰ
 προσδοκᾷ τὴν ἀνάσασιν, νὰ δέχεται ὡς φάρμακον δηλητή-
 ριον θανατηφόρον, ἐκεῖνο τὸ Ἰατρικὸν, ἐν ᾧ εὐρίσκεται ἡ τῆ
 θανάτου κατάλυσις; καὶ εἰς τὴν ζωοποιὸν τροφὴν (ἐπειδὴ ἀνα-
 ξίως τὴν μεταλαμβάνει,) νὰ γένεται αἰωνίαν τὴν νέκρωσιν;
 Ἰλέως μοι Κύριε! Φεῖσαι Κύριε! Εἰλέησον Κύριε!

(α) Λευιτ. Ζ. 10.

§. δ.

Χρέος τῷ εἰς Ἱερώσυνην προβιβαδέντος.

Οἱ Ἱερεῖς τῷ Παλαιῷ Νόμῳ χειροτονηθέντες, δὲν ἐ-
 συγχωρῶντο ἡμέρας ἑπτὰ νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς τῷ Μαρ-
 τυρίῃ Σκηνῆς. „Καὶ ἀπὸ τῆς Σκηνῆς τῷ Μαρτυ-
 „ρίῃ ὃς ἐξελεύσεσθε ἐπὶ τὴν ἡμέραν. (α)“ Πᾶσαν
 τῶν ἡμερῶν ταύτην τὴν ἑβδομάδα, χρέος εἶχον νὰ παρα-
 μένεν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς Σκηνῆς, ἡμέραν καὶ νύκτα. Εἰ δὲ
 μὴ, τῆς παραβάσεως ἡ ποινὴ, θάνατος. „Καὶ ἐπὶ τὴν
 „θύραν τῆς Σκηνῆς τῷ Μαρτυρίῃ καθίσεσθε
 „ἑπτὰ ἡμέρας, ἡμέραν καὶ νύκτα· φυλάξεσθε
 „τὰ φυλάγματα Κυρίου ἵνα μὴ ἀποθάνητε. (β)“
 Καὶ ὁ Ἱερεὺς ἐν τῷ Νόμῳ τῷ τῆς χάριτος παρ’ ἡμῶν, χει-
 ροτονηθεὶς, χρέος ἔχει, ἂν ὅχι νὰ προσκάζεται, καὶ νὰ πα-
 ραμένη ἀχωρίζως μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἑπτὰ ὁλόκληρα
 ἡμερονύκτια, χωρὶς παντελῶς νὰ ἐξέλθῃ· τὸλάχισον νὰ ἀ-
 φιερώνῃ πᾶς πρῶτας ἑπτὰ ἡμέρας μετὰ τὴν χειροτονίαν αὐ-
 τῷ, εἰς τὴν Θεραπείαν τὴν Ἱερὰν, καὶ εἰς λατρείαν Θεοῦ,
 προσφέρων κατ’ ἐκάστην τῶν ἡμερῶν αὐτῶν τὴν Φρικτὴν
 ἀναίμακτον Θυσίαν, καὶ οὐλάζων ἀδιαλείπτως εἰς προσευ-
 χὴν καὶ δοξολογίαν τῷ Ὑψίστῳ Θεῷ, ὅτι αὐτὸν ἠξίωσε νὰ
 συγκαταλέξῃ μετὰ τῶν αὐτῷ Θεραπόντων καὶ λειτουργῶν,
 καὶ προσέχων εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν Θείων καὶ
 Ἱερῶν Γραφῶν. Ὁ Θεσπέσιος Κύριος ὁ Ἀλεξανδρεΐ-
 ας, παρατείνας τὴν πνευματικὴν ταύτην ἐργασίαν καὶ ἀσκη-
 σιν τῷ Ἱερέϊ δι’ ὅλες τῷ βίβ, ἐξέλαβε τὰς εἰρημένας ἑπ-
 τὰ ἡμέρας, ἀντὶ τῆς ἑβδοματικῆς περιόδου τῆς ὁλοκλήρου
 ζωῆς. „Ἐπτὰ ἡμέρας, φησὶ, τὸ ἐν παντὶ δὴ χρῆναι καιρῷ,

(α) Λευιτ. Η. 33.

(β) Αὐτ. 35.

„Θεῷ προσεδρεύειν ἐπιγεῖναι, τῷ ἐπὶ σημαίνοντος· (α)“
 καὶ ἄριστα ἐκ τούτου διδάσκει: ὅτι ὁ διὰ τοῦ χαρίσματος τῆς Ἱε-
 ρωσύνης ἀφιερῶσαι εἰς Θεὸν, πρέπει νὰ ἐπιμένῃ ἕως τῆς
 ἐσχάτης αὐτῷ ἀναπνοῆς, καὶ νὰ προσκαρτερῇ ἐνδελεχῶς καὶ
 νὰ ἐπιμελῇται συντόμως, εἰς τὰς Ἱερατικὰς διατριβάς τε καὶ
 ὑπεργίας, ἐφ’ αἷς ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις αὐτὸν ἐπέσπεν.
 Οὐδ’ εἶναι πλέον εἰς αὐτὸν συγκεχωρημένον, (εἰμὴ κατ’ ἐπί-
 γασαν ἀνάγκην.) τὸ νὰ παραιτηθῇ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ νὰ
 μεταβῇ εἰς ἄλλην βιωτῆτος ἰδέαν, καὶ εἰς ἄλλην τινὰ ἐπαγ-
 γελίαν κοσμικῆ πολιτεύματος.

§. ε'.

Ἱερὸν πῦρ, ἐράνιος σκοπὸς, προαίρεσις θεο-
 σεβῆς, ἐνθερμος ψυχῆς προθυμία ἐναπαι-
 τεῖται, εἰς τὰς θυσίας, ὅσαι τῷ Θεῷ
 προσάγονται.

Εἰς τὴν πρώτην θυσίαν, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀαρὼν προβι-
 βάσει εἰς τὴν Ἀρχιερατείαν προσήγαγε τῷ Ὑψίστῳ. „Εἰ ἤλ-
 „θε πῦρ παρὰ Κυρίου, καὶ κατέφαγε τὰ ἐπὶ
 „τῷ θυσιάζειν, τὰ τε ὅλοκαυτώματα, καὶ τὰ
 „σέβητα. (β)“ Τὸ δὲ πῦρ αὐτὸ κατήλθεν ἀπ’ ἐρανῶ, ὡς
 εἰς τὸ Β'. Βιβλίον τῶν Μακκαβαίων ἀναγινώσκομεν. (γ)
 „Καὶ κατέβη πῦρ ἀπ’ ἐρανῶ, καὶ τὰ τῆς θυσί-
 „ας ἐδὲ ἀπάνησεν.“ Εἶναι γνώμη, ὅτι αὐτὸ τὸ πῦρ διέ-
 μεινε κατὸν ἀσβέως, ἕως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Σολομῶντος,
 ὅταν εἰς τὰ Ἐγκαίνια τῷ ὑπ’ αὐτῷ οἰκοδομηθέντος Ναοῦ, ἀφ’

(α) Κύρ. Ἀλεξ. ἐν Βιβλ. Β'. περὶ τῆς ἐν Πνεύμ. Λατρείας.

(β) Λευιτ. Θ. 24.

(γ) Κεφαλ. Β'. 10.

„ὁ Βασιλεὺς συνετέλεσε προσευχόμενος, τὸ
 „πῦρ κατέβη ἐκ τοῦ ἑρανεῦ καὶ κατέφαγε τὰ ὀ-
 „λοκαυτώματα, καὶ τὰς θυσίας, καὶ ὁ ὅξυα Κυ-
 „ρίου ἐπληρώσεν τὸν οἶκον . . . καὶ πάντες οἱ υἱοὶ
 „Ἰσραὴλ ἐώρων καταβαίνον τὸ πῦρ, καὶ ἡ δό-
 „ξα Κυρίου ἐπὶ τὸν οἶκον. (α)“ Θέλῃσι δὲ, ὅτι ἐκ
 διαδοχῆς, καὶ τὸτο τὸ ἐπὶ τοῦ Σολομῶντος ἑρανόθεν καταβὰν
 πῦρ, διετηρήθη, καὶ παρέμεινεν ἄσβεστον ἕως τῆς καθαιρέσε-
 ως τοῦ Ναοῦ τῆς παρὰ τῶν Χαλδαίων· καὶ ὅτι αὐτὸ τὸ πῦρ,
 ἐπὶ τῆς ἐκπορεύσεως τότε καὶ τῆς αἰχμαλωσίας, οἱ Ἱερεῖς
 ἐπρόφθασαν καὶ τὸ ἔκρυψαν μέσα εἰς ἕνα λάκκον ὑπόγειον·
 ὅθεν ὕπερον, μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπάνοδον, ζη-
 τήσαντες εἰς τὸν τόπον, ἀντὶ τῶν ἀναμμένων καὶ πεπυρωμέ-
 νων ἀνθρώπων, „εὗρον ἕν παχυλὸν νερὸν καὶ λα-
 „σπῶδες. Ἀλλ’ ὁ Νεεμίας ἐκέλευσεν αὐτὰς ἀ-
 „ποβάψαντας φέρειν . . . καὶ ἐπιρῶσαι τῷ
 „ὕδατι τὰ τε ξύλα, καὶ τὰ ἐπικείμενα (τὰ εἰς θυ-
 σίαν). Ὡς δὲ ἐγένετο τὸ τοῦτο, καὶ χρόνος διήλθεν, ὅτε
 „ἡλίους ἀνέλαμψε πρότερον ἐπινεφῆς ὢν ἀνὴρ
 „θῆ πυρὰ μεγάλη, ὥς θάυμασαι πάντα. (β)“
 Καὶ τὸ Ἱερὸν δὲ τὸτο πῦρ (προσέτευσιν·) ὅτι δὲν ἀπέλει-
 ψεν εἰς τὰς Ἑβραίας, ἕως τοῦ διωγμοῦ ὃν κατὰ τοῦ γένους
 αὐτῶν ἐκίνησεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής.

Πρὸς τοῖς εἰρημένοις εἶναι γνώμη πολλῶν Ἱερῶν Πατέ-
 ρων: (γ) ὅτι καὶ εἰς τὴν τοῦ Ἀβελ θυσίαν, „ἐφ’ ἣν ὁ
 „Θεὸς ἐπέιδεν (δ)“ φλόγες ἀπ’ ἑρανεῦ καταβαίνεσαι

(α) Β. Παρχειπ. Ζ. 1 — 3.

(β) Β. Μακκ. κεφ. αλ. Α. 19 — 22.

(γ) Κύριλ. Ἀλεξανδ. Βιβλ. Β'. εἰς τὴν Γέν. Προκόπ. εἰς τὴν Γέν.
 Εφραίμ Λόγ. περὶ Ἱερωσ. Χρυσόστ. εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ. Κεφ.
 Β'. καὶ ἄλλοι.

(δ) Γεν. Α. 4.

ἐδαπάνων τὰ προσφερόμενα. Εἶναι δὲ γνωστὸν καὶ τὸ ἐπὶ τῇ Γεδεὼν, ὅτι ἀπὸ τῆ ἀκρῆ τῆς ῥάβδου τῆ Ἀγγέλου, ἐξῆλθον φλόγες, καὶ κατέφαγον τὰ (ἐπὶ τῆς πέτρας προτεθέντα) κρέατα, καὶ τὰ ἄζυμα. (α) Παρόμοιον τι ἠκολούθησε, καὶ εἰς τὴν θυσίαν τῆ Μανωῆ. (β) Περιβόητος δὲ κατὰ τῆτο εἶναι καὶ ἡ θυσία τῆ Ἡλιῆ, ἐφ' ἧς ἔπεσε πῦρ παρὰ Κυρίου ἐκ τῆ ἑρηνῆ, καὶ κατέφαγε τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰς σχίδακας, κτλ. (γ) Αὕτη ἡ τῆ πυρὸς ἀπ' ἑρηνῆ κἀθοδος, ἢ ἄλλως ὁπωσέν, ἡ παράδοξος καὶ ὑπερφυστέρα τῆ πυρὸς ἀναψις, ἐγένετο πάντοτε τεκμήριον ἀσφαλέςατόν τε καὶ ἀναντιρρήτον, ὅτι ἡ προσφερομένη πρὸς τὸν Θεὸν θυσία ἐκεῖνη, ἦτον εὐάρεστος αὐτῷ καὶ εὐπρόσδεκτος.

Α'λλ' ἂν εἶναι ἀληθὲς τῆτο, καθὼς ἀληθὲς εἶναι καὶ βεβαιότατον, ὅτι ἀποδεκταὶ ἦσαν καὶ εὐάρεστοι τῷ Θεῷ αἱ θυσίαι, ὅσας κατέκαιον αἱ τοιαῦται φλόγες αἱ ἑρηνόπεμποι, ἀληθὲς πρέπει ἐκ τῆ ἐναντίας νὰ εἶναι καὶ ἀναμφίβολον, καὶ τὸ ἄλλο τῆτο, ὅτι δὲν ἠρέσκειτο ὁ Θεὸς εἰς ἐκεῖνας τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας ἀναπτε πῦρ γεηρὸν ὅλως καὶ βέβηλον, καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐκ τῆ σύνεγγυς φανερὰ εἰς τὰς δύο υἱὲς τῆ Ἀαρών· (τὸν Ναδάβ λέγω καὶ τὸν Ἀβιδ.) Αὐτοὶ τολμῶσιν ἱερατεύοντες νὰ προσφέρωσι τὸ θυμίαμα, βάλλοντες εἰς τὰ πυρεῖα αὐτῶν πῦρ ἀλλότριον ἐναντι Κυρίου, ὃ καὶ προσέταξε Κύριος αὐτοῖς. (δ) Ἀλλὰ τὸ βέβηλον καὶ γεόκωσον αὐτῶν θυμίαμα, μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ ἀναδῶσιν πρὸς Θεὸν προσφερόμενον, ὁσμὴν εὐωδίας, ἐπροξένησεν εἰς αὐτὰς τὰς προσφέροντας ὁσμὴν ὀλέθρου, καὶ δυσωδίας θανάτου.

(α) Κριτ. 5. 21.

(β) Κριτ. ΙΓ. 20.

(γ) Γ. Βασίλ. ΙΗ. 38.

(δ) Λευιτ. Ι. 1.

Καὶ ἐξῆλθε πῦρ παρὰ Κυρίου, καὶ κατέφαγεν αὐτὰς, καὶ ἀπέθανον ἑναντί Κυρίου. (α)"

Ἀληθεύει τὸτο, ὅχι μόνον εἰς τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ εἰς τὰ θυμιάματα τὰ Νομικά· ἀλλὰ καὶ εἰς ὅσα ἀπλῶς ἐπαγγέλλεται νὰ προσφέρῃ καὶ πᾶς Χριστιανὸς πρὸς Θεὸν τὸν διημεργὸν αὐτῷ καὶ Σωτῆρα, ἢ διὰ λόγου καὶ θεωρίας, ἢ δι' ἔργου καὶ πράξεως. Εἰς τὰς τοιαύτας Χριστιανικὰς ἡμῶν προσφορὰς καὶ θυσίας, πῦρ εἶναι τὸ κίνημα τῆ σκοπῆς, ἢ προσθυμία τῆς ψυχῆς, ἢ θερμότης καὶ ζέσις τῆς καρδίας, ἢ εὐθύτης τῆς προαιρέσεως. Ὅταν ὁ σκοπὸς ἡμῶν εἶναι πνευματικὸς, τετέσιν ἑράνιος· ὅταν ἡ ψυχὴ ἀνωτέρα ἀπὸ τέλη κοσμικὰ καὶ πρόσκαιρα, μετάρσιος πρὸς Θεὸν πτερεῖται, δι' ὑπερκοσμίων ὑψηλοτέρων τινῶν ἀνατάσεων· ὅταν ἡμῶν ἡ καρδιά διαθερμαίνεται καὶ πυρπολεῖται μὲ φλόγας θεῖον ἐρώτων, πᾶσα πρᾶξις ἡμῶν, καὶ ἡ παρὰ μικρὴ ἔτι, εἶναι πάντοτε πρὸς Θεὸν μία θυσία ἀρετῆ καὶ εὐπροσδεκτος. Ἐξ ἐναντίας, ἂν ὁ σκοπὸς ἡμῶν εἴη σαρκικὸς καὶ γεώδης· Ἄν ἡ ψυχὴ χαμαιπετὴς καὶ χαμαίζηλος ἔρπει προσηλωμένη εἰς τὰ παρόντα μόνον καὶ πρόσκαιρα· Ἄν ἡ καρδιά ψυχρὰ, καὶ νωθρὰ, καὶ ἀμβλεῖα, καὶ ὀκνηρὰ καὶ ἀνόρεκτος κινεῖται, ἢ σύρεται, εἰς ὅσα φαίνεται ὅτι ὑπὲρ τῆ ἀγαθῆς τάχα, κινεμένη ἐπιχειρίζεται καὶ πράττει πρὸς τὴν τῷ Θεῷ Νόμῳ ἐκπλήρωσιν, ἢ προσφορὰ καὶ θυσία τότε ἡμῶν αὕτη, εἶναι ἑν ὀλοκαύτωμα, τὸ ὅποσον τὸ καταδαπανᾷ καὶ τὸ καταναλίσκει ἕχθρὸν τὸ ἐξ ἑρανῶ καταβαῖνον πῦρ, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς γῆς προερχόμενον. Εἶναι ἑν θυμίαμα, τὸ ὅποσον τὸ ἀνάπτει πῦρ ἀλλότριο ἑναντί Κυρίου. Χρειάζονται παραδείγματα εἰς τὴν τῷ λεγομένῳ ἀνάπτουσιν; Ἰδὲ: Ἐκ μυρίων ὀλίγα.

Ἀφιερώνει εἰς τὴν Ἱερωσύνην ὁ Πατὴρ τὸν υἱὸν αὐτῷ,

διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν Φαμιλίαν τε; Ὁ μὴ ὑπεξέσσιος τὸν ἑαυ-
τόν τε, διὰ νὰ κυβερνήσῃ τὴν ἀπορίαν τε; Ὁ εὐτελὲς, διὰ
νὰ ὑψώσῃ τὴν κατάσασίν τε; Ἀδόκιμον ἀφιέρωμα: Πῦρ
γῆϊνον, πῦρ ἀλλότριον ἑναντι Κυρίε. Σφαλίζει
εἰς ἓν Μονασῆριον ἡ μήτηρ τὴν κόρην αὐτῆς, διὰ νὰ μὴ δώ-
σῃ τὴν προίκα; Ἡ ἡ κόρη αὐτῇ ἑαυτὴν, διατὶ δὲν ἐδυνήθη
νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀπρεπὴ καὶ ἄτακτον ἑαυτῆς ὄρεξιν μὲ τὰ
πρόσωπον ὅπῃ ἡγάπα; Μεμπτόν ὀλοκαύτωμα: Πῦρ γῆϊ-
νον, πῦρ ἀλλότριον ἑναντι Κυρίε. Οἰκοδομεῖ Να-
ὺς, εὐολίζει Ἐκκλησίας, ἐπιτελεῖ δαπανηρὰς Ἐορτὰς καὶ Ἱε-
ρὰς πανηγύρεις, ὁ πλεονέκτης καὶ ἀδίκος, ἐξ ὧν συνήθροι-
σε κακῶς, καὶ ἐζησασύρισε ἀδίκως, χωρὶς νὰ φροντίσῃ παν-
τελῶς νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ ἀρπάγματα ὅπῃ ἔκαμεν ἀδικήσας
τὸν πλησίον τε; Ἀπρόσδεκτος προσφορά; Πῦρ γῆϊνον, πῦρ
ἀλλότριον ἑναντι Κυρίε. Εὐεργετῇ καὶ ἀγαθοποιεῖ ὁ
κενὸδοξος καὶ ματαιόφρων, καὶ βοηθεῖ πτωχὸς, καὶ προφθάνει
τὰς δεομένους, καὶ προχέει ἀφθόνως τὰς εὐποιίας καὶ χάριτας
αὐτῷ εἰς πολλὰς, διὰ νὰ δοξάζεται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ
νὰ μεγαλύνεται, καὶ νὰ εὐφημολογεῖται; Ἡ, νησεύει, ῥακιο-
φορεῖ, γυμνοποδεῖ, χαμευεῖ, ἀγρυπνεῖ, σκυθρωπάζει. ὑ-
ποσυγνάζει, ὑποδακρύζει, συχνανασενάζει ὁ ὑποκριτὴς, διὰ
νὰ ἀποκτήσῃ παρὰ τοῖς ἀπλυσέροις ὑπόληψιν ἀγιότητος; Ἐ-
κεῖνο μάταιον θυμίαμα, τέτο θυμίαμα δυσώδες· ἐκάτερον
Βδέλυγμα Κυρίῳ! Πῦρ γῆϊνον, πῦρ ἀλλότριον
ἑναντι Κυρίε. κτ. κτ.

§. 5'.

Οἱ Ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ πενθῶσιν ἐπὶ τῷ θανά-
τῳ τῶν οἰκείων καὶ τῶν Συγγενῶν, ὥσπερ οἱ
Λαϊκοί.

Τὸν Ναδὰβ καὶ τὸν Ἀβιεθ, ἀφ' οὗ, διὰ τὸ ἀλλότριον

„πῦρ, τὸ ὅποιον ἐτόλμησαν καὶ προσέφερον ἔναντι
 „τῷ Κυρίῳ, ἐξ ἧλθε πῦρ παρὰ Κυρίου, καὶ κα-
 „τέφαγεν αὐτὰς καὶ ἀπέθανον.” δὲν ἐσυγχώρη-
 σεν ὁ Θεός, ὅτι ἔτε ὁ Ἀβρὰμ ὁ Πατὴρ αὐτῶν, ἔτε οἱ δύο
 λοιποὶ Ἀδελφοί, ὁ Ἑλεάζαρ καὶ ὁ Ἰθάμαρ, νὰ τὰς πενθή-
 σεν, ἢ νὰ τὰς συνοδεύσεν εἰς τὴν κηδεῖαν, καὶ εἰς τὸν ἐντα-
 φιασμόν, ἢ νὰ δείξεν ὅλως ὑπὲρ αὐτῶν παραμικρὸν σημεῖ-
 ον κατηφείας καὶ σκυθρωπότητος· ἀλλὰ παρήγγειλε διὰ τῷ
 Μωϋσέως νὰ ἀπέχων, καὶ νὰ μένων προσέτι σολισμένοι μὲ
 τὰ λαμπρὰ τῆς Ἱερωσύνης κοσμήματα καὶ παράσημα, εἰάν
 δὲν θέλωσι καὶ αὐτοὶ, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ ἀποθάνω. „Τὴν κε-
 „φαλὴν ὑμῶν ἐκ ἀποκιδάρωσете, καὶ τὰ ἱμά-
 „τια ὑμῶν ἐκ διαρρήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.
 „(α)” Οἱ ἐπίλοιποι τῶν Ἰσραηλιτῶν ἅπαντες, ἃς κλαύ-
 σεν εἰς τὸ ἔλεεινὸν σύμπτωμα τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἃς πενθή-
 σεν: „Πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ κλάουσονται.” Ἀλλ’ ἐ-
 σεῖς (ὁ Πατὴρ δηλαδὴ, καὶ οἱ δύο ἄδελφοί) ἂν καὶ Συγγε-
 νεῖς εἴσε οἱ πλέον ξενοὶ, ὅχι. Ἐσεῖς, ὑδὲ ἀπὸ τὴν θύραν
 τῆς Σικηνῆς τῷ μαρτυρίῳ μὴ πορεύεσθε· εἰ δὲ μὴ, θάνατος
 καὶ εἰς ἐσᾶς, καθὼς εἰς ἐκείνους. „Καὶ ἀπὸ τῆς θύρας
 „τῆς Σικηνῆς τῷ μαρτυρίῳ ἐκ ἐξελεύσεσθε,
 „ἵνα μὴ ἀποθάνητε. (β)” Ἀλλὰ διατὶ ἄρα γε τῆτο;
 Τὴν αἰτίαν ὁ Ἱερὸς λόγος εὐθὺς ἀμέσως τὴν ἀποδίδει: „Τὸ
 „ἔλαιον γὰρ τῆς κρίσεως τὸ παρὰ Κυρίου, ἐφ’
 „ὑμῖν.” Διότι τὸ ἔλαιον τῷ Ἱερῷ χρίσματος σᾶς καθηγίασε
 ἐπάνω σας ἐπιχυθέν. Ἐπειδὴ ἐσεῖς διὰ τῆτο, ἐγγίζετε εἰς τὸν
 Θεὸν πωλησιέζον παρὰ οἱ ἄλλοι, δὲν πρέπει νὰ λάβετε θλί-
 ψιν ὁμοίαν, ὡς οἱ ἄλλοι, ἐπὶ τῷ τοιῷδε συναντήματι, ὅπερ
 αὐτὸς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς εἰς ὃν ἀφιερώθητε. Ὁ Θεὸς διὰ τῷ

(α) Λευιτ. Ι. 6.

(β) Αὐτ. 7.

ἐμπρησμῷ τῶν δύο Ἱερέων ἐκεῖνων ἐξεδίκησε τὴν δόξαν αὐτῷ, καὶ ἀπρεπές εἶναι νὰ δειξεν τὸ τυχὸν λύπης σημεῖον, ἐπὶ τῇ γενομένῃ ἐκδικήσει τῆς θείας δόξης, Ἀνδρες, τῶν ὁποίων κατ' αὐτὸ ἔργον καὶ ἐπάγγελμα εἶναι, τὸ νὰ ἐκδικῶσιν αὐτοὶ μετὰ ζήλου τὴν τῷ Θεῷ δόξαν, καὶ ὅσον δύνανται νὰ τὴν προάγωσιν. Οἱ Ἀαρὼν, καὶ ὁ Ἐλσαζαρ, καὶ ὁ Ἰθάμαρ, δὲν ἔχουσι χρέος νὰ ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, πολὺ περισσότερον παρὰ τὸν Ναδάβ καὶ τὸν Ἀβιὺδ, τὰς υἱάς, καὶ τὰς ἀδελφάς; Δὲν χρεωστῶσιν, ὑπὲρ τὰς συνυπηρέτας καὶ συνδέλφους, ἀσυγκρίτως ἐντελέσερον νὰ τιμῶσι τὸν ἐπὶ πάντων Δεσπότην καὶ Κύριον; εἰς ὃν οἱ καταφλεχθέντες, ἐπὶ τῆς προσφορᾶς τῆς δι' ἄλλοτρίε πυρὸς ἀγνωμονέσασα κατεξύβρισαν; Ἰδὲ διατὶ οἱ Ἱερεῖς ἐκεῖνοι εἰς τὸ ἐλεεινὸν σύμπτωμα τῶν Συγγενῶν καὶ συνιερέων, ἐπροσάχθησαν τότε, νὰ μὴ δώσιν εἰς τὰ ἐκτὸς νὰ φανῇ ἐκ μέρους αὐτῶν, ἡδὲν σημεῖον πένθους καὶ θλίψεως.

Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν Ἱερέα τὸν Μέγαν, παρηγγελθῆ ἀπλῶς, εἰς τὴν τελευταίαν ἀπάσης ψυχῆς, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὸν θάνατον τῇ ἰδίᾳ Πατρὸς, καὶ τῆς ἰδίας Μητρὸς, τὸ νὰ μὴ καταιχνύῃ διὰ τῇ πένθους τὴν Ἀγιότητα τῇ Ἱερῇ χαρακτῆρος, ἣτις διὰ τῆς τῇ Ἐλαίᾳ κρίσεως αὐτῷ ἐπικάθεται. „Καὶ ὁ Ἱερεὺς ὁ Μέγας . . . τὴν κεφαλὴν αὐτῷ ἔκ „ἀποκιδάρῳσει. Καὶ ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευ- „τηκυῖα ἔκ εἰσελεύσεται· ἐπὶ Πατρὶ αὐτῷ, ἢ „ἐπὶ Μητρὶ αὐτῷ, ἢ μιανθῇσεται. Καὶ ἐκ τῶν „Ἀγίων ἔκ ἐξελεύσεται, καὶ ἔββηλώσει τὸ „ἡγιασμένον τῷ Θεῷ αὐτῷ· ὅτι τὸ Ἄγιον ἔλαι- „ον τὸ χριστὸν τῷ Θεῷ, ἐπ' αὐτῷ. (α)”

Κοινῶς καὶ καθολικώτερον, εἰὰν μετὰ ἀκριβείας συλλογισθῶμεν, καὶ ἅπας θεοσεβὴς χρεωστῇ νὰ μὴ ἐκφέρεται εἰς πέν-

(α) Λευιτ. ΚΑ. 10. 12.

Ἡ καὶ λύπας ὑπερβαλύνσας ἐπὶ τῆς τελευτῆς, ἔτι καὶ τῶν οικιστέρων αὐτῆς συγγενῶν, καὶ τῶν φιλητάτων· ἐννοῶν ἐκεῖνο, ὅτι οἱ θάνατοι ἐπέρχονται, τῶν ὄρων τῆ βίης πληρωμένων, ὅτε, καὶ ὅπως ἐπιτρέπεται καὶ βέλεται, ὁ Κυριεύων ζωῆς καὶ θανάτου. Πρὸ τῶν ἄλλων ὅμως χρεώσεται περὶ τὰ πένθη νὰ μετριάξῃ ὁ Ἱερεὺς, „Ὅτι τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως τὸ „παρὰ Κυρίου ἐπ’ αὐτῷ.” Ἡ ἐπ’ αὐτῷ τῷ Ἱερεὶ ἐπαναπαυομένη χάρις τῷ Πνεύματος, πρέπει νὰ τὸν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς ἰσχυρὰς ὀρέξεις τῆς σωματικῆς προσπαθείας, καὶ νὰ τὸν ἀποκαθίστῃ πλέον ἐλεύθερον, καὶ ἀνώτερον κατὰ τινὰ τρόπον τῆς φύσεως. Τὸ τῆς χρίσεως ἔλαιον, ὃ τινος αὐτὸς κατηξίωται, πρέπει νὰ γίνεται ἐν αὐτῷ ὡς ἔλαιον ἀγαλλιάσεως, καὶ νὰ μαλακώσῃ πᾶσαν τὴν περιττὴν τραχύτητα, τὴν ὁποίαν ἀπογεννώσιν αἱ κοσμικαὶ καιρικαὶ αὐταὶ περιπέτειαι. „Ὅθεν περὶ τέττε ἄρισα καὶ ὁ Προκόπιος ἐση- „μείωσεν, ὅτι ὁ Νόμος, τὴν ἐπὶ τοῖς φιλητάτοις λύπην, ἐκ „ἐὰν πρόφασιν γενέσθαι τῆς τῷ Ἱερῷ ὀρέξεως μεταβολῆς· „διδάσκων, τὰ τῷ Θεῷ τῶν φυσικῶν ἰσχυρότερα τίθεσθαι.

§. ζ.

Ὅσα ὁ Παλαιὸς Νόμος διέταξε νὰ παρατηρῶνται καὶ νὰ γίνωνται εἰς τὸν κατὰ τὸ σῶμα λεπρόν, διατάσσει ὁμοίως καὶ ὁ Νόμος τῆς Χάριτος, περὶ τὸν πάχοντα τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας ψυχικὴν λέπρωσιν.

Τὴν ἑλὴν τῆς σημασίας αὐτῆς (τετέσι, τὸ σημάδι τῆς αὐτῆς λεπρώσεως) ὁ Ἰσραηλῆτης, εἶχε χρέος, νὰ προστρέχῃ εὐθὺς εἰς τὸν Ἱερέα τῷ Νόμῳ νὰ τὴν δείχνῃ. „Καὶ ἀφ’ ἧς „λέπρας ἐὰν γένηται ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ ἄξει

„πρὸς τὸν Ἱερέα. (α)“ Ἀνάγκη ἦτον νὰ ἰδῇ ὁ Ἱερεὺς τὴν ἀφὴν τῷ δέρματος· (ἦγεν τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον ἤφατο τῷ δέρματος ἢ λέπρα·), καὶ νὰ παρατηρήσῃ ἐπιμελῶς. Καὶ ὁψεται ὁ Ἱερεὺς. Παρατηρήσας δὲ μετὰ προσοχῆς καὶ ἀκριβείας, διέκρινεν, ἂν ἢ ὄψις τῆς ὑλῆς (τῷ σημαδίῳ, ἢ τῷ εἴγματος) ἦτον ταπεινὴ εἰς βάθος ὑφισταμένη, ἢ ὑχί ὅπως ἐμβαθυνομένη, ἀλλ' ἐπιπολαιότερα καὶ κατ' ἐπιφάνειαν; ἂν ἢ τον τηλαυγῆς καὶ λευκάζουσα, ἢ πυρίζεσα, ἢ χλωρίζουσα; ἂν ἢ ἐπ' αὐτῇ θρίξ μετεβάλλετο εἰς λευκότητα, ἢ ὄχι; ἂν ἢ λέπρα ἐπαλαῖστο, ἢ νεαρὰ ἦτον καὶ πρόσφατος; ἂν ἐξανθεύουσα ἢ λέπρα ἐκάλυπτε τὸ δέρμα ὅλον, ἢ μέρος μόνον; ἂν διαχύσει διεχέετο, ἢ ἔμενε κατὰ χώραν, μὴ διαχεομένη; ἂν ἢ τον λέπρα τῆς κεφαλῆς, ἢ τῷ πώγωνος; ἂν ἢ κεφαλὴ ἦτον μαδαρὰ, ἢ φαλακρὰ, ἢ ἀναφάλαντος; Μετὰ πάσας ταύτας καὶ τὰς ὁμοίας παρατηρήσεις, ἢ τῷ Ἱερέως κρίσις ὑφίστατο, εἰς τὸ νὰ διορίσῃ τὸν βαθμὸν, καὶ τὸ εἶδος τῆς λέπρας, καὶ νὰ ἀποφασίσῃ τὸν λεπτὸν ὡς ἀκάθαρτον, καὶ μεμιασμένον. „Ἄνθρωπος λεπρὸς ἐστὶ, μιάνησκει μιανεὶ αὐτὸν ὁ Ἱερεὺς. (β)“ Τετέστιν: ἀνακηρύξει αὐτὸν τῇ ἀληθείᾳ λελεπτωμένον, καὶ ἐπομένως μιανὸν καὶ ἀκάθαρτον. Ὁ Ἄνθρωπος μετὰ τὴν τοιαύτην τῷ Ἱερέως κρίσιν καὶ ἀπόφασιν, εὐδοκίμετο εἰς μίαν κατάσασιν κατώδυνον καὶ τεθλιμμένην· ὅχι μόνον καθὼς ἔπρεπε νὰ κάθῃται κεχωρισμένος ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ἐν μέρει μεμονωμένην ἔχων τὴν διαγωγὴν, μακρὰν τῶν ἄλλων· (γ) ἀλλ' ἔτι καθὼς καὶ εἰς τὸ ἐνδύμα, καὶ εἰς τὸ ὄχημα, ἔπρεπε νὰ παρασαίνει τὴν ταπεινότητα, καὶ τὴν λύπην, ἣν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐν ἡμέρᾳ πένθους. Τὰ ἱμάτια αὐτῷ ἔπρεπε νὰ εἶναι κατεσχισμένα, ἢ κεφαλὴ αὐτῷ

(α) Λευιτ. ΙΓ. 9.

(γ) Αὐτ. 46.

(β) Αὐτ. 44.

ἀσκεψῆς, ἡ ἐξυρισμένη, μὲ ἐν ἄκρον τῷ ἐνδύματός ἔσπερε
 νὰ κρατῇ τὸ σῶμα τε σκεπασμένον, καὶ ἀκάθαρτος νὰ νομίζε-
 ται καὶ νὰ ὀνομάζεται, ἕως ἢ λάβῃ τελείαν τὴν θεραπείαν καὶ
 ἰασιν. „Τὰ ἱμάτια αὐτῷ ἔσω παραλελυμένα,
 „καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτῷ ἀκάλυπτος, καὶ περὶ τὸ
 „σῶμα αὐτῷ περιβαλέσθω· καὶ ἀκάθαρτος κε-
 „κλησεται. (α)”

Ἀπὸ τὴν λέπραν τὴν σωματικὴν, ἃς μεταβῶμεν μὲ τὸν
 λογιζμὸν εἰς τὴν λέπραν τῆς ψυχῆς, ἣτις εἶναι ἡ ἁμαρτία, καὶ
 ἃς ἐνοήσωμεν τι πρέπει νὰ γίνεταί εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν, ἀφ’
 ἧς ἐμαρτομεν ἐκεῖνα ὅπῃ ἐγίνοντο εἰς τὸν σωματικῶς λελεπτω-
 μένον. Καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς, ναί: καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς ὁμοίως ἤξει
 „πρὸς τὸν Ἱερέα, διὰ νὰ παραστήσῃ καὶ νὰ δείξῃ καὶ αὐτὸς
 τὴν λέπραν τῆς ἁμαρτίας, ἀφ’ ἧς συνέχεται. Ἦξει: Αὐτὸς
 ἀφ’ ἑαυτοῦ πρέπει θεληματικῶς νὰ προσδράμῃ· δὲν πρέπει
 νὰ ἀναρένῃ νὰ ἔλθῃ ὁ Πνευματικὸς πρὸς αὐτόν· ἀλλ’ ὁ ἁμαρ-
 τωλὸς νὰ προσέλθῃ. Ὁ Ἱερεὺς ἔχει χρέος νὰ ἰδῇ, καὶ νὰ
 γνωρίσῃ ἐπὶ λεπτῷ, καὶ μετὰ ἀκριβείας: καὶ ὥφεται ὁ Ἱε-
 ρεὺς, τίς, καὶ ὅποια εἶναι ἡ ψυχοφθόρος αὐτῇ λέπρα, ὅπῃ
 κατέλαβε, καὶ κατεμόλυνε τὸν ἔσω ἄνθρωπον. Ὧφεται:
 Πρέπει νὰ ἰδῇ ὁ Ἱερεὺς νὰ ἀνακρίνῃ, καὶ νὰ διακρίνῃ, καὶ ἔτω νὰ
 κρίνῃ, μετὰ ἐπιμελεσιότητος, καὶ παρατηρικωτάτην ἐρευναν καὶ
 ἐξέτασιν. Ὧφεται: Ἄρα γε ἡ ὑλὴ εἶναι εἰς βάθος ἐντε-
 τετυπωμένη, καὶ κοίλῃ, ἢ ἐπιπόλαιος, καὶ μόνον κατ’ ἐ-
 πιφάνειαν; εἶναι λευκὴ καὶ τηλαυγὴς, μετὰ ἀναιδείας
 ἐπιτολμηθεῖσα ἀναισχύντως ἡ ἁμαρτία; ἢ πυρρὴ ῥίψουσα, με-
 τὰ συστολῆς τινὸς καὶ ἐρυθίματος διασπαραγμένη; ἢ χλωρί-
 ψουσα, ὑπὸ φόβου καὶ δειλίας ὠχρῶσα; ἢ ἀμαυρὰ, ἀφανὲς
 κακὸν, καὶ εἰς τὰ ἔξω μὴδαμῶς φανερόμενον; εἶναι ἁμαρτία

(α) Λευιτ. ΙΓ. 45.

πεπαλαιωμένη, νόσημα ψυχῆς χρόνιον, κακὸν, φρεσὶ
 ῥιζωμένον; ἢ νεαρόν, καὶ ἀπὸ καιρῷ ὀλίγη ἐπιφύεῖν πάθος, ἐρτί-
 βλαστον παρανόμημα; Εἶναι ἁμαρτία ἐφαπλευμένη καὶ
 διαχεομένη εἰς πάσας, ἢ τὰς περισσοτέρας τῆς ψυχῆς ἐ-
 νεργείας τε καὶ δυνάμεις; προχωρῶσα εἰς αὐξήσιν ἀσελγῆς, καὶ
 ἀκολασαίνουσα; ἢ μερικὴ καὶ συσελλομένη εἰς ἓν καὶ μόνον ἐλάν-
 τωμα; Εἶναι ἁμαρτία τῆς κεφαλῆς καυχία; καὶ ἂν ᾖται
 τοιαύτη, εἶναι τῷ νοῷ ἀσθένεια; ἢ ἀφροσύνη; ἢ οἷσις; ἢ
 πρῶληψις; ἢ ἄγνοια; ἢ ἀπόνοια; ἢ προπέτεια; ἢ ὑπεριφα-
 νία, καὶ ἀλαζονία, καὶ τύφος, καὶ ἑπαρσις; ἢ κακοδοξία καὶ αἰ-
 ρεσις; ἢ ἐσχάτη ἀσέβεια, καὶ ἀθεΐα; ἢ εἶναι ἁμαρτία τῷ πῶ-
 γωνος ἀρχημοσύνη, καὶ σώματος καὶ χειλέων καχεξία; ἰατα-
 λαλία καὶ γλωσσοαλγία; λιχνεία καὶ λαιμαργία; κραπάλη
 καὶ ἀδύφραγία; βωμολοχία καὶ αἰχρολογία; βλασφημία, καὶ
 εὐνομία, καὶ ἐπινομία, καὶ τὰ παρόμοια;

Α'Φ' ἔ' ἔτως ἰδῆ, καὶ ἔτως ἐξετάσῃ ὁ Ἱερεὺς τὸν προ-
 σελθόντα λεπτρόν, τὸν ἁμαρτωλὸν, τότε ἀποφασίζει τὸ
 μέτρον τοῦ πάθους αὐτοῦ, καὶ τὴν κατάστασιν τῆς μεμισμένης
 καὶ ἀκαθάρτου ψυχῆς τε: „Ἄνθρωπος λεπρὸς ἐστίν, μι-
 „άνσει μιανεῖ αὐτὸν ὁ Ἱερεὺς.“ καὶ ἔτως ἀκλόγως
 αὐτῷ διατάσσει τὰ πρὸς Θεραπείαν καὶ ῥῶσιν ἐπιβάλλοντα.
 Α'Μ' ἐν τοσούτῳ ὥστε νὰ καθαρῶσθῃ, καὶ νὰ ἀπαμειβῇ με-
 τελειότητα ἀπὸ τὴν ψυχόλεπτον αὐτὴν λέπραν, ὁ ἁμαρ-
 τωλὸς πρέπει νὰ παραμερίσῃ ἀπὸ τὴν παρεμβολὴν τῶν Ἀ-
 γίων: „Κεχωρισμένος καθίσταται· ἔξω τῆς πα-
 „ρεμβολῆς αὐτῷ ἔσαι ἢ διατριβή. (α)“ Πρέπει
 νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὴν μετάληψιν τῶν Θεῶν καὶ Φρικτῶν Μυ-
 στηρίων. Πρέπει νὰ πενθῇ, καὶ νὰ σκυθρωπάξῃ, νὰ κλαίῃ καὶ
 νὰ οὐδύρεται, καὶ νὰ δείχνῃ, καὶ εἰς τὴν ἔξω περιβολὴν, κα

(α) Λευιτ. ΙΓ'. 46.

εἰς τὸ φαινόμενον ὄχημα, καὶ εἰς τὸ λάλημα· καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ εἰς τὸ σῶμα διὰ τῆς σιωπῆς, καὶ εἰς πάντα αὐτῷ τὰ διανοήματα, καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὰ τῶν πράξεων ἐπιχειρήματα, νὰ παρεμφαίνῃ τὴν ἑνδοξεν κατώδυνον διάθεσιν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς. „Καὶ ἔσαι τὰ ἱμάτια αὐτῷ παραλελυμένα, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτῷ ἀκάλυπτος, καὶ περὶ τὸ σῶμα αὐτῷ περιβαλεῖται, καὶ ἀκάθαρτος κεκλήσεται.” ἕως μεταβάλλῃ εἰς τελειοτάτην ὑγείαν, τὸ κατὰσχὸν αὐτὸν λέπρωμα, διὰ νὰ εἰσνεχθῇ πάλιν εἰς τὴν παρεμφαλὴν τῷ Θεῷ, καὶ νὰ συναριθμηθῇ μὲ τὰς ἐν αὐτῇ ὑγειαίνοντας.

§. ἡ.

Ἄν ἡ ἐπιστροφὴ τῷ ἁμαρτωλῷ δὲν εἶναι γνησία, καὶ ἀληθὴς καὶ ἔμπρακτος, ἔτε ἡ συγχώρησις ἡ διὰ τῷ Ἱερέως ὡς παρὰ τῷ Θεῷ δὲν εἶναι ἐνεργὸς καὶ δραστήριος.

Μόνῃ καὶ ἑαυτὴν ἡ καλὴ πρόθεσις τῆς ψυχῆς, ἂν δὲν προχωρήσῃ καὶ εἰς πραγματιώδη πράξιν τῷ προτεθέντος, δὲν δικαιώνει τὸν ἄνθρωπον· μόνῃ ἡ ἐκ σώματος διὰ λόγου ὑπόχεσις, ἂν δὲν ἐπικυρωθῇ ἐμπράκτως καὶ διὰ τῶν ἔργων, δὲν ἀρκεῖ, διὰ νὰ δοθῇ παρὰ τῷ Πνευματικῷ Πατρὶ εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν τὸν ὑποχόμενον νὰ ἀφήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἡ τῆς ἁμαρτίας ἄφεσις. Πόσοι εἰς τὰς ἐξομολογήσεις ὑπόχονται τὴν τοιαύτην ἀποχὴν, τὴν ὁποίαν καὶ πρότερον πολλάκις ὑποχέζοντες, πολλάκις ἐφεύδισαν; Πῶς λοιπὸν ὁ Ἱερεὺς ᾤρεται νὰ προσφέρεται πρὸς τοίετους; Πρέπει νὰ τὰς ἀποφασίσῃ καθαρὰς ἤδη, ἐπειδὴ ὑποχέζησαν διὰ μόνῃς τῆς γλώσσης τὴν τῷ βίβι διόρθωσιν; ὄχι. Ὁ Νόμος ὁ περὶ τῷ

λεπρῶ, ὁμιλεῖ πολλὰ καθάρᾳ: „Πάσας τὰς ἡμέρας
 „ὅσας ἔαν ἦ ἐπ' αὐτὸν ἡ ἀφῆ, ἀκάθαρτος ὢν
 „ἀκάθαρτος ἔσαι. (α)“ Ἐν ὅσῳ τὸ πάθος μένη, ἡ
 ὑγεία λείπει· ἐν ὅσῳ ἐπιπολάζει ἡ ἀκαθαρσία, ἡ καθαρότης
 ἀπομακρύνεται: „Αἰκάθαρτος ὢν, ἀκάθαρτος
 „ἔσαι.“ Ἡ πρότασις εἶναι ταυτολογῶσα, καὶ ἐπομένως, εἶ-
 ναι αἰδῖς ἀληθείας ἀποφαντική: „Ὁ ἀκάθαρτος ἐστὶν
 „ἀκάθαρτος.

Ἄν τὸ μίasma εἶναι ἐν ψιλόν, ἀνυποσάτως διελθὼν ἐν-
 νόημα, εἰς ἀπλῆς ῥηθεὶς λόγος, μία παροδικὴ πρόθεσις ἀσή-
 ρικτος· τὸ ἀντίθετον νόημα, τὸ ἀνταναιρετικὸν ῥῆμα, ἡ ἀν-
 τεπενεχθεῖσα προαίρεσις, ἴσως δύναται νὰ τὸ ἐξαλείψῃ. Ἀλλ'
 ὅταν τὸ μίasma εἶναι, ὄχι νόημα κενόν, ἀλλὰ πρᾶγμα ἐκ-
 πεπληρωμένον· ὄχι λόγος ἀπλῆς, ἀλλ' ἔργον τετελειωμέ-
 νον· ὄχι πρόθεσις παροδική, ἀλλὰ πράξις παράμονος· ἀνάγκη
 εἶναι, πραγματικῶς, καὶ ἐν ἔργῳ νὰ ἀνταναιρεθῇ, νὰ ἐ-
 ξαλειφθῇ, νὰ ἐξαφανισθῇ ὀλοτελῶς τὸ τοῖετον μίasma, διὰ
 νὰ λάβῃ τόπον ἡ ἀληθινὴ καὶ πραγματιώδης καθαρσις, μεσι-
 τεύσεως τῆς παρὰ τῷ Πνευματικῷ διδομένης συγχωρήσεως καὶ
 ἀφέσεως. Ὁ ἐξομολογούμενος λέγει μὲ τὰ χεῖλη, ὅτι θέ-
 λει λύσει τὰ δεσμά τῷ παρανόμῳ ἔρωτος ὅπερ τὸν συνέχε-
 σιν, ἀλλ' ὡς τὸσον ἔτι ἡ καρδιά τε εὐρίσκεται δεδεμένη.
 Ὁμολογεῖ μὲ τὸ σῶμα, ὅτι θέλει ἀποδώσει τὸ ἄρπαγμα ὅπερ
 ἀδίκως κατακρατεῖ, ἀλλ' ὡς τὸσον τὸ ξένον πρᾶγμα εἶναι ἔτι
 εἰς χεῖρας τε· τάσσει νὰ ἐπιμεληθῇ διὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ
 (ὅσον εἶναι τῆς δυνάμεώς τε) τὴν τιμὴν ἐκεῖνος τὸν ὅποιον ἐ-
 συκοφάντησεν, ἀλλ' ὡς τὸσον, τὸ ἐκεῖνος ὄνομα περισύρεται
 ἡτιμωμένον καὶ ἐπονειδισον· ὑπόχεται νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἐχ-
 θρὸν, ἀλλ' ὡς τὸσον πλήρες ἔχει κατ' αὐτὸ τὸ σωματικὸν

(α) Λευιτ. ΙΓ. 46.

λῆς καὶ τὴν γλῶσσαν πικρίας. Τὶ τὸ ὄφελος ἐκ τῶν τοιούτων ὑποχέσεων τῶν ἀπὸ τῆ σόματος, ὅταν ἀντιβαίνουσιν αὐτὰ τὰ πράγματα; ὕδεν· ποία κἀθαρσις, ἐν ὅσῳ βαθεῖα ἐγκάθεται εἰς τὴν ψυχὴν ἡ ἐλὴ τῆς λεπρώσεως; ὕδεμία: „Πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἐὰν ᾗ ἐπ' αὐτὸν ἡ ἀφῆ, ἀκάρτος ὢν, ἀκάρτος ἔσται.” Σημειώδης ἐπὶ τῆς φράσεως ἡ ἐπανάληψις αὕτη: Ἀκάρτος ὢν, ἀκάρτος ἔσται. καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆτο νομίζω ἐμφαίνει: ὅτι ὅσον καὶ ἂν ἐπιμεληθῇ ὁ Ἱερεὺς, ὅσον καὶ ἂν συγκαταβῇ, ὅσον καὶ ἂν συγχωρήσῃ: εὐλογήσῃ, ἀγιάσῃ· ἐν ὅσῳ τὸ πρόξενον τῆς ἀκαθαρσίας ἔργον, ἢ πρᾶγμα, μένει εἰς τὸν ἄνθρωπον: Πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἐὰν ᾗ ἐπ' αὐτὸν ἡ ἀφῆ, πάντοτε ἡ ἀκαθαρσία αὕτη μένει, καὶ κατ' ὕδενά τρώπων δὲν ἐξαλείφεται. Ἀκάρτος ὢν ἀκάρτος ἔσται.

§. 2.

Νόμος Φιλοπτωχίας.

Ἀπὸ τὸ Θέρος, ἄφες ἐν μέρος τῆ γεννήματος ἀθέριον: ἀπὸ τὸν Τρύγον, ἀτρύγητον· ἀπὸ τῆς καρπὸς ἀπλῶς, ἀσύνανκτον. Ἡ ὅσον ἀποφύγη τὸ δρέπανον, ἢ ὅσον ἀποπέσῃ χαμαὶ, παράδραμέ το. Αὐτὸ ἂς εἶναι τὸ μερίδιον τῆ πτωχῆ, καὶ τῆ ξένῃ τῆ παροδεύοντος. (α) Ἐντολὴ εἶναι αὕτη, ὅχι συμβεβλή. Χρέος εἶναι τῆτο, ὅχι ἀπλῶς ἔλεος. Ἐκεῖνος ὅπως ἔδωκεν εἰς ἐσὲ τὰ πολλὰ, αὐτὸς ἐκεῖνος χαρίζει εἰς τῆς ἐνδεεῖς αὐτὰ τὰ ὀλίγα. Αὐτὸς ἐπρόσᾳξε τὴν γῆν, καὶ ἐγέννησε διὰ σὲ τὰ περισσὰ ἐκεῖνα· αὐτὸς προσάξει καὶ ἐσὲ, νὰ ἀφήσῃς διὰ τὸν πλησίον σου, τὰ μέτρια ταῦτα. Πῶς; ἡ γῆ ὑπακῇ,

(α) Λευιτ. ΙΘ. 9. 10. καὶ ΚΓ. 22.

ἐσὺ ὄχι; ἢ γῆ πείθεται εἰς τὸ Θεῖον αὐτῆ πρόσαγμα, ἐσὺ
 ἀπειθεῖς, καὶ τὸ καταφρονεῖς, καὶ τὸ παραθαίνει; Εἰς ἐκείνην
 εἶπε: „Βλασησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτον, σπεῖρον
 „σπέρμα κατὰ γένος, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιῶ
 „καρπὸν· καὶ ἡ γῆ ὑπακούει, καὶ βλασάνει χλόην, βοτάναν
 σπέρματα καρπῶν. Εἰς ἐσὲ λέγει: Οὐ συντελέσεις τὸ
 „θελισμὸν καὶ τὰ ἐκπίπτοντα ἐσυλλέξῃς
 „ξυῖς· τὸν ἀμπελῶνα σε ἐκ ἐπανατρογῆσεως
 „ἐδὲ τὰς ῥῶγας τῆ ἀμπελῶνος σε συλλέξεις
 „τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καταλείψει
 „αὐτά. (α)” Καὶ σὺ δὲν ὑποτάσσεσαι, καὶ δὲν ἀφίνεις
 τὸν ἄδελφόν σου, ἔτε σάχυν, ἔτε ὀπωρίδιον, ἔτε β
 τρύδιον, ἔτε ῥῶγα; Ὡς φαίνεται, ἡ μὲν γῆ, ἂν καὶ ἄλογος
 καὶ ἀναισθητός, γνωρίζει τὴν δεσποτείαν καὶ τὴν κυριότητα,
 ἔχει ἐπ’ αὐτῆς ὁ ποιήσας καὶ σερεῶσας αὐτήν· καὶ σὺ, ἀγκυ
 λὰ καὶ αἰσθητικὸς καὶ λογικὸς, ὡς ἄνθρωπε, τὴν Κυριότητα
 Δεσποτείαν, ἣν ἔχει ἐπὶ σὲ ὁ πλάσας σε καὶ δημιουργήσας
 Θεὸς, δὲν θέλεις νὰ τὴν γνωρίσης. Ὡς καὶ τῆς γῆς αὐτῆς τ
 ἀλόγου καὶ ἀναισθητοῦ, ἀλογώτερε, καὶ ἀναισθητότερε, καὶ ἀ
 νωμονέερε!

§. 6.

Λόγοι ἀναγκαῖοι, ὅπῃ ὑποχρεῶναι τὸν
 νομοθετῆμενον εἰς τήρησιν τῆ ἀνωτέρου
 ἐκτεθέντος Νόμου.

Ἀφ’ οὗ ὁ Δημιουργὸς, καὶ κηδεμὼν, καὶ προνοητὴς τῶν πα
 των Θεὸς, ἐνομοθέτησεν εἰς τὴν Ἱερὰν Γραφήν, καὶ ἐπ
 σαξεν, ὅτι νὰ ἀφίνη μέρος ὀλίγον ἀπὸ τὰς καρπῶν οὗ

(α) Λευιτ. ΙΘ. 9. 10. καὶ ΚΓ. 22.

Σερῖζει εἰς τὰς ἀγρὰς αὐτῆ, ἢ τρυγᾷ εἰς τὰς αὐτῆ ἀμπελω-
νας ὁ ἄνθρωπος, πρὸς παραμυθίαν τῷ ξένῳ καὶ τῷ πτω-
χῷ: Σημειῶσαι τὴν παρενθὺς προσέτεται: „Εἰ μὲν
„(λέγει) Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. (α)“ Ἀξιοσημείω-
„τον Ἐπιφώνημα! Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον σημειώσεως ἄξιον,
ὅσῳ φαίνεται ὅτι δὲν συνάπτεται προσφυῶς μὲ τὰ προειρη-
μένα ἀνωτέρω, εἰς τὸν μὴ προσέχοντα. Πλὴν ἔχει μεγά-
λην οἰκειότητα καὶ κοινωνίαν καὶ συνάφειαν πρὸς αὐτά. „Τῷ
„πτωχῷ (λέγει) καὶ προσηλύτῳ καταλείψεις
„αὐτά. Διὰ τῆτο: Ὅτι, ἐγὼ εἰ μὲν Κύριος ὁ Θεὸς ὑ-
„μῶν.“ Μέρος ἀπὸ τὰ γεννήματά σου καὶ ἀπὸ τὰς καρπύ-
σε, νὰ ἀφήσῃς διὰ τὸν ξένον καὶ διὰ τὸν πτωχόν, διότι ἐ-
γὼ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου. Τῆτο τὸ δεύτερον
σὲ ὑποχρεώνει, καὶ σὲ ἀναγκάζει νὰ φυλάττῃς ἐκεῖνο τὸ πρῶ-
τον, καὶ σὲ κατασαινεῖ ἀναπολόγητον, ἂν ἀθετήσῃς τὸ ἐν-
ταλμα.

1. Ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, προσάξω λοιπόν· καὶ
σύ, ὡς δῦλος, πρέπει κατὰ χρέος νὰ ὑπακούῃς τῷ Σὺ Κυ-
ρίῳ τὸ πρόσαγμα.

2. Ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, καθὼς ἐπρόσαξα τὴν
γῆν καὶ ἐκαρποφόρησεν εἰς ἐσὲ, ἔτω προσάξω καὶ ἐσὲ νὰ καρ-
ποφορήσῃς εἰς ἄλλον, καθότι καὶ ἐκεῖνη ἐτάχθη νὰ καρποφο-
ρῇ, εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως δι' ἄλλων, εἰς ἅπαντας.

3. Ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, ἔχω τὴν ἐξουσίαν καὶ
τὴν δύναμιν, ἐὰν δέν με ὑπακούῃς, νὰ σὲ ὑσερήσω ἀπὸ ἐκεῖ-
να ὅπῃ ἐγὼ εἰς ἐσὲ ἔδωκα, καὶ σύ παρ' ἐμὲ λαβὼν ἔχεις, καὶ
νὰ τὰ μεταφέρω καὶ νὰ τὰ μεταδώσω εἰς ἄλλον.

4. Ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, τέλος πάντων δὲν σὲ
λέγω νὰ δώσῃς ἀπὸ τὰ ἐδικά σου, ἀλλὰ σὲ διορίζω νὰ δώσῃς
μέρος τι ἀπὸ τὰ ἐδικά μου, τὰ ὅποια ἐγὼ εἰς ἐσὲ ἐχάρισα.

(α) Λευίτ. ΙΘ. 10.

5. Ἐπὶ πᾶσι σοχάσῃς καὶ τῆτο: Ὅτι ἐγὼ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν· ὅχι ὁ Θεὸς μόνον ὁ Σὺς, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὑμῶν. Τετέστιν: ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς καὶ Σὺ, εἰς τὸν ὅποιον ἔδωκα πολλὰ ἢ ὀλίγα, καὶ ἐκεῖνε εἰς τὸν ὅποιον ἔδωκα ὀλίγα, ἢ τίποτε· καὶ Σὺ εἰς τὸν ὅποιον ἔδωκα χωράφια γεμάτα ἀπὸ πλέσια γεννήματα, καὶ ἐκείνε, διὰ τὸν ὅποιον ἐπαράγγειλα, ὅτι σὺ νὰ ἀφίνῃς ὀλίγα ἀσάχνα. Καὶ Σὺ τὸν ὅποιον ἐπλέτισα μὲ ἀμπελῶνας, καὶ ἐκείνε διὰ τὸν ὅποιον εἶπα νὰ ἀφίνῃς, ἂν πέσωσι κατὰ γῆς χαμαὶ, ὀλίγας σαφυλῆς ῥώγας. Ἐγὼ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. Ὁ αὐτὸς Θεὸς εἷς, Πατὴρ εἷς, προνοητὴς εἷς, κηδεμὼν εἷς, τροφοδότης εἷς, καὶ τῷ ἑνὸς καὶ τῷ ἄλλῃ. Τέκνον με καὶ ποιήματά με ἐπίσης εἶσε, καὶ Σὺ, καὶ ἐκεῖνος, ἐπρονόησα ἐξίσου καὶ περὶ τῶν δύο· περὶ Σὺ, καὶ ἐπρόσαξα τὴν γῆν νὰ καρποφορῇ εἰς ἐσέ· περὶ ἐκεῖνε, καὶ ἐπρόσαξα ἐσέ, νὰ παραβλέπῃς ὀλίγοντι δι' ἐκεῖνον. Τιοιτοτρόπως γνωρίζετε καὶ οἱ δύο ποιήματα ἑνὸς καὶ τῷ αὐτῷ Θεῷ: δέλοι ἑνὸς καὶ τῷ αὐτῷ Κυρί: Τέκνα ἑνὸς καὶ τῷ αὐτῷ Πατρός. Ὅτι ἐγὼ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν.

§. ια'.

Ὁ πρὸς τὸν ἐνδεῆ καὶ πτωχὸν πάντῃ ἀσπλαγχνος καὶ ἀνελεήμων, ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ τὸν κλέπτην.

Ἀξίον παρατηρήσεως εἶναι καὶ τῆτο: Ὅτι ἀφ' ἧς εἰς τὸ 9 καὶ 10 ἐδάφιον τῷ ΙΘ'. Κεφαλαίῳ τῷ Λευιτικῷ παρήγγειλεν ὁ Θεὸς εἰς τὰς εὐπορεῦντας, νὰ ἀφίνεν μέρος τι ἐκ τῶν καρπῶν καὶ τῶν γεννημάτων ὅπῃ τὰς ἐχάρισεν ὁ Θεός, εἰς τὰς πτωχάς. Παρευθὺς, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ λόγος ἄλ-

λος, εἰς τὸ ἐφεξῆς ἀκόλουθον ἐδάφιον, τὸ 11 συνάπτει τὴν ἀπαγορευτικὴν ἐντολὴν ταύτην: Οὐ κλέψετε: Τέτο πα-
ρατηρήσας ἐγὼ μεταξὺ τῆς ἀναγνώσεως, ἐσυλλογίσθην,
καὶ ἐσυμπέρανα ἐκ τέτε, ὅχι ἀλόγως, ὑπολαμβάνω: Ὅτι
λοιπὸν, ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ ἐλεῇ ὁ ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ
ξενωχούμενον ὑπὸ τῆς ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων, ἕως εἰς τὸ
νὰ τὸν κλέπτῃ, δὲν μεσολαβεῖ ἄλλο, παρὰ εἰς καὶ μόνος
βαθμὸς, καὶ ἐν μόνον πῆδημα.

Πεινᾷ ὁ πτωχὸς, καὶ σὺ ἔχων τὸν τρόπον, δὲν τὸν
τρέφεις; ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ τοῦ νὰ τῷ ἀρπάσῃς τὸ ψωμι
τε ἀπὸ τὸ σῶμα τε. Κρυώνει, καὶ σὺ δυνάμενος νὰ τὸν περι-
θάλῃς, δὲν τὸν ἐνδύεις; ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ τοῦ νὰ ἀρ-
πάσῃς καὶ τὸ φόρεμά τε καὶ νὰ τὸν ἐγκαταλίπῃς γυμνόν. Ὁ
λόγος εἶναι σαφής, ἀλλὰ δὲν τὸν συλλογίζεσαι, Ἀδελ-
φέ! Ἐκείνο ὅπῃ εἰς ἐσὲ περισσεύει, δὲν εἶναι κυρίως ἐδι-
κόν σε· εἶναι (κατὰ τὴν διαταγὴν τῆς Θείας προνοίας,) ἐ-
κείνο εἰς τὸν ὁποῖον παντάπασιν ἑλλείπει. Ἐὰν τὸν ὑσερή-
σῃς, ἐκράτησες τὸ ἐδικόν τε, τὸν ἠδίκησες, τὸν ἐκλεψες
τὸν ταλαίπωρον· διότι ἔχειτι δικαίωμα ἐπάνω εἰς τὰ πε-
ρισσεύματά σε ἢ αὐτοῦ ἑλλειψίς· ὁ δὲ Θεὸς ἔτε ἄδικος εἶναι,
ἔτε ἀπρονόητος· ἀλλ' ἐπλέτισεν ἐσὲ μὲ τὰ περισσὰ, διὰ
νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ἐκεῖνον διὰ τῆς σῆς προμηθεύσεως. Ἀλ-
λὰ διατὶ δὲν τὰ ἐδίδεν εἰς αὐτὸν ἀμέσως; Διὰ νὰ εὐεργε-
τήσῃ πάντως ὁ Πανάγαθος, καὶ ἐκεῖνον διὰ τῆς παρὰ σὲ
λήψεως, καὶ ἐσὲ διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν μεταδόσεως. Πλὴν καὶ
ἐγὼ ἀντερωτῶ σε, καὶ εἰπέ μοι Χριστιανὲ μετὰ ἀληθείας: Ἄ-
ρα γε ὑγάπας, καὶ εὐχαριζήμενος ἦσεν ἂν ὁ Θεὸς ἔκανεν;
ἢ εὐχαρισεῖσαι, ἐὰν ὁ Θεὸς κάμῃ τώρα, ἐκείνο ὅπῃ μὲ ἠ-
ρώτησας; ἔχω δυσκολίαν, νὰ τὸ πισεύσω.

Ἡ ἀναβολὴ καὶ ὑπέρθεσις τῆς ἀποδώσεως
τῷ μισθώματος εἰς τὸν κοπιάσαντα, εἶναι
εἶδος τι καὶ αὐτὸ ἄρπαγῆς καὶ ἀδικίας.

Μὴ ἀδικήσης τὸν πλησίον, μηδὲ ἄρπάγῃς τὸ πρὸς
ματὲ: „Οὐκ ἀδικήσεις τὸν πλησίον, καὶ ἔχ
„παῖ:” Καὶ παρευθὺς ἀμέσως ἀπαγορεύει ὁ Νόμος, ὡ
εἶδος ἀδικίας καὶ ἄρπαγῆς, καὶ τὸ νὰ ἀναβάλῃ τις τὸν μ
ρὸν, καὶ νὰ μὴ πληρώνῃ ἐτοιμῶς καὶ ἀνυπερβέτως τὸν μισ
τῷ δέλεο ὅπῃ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῷ ἐκοπίασε: „Καὶ ἔ
„κοιμηθῇσεται ὁ μισθὸς τῷ μισθωτῷ σου πα
„σοί, ἕως τὸ πρωῒ. (α)” Μὴ νομίσης ὅτι ἀδικία μ
εἶναι καὶ ἄρπαγή, ἂν παντελῶς ἀποσερήσης τὸν μισθωθέν
ὅσον διὰ τὴν ἐργασίαν ὅπῃ ἐτέλεσε νὰ δώσῃς αὐτῷ χρ
σεῖς· ἀδικία τις εἶναι καὶ ἄρπαγή προσέτι, καὶ τὸ νὰ κρα
πρὸς καιρόν τινα τὴν πληρωμὴν τε, ἐπειδὴ αἰτία γίνεσθαι
ξενохωρεῖται ὁ πτωχός, καὶ τοιστοτρόπως ἀνταμείβεις μὲ
λον κόπον ὅπῃ προξενεῖς εἰς αὐτὸν, τὸν κόπον τῆς ἐργασί
τὴν ὁποίαν πρὸς σὸν αὐτὸς ἐτέλεσεν ὄφελος. Τετέστιν: Ἐ
μὲν παρ' αὐτῷ εἶδες ὠφέλειαν· αὐτὸς δὲ, ἐν ὅσῳ τὸν μισ
ἀναβάλλεις, ὑποφέρει πᾶρὰ σὲ ζημίαν, ἂν ὅχι ἄλλην,
ἐκ τῆς ξενохωρίας καὶ θλίψεως· καὶ τὸ νὰ ἀνταποδίδῃ τις
τὴν ὠφελείαν ζημίαν, ἀντὶ καλῆς κακόν, δὲν εἶναι μία πρὸς
λος ἀδικία; Ἡ Θεία Γραφή ἐντέλλεται, νὰ μὴ ἀφήσῃς
κοιμηθῇ παρὰ σοὶ ὁ μισθὸς τῷ δέλεο σου ἕτε μίαν καὶ μόνον
τα· ἀπὸ τὸ ἐσπέρας δηλ. ἕως εἰς τὸ πρωῒ· ἦγεν, τὴν
τὴν ἡμέραν κατ' ἣν σε ἐδέλευσεν, πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐν ᾧ

(α) Λευιτ. ΙΘ. 13.

ἐργασίαν ἐτελείωσε, χρέος ἔχεις νὰ τὸν πληρώσῃς. Καὶ ἔτω βλέπομεν, ὅτι ἐποίησεν ἐμπράκτως ὁ τῆς Εὐαγγελικῆς Πα-
ραβολῆς Οἰκοδεσπότης. (α) Ο' ψίας δὲ γενομένης, λέ-
γει ὁ Κύριος τῷ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐ-
τῷ: κάλεσον τὰς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν
μισθόν. Ἀλλ' οἱ τῷ ἀμπελῶνος ἐργάται, τὸ δηνάριον τῷ μι-
στῷ τῆς αὐτῶν ἐργασίας λαβόντες, τὴν νύκτα τὴν νὰ τὸ κάμνῃ;
Τὶ ἔχον νὰ τὸ κάμνῃ; δὲν εἶναι σὸν τὸ νὰ τὸ ἐξετάσῃς, σὸν
εἶναι τὸ νὰ τὸ ἀποδώσῃς· ὁ σκοπὸς εἶναι, νὰ φυλαχθῇ μετὰ
ἀκριβείας τὸ δίκαιον καὶ χωρὶς τέττε, ἀφ' ἧ κοιμηθῇ τὸ ξένον ἀρ-
γύριον παρὰ σοὶ τὴν νύκτα ἐκείνην, τίς οἶδεν; ἢμπορεῖ ἄρα γε
τὸ πρωὶ καὶ νὰ ἐξυπνήσῃ; Ἐπειτα: τὸ ἓν πρωὶ, ἐνδέχεται νὰ
ἀνακαλέσῃ τὸ πρωὶ τὸ ἄλλο καὶ τὸ δεύτερον τὸ τρίτον καὶ τὸ
σήμερον, αἰεὶ τὸ αὐριον. Ὅχι· Οὐ μὴ κοιμηθῇσεται ὁ μι-
στὸς τῷ μισθωτῷ σε παρὰ σοὶ ἕως τὸ πρωί.

§. ιγ'.

Κακολογία κατὰ τῷ κωφῷ ἄδικος· ἀδικωτέρα
τῆς γινομένης κατὰ τῷ ἀκέοντος.

Οὐ κακῶς ἐρεῖς κωφόν. (β) Διατὶ ὁ κωφὸς μό-
νον καὶ ὅχι ἄλαλος, ἢ καὶ ὁ ἄλαλος ἅμα ὁ αὐτὸς καὶ κωφός,
δὲν ἔχει δύναμιν νὰ ἀποκριθῇ, καὶ ἢ νὰ δικαιωθῇ ἀπὸ τὰς δια-
βολάσας, ἢ νὰ ἐλέγξῃ τὴν σφαλερὰν ἢν περὶ αὐτὴ ἔχεις ὑ-
πόληψιν· ἢ νὰ ἀποωλύνη τὸ πρόσωπόν τε ἀπὸ τὰς ἐξονει-
δισμὸς καὶ τὰς ὕβρεις ὅπῃ εἰς αὐτὸν προσρῖβεις· ἢ νὰ ἀντεξονει-
δίσῃ, καὶ νὰ ἀντεξυθρίσῃ καὶ αὐτὸς ἐσέ, κάνωντάς σε νὰ γνωρί-
σῃς· ὅτι καὶ σὺ ὑποκείμενος εἶσαι εἰς ἄλλα, ἢ παρόμοια ἑλατ-
τώματα, ἢ καὶ ἔτι βαρύτερα, ἐὰν ἐπισρέψῃς τὸ βλέμμα σε

(α) Ματθ. Κ. 8.

(β) Λευιτ. ΙΘ. 14.

πρὸς τὸ εἰδέναι; Ἀλλὰ ἂν ὁ Θεὸς Νόμος ἀπαγορεύει, τὸν κακολογῇ τις ἕνα κωφὸν ἄνθρωπον, λοιπὸν ὡσαύτως διὰ τὴν αὐτὴν λόγους ἀπαγορεύει καὶ τὴν κακολογίαν καὶ καταλαλιάν τὴν γινομένην κατὰ τινος ὀπίσω αὐτῆ καὶ ἐν κρυπτῷ· ἐπειδὴ αὐτὸς μοῦνος καὶ ἔτος ὡς ὁ κωφὸς, ἀπὼν δὲν ἀκούει διὰ τὰ ἀπολογιστῶν, καὶ εἴτε νὰ δικαιώσῃ, εἴτε νὰ ἐκδικήσῃ τὸν ἑαυτὸν τε.

Βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ Νόμος ὅτῃ ἀπαγορεύει τὴν κακολογίαν κατὰ τῶ μὴ ἀκούοντος, δὲν ἐπιτρέπει διὰ τῆτο αὐτὴν κατὰ ἐκείνῃ ὅς τις ἀκούει. Πᾶσα ἐν γένει καταλαλιά, καὶ πᾶσα ὕβρις ἢ κατ' ἄλλῃ γινομένη, εἶναι ὑπεύθυνος, διότι εἶναι ἀναιρετικὴ τῆς τῷ πλησίον ἀγάπης. Ἡ ὕβρις ὅμως καὶ καταλαλιά, ἥτις γίνεται κατὰ τῶ μὴ ἀκούοντος, εἶναι διπλᾶ ἁμαρτωδής, διότι ἐκτὸς ἔξω ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην τὴν ὅποιαν ἀνκρίβει, ἀντιθέτῃ καὶ τὸς ὅρους τῶ δικαίῃ, περιτρέπεται τὴν ἰσότητά. Πολεμίζουσι τὸν πλησίον σου μὲ ὅπλα ἄνισα, ὅταν τὸν πολεμῇς εἰς τρόπον ὅτῃ αὐτὸς δὲν ἔχει τὰ ὄργανα καὶ τὰ μέσα τὰ χρειώδη πρὸς ἀπάντησιν, καὶ πρὸς ἀμυναν. Εἶναι ἕνας πόλεμος αἰσχρὸς ὁ τοιοῦτος πόλεμος ὁ μονομερὴς, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν νίκη, ὅχι τιμία. Ὁ γενναῖος πολεμιστὴς δὲν καταδέχεται νὰ ἔχη τὸν ἀντιπαλὸν ἀοπλον, αὐτὸς ὢν ὡπλισμένος. Αὕτη εἶναι ὡσὰν προσβολή, ὡς ληστρικὴ ἐφοδὸς ἀπανθρωποτάτη.

Φέρεται καί τις Νόμος τῷ Σόλωνος: „Μὴ λέγῃς καὶ, ὡς τὸν τεθνεῶτα.” Καὶ ἂν καὶ ὁ ὕψος τῶ τεθνεῶτος, ἔδιδεν αὐτὸς τὴν ὀφειλὴν προὔβριζων τινὰ καὶ κακολογῶν, πάλιν ὁ ὑπὲρ αὐτῶ ὑβριζόμενος καὶ κακολογούμενος δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ ἀντιβρίσῃ καὶ νὰ ἀντικακολογήσῃ τὸν νεκρὸν πατέρα τῶ αὐτὸν ὑβριζόντος καὶ κακολογούντος. Ὁ νεκρὸς, βέβαια, καὶ θῶς δὲν αἰσθάνεται πληγὴν ὑπὸ τινος παταχθεὶς, ἔτις ἂν ὕβρις αὐτῶς ἔχει αἰσθησὶν ὕβρεως· αὐτὸς λοιπὸν κυρίως ἔδεν πάσχει κατὰ τοιοῦτος· ἀλλ' ἂν ὁ νεκρὸς δὲν πάσχει, ὁ τῷ νεκρῷ ἐπ' ἐμβαλίνων, ὑβρίζει αὐτὸς ἑαυτὸν, καὶ ὡς ἀνψύβριτος καταγίνεται.

Ὁμοίως ἐδ' ὁ κωφὸς, ἐδ' ὁ ἀκέχων καὶ μὴ παρὼν ἄνθρωπος, κυρίως εἰπεῖν ὑβρίζεται ἀλλ' ὁ ὑβριστὴς τῷ μὴ ἀκέοντος τὴν ὕβριν, ὑβρίζει καὶ ἀτιμάζει αὐτὸς ἑαυτὸν, πλέον παρὰ τὸν ὑβριζόμενον.

§. ιδ'.

Ἐπικατάρματος ὁ πλανῶν, τὸν εἴτε κατὰ τὸ σῶμα, εἴτε κατὰ τὴν ψυχὴν τυφλώττοντα. Ἐνοχος ὁ δυνάμενος, καὶ μὴ τὸν πλησίον καθοδηγῶν καὶ προασφαλίζων.

Τίς δὲν λυπεῖται ἓνα τυφλὸν ἄνθρωπον; Καὶ τίς δὲν προαιρεῖται μετὰ πάσης προθυμίας, ἂν τὸν ἰδῇ πλανώμενον εἰς ἀνοδίας, νὰ τὸν ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν; Ἄν τὸν ἰδῇ συμποδιζόμενον, καὶ κινδυνεύοντα νὰ πέσῃ, τίς δὲν προσρέχῃ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' ἔμπροσθέν τε τὸ ἐμπόδιον, διὰ νὰ μὴ πέσῃ; Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ γίνεταί, καὶ ὅταν τις θλέπῃ μίαν ψυχὴν τετυφλωμένην ὑπότινος πάθους, ἢ ὑπὸ ἀγνοίας, ἢ ὑπὸ εὐηθείας καὶ ἀπλότητος· μάλις αὐτῷ δικαιοτέρον εἶναι καὶ ἐπαινετώτερον, τὸ νὰ ἐλεῇ, καὶ νὰ κατοικτεῖρῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ψυχικὴν ἀορασίαν καὶ τυφλωσιν ὑπὲρ τὴν σωματικὴν, ὅσῃ τὸ πτῶμα εἶναι χαλεπώτερον, καὶ ἐπικινδυνωτέρα ἢ ἀποπλάνησις. Καὶ ὅμως εἶναι τινὲς οἱ ὥσῳι τὸν μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἀόμματον τὸν ὀδηγῶσι διὰ νὰ μὴ σφάλῃ τὸν δρόμον, καὶ παραμερίζουσιν ἂν τύχῃ καὶ τὰ ἐμπόδια ἀπ' ἔμπροσθέν τε, διὰ νὰ μὴ συμποδιοδῇ τὸν δὲ τυφλώττοντα κατὰ τὴν ψυχὴν, ἔτε νὰ τὸν ὀδηγήσεν φροντίζουσιν, ἔτε νὰ τὸν προασφαλίσεν καὶ νὰ τὸν διαφυλάξεν ἀπὸ τὸ κρήνησμα. Αὕτη εἶναι ἀναμφιβόλως μία ἀσπλάγχχια μεγάλη. Ἀλλὰ τί θέλει εἰπεῖς, καὶ μὲ ποῖον μέτρον θέλει μετρήσῃ τὴν ἀσπλάγχχίαν καὶ ἀπανθρωπίαν, καὶ πλέον παρὰ θηριοδίαν ἐκείνων, οἵτινες ὅχι μόνον δὲν προαιρεῖνται νὰ καθοδηγήσεν εἰς ὁδὸν εὐθείαν, τὴν ἐξ ἀνοίας, ἢ ἀπλότητος καὶ εὐηθείας ἀ-

ποστανωμένην ψυχὴν, ἀλλ' ἀγωνίζονται μάλις καὶ σπευδόμενοι κατὰ πάντα τρόπον νὰ τὴν παραστρίψουν ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδῆ, ἐφ' ἧς εὐρίσκεται πορευομένη καὶ ὀρθῶς βηματίζουσα. Ὅχι μόνον δὲν φροντίζειν νὰ ἀφαιρέσεν καὶ νὰ ἀπομοκρύνεν τὰ ἀφορμὰς τῶν κρημνήσεων καὶ τὰ σκάνδαλα ἀπ' ἐμπροσθέντης ἀλλ' ἐπιτηδεύονται καὶ ἐπιμηχανῶνται κατὰ διαφόρους τρόπους νὰ ζήσουν εἰς αὐτὴν σκάνδαλα καὶ προσκόμματα; Φεῖ! αὐτοὶ ἀσεβῶς καὶ παναθέσμως ἀντιφέρονται κατὰ τῆς Θεοῦ τάς Νόμους τῆς ὑπαγορεύοντος: „Α' πέναντι τυφλῆς ἐπροφῆσει „σκάνδαλον.” Αὐτοὶ ἀπέβαλον ἀπὸ τῆς ἐαυτῶν καρδίας ἅπαντα Θεοῦ φόβον. Φοβηθήσῃ Κύριον τὸν Θεόν σου. (α) Αὐτοὶ εἶναι οἱ κληρονόμοι τῆς Οὐαί, τῆς φοβερωτάτης Οὐαί ἐκεῖνος τὸ ὅσοτον αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς ἀληθείας ἐξεφώνησεν „Οὐαί, δι' ἧς τὸ σκάνδαλον γίνεται.” Αὐτοὶ σύρυσιν ἐπάνω τῆς ἐαυτῶν μιᾶς κεφαλῆς τὴν φρικτὴν ἐκείνην κατάραν, τὴν καὶ παρὰ τῆς Θεῆς, καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων διακαίως αὐτοῖς ἐπισκῆπτυσαν τοῖς τοιούτοις: „Ἐπικατάραντος ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδοῖ: Καὶ ἐρέσει πᾶς ὁ λαὸς, γένοιτο! (β)”

§. ιε'.

Ὁ Κριτὴς δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς πρόσωπον.

Εἰς μίαν μόνην περίσασιν δὲν θέλει ἔτε αὐτὸς ὁ Πανοικτίρμων Θεὸς νὰ φανῇ προσάτης τῆς πτωχῆς, (καίτοι καὶ κατ' αὐτὸ τῆτο τὸν οἰκτεῖρει) ἔτε σὺ νὰ γένῃς τῆς πτωχῆς βοηθὸς καὶ προσάτης. Εἰς ποίαν περίσασιν; Εἰς τὴν Κρίσιν;

(α) Λευιτ. ΙΘ. 14.

(β) Αὐτ. ΚΖ. 18.

„Οὐ λήψῃ πρόσωπον πτωχῆ, ἐδὲ μὴ θαυμάσῃς
 „πρόσωπον Δυνάσε. (α)“ Ἀπαγορεύει ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς
 Κρίσεως τὴν προσωποληψίαν ἐπίσης· τόσον πρὸς χάριν τῆ
 Δυνάσε, ὅσον εἰς βοήθειαν τῆ πένητος· διότι ἡ δικαιοσύνη ὁ-
 μοίως βλέπει καὶ τὸ πρόσωπον τῆ πτωχῆ καὶ μικρῆ, καθὼς
 καὶ τὸ πρόσωπον τῆ πλεσίς καὶ μεγάλης· ὅτε ἐκείνον λυπεῖ-
 ται καὶ κατοικτεῖρει διὰ τὴν ἔνδειαν καὶ ταπεινότητα, ὅτε τῆ-
 τον αἰδεῖται καὶ σέβεται διὰ τὴν περισίαν τῆς δυνάμεως, καὶ
 διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆ ὕψους. Οἱ Ραββὶ τῶν Ἑβραίων, ἐξέ-
 δωκαν περὶ τῆτον τὸν Νόμον ἐν σχολίασμα Ῥαββινικὸν ἀλη-
 θῶς καὶ γελοῖον. Εἶπαν: ὅτι εἰς τὸ Δικαστήριον, ἂν ὁ εἰς
 τῶν ἀντιδικαζομένων εἶχεν ὑπὲρ τὸν ἄλλον φορέματα πλε-
 σιώτερα καὶ πολυτιμότερα, ὑποχρεώνετο νὰ τὰ ἐκδυθῇ, καὶ
 νὰ μετενδυθῇ φορέματα ἄλλα, ἰσότημα μὲ ἐκεῖνα τῆ ἀντι-
 δίκου. Κατὰ ταύτην τὴν διαταγὴν, τὸ αὐτὸ ἦτον νὰ φορέσῃ,
 ἢ ὁ Δυνάσης τὴν Κάτωσαν, ἢ ὁ Σκατωανεὺς τὴν Πορφύραν,
 ὅταν ἐμελλον νὰ συμπαρασταθῶν εἰς τὴν Κρίσιν. Ἐγὼ ὅμως λέ-
 γω εἰς τὸν Κριτὴν, ὅτι ἀντὶ νὰ μεταμφιάσῃ τὰς κρινομένους,
 συμφερότερον εἶναι νὰ ἀπογυμνώσῃ αὐτοὺς τὴν ἑαυτῆ ψυχὴν
 ἀπὸ τὰ πάθη της. Οἱ Νῶς ἐκεῖνος ὁπῶς κάθηται ἐπὶ τῆ Βήματος
 διὰ νὰ κρίνῃ, πρέπει νὰ εὐρεθῇ γυμνὸς παντὸς πάθους· ὅτε
 τῆτον πρέπει νὰ λυπηθῇ, ὡς πτωχὸν, ὅτ' ἐκείνον νὰ ἐντρα-
 πῇ, ὡς Δυνάστην. „Οὐ λήψῃ πρόσωπον πτωχῆ, ἐδὲ
 „μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον Δυνάσε.“ Οἱμοίως δὲ καὶ εἰς
 τὰ ἄλλα: μεταξὺ οἰκείας καὶ ἀλλοτρίας, πρέπει νὰ γυμνωθῇ ἀ-
 πὸ τὴν ἀγάπην καὶ ἀπὸ τὸ μῖσος· μεταξὺ ὁμογενὲς καὶ ἑτερογε-
 νῆς, νὰ γυμνωθῇ ἀπὸ τὴν ὀχέσιν καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀδιαφο-
 ρίαν· μεταξὺ ὁμοπίστων καὶ ἑτεροθρήσκων, νὰ γυμνωθῇ ἀπὸ τὸν
 συλλογισμὸν καὶ αὐτῆς τῆς θρησκείας· ἢ, νὰ εἰπῶ ὀρθότερον,

τότε νὰ συλλογιθῇ ὅτι φυλάττει καὶ τιμᾷ τὴν ἰδίαν ἑαυτῇ θρησκείαν καὶ εὐσέβειαν, ὅταν μένη πιστὸς εἰς τὸ τῆς ἑαυτῇ θρησκείας ἔνταλμα, τὸ ὁποῖον κελεύει νὰ φυλάττεται τὸ δίκαιον ἐπίσης εἰς τὸν ἑτερόθρησκον, καθὼς καὶ εἰς τὸν ὁμόθρησκον: „Εἰ, „δικαιοσύνη κρινεῖς τὸν πλησίον σε: (α)“ καὶ πλησίον σε εἶναι ἁπλῶς ἅπας ἄνθρωπος. Καθὼς καὶ κατωτέρω (β) σαφέςατα νομοθετεῖται: Δικαίωσις μία εἶναι τῷ προσηγλύτῳ, καὶ τῷ ἐγχωρίῳ: ὅπου προσίθεται καὶ μία ἰσχυρὰ ἀπόδοσις εὐλογοφανεσάτης αἰτίας: καθότι δηλαδή, πρὸς τὸν Θεὸν, τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχουσιν ἀπαραλλάκτως, τὸ νὰ ἐπικαλῶνται τὴν δικαιοσύνην αὐτῇ ἐπίσης πάντες οἱ ἄνθρωποι: Ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν Ὑμῶν: Καὶ τῷ προσηγλύτῳ ὁμοίως, καὶ τῷ αὐτόχθονος· καὶ τῷ ὁμογενῆς, καὶ τῷ ἄλλογενῆς, καὶ τῷ ὁμοθρήσκῳ, καὶ τῷ ἑτεροθρήσκῳ· καὶ τῷ μεγάλῳ καὶ τῷ μικρῷ, καὶ τῷ πλεσίῳ καὶ τῷ πένητος. Ὑμῶν: Κοινῶς ἀπάντων δικαίωσις μία, ἀλήθεια μία, ὅτι καὶ Θεὸς εἷς.

§. 15'.

Συνδρομὴ εἰς ἀντίληψιν τῇ κινδυνεύοντος ἔντε-
ταλμένη.

Βλέπεις ἐνώπιόν σε τινὰ ἄνθρωπον κινδυνεύοντα, πληττόμενον, τραυματιζόμενον, ξενοχωρέμενον, συμπιγνόμενον, τὴν ψυχὴν ἀφαιρέμενον· μὴ μείνης ἀπλῆς θεωρός: Οὐκ ἐπισή, „ση ἐφ' αἶμα τῷ πλησίον σε. (γ) Μὴ ἀδιαφορήσης μὴ ὀλιγωρήσης, μὴ παραδράμης, μὴ ἀντιπαρέλθης ἀπεριμε-

(α) Λευιτ. ΙΘ. 15.

(γ) Αὐτ. ΙΘ. 16.

(β) Αὐτ. ΚΔ. 22.

ρίμνω. Μὴ μιμηθῆς τὸν Ἰερέα καὶ τὸ Λευίτην πρὸς τὸν περιπε-
 σόντα εἰς τὰς λησείας. Μιμήσθαι τὸν καλὸν Σαμαρείτην πρὸς τὸν
 τραυματιζόμενον, καὶ ὑπὸ τῶν πληγῶν ἐπιθανάτων. Μιμήσθαι
 τὸν γενναῖον Μωϋσῆν, (δὲν λέγω οἷος ἐφάνη πρὸς τὸν καταδυ-
 ναζεύοντα Αἰγύπτιον· διότι σὺ δὲν ἔχεις τὸν ἐν ἐκείνῳ ὑπὸ τῷ
 Θεῷ πάντως ἐμπνευόμενον ζῆλον.) ἀλλ' οἷος ἐφάνη πρὸς τὰς
 διαπληκτιζόμενας ἀμοιβαδὸν δύο Ἰσραηλίτας· ἐπιμελήσθαι ὡς
 δύνασαι, εἴσῃ τὴν διαμάχην, θεράπευσον τὸ κακὸν, ἂν δὲν
 δυνηθῇς νὰ τὸ προκαταλάβῃς ὥσπερ ἐκεῖνος τότε, δράμε,
 πρόφθασον, ἂν δύνασαι νὰ τὸ ἐμποδίσῃς.

Ὁ Νόμος τῶν Αἰγυπτίων κατεδίδαζεν εἰς θάνατον, ἐ-
 κείνον, ὅς τις δυνάμενος, δὲν ἐπροθυμεῖτο νὰ φυλάξῃ εἰς ἕνα
 ἄνθρωπον τὴν ζωὴν κινδυνεύσαν· καὶ ὁ ἀμελὴς νὰ παρεμποδίσῃ
 τὸν Φόνον, κατῴζετο ἐνοχος, καὶ ἐπαιδεύετο ὡς ὁ φονεὺς.
 „Ἐὰν δέ τις κατὰ τὴν χώραν ἀπαντήσας ἐν ὁδῷ φονευσθῇ καὶ κιν-
 „δυνεύοντα, ἢ τὸ κατ' ὅλην βίαν τι πάχοντα, μὴ ῥύσαιτο δυνα-
 „νατὸς ὢν, θανάτῳ περιπεσεῖν εἴφειλε. (α) Ἐὰν ὁ Νόμος ἔτος
 παρ' Αἰγυπτίοις ἐκράτει, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν Εἰβραίων
 ἐν Αἰγύπτῳ ταλαιπωρίας, ὁ Μωϋσῆς τότε ἐπραξε κατὰ τὸν
 ἐπιχώριον νόμον, ὅταν τὰς δύο διαπληκτιζόμενας Εἰβραίας, διέ-
 κρινε, καὶ ἦτον δι' αὐτὸ τῷτο ἐπαίνε ἄξιος. Ὡς ἂν ἐφοβήθη
 ἐκ τούτου, καὶ ἀναχωρήσας ἀπὸ προσώπου Φαραὼ κατόπισεν ἐν
 γῇ Μαδιὰν, ἢ Φυγαδεῖα αὐτὴ ἠκολούθησεν, ὅχι ὅτι ἐμεσίτευ-
 σε διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Φόνον μεταξὺ τῶν διαπληκτιζομένων
 δύο Ἰσραηλιτῶν, ἀλλὰ διότι πρὸ τούτου ὑπερμαχήσας ὑπὲρ τοῦ
 Εἰβραίου ἐφόνευσεν τὸν Αἰγύπτιον.

(α) Διόδωρ. Σικελ. Εἰβλ. Α'.

§. 13.

Ἡ τῷ Πλησίον πρὸς διόρθωσιν παραίνεσις εἶ-
ναι χρέος.

„Ε' λεγμῶ ἐλέγξεις τὸν πλησίον σου, καὶ ἐ-
λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν. (α)“ Λοιπὸν, ὅταν βλέ-
πῃς τὸν πλησίον σου ἁμαρτάνοντα, καὶ ἐδόλως κινεῖσαι νὰ πα-
ραστήσῃς πρὸς αὐτὸν τὸ ἁμάρτημά τε, ἐλέγχων αὐτὸν πρὸς
διόρθωσιν, γίνεσαι κατὰ τινα τρόπον καὶ σὺ μέτοχος τῆς αὐτοῦ
ἁμαρτίας. Ε' σὺ τότε παραβλέπεις μίαν ψυχὴν, ἣτις κινδυνεύει
κίνδυνον θανατηφόρον· καὶ ἂν ὁ Θεὸς Νόμος δὲν συγχωρῇ νὰ
παραδράμῃς τὸν ἄνθρωπον ἀβοήθητον, ὅταν δυνάμενος ἡμπο-
ρεῖς νὰ διαφυλάξῃς τὴν ζωὴν τε τὴν σωματικὴν : „Οὐκ ἐπι-
σήσῃ ἐφ' αἷμα τῷ πλησίον σου : (β)“ Πῶς σοχάζε-
σαι ὅτι συγχωρεῖ τὸ νὰ μὴ συνδράμῃς εἰς αὐτὴ βοήθειαν, καὶ
διὰ παραίνεσεως, καὶ ἐπιπλήξεως, ἂν εἶναι χρεῖα, σφοδροτέ-
ρας διὰ νὰ περισώσῃς εἰς αὐτὸν τὴν ζωὴν τὴν ψυχικὴν ; Ὁχ-
ποτέ. Ἄν ὁ Νόμος ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ ἀγαπᾷς τῷ πλησίον σου
τὴν ζωὴν τὴν παρῆσαν, καὶ νὰ ἐπιμελῇσαι τὴν κατασάσιν αὐ-
τῷ τὴν ἐπὶ γῆς, πολλῶ μᾶλλον θέλει νὰ ποθῇς τὴν ζωὴν τῷ
Σὺ πλησίον τὴν μέλλουσαν, καὶ τὴν κατὰσαςιν αὐτῷ εἰς τὴν με-
τὰ ταῦτα λήξιν τὴν ὑράνιον. Τίς βλέπει τινὰ ὁρμῶντα νὰ ῥιφ-
θῇ κατὰ βαθεὺς κρημνῶ, καὶ δὲν τρέχει ὀπίσω τε μετὰ σπασ-
μῶς διὰ νὰ τῷ διακόψῃ τὴν ὁρμὴν καὶ νὰ τὸν κρατήσῃ ; Καὶ τίς νὰ
βλέπῃ τὸν ἀδελφόν τε νὰ τρέχῃ φανερά εἰς τὸν βαρύντατο
βόθυνον τῆς ἀπωλείας, καὶ νὰ μὴ προδυμηθῇ, καὶ διὰ λόγον
καὶ νεθεσίας, ἂν δυνηθῇ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ; Καὶ ἂν ἀμελήσῃ
Χριστιανὸς τὸ τοῦτον χρέος, πῶς δὲν γίνεται καὶ αὐτὸς ὑπέυθυνος

(α) Λευιτ. ΙΘ. 17.

(β) Αὐτ. 16.

νος; Ἡ ἐντολὴ εἶναι σαφὴς „Ἐλεγχμῶ ἐλέγξεις τὸν
 „πλησίον σου, καὶ ἡ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν.”
 Λοιπὸν ἐξ ἀντιθέτου τὸ ἀντίθετον συμπέρασμα εἶναι ἀναμφίβο-
 λον: „Ἐὰν ἐλεγχμῶ μὴ ἐλέγξης τὸν πλησίον
 „σου, λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν.”

§. ιη'.

Ἐλεγχος ὁ τῷ ἁμαρτάνοντος γινέσθω ἀνά-
 λογος, κατὰ τὴν τῷ ἐλεγχοντος τάξιν
 τε καὶ κατάστασιν.

Ἡ προτεθεῖσα ἐντολή: „Ἐλέγξεις ἐλεγχμῶ
 „τὸν πλησίον σου, καὶ ἡ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν.”
 κινεῖ τινὰς εἰς τὸ νὰ ἀπορήσῃν: Καὶ πῶς; (λέγουσιν:) ὅλοι λοι-
 πὸν πρέπει νὰ γίνωνται Διδάσκαλοι; ὅλοι Προφῆται; ὅλοι κε-
 φαλαί; ὅλοι προεσῶτες; ὅλοι ὁδηγοὶ καὶ διορθωταί; καὶ ἐλεγκ-
 ταί, καὶ ἐπιτιμήτορες, καὶ ἐπιπλήκται; Ναί, ἀποκρίνομαι, ὅλοι:
 εἰάν ὅλοι εἶναι πλησίον· ἐπειδὴ δὲν ἐγράφη: Ἐλεγχμῶ ἐ-
 λέγξεις τὸν ὑποδεέστερόν σου· τὸν μαθητήν σου.
 τὸν ὑποτακτικόν σου· ἀλλ' ἐρρέθη: ἐλεγχμῶ ἐλέγ-
 ξεις τὸν πλησίον σου· καὶ ἂν εἶναι κοινὴ πρὸς ἅπαντας ἡ
 σχέσις ἢ τῷ πλησίον, κοινὸς ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι εἰς ἅπαντας
 καὶ ὁ ἐντεταλμένος ἔλεγχος: Ἐλεγχμῶ ἐλέγξεις τὸν
 πλησίον σου.

Ἀλλ' ἀποκρίνομαι καὶ δεύτερον: Ὅτι ἐπειδὴ ὁ λόγος ἡμῶν
 πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε ἁλατι ἡρτημένος, πρέπει βέβαια καὶ ὁ
 κατὰ τὴν ἐντολὴν ταύτην γινόμενος ἐλεγχμὸς, ἡρτημένος νὰ εἶ-
 ναι μὲ τὸ ἄλλας καὶ αὐτὸς τῆς φρονήσεως. Πάντες εἶναι πλη-
 σίον, καὶ πάντες χρεὸς ἔχουσιν ἐπομένως, κατὰ τὸν εἰς τὴν αὐ-
 τῶν κατάστασιν πρέποντα τρόπον, καὶ κατὰ τὸ αὐτῶν ἐπάγο-

γελμα, νὰ ἐλέγχωσι πρὸς διόρθωσιν τὰ ἀτοπήματα τῶν
 πλησίων, ὅχι ὅμως ἅπαντες ἐπίσης νὰ μεταχειρίζονται τὸν ἐ-
 λεγμὸν, ἀλλ' ἀναλόγως κατὰ τὴν τάξιν, εἰς ἣν ὑπὸ τῆς προ-
 νοίας ἐτέθησαν. Ἐκαστος δηλαδὴ, κατὰ τὸν τρόπον τὸν προσ-
 κοντεῖ αὐτῷ, κατ' ἣν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν ἐλεγχόμενον. Ὁ
 Προφήτης ἢ ὁ Διδάσκαλος ἐλέγχωσι διὰ τῆς κηρύγματος, διὰ
 τῆς διδασκαλίας, διὰ τῆς κατηχήσεως, ἢ διὰ τῆς τῶν Θεῶν
 ἐνταλμάτων ἐκθέσεως ἢ διασαφήσεως· ἢ ἐνίοτε ἢ σφοδρότε-
 ρόν πως ἐντεινόμενος, διὰ τῆς προαναφωνήσεως καὶ ἐπαπειλή-
 σεως τῶν ἀποκειμένων εἰς τὰς ἀθετητὰς καὶ πικραβάτας ποι-
 νῶν καὶ κολάσεων. Ὁ μαθητὴς καὶ ὁ διδασκόμενος ἐλέγχει
 ὅπως ἐκ πλαγίᾳ, κατὰ τρόπον φιλομαθῆς ἐξετάσεως, δια-
 πορῶν τάχα καὶ διερωτῶν, ἂν εἶναι δεμιτὸν τὸ γινόμενον, καὶ
 ἀκίνδυνον, ἢ ὅπως ἀζήμιον; Ὁ Προεστὴς ἐλέγχει ὡς ἐξεσίαν ἑ-
 χων, μετὰ ἐπιταγῆς ἢ ἐμβριμήσεως. Ὁ ὑποτακτικὸς ὡς ὑπεξέ-
 σιος, μετ' ὑποκύψεως καὶ ταπεινώσεως, ὃν ὑπὲρ τῷ Προεστώ-
 αὐτῷ τρέφει ζῆλον αἰτίαν τῆς ἑαυτῇ ἐπάγων ἐπιτολμήσεως.
 Ὁ προβεβηκὸς τὴν ἡλικίαν, ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς ἢ συχνῆς πε-
 ρας τῶν πραγμάτων πεπαιδευμένος, μᾶλλον εὐπαρρησιάζε-
 ται. Ὁ νεώτερος, ὡς ἄπρακτος, καὶ συμβελητὴς, καὶ ὁδηγίας αὐτοῦ
 μᾶλλον δεόμενος, μετὰ συστολῆς αἰδημόνως. Συμφέρει, ἐπίτιναι
 ἀτοπημάτων, τὸ νὰ ὁμολογῇ ὁ ἐλέγχων κατ' ἑαυτῇ, ὅτι καὶ
 αὐτὸς ἐνοχος εἰς τοιαῦτα εὐρέθῃ, ἢ ἢ παρόμοια, ἢ ἢ βαρύτε-
 ρα, ἀλλὰ πολὺ τὸν ὠφέλησεν ἡ ἀποχή, ἡ ἐπιστροφή ἢ διόρ-
 θωσις. Ἡ τῷ ἄλλῳ πολλάκις ὄψις ἢ βλοσυρωτέρα καὶ παραμόρ-
 φωσις· ἢ ἐπιδεικνυμένη ἐντροπή, καὶ αἰσχύνῃ, καὶ ἀποστροφῇ
 ἐφ' οἷς βλέπει, ἢ ἀκείῃ· ἢ λύπη καὶ ἢ κατῆφεια, ἢ συνοχὴ
 τῆς ψυχῆς ἢ σκυθρωπότης τῷ προσώπῳ· ἐν εἶδος ἐκστάσεως ἢ
 θαυμασμῷ· μία προσβολὴ ταραχῆς καὶ ἐκπλήξεως· ἐν ὀργῇ
 νεμέσεως, μετ' ἐπιβδελύξεως ἢ ἀηδίας· ἐν κίνημα φυγῆς καὶ
 ἀναχωρήσεως ἐξαπιναιίας· μία ἰκεσίᾳ δεήσεως, ἢ παραιτήσεως

μία δήλωσις δυσαρρεσίσεως, ἢ ὀλοτελῆς ἀποδοκιμασίας· εἰς γέ-
λως σαρδόνιος ἀπροσδόκητος, ἐν ἐλαφρὸν ἀνόρεκτον ὑπομειδιά-
μα· εἰς ἀνασенаγμός, ἐν δάκρυον. Ἡ μόνη ἀσπλῆ, ἀλλ' ὅχι
παντελῶς ἀνέμφατος σιωπῇ, γίνεται πολλάκις ἐνὸς ἀτόπου, ἢ
ἐργου, ἢ λόγου, ἢ βελεύματος τῷ πλησίον ἰσχυρὸς ἐλεγμός,
βαρὺς κατονειδισμός, δρασθήριος ἐπίπληξις καὶ ἐπιτίμησις. Τοιο-
τοτρόπως πληρεῖται τὸ Θεῖον ἔνταλμα: „Εἰλεγμῶ ἐλέγ-
„ξεις τὸν πλησίον σου, καὶ ἐλῆψῃ δι' αὐτὸν ἀμαρ-
„τίαν.”

§. 19.

Πράξεις ἐναντίας μηδαμῶς ἐπιτηδεύειν.

Διὰ τῆς ἐπιμιξίας δύο ἐτεροειδῶν ζώων, τὸ νὰ ἐπιτηδεύε-
ται ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐπίκοινον καὶ τερατώδη σύσασιν ἐνός τινος
τρίτου· Τὸ νὰ σπείρῃ, ἢ νὰ φυτεύῃ ἀνάμεσα εἰς τὰ κλήματα
τῆς ἀμπέλου, διάφορα ἄλλα ἢ σπέρματα, ἢ δένδρα. Τὸ νὰ
ὑφαίνῃ ὕφασμα τὸ αὐτὸ, καὶ λινὸν, λόγου χάρι· καὶ μάλλινον,
καὶ νὰ τὸ ἐνδύεται· τὰ τοιαῦτα ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος (α) τὰ ἀπη-
γόρευσε. „Τὰ κτήνη σου καὶ κατοχεύσεις ἐτεροζύ-
„γως· καὶ τὸν ἀμπελῶνα σου καὶ κατασπερείς διά-
„φορον· καὶ ἰμάτιον ἐκ δύο ὑφασμένον, κίθδη-
„λον, καὶ ἐπιβαλεῖς σεαυτῷ.” Ἄρα γε ὁ Νόμος ἔτος,
κατὰ πρῶτον καὶ κυριώτατον σκοπὸν, ἀποβλέπει αὐτῶν τῶν ἐ-
πὶ λέξεως ἀναφερομένων τὴν ἀπαγόρευσιν; Καὶ δὲν ἐκάθην-
το ἐπὶ ἡμιόνων οἱ υἱοὶ τοῦ Δαβὶδ; Δὲν ἦσαν μυρία εἶδη φυ-
τῶν, καὶ χόρτων, καὶ ἀνθέων πεφυτευμένα εἰς τὰ ὠρεῖα καὶ
τερπνὰ ἄλσιν τοῦ Σολομῶντος, καὶ πολλῶν μάλλον καὶ μέσα
εἰς αὐτὸν τῆς τρυφῆς τὸν Παράδεισον, τὸν ἐν Ἐδέμ; Καὶ αἱ

(*) Λευιτ. 19. 19.

περιφερόμεναι ἐν Ἱεραῖς Γραφαῖς Ἀναδενδράδες, τὶ ἄλλο
 σαν, παρὰ ἄμπελοι ἐπάνω εἰς διάφορα δένδρα σκηριζόμεναι, καὶ
 εἰς ὕψος μετεωριζόμεναι; Ἐπειτα, καὶ τῆς Ἱερᾶς Σκηνῆς, καὶ
 τῶν τῷ Ἀρχιερέως σολῶν τὰ ὑφάσματα, δὲν ἦσαν καὶ αὐτὰ
 ἐκ διαφόρων καὶ ποικίλων καὶ ἑτεροχρόων νημάτων ἐξυφασμέ-
 να; Ἐγὼ νομίζω, ὅτι τὰ τοιαῦτα παραγγέλματα εἶναι
 παντα συμβολικῶς ἐννοούμενα, καὶ ἀποβλέπεισι τὸ περισσό-
 ρον πρὸς τὰ τῶν νομοθετεμένων Ἑβραίων ἡθῆτε καὶ ἐπι-
 δεύματα. Ἐσημείωσε δὲ τῷτο ὁμοιοτρόπως καὶ ὁ Ἱερὸς Θεὸς
 δῶριτος. „Διδάσκει (λέγων) διδάσκει τὰ νοητά.... διδά-
 σκει πράξεις ἐναντίας μηδαμῶς ἐπιτηδεύειν. Ὅτι γὰρ
 „ἐ τὸ ἱμάτιον κίβδηλον ἦν, ἀλλὰ τὴν πράξιν διὰ τέτε δι-
 „λοι, μαρτυρεῖ τῆς Σκηνῆς τὰ καλύμματα, ἐκ διαφόρων
 „κατασκευασθέντα νημάτων.” Ὁ Νόμος διὰ τῶν τοιούτων π-
 ραγγελίων ἐκδιδάσκει, ὅτι ὁ Εὐσεβὴς τῷ Θεῷ Λάτρης νὰ εἶναι
 ἀπλῆς καὶ ἄπλσος, εἰλικρινὴς καὶ ἀπερίεργος, ἀνεπιχημάτις
 καὶ ἀνεπιτήδευτος, ἄδολος καὶ ἀνυπόκριτος, πάντοτε σύμφωνος
 αὐτὸς ἑαυτῷ· χωρὶς διπλόην εἰς τὰς λογισμὰς, χωρὶς ποικιλίαν
 εἰς τὰς τρόπους, χωρὶς πολυπραγμοσύνην εἰς τὰ ἡθῆ καὶ ἔθνη
 χωρὶς δολιότητα εἰς τὰς ὑποσχέσεις, χωρὶς πανουργίαν εἰς τὰς
 ἐπιχειρήσεις, χωρὶς ἀκατασάσιαν εἰς τὰς πράξεις· πάντοτε
 καθαρὸς, πάντοτε πιστὸς, πάντοτε βέβαιος, εἰς πάντα ἐ-
 ἴσος, ὁμαλός τε καὶ ἴσος.

§. κ'.

Ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τῶν δοκούντων μικρῶν καὶ ἀδια-
 φόρων, παιδαγωγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν
 ἀποφυγὴν τῶν μεγάλων καὶ βαρέων ἀπο-
 πημάτων.

Καλὸν μάλις καὶ ἀναγκαῖον, τὸ νὰ ἀπέχη ὁ ἄνθρωπος

καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπῃ καὶ ἑαυτὰ φαίνονται μικρὰ καὶ ἀδιάφορα,
 καὶ λόγῳ σχεδὸν ἔδὲ ἀξία, ὅταν αὐτὰ παραβλεπόμενα ἡμπο-
 ρῶν νὰ τὸν παρασύρουν κατ' ὀλίγον, εἰς μεγάλα καὶ βαρύτατα
 ἀτοπήματα. Πολλὰ εὐρίσκομεν εἰς τὴν Ἰσραηλῆν Νομοθεσίαν (α)
 ἀπηγορευμένα εἰς τὰς Ἰσραηλίτας, τὰ ὅποια διὰ τὴν ἀπη-
 γορευθῆσαν, ὅτι διὰ τῶν τοιούτων ἐκεῖνο τὸ Γένος εὐκόλως ἡ-
 δύνατο νὰ μεταπηδήσῃ καὶ νὰ παραπέσῃ εἰς κακὰ μεγαλῆτε-
 ρα, καὶ τελευταῖον νὰ προχωρήσῃ καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνομίαν τε
 καὶ ἀσέβειαν. „Ἄν πέσῃ τὸ Ἀ' σάχιν χαμαὶ ὅταν θε-
 „ρίξῃς, μὴ τὸ συγκώσῃς· τὰς ῥῶγας ὅταν τρυ-
 „γᾶς, μὴ τὰς συμμαζώξῃς.” Εὐτελεῖ φαίνονται καὶ
 μικρὰ τὰ τοιαῦτα· καὶ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἑαυτὰ δὲν εἶναι
 μεγάλα· ὅμως αὐτὰ καταφρονέμενα, φέρουσιν εἰς τὴν ἐγκα-
 τάλειψιν τῆς πτωχῆς παραφυλαττόμενα, παιδαγωγῶσιν εἰς
 τὴν εὐσπλαγχίαν τὴν πρὸς τὰς πένητας. „Τὸν μισθὸν
 „ἐκείνου ὅπῃ σὲ ἐδύλευσεν ἕως τὸ ἐσπέρας, μὴ
 „ἀναβάλλῃς νὰ τὸν ἀποδώσῃς ἕως τὸ πρωί.” Ὁ-
 λὴ φαίνεται τῆς τόσης ἀναμονῆς ἡ ζημία· ὅμως αὐτὴ ἡ
 ἀναβολὴ καὶ ὑπέρθεσις, ἐνδέχεται νὰ καταντήσῃ τελευταῖον
 καὶ εἰς τὴν ἀρπαγὴν καὶ ἀδικίαν. „Μὴ συγκαταμίξῃς
 „κτήνη ἑτεροειδῆ εἰς συνουσίαν· Μὴ σπείρῃς
 „γέννημα, ἢ καρπὸν διαφορετικὸν ἄλλον· εἰς
 „τὸν ἀμπελῶνα σε. Μὴ ἐνδυθῇς ὕφασμα ἀπὸ
 „εἶδη πολυποίκιλα νημάτων ἐξυφασμένον.” Ἀ-
 διάφορα κρίνονται καὶ ἐλαφρὰ· ὅμως ἀνοίγουσιν εὐρύχωρον τὴν
 ὁδὸν, τὴν φέρουσιν πρὸς τὴν ἀκόρεστον φιλοκτημοσύνην καὶ πλεο-
 νεξίαν, εἰς τὴν ματαιὰν περιέργειαν καὶ πολυπραγμοσύνην·
 εἰς τὴν φιλοκοσμίαν, καὶ κενοσποδίαν. „Μὴ συμποσιά-
 „ζῃς ἐπάνω εἰς τὰ θανά, καὶ εἰς τὰς ὑψηλὰς τό-

(α) Λευιτ. ΙΘ.

„πες· μὴ κάμῃς πλεξίδα τριχῶν εἰς τὴν κεφαλὴν σου, μηδὲ διαφθείρῃς τὸ ῥῆμα τῆ γενεῖς σου· μὴ εἰζῇς χαράγματα, μηδὲ γράμματα εἰς τὸ δέρμα σου.” Δὲν φαίνονται βαρέα ἐγκλήματα ἔδὲ ταῦτα. Ὅμως αὐτὰ ἐκαθοδήγεν τῶν Ἑβραίων τὸ γένος εἰς τὰς δεισιδαιμονίας καὶ πλάνας τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Χανααίων, οἱ ὅποιοι τὰ ἐπαρτήρην ὡς μέρος θρησκείας· καὶ ὁ Θεὸς ἤθελε, καὶ μὲ τὴν ἀποχὴν τὴν ἀπὸ τῶν μικρῶν τέτων, καὶ εὐτελῶν, καὶ ἐλαφρῶν, καὶ ἀζημίων, καὶ κατ' ἐαυτὰ ἀδιαφόρων, νὰ φυλάξῃ τὸν λαὸν αὐτῷ, ἀπὸ τὴν τῶν Ἑθνῶν ἐκείνων ἀσέβειαν καὶ εἰδωλολατρείαν. „Καὶ τὰ τὰ ἐπιτηδεύματα Αἰγύπτου, ἐν ἧ κατ-
 „κήσατε ἐπ' αὐτῇ, ὃ ποιήσετε· καὶ κατὰ τὰ ἐπι-
 „τηδεύματα γῆς Χαναὰν, εἰς ἣν εἰσάγω ὑμᾶς
 „ἐκεῖ, ὃ ποιήσετε. (α)”

§. κα'.

Ἀπροσδόκητος ἀπαγόρευσις παραλόγου Ἀκο- λασίας.

Καὶ ἦτον χρεῖα νὰ δοθῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐν τοιῷ-
 τον παράγγελμα; ἦτον ἀνάγκη νὰ τεθῇ τοιοῦτον νομοθέτη-
 μα; τὸ νὰ μὴ ὑποφέρῃ ὁ Πατὴρ, ἢ ὁ μήτηρ, ὅτι νὰ κα-
 ταπορνεύεται ἡ θυγάτηρ, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἐγέννησαν; καὶ
 εἶναι δυνατόν, τὸ νὰ εὔρεθῃ τοιοῦτοι Γονεῖς εἰς τὸν Κόσμον;
 Φεῦ! Ἰσορήθῃ ναί, παράτισιν, ὅτι οἱ Βαβυλώνιοι, συνήθειαν
 ἔκκαλοι εἶχον, εἰς μίαν τινὰ ἑορτασικὴν αὐτῶν πανήγυριν
 καὶ ἀξίαν αὐτῶν ἑορτὴν κατ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν τελευμένην, νὰ
 προβάλλεν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας τε καὶ θυγατέρας εἰς τὰ

(α) Λευιτ. ΙΗ. 3.

τεμένη τῆς Ἀφροδίτης θεᾶς αὐτῶν, διὰ τὰ ἐκπορνεύονται ὑπὸ τῆ θέλοντες, καὶ τῆ τυχόντος ἐπὶ μισθῷ διατεταγμένης ἀργυρίας ἐπιδόσεως. Ἀγκαλὰ καὶ τῆτο τὸ παράλογον καὶ παναισχρον ἔθος, δυσκολίαν ἔχεν τὰ πεισέσωσιν Ἰσوريοὶ τινὲς ἐκ τῶν Νεωτέρων εἰς τὰς κατ' ἡμᾶς χρόνας, (μὲν ὅλον ὁπῆ κατ' ἄλλον τρόπον ἔτοι ἐλέγχονται διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν συγγραμμάτων, καὶ τοσῶτον σωφρονικοὶ καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα αἰδήμονες.) ὅπως ἄν τις καὶ κρίνῃ περὶ τῆς πραγματικῆς ἰσορίας τῆ τοιῆτε ἰσορήματος· τόσον εἶναι μεγάλη ἢ τῆ ἰσορήμενῃ πράγματος ἀτοπία, ὅσον ἀναγκάζει τὸν ἀναγινώσκοντα νὰ δικαιώσῃ τὰς περὶ τέτε ἀμφιβάλλοντας. Πλὴν, ἢ τῆς Ἰερᾶς Γραφῆς ἐντολικὴ ἀπαγόρευσις ἀποδεικνύει, ἂν ὅχι ἄλλο, ὅτι ἡμπορεῖ τέως νὰ φθάσῃ καὶ εἰς τὴν κτηνώδη ταύτην ἀτοπίαν καὶ ἀλογίαν, ὁ λογικὸς ἄνθρωπος. Εἰς τὰς Ἑβραίας ἀπηγορεύει τὸ τοιῶτον ἀτόπημα βεβαίως καὶ ἀναμφισβήτως. „Οὐ βεβηλώσεις τὴν θυγατέρα σου, ἐκπορνεῦσαι αὐτήν· (α)“ λοιπὸν δὲν ἦτον ἀπίθανον τὸ ἀπαγορευθὲν μεταξὺ αὐτῶν νὰ δυνηθῇ νὰ συνέβῃ. Ἀλλ' ἂν εἰς τὰς Ἑβραίας δὲν ἦτον ἀπίθανον τὸ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ὑπερβολὴν αἰσχρότητας καὶ διαστροφῆς εἰς Πατῆρ, ἢ μία Μήτηρ, ὥστε νὰ παραδώσῃ ἐκυσίως αὐτὸς, ἢ αὐτὴ τὴν ἰδίαν θυγατέρα εἰς τὴν ἀσελγῇ καὶ ἀκόλαστον ὁρεξίν ἐνὸς πόρνου, εἶναι τάχα ἄπιστον καὶ μεταξὺ Χριστιανῶν τοιῶτον ἀνοσιέρημα; Ἡ (διὰ νὰ ἐρωτήσω μὲ περισσοτέραν ἐλευθερίαν ἐκεῖνο ὁπῆ ὑποπτεύω) εἶναι τάχα ἄπιστον, ἢ ἀνήκεστον, ἢ πολλὰ σπάνιον τὸ τοιῶτον ἀνόμημα; Ἐκείνη ἢ ἀσοργος σοργή, καὶ ἀφρονεσάτη φιλοφροσύνη τὴν ὁποίαν δείχνει τὴν σήμερον οἱ Γονεῖς εἰς τὰς αὐτῶν θυγατέρας, ἐκείνη ἢ ἀπεριμέριμος καὶ ἀξιοκατάκριτος ἀπροσεξία τε καὶ ἀδιαφορία, τὴν ὁποίαν

(α) Λευιτ. ΙΘ. 29.

περὶ τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν καὶ χρησιμοφείας ἐμφαίνουσιν, ἐκείνη ἢ ἀπόλυτος ἐλευθερία τὴν ὁποῖαν εἰς τὰς παρθενεύσας ἔτι Κόρας αὐτῶν χαρίζεσι· τὰ ἄσεμνα λόγια, καὶ σχήματα, καὶ κινήματα ὅπῃ εἰς αὐτὰς ἐπιτρέπεται· τὰ ἄκοσμη σολίσματα καὶ ἐγκαλλωπίσματα μὲ τὰ ὁποῖα τὰς ὠραίους. Αἱ κοινὰ προελεύσεις καὶ παρεκιδείξεις δι' ὧν τὰς διαπομπεύουσιν. Αἱ παρρησιακαὶ καὶ ἀδιακώλυτοι συντυχίαι, καὶ ὁμιλίαι, καὶ συναναστροφαι μὲ τὰς τυχόντας καὶ τὰς τυχέσας, ἐν αἷς ἀπαρτηρήτως τὰς ἀφίνουσιν· ἐνεῖνα.... ἄς μείνω ἕως ὧδε...
... καὶ ἄς προφάσω μόνον τὸ τοιοῦτον ἐκφώνημα: ὦ ἦθη! ὦ καιροὶ! Ταῦτα πάντα τὰ εἰρημένα, καὶ κοινῶς γινόμενα, τί ἄλλο, (παρακαλῶ.) βεβαίωνουσιν; εἰμὶ ὅτι πολλοὶ Χριστιανοὶ τὰς αὐτῶν θυγατέρας εἰς ἐκπόρνευσιν ἢ τὰς παραδίδουσιν, ἢ τὰς προάγουσι, καὶ τὰς προευνεργίζουσι, καὶ τὰς προετοιμάζουσιν. Ἐκεῖ ὅπου τὸ κακὸν καταντήσῃ εἰς αὐτὰ τὰ μέτρα, μὴ ἀμφιβάλῃς, πατεῖ μετ' ἐκ πολὺ εἰς τὰ ἄκρα. Τὰ ρεύματα τῆς ἀναρχικότητος καὶ ἀκολασίας ἐπλημμύρησαν, καὶ ἐξεχειλίσαν εἰς ἐκείνην τὴν Φαμίλλαν, καὶ ἐπλήρωσαν μολυσμῷ καὶ ἀκαθαρσίας πᾶσαν τὴν ὑπαρὰν ἐκείνην οἰκίαν. Τίς τὴν οἰκίαν ἐκείνην μόνον; Πᾶσαν τὴν γειτονίαν, πᾶσαν τὴν πόλιν, πᾶσαν τὴν γῆν· τὸ λέγει ἐπὶ λέξεως αὐτὸ τὸ παράγγελμα τῆς Λευιτικῆς, ὅπῃ ἐπὶ τῇ παρόντος ἐκδέτομεν. „Οὐ βεβηλώσεις τὴν θυγατέρα σου ἐκπορνεύσαι αὐτήν, καὶ ἢ καὶ ἐκπορνεύσει ἡ γῆ, καὶ πληθύνεται ἀνομία. (α)“ „Ὅταν τὸ κακὸν φθάσῃ εἰς τόσῃν ἀναίδειαν, οἱ Γονεῖς αὐτοὶ νὰ ἀνοίγωσιν ἐν πορνείᾳ εἰς τὰς αὐτῶν θυγατέρας, τότε οἱ ἄνθρωποι ἔγιναν ὡς ἐπὶ τῇ Νῶε, αὐτόχρημα σάρκες. Τότε „πλέον Οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ τῆ Θεοῦ Πνεῦμα ἐν τοῖς ἀνθρώποις τέτοις. Ἐκπορνεύσει ἡ γῆ.

(α) Λευιτ. ΙΘ. 29.

„Ἡ γῆ πλησθήσεται ἀνομίας·” ἡ τοιαύτη γῆ τότε εἶναι ἀξία τῆ ἐμπρησμῆ τῆς γῆς τῶν Σοδομῶν.

Εἰ γὰρ ὑπολαμβάνω, ὅτι ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄλλα μεγάλα καὶ φοβερά τῶν Σοδομιτῶν ἀνοσιεργήματα, ἐν ᾗτον καὶ τῆτο, τὸ ὅποιον ἡμεῖς ἐπὶ τῷ παρόντος ἐκτραγωδεύμεν, ὅτι δηλαδὴ παρὰ τοῖς Σοδομίταις, οἱ Γονεῖς παρέδιδον ἐξελυσίως τὰς θυγατέρας αὐτῶν, νὰ τὰς καταπορνεύῃ ὅστις ᾔθελε. Καὶ ἡ ὑπόνοιά μου αἴτη, ἔχει τινὰ λόγον, ὡς κρίνω, ὃ μόνον κατὰ τὴν πρόληψιν, ὅτι δύσκολον ᾗτον ἀπὸ τὸ παντάπασι διεσραμμένον καὶ ἀσελγέσατον ἐκεῖνο Ἔθνος νὰ ἐλλείπητι τῶν τῷ τοιῷ γένους ἀθεμιττεργημάτων, ἀλλ’ ἐτι καὶ διὰ τὴν εὐχερῇ καὶ πρόχειρον ὑπόχρεσιν, τὴν ὅποιαν ὁ καλὸς Λῶτ εἰς τὰς Σοδομίτας τότε καθυποχρέσθη νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὰς, τὰς ἰδίας αὐτῷ θυγατέρας, διὰ νὰ τὰς μεταχειρισθῇ καθὼς ᾔθελον: Χρᾶσθε αὐτάς, καὶ ἂν ἀρέσκει ὑμῖν. (α) Ἀληθῶς ὁ Λῶτ, τῆτο ἐσεργε, διὰ νὰ φυλάξῃ τὰς Ἀνδρας ὅπως ἐξενόχῃσεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῷ ἀπὸ τὴν τῶν ἀκολάσων Σοδομιτῶν ἐκείνων ὕβριν τε καὶ ἐπήρειαν, προαιρέμενος δι’ ἄλλε ἀτοπήματος, νὰ ἐμποδίσῃ ἀτόπημα, ὡς τὸ ἔκρινε, μεγαλύτερον: λέγω ὅμως, ὅτι ἐδέετο, ἴσως, δὲν ᾔθελεν ἀνοῖξῃ σόμα νὰ ἐκφωνήσῃ τοιῷτον λόγον, ἂν δὲν ᾔξευρεν ὅτι συνήθης ᾗτον καὶ ἐπιχώριος μεταξὺ τῶν Σοδομιτῶν, παρ’ οἷς παρῶκει, ἡ αἰχρουργία· τὸ νὰ ἐκθέταν δηλαδὴ οἱ Γονεῖς ἐτόίμως εἰς πορνείαν τὰς θυγατέρας των. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι τὸ περὶ τῆτο, (τὸ ὅποιον ἐνταῦθα ὡς ψιλὴ τις εἰκασία μόνον προβάλλεται) ἀλλ’ ἐκεῖνο διατεινόμεναι ἐγὼ ἀδισάκτως, ὅτι αἱ φλόγες τῶν Σοδομιτῶν ἐκεῖναι, ἢ καὶ ἄλλαι φλόγες πολλὰ φοβερώτεραι, ἐτοιμάζονται παρὰ Θεοῦ, εἰς ἐκείνας τὰς οἰκίας καὶ πόλεις, ἐν αἷς οἱ Γονεῖς αὐτοὶ γίνονται,

(α) Γεν. ΙΘ. 8.

ἔτε προαγωγεῖς, ἢ ἄλλως ὁπωσὺν παρὰίτιοι τῆς τῶν θυγατέρων αὐτῶν ἐκπορευέσεως.

§. κβ'.

Τιμὴ ὀφειλομένη εἰς πρόσωπον Γέροντος.

Δὲν εἶναι χρησθηδεῖας μόνον, καὶ εὐπολιτευσίας ἔξος, οὐδὲ Νόμος πολιτικὸς ἀπλῶς καὶ ἀνθρώπινος, θεμελιωμένος εἰς τὴν εὐκοσμίαν καὶ εὐπρέπειαν τῆ κοινῆ καταστάματος, ὁ Νόμος τὸ νὰ τιμῶσιν οἱ νέοι τὰς γέροντας. Ἀλλ' εἶναι αὐτὸς Νόμος Θεῖος, τὸν ὅποιον πρὶν ἔτι θεσπίσῃ, ἢ ὁ Λυκῆργος εἰς τὰς Σπαρτιάτας, ἢ εἰς τὰς Ἀθηναίους ὁ Σόλων, τὸν ἐνομοθέτησεν εἰς τὰς Ἰσραηλίτας διὰ Μωϋσέως αὐτὸς ὁ Θεός. „Ἀπὸ προσώπου „πολιτῆ ἐξανασῆσθαι, καὶ τιμήσεις πρόσωπον „πρεσβυτέρου, καὶ φοβηθήσῃ τὸν Θεόν σου. (α)“

Πληροφύμενος εἰς τὴν Θεϊότητα τῆ Νόμου τέττε, Σημεῖωσαι καλῶς ταῦτα τὰ δύο: Α': Αὐτὸ τῆς Νομοθεσίας τὸ ἀντικείμενον: τετέστι τὸν ὅρον. Β': τῆς Παραβάσεως τῆ νομοθετήματος τὴν ἐπιτίμῃσιν, καὶ τὴν ἀπειλὴν.

Α': Ο' ὅρος εἶναι, ὅχι τῆ γηραλαίᾳ ἀνθρώπου ἢ κατὰ τὰ ἄλλα αὐτῆ κατάστασις· ὅχι ἡ ὑπεροχὴ τῆς δυνάμεως· ὅχι τὸ ὕψος τῆ ἀξιώματος· ὅχι ἡ λαμπρότης τῆ γένεως, ὅχι ἡ περιβασία τῆ πλῆτε· ὅχι ἡ περίσσεια τῆς Σοφίας, ἢ ἡ ἔξις ἢ ἐκ τῆς ἐμπειρίας συλλεχθεῖσα, καὶ τὸ ἐντεῦθεν βάθος τῆς ἐν αὐτῇ συνέσεως· τὰ ὅποια εἰς ἓνα γέροντα, ἡμπορῶν καὶ νὰ εἶναι, καὶ νὰ μὴ εἶναι. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ πρόσωπον τὸ γεροντικόν, καθὼ τοιῦτον, εἶναι τὸ προβαλλόμενον εἰς τιμὴν. Τὸ πρόσωπον νὰ τὸ πολὺν, τὸ τραχὺ, τὸ ῥυσσὸν, τὸ ἐ-

(α) Λευιτ. ΙΘ. 32.

ἐξηλακωμένον, τὸ ἐκ τῆς πολυετῆς ἡλικίας αὐχμηρὸν καὶ μεμαρασμένον. Ἀπὸ προσώπου πολὺ ἐξανασῆση, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου. Τὰ ἄλλα προτερήματα τῷ γέροντος, καὶ ἂν τὰ ἔχη, μὲν τὰ σωματικὰς ὀφθαλμὰς δὲν τὰ βλέπεις, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τὸ βλέπεις, καὶ αὐτὸ τίμα: Καὶ τιμήσεις πρόσωπον πολὺν, τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου. Κατὰ μὲν τὰ ἄλλα τυχὸν μειονεκεῖ, καὶ ἐλαττονεῖται ἔσω: Εἶναι ταπεινὸς καὶ εὐτελὴς, εἶναι πτωχὸς καὶ ὑπορημένος, εἶναι ὀλιγόνους ἴσως, καὶ διὰ τὸ βάρος τῶν χρόνων κατέσκη ἡλίκιος καὶ εὐήθης· κρονόληρος, πέμπτελος, Σωροδαίμων: Ἐσω· ἀλλὰ γέροντες εἶναι, καὶ πολλοὶ, καὶ, καθὼς τοιοῦτος, σεπτὸς, καὶ τιμῆς ἄξιος: Ἀπὸ προσώπου πολὺ ἐξανασῆση. Καὶ ἂν εἰς αὐτὰ δὲ τὰ ἔσχατα μέτρα τῷ γηρατειῷ δὲν ἔφθασε νὰ προχωρήσῃ, ἂν εἶναι ὅμως προβεβηκότερός σου τὴν ἡλικίαν, καὶ ἡ μεταξὺ σὲ καὶ ἐκεῖνη διαφορὰ τῆς ἡλικιώσεως εἶναι πρόδηλος καὶ ἐπίσημος, ὁμοίως καὶ αὐτὰς, ἔχων πρὸς σὲ σχετικῶς τὰ πρεσβεῖα τῷ γήρως, σεβαστὸς καὶ ἕτος παρὰ σοὶ ἔσαι: Καὶ ἐξανασῆση ἀπὸ προσώπου πολιωτέρου Σὺ, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου.

Β': Σημειώσαι τῆς τῷ Νόμῳ τέττα ἀπειθήσεως τὴν ἀπειλημένην ἐπιτίμησιν: Ἡ ἐπιτίμησις εἶναι φοβερά: „Καὶ φοβήσῃ τὸν Θεόν σου.” Εἰς τὴν τῷ γέροντος (καθὼς γέροντες εἶναι) ἀτιμίαν, καὶ ὕβριν, καὶ ἐξευτελισμὸν καὶ περιφρόνησιν, ἂν οἱ ἔξω καὶ πολιτικοὶ Νόμοι δὲν ἐπιβάλλουσιν διωρισμένην ποινὴν ἂν οἱ Πολιτάρχαι καὶ Τίμαρχοι δὲν ψήφίζουσι δίκην, ἀλλ' ἐκδικος παρίσταται αὐτὸς ὁ Θεός: Καὶ φοβήσῃ τὸν Θεόν σου. Ὁ αὐτὸς Νόμος ὅπως παραγγέλλει τῷ γέροντος τὴν τιμὴν, συνάπτει κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ τῷ Θεῷ φόβον τὴν ἀπειλήν. „Ἀπὸ προσώπου πολὺ ἐξανασῆση, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου, καὶ φοβήσῃ τὸν Θεόν σου.”

„τὸν Θεόν σε· ἐγὼ εἰμὶ Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν. (α)“
 Ἐὰν ἄλλην τιὰ δίκην δὲν πληρώσῃ ἐκεῖνος ὅπῃ δὲν τιμᾷ
 τὸ πρόσωπον τὸ γεροντικόν, ἃς συλλογιῶν καλῶς, καὶ ἃς
 περιμένῃ τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα: ἢ καὶ αὐτὸς γηράσας,
 ὑπὸ νεωτέρων ὁμοίως θέλει ἀτιμασθεῖ, ἢ τέως δὲν θέλει
 γηράσει· καὶ ἡ τοιαύτη δίκη ἄχρι τέτων, θέλει εἶσαι αὐ-
 τῷ ἢ πλεον μετριωτέρα.

§. κγ'.

Ο' περὶ τῆς τῶν γερόντων τιμῆς Νόμος, εἶναι
 νόμος θετικός.

Ο' Νόμος ὁ περὶ τῆς τιμῆς τῶν Γερόντων, δὲν εἶναι
 ἀπαγορευτικός μόνον, εἶναι καί τι πλεον, ὑποχρεωτικός, εἰς
 τὰς νέας μάλισα, ὁ Νόμος ἕτος· Νόμος κατὰ θέσιν τετέστιν
 ἐπιτακτικός. Δὲν ἐγράφη: Μὴ ἀτιμάζῃς τὸν γέροντα·
 ἐγράφη: Τίμα τὸν γέροντα· ἔμπροσθεν αὐτῷ προσηκῶς,
 εἰὰν εὐρέθῃς κατὰ μένος: „Ἀπὸ προσώπου πολιῦ ἐξα-
 „νασῇς, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου. (β)“
 Ἐὰν γηραιὸν ἄνδρα, αἰδεσθὲν διὰ τὴν παλιὰν καὶ σεβάσμιον,
 τίς τόσον τολμηρὸς ἢ αὐθάδης, ἢ τόσον μοχθηρὸς καὶ ἀπάν-
 δρωπος, ὥς καὶ νὰ προαιρεθῇ νὰ τὸν ἀτιμάσῃ, καὶ νὰ τὸν
 ἐξυβρίσῃ, καὶ νὰ τὸν ἐξυδενώσῃ; Ἀλλ' ἐδῶ ἐκ περιστάσεως ὁ
 Νόμος ζητεῖ παρὰ τῶ νεωτέρου πρὸς τὸν γεγηρακότα, καὶ ση-
 μεῖοντι αἰδῆς καὶ εὐλαθείας προδηλότερον. Ὅχι μόνον μὴ ἀ-
 τιμάσῃς (λέγει) τὸν γέροντα· ὅχι μόνον μὴ τὸν περιφρονή-
 σῃς· τῆτο καὶ παρ' ἐνὸς ἐκάστου χρεωσέεται πάντως εἰς ἕνα ἑ-
 καστον, ὁποῖας ἂν καὶ τύχη ἡλικίας, ἢ καταστάσεως. Ἀλλὰ

(α) Λευιτ. ΙΘ. 32.

(β) Αὐτ. 32.

τὸν γέροντα (παραγγέλλει) ἑξαιρέτως, καὶ νὰ τὸν δεξιωθῇ ὡς τοῖτον, καὶ νὰ τὸν προῦπανθήσῃς ἐρχόμενον, καὶ νὰ τὸν προκαθίσῃς ἐπελθόντα, καὶ κατὰ πάντα τρόπον νὰ τὸν φιλοφρονηθῇς καὶ νὰ τὸν προτιμήσῃς: „Α' πὸ προσώπου πο-
„λιῶ ἑξανασήσῃ, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσ-
„βυτέρου.”

§. κδ.

Ο' λοκληρία καὶ ἀκεραιότης, ἡ κατὰ τὸ σῶμα
τῷ Ἱερατεύειν μέλλοντος.

Ο' τυφλὸς, ὁ χωλὸς, ὁ ῥινότμητος, ὁ ὠτότμητος, ὁ συντετριμμένος, ὁ ἀκρωτηριασμένος, ἡ χεῖρα, ἡ πόδα· ὁ κυρ-
τὸς, ἡ κυφὸς, ἡ νανώδης· ὁ ἔχων εἰς τὰς ὀφθαλμοὺς λεύ-
κωμα, ἡ ὑπόχυμα, ὁ ψωραλέος, ὁ λειχηνώδης, ὁ μόνорχις·
Πάντες ὅσοι εἶχοντι τοῖτον σωματικὸν ἐλάττωμα· ἀγκαλὰ
καὶ ἀπὸ τῷ γένει ὄντες τῷ παρ' Ἑβραίοις Ἱερατικῷ, ἀπε-
κλείοντο ἀπὸ τὴν Ἱερατείαν. (α) „Πᾶς ὃς ἐστὶν ἐν αὐτῷ
„μῶμος, ἐκ τῷ σπέρματος Α'αρὼν τῷ Ἱερέως,
„ἐκ ἐγγιγῆ τῷ προσενεγκεῖν τὰς θυσίας τῷ
„Θεῷ σου, ὅτι μῶμος ἐν αὐτῷ.” Εἶχε μὲν ὁ τοῖτος
τὴν ἄδειαν, κατὰ τὸ πρόνομιον τῆς Ἱερατικῆς φυλῆς, τὸ νὰ
τρώγῃ ἀπὸ τὰ προσφερόμενα, τὰ ὅποια ἦσαν διωρισμένα εἰς
τροφὴν τῶν Ἱερέων· συγχωρημένον ἐξ αὐτῶν ἦτον καὶ αὐτὸς
νὰ μεταλαμβάνῃ· πλὴν, ἔτε εἰς τὸ Καταπέτασμα ἐσυγχωρεῖ-
το νὰ πλησιάσῃ, ἔτε εἰς τὸ Θυσιαστήριον νὰ προσεγγίσῃ, διό-
τι δὲν ἦτον παντὸς μώμου ἐλεύθερος, οἷον ὁ Νόμος ἤθελε τὸν
Ἱερέα. „Πρὸς τὸ Καταπέτασμα ἐπροσελεύσεται,
„καὶ πρὸς τὸ Θυσιαστήριον ἐκ ἐγγιγῆ, (β) ὅτι μῶ-

(α) Λευιτ. ΚΑ. 18—21.

(β) Αὐτ. 23.

„μον ἔχει.” Ἀπαντα τὰ εἰρημένα ἐλαττώματα, οἱ Θεοὶ Πατέρες τὰ ἐξέλαβον τυπικῶς: „Ὡς τῶν ἐν ψυχῇ παθῶν „τὸ πολυειδὲς ὑποφαίνοντα· (α) Ὡς παθήματα ἀκέρσια μὲν „ὄντα, ὑποδηλῆντα δὲ τὰ γνωμικά, καὶ ἐκ προαιρέσεως. (β)” Οἱ μολογῶσι δὲ ὅμως οἱ αὐτοὶ Πατέρες, ὅτι ὁ νόμος τὰ τοιαῦτα σωματικὰ παθήματα (ἢ ἂν θέλῃς νὰ τὰ εἰπῇς καὶ ψευδία) τὰ ἐπαρατῇ κατὰ τὸ γράμμα, διὰ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἀθε- νῆς καὶ μεμφίμοιρον: „Οὐδὲ τὲς ἔχοντας τινὰ μῶμον σωματικόν „λειπυργεῖν συγχωρῶν.”

Ἀλλ' εἰς τὸ σωματικὸν μῶμον, καὶ τὸ ἐλάττωμα τῆς φύ- σεως τὸ ἀπροαίρετον, καὶ ἀδέλγητον, καὶ διὰ τῆτο καὶ ἀδιάδελhton ἀπέβαλε μακρὰν τῆς Ἱεροπραξίας τῆς νομικῆς τὸν Λευίτην, τὸ ἁμάρτημα τὸ προαιρετικόν καὶ ἐκέρσιον καὶ αὐτοδέλγητον, πόσον πρέπει νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν Ἱερέα τῆς χάριτος ἀπὸ τὴν Φρικτὴν Τράπεζαν τῆς λογικῆς καὶ μουσικωτάτης Ἱερουργίας, εἰς τὴν ὁ- ποίαν δὲν χύνεται τὸ αἷμα τῆ Μόσχης καὶ τῆς Δαμάλεως, τῆ Ταύρης καὶ τῆ Τράγου, ἀλλὰ προσφέρεται ὑπερφυῶς καὶ ἀνερμη- νεύτως διὰ τῆ Μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας, αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ Αἷμα τῆ Υἱοῦ τῆ Θεοῦ, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφесιν ἁμαρτιῶν; Μεγάλη προσοχή χρειάζεται εἰς τὴν τοιαύτην ὑψηλὴν ὑπερ- γίαν, ἄκρα καθαρότης, πᾶσα ἡ δυνατὴ τῆ ἀνθρώπου ἀκεραιό- της, καὶ ὁλοκληρία, καὶ ὁλομέλεια, καὶ εὐαρμοσία τῆς ψυχῆς μᾶλλον παρὰ τῆ σώματος.

§. κέ.

Προνόμιον τῆ Ἱερέως, καὶ ὑπὸ μῶμον εὕρις- κομένον.

Ὁ νομικὸς Ἱερεὺς (τρεῖς οἱ ἐκ τῆς τῆ Λευι Ἱερατικῆς

(α) Κύριλ. Ἀλεξ.

(β) Θεοδώρ. Κύρη.

φυλῆς ἄνθρωπος.) ὅταν ὑπέκειτο εἰς τινὰ τῶν εἰρημένων μῶμων ἐκωλύετο μὲν ἀπὸ τῆς περὶ τὰς θυσίας ἱερατικῆς λειτουργίας, δὲν ἐκωλύετο ὅμως καὶ ἀπὸ τῆς τῶν θυσιασμάτων ἱερατικῆς μεταλήψεως. Ἔσκε μακρὰν τῷ καταπετάσματος καὶ τῷ θυσιασθῆναι. „Οὐκ ἐγγιγίει... ἐπροσελεύσεται.... „τῷ προσενεγκεῖν τὰς θυσίας τῷ Θεῷ. (α)“ Ὅμως ἀπὸ τὰ προσφερόμενα ἅγια δῶρα μετελάμβανε καὶ αὐτός, ὡς οἱ λοιποὶ ἱερεῖς, τὸ μερίδιόν τε καὶ τὸτο εἶχε γέρας, ἢ προνόμιον, διὰ τὸ σπέρμα τῷ Ἀαρὼν ἐξ ἑ κατήγετο. Ὁ μῶμος καὶ ὁ τῆς χάριτος ἱερεὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἰς, ἐξ ἐλευθέρου τινὸς συμφορᾶς συμπεσούσης, τύχη νὰ λάβῃ τινὰ μῶμον, μὲ τὸ νὰ παραπέσῃ εἰς ἁμαρτίαν, δι' ἣν οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι τὸ ἱερατεῦσιν ἀπαγορεύουσιν· ἀπέχεται μὲν καὶ αὐτὸς ἐφεξῆς τῷ ἱερᾷ δουλεῖν· ἡ γὰρ τῆς ἱεροπραξίας ἀφίσταται, τῆς ἐν τῇ φρικτῇ Τραπέζῃ τῷ ἱερῷ Βήματος. Οὐκ ἐγγιγίει, ἐπροσελεύσεται προσενεγκεῖν τὴν Θυσίαν τὴν ἀνάιμακτον τῷ Θεῷ· ἀλλ' ὅμως προδιαθεῖς ἑαυτὸν διὰ τῆς προσηκούσης προπαρασκευῆς καὶ προκαθάρσεως, μεταλαμβάνει καὶ αὐτός, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς, τῶν Ἀγίων. „Οὐ προσελεύσεται προσενεγκεῖν τὰ δῶρα τῷ Θεῷ. (β)“ Ἀλλὰ τὰ δῶρα τῷ Θεῷ τὰ ἅγια τῶν Ἀγίων, καὶ ἀπὸ τῶν Ἀγίων φάγεται. (γ) Ἀλλὰ τί; (λέγεις) Τὸτο ἐδόθη καὶ εἰς τὰς πίστες ἅπαντας, καὶ ἄνευ τῆς ἐκ τῆς ἱερωσύνης χάριτος. Φάγετε ἐξ αὐτῶ πάντες κτ. Πίετε ἐξ αὐτῶ πάντες κτ. Ναί: διότι καὶ οἱ Χριστιανοὶ πάντες μετέχουσιν τινὸς χάριτος ἱερωσύνης, διὰ τῆς χάριτος τῆς αὐτῶν ἐν τῷ Βαπτίσματι ἀναγεννήσεως· ὅθεν ὁ Χριστιανὸς λαὸς καὶ βασιλεῖον ἱεράτευμα ὠνομάσθη, καὶ Ἐθνος ἅγιον. Ἀλλ' ὁ προβιβασθεὶς

(α) Λευιτ. ΚΔ. 17. 21. 23. (γ) Αὐτ. 22.

(β) Αὐτ. 21.

εἰς τὸν θαυμὸν τὸν Ἱερατικὸν, καὶ τῷ χαρακτῆρι τῆς Ἱερωσύνης τὴν σφραγίδα φέρων, καὶ ἂν διά τι παρασυμβάν κώλυμα τῷ Ἱεραῦσθαι ἀπέχη, ἔχει ὅμως τὸτο ἐξαίρετον ἔτι, πρὸς διαφοράν τὴν ἀπὸ τῶν Λαϊκῶν, ὅτι αὐτὸς ἐκ τῆς μουσικῆς Τραπέζης μεταλαμβάνει, καὶ ἔνδον τῷ Ἱερῷ Βήματος ἕως, ἀπὸ τῶν Ἀγίων φάγεται.

§. κς'.

Ἀποχὴ τῷ μὴ καθαρῷ, ἀπὸ τῆς τῶν Ἀγίων μεταλήψεως.

Ὁ ἐκ σπέρματος Ἀρῶν διὰ σωματικά τινα ἐλλείμματα ἢ ἐλαττώματα, (α) ἐκωλύετο μὲν ἀπὸ τῆς Ἱερατείας, δὲν ὑπερεῖτο δὲ ἀπὸ τῆς τῶν προσφερομένων δώρων μεταλήψεως· καὶ εἶχε τὸτο γέρας τε καὶ προνόμιον ἐξαίρετον ὡς ἐκ τῆς Φυλῆς καταγόμενος τῆς Ἱερατικῆς. (β) Ὅμως καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης μεταλήψεως ἀπεκλείετο πρὸς καιρὸν ἐνίοτε, ὅτε τυχὸν ἤθελεν εὐρεθῆ λελεπτρωμένος, ἢ γονορροῦς, ἢ ὑπὸ ἄλλης τινὸς ἀκαθαρσίας μεμιασμένος· ἐπειδὴ τότε, ἔπρεπε νὰ ἀπέχη ταύτης τῆς τῶν Ἀγίων διατροφῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ κοινοὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἕως ἢ καθარიθῇ, ἔπειτα ἐλάμβανε τὴν ἄδειαν νὰ φάγη. „Καὶ ἂν θρωπὸς ἐκ τῷ σπέρματος Ἀαρῶν τῷ Ἱερέως, καὶ ἕτος λεπτρᾷ ἢ γονορροεῖ, τῶν Ἀγίων ὃν ἔδεται, ἕως ἂν καθარიθῇ. Καὶ ὁ ἀπτόμενος πάσης ἀκαθαρσίας ψυχῆς, ἢ ἂν θρωπὸς, ὃν ἂν ἐξέλθοι ἐξ αὐτῷ κοίτη σπέρματος, κτ. (γ)”

(α) Λευιτ. ΚΑ. 17. κς'.

(γ) Αὐτ. ΚΒ. 4. 5. 6. 7.

(β) Αὐτ. 22.

Ἐκ τέτε ἄς συλλογιῶν καλῶς ἅπας Χριστιανός, μετὰ πόσης προσοχῆς καὶ παρατηρήσεως πρέπει νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν τῶν Φρικτῶν Μυστηρίων κοινωνίαν τε καὶ μετάληψιν. Ἐκεῖνα τελευταῖον ἦσαν μιάσματα σωματικά· ἡ ἀποχὴ μιᾶς ἡμέρας, καὶ τὸ λετρὸν τὸ τῷ ἁπλῇ ὕδατος, ἱκανὰ ἦσαν πρὸς θεραπείαν καὶ κάθαρσιν τῶν περισσοτέρων, ἂν ἐξαίρεσθαι τὴν λέωραν, καὶ τὴν ἐκ παθήματος γονόρροϊαν. „Οὐκ ἔδεται ἀπὸ τῶν Ἀγγίων ἐὰν μὴ λέσγηται τὸ σῶμα αὐτῷ ὕδατι, καὶ „δύη ὁ ἥλιος, καὶ καθαρὸς ἔσαι, καὶ τότε φάγε- „ται ἀπὸ τῶν Ἀγγίων. (α)“ Ἀλλὰ τὰ νοσήματα τὰ προαιρετικά, καὶ τὴν ψυχικὴν καχεξίαν, καὶ τὰς ἀκαθαρσίας καὶ κηλίδας τὰς τῶν ἀμαρτημάτων, καὶ τὰς μώλωπας τὰς δυσάλ- δεῖς, καὶ τὰ τραύματα τὰ δυσίατα τῶν ἀνομιῶν, πόσα δακρύων ῥεύματα, καὶ πόσαι περιφοραὶ Ἡλίου χρειάζονται εἰς τὸν ἀνδρω- πον τὸν Χριστιανὸν καὶ Θεόφοβον, ὥς εἰς νὰ ἔχη νὰ εἰπῇ καὶ περὶ αὐτῷ, ὅτι Τότε καθαρὸς ἔσαι, καὶ τότε φάγε- „ται ἀπὸ τῶν Ἀγγίων.”

§. κζ.

Τὰ πρὸς Θεὸν προσφερόμενα ἔσωσαν ἁμῶμα καὶ τέλεια.

Ἡ παρατήρησις τῷ παλαιῷ Νόμῳ δὲν ἐπέσχετο μόνον ἐπὶ τὰς προσφέροντας, ἀλλὰ ἔτι καὶ ἐπὶ αὐτὰ τὰ προσφερό- μενα. Ὅχι μόνον ὁ Ἱερεὺς ὁ προσφέρων, ἀν εἶχε μῶμον τινὰ καὶ ἐλάττωμα, ἢ ἄλλην τινὰ προσροπὴν ἐν ἑαυτῷ καὶ μιαισίαν, δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ Καταπέτασμα, καὶ νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὸ Θυσιαστήριον διὰ νὰ προσφέρῃ θυσίαν,

(α) Λευιτ. ΚΒ. 6. 7.

ἀλλὰ καὶ τὰ Ἱερεῖα, ἐναπαιτύντο ἐ μόνον νὰ εἶναι ἀπὸ τὰ κα-
θαρὰ Εἶδη, τὰ ὁποῖα ἐνομοθετήθη νὰ προσφέρονται, ἀλλ' ἔ-
πρεπεν ἔτι νὰ εἶναι καὶ ἐλεύθερα παντὸς μώμου καὶ ἐλαττώματος·
εἰ δὲ μὴ, ἦσαν ἀπρόσδεκτα. „Δεκτὰ ὑμῖν ἄμωμα, ἄρ-
„σενα, ἀπὸ τῶν Βυκολίων, ἢ ἐκ τῶν Προβάτων, καὶ
„ἐκ τῶν Ἀΐγων.” Πάντα ὅσα ἂν ἔχη μῶμον ἐν
„αὐτῷ· ἐ προσάξῃσι Κυρίῳ· διότι ἐ δεκτὸν ἔσται
„ὑμῖν. (α)” Ομοίως καὶ εἰς αὐτὰ (καθὼς καὶ εἰς τὸν προσφέ-
ροντα Ἱερέα.) ἐπαρτιρεῖτο τὸ τυφλὸν, ἢ τὸ συντετριμμένον,
ἢ τὸ γλωσσότμητον, ἢ τὸ μυρμηκιῶν, ἢ τὸ ψωραλέον, ἢ
τὸ λειχηνώδες, ἢ τὸ ωτότμητον, ἢ τὸ κολοβόκερον, ἢ τὸ
κατάτινα τρώπον εὐνεχισμένον· καὶ ἕκασον τῶν τοιούτων ἐλατ-
τωμάτων προσόν, ἀπέφαινε ἀτελὲς τὸ δῶρον, καὶ ὑδόλως
ἀποδεκτὸν, ὡς ἀνάξιον νὰ προσενεχθῇ εἰς τὸν δοτῆρα τῶν
πάντων, εἰς Θεὸν τὸν πανυπερτέλειον.

Ἀς ἀκέσωσιν, ὅσοι τῶν Χριστιανῶν, ἐάν ποτε προαιρε-
θῶσι νὰ ἀφιερώσωσιν εἰς Θεὸν ἔντι τῶν ἀποκτημάτων ὧν
ἔχουσιν, ἐκλέγῃσι τῶν ἄλλων τὸ χειρότερον, καὶ τὸ πλέον
ἀνωφελὲς εἰς αὐτὸς καὶ ἄχρησον. Ἀς ἀκέσεν τί λέγει ὁ
Θεὸς Νόμος: „Οὐ προσάξῃσι, διότι ἐ δεκτὸν. (β)
„Καὶ πάλιν: Οὐ προσάξῃσι.... καὶ εἰς κάρπωσιν ἐ
„δώσετε. (γ) Καὶ πάλιν: Εἰς εὐχὴν σε ἐ δοθήσε-
„ται (δ) Καὶ πάλιν: ἐ προσάξεις αὐτὰ τῷ Κυ-
„ρίῳ. (ε) Καὶ πάλιν: Οὐ προσοίσετε τὰ δῶρα τῶν
„Θεῶν ὑμῶν ἀπὸ πάντων..... ἐ δεχθήσεται ταῦ-
„τα ὑμῖν. (ς)” Τοιοτρόπως ὁ Νόμος ἐπαναλαμβάνων πάλ-
λιν καὶ πάλιν τὴν ἀπαγόρευσιν, τὰ τοιαῦτα δῶρα τε καὶ ἀφιε-

(α) Λευιτ. ΚΒ. 19. 20.

(δ) Αὐτ. 23.

(β) Αὐτ. 20.

(ε) Αὐτ. 24.

(γ) Αὐτ. 22.

(ς) Αὐτ. 25.

ρώματα ἐπιμόνως τὰ ἀπορρίπτει. Ὁ Ξενίς εὐλόγως ἂν εἶπῃ, ὅτι ὅσοι τολμῶσι καὶ προσάγῃσι Θεῷ τοιαύτας προσφορὰς, αὐτοὶ εἶναι ἀνευλαβεῖς καὶ εἰς τὴν εὐλάβειαν αὐτῶν ἀσεβεῖς καὶ ἐπάνω εἰς τὴν εὐσέβειαν ὅπερ θέλουν νὰ ἐπιδείξουν, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν ὁσιότητα ἀνοσιουργοί, καὶ εἰς τὴν καδιέρωσιν ἀνέροι, καὶ εἰς τὴν εὐχὴν ἐπάρατοι καὶ ἀντὶ μισοῦ ὃν ἀπεκδέχονται, καδυποβάλλουσιν αὐτοὶ ἑαυτὲς εἰς δικαίαν κατάκρισιν. Κάλλιον μὴ ἀφιερῶσης, μὴδὲν, παρὰ τὸ ἀπερριμένον· κάλλιον μὴ προσφέρειν ὀλετελῶς, παρὰ τὸ ἀτελές· κάλλιον μὴ χαρίσης, παρὰ τὸ ἄχαρι. Ἄν δὲν ἀφιερῶσης, ἂν δὲν προσφέρειν, ἂν δὲν χαρίσης, ἐλλείπεις ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωσιν μιᾶς ἀγαθῆς καὶ ἐναρέτου πράξεως· ἂν κακῶς ἔτω χαρίσης, προσφέρειν, ἀφιερῶσης, ἐπιτελεῖς μίαν ἁμαρτίαν, καὶ ἁμαρτίαν ὅχι ἐλαφρὰν, ὡς ἠνωμένην μετὰ τινος ἐξευτελισμῶ καὶ περιφρονήσεως· ἁμαρτίαν ἐπολὺ ἀπέχουσαν τῆς τῆς Καὶν. Καὶ τὸ νὰ μὴ κατορθώσῃ τις ἀρετὴν τινα, ἀπὸ τὸ νὰ ἐκτελέσῃ μίαν ἀνομίαν, τῇ αὐτῇ ἀρετῇ ἐκείνῃ ἀντίκειται, λογίζεται πάντως κακὸν μετριώτερον.

§. κη'.

Ἡ Πίσις καταργεῖται εἰς τὴν μετὰ ταῦτα μακαρίαν λῆξιν, τὴν μέλλουσαν.

Ἡ Πίσις ὁδηγὸς ἀναγκαῖος εἰς τὸν γνόφον τῆς παρέσης ζωῆς, καταργεῖται εἰς τὴν λῆξιν τῆς ζωῆς τῆς μελλούσης, ὡς μὴ πλέον ἐκεῖ χρησιμεύουσα, ὅπερ λάμπει τὸ φῶς τῆς μακαριότητος· τὸ φῶς τὸ ὅποιον συσαίνει τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν ἀνέσπερον καὶ ἀδιάδοχον. Ἐδῶ κάτω, παρ' ἡμῖν νῦν ὁ Προφητικὸς λόγος, ὡς λύχνος φαίνει ἐν ἀνυχμῇ τὸ πῶς ἐκεῖ ἄνω αἱ καθαρῶταται ἐλλάμψουσιν, καὶ φωτοχυσταὶ αἱ ἐκ τῆς Θείας ὀφείας ἔξω αἰνιγματῶν, καὶ ἀνευ συμβόλων, περιαν-

γράφει τὸν νῦν ἀνεκλείπτως διὰ τῶν ὑπερφῶτων ἀκτίνων τῆς Τρισηλὸς Θεότητος καὶ καθὼς μέλλουσι νὰ βλέπῃσι τότε οἱ μακάριοι τὸν Θεόν, καὶ νὰ τὸν ἐπιγινώσκωσιν ὡς ἐστὶ, δὲν πισεύουσι καὶ ὃν τρόπον ἐπίβουον ἐν ᾧ δὲν τὸν ἔβλεπον. Καταργεῖται λοιπὸν καὶ καταπαύεται ἡ γνοφώδης πίσις, ὅταν ἔλθῃ ἡ τρανὴ καὶ καθαρά ὄρασις. Ἡ Λυχνία ἐκείνη, ἣτις ἐτέθη νὰ καίῃ ἐνδελεχῶς πᾶσαν τὴν ζοφερὰν καὶ σκοτώδη νύκτα τῆς ἀνθρωπίνης διατριβῆς ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς γῆς, σβέννυται ὡς περὶ τὴν κατὰ τὸ πρωὶ τῆς ἀδιαδόχου ἡμέρας, τῆς ἐν ἑβραίοις, μετὰ τὸ θάνατον ἀνατελλέουσας. „Ἐπὶ τῆς Λυχνίας τῆς καθαρᾶς καύσετε τὰς λύχνους ἐναντίον Κυρίου, ἕως εἰς τὸ πρωί. (α)”

§. κβ'.

Ὁ Λύχνος τῆς ἀγαθοεργίας, ὁ ἐναντίον Κυρίου ἀναπτόμενος, ὁποῖος τις πρέπει νὰ εἶναι;

Καλὸν νὰ καίεται ὁ Λύχνος τῆς εὐσεβείας κατὰ Θεὸν πολιτείας, καὶ τῆς τῷ πλησίον ἀγαθοπρεπείας ἀγάπης τε καὶ εὐποιίας διὰ παντὸς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καθὼς ἐκαίετο καὶ ἡ ἐπτάφωτος Λυχνία μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐνδελεχῶς ἐν τῇ Σικηνῇ τῇ Μαρτυρίᾳ καὶ καλὸν νὰ καίεται καὶ ἔξω τῆς Καταπετάσματος, εἰς τρόπον ὅτι νὰ βλέπεται ἐμφανῶς παρὰ πάντων. „Διότι ὅς καίεισι λύχνον, καὶ τίθεται αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.” Ἀς γίνεταί ὅμως ἡ τοιαύτη φωτοχυσία, καθὼς τότε διὰ τῆς

(α) Λευιτ. ΚΔ. 4.

Μωϋσέως διέταξε νομοθεήσας νὰ γίνεταὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς, ὁ
 τῷ φωτὸς χορηγός. Α': Τὸ ἔλαιον, δι' ᾧ ἀνάπτονται αἱ λαμ-
 πάδες τῷ Χριστιανῷ, τῷ ἥτις τῷ φωτὸς, καὶ ἀγαθοεργῷ, καὶ ἐλεή-
 μονος, ἔσω ἔλαιον καθαρὸν, ἀπάσης γειρᾶς μίξεως, κενδο-
 ξίας, καὶ ματαιοφροσύνης ἀπηλλαγμένον, καὶ παντοίας πλεονεκ-
 τικῆς ἀρπαγῆς τε καὶ ἀδικίας ἀμέτοχον, ὥστε νὰ μὴ γίνεταὶ καυ-
 τηριῶδες, καὶ ἀχλυῶδες, καὶ ἀλαμψὲς τὸ ἐλλύχνιον, ἀλλ' ἀκραίφνης
 καὶ λαμπρὸν νὰ ἀναπέμπῃ τὸ φῶς. „Λαβέτωσαν ἔλαιον
 „ἐλάϊνον, καθαρὸν, κεκομμένον εἰς φῶς. (α)“
 Β': Καὶ αὐτὴ ἡ Λυχνία, ἡ βασάβυσσα τῶν λύχνων, ἔσω καὶ αὐ-
 τὴ καθαρὰ. Τυτέσιν ὁ Χριστιανὸς αὐτὸς ὁ διαπρέπων ἐν εὐσεβείᾳ, καὶ
 ἐλεῶν, καὶ ἀγαθοποιῶν, ἃς ἐπιστηρίζῃ ἐπάνω εἰς τὴν γνησίαν αὐτῇ
 καὶ εἰλικρινῇ πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν, καὶ τὴν ἐγκάρδιον καὶ θερμὴν
 πρὸς τὸν αὐτῇ πλησίον ἀγάπην, καὶ ἐπάνω εἰς μίαν ἁμωμον καὶ
 ἀνεπίληπτον συνειδήσιν, τῆς ἀγαθοεργίας αὐτῇ τὰς φωτεινὰς
 ἀναδόσεις. Ε' πὶ τῆς Λυχνίας τῆς καθαρᾶς καύσε-
 τε τῶν λύχνων. (β) Γ': Οἱ τοῖτοι λύχνοι ἃς καίονται,
 ὅχι διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ διὰ τὸν Θεόν, ἔτι καὶ ὅταν ἀ-
 νάπτωνται ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἔξω τῷ Καταπε-
 τάσματος, ἐν τῷ φανερῷ δηλαδὴ, ἃν ἡ τοιαύτη γίνεταὶ
 λυχναφία, πάντοτε ὅμως ἃς ἀναφέρεται εἰς τὸν Θεόν, ὥς
 εἰς πρῶτον καὶ ἔσχατον τέλος, τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθοποιῶν,
 καὶ τῶν ἄλλων ἐναρέτων πράξεων. Ἐκεῖ ἃς ἀνάγῃ ὁ Θεοφι-
 λῆς, ἅπαν, εἴτι ἂν ἀξιωθῇ νὰ ἐκτελέσῃ ποτὲ ἔργον πα-
 ρὰ Θεῷ ἀποδοχῆς ἄξιον. „Μὴ ἡμῖν Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ'
 „ἡ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς
 „ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἂν ἴδω-
 „σι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πα-
 „τέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς ὑρανοῖς.

(α) Λευιτ. ΚΔ. 2.

(β) Αὐτ. 4.

§. λ'.

Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίε εὐλογημένον, ἀπὸ τῆ
νῦν, καὶ ἕως τῆ αἰῶνος.

Ὁ τίς τῆ Αἰγυπτίε καὶ τῆς Ἰσραηλίτιδος γυναικὸς πε-
ρὶ ἧ ἀναγνώσκουσι εἰς τὸ Λευιτικὸν (α) Τὸ ὄνομα κα-
τηράσατο: ὡς ἡ Θεία Γραφή λέγει, ἀντὶ τῆ εἰπεῖν, ὅ-
τι κατηράσατο τὸν Θεόν. Ἐκ τάδε εὐκολον εἶναι νὰ
συλλογιθῇ ἕκαστος, ὅτι ὁ κατάρτος καὶ παλαμναῖος ἐκεῖνος
ἄνθρωπος, τῆ σκοτεινῆς Αἰγυπτίε τὸ ζοφερὸν καὶ παγκάκιστον
γέννημα, ὅταν ἐβλασφήμησεν, ἐπρόφερεν εἰς τὴν αὐτῆ βλασ-
φημίαν, καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ φοβερὸν καὶ φορικτὸν ὄνομα. Ὁ Προ-
κόπιος, κατὰ τὴν ἐνίων γνῶμην, λέγει: ὅτι ὁ βλάσφημος
ἕτος ἐπὶ λέξεως ἐξεφώνησε φράσας, αὐτὸ τὸ ἄφραστον ὄ-
νομα τῆ Θεῆ, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτον συγκεχωρημένον εἰς ἕδνα
παρὰ καιρὸν ὅπως νὰ τὸ ἐμφράσῃ. „Τινὲς δὲ ὀνομά-
„σαι, τὸ σαφηνίσαι φασί, τὸ τετραγράμματον
„παρ' Ἑβραίοις ὄνομα.” Καὶ ἐπισημιοῦσι δὲ ὁ Διερμη-
νευτὴς ἕτος, ὅτι καὶ αὐτὴ μόνη ἡ ἀκαιρὸς προφορὰ τῆ Φρικ-
τῆ τότε ὀνόματος, ἐκρίθη ἀξία τῆς ἐσχάτης κολάσεως. „Κο-
„λάζεσθαι γὰρ καὶ τὸ ἀκαίρως αὐτῆ φθέγγεσθαι τῆνομα.
Ἀλλ' ἡ Ἱερὰ Γραφή, ἣτις τὴν ἀσέβειαν τῆ βλασφημίας γλωσ-
σάλγε εἰς ἡμᾶς ἰσορεῖ, πρέπον ἔκρινε νὰ σιωπήσῃ καὶ τὴ
φράσιν τῆς βλασφημίας, καὶ τὴν προφορὰν αὐτὴν τῆ βλασ-
φημίας ὀνόματος. Διὰ τῆτο τοῖνον δὲν ἐδηλοποίησεν ὁποῖον
δυσσεθεῖ λόγον ἀπεξέφρασεν ἐκεῖνος ἀπὸ τῆ σαρκὸς καὶ βδελυ-
ρῆ αὐτῆ σώματος, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον εἰς ἡμᾶς τόσον εἶπεν
ὅτι ἐβλασφήμησε, Κατηράσατο: ἐκαταράσθη τὸ ὄνομα. Κα

(α) Κεφ. ΚΔ. 11.

πάλιν δὲν ἐκοινολόγησε διαῤῥήδην τὸ ἀῤῥήτον, ἀλλ' ἀορίσως καὶ συγκεκαλυμμένως μόνον εἶπε: Τὸ ὄνομα κατηράσατο.

Τὴν αὐτὴν εὐλάβειαν καὶ προσοχὴν ἡ Θεία Γραφὴ ἐμεταχειρίσθη καὶ εἰς τὸν διορισμὸν τῆς ποινῆς, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἀποφάσισε κατὰ τῶν βλασφημούντων εἰς τὸ φοβερὸν αὐτῆ ὄνομα: Ὅς τις ὀνομάσκει (λέγει)· δὲν λέγει, ὅς τις βλασφημῇσιν, ἢ ὅς τις καταρασθῇ ἐνταῦθα: ἀλλ' ὅς τις ὀνομάσκει τῇ Κυρίῃ τὸ ὄνομα. „Ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίῃ θανάτῳ θανατέσθω· λίθοις λιθοβολεῖτω αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ Ἰσραὴλ... ἢ εἰ ἄν τις προσήλυτος, εἰ ἄν τις αὐτόχθων· ἐν τῷ ὀνομάσαι αὐτὸν τὸ ὄνομα Κυρίῃ τελευτήστω. (α)“ Αὐτὸ τὸ ὑπερευλογημένον καὶ ὑπερύμνητον ὄνομα, ὅχι μόνον εἶναι ἀκροτάτη καὶ ἐσχάτη ἀσέβεια ἐάν τις τὸ βλασφημήσῃ· ἀλλ' ἡ εὐσέβεια δὲν ἐπιτρέπει, ἕτε νὰ τὸ ἐκφράσῃ ἀπλῶς, ἀνευλαβῶς, καὶ ἀνυποσόλως, ὁ πρὸς ἄνθρωπος καὶ θεοσεβὴς, ὅταν θέλει νὰ παραστήσῃ ὅτι τις ἄλλος τὸ ἐβλασφήμησε. Διατῆτο καὶ ἡ Ἱερὰ γλῶσσα ἐμεταχειρίσθη ἐξ ἀντιφράσεως τὸ ὄνομα τῆς εὐλογίας, ἀντὶ τῆ ὀνόματος τῆς βλασφημίας, ὅταν ἀντὶ τῆ ἐβλασφήμησεν εἶπεν ὅτι (ὁ Δεῖνα) τὸν Θεὸν εὐλόγησεν. Αὐτὸ τὸ φοβερὸν καὶ φρικτὸν ὄνομα, ὅχι μόνον εἶναι ἀσέβημα καὶ ἀμάρτημα θανάτων μυρίων ὑπόδικον, ἐάν τις τὸ βλασφημήσῃ· ἀλλ' εἶναι φόβος καὶ τρόμος, καὶ τὸ νὰ ἀκέσῃ τις ὅτι ἄλλος τὸ ἐβλασφήμησε. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ὅς τις γνωρίζει Θεὸν, τόσον ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ κινήσῃ κατὰ Θεὸν γλῶσσαν βλάσφημον, ὅσον καὶ ἂν ἄλλος τις ἐμπροσθεν αὐτῆ, καὶ εἰς ἀκοὴν αὐτῆ, τοιαύτην λυσσώδη γλῶσσαν κινήσῃ, αὐτὸς ἐμφράττει παρενδὺς τὰ ὦτα καὶ μὲ τὰ δύο τε χέρια, καὶ φεύγει.

(α) Κεφ. ΚΔ. 16.

§. λα'.

Λιθοβολισμὸς κοινὸς καὶ πάνδημος τῷ βλασφημῶντι παρὰ πάσης τῆς Συναγωγῆς. Ἀναθεματισμὸς κοινὸς κατὰ τῷ Αἵρετικῷ, καὶ περὶ τὰ Θεῖα Δόγματα βλασφημῶντος, παρὰ πάσης τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅταν ἡ διὰ λόγου, ἡ καὶ δι' ἔργου καὶ πράξεως ὑβρίσις καὶ καταβλασφημίη ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν, ἑδεῖς θεοσεβὴς καὶ φιλόθεος ἄνθρωπος, δύναται νὰ μένῃ ἀνεξῆς, ἡ θεωρὸς ἀδιάφορος. Ὅλοι κινῶνται εἰς ζῆλον, ὅλοι παραξύνονται εἰς ὀργήν, ὅλοι γίνονται τῆς Θείας δόξης ἐκδικηταί, καὶ εἰς τὸ νὰ καταδράμωσι πρὸς τὴν ἀθεΐαν καὶ τὴν ἀσεβειαν. Κατὰ τῷ βλασφημῶντι ἐκείνῳ ἢ τῆς Ἰσραηλίδος καὶ τῆς Αἰγυπτίας, ὅσοι ἤκουσαν τὴν δυσσεβεσάτην βλασφημίαν, ἦν κατὰ Θεὸν κατεξέφερον, ἀφ' οὗ ἐξεσύρθη ἔξω τῆς Παρεμβολῆς διὰ τὴν λιθοβολησῆναι, πάντες ἔβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς διὰ νὰ μαρτυρήσων ἐμόνον δὲ αὐτοὶ οἱ ἀκέσαντες τὸν ἐλιθοβόλησαν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῆς Συναγωγῆς ἅπαντες, καὶ ὅσοι ἐκ σώματος αὐτῆς ἤκουσαν τὴν βλασφημίαν, καὶ ὅσοι παρὰ τῶν ἀκουσάντων παρέλαβον. Τὴν δὲ κοινήν καὶ πάνδημον ἐκδίκησιν αὐτὸς ἦν ὁ Θεὸς ὁ προσάξας. „Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων: Εἰ- „ξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς Παρεμ- „βολῆς, καὶ ἐπιθήσονται πάντες οἱ ἀκέσαντες τὰς „χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ λι- „θοβολήσονται αὐτὸν πᾶσα ἡ Συναγωγή. (α)”

(α) Λευιτ. ΚΔ. 13. 14.

Οἱ Αὐτήκοοι δίδουσι τὴν μαρτυρίαν · ἀλλὰ μετ' αὐτῶν καὶ ἡ Συναγωγὴ πᾶσα ῥίπτει τὰς λίθους, κοινῶς ἐπάγοντες τὴν δίκην. Ὡσαύτως καὶ κατὰ τινὸς Προσάφου εἰ τύχοι Αἱρέσεως, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας τινὸς Δόγματος τῆς πίστεως ἐπιμόνως ἰσχυρογνωμονήεντος, καὶ τῆς κακοφροσύνης ἀμφιλαφῶς κατὰ πεισμονὴν ἀντεχομένου, οἱ μὲν ἐπὶ τῆς Συνόδου συναθροιζόμενοι νομίμως Θεοὶ Πατέρες, ἀπελέγξαντες τὴν Αἵρεσιν ἐπιμαρτυρῆσι, καὶ δικαίως τὸ Ἀνάθεμα ἐκφωνῶσιν· ἡ δὲ Ἐκκλησία πᾶσα, καὶ ἅπαντες ὅσοι Πιστοὶ καὶ Ὁρθόδοξοι, τὸν ἰσχυρογνωμόνα καὶ ἀμετάπειστον Αἱρετικὸν λιθοβολῶσιν· ἔχι ἐν λίθοις σωματικοῖς καὶ πνευματικοῖς (διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν μεταχειρίζεται κατὰ τῶν ἀθετηνῶν τοιαύτας κοσμικὰς ποινὰς καὶ κολάσεις) ἀλλὰ διὰ τῆ λιθοβολισμῶ τῆ κοινῆ ἀναθέματος.

§. λβ'.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ βλασφημίας.

Ἐν Αἰγύπτῳ ὁ Μωϋσῆς διατρίβων, ὅταν εἶδε τὸν Αἰγύπτιον τύπτοντα τὸν Ἑβραῖον, ζηλώσας ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐκάρταξε τὸν Αἰγύπτιον, καὶ θανατώσας ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ (α). Ἐν τῇ παρεμβολῇ ἔπειτα μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον, μαθὼν τὸν ἐξ Αἰγυπτίου Πατὸς υἱὸν τῆς Ἰσραηλίδος βλασφημήσαντα, ζηλώσας ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ, κατεδίκασεν εἰς τὴν πάνδημον λιθοβολισμὸν τὸν βλάσφημον διὰ Θεοῦ ἐπιτάγματος, καὶ τὸν ἐσκέπασεν ὑπὸ μέγαν σωρὸν λίθων. „Καὶ ἐλιθοβολήσαν αὐτὸν πᾶσα ἡ Συναγωγὴ. (β)” Ἐκεῖ ἐξεδίκησε τὸν Ἀδελφὸν τυπτόμενον, ἐδῶ ἐξεδίκησε διὰ τῆς βλασφημίας βαλλόμενον, αὐτὸν τὸν ἀπάντων δημιουργὸν Θεὸν καὶ Πατέρα.

(α) Γεν. Β'. 11. 12.

(β) Λευιτ. ΚΔ. 13. 14.

§. λγ'.

Οἱ βλάσφημοι, ὡς ἄπιστοι καὶ ἀσεβεῖς, καὶ
ἄθεοι, τῆς ἐσχάτης εἰσὶν ἀποστροφῆς
ἄξιοι.

„Καὶ ἐμαχέσαντο ἐν τῇ Παρεμβολῇ, ὃ ἐκ
τῆς Ἰσραηλίδος, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ Ἰσρα-
ηλίτης. (α)“ Ἡ διαμάχη ἦτον ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρω-
πον. Καὶ ὅμως τὸ μιὰν καὶ πονηρὸν Αἰγυπτιακὸν σπέρμα,
ὃ τῆς Ἰσραηλίδος υἱὸς, παρατρέχων τὸν ἄνθρωπον, πρὸς
ὃν εἶχε τὴν ἀλληλομαχίαν, ἐπιτοξεύει φρικτὴν βλασφημί-
αν κατὰ τῆ Ὑψίστου Θεῷ. Ἐπονομάσας τὸ ὄνομα κα-
τηράσατο. (β)“ Δύο ἄνθρωποι ἀλληλομαχεῖσι καὶ ὁ
Θεὸς βλασφημεῖται. Καὶ ἐκ τῶν δύο ἐκείνων τῶν ἐν τῇ
Παρεμβολῇ πρὸς ἀμύληας διαμυχομένων, δὲν ἦτον ὁ καὶ πα-
τρόθεν καὶ μητρόθεν Ἰσραηλίτης, ὁ κινηθεὶς εἰς τὴν τῆς
βλασφημίας ἀσέβειαν· ἀλλὰ μόνος ἐβλασφήμησεν ὁ ἐκ τῆ
Αἰγυπτιακῆς σπέρματος ἑτεροθαλής. Καὶ τῆτο τρανῶς ὑπὸ
τῆς Θείας Γράφης (ὡς νομίζω) ἐσημειώθη διὰ νὰ μάθωμεν
ἐκ τῆς τῆ βλασφημίας γενέσεως, ὅτι τότε δὲν ἔφθασεν εἰς
τὴν τόσῃ τῆς ἀσεβείας δρασύτητα, παρὰ ἐν τοῖτον εὐτε-
λὲς καὶ ἄσημον καὶ ἀχρεῖον ἀνθρωπάριον, τῆς ἀσεβείας καὶ δυ-
σέως Αἰγύπτου σκοτεινὸν γέννημα. Ἀλλὰ ποσάκις βλέπομεν
δύο ἀνθρώπους μεταξὺ ἀντιμαχομένους, καὶ τὲς δύο λεγομένους
Χριστιανούς, καὶ τὲς δύο ὀρθοδόξους καὶ εὐσεβεῖς ἐπαγγελλο-
μένους, οἵτινες ἐπάνω εἰς τὴν ἀνάζεσιν ἐνὸς ἀγρίου θυμῷ πα-
ραφερόμενοι, ἀσεβῶς καὶ ἀθέως καταβλασφημῶσιν ἐξίσου,
τὸ τῆ Ὑψίστου Θεῷ πανάγιον ὄνομα, καὶ οἷον φιλοτιμῶνται καὶ

(α) Λευιτ. ΚΔ. 10.

(β) Λύτ. 11.

φιλονεικῶσι πρὸς ἀλλήλους ἐρίζοντες τὶς τῶν δύο νὰ ἀπέξε-
ράσῃ τὰς Φρικτοτέρας βλασφημίας; Τὶς νὰ λαλήσῃ κατὰ
τῆ Θεῷ ἀδικίαν ὑψηλότερα; Ποσάκις; καὶ τὰς τοιαύτας θέλει
εὐρεθεῖ τις Χριστιανὸς νὰ τὰς ὀνομάσῃ; Ἰσραηλίτας νὰ τὰς
εἰπῇ; Θεὸν γινώσκοντας νὰ τὰς ὑπολάβῃ; Ὅχι ποτὲ, εὐ-
λόγως τε καὶ δικαίως. Αἰγύπτιοι εἶναι· ἑτερόφυλοι εἶναι· ἀ-
σεβεῖς, ἄπιστοι, παντάπασιν ἄθεοι· καταδίκης τῆς ἐσχάτης,
ὀλέθρου, θανάτου, λιβολισμῷ πανδήμῳ ἄξιοι. Θεία ἡ ψῆ-
φος: „Ἐπιθήσεσι πάντες οἱ ἀκέσαντες τὰς χεῖ-
ρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν (τῶν τοιούτων) καὶ λι-
θοβολήσουσιν αὐτὰς πᾶσα ἡ συναγωγὴ. (α)“
Ἀν ὅχι μὲ λίθους σωματικὰς καὶ ἐνύλιν· (διότι ὁ πνευμα-
τικὸς Νόμος τῆς χάριτος δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν
τὸ ἐκχέειν αἱμάτα·) καὶ μὲ σφοδρὰς ἐλέγχους, μὲ αὐστη-
ρὰς ἐπιπλήξεις, καὶ μὲ βαρύντατα κανονικὰ Ἐπιτίμια.

§. λδ'.

Περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως.

Ὅταν ἀνέγνων εἰς τὴν Ἱερὰν Γραφὴν· (β) Ὅτι ἐκεῖ-
νος ὁπῶ ἐν τῇ παρεμβολῇ ἐκίνησε τὴν βλάβσφημον γλῶσ-
σαν κατὰ τῆ Οὐρανῶ, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὸ Ὑψος κατὰ τῆ
ζῶντος Θεῷ ἀδικίαν, ἦτον υἱὸς μὲν μιᾶς γυναικὸς Ἰσραηλι-
δος, ἐκ τῆς Φυλῆς καταγομένης τῆ Δάν, ἐγεννήθη δὲ ὁ-
μῶς ἀπὸ Πατρὸς Αἰγυπτίῃ· εἶπα κατ' ἐμαυτόν: ὅτι αὐ-
τὸς ὁ πανασεβὴς ἀπέδειξεν ἀφ' οὗ πονηρῶ ἐβλάστησε σπέρ-
ματος. Ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τὸν ἔφερον εἰς τὸ φῶς τῆς
ζωῆς διὰ τῆς γεννήσεως, τὸν ἀνέθρεψεν, ὡς φαίνεται, εἰς

(α) Λευιτ. ΚΔ. 14.

(β) Ἀντ. 10. 11.

τὸ σκότος τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας, διὰ κακίης ἀνατρο-
φῆς, καὶ διαγωγῆς παμμοχδέων. Καὶ ἐπομένως συνέβαλον
πισήσας τὸν λογισμὸν, πόσον ἢ τῶν Γονέων, εἴτε πῆσις
εὐσέβεια, εἴτε ἀσέβεια καὶ ἀπιστία, συντρέχει καὶ συνεπύρρεε
καὶ συνεργεῖ εἰς τὴν εὐδοκίμῃσιν, ἢ τὴν διαστροφὴν τῶν τέκ-
νων ὅπῃ ἐγέννησαν καὶ ἀνέθρεψαν. Αἰγύπτιος (εἶπα) ὁ καρ-
πὸς, ἀπὸ φυτῶν Αἰγυπτίῳ, μεταφυτευθέντος μὲν εἰς τὴν Φυ-
ταλίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ τὸ Φαινόμενον, ὅχι ὅμως κα-
τὰ τὴν προθέσει τῆς ψυχῆς γνησίῳ Ἰσραηλίτῃ, ὁ τὸν Θεὸν τῶν
Ἰσραὴλ τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καταβλασφημήσας. Τὴν
παράδοξον; Καθὼ τοιῆτος ἀνάμεσα εἰς τὰ Αἰγυπτιακὰ κα-
πρία Φυεῖς, καὶ τραφεῖς, καὶ αὐξηθεῖς, καὶ ὅπως πατρώων
εἶχεν ἐρριζωμένον εἰς τὴν καρδίαν τὸ τῷ Φαραὼ, καὶ τῶν λοι-
πῶν Αἰγυπτίων περὶ τοῦ Θεοῦ πανασεβὲς Φρόνημα: „Τὸ
„ἐστὶν (ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ) ἢ εἰσακέσομαι τῆς Φω-
„νῆς αὐτῆς;” Καὶ ἂν ὁ Φαραὼ τότε εἶπεν εἰς τὸν Μωϋσῆν
τὸ: Οὐκ οἶδα τὸν Κύριον (α), ἔτος Φαραωνίζων ἐκ πε-
ριστίας, καὶ τὸν Κύριον ἐβλασφῆμει: Κατηράσατο. (β)
Ἄν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἦτος Ἰσραηλίτης γνήσιος ποτὲ δὲ
ἤθελε παρεκλίνῃ εἰς τόσῃν ἀσέβειαν. Τοιετοτρόπως κατ’ ἐ-
μαυτὸν διανοόμενος, ὑπεσμίκρυνα κατ’ ἀρχὰς τῆς Φρίκης τὴν
ὑπερβολὴν, ὅταν ἐπέσημείωσα, ὅποιον ἦτον τὸ ἀχρεῖον σό-
μα ὅπῃ ἐτόλμησε νὰ κινήσῃ τὴν ἔτιως ὑβρίσειαν γλωσσαι
κατὰ τοῦ κτίσαντος. Ἀλλ’ ὅταν ἐπέσησα τὸν λογισμὸν ἀ-
τενέσερον εἰς τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐνεθυμήθην μὲ πόσας γογ-
γυσμὰς πολλάκις, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπαγγελλόμενοι Ἰσραηλιταὶ
γνήσιοι, παρώξυναν τὸν Δημιουργὸν αὐτῶν καὶ Σωτῆρα - με-
πόσῃν θρασυτῆτι καὶ ἀπόνοιαν ἐξεπείρασαν τὸν Θεὸν τὸν μέ-
γαν καὶ Φοβερόν, μὲ πόσας ἀνταρσίας τε καὶ εἰσέσεις ἐκινήθην

(α) Ἐξοδ. Ε. 2.

(β) Λευιτ. ΚΔ. 11.

σαν κατ' αὐτῶ, μὲ πόσας ἀσεβείας τε καὶ εἰδωλολατρείας ἐξέβρισαν εἰς τὸ ὑπεράγιον καὶ ὑπερύμνητον αὐτῷ Ὄνομα· ποσάκις, καὶ διὰ ῥημάτων καὶ διὰ πράξεων, ἐξεφώνησαν ἐκεῖνο τὰ τῷ Φαραῶ: „Οὐκ εἰσακισσόμεθα τῆς Φωνῆς „αὐτῆ: καὶ τὸ: Οὐκ οἶδαμεν τὸν Κύριον.” Ὅτε μά-
 λιστα ἐξεβόησαν εἰς τὰς πόροδας τῷ Σιναίῳ ὄρει, τὸ βλασ-
 φημώτατον καὶ ἀθεώτατον ἐκεῖνο ἐπὶ τῆς Μοχοποιίας ἐκφώνη-
 μα: „Οὔτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες ἀνεβί-
 „θασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. (α)” Ὅταν (λέγω)
 ταῦτα ἐνεθυμήθῃ, Ἀχ! καὶ ἡ Φρίκη ἐν ἐμοὶ ἠύξησε, καὶ ἡ
 ὁδὺν τῆς ψυχῆς ὑπερεβαρύνθῃ, καὶ τὸ ἄλγος μου καθ' ὑπερ-
 βολὴν ἀνεκαινίσθῃ. Οἱ μοι (εἶπα) Οἱ μοι! καὶ οἱ Ἰσραηλῖται
 λοιπὸν κατὰ τῷ ζῶντος Θεοῦ αὐτῶν γλωσσαλγῶσι; Καὶ οἱ Ἰσ-
 ραηλῖται κατὰ τῷ Δημιουργῷ καὶ Σωτῆρι αὐτῶν εἴματα βλασ-
 φημίας ἀνοίγουσιν; Οἱ Ἰσραηλῖται; οἱ γεννηθέντες καὶ ἀνατρα-
 φέντες ὑπὸ Γονέων πιστῶν καὶ εὐσεβῶν; οἱ ἐκ βρέφους παιδαγω-
 γηθέντες τὴν ἀληθινὴν θεοσέβειαν; οἱ διδαχθέντες ἢ καὶ θεα-
 σάμενοι τὰ μεγαλεῖα, καὶ τὰ ὑπερφνῆ θαυμάσια τῆς τοῦ Θεοῦ
 δυνάμεως; οἱ μυηθέντες τὰ τῆς ὑψηλῆς καὶ ἀνεξιχνίασε προ-
 νοίας δικαιώματα καὶ μαρτύρια; οἱ προτελευθέντες καὶ προεναγ-
 γελιωθέντες τὰ ἀπόρρητα καὶ ἀκατανόητα τῆς ὑπερτάτης Οἰ-
 κονομίας Μυστήρια, αὐτοὶ βλασφημῶσι τῷ Ὑψίστῳ καὶ ἐπὶ πάν-
 των Θεῶ τὸ μέγα, καὶ φοβερόν, καὶ λατρευτὸν, καὶ ὑπερύμνη-
 τον, καὶ ὑπερένδοξον Ὄνομα; Φεῦ! τὸς τοιούτους ἔωρεπεν, ὅχι
 μόνον (ὡς διέταξεν ὁ Νόμος·) πᾶσα ἡ τῶν εὐσεβῶν συναγω-
 γὴ συνδραμόντες νὰ τὰς καταλιθοβολήσεν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἄ-
 νωθεν ὁ Οὐρανὸς, νὰ πέμπῃ τὰς κεραυνὺς καὶ τὰς φλόγας
 αὐτῷ, κατὰ τῆς ἀνοσίᾳ καὶ μαρᾶς κεφαλῆς τῶν τοιούτων· καὶ αὐ-
 τὴ ἡ γῆ κάτωθεν ἦν πατέσι, νὰ χρίζεται διὰ νὰ τὰς κατα-

(α) Ε' ἐξ ὁδ. ΛΒ. 9.

πίη ζῶντας, ὅταν εἰς τὴν βλασφημίαν ἀνοίγῃ τὸ σῶμα τὸ ἄ-
θεον καὶ παμμίαρον.

§. λε'.

Εἰ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, περιϋβρίζειν ἔξεις τὰς
τῶν ἑτεροδερῆσκων καὶ ἑτεροδόξων θρησκείας
καὶ πίσεις;

Οὔτε ὁ εἰδωολάτρης αὐτός, ἔτε ὁ ἄλλως ὁπωσὺν δύ-
σθεος καὶ κακόπιστος, δὲν συγχωρεῖται νὰ βλασφημήσῃ τὸν
ψευδώνυμον ἐκεῖνον, καὶ μὴ ὄντα, ἀλλὰ λεγόμενον θεόν, τὸν
ὁποῖον, αὐτὸς ἐξηπατημένος, θεὸν εἶναι ὑπολαμβάνει, καὶ ὡς
τοῦτον ἀφρόνως τε καὶ ἀνοήτως θεραπεύει καὶ σέβεται. Ὁ θεὸς
ἡ Θεία Γραφή, ἃν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν βλασφημήσῃ τὸ
ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐπιψηφίζει τὸν διὰ τοῦ λιθοβολισμοῦ
θάνατον: „Ὁνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου θανάτω
„θανατέω: Λίθοις λιθοβολεῖτω αὐτὸν πα-
„σα ἡ συναγωγὴ Ἰσραὴλ: (α)“ Εἰς τὸν βλάσφη-
μον κατὰ τοῦ ψευδὸς καὶ ματαῖο θεοῦ, τὸν ὁποῖον αὐτὸς πιστεύει,
ἀμαρτώδη καὶ ὑπεύθυνον ἐπιλογίζεται καὶ ταύτην τὴν βλασφη-
μίαν. Ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν καταράσῃται Θεόν,
„ἀμαρτίαν λήψεται. (β)“ Καὶ τῆτο, ὅχι ὅτι ὁ
βλασφημῶν δὲν εἶναι ἄξιός βλασφημίας· ἀλλ' ὅτι ὁ
βλασφημῶν εἰς ἐκεῖνο ὃπῃ πιστεύει, κινεῖται καὶ πράττει ἐναν-
τίον τῆς ἰδίας ἐαυτοῦ συνειδήσεως, ὑβρίζων ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἄλ-
λως σεβάζεται. „Οὐ γὰρ ὡς ψευδώνυμον, ἀλλ' ὡς ἀληθῆ
„θεὸν βλασφημεῖ. (γ)“ Ἡ γὰρ ὑπόληψις ἀσεβεῖ, καὶ εἰμὴ
„θεὸς ὁλοιδιχρῆμενος. (προστίθεται ὁ Ἀπολινάριος.)

(α) Λευιτ. ΚΔ. 16.

(γ) Θεοδώριτ. εἰς τὸ Λευιτ. Ε' ρετ. λγ.

(β) Αὐτ. 15.

Ἐκ τούτου ἀνακύπτει ἡ Ἀπορία: Πότερον, ὁ εὐσεβὴς τῷ „ἀληθινῷ Θεῷ Λάτρει, ἁμαρτάνει βλασφημιῶν τὰς ψευδεῖς „τῶν ἀπίστων Θεῶς; (ὡς φαίνεται συναγόμενον ἐκ τῆ εἰρη- „μὲν,) ὅτι Ἀνθρώπος, ὃς ἐὰν καταράσῃται Θε- „όν, ἁμαρτίαν λήψεται: (α)” Καὶ εἰς τὸ Πρόβλη- „μα ὁ Ἱερὸς Θεοδότης ἀποκρίνεται: Ὅτι ἁμαρτάνει, ἐννοῶν, εἰς τὸ ῥηθὲν, τὸν ἄνθρωπον ἐχὶ τὸν εὐσεβῆ ἐν ὁρ- „δοδόξῃ, ἀλλ’ αὐτὸν τὸν δυσσεβῆ καὶ κακόπισον. „Ἀμαρτά- „νει μὲν, ἐχὼς ὁ εὐσεβὴς τὸν ψευδώνυμον βλασφημῶν „θιόν· ἀλλ’ ὁ ἐκεῖνος πιεῖται μὲν, λοιδορούμενος δέ. Βλασ- „φημεῖ γὰρ ὁ σέβει.” Τῷ ὄντι δέ, καὶ αὐτὴ ἡ Θεία Γρα- „φή, ἥτις ὡς ἀποφασίζει, ὅτι Ἀνθρώπος ἂν κατα- „ράσῃται Θεόν, ἁμαρτίαν λήψεται. Εἰς πολλὰ „μέρη καταφέρεται κατὰ τῶν ματαίων καὶ ψευδώνυμων Θεῶν, „καὶ διερρήδην ἐν τοῖς Ψαλμοῖς ἄδουσα λέγει, ὅτι οἱ Θεοὶ „τῶν Ἑθνῶν δαιμόνια.

Ἀλλ’ ἐρεῖνης ἔτι φαίνεται μοι τὸ Ζήτημα ἄξιον: Πότε- „ρον, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, συγκεχωρημένον εἶναι εἰς τὸν εὐσε- „βῆ καὶ πιστὸν, καὶ ὁρθόδοξον, μηδεμιᾶς παρέσης ἀνάγκης ἢ ὁ- „φελείας ἐλπιζομένης, τὸ νὰ καταλοιδορῇ καὶ νὰ περιυβρίξῃ „τὰ τῶν κακοπίστων θρησκευτά, καὶ νὰ καταβλασφημῇ το „ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὥπερ ἂν αὐτὸ καὶ προσάπτωσιν; ἢ ὐ; Καὶ „πρὸς τῇ τούτῃ τῷ Ἐρωτήματος διασάφησιν, δὲν εἶναι περιττὸν, „ἐνταῦθα, ἢ δὲ ἀσυντελὲς (νομίζω) τὸ νὰ μεταγράψωμεν, „ἐκεῖνο ὅπῃ ὁ Ἀνώνυμος Συγγραφεὺς, τῷ περὶ τῆς Ἀνεξιθρη- „σκείας Σχεδιάσματος προέγραψε: (β) καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, „ὅσῳ τὸ Δελτάριον ἐκεῖνο, δὲν εἶναι εἰς ἅπαντας πρόχειρον.

„Ἐς (Κεῖναι) ζηλωτὴς ὁ πιστὸς καὶ ὁρθόδοξος, περὶ „τὴν ἰδίαν θρησκείαν, ἀλλὰ μὴ λοιδορὸς τῆς ἀλλοτρίας, μηδὲ

(α) Ἐνθ. Ἀποστ.

(β) Σελίδι 227. — 229.

ὑβριστικός. Ἐπειδὴ τὶ κέρδος, τὸ νὰ ἐξυβρίξῃ τις ἀλόγως, καὶ νὰ καταβλασφημῇ ἀσελγῶς τὰ τῶν ἑτεροδόξων φρονήματα; Εἰς τὰς Ἐπιστολὰς τὰς ἀποδοκιμασθῆναι τῷ Θεσπεσίῳ Διονυσίῳ τῷ Ἀρεοπαγίτῃ, φαίνεται νὰ ἀποδοκιμάζῃ πολλὰ ὁ Πατὴρ (ἢ ὅστις ἐν ἄλλος ἦτον ὁ τὰς Ἐπιστολὰς ἐκείνας συγγράφας ὑπὸ τῷ Διονυσίῳ ὀνόματι·) τὰς τοιαύτας ὑβρεῖς τῶν ἀλλοτρῶν θρησκευμάτων, γράφων πρὸς τινὰ ζηλωτὴν ἀδιάκριτον, καὶ ὑβριστὴν Ἱερέα, ὀνόματι Σώπατρον· ὅστις ἐνόμιζεν, ὅτι μὲ τὰς ὑβρεῖς καὶ τὰς λοιδορίας ὅπως κατὰ τῶν ἑτεροπίστων κατέχευε, κάποιον τι γενναῖον ἐκατώρθωνεν. Ἀναιρεῖ τοίνυν τῷ Ἀνδρὸς τὴν ἐσφαλμένην ὑπόληψιν.

„Μὴ τῆτο οἷε νίκην Ἱερὲ Σώπατρε, τὸ εἰς θρησκείαν, ἢ δόξαν ὑβρίσαι, μὴ ἀγαθὴν φαινομένην. Οὐδὲ γὰρ, εἴ εἰ κεκριμένως αὐτὴν ἐξελέγξεις, ἤδη τὰ Σωπάτρε καλὰ. (α)“ Καὶ τὸν συμβλεύει, νὰ ἀπέχῃ μὲν ἀπὸ τοῦ νὰ κινή γλώσσαν ὑβρίστειαν κατὰ τῶν ἄλλων, καὶ νὰ εὐχαρισῇται μόνον, εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίζεται τὴν ἀλήθειαν. „Οὕτω ποιήσας, ἐμοὶ πειθόμενος: ἀφέξι μὲν τῷ κατ' ἑτέρων λέγειν, ὑπὲρ ἀληθείας δὲ ἔτιωσ ἑρεῖς, ὥς πάντα εἶναι ἀνεξέλεγκτα τὰ λεγόμενα. (β)“.

„Ὁ αὐτὸς ἀποκρινόμενος Πολυκάρπῳ τῷ Ἱεράρχῃ. (γ) Καὶ ἀπολογούμενος πρὸς τὰς ὑβρεῖς καὶ λοιδορίας τῷ Σοφιστῇ Ἀπολλοφάνει, τῷ λοιδορῶντι αὐτὸν, καὶ πατραλοῦντι ἀποκαλῶντι, ὥς τοῖς Ἑλλήνων ἐπὶ τῇ Ἑλλάδι ἐκ ὁσίων χρώμενον, ἀποσείει ἐπάνωθεν τὴν διαβολὴν, καὶ παρασαίνει, ὅτι ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ εἰσὶν διαλέξεις καὶ λογομαχίας, ἔτε πρὸς ἄλλους, ἔτε πρὸς Ἑλλήνας: „Ἐγὼ

(α) Ἐπιστολὴ. 5.

(γ) Ἐπιστ. Ζ.

(β) Αὐτ.

„μὲν ἔκ οἷδα πρὸς Ἑλληνας, ἢ πρὸς ἕτερον εἰ-
 „πών·” καὶ ἀποδίδει αἰτίαν εὐλογωτάτην ταύτην: Ὅτι χω-
 „ρὶς ὁ πιστὸς νὰ καταφέρεται κατὰ τῆς δόξης τῶν ἄλλων, ἰ-
 „κανὸν εἶναι νὰ γνωρίζῃ αὐτὸς, καὶ νὰ ὁμολογῇ ὡς πρέπει, καὶ
 „νὰ διασαφῇ τὴν ἀλήθειαν. Διότι τῆς ἀληθείας φωτὸς δίκην
 „ἀνατειλάσῃς, τὸ σκότος τοῦ ψεύδους καθ’ ἑαυτὸ ἀναιρεῖται καὶ
 „φυγαδεύεται. Ἀρκεῖν οἰόμενος ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, εἰ τὸ
 „ἀληθὲς αὐτὸ ἐφ’ ἑαυτὸ δυνήσονται καὶ γινῶναι καὶ εἰπεῖν, ἢ
 „ὄντως ἔχει. Τῆτοι γὰρ, ὅτι ποτε ἐς κατὰ νόμον ἀληθεί-
 „ας ὁρθῶς ἀποδεικνυμένῃ, καὶ ἀκραιφνὲς ἐσηκότος, πᾶν τὸ ἐ-
 „τέρως ἔχον, καὶ τὴν ἀλήθειαν προσποιούμενον, ἀπελεγχθήσεται,
 „καὶ ἕτερον ὃν τῷ ὄντως ὄντος, καὶ ἀνόμοιον, καὶ δοκῶν ἐκεῖνο
 „μᾶλλον, ἢ ὄν.” Ἐπειτα καὶ καθαρώτερον τὴν αἰτίαν ταύτην
 „διασαφήσας, πάλιν ἐπιφέρει τὸ ἐν ἀρχῇ εἰρημένον. „Τῆτοι
 „μὲν ἔν ὡς οἶμαι καλῶς ἐγνωκῶς, ἔκ ἔσπευσα πρὸς Ἑλ-
 „ληνας, ἢ πρὸς ἑτέρας εἰπεῖν, ἀλλ’ ἱκανόν μοι καὶ τῆτοι Θεὸς
 „δοίη, περὶ ἀληθείας εἰδέναι πρῶτον, ἔπειτα εἰδὸτα ὡς χρὴ
 „λέγειν.”

„Πλὴν εἰς ταῦτα ἴσως ἀπορήσεις: Καὶ δὲν εἶναι λοιπὸν ἀ-
 „ξιόπαινα καὶ ἀποδεκτὰ τὰ Ἀντιρρήτικὰ Συγγράμματα τού-
 „των Πατέρων, τὰ ὅποια ἔτοι συνέγραψαν κατὰ τῶν ἑτεροδό-
 „ξων; Καὶ δὲν χρεώσῃ ὁ πιστὸς νὰ ἀνασκεινάζῃ καὶ νὰ ἀπελέγ-
 „χῃ τὰς τῶν Αἵρετικῶν φλυαρίας, καὶ νὰ καταπολεμῇ θρα-
 „συνομένην τὴν τῆτων ἀσέβειαν; Ὁχι: (Ἀπαντᾷ ὁ Παχυμέ-
 „ρης ἐν ταῖς Παραφράσεσιν·) „Οὐ τῆτοι φησὶν ὁ Πατήρ·
 „τὸ μὴ ἐλέγχειν καὶ ἀνατρέπειν τὰς τῶν ἀσεβῶν δόξας.” Ἀλλ’
 „ὅτι δὲν συμφέρει τῆτοι νὰ γίνῃται κατὰ προηγούμενον λόγον·
 „ἕτε εἶναι πρέπων, μηδεμιᾶς ἀνάγκης καλῆσθαι, καὶ μηδεμιᾶς
 „ὠφελείας ἐλπιζομένης, νὰ πηδᾷ ὁ πιστὸς μὲ ὁρμὴν καὶ μὲ προ-
 „πέτειαν ἄλογον, εἰς τὰς τοιαύτας λογομαχίας. Εἰς τὸν ὁ-
 „πὲρ τῆς πίστεως ἀγῶνα πρέπει νὰ καταβαίνει ὁ εὐσεβὴς μόνος,

„ὅταν ἡ χρεία τὸ καλῇ· καὶ καταβάς πρέπει νὰ ἀγωνίζεται
 „χωρὶς λοιδορίας καὶ ὕβρεις. „Οὐ χρὴ κατὰ προηγέμενον λό-
 „γον εἰς τὶς ἐνασχολεῖσθαι, τὸ καθ' ἑτέρων λέγειν· ἀλ-
 „λὰ τότε λέγειν ὅτε τυχὸν χρεία τοῖς ἄλλοις ὠφελείας,
 „ὅτε κατιχνύει τὸ ψεῦδος, ὅτε σαλεύονται οἱ πιστοί.” Καὶ
 „τότε πάλιν προηγμενὸς χρεωσθεὶς νὰ ἐκδέσῃ τὴν ἀλήθειαν,
 „ἐπομένως δὲ, κατὰ δεύτερον λόγον νὰ κατασιγάσῃ τὸ ψευ-
 „δος. „Τότε γὰρ προηγμενὸς μὲν, τὸν τῆς ἀληθείας ἐκτί-
 „θευθαι χρὴ λόγον, καὶ ἡκριβωμένως. Μετέπειτα δὲ κα-
 „τὰ τῆς τῶν ἀσεβῶν ἐπαναστάσεως χρῆσθαι.” Καὶ τὸ κε-
 „φάλαιον, εἰς τὰς τοιαύτας ἀντιλογίας, πρέπει νὰ ἔχῃ σκο-
 „πὸν ὁ ἀγωνιζόμενος, ὅχι νὰ ἐλέγξῃ καὶ νὰ ὀνειδίσῃ, ἀλλὰ
 „νὰ διδάξῃ καὶ νὰ φωτίσῃ· ὅχι νὰ κερδίσῃ τὴν γνώμην τε, ἀλ-
 „λὰ νὰ κερδίσῃ τὸν ἀδελφόν τε. „Μὴ νίκην ζητῶντα, ἀλλ'
 „ἀδελφῶν διόρθωσιν.”

§. λς'.

Ἡ κατὰ τὸν παλαιὸν Νόμον ἐκδίκησις ἐξε-
 σπίαθη εἰς ἀποφυγὴν κακῶν βαρυτέρων.

Αἰ' ὁ Νόμος τῇ Εὐαγγελίᾳ, ἀφίνει
 τὴν ἐπὶ γῆς ἐκδίκησιν εἰς τὰς Κρι-
 τὰς μόνον.

Ὁ Νόμος τῆς ἐξ ἴσου ἀνταμιβῆς καὶ ἀνταποδώσεως τῶν
 τιμωριῶν ἐπὶ τοῖς ἄλλων πρὸς ἄλλους ἀδικήμασιν, ὅστις δε-
 σπίζεται εἰς τὸ ΚΔ'. τῇ Λευιτικῇ Κεφάλαιον, Εἴδαφ. 17—22
 ἀναγινώσκειται ὁ αὐτός, καὶ εἰς τὸ ΚΑ'. Κεφ. τῆς Εἴδαφ. 24.
 25. καὶ εἰς τὸ ΙΘ'. τῇ Δευτερονομίᾳ. 21. Ὁ Νόμος ἔτος ἀπαι-
 τεῖ, Ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς· ὄφθαλμὸν ἀντὶ ὄφθαλ-
 μῆ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρὸς,
 „πόδα ἀντὶ ποδός, κατὰκαυμα ἀντὶ κατακαύ-

„ματος, τραῦμα ἀντὶ τραύματος, μώλωπα ἀν-
 „τὶ μώλωπος.” Νόμος δικαιοσύνης, ὅτι Θεός. Νόμος
 καὶ Ἑλληνικὸς ἐκπαλαί, καὶ παρὰ Ῥωμαίοις ὕψιον, καὶ παρὰ
 πολλοῖς Ἑθνεσιν ἄλλοις ἀποδεκτός: Ὁ δὲ καὶ Νόμος, τὸν ὁ-
 ποῖον δικαιοῦναι καὶ ἡ χυδαῖκή παροιμία: Κάμοις, πάσοις.

Δύο τινὰ ἀντιβάλλωσι κατὰ τὴν κοινὴν τήνδε Νόμον: Α'.
 Τὴν αὐστηρότητα τῆς ἐκδικίας. Β'. Τὴν ἐμπάθειαν τῆς ἐκδι-
 κήσεως. Ἀλλὰ λέγομεν εἰς τὸ Α'. ὅτι ὁ Νόμος ἂν καὶ
 ἀκριβής, δὲν εἶναι ὅμως αὐστηρὸς, ἐπεὶδὴ σώζων τὴν ἀναλο-
 γίαν, ἐπιμελεῖται εἰς τὸν λόγον, καὶ οἰκονομεῖ μεταξὺ τῶν
 ἀνθρώπων διὰ τῆς συστολῆς καὶ προσοχῆς τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν
 ἰσότητά. Μάλιστα (προσέτομεν) μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι
 αὐστηρὸς ὁ τοιοῦτος Νόμος, εἶναι τὸ ἐναντίον, φιλόανθρωπος καὶ
 εὐσπλαγχνικὸς, καθότι προανακόπτει κακὰ περισσότερα καὶ
 βαρύτερα, τὰ ὅποια, ἂν αὐτὸς ἔλειπεν, εἰς τὸ τῶν ἀνθρώ-
 πων πολίτευμα ἐδύναντο νὰ ἀκολουθήσων. Αὐτὸς ὁ Νόμος ἐ-
 πιφέρει τὸν φόβον, καθὼς ἐρρέθη ἐπὶ λέξεως εἰς τὸ Δευτε-
 ρονόμιον: (α) „Καὶ ποιήσετε αὐτῷ, ὃν τρόπον
 „ἐπονηρεύσατο ποιῆσαι κατὰ τῆς ἀδελφῆς αὐ-
 „τῆς. . . . Καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκέσαντες φοβη-
 „θήσονται, καὶ ἐπροσθήσονται ἐτι ποιῆσαι κα-
 „τὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τῷτο ἐν ὑμῖν.” Ὁ φόβος
 εἶναι ὁ χαλινὸς τῆς ὁρμῆς, τῆς πρὸς τὴν τῇ κακῇ ἐργασίαν
 ὥστε δυνάμει τῆς τοιοῦτης Νόμου ὁ ἄνθρωπος δὲν κακυργεῖ διὰ νὰ
 μὴ κακοπάθῃ· καὶ ὥτως ἐδ' ἀδικέμενός τις ῥαδίως πάσχει, ἐδ'
 ἀδικῶν ἀντιπάσχει. Ὁ δὲ ἄριστος ὁ Ἱερὸς Θεοδωρίτης, (β) ἐν
 ὀλίγοις εἶπεν: „Οὐχ ἵνα πάσχωσι ταῦτα νενομισμέ-
 „τη κε, ἀλλ' ἵνα μὴ πράττωσιν.” Εὐσπλαγχνικὸς προ-
 σέτι εἶναι καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ὁ Νόμος ἔτος, καθὼς ἀνέθετο

(α) Κεφ. 19. 19. 20.

(β) Εἰς τὸ Λευιτ. Ἐρωτ. 14.

τὴν ἐξουσίαν τῆς ποινῆς εἰς τὸν Δικαστὴν, καὶ δὲν ἐπέτρεψεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀδικηθέντα· ὅς τις (ἂν ὑπελείπετο εἰς τὴν προαίρεσιν αὐτῆς) ἀντὶ διὰ τὸ ἐν ὁμμάτι λ. χ. ὅπως ὑπερήδη, ἤθελε χύσῃ καὶ τὰ δύο τῆς ἀντιδίκου τε. Ὅθεν προσφυσάτα καὶ ὁ Ἱερὸς Αὐγυστίνος. Κατὰ Φαύστου γράφων, (α) ἔλεγεν, „ὅτι ὁ Νόμος ἕτος non fomes, sed limes furoris etc. „Ὅρος, ἀλλ' ἔχ' ὑπέκκαυμα μανίας ἐς ἐν.”

Ἀποκρινόμεθα δὲ καὶ εἰς τὸ Β', ὅτι μάλιστα ὁ τοιοῦτος Νόμος ἀναίρει καὶ ἀνατρέπει τὴν ἐμπαθῆ τῶν ἀδικημένων ἐκδίκησιν, διότι δὲν ἄφησε τὴν ψῆφον, ἐδὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ψήφου εἰς αὐτὸς, ἀλλ' ἀνέθεσεν εἰς τὰς Ἀρχοντας καὶ Κριτὰς, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς ποινῆς, καὶ τὴν πράξιν. Εἰς τὸν ἐπὶ τῷ Βήματος καθήμενον ἐκδικὸν Δικαστὴν, ἐνεργεῖ ὁ λόγος, ὅχι τὸ πάθος· εἰς τὸν ἀφ' ἑαυτῆς ἐκδικέμενον ἐνεργεῖ τὸ πάθος, ὅχι ὁ λόγος. Ὅθεν ἡ νομοθεσία προφρονόμησε τὴν ἐννομον καὶ εὐλογον ἐκδικίαν ἐκείνην, διὰ τὰ προαναδείχθη τὴν τέτατον ἐμπαθῆτε καὶ μανιώδη, ἐκδικήσιν. Καὶ γίνεται λοιπὸν καταφανὲς ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἕτάτι αὐστηρὸν ἐκτόπως, ὁ περὶ τοῦ λόγου Νόμος διαθεσπίζει, ἕτε τὸ ἐμπαθὲς καὶ φιλέκδικον ὑπεκαίει, ἀλλὰ καὶ φιλανθρωπεύεται προφανῶς, καὶ τὸν παροξυσμὸν τῆς ἐκδικήσεως τῷ παθόντος ὅπως ἐν κατευνάζει.

Ἀλλ' ἴσως ἀποκριθῇ τις, ὅτι κατηργήθη αὐτὸς ὁ Νόμος ὑπὸ τῆς νέας Νομοθεσίας, τῆς ἐν τῇ Οἰκονομίᾳ τῆς χάριτος κατ' ἐκεῖνο ὅπως ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀναγινώσκομεν: (6) „Ἡ- καέσατε ὅτι ἐρῶ ἔσθῃ: Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλ- μῶ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος: Ἐγὼ δὲ λέγω, ὑμῖν μὴ ἀντισηῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅς τις σὲ ῥα- πῖσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, σπείλον αὐτῷ, καὶ τὴν ἄλλην.” Καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ὁμοίως. Ἀλλ' ἐγὼ εἰς

(α) Βιβλ. ΙΘ. Κεφ. κς.

(β) Ματθ. Ε. 38. 39.

τῶτον ἀνταποκρίνομαι, ὅτι ἐπὶ τῷ αὐτῷ Εὐαγγελικῷ Κε-
 φαλαίᾳ, ἐφ' ᾧ τὸ ῥηθὲν εὐρίσκεται γεγραμμένον, ἀναγι-
 νώσκεται καὶ ἐκεῖνο: „Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον κα-
 ταλῦσαι τὸν Νόμον, ἢ τὰς Προφῆτας· ἐκ ἦλ-
 θον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. (α)“ Φαίνεται
 δὲ τῷ ὄντι, ὅτι δὲν ἀποφάσισε κατὰ πάντα τρόπον ἄκυ-
 ρον τὸν τοῦτον Νόμον αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ ἐξ ἐκείνου
 ὅπῃ ἐν τῇ Κήπῳ πρὸς τὸν Πέτρον εἶπεν, ὅτι ἐγὼ ὑπὲρ
 αὐτῷ ζηλώσας ἀπέκοψε τὸ ὠτίον τῷ Ἀρχιερατικῷ δόλῳ:
 „Πάντες οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ
 ἀπολῶνται. (β)“ Καὶ ἰδὲ, πῶς ὁ Νόμος ἐ καταλύε-
 ται, ἀλλὰ πληρῆται.

Καὶ τὰ δύο ταῦτα χωρὶς τινὸς πραγματιώδους ἀντινο-
 μίας καλῶς συμβιβάζονται: Ἐπειδὴ ἡ νομοθετικὴ ἀντα-
 μοιβὴ τῆς ποινῆς: Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀ-
 δόντα ἀντὶ ὀδόντος. κτλ. πληρῆται ἐκ μέρους τῷ
 δικάζοντι Κριτῇ, ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη ἐκδίκησις ὥστε ζητεῖται,
 ὥστε ἐπιθυμεῖται ἀπὸ μέρους τῷ ἀδικηθέντος Χριστιανῷ, ὡς
 τέκνον ὄντος τῷ Εὐαγγελίῳ τῆς χάριτος. Τοιοῦτότρόπως φυ-
 λάττεται ὁ Νόμος ἐκ τῷ ἐνὸς μέρους, φυλάττεται καὶ ἡ
 Εὐαγγελικὴ παραγγελία ἐκ τῷ ἄλλῳ. Ὁ παθὼν τὴν ἀ-
 δικίαν ἀνεξικακῇ, καὶ δὲν ἐκδικεῖται· ὁ δράσας παιδεύεται,
 καὶ δὲν ἔχει λόγον νὰ ἀποκλαίεται· ὁ Κριτὴς ἐκδικεῖ τὸν ἀ-
 δικηθέντα, καὶ δὲν ὑποφέρει θρασυνόμενον ἀποινεῖ τὸν ἀδική-
 σαντα· ὁ ἀδικηθεὶς ὀφείλει τὸ μὴ ἀντιστῆναι τῷ πο-
 νηρῷ, Εὐαγγελικῶς· ὁ ἐκδικὸς τῷ ἀδικηθέντος, καὶ τιμω-
 ρὸς τῷ ἀδικήσαντος Κριτὴς ἀντιστῆσεται τῷ πονηρῷ,
 καὶ ἀντιφέρεται αὐτῷ νομίμως.

Παραγγέλλει τὸ πρῶτον, καὶ ὁ Κορυφαῖος Ἀπόστολος

(α) Ματθ. Ε. 17.

(β) Ματθ. ΚΖ. 52.

Πέτρος (α) Τῆτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν
 „Θεῷ ὑποφέρει τις λύπας, πάσχων ἀδίκως·
 „Καὶ πάλιν (β) Εἰ ἀγαθοποιῶντες καὶ πάσχοντες
 „ὑπομενεῖτε, τῆτο χάρις παρὰ Θεῶ.“ Ἀλλ' ὁ
 αὐτὸς Ἀπόστολος (γ) ὅταν διδάσκη τὴν ὑποταγὴν καὶ εὐπει-
 θειαν τὴν ὀφειλομένην πρὸς τὰς Ἡγεμόνας, ὡς διὰ τοῦ
 „Θεῷ πεμπομένους εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποι-
 „ῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν, ἐπικυροῖ καὶ τὸ δεύτερον.

Ὁμοίως συμβιβάζει ταῦτα τὰ δύο καὶ ὁ Ἀπόστολος τῶν
 Ἐφθῶν. Καὶ πρὸς μὲν τὰ κακὰ πάσχοντας καὶ ἀδικημέ-
 νους, παραγγέλλει καὶ αὐτοὺς τὴν ἐπιείκειαν καὶ ἀνεξιχνία-
 μιν, ἀλλ' ἄχρι λόγου ἐπιτρέπων τὴν ἐκδίκησιν: „Εὐλογεῖτε
 „τὰς διώκοντας ὑμᾶς· εὐλογεῖτε καὶ μὴ κα-
 „ταραῖσθε. (δ) Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακῷ ἀπο-
 „διδόντες. (ε) Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικῶντες ἀγαπη-
 „τοί· ἀλλὰ ὅτε τόπον τῇ ὀργῇ· Γέγραπται
 „γάρ: Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέ-
 „γει Κύριος. (ς)“ Καὶ τοσῶτον ἀπαγορεύει εἰς τὸν ἡδι-
 κημένον, τὸ νὰ θελήσῃ αὐτὸς νὰ ἀνταποδώσῃ κακὸν ἀντὶ
 κακῷ, ὅσον καὶ τὸν προτρέπει, καὶ τὸν παραινεῖ νὰ ἀνταποδί-
 δῃ μάλιστα καλὸν ἀντὶ κακῷ, εὐεργετῶν τὸν κακοποιήσαν-
 τα. „Ἐὰν ᾖ πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν·
 „Ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν. (ζ)“ Ἀλλ' ὅμως, πρὸς
 τὰς ὑβριστάς, καὶ ἐπηρεαστάς, καὶ κακοποιούς, καὶ ἀδίκως ἐπιτρε-
 φόμενος, δὲν ἀπολείπει νὰ ἐπαπειλῇ κατ' αὐτῶν τὴν παρὰ
 τοῖς Ἀρχαῖς ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, ὡς ὑπὸ Θεῷ εἰς τῆτο διο-
 ρισθεῖσι, διὰ νὰ τιμωρῶν καὶ νὰ παιδεύων τὰς τὸ κακὸν πράσ-

(α) Α. Ἐπισ. Κεφ. Β'. 19.

(σ) Αὐτ. 17.

(β) Αὐτ. 20.

(ς) Αὐτ. 19.

(γ) Αὐτ. 14.

(ζ) Αὐτ. 20.

(δ) Πρὸς Ῥωμ. ΙΒ'. 14.

σοντας. Παραγγέλλων εἰς ἅπαντας: „Πᾶσα ψυχὴ ἐ-
 „ξυσταίς ὑπερεχέσαις ὑποτασσέσθω. Οὐ γὰρ
 „ἐστὶν ἐξυσία, εἰμὴ ἀπὸ Θεῦ. Αἱ δὲ ἔσαι ἐξυ-
 „σταί, ὑπὸ Θεῦ τεταγμέναι εἰσὶ. (α) Θεὺ γὰρ
 „διάκονος ἐσί σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. (ὁ Ἀρχων δηλ.
 „ἢ ὁ Δικαστής.) Ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβῆ. Οὐ
 „γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ. Θεὺ γὰρ διά-
 „κονος ἐστίν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
 „πράσσοντι. (β) Ἰδέσθαι περὶ τῆ προτεθέντος, σαφές
 „κατάδηλον τὸ συζύγιον τῆς παλαιᾶς Νομοθεσίας, μετὰ
 „τῆ Καινῆ Νόμου τῆς Εὐαγγελικῆς τελειότητος.

§. λζ.

Ἀγιασμός τῶν ἑορτασίμων ἡμερῶν, καὶ τῶν
 εἰς προσευχὴν καὶ λατρείαν Θεῦ καθιερω-
 μένων τόπων.

Παραγγέλλει ὁ Θεὸς εἰς τὰς Ἑβραίας νὰ φυλάττω-
 σι τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας, ἢ νὰ τὰς καθιερώουσιν ὅπως εἰς
 δόξαν αὐτῆ. Παραγγέλλει νὰ προσέρχωνται εἰς τὸ Ἀγία-
 σήριον αὐτῆ, ἢ νὰ πλησιάζωσιν, εἰς τὰ ἐν αὐτῷ Ἀγία με-
 τὰ φόβῃ. „Τὰ Σαββατά μὲ φυλάξεσθε, καὶ ἀπὸ
 „τῶν Ἀγίων μὲ φοβεθήσεσθε. (α) Πῶς ἔν ἐτίμων
 „τὰ Σάββατα αὐτῶν οἱ Ἑβραῖοι; Ἐγκρατεύοντο ἀπὸ πάσης
 „κοσμικῆς τε ἢ βιωτικῆς μερίμνης ἢ ἐργασίας, ἢ διῆγον τὸ
 „περισσότερον μέρος τῆς ἡμέρας, ψάλλοντες εἰς τὸν Θεὸν
 „ἕμνους αἰνέσεως ἢ εὐχαριστίας. Πῶς εὐλαβῆντο τὸν Ναὸν τῆ
 „Θεῦ, ὅταν εἰς αὐτὸν εἰσέρχοντο; Ἀν εἶχον βακτηρίαν, τὴν

(α) Πρὸς Ῥωμ. ΙΓ. 1.

(γ) Λευιτ. Κζ. 2.

(β) Αὐτ. 4.

ἄφιναν ἔξω· τὰ ὑποδύματα αὐτῶν τὰ ἀπέθετον εἰς μέρος· δὲν ἐφόρην ἐνδύματα ῥυτῶδη καὶ ἀνάδαρτα. Οὔτε ἀργύριον ἔφερον μετ' ἑαυτῶν, εἰ μὴ τυχὸν ὅσον νὰ δώσῃν εἰς τὰς πτωχὰς ἐλεημοσύνην, τὰς παρεστῶτας παρὰ τὴν θύραν τῆς Ἱερῆ τὴν λεγομένην Ὠραίαν, καθὼς φαίνεται ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων (α) καὶ τόσῃν εὐλάβειαν εἰχον εἰς τὸ Ἱερὸν αὐτὸ, ἐν ᾧ ἐπίστευον, ὅτι κατ' ἐξαίρετον τρόπον παρὼν ἦν, ὡς ἐν ἰδίῳ σκηνώματι αὐτὸς ὁ Θεὸς, ὥστε, ὅτε ἂν ἡ τῆς πορείας ἀνάγκη τὰς ἔφερεν, ὅτε τότε ἀπετόλμων νὰ περάσῃν ἔμπροσθεν τῆς Θεῆς Τεμένης, ἀλλ' ἀπέκλινον δι' ἄλλης ὁδὸς πορευόμενοι, προκρίνοντες νὰ ἐπιμακρύνῃν τὸν δρόμον, παρὰ νὰ περιφρονήσῃν τὸν τόπον, τὸν εἰς Θεῖαν διωρισμένον τιμὴν καὶ προσκύνησιν. Αὐτὰ εἰς ἡμᾶς οἱ Ἑβραῖοι καθιστοῦσιν, ὅτι ἐπαρατήρην οἱ Πατέρες αὐτῶν, προσέχοντες εἰς τὴν ἐντολὴν τῆς Νόμου: „Ἀπὸ τῶν Ἀγγίων, ἡμεῖς φοβηθήσεσθε.”

Ἀλλ' ἂν ἐπιστρέψωμεν τὸν λογισμὸν ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς παιδίσκης Ἄγαρ, εἰς τὰ τέκνα τῆς Σάρρας τῆς ἑλευθέρας· ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς Συναγωγῆς, εἰς τὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας· ἀπὸ τῶν νηπίων τῆς Νόμου, εἰς τὰς Ἄνδρας τῆς χάριτος· ἀπὸ τῆς διατρίβοντος ἐν τῇ σκιᾷ, εἰς τὰς πορευομένους ἐν τῇ φωτί. Ἀπλῶς, ἂν μεταβῶμεν ἀπὸ τῶν Ἑβραίων εἰς τὰς Χριστιανές· πῶς τιμῶσιν ἄρα γε τὰς ἑαυτῶν ἑορτὰς οἱ Χριστιανοί; πῶς εὐλαβῶνται τῆς Ἐκκλησίας τὸν τόπον τὸν ἅγιον; Φεῦ! αἰσχύνῃ καὶ ὄνειδος εἰς ἡμᾶς, ὅταν ἐορτάζωμεν! Ἐλεγχος καὶ κατάκρισις, ὅταν ἐκκλησιαζώμεθα! Τὴν ἑορτὴν ἡμεῖς ἀντὶ νὰ τιμήσωμεν, ὅλον τὸ ἐναντίον, μὲ τὰς πλέον μεγάλας καὶ αἰσχρὰς ἀταξίας γὴν ἀτιμάζομεν· τὸν Ἱερὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον συναθροίζομεθα, ἀντὶ νὰ τὸν φο-

(α) Κεφ. Γ. Ἐδαφ. 2.

βηθῶμεν, ἡμεῖς μετὰ ἀνευλαβείας καὶ ἀναισχυντίας ἄκρας τὸν καταφρονῶμεν. Ἀτακτῶμεν εἰς τὰς ἡμέρας τὰς ἑορτασί-
 μους, πολὺ περισσότερον παρὰ εἰς τὰς ἄλλας τὰς ἐργασί-
 μους. Αὐθαδιάζομεν καὶ ἀρχιμονῶμεν μέσα εἰς τὰς Ἐκκλησίας
 καὶ εἰς τὰς Ἱερὰς Ναὺς, περισσότερον παρὰ ἔξω εἰς τὰς δη-
 μοσίας πλατείας καὶ εἰς τὰς λεωφόρους. Εἰς μὲν τὰς πλατείας
 ἐντρεπόμεθα καὶ τὰς παραπορευομένους θεατὰς ὄντας ἀνθρώ-
 πους. Εἰς δὲ τὰς Ἐκκλησίας, δὲν ἔχομεν ὅλως ἕτε συζολήν
 τινα, ἕτε φόβον, ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἐπὶ πάντων φοβερόν Θεὸν
 τὸν παντέφορον καὶ παντεπόπτην. Ἰδὲ πῶς σαββατίζομεν ἡ-
 μεῖς οἱ νέοι Ἰσραηλίται, παρακύντες τὴν ἐντολήν: „Τὰ
 „Σάββατά μὲ φυλάξεσθε.” Ἰδὲ πῶς ἐκκλησιαζό-
 μεθα, μὴ ὑποκτίθοντες τὴν ἀπειλήν, Ἀπὸ τῶν Ἀγίων
 „μὲ φοβηθήσεσθε.

§. λγ’.

Ποινὴ Θεοπέμπτου πείνας τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπα-
 πειληθεῖσα, καὶ ἐν καιροῖς διαφόροις πραγ-
 ματικῶς ἐπαληθεύσασα.

„Καὶ φάγεσθε, τὰς σάρκας τῶν υἱῶν ὑμῶν,
 „καὶ τῶν θυγατέρων ὑμῶν φάγεσθε. (α)” Καὶ
 ἐνταῦθα (σημειῶσαι, ὅτι δισσεύεται λεγόμενον τὸ φά-
 γεσθε· ἡ δὲ δισσολογία ἐν τῇ Ἑβραϊδί γλώσσῃ ἐμφα-
 σιῇ ἔχει, ὡς εἶρηται· ἐπιτάσεως καὶ ἐπιβεβαιώσεως.) Αὕτη ἡ
 ἐξ ἀνάγκης λιμὲ πικροτάτῃ τεκνοφαγία, ἡ ἐνταῦθα κατὰ
 τῶν ἀφειρητῶν τῆ Νόμου προαπειληθεῖσα, ἐν καιροῖς ἔπειτα
 ἰδίοις πεπλήρωται, ἐν οἷς ἡ ξενοχωρία μιᾶς ἰσχυρᾶς καὶ ἀνυ-

(α) Λευιτ. Κζ. 29.

ποσάτε πείνας, ἐβίασε τελευταίον τὴν μητέρα νὰ σφάξῃ τὸ βρέφος αὐτῆς νὰ μαγειρεύσῃ, καὶ νὰ φάγῃ, τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο γέννημα ὅπῃ ἐβάσταξεν εἰς τὰ σπλάγχνα της. 1. Ὄταν Βενεδάδ ὁ Σῦρος, ὁ υἱὸς Ἀδερ, ἐπολιόρκησε τὴν Σαμάρειαν, δύο γυναῖκες ἐσυμφώνησαν, νὰ σφάξουν καὶ αἱ δύο τὰ τέκνα αὐτῶν, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην τὸ ἴδιον, διὰ νὰ τραφῇ καὶ ἀφ' ἧς ἔφαγον καὶ αἱ δύο τὸ ἓν, ἡ πρώτη ἐνεκάλεσε τὴν ἄλλην εἰς τὸν Βασιλέα τῷ Ἰσραὴλ, ὅτι ἀξιετήσασα αὕτη τὴν ὑπόχρεσιν, ἔκρυψε τὸ ἴδιον, καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸ φέρῃ εἰς μέσον, κατὰ τὴν συνθήκην, νὰ τὸ συμφάγωσιν. (α) Ἡ πρώτη ἦτον ἀσπλαγχνικωτέρα τῆς δευτέρας· ἡ δευτέρα ἀδικωτέρα τῆς πρώτης. Τίς χεῖρων; 2. Ὄταν πάλιν ὁ Ναβεχοδονόσωρ ἐπολιόρκει τὴν Ἱερουσαλὴμ, θρηνηλογῶν ὠδύρετο ὁ Προφήτης Ἱερεμίας: (β) „Ὅτι χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμόνων, ἤψυσαν τὰ παιδία αὐτῶν· „ἐγεννήθησαν εἰς βρῶσιν αὐταῖς. 3. Καὶ εἰς τὴν πολιορκίαν τὸ ἔχρατον τῆς Ἱερουσαλὴμ, τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, δὲν ἠξεύρομεν ὅτι ἡ τάλαινα μήτηρ παρέσχε τὸ ἡμίτομον τῷ υἱῷ αὐτῆς κατάλειμμα, εἰς τὰς συμπνίγοντας αὐτὴν σφατιώτας; Φάγετε (εἶπε:) φάγετε καὶ ὑμεῖς· καὶ „γὰρ ἐγὼ βέβρωκα: μὴ γένοιθε μηδὲ μαλακώτεροι γυναικῆς, μηδὲ συμπαθέστεροι μητρός. (γ) Τοιοτοτρόπως ἐπληρώθη πραγματικῶς ἡ ἀπειλή, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς προηπέδωκε τὰς Ἑβραίας, ἐὰν φανῶσιν εἰς τὰ αὐταῖς νομοθετηθέντα ἀξιετῆτα καὶ παρήκοοι.

(α) Δ. Βασιλ. 5. 26. — 29.

(β) Θρήν. Δ. 10

(γ) Ὅρα περὶ Ἰωσήφ ἀλλότ. Βιβλ. Ζ. Κεφ. γ.

Ἐβραίοις ἐπιτεθεῖσα ποινὴ, ἐπὶ τῇ ἀθετή-
σει τῶν Σαββατικῶν Ἐνιαυτῶν.

Προηπείλησεν ὁ Θεὸς εἰς τὰς Ἐβραίας, ὅτι ἐὰν δὲν
λάβωσι προσοχὴν νὰ ἐορτάζωσι κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς
ἐντολὴν, τὰ Σαββατικὰ Ἔτη, ὅπῃ καὶ ἔκαστον Ἐβδομον Ἐ-
νιαυτὸν, ἀφιερωμένα ἦσαν αὐτῷ, ὡς ἔτη καταπαύσεως, καὶ
ἀφέσεως. Προηπείλησεν (εἶπα) ὅτι αὐτοὶ μὲν θέλει αἰχ-
μαλωτιοῦν εἰς ξένην γῆν ἀπαχθέντες· ἡ δὲ γῆ αὐτῶν θέ-
λει κατερημωθεῖ ἀπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς, καὶ τότε ἀλη-
θῶς ἡ γῆ θέλει σαββατίσει. Τετῆς τότε θέλει μένει ἀρ-
γὴ καὶ ἀγεώργητος, καθὼς ἐνομοθετήθη νὰ μὲνῃ εἰς τὰς
Ἐνιαυτὰς τὰς Σαββατικὰς, ὅσας αὐτοὶ παραβαίνοντες τὸν τε-
θέντα Νόμον, ἠθέλον τολμήσει νὰ τὰς βεβηλώσῃν: „Τό-
τε ἡ γῆ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως
„αὐτῆς σαββατίζει, ἃ ἔκ ἐσαββάτισεν ἐν τοῖς
„Σαββάτοις ὑμῶν, ἡνίκα κατῴκεῖτε αὐτήν. (α)”.
Ἡ ἀπειλὴ αὕτη ἦτον μία φοβερὰ Προφητεία, ἣτις ἔλαβε
μετὰ ταῦτα πληρεσάτην τὴν ἔκβασιν. Ἐπειδὴ, (ὡς οἱ Χρο-
νολόγοι μετὰ ἀκριβείας ἐπαρτήρησαν.) Σαββατικὸν ἦ-
τον τὸ ἔτος, ὅτε καθιρέθη τὸ ἐν Σαμαρείᾳ, διὰ τῆς ἀν-
ταρσίας τῶν δέκα Φυλῶν, θεμελιωθὲν ἰδίᾳ Βασιλεῖον τῷ
Ἰσραήλ. Σαββατικὸν δὲ καὶ τὸ ἔτος, καὶ ὁ ἀνστράπη
καὶ τὸ Βασιλεῖον τῷ Ἰούδα τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ. Καὶ τελευταί-
ον, παρελθόντος τῷ ὑσάτε Ἐνιαυτῷ τῷ ἐσχάτῳ Ἰωβηλαίῳ,
ἠκολούθησεν ἡ ἐσχάτη τῷ Ἰσραηλιτικῷ γένει ὑπὸ Τίτῳ ἐν
Ἱερουσαλὴμ πανολοθρία, καὶ ἡ τῷ Δευτέρῳ Ναὺ παντελὴς

(α) Λευιτ. Κζ. 35.

καθαίρεσίς τε καὶ κατερείπωσις. (α) Ὅθεν ἀριθμῶσι τριάκοντα καὶ ἓν μεγὰλα Σαββατικά ἔτη: Τητέσιν Ἰωβηλαϊκὰ, ἀκριβέστατα ἐπιλογιζόμενα, ἀπὸ τῆς Κληροχίας τῆς Χανανίτιδος γῆς, ἕως εἰς τὸν τῷ Δευτέρῳ Ναῷ ἐξολοθρευμόν. Διορίζοντες τὸν μὲν πρῶτον Ἰωβηλατον, μετ' ἑνιαυτὸς ἀπὸ τῆς Κληροχίας τεσσαράκοντα ἑνέα, ἐν ἔτει ἀπὸ Κτίσεως 2548. Τὸ ὅποιον ἦτον, τὸ ἐννενηκοσὸν πέμπτον ἔτος μετὰ τὸν Μωϋσέως θάνατον. Τὸν δὲ Ἰωβηλατον τὸν τριακισὸν πρῶτον, ἐν ἔτει, ἀπὸ μὲν τῆς Κληροχίας 1519, ἀπὸ δὲ τῆς Δημιουργίας, 4018, ἀπὸ δὲ τῷ Χριστῷ, ἐξήκοντα καὶ ὀκτώ, κατὰ τὸ Σκαλιγέρου Κανόνιον.

Παρατηρεῖται δὲ προσέτι: (β) Ὅτι ἐπὶ τῆς ἐν Βαβυλῶνι Μετοικεσίας, ἔμειναν αἰχμάλωτοι οἱ Ἑβραῖοι ἑνιαυτὸς ὀλοκλήρως ἑβδομήκοντα, καὶ ἕς ἡ γῆ τῆς χώρας αὐτῶν ἔμεινεν ἀγεώργητος· καὶ ἐντεῦθεν συνάγεται καὶ ἀποδείκνυται ἡ ἀκριβὴς ἀποπλήρωσις τῆς προῤῥήσεως, καὶ ἦν ὁ Θεὸς προεδήλωσεν ἐπαπειλῶν τοῖς Ἑβραίοις, ὅτι εἰάν αὐτοὶ δὲν φυλάξωσιν ὡς πρέπει τὰ Σάββατα, θέλει τὰ φυλάξει ὑσερον αὐτῇ ἡ γῆ, μένεσα ἀργὴ καὶ ἀνήροτος διὰ τὴν λεηλασίαν καὶ ἀπερήμωσιν: „Τότε σαββατιεῖ ἡ γῆ καὶ τὰ Σάββατα αὐτῆς, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς, σαββατιεῖ (πάλιν ἡ τῷ Σαββατιεῖ ἐμφατικὴ δισσολογία, ἐπιβεβαιοῖ καὶ ταύτην τὴν „πρόῤῥησιν·) ἃ ἔκ ἐσαββάτισεν ἐν τοῖς Σαββάτοις ὑμῶν, ἡνίκα κατφεύγετε αὐτήν. (γ)“

Ἀπὸ τῆς τῷ Σαὺλ Βασιλείας, ἕως τῆς ἐν Βαβυλῶνι Μετοικεσίας διὰ τῆς ἀλώσεως, διήλθον ἔτη 490. Εἰς τὰν

(α) Ἰωσήφ Σκαλιγέρ Κανόν. Εἰσαγωγ. Βιβλ. Γ.

(β) Θεοδώρ. εἰς τὸ Λευιτ. Ἐρωτ. λξ.

(γ) Λευιτ. Κζ. 34. — 35.

ἀριθμὸν τῶν 490, ἐτῶν λογιάζονται Ἔτη Σαββατικά 70. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπὸ Σαὺλ, ἕως τῆς ὑπὸ τῷ Ναβεχοδονόσωρος ἀλώσεως, ἐν τέτοις τοῖς ἐβδομήκοντα Σαββατικοῖς ἔτεσι, δὲν ἐσαββάτισεν ἡ γῆ κατὰ τὸν Νόμον, διὰ τὴν τοιαύτην τῷ Νόμῳ ἀξέτησιν, ἐπλήρωσε τὸ γένος τῶν Ἑβραίων διὰ τῆς εἰς Βαβυλῶνα Μετοικεσίας αὐτῶν, τὰ ἐβδομήκοντα Ἔτη τῷ Σαββατισμῷ, τὰ ὅποια προλαβὼν ἐβεβήλωσε καὶ ἡξέτησε. Καὶ τοιουτοτρόπως: „Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς, ἐσαββάτισεν (ἡ γῆ), ἃ ἔκ „ἐσαββάτισεν ἐν τοῖς Σαββάτοις αὐτῶν.” Ἡ μὲν πρόρρησις προέλαβε καὶ προαναφωνήθη, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν τῷ Νόμῳ ἀξέτησιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀξέτησις ἐτολήθη, ἡ τῷ τιμωρήματος ἔκθεσις τῷ προαναφωνηθέντος ἐδικαίωσε τὴν Νομοθεσίαν, καὶ ἐπισκοποίησε τὴν προαναφωνήσιν. „Τὰ κρίματα Κυρίου ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ „τὸ αὐτό.”

5. μ.

Πνεῦμα δειλίας ἐπαπειληθὲν παρὰ Θεοῦ τοῖς Ἑβραίοις, καὶ κατὰσας τῆς αὐτῶν ταπεινώσεως καὶ ὑποδελώσεως.

Ἀπειλεῖ ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅτι διὰ τὴν τῷ Νόμῳ αὐτῷ παραβασίαν καὶ ἀξέτησιν, θέλει ἐνσαλᾶξαι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν ἓνα τοσούτον φόβον, ὥστε νὰ τρέμνῃ σαλευόμενον βλέποντες ἐν φύλλον δένδρε, καὶ νὰ φεύγνῃ ὡς ἀπὸ πολέμου, καὶ χωρὶς νὰ εἶναι τὸ διώκων, φεύγοντες νὰ πίπτωσιν. (α)
„Διώξεται αὐτὸς φωνὴ φύλλου φερομένου καὶ φύ-
„ξονται ὡς φεύγοντες ἀπὸ πολέμου, καὶ πεσῶνται

(α) Λευιτ. Κζ. 36.

„Ἐθενὸς διώκοντος.” Ὅτι δὲ τοῦτος τις φόβος ἐκυρίευσεν ὕπερον τῷ ἑλεεινῷ ἐκείνῳ Γένεσι τὰς ψυχὰς, τὸ μαρτυροῦσι καὶ αἱ Τραγικαὶ τῶν διαφόρων αὐτῶν συμφορῶν καὶ ἀλώσεων Ἰσορίαι· τὸ μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ ἐξωτερικὸς χαρακτήρ, τὸν ὅποιον ἐμφαίνει τὸ αὐτὸ ἄλλιον Γένος, διεσπαρμένον εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς, ἄχρι τῆς σήμερον.

Α' Μ' ἐκεῖνο ὡς ἰδιαιτέρον ἐγὼ κατὰ τὸ παρὸν διασυλλογίζομαι, εἶναι ἡ ἐρμηνεία, ἣν περὶ τῆτο τὸ ῥητὸν τῷ Λευιτικῷ οἱ Ἐβδωμήκοντα Ἑρμηνευταὶ ἀπέδωκαν. „Καὶ τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐξ ὑμῶν, ἐπάξω δουλείαν (λέγουσιν) εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν. (α)” Ὅταν ἐγὼ τὴν ῥῆσιν ταύτην ἀνέγνω, τὸ δουλείαν ἐνόμισα σφάλμα τυπογραφικόν, συλλογίζομενος, ὅτι φυσικωτέραν καὶ οἰκειωτέραν εἶχε χρῆσιν εἰς τὸ λεγόμενον, ἡ λέξις δειλίαν. Καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὰ ἀκολουθῶντα, ὁ Θεὸς ὥδε ἀπειλεῖ ἐμφανῶς, ὅτι θέλει ἐμβάλει εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν δειλίαν· ἡγὼν φόβον. Ἐπειδὴ προϋέτει παρευθὺς ἐκεῖνα: „Ὅτι, καὶ διώξεται αὐτὰς φωνὴ φύλλου φερομένου· ὅτι, καὶ φεύγονται ὡς φεύγοντες ἀπὸ πολέμου· ὅτι, καὶ πεσῶνται Ἐθενὸς διώκοντος: ἅτινα πάντα εἶναι παρακολαδήματα δειλίας καὶ φόβου. Πρὸς δὲ τέτοις, καὶ αὐτὸ τὸ Ἑβραϊκὸν Ἀρχέτυπον ἐνταῦθα μεταχειρίζεται τὴν λέξιν Μορέχ, ἣν οἱ τῆς Ἑβραϊδος φωνῆς εἰδήμονες ἐξηγῶσι: Χάυνω σίν τινα, καὶ οἷον ἐκλυσιν ψυχῆς τετραυσιμένης. Πάθος ἴδιον δειλίας τε καὶ φόβου. Προσέτι δὲ καὶ ὁ Λατῖνος ἀναγινώσκει: pavorem, formidinem, ἃ σημαίνουσιν ἕδεν ἄλλα εἰμὴ δειλίαν, καὶ φόβον, ἡ πτόησιν. Τελευταῖον καὶ ὁ Ἰερὸς Θεοδώριτος (ἐν ταῖς φερομέναις τῶν αὐτῶ Συγγραμμάτων Ἐκδόσεσιν.)

ἀνεγνώσκει καὶ αὐτὸς δειλίαν, ἔχι δουλείαν. Καὶ δὲν ἀπολείπεται καὶ ἀπὸ τῶν Ἀντιγράφων τῆς τῶν Ἑβδομήκοντα Ἑρμηνείας τινὰ, ἐν οἷς γέγραπται δειλία, τὸ ἐν τοῖς λοιποῖς δουλεία.

Ἀλλ' ὅπως καὶ εἶναι, εὐκόλως ἕκαστος ἐννοεῖ, ὅτι αἱ δύο φωναὶ αὗται πολλὴν ἔχουσι τὴν πρὸς ἀλλήλας σχεσίαν καὶ οἰκειότητα. Ἀ. Ἡ δουλεία καὶ ἡ δειλία ἀμοιβαδὸν συνεισάγονται· ἄλλοτε μὲν ἡ δουλεία φέρει τὴν δειλίαν, ἄλλοτε δὲ ἡ δειλία συνεπισπᾶται τὴν δουλείαν ἀνάπαλιν. Ἐπειτα καὶ ἡ δειλία τί ἄλλο εἶναι, εἰ μὴ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ὑποδύλωσις τις καὶ ὑπόπτωσις; Εἶναι τρόπος νὰ ἐλευθεριάσῃ ποτὲ μία καρδία φοφοδεῆς τε καὶ δειμαλέα; Εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ εἶναι ἀνδρική καὶ γενναία μία ψυχὴ δουλοπρεπῆς καὶ ἀνελευθέρα; Ἀλλὰ τὸ γενναῖον φρόνημα ἐξ ἐναντίας εἶναι πάντοτε ἐλεύθερον, καὶ ἐν δουλικῇ τῇ καταστάσει μένει ἀδέλωτον, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ καταπτώσει σέκει ἀδιάπτωτον καὶ ἀταπεινῶτον. Τίς ἐστὶ δούλος τοῦ θανεῖν ἀφροντίς ὢν; Οὐδεὶς. Ὅπως ἡ δειλία λείπει, ἡ δουλεία δὲν ἐξευτελίζει τὸν ἄνθρωπον· καὶ ὁ Ἐπίκτιτος δὲν εἶναι δούλος. Μόνη δουλεία κυρίως τε καὶ ἀληθῶς εἶναι ἡ τῆς ψυχῆς δειλία καὶ ἀσθένεια.

Τοιαύτη ἦτον ἡ παρὰ Θεοῦ ἀπειληθεῖσα εἰς τὰς τῆς Νόμου παραβάτας Ἑβραίας ψῆφος: Δουλεία δειλία, ἄκρα δουλεία. Ὁ ὁμογενὴς αὐτῶν Ἰώσηπος (ἐν τοῖς περὶ τῆς Ἀλώσεως) ταλανίζει εἰκότως τὴν ὑπερβολικὴν ταύτην τῶν Ἑβραίων, (ἐκ Θείας δίκης πάντως) ἀνελευθέραν τε καὶ δουλωδὴ διάθεσιν: Ἀπώλετο (γράφων) ἡμῖν τὸ μέγιστον καὶ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν, ἐλευθερίας ἐπίθυμία. Οὐ μόνον (λέγει) τὴν ἐλευθερίαν ἐχάσαμεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίθυμίαν αὐτὴν τῆς ἐλευθερίας· καὶ τῆτο εἶναι τὸ ἄκρον τῆς συμφορᾶς, καὶ τὸ πέρας τὸ ἔχατον τῆς δουλείας.

Εἰς τόσον κατεσάθημεν δειλοὶ οἱ δέιλοι, καὶ διὰ τὸτο ἡμεῖς λοιπὸν κυρίως τε καὶ παναληθῶς δέλοιοι.

§. μάλ'.

Εἷξαγόρασις τῶν τῷ Θεῷ ἀφιερωμένων προσώπων, κατὰ ἀναφορὰν, καὶ κατὰ λόγον τῆς αὐτῶν χρήσεως, πρὸς τὴν Θεῖαν ἐξυπηρέτησιν.

Η' τιμότης τῶν προσώπων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, (ἔπρεπε δὲ ὡσαύτως καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων περὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα·) μετρεῖται κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἔργων δι' ὧν εὐάρεστοι γίνονται οἱ πῖστοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, δαλεύοντες τῷ Θεῷ. Πάντες Ἄγγελοι αὐτοῦ, ἀλλὰ εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ, οἱ ποιεῖντες τὸν λόγον αὐτοῦ μᾶλλον ἀξιοπρεπῶς. Πᾶσαι δυνάμεις αὐτοῦ, ἀλλὰ λέγονται λειτουργοὶ αὐτοῦ, οἱ ποεῖντες τὸ θελημα αὐτοῦ μᾶλλον εὐδοκίμως: Κατὰ τῆτον τὸν λόγον, καὶ ὁ τιμιώτατος ἀνθρώπος ἐκεῖνος εἶναι, ὅστις τεταγμένος εἰς ὑπερρεσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Θεῶν πραγμάτων, ἀναδείκνυται ὑπὲρ τὴν ἄλλαν, ὑπὲρ τὴν προθυμότητα, καὶ δῆλος δρασιμότητος, καὶ τελεσιουργὸς ἄριστος. Ὅτι δὲ ἡ τιμὴ τοῦ τοιούτου εἶναι τῆς τῶν λοιπῶν ὑπερέχουσα, γίνεται φανερόν ἐκ τῆς διοριφείσεως ἐν τῇ Θεῇ Γραφῇ ἐκτιμήσεως, καὶ ἣν οἱ ἀφιερωμένοι εἰς τὰς Ἱερὰς διακονίας τε καὶ λειτουργίας ἀπελύοντο ἐξαγοραζόμενοι. Τοιοῦτόπως ἐν τῷ παλαιῷ Νόμῳ ἐάν τις ἑαυτὸν ἀφιερῶσας τῷ Θεῷ, ἡθέλεν ἔπειτα, παραιτηθεῖς τὴν ἀφιέρωσιν, νὰ ἀπολυθῇ τῷ χρέει, ἔπρεπε νὰ καταβάλλῃ μίαν τινὰ ποσότητα ἀργυρίου, περισσοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν διὰ νὰ λάβῃ ἀφεθεῖς τὴν ἀπόλυσιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀφιέρωσις ἐγένετο

πάντοτε πρὸς ὑπηρεσίαν καὶ δόλυσιν, ἢ ὁποῖαν δῆποτε ἄλλην χρησίμευσιν· διὰ τὸτο τόσον περισσότερα ἔπρεπεν ὁ ἀπολυόμενος νὰ πληρώσῃ, ὅσον ἐχρησίμευε περισσότερον, καὶ παρατηρημένης καὶ τῆς φύσεως αὐτῆς, καὶ τῆς ἡλικίας, καὶ τῆς δυνάμεως ἐκρίνετο ἀξιώτερος.

Ἡ τιμὴ τῷ Ἀῤῥένος ἀπὸ εἰκοσαετῆς ἕως ἐξηκονταετῆς, διὰ νὰ ἐξαγορασθῇ ἀπὸ τὴν εὐχὴν αὐτῆς. (Ταῦτέστιν ἀπὸ τὴν ὑπόχρεσιν τῆς ἑαυτῷ ἀφιερώσεως.) ἦτον πεντήκοντα Δίδραχμα ἀργυρίου. (Τὸ δὲ Δίδραχμον λογίζεται ἰσότημον τῷ Σίκλῳ· ἦτοι Ὁβολοῖς εἴκοσιν, ὡς ἀναγινώσκομεν. (α)
 „Καὶ πᾶσα τιμὴ ἔσαι σαθμίαις Ἀγίοις (ἡγαν
 „Σίκλοις Ἀγίοις·) εἴκοσι ὀβολοὶ ἔσαι τὸ Δί-
 „δραχμον. Ἡ τιμὴ δὲ τῆς Θήλειας κατὰ τὰ ἀνωτέρω
 ῥηθέντα μέτρα τῆς ἡλικιώσεως, ἦτον Δίδραχμα τριάκοντα.
 Ἡ τιμὴ τῷ Ἀῤῥένος ἀπὸ πενταετῆς ἕως εἴκοσιν ἐτῶν, ἦτον
 εἴκοσι Δίδραχμα. Ἡ τιμὴ τῆς Θήλειας ἐν ἰσοχρόνῳ τῇ ἡ-
 λικίῳσει, Δίδραχμα δέκα. Ἡ τιμὴ ἀπὸ μηνιαίᾳ ἕως τῷ
 πενταετῆς: Τῷ μὲν Ἀῤῥένος πέντε Δίδραχμα, τῷ δὲ Θήλε-
 ος Δίδραχμα τρία. Ἀπὸ δὲ ἐτῶν ἐξηκοντα καὶ ἐπάνω, τῷ
 Ἀῤῥένος ἡ τιμὴ ἦτον Δίδραχμα δεκαπέντε, τῷ Θήλεος Δί-
 δραχμα δέκα. (β).

Φανερόν εἶναι ὅτι ἐν τέτοις, δὲν ἐξετιμᾶτο ἡ ψυχὴ καθ' ἑαυτήν, ὅτε ὁ ἄνθρωπος καθὼς ἄνθρωπος. Πᾶσαι αἱ ψυχαὶ κατ' ἐστίαν, καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι, εἶναι κτίσματα τῷ Θεῷ μιροῦν λογικὰ, ἰσοσάσια καὶ ἰσότημα. Δὲν εἶναι τιμιώτερον, εἰς τὰ ὅμματα τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ, τὸ Ἀῤῥέν ὑπὲρ τὸ Θῆλυ· ὅτε ἀτιμώτερον τὸ βρέφος καὶ τὸ παιδίον, καὶ τὸ γε-
 ρόντιον, ἀπὸ τὸν ἐν καθ' ἐξέωσιν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ ἀκμάζοντα ἄν-
 θρωπον. Ἀλλ' ἡ ἐκτίμησις ἀπέβλεπεν ἐπὶ τὴν δύναμιν, καὶ

(α) Λευιτ. ΚΖ. 25.

(β) Λευιτ. ΚΖ. 3. — 7.

τὴν ἱκανότητα τὴν πρὸς τὴν διακονίαν, καὶ ἡ ἱκανότης καὶ δύναμις ἀνεφέρετο εἰς τὴν χρῆσιν· ἡ δὲ χρῆσις τελευταῖον προσεδιόριζε τῆς ἐκτιμήσεως τὸ μέτρον καὶ τὴν ποσότητα. Ἐξετιμᾶτο περισσότερο ὁ Ἄνδρας ἀπὸ τὴν Γυναῖκα, ὁ ἀκμάζων ἀπὸ τὸν γέροντα, ὁ γέρων ἀπὸ τὸ παιδίον. Εἰς ἕνα λόγον (καθὼς προεῖπα·) ἡ τιμὴ ἐλογίζετο κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐξυπηρετήσεως, ἢ χρήσεως, ἢ ὠφελείας, τὴν ὁποῖαν ἡ θρησκεία ἐκαρπύετο ἀπὸ τῆς διὰ τῆς εὐχῆς ἀφιερωμένους.

Ἀναγινώσκειται ἡ ἀνάλογον καὶ εἰς τὴν διάταξιν τῆς Νόμου τῆς Εὐαγγελικῆς. Ἀνάλογον ὅμως· διότι ὁ Νόμος τῆς Εὐαγγελικῆς, ὡς Νόμος ὅλως πνευματικὸς, Νόμος ἐλευθερίας, δὲν προσδιορίζει τὴν τιμὴν τῶν θεραπευτῶν καὶ ὑπεργῶν τῆς χάριτος, κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐξαγορᾶς τῶν ἀφιερωθέντων, ἀλλ' ἀντιτρόφως προάγει τὸν βασιμὸν, ἥτοι τὸ μέτρον τῆς ἀντιβραβεύσεως, κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐργασίας τῶν ἀναφαιρέτως προσηλωμένων εἰς καταρτισμὸν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς οἰκοδομὴν τῆς Πίστεως. Ὁθεν ὁ Ἀπόστολος (α) παραγγέλλει διατάσων: „Οἱ καλῶς προεσῶτες Πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς, ἀξιούσθωσαν· μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ, καὶ διδάσκοντες καλῶς.” Ἐξ ἧς φαίνεται, ὅτι οἱ προάγοντες τὸ τῆς χάριτος Κήρυγμα, ἢ ἄλλως οἱ ἐνασχολούμενοι περὶ τὰς Ἱεράς διακονίας ἐπιμελέεσθον, αὐτοὶ εὐλογον εἶναι νὰ λαμβάνωσι καὶ μισθὸν περισσότερο, καὶ νὰ ἀξιῶνται καὶ τιμῆς ἀνωτέρας, διὰ νὰ ἐξακολυθῶσι προθυμότεροι τὸ ὑπέργημα ὅπῃ ἀνεδέχθησαν.

(α) Α. Πρὸς Τιμόθ. Ε. 17.

§. μβ'.

Ἡ τῶν ἐνδεῶν ἐκτίμησις ἐπιτετραμμένη τῇ
κρίσει τῷ Ἱερέως.

Τῆς ἐκτιμήσεως ἡ ποσότης τῶν ἀπαιτύντων τὴν ἀπό-
λυσιν ἀπὸ τῆς αὐτῶν καθιερώσεως, διωρίσθη (ὡς ἀνωτέρω
εἶδομεν) ὑπὸ τῷ Νόμῳ κατὰ μέτρον τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως,
ἢ ἀδυναμίας· ἐξ ὧν, τῆς διαφορᾶς ἐπιλογιζομένης κατὰ τὰς
φύσεις, ἢ τὰς ἡλικιώσεις, ἐκρέματο ἀναλόγως καὶ ἡ δια-
φορὰ τῆς ὑπηρεσίας, ἣν ἡ χρεία τῶν Ἱερῶν διακονημά-
των ἀνέμενε. Ἐὰν ὅμως ὁ ἀφιερωμένος ἦτον ἐνδεὴς καὶ πτω-
χὸς, καὶ ἀδύνατος, μὴ ἔχων τὸν τρόπον νὰ ἀποδώσῃ τὴν νε-
νομοθετημένην ἐκτίμησιν: „Ἐὰν δὲ ταπεινὸς ᾖ τῇ τι-
μῇ, (ὡς ὑποθέτει τὸ Ἱερὸν Δέσπισμα) (α). Εἰ δὲ δῆτις
„εἴη τῶν ἐλπίαν εὐδενῶν, ἤγεν τῶν ἀσημοτέρων, (ὡς ἐ-
πεξηγεῖ ὁ Θεὸς Κύριλ. ὁ Ἀλέξανδ.) Τότε τὴν ἐκτίμη-
σιν τῷ τοιούτῳ, ὁ Νόμος τὴν ἄφησεν εἰς τὴν ψῆφον τῷ Ἱε-
ρέως, ὅς τις εἴχε τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἐξαγορὰν τῷ
εὐτελεῶς, καὶ ταπεινῷ, καὶ ἀδυνάτῳ, κατὰ τὸ μέτρον τῆς αὐ-
τῷ τῷ καταστάσεως. „Τότε σήσεται ἐνώπιον τῷ
Ἱερέως, καὶ τιμήσεται αὐτὸν ὁ Ἱερεὺς· καθά-
„περ ἰσχύει ἡ χεὶρ τῷ εὐξαμένῳ. (β)” Τὴν καρ-
ποφορίαν ἐπιμετρῶν ἐκάσῳ (ὡς διασαφεῖ ὁ εἰρημένος Πα-
τήρ.) Τὸ κατ' ἰσχύιν. Καὶ ὡς ὁ Ἀνώνυμος διερμηνευτὴς ὁ-
μοίως: Τὸ κατὰ δύναμιν τὴν ἐκάσῳ. Ὁ Νόμος δὲν
ζητεῖ τὸ ὑπὲρ τὴν δύναμιν. Ὁ Νόμος δὲν ἔχει νὰ περιλά-
βῃ, καὶ νὰ παραστήσῃ ἅπαντα τὰ περιστατικὰ τὰ κατὰ μέ-
ρος· ἀλλ' ὁ Νόμος εἶναι συγκатаβατικὸς, καὶ ὁ Ἱερεὺς ὁ

(α) Λευιτ. ΚΖ. 8.

(β) Αὐτ.

ἐξηγητὴς καὶ διεκδικητὴς τῷ Νόμῳ πρέπει νὰ εἶναι διακριτικὸς καὶ ἐχέφρων.

Ἡ ἐνταῦθα ἐν Ῥωσσίᾳ Ἀγιοτάτη καὶ οἰκονομικωτάτῃ Σύνοδος, ἐπὶ πολλῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπεργῆμάτων, ἔταξε μέτρον, καὶ ὅρως ἔδωτο διὰ Κανονικῆς διαθεσπίσεως, οἵτινες πρέπει νὰ φυλάττωνται, ὑπό τε τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις Ἀρχιερατευόντων, καὶ ὑπὸ τῶν Ἱερέων ἐν ταῖς Ἐνωρίαις αὐτῶν. Ἀφῆσεν ὅμως καὶ τινὰς ὑπεργίας ἀδιορίστους καὶ ἐλευθέρους εἰς τὴν τέτων ψῆφον, ἐπιτρέψασα τὴν ἐξουσίαν αὐτοῖς, νὰ ἐπιβάλλωσι τὰς ἐπιδόσεις ἀναλόγως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον· κατὰ μέτρον δηλονότι τῆς τῶν καρποφορέντων καταστάσεως καὶ δυνάμεως. „Καὶ τιμῆσεται ὁ Ἱερεὺς, καὶ „ἑὰ περὶ ἰσχύει ἡ χεὶρ τῷ εὐξαμένῳ.”

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΑΣΕΩΝ

τῶν ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως τῷ Γ'. Βιβλίῳ

τῆς Ἱερᾶς Πεντατεύχῃ, ἦτοι τῷ

ΛΕΤΙΤΙΚΟΤ.

Π Ι Ν Α Ξ

τ ᾱ υ

ΕΠΙ ΤΟΥΤ Α΄. ΤΟΜΟΥ ΕΠΙΣΤΑΣΕΩΝ.

Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ.

Η ΠΡΟΘΕΣΙΣ ἢ τῆ Συγγράμματος.

Αἱ ἐπὶ τῇ Α΄. Μέρει τῆς

ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ ΕΠΙΣΤΑΣΕΙΣ.

Ε' κ τ ῆ ς

Γ Ε Ν Ε Σ Ε Ω Σ.

Σελίδες.

§. α. Ο' μὲν Δημιουργὸς Αἰώνιος· ἡ δὲ δημιουργία ἐν χρόνῳ.	1
§. β'. Πρόοδος τῆς τῆ Σύμπαντος Ἑξαήμερος Κατασκευῆς τῆς Διακοσμήσεως.	3
§. γ'. Διαστολή καὶ διαχωρισμὸς τῆ φωτὸς καὶ τῆ σκότης.	7
§. δ'. Ἡλίου κατασκευὴ, καὶ Σελήνης, καὶ Ἀστέρων.	10
§. ε'. Οἱ Ἱερεῖς ἐτάχθησαν ὡς Φωστῆρες ἐπὶ τῆ σερωμάτος τῆς Ἑκκλησίας.	12
§. ζ'. Μηδεὶς ἐπὶ Γένος ἐπιφανείᾳ μεγαλοφρονεῖται.	13
§. ζ'. Ἄνθρωπος ἀργός, ἄνθρωπος οἶον νεκρός.	15
§. η'. Ἄνθρωπος αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπιζήμιος.	16
§. θ'. Ψευδωνυμοὶ φρόνησις ἢ πανουργία.	17
§. ι'. Φεῦγε τὰς περιστάσεις ὅπῃ γίνονται ἀφορμαὶ εἰς ἀμαρτίαν.	18

§. ια'. Πολλοὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἔχεν ἡ τὴς ἄλλης συγκοινωνίης εἰς τὰ αὐτῶν ἁμαρτήματα.	20
§. ιβ'. Διάνοιξις τῶν ψυχικῶν ὀφθαλμῶν ἐς τὴν ἡ Συνείδησιν.	21
§. ιγ'. Ὁ ἁμαρτωλὸς ἡ παρακῆσι, ἡ παραφθορεύεται.	22
§. ιδ'. Προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις.	23
§. ιε'. Ἡ τῇ ἁμαρτωλῇ ἀπολογία, γίνεται κατ' αὐτὴ βαρύτερα Κατάκρισις.	25
§. ις'. Αἱ ἀγαθοεργίαι ἀτελεῖς ἔσται, προσφοραὶ εἰσὶ ἡ δυσταί ἀπρόσδεκτοι.	26
§. ιζ'. Ἡ ἁμαρτία αὐτὴ κατ' ἑαυτὴν εἶναι ποινὴ εἰς τὸν ἁμαρτάνοντα.	27
§. ιη'. Πολλοὶ Καίνίζουσιν.	29
§. ιθ'. Εἰκὼν τῇ Ἀμαρτωλῇ ὁ Κάιν.	31
§. κ'. Ὁ ἀπὸ Θεοῦ χάρισμός Κόλασις βαρυτάτη.	32
§. κα'. Ἡ τῶν ἄλλων κακία, δὲν ἀναγκάζει νὰ γένωνται κακοὶ ἡ οἱ ἄλλοι.	33
§. κβ'. Ἡ ἀρετὴ τῶν Γονέων, πρᾶγμα ὠφελιμώτατον εἰς τὰ τέκνα.	34
§. κγ'. Εὐκόλη ἡ διαστροφή, δύσκολη ἡ διόρθωσις.	37
§. κδ'. Μέση ἀκέραιος συγγνωσὴ· μέση ἐξελύσις, πάθος βδελυρὸν ἡ ἀναίχυντον.	38
§. κε'. Ἡ μέση, γύμνωσις τῆς ψυχῆς.	39
§. κς'. Γονεῖς εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν τιμωρόμενοι.	40
§. κζ'. Διχόνοια πρόξενος λύσεως ἡ ὀλέθρου.	42
§. κη'. Ἐξ αἰτίας τῶν δούλων, ἔρις ἡ διαμάχη μεταξύ τῶν Κυρίων.	42
§. κθ'. Ὅσοι χάρισμός, συντελεῖ πολλάκις εἰς διατήρησιν τῆς ψυχικῆς ἐνώσεως.	43
§. λ'. Ἐκλογὴ σφαλερὰ πολλάκις.	44
§. λα'. Δώρα, τὰ μὲν ἀποδεκτὰ, τὰ δὲ μὴ.	45
§. λβ'. Οὐδεὶς πρέπει νὰ χαρίζῃ τὰ ἄλλότρια.	47
§. λγ'. Ὁ Θεὸς μακρόθυμος.	49
§. λδ'. Δέλοι πρὸς τὴς Κυρίους αὐτῶν ἡ Εὐεργέτας ἀγνώμονες.	
§. λε'. Παιδεία συμβάλλουσα πρὸς σωφρονισμόν τοῦ ἀτακτέντος.	50
§. λς'. Τὸ παράδειγμα τῶν Προεξιούντων, πόσῃ ἔχει δύναμιν πρὸς τὴς ὑποδείξεις.	51

- §. λζ'. Διαφορὰ τῆ γέλωτος τῆ Ἀβραὰμ καὶ τῆς Σάρρας. Παρα-
πλησία δὲ, καὶ ἡ διαφορὰ, ἐνὸς πιστῆ περὶ τὴ τῶν Θεῶν
ἀπορρήτου, καὶ ἐνὸς ἀπίστου. 53
- §. λη'. Ἐπιμονὴ ἀρνήσεως ἐπὶ τοῖς ἐξημαρτημένοις. 56
- §. λς'. Δύναμις τῆς πρὸς Θεὸν ἰκεσίας τῆ δικαίης. Ὑψος τῆς
Εὐσπλαγχνίας τῆ Πανοικτίρμονος Θεοῦ. 57
- §. μ'. Δύο κακῶν προκειμένων, ἐκλογὴ τῆ μὴ χειρόνους. Φιλο-
ξενία παράδοξος. 59
- §. μα'. Ἀπειλαὶ καὶ παραινήσεις, μάτην γινόμεναι πρὸς τὰς ἰ-
χυρογνώμονας καὶ δυσπείστες. 60
- §. μβ'. Ἐλεεινὴ προσπάθεια τῆ ἀμαρτωλοῦ ὄκνος τῆ ἀποχέ-
σθαι τῶν κακῶν, ὑφ' ᾧ κυριεύεται. 61
- §. μγ'. Τρία ἐπιζητεῖται εἰς παντελὴ ἀποχὴν, τὴν ἀπὸ τῆς
ἀμαρτίας. 63
- §. μδ'. Ἀνεξείκαστοι οἱ οἰκτεριμοὶ τῆς τῆ Θεοῦ εὐσπλαγχνίας. 64
- §. με'. Τὰ κακὰ ἐγγύθεν, γίνονται πολὺ φοβερώτερα, παρὰ
μακρόθεν νοήμενα. 66
- §. μς'. Τὰ κακὰ ἐνίοτε μεγαλύνονται, παρὰ ὅσον εἶναι κατ'
ἑαυτὰ, παρίστανται. 67
- §. μζ'. Δυσταπολόγητον τὸ ἀνόμημα τῶν δύο συγατέρων τῆ
Λῶτ. 69
- §. μη'. Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς αὐτὰ κρίσεις εὐκόλως πλανώμενος.
Μηδεὶς κατακρινέτω ῥαδίως ἐν ὁλόκληρον ἔθνος. 70
- §. μς'. Συμβελὴ Γυναικὸς πρὸς τὸν ἴδιον Ἄνδρα, ὅχι πάντοτε
ἀπορρήψιμος. 72
- §. ν'. Μετὰ τὴν ἀπορρήψιν τῆς ἀμαρτίας, εἶναι ἀναγκαίᾳ ἡ
ὀλοτελής ἀπὸ τῶν ἀφορμῶν ἀπομάκρυνσις. 73
- §. να'. Χωρὶς τῆς παρὰ Θεοῦ ἐλάμψεως, καὶ συνεργείας, τυφ-
λὸς ὁ ἄνθρωπος εἰς εὐρεσιν τῆ καλῆς, καὶ ἀσθενὴς εἰς τὴν
κατόρθωσιν. 75
- §. νβ'. Πολλὰκις ἀνατινάμεθα, ἀνάτις ὃν ἐγκαλεῖμεν. 77
- §. νγ'. Ἄλλοι πολλὰκις τὰ ἐναντία θέλοντες τῶν Κυρίων αὐ-
τῶν. Εἰς τὴν χρεωστῆσιν οἱ Κύριοι πολλὰ καὶ προσέχωσι.
Συμφέρει τὸ καὶ κοινολογῶσιν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἀλλήλους,
τὰ ἑαυτῶν αἰτιάματα. 77
- §. νδ'. Εὐπειθείης ὁ Πατὴρ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ Υἱὸς πρὸς τὸν
Πατέρα. 79

§. νε'. Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ! ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία!	80
§. νς'. Ὁ Λαὸς ἄθροισμα Σεβάσμιον.	82
§. νζ'. Ψυχὴ εἰς τὸ εὐποιεῖν πρόθυμος.	83
§. νη'. Ὅσον πρόθυμος ὁ ξενοδοχῶν, τόσον συνεσταλμένος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ξενοδοχούμενος.	84
§. νθ'. Ἐνὸς ἐστὶ χρεία. Ὁ λόγος ὁ τῆς τραπέζης ἔσω δεύτερος.	85
§. ξ'. Ὀμοπαθεῖς, εὐκόλως συνδιατίθενται, καὶ συγκαταλλάσσονται.	86
§. ξα'. Ἡ ἀγάπη συνίσταται μᾶλλον διὰ τῆς οἰκειότητος τῶν ψυχικῶν Διαθέσεων, παρὰ διὰ τῆς σαρκικῆς τῆ αἵματος συγκαοινωνίας.	87
§. ξβ'. Ὁ φθονερός εἶναι ἄδικος· ὁ φθονούμενος πρέπει νὰ εἶναι ὑπομονετικός. Μάτην φθονεῖται ὁ τὴν ἐκ Θεοῦ ἔχων βοήθειαν· καὶ ὁ φθονῶν τέως πρὸς τὸν τοιοῦτον ἐκδυσωπεῖται.	89
§. ξγ'. Οἱ Ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ καχυσερῶνται τῶν πρὸς τὸ ζῆν.	93
§. ξδ'. Ὁ γέρον ὑποπτος, ὡς ἀμβλὺς τὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων κρίσεις· ἀμφιβαλεῖ εὐκόλως, ἀλλὰ λύσαι τὴν ἀμφιβολίαν ἀδυνατεῖ.	94
§. ξε'. Εὐλογία ἀντίστροφος. Εὐτάκτως πρέπει νὰ διευθύνη ὁ Χριστιανὸς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῆ προσευχὴν καὶ δέησιν.	97
§. ξς'. Ἐπάναγκες εἶναι, τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, ὅς τις ἀγαπᾷ τὸν τῆ υἱῆ Πατέρα. Καὶ ὁ Χριστιανὸς χρεωσθεῖ νὰ ἀγαπᾷ πάντα ἄνθρωπον διὰ τὸν Θεόν, ὅς τις εἶναι ὁ Πατὴρ πάντων	99
§. ξζ'. Ἀμαρτία πρὸ τῆς ἁμαρτίας, κατὰ προλαβῆσαν τῆς ψυχῆς πρόδεσιν.	101
§. ξη'. Ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῶν διακόντων ὠφέλιμος.	103
§. ξθ'. Γυνὴ οἰκονομεῖσα ὅμῃ, καὶ τῇ Τίτῃ, καὶ τῇ Ἀνδρὸς αὐτῆς τὸ συμφέρον.	105
§. ο'. Καλόν, τὸ νὰ μιμνήμεθα τὰ καλὰ, καὶ ἐκείνου ἔτι, οἱ τινες ἡμᾶς μισῶσιν, ἢ παρ' ἡμῶν δὲν ἀγαπῶνται.	106
§. οα'. Γεύσασθαι καὶ ἴδετε ὅτι χρηστος ὁ Κύριος.	108
§. οβ'. Τελειότης τῇ Νόμῃ τῆς Χάριτος, ὑπὲρ τὸν Νόμον τῇ Γραμμάτῃ· Ὡφωμα τῇ Λέξῃ Ἰσραὴλ ὑπὲρ τὸν Πατριῶν.	110
§. ογ'. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δίδει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' ἀποδίδει.	112

- §. οδ'. Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, χρέος ἔχον νὰ ἀνοίγουν διὰ τῆς διδασκαλίας, τὰ φρέατα τῶν Ἱερῶν Γραφῶν, διὰ νὰ ποτίξουν διψῶντα τὰ λογικὰ Πρόβατα. 113
- §. οε'. Δάκρυα διάφορα. Δὲν εἶναι ὅλοι ἐπίσης οἱ ἄνθρωποι εἰς δάκρυα εὐκατάφοροι. 117
- §. ος'. Ἄξιός ἐστιν ὁ ἐργάτης τῆς μισθῆς αὐτῆς. Ἀξιάτερος δὲ, ἂν εἴναι οἰκέτης. 118
- §. οζ'. Ἡ ἐλπίς τῆς ἀπολαύσεως τῆς μισθῆς, ὑποσμικρύνει τὸ βάρος τῆς ἐργασίας. 119
- §. οη'. Ἐλπίδος ἔκπτωσις ὀδυνηρά. 121
- §. οθ'. Ἀνάκρασις καλῶν καὶ κακῶν ἐν τῷ βίῳ. 122
- §. π'. Ἀλογος ἀγνωμοσύνη ψυχῆς, ἐπ' ἀτυχίματι τινὶ δεινῶς ἐπαδημονέσης. 122
- §. πα'. Συναλλάγματα ἐπίμεμπτα, ὡς μὴ ἀνάλογα. 125
- §. πβ'. Παραίτησις εὐλογος. 127
- §. πγ'. Ὁ θεοφιλὴς ἄνθρωπος, πράττων ἅ πράττει ἐκ Θεοῦ, καὶ σὺν Θεῷ. 128
- §. πδ'. Ἡ βοήθεια παρὰ Κυρίου. 130
- §. πε'. Ὁ ζητῶν ὅπερ ἐδεῖ, καὶ ὡς ἐδεῖ, ἔχ' εὐρήσει. 132
- §. πς'. Ἡ ἐνοχὴ συζητεῖ ἢ ἀδωότης ἐπιβαρύνει τὸν ἄνθρωπον. 134
- §. πζ'. Περιττοὶ οἱ ἐπεισιστῶμενοι μάρτυρες, ἐν ταῖς συνθήκαις ταῖς μεταξὺ τῶν φοβερύμενων τὸν Κύριον. 135
- §. πη'. Ἡ μαρτυρία τῆς Ἀνδρὸς τῆς πίστεως καὶ ἀληθινῆς, εἶναι σερεὰ ὡς ἡ Πέτρα. 136
- §. πθ'. Ὁ εὐσεβὴς καὶ θεοφιλὴς ἄνθρωπος, καὶ εἰς Θεὸν ἐλπίζων, καὶ εἰς τὰ περιστατικά τῶν πραγμάτων προσέχει. Καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν ἐπικαλεῖται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐαυτοῦ κατὰ δύναμιν προμηθεύεται. 138
- §. υ'. Αἱ παρὰ τῶν οἰκείων πληγαὶ εἰσὶν ἀλγεινότεραι. 142
- §. υα'. Αἱ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν μάλισα, συμβαίνουσαι διχόνοιαι καὶ διαμάχαι, πρέπει νὰ καταπαύωνται διὰ τῆς καταλλαγῆς καὶ εἰρήνης. 142
- §. υβ'. Προτιμητέα ἡ διατήρησις καὶ φύλαξις τῶν τιμιωτέρων ἢ τῆς ψυχῆς προ πάντων. 144
- §. υγ'. Ὁ ἀρχηγὸς πρέπει νὰ ἀγνωρίζεται ὑπὲρ τῆς τῶν ὑπ' αὐτὸν σωτηρίας. 145

§. 4δ'. Δώρα, ἕτε πάντα ἀποδεκτὰ, ἕτε πάντα ἀποτρεπτέα.	146
§. 4ε'. Ἐπικίνδυνον εἰς τὰς Νεάνιδας καὶ Παρθένας, ἢ ἔξω τῆς αὐτῶν οἰκίας ἐλευθέρα προέλευσίς τε καὶ περιήγησις	147
§. 4ς'. Ὁ Βασιλεὺς συνεπευδοκῶν καὶ συγκαταβαίνων εἰς τὰς ὀρεῖς τῶν οἰκειοτέρων αὐτῆ, γίνεται πολλάκις προξενος τῆς Πανολεξείας τῆς Ἑβνης τε.	148
§. 4ζ'. Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος Κυρίε; ἢ τίς σῆσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτῆ; Ἀδῶος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ.	150
§. 4η'. Προετομασία εἰς προσέγγισιν τῆς Ἱερᾶς καὶ μυστικῆς Τραπέζης τῆς θείας Εὐχαριστίας, διὰ τῆς προαπαιτημένης καθάρσεως.	153
§. 4ς'. Ὁ κατὰ τῆς Ἀγαπητῆς ψόγος εἰς τὰς ἀκούας τῆς αὐτὸν ἀγαπῶντος, ἀνίσχυρος.	155
§. ρ'. Ἡ παρὰ τῶν κοινῶν Γουέων ἐπίσημος καὶ διαφέρεσα χορηγία πρὸς ἐν τῶν Τέκνων, διεγείρει τὸν φθόνον εἰς τὰ ἄλλα.	156
§. ρά'. Μὴ ἀνακηρύττης τὰ σὰ πλεονεκτήματα, ἢ εὐτυχήματα ἐνώπιον τῶν σὲ μισούντων.	157
§. ρβ'. Νικᾷ τις πολλῶν ἐνκολώτερον, συγκαταβαίνων ἐν μέρει, καὶ συμφωνῶν ἐπιεικῶς τοῖς ἄλλοις, ἢ τομώτερον καὶ σφοδρότερον δι' ὅλην ἀντιδιατεινόμενος.	158
§. ργ'. Πόλις ἄπορνος μακαριστή.	160
§. ρδ'. Εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν πταίσματα γινόμεθα συγγνωμονικοί. Εἰς δὲ τὰ τῶν ἄλλων, Κριταὶ αὐστηρότατοι	161
§. ρε'. Ὁ σὺν Θεῷ προαιρέμενος πράττειν, εὐδοκμεῖ εἰς τὰς πράξεις, ὅσας ἐπιχειρεῖται.	164
§. ρς'. Ἀμνηστικός ὁ Ἰωσήφ πρὸς τὰς κακοποιήσαντας αὐτόν. Τύπος τῆς Κυρίε καὶ Σωτῆρος ἡμῶν.	167
§. ρζ'. Εἰκὼν τῆς παγκοσμίου Κρίσεως, καὶ Ἀνταποδόσεως.	169
§. ρη'. Φίλοι ἀμνήμονες, ἐπαγγέλλονται εἰς τὴν χρεῖαν πολλὰ πράττειν δὲ ἔπειτα ἢ εὐδὲν, ἢ ὀλίγα.	171
§. ρς'. Ἡ εὐτυχία ἢ ἐπὶ γῆς ἀκατάστατος· τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ ἀλληλοδιᾶδοχα. Ὅθεν τὸ καλὸν συνάγεται παράγγελμα, τὸ τῆς ἐπαινετῆς οἰκονομίας καὶ προμηθείας.	172
§. ρί'. Καθάρσις καὶ προπαρασκευὴ ἀπαιτεῖται πρὸ τῆς εἰς τὰ Θεῖα προσεγγίσεως.	173
§. ρια'. Παράγγελμα Πολιτικόν.	174

- §. ριβ'. Τα Θεῖα διασαφύνται, διὰ μόνης θείας ἐλάμψεως. 177
- §. ριγ'. Εἰκὼν προσφανεσάτη τῇ Φιλαργύρῳ. 178
- §. ριδ'. Εἰς τὰ ἀξιώματα, καὶ τὰς ἐν τοῖς πράγμασιν ἑπιστάσεις, πρέπει νὰ ἐκλέγονται οἱ ἄριστοι, καὶ τῶν ἄλλων συνέσει καὶ δεξιότητι διαφέροντες. ὅθεν ἂν καὶ πύχως καταγόμενοι. 179
- §. ριε'. Κύριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημεν σε. Οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἐμνήσθησαν ἕως τῆ νῦν, τὸ αὐτοῖς δοθεὶς ὑπὸ τῶν Προγόνων αὐτῶν Παράδειγμα. 181
- §. ρισ'. Πῶς ἐξοδεύεται τὸ ἀργύριον, χωρὶς ζημίαν, μάλιστα μὲ κέρδος. 183
- §. ριζ'. Στοργῆς ἐπίτασις καὶ ὕψις, κατὰ λόγον τῶν πλησιέστερων, ἢ πορρωτέρων, τῆς συγγενείας βαθμῶν. 185
- §. ριη'. Ταράττει τὸν ἄνθρωπον, ὃ μόνον τὰ πραγματιώδη κακὰ ἐπερχόμενα, ἀλλὰ καὶ ὅσα διὰ τῆς αὐτῆς φαντασίας αὐτὸς ἀναπλάττει. Καί τοι μὴ παρόντα ταῦτα, ἀλλὰ μέλλοντα, καὶ ἔδὲ μέλλοντα, πολλάκις ἄλλ' ἀπλῶς δυνατά. 186
- §. ριθ'. Ἡ βία τῆς Πείνας ἀκαταμάχητος. 189
- §. ρκ'. Ἡ ψυχὴ, καὶ ἀδύα ἦσα, φοβεῖται τὰς ἐπιβλάας. 190
- §. ρκα'. Ὁ φθόνος δεινὸν πάθος. Μεταβάλλει τὸν ὑπ' αὐτῇ κυριευέντα εἰς ἄλλον ἄνθρωπον. 191
- §. ρκβ'. Παθῶν ἐνκυτίων ἀποτέλεσμα τὸ αὐτό. 193
- §. ρκγ'. Ὁ Θεὸς ἐκ τῶν κακῶν οἰκονομεῖ τὰ ἀγαθὰ. Αἰσυμφοραὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον πρόξενoi εὐτυχιμάτων. 194
- §. ρκδ'. Ἐπαγγελίαι τῇ Θεῇ πρὸς τὸν Ἰακώβ, δι' ὧν ἔτος ἐνιχέεται πρὸς τὴν εἰς Αἴγυπτον αὐτῇ κἀσδον. 197
- §. ρκε'. Κατὰ τῶν ἀφρόνων ὀνητοψύχων. 199
- §. ρκς'. Θανάτη μνήμη διηνεκής 201
- §. ρκζ'. Ἀνθρώπων ὁ βίος τόσον βραχύτερος, ὅσον ταραχιδέστερος. 202
- §. ρκη'. Ἱερεῖς τῶν δημοσίων δασμοφορῶν ἐξαιρέμενοι. 205
- §. ρκθ'. Τίς ἐν ἀνθρώποις τῇ ἄλλῃ προτιμότερος, μόνῃ τῷ Θεῷ δῆλον, καὶ οἷς ἂν ὁ Θεὸς ἀποκαλύψῃ 207
- §. ρλ'. Οἱ Γονεῖς δὲν πρέπει νὰ εἶναι τυφλοὶ εἰς τὴν στοργὴν τῶν ἰδίων τέκνων· ἀλλὰ νὰ ἐπιτιμῶσι καὶ νὰ ἐπιπλήττωσι τὰ αὐτῶν ἐλαττώματα. 208

- §. ρλα'. Τα τῶν Τέκνων ἐγκλήματα, ἀποδίδονται πολλαίς
(δικαίως, ἢ ἀδίκως) εἰς τὰς Γονεῖς. 210
- §. ρλβ'. Τα καλά Τέκνα, εἶναι κάλλιστον μνημόσυνον τῶν ἰδίων
Γεννητόρων. 211
- §. ρλγ'. Φόβος εὖλογος τῶν ἀδικησαντων Ἀδελφῶν. Μεγα-
λοψυχία ἔνθεος πρὸς αὐτὰς τῆ Ἀδελφῆ τῆ ἀδικηθέντος. 213
- §. ρλδ'. Παραγγέλλει ὁ Ἰωσήφ θνήσκων, τὴν ἀνακομίδην τῶν
Λειψάνων αὐτῆ, ὅταν ὁ Θεὸς ἐπισκεφθῇ τὸ γένος, ἐπὶ
τῆς ἐξ Αἰγύπτου μελλέσης αὐτῆ ἀπολυτρώσεως. Διὰ τί;
καὶ τίνι σκοπῷ; 215

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΑΣΕΩΝ,

τ ω ν ἐ κ τ ῆ ς

Γ Ε Ν Ε Σ Ε Ω Σ.

Αἱ ἐπὶ τῇ Β'. Μέρει

τῇς

ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΣΙΑΣ ΕΠΙΣΤΑΣΕΙΣ.

Ἐκ τῇς

ΕΞΟΔΟΥ.

Σελιδ.

- §. α'. Αἱ προλαβῆσαι εὐεργεσίαι εἰς τὴν ψυχὴν τῇ ἀχαρίστῃ
ἐδεμίαν ἔχουσι δύναμιν. 218
- §. β'. Διαβέβλιον πολιτικὸν τῇ Βασιλέως Φαραὼ, ἀνόητον καὶ
ἀφρονέστατον. 220
- §. Γ. Πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη ἰσχὺς, δὲν δύναται νὰ ὑποσμικρύνῃ ἐ-
κεῖνο τὸ Ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἡ παρὰ τῇ Θεῷ βοήθεια με-
γαλύνει. 225
- §. δ'. Βραβεύεται πολλάκις ἡ ἀρετὴ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Ο' ἑλε-
ῶν καὶ εὐεργετῶν τὸν πλησίον, ἑαυτὸν ἐλεεῖ καὶ εὐεργετεῖ. 226
- §. ε'. Ἡ κατὰ τῶν ἀρρένων Ἰσραηλιτικῶν βρεφῶν προσαχθεῖ-
σα ὑπὸ τῇ Αἰγυπτίᾳ φονοκτονία, Σύμβολον τῆς τῇ νοη-
τῇ Φαραὼ ψυχικῆς ἀρρένοκτονίας. 228
- §. ς'. Προτροπὴ εὐαπόδεκτος καὶ ἡδίστη, ἡ γινομένη πρὸς τὸν ἐ-
πιθυμῶντα τὸ πρᾶγμα εἰς ὃ ὑπό τινος προτρέπεται. 229
- §. ζ'. Ἐκδίκησις πρὸς ἄμυναν τῇ ἀδίκῳ ἐπιηρεαζομένην. Εἰς τὴν
ὕψιζεται τὸ ἀληθινὸν μεγαλεῖον τῇ ἀνδραπῇ. 230
- §. η'. Μεταξὺ δύο διαπληκτιζομένων ἐκεῖνος τύπτει κυρίως
ὅς τις ἀδικεῖ. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Νόμον τῆς Χάριτος, δὲν
συγχωρεῖται νὰ τύπτῃ ἢ τε ὁ ἀδικῶν, ἢ τε ὁ ἀδικημένος. 232
- §. θ'. Οὐδὲν κρυπτόν, ὃ ἐ φανερόν γενήσεται. 234
- §. ι'. Ο' Μωϋσῆς ἀνεφάνη πάντοτε τῶν ἀδικημένων ἔκδικος καὶ

- ἀντίληπτωρ, ὡς προσωρισμένος εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ προ-
 ρασίαν, παντὸς τῆ Γένεως αὐτῆ. 235
- §. ια'. Οἱ Μαδιμηνοὶ ποιμένες, ἀδιάκριτοι, ἄδικοι, ἀναιδεῖς,
 ἀνδρῶν. Ο' Μωϋσῆς μεγαλόψυχος, καὶ ἀνδρεῖος. 237
- §. ιβ'. Εὐγνωμοσύνη καὶ φιλοξενία τῷ Ἰσὶδὸρ πρὸν Μωϋσῆν, ἐ-
 πίσημος. Καὶ ἀποδοχὴ εἰς ἐπιγαμβρίαν. 238
- §. ιγ'. Τὰ ὑπερφυῆ καὶ Θεῖα, δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζωνται τολ-
 μηρῶς, δι' ἀνδρωπίνης περιέργου ἐρευνῆς. 240
- §. ιδ'. Ο' καὶ ἑαυτὸν μικρὸς ἄνθρωπος γίνεται μέγας, ἐνδυ-
 ναμωδῶς διὰ τῆς τῆ Θεῆ χάριτος. 241
- §. ιε'. Ἡ προῤῥήσις τῆ μέλλοντος, μέγα ἐπιχείρημα εἰς συγ-
 κατάνευσιν πίστεως. 242
- §. ις'. Ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὄνομα. 244
- §. ιζ'. Εἰς τὰ αὐτὰ θεῖα ἐντάγματα, οἱ μὲν εὐπειθῶς ὑπα-
 χύσιν, οἱ δὲ ἐδόλως. Καὶ εἰς μὲν τῆς πρώτης, εἶναι ἐ-
 παφελῆ αὐτὰ κηρυττόμενα· εἰς δὲ τῆς δευτέρας, δὲν εἶ-
 ναι περιττά. 247
- §. ιη'. Προδιάξεις τῶν Ἰσραηλιτῶν, διὰ τῆς προῤῥήσεως τῶν
 μελλόντων, εἰς τὸ νὰ ἐξέρωσι τὴν ὑπὸ Μωσέως αὐτοῖς
 προβαλλομένην ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον. 249
- §. ιθ'. Μωϋσῆς ὑποδισάζων, καὶ ἀναβαλλόμενος, καὶ παραιτέμε-
 νος τὸ ἔργον, εἰς τὸ ὅποιον παρὰ τῆ Θεῆ προχειρίζε-
 ται. Τίς ἐμὴ φρίξῃ ἐπὶ ταῖς τοιαύταις Ἐπιστάσεσι; 251
- §. κ'. Οὐδὲν ἐδέποτε γίνεται θαῦμα, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, χω-
 ρὶς τινὸς τέλεος, καὶ λόγου ἀρίστη, καὶ μάτην. 256
- §. κα'. Τινὲς ἐπιθυμοῦσι μετὰ τινων ζῶντες νὰ συνδιάγωσιν· ἀ-
 φηρῶντες μόνον πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῖς συμφέρον. 257
- §. κβ'. Πῶς χρὴ νοεῖν τὸ γεγραμμένον: Ὅτι, ὁ Θεὸς ἐ-
 σκελῆσεν τὴν καρδίαν Φαραῶ; 259
- §. κγ'. Μητέρες δὲν ἔχουσι δυσκολίαν νὰ λυπήσιν παρὰ μι-
 κροῦ τὰ ἴδια τέκνα, διὰ νὰ μὴ τὰ ἰδῶν, κατὰ ἄλλον τρόπον,
 πίπτοντα εἰς βλάβην μεγάλως. 266
- §. κδ'. Ἡ Ῥαβδος ἐνίοτε τινὰς σαφρονίζει· τῆς ἀνοήτης ὁμως,
 ἐδὲ αὐτὴ πάποτε. 267
- §. κε'. Ἄφες τῆ Φαραῶ λόγος, ἀλλ' εὐσυλλόγιστος ὅπως ἐν
 κατὰ τὸ παρεπόμενον. Πολλοὶ τῶν πιστῶν λόγοι, εὐσε-

βεῖς φαίνόμενοι κατὰ τὸ ἡγούμενον, εἶναι ἄθεοι κατὰ τὸ ἐπόμενον

263

§. κς'. Ο' δυνάστης τῶν ψυχῶν Φαραὼ, καταφορτίζει τὰς πι-
νες μὲ τὰς βιωτικὰς ἐναχολήσεις καὶ τύρβας, διὰ τὰ μὴ
ἔχουν καιρὸν ἀδείας νὰ συλλογίζωνται περὶ τῆς ἐξ Αἴ-
γυπτου, τετέσι τῆς ἁμαρτίας, αὐτῶν ἀπολυτρώσεως. 271

§. κζ'. Διαφορὰ τῶν Θεῶν τερασίων, ἀπὸ τῶν ἀπατηλῶν γοη-
τείων, καὶ μαγανευμάτων. 274

§. κη'. Διὰ τὴν ἐγγραφὴν, ὅτι ἡ τῷ Ἀαρὼν ῥάβδος, κατέπιε τὰς
τῶν Αἰγυπτίων Μάγων ῥάβδους; καὶ δὲν ἐγγραφὴ, ὅτι ὁ
ὄφις τὰς ὄφεις; 278

§. κθ'. Ο' κατοικῶν ἐν βοήθειᾳ τῷ Ἰψίση, ἐν σκέπῃ τῷ Θεῷ
τῷ Οὐρανῷ αὐλοῦσεται. 281

§. λ'. Μετανοία τῆς μετανοίας, καὶ ἐπιστροφὴ τῆς ἐπιστροφῆς,
τὸ ἔσχατον τῶν κακῶν. 283

§. λβ'. Τὰ παρὰ τῶν ἁσεβῶν προσφερόμενα τῷ Θεῷ, τίμη λό-
γῳ εἰσὶ δεκτά; 285

§. λβ'. Ἡ προσευχὴ ἡ ἐκ βάθους ψυχῆς ἀναπεμπομένη, κρυ-
γὴ μεγάλη πρὸς Κύριον. 287

§. λγ'. Τὸ παράδειγμα τῶν προτεταγμένων, κινεῖ εἰς μίμησιν
τὰς ὑποδεεστέρας. 288

§. λδ'. Ἡ τῶν ἄλλων παιδεία πρέπει νὰ κινή εἰς φόβον καὶ τὰς
μὴ παιδευομένους, ἀλλὰ προσέτι καὶ εὐεργετημένους. 289

§. λε'. Ἰπακοὴ καὶ εὐπειθεῖα χρεωστέμενη, πρὸς τὰς ἀληθινὰς
τῷ Θεῷ δόξας καὶ σεράποντας· ἡ ἀπειθεῖα ἡ πρὸς τέτους,
ἀνάγεται εἰς τὸν Θεόν. 292

§. λς'. Ο' Γεῖτων ταραττεται καὶ καταθροεῖται εἰς τὴν τῷ γει-
τονεύοντος παιδευσιν 293

§. λζ'. Οἱ ἐν τῷ παρόντι βίῳ ζῶντες ἅπαντες διατρίβουσι εἰς
τὴν Μερῶν, ἕως ἧς μεταβῶμεν εἰς Αἰθέριμ. Τίς ἡμῶν ὁ
ὁδηγὸς ἔσται; 294

§. λη'. Ο' ποῖον ἦτον τὸ ξύλον, δι' ἧς ἐγλυκύνθησαν τὰ ὕδατα
τῆς Μερῶς; 296

§. λς'. Μετὰ τὴν ἐκ πείρας δοκιμὴν τῶν κακῶν, γνωρίζεται
περισσότερον ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἀγαθῶν. 301

§. μ'. Ο' Θεὸς χαρίζει μεγάλην, ζητεῖ μικρὰ παρὰ τῷ ἀνδρώ-
πῃ εἰς εὐδειξὴν εὐγνωμοσύνης. 302

- §. μα'. Ἡ χορηγία τῆ Μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, εἰκὼν τῆς ἐπιχορηγεμένης τῷ ἀνθρώπῳ παρὰ τῆς προνοίας, ἐν τῷ παρόντι βίῳ, χρείας τῶν πρὸς ζωάρκειαν. 304
- §. μβ'. Ἡ κατὰ τῆ Ἱερῆως λοιδορία καὶ ὕβρις, ἀναφέρεται εἰς τὸν Θεὸν αὐτόν. 308
- §. μγ'. Ἐορταῖ διωρισμέναι εἰς δοξολογίαν τῷ Θεῷ. Αἱ ἐν αὐταῖς περὶ τὰς βιωτικὰς ἐργασίας ἐπιμέλειαι καὶ φιλοπονίαι, ἀνωφελεῖς εἰσὶ καὶ ἀτελεσφόροι. 309
- §. μδ'. Οἱ Προεξῶτες ἐπιπλήττονται, διὰ τὰ πλημμελήματα τῶν ὑπ' αὐτὸς ὑποτεταγμένων. 311
- §. με'. Τὸ τῆ Ἱερῆως ἐπάγγελμα, ὡς μεσιτεύοντος μεταξὺ Θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ἐκατέρωθεν βαρύνεται. 312
- §. μς'. Εἰς τὰς ἀχαρίστους ψυχὰς ἡ κατὰ τι παραμικρὰ ἔλθει-ψις τῆ προσευργετήσαντος, ἐξαλείφει τῶν προλαβασῶν χαρίτων καὶ εὐεργεσιῶν τὴν ἐνδύμησιν. 313
- §. μζ'. Οἱ Ἑβραῖοι ἀναδείκνυνται πρὸς τὸν Μαῦσῃν ὁ μόνον ἀχάριστος, ἀλλὰ καὶ ἀνόητος. Ἀπορία: Πότερον ὁ ἀνόητος εἶναι ἀχάριστος; ἢ ὁ ἀχάριστος εἶναι ἀνόητος; 314
- §. μη'. Ἡ Θεία ῥάβδος καὶ παιδευτικὴ καὶ καὶ καθοδηγητικὴ Ῥάβδος ἡ αὐτὴ καὶ Βακτηρία, πάντοτε ἀγαθοποιὸς καὶ Σωτηριώδης. 316
- §. μς'. Μεγάλη ἀγνωμοσύνη, ἄκρα ἀχαριστία τῇ ἀνθρώπῳ πρὸς τὸν Θεὸν αὐτῇ. 318
- §. ν'. Δύναμις τῆς Προσευχῆς. 320
- §. να'. Μὴ ἔῃ ἡ ἀμαρτία ἐτελέσθη, δι' αὐτὴν πολλάκις καὶ ἡ τιμωρία ἐπηνέχθη. 320
- §. νβ'. Καὶ ὁ σοφὸς καὶ συνετὸς, ἀκρίει τὴν συμβελὴν καὶ ἀφελείται. 322
- §. νγ'. Ἡ τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπόχρεσις ἀρίστη, ἐὰν τὴν ἐφύλακτον: Ποιήσομεν καὶ ἀκυσόμεθα. Ἡ Ἀπόκρισις φαίνεται ἀντετραμμένη, ἀλλ' εἶναι ὀρθοτάτη. 323
- §. νδ'. Καθαρισμὲν χρεῖαν ἔχει πᾶς ὁ πλησιάζων εἰς τὰ Θεῖα. Ἀλλ' ὁ Ἱερεὺς, ὡς ἐγγύτερον πλησιάζων, δεῖται ἀκριβεστέρας καθάρσεως. 325
- §. νε'. Τῆς φοβεράς τῆ Θεῆς ἀπειλῆς διασάφισις. 327
- §. νς'. Ἀπὸ τῆ φόβου τῶν Ἰσραηλιτῶν, τῶν ἐπὶ τῇ Σινᾷ ὄρεος τὴν Νομοθεσίαν ἐκδεχομένων, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν

τὸν ἐπὶ τῆς κοιλάδος τῆ Ἰωσαφάτ, ἐφ' οἷς προενομοθετήθησαν, κρίνεσθαι μελλόντων.

336

§. νζ'. Ὑποχέσεις ἡ πρὸς Θεὸν ἡγενομένη, εὐθύς ἀδετηθεῖσα. Καὶ εἰάν ἔν ἡ τὸ ἐξ ἡραυῆ Σημεῖον ἐγίνετο ἐκείνο, τὸ ὁποῖον ὕστερον ἐζήτην οἱ ἀπειθεῖς καὶ σκληροτράχηλοι Ἰουδαῖοι παρὰ τῷ Θεανδρώπῃ Σωτῆρι, ὅδ' αὐτὸ πάντως ἐμελλον νὰ τὸ πισεύσεν.

338

§. νη'. Ουσιασῆριον παρὰ τῷ Θεῷ, ἡ ἀπλοϊκὴ, καὶ εἰλικρινὴς, καὶ εἰρηνικὴ, καὶ ἡσύχιος, καὶ αὐτύρβαστος καρδιά.

340

§. νθ'. Ἔτος ἀπολυτρώσεως, τὸ ἔτος τὸ ἑβδομον. Δῆλος ὁ ἐκείστος καὶ ἐσελοντής, δῆλος ἄριστος.

342

§. ξ'. Δῆλος ἐσελοντής, ὁ ἀφ' ἐαυτῆ ἀφιερῶσεις ἐκὼν μένειν παρὰ τῷ Κυρίῳ αὐτῇ, δὲν εἶχε πλέον τὴν ἀδελαν, μετανοήσας ὕστερον νὰ ἀναχωρήσῃ.

343

§. ξα'. Τὰ πονηρὰ ἔργα, ὅσον πλέον δυσεπιχείρητα, τοσάτω βαρυτέρας ἐπιτιμῆσές τε καὶ ποινῆς αὐτὰ κρίνεται ἄξια.

346

§. ξβ'. Μὲ ποίαν ψυχῆς διάθεσιν πρέπει ὁ εὐσεβὴς νὰ παρίσκαται εἰς τὸν ἱερὸν τῆς Προσευχῆς καιρὸν τε καὶ τόπον;

347

§. ξγ'. Στάσις πρέπεισα, κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν προσώπων, καὶ ἐντὸς τῆ Ἱερῆ Ναῦ διατεταγμένη.

350

§. ξδ'. Ἀκροαταὶ τῆ Νόμου, κυρίως οἱ ποιηταί· οἱ δὲ μὴ, ὅτι λέγῃσι καὶ ἐποιῇσι, κατακρίσεως ἄξιοι.

351

§. ξε'. Μέγα καὶ βαρύτατον φορτίον τὸ τῆ Ἱερέως.

352

§. ξς'. Τὰ τῆ Ἱερέως ἔργα, ἥτοι αἱ πράξεις, εἶναι διδάγματα πρὸς διαφύδμισιν τῆ Λαῶ.

354

§. ξζ'. Ἡ τῶν παθῶν ἀπονέκρωσις ὑποδηλεμένη, διὰ τῶν λινῶν Περισκελίδων τῆ Ἱερέως.

355

§. ξη'. Ἱερέως τελειότης ἐν λόγοις καὶ πράξεσιν.

356

§. ξθ'. Νησεία καὶ προσευχή, τὸ κοινῶς ὑπὸ τῶν πιστῶν ἀπάντων ὀφειλόμενον προσφέρεισθαι Δίδραχμον.

357

§. ο'. Ἡ κατασκευὴ τῆ Μύρας τῆς χρύσεως, καὶ ἡ τῆ Ουμιάματος, δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ παραλαμβάνεται εἰς κοινὴν καὶ βέβηλον μεταχείρισιν. Ομοίως καὶ ἡ Μυρεψικὴ τῶν Ἱερῶν λόγων δὲν πρέπει νὰ βεβηλῇται, προσαρμοζομένη εἰς κοινὰς τε καὶ κοσμικὰς, καὶ ἀνιερὰς ὑποθέσεις.

358

§. σα'. Ἐκ Θεῶ πάν δώρημα τέλειον, ἄνωθεν εἰς καταβαῖνον.

363

§. σβ'. Ὁ ἀμαρτωλὸς, ἀδετῶν τῶν ἑνῶ καὶ μόνων ἀληθινῶν αὐτὰ

- Θεόν. ζηλώσει αὐτὸς ἑαυτῷ, κατὰ τὸ πάθος ὑφ' ἧ κυ-
ριεύεται, τὸ εἶδαι αὐτὴ τὸ ὅποσον λατρεύει. 364
- §. σγ'. Ἐγκρατείας δεῖται, καὶ νήψεως ἢ πρὸς Θεὸν ἀναπεινο-
μένη προσευχὴ τε καὶ δέησις. 366
- §. οδ'. Ὁ Λαὸς ὁ ἀδεῶν τὰ τῷ Θεῷ, δὲν εἶναι Λαὸς τῷ Θεῷ. 369
- §. οε'. Μεγάλη ἡ τῆς Προσευχῆς δύναμις! Μείγα καὶ ἀνεξεί-
καστον τὸ τῷ Θεῷ ἔλεος. 370
- §. ος'. Ὁ Θεὸς δυσωπεῖται ὑπὸ τῷ Μωϋσέως, καὶ συγχωρεῖ
τὸν Λαόν. Ὁ Μωϋσῆς δὲν δυσωπεῖται ὑπὸ τῷ Ἀαρών,
να συγχωρήσῃ τὸν Λαόν αὐτόν, ἀλλὰ τὸν παιδεύει. Ἀ-
νεύκαστοι καὶ ἀνεξιχνίαστοι οἱ οἰκτιρμοὶ τῷ Κυρίῳ. Πρὸς αὐ-
τὴς δὲν ἔχουσι σύγκρισιν οἱ οἰκτιρμοὶ τῷ ἀνθρώπῳ. 372
- §. οζ'. Ἀναλογῶσιν αἱ ἐπὶ τῆς Νομοθεσίας τῷ Μωϋσεὶ δεδο-
μένοι Πρῶται, καὶ Δεύτεραι Πλάκες, πρὸς τὴν διὰ τῆς
Δημιουργίας πλάσιν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ τὴν διὰ τῆς Σωτηρίας
Οἰκονομίας ἀνάπλασιν τῷ αὐτῷ. 377
- §. οη'. Ἀναλογία ἐτέρα τῶν πρώτων, καὶ τῶν δευτέρων Πλακῶν,
πρὸς τὸν μὴ πεπτωκότα δίκαιον, καὶ τὸν μετὰ τὸ παραπ-
τωμα, διὰ μετανοίας ἀνανήψαντα ἀμαρτωλόν, καὶ δικαιωθέντα. 378
- §. οθ'. Ὁ ἐνάρτετος παρὰ τοῖς ἄλλοις γνωστός, παρ' ἑαυτῷ ἀγ-
νοούμενος. 381
- §. π'. Προθυμία τῶν Ἰσραηλιτῶν, περὶ τὴν κατασκευὴν τῆς
Σκηνῆς τῷ Ἀγιάσματος. 383
- §. πα'. Τῶν εἰς βειοτέρως χρήσεις προσφερομένων ἀφιερωμάτων,
ποῖα εἰσὶν εὐπρόσδεκτα, ποῖα ἐχί; 384
- §. πβ'. Ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. 388
- §. πγ'. Οἱ Καθρέπται τῶν Γυναικῶν, οἱ πρὸς κατασκευὴν τῇ
Λειτουργίας προσευχόμενοι, καλὸν καὶ ὠφέλιμον ἀφίερωμα,
καὶ πρὸς τῆς Ἱερείας, ὅσοι ἔμελλον νὰ βλέπουν τὰς ἀκαθαρ-
σίας αὐτῶν, καὶ νὰ τὰς πλύνουν· καὶ εἰς τὰς γυναῖκας,
ὅσαι τὰς ἀφίερωναν· καὶ ἔτι ἀπέρριπτον, κατὰ τινα τρό-
πον, τὴν περὶ τὸν καλλωπισμὸν ἑαυτῶν ματαιότητα. 389

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΑΣΕΩΝ

τῶν ἐκ τῆς

Ε Ξ Ο Δ Ο Τ.

Αἱ ἐπὶ τῷ Γ. Μέρει

τ ῆ ς

ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ ΕΠΙΣΤΑΣΕΙΣ.

Ε' κ τ ῶ

Λ Ε Τ Ι Τ Ι Κ Ο Υ.

Σελιδ.

- §. α'. Τὶ χρέος ἔχει ὁ τὸν πλησίον ἀδικήσας. 391
- §. β'. Ὁ Ἀρχιερεὺς χρεωσθεῖ νὰ ἐξιλάσκη τὸν Θεὸν, πρῶτον ὑπὲρ ἑαυτοῦ. 393
- §. γ'. Μεθ' οἷας καὶ ὅσης φρίκης, πρέπει νὰ πλησιάξῃ ὁ Χριστιανὸς εἰς τὴν Μυσικὴν Τράπεζαν. 395
- §. δ'. Χρέος τῷ εἰς Ἱερωσύνην προβιβαθέντος. 397
- §. ε'. Ἱερὸν πῦρ, ἡράνιος σκοπὸς, προαίρεσις θεοσεβείας, ἔνθερος ψυχῆς προθυμία ἐναπαιτεῖται, εἰς τὰς θυσίας, ὅσαι τῷ Θεῷ προσάγονται. 398
- §. ς'. Οἱ Ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ πενθῶσιν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν οἰκείων καὶ τῶν συγγενῶν, ὥσπερ οἱ Λαῖκοί. 402
- §. ζ'. Ὅσα ὁ Παλαιὸς Νόμος διέταξε νὰ παρατηρῶνται, καὶ νὰ γίνωνται εἰς τὸν κατὰ τὸ σῶμα λεπρὸν, διατάσσει ὁμοίως καὶ ὁ Νόμος τῆς Χάριτος περὶ τοῦ πάχοντα τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας ψυχικὴν λέπρῳσιν. 405
- §. η'. Ἄν ἡ ἐπιστροφή τῷ ἁμαρτωλῷ δὲν εἴναι γνησία, καὶ ἀληθὴς καὶ ἔμπρακτος, ἢ δὲ ἡ συγχώρησις ἡ διὰ τῷ Ἱερέως ὡς παρὰ τῷ Θεῷ, δὲν εἶναι ἐνεργὸς καὶ δραστήριος. 409
- §. θ'. Νόμος φιλοπτωχίας. 411
- §. ι'. Λόγοι ἀναγκαῖοι, οἵτινες ὑποχρεῶναι τὸν νομοθετῆμενον εἰς τήρησιν τῷ ἀνωτέρῳ ἐκτεθέντος Νόμου. 412

- §. ια'. Ο πρὸς τὸν εὐδεῖ καὶ πτωχὸν πάντῃ ἄσπλαγχνος καὶ ἀνελέημων, ὀλίγον διαφέρει ἀπὸ τοῦ κλέπτην. 414
- §. ιβ'. Ἡ ἀναβολὴ καὶ ὑπέρβεις τῆς ἀποδόσεως τῆς μιᾶς ἀποδογῆς εἰς τὸν κοπιᾶσαντα, εἶναι καὶ τὸτο εἶδος τι ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας. 416
- §. ιγ'. Κακολογία κατὰ τὴν κατὰ τὴν ἀδικίαν ἀδικωτέρα τῆς γινόμενης κατὰ τὴν ἀκούστον. 417
- §. ιδ'. Ἐπικατάρατος ὁ πλανῶν, τὸν εἶτε κατὰ τὸ σῶμα, εἶτε κατὰ τὴν ψυχὴν τυφλάττοντα. Ἐνοχος ὁ δυνάμενος, καὶ μὴ τὸν πλησίον καθοδηγῶν καὶ προασφαλίζων. 419
- §. ιε'. Οἱ Κριτῆς δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπῃ εἰς πρόσωπον. 420
- §. ις. Συνδρομὴ εἰς ἀντίληψιν τῆς κινδυνεύοντος ἐνταταλμένη. 422
- §. ιζ'. Ἡ τῆς πλησίον πρὸς διόρθωσιν παραίνεσις εἶναι χρεὸς. 424
- §. ιη'. Ἐλεγχος ὁ τῆς ἀμαρτάνοντος γινέσθω ἀνάλογος κατὰ τὴν τῆς ἐλέγχοντος τάξιν τε καὶ κατὰ τὴν. 425
- §. ιθ'. Πράξεις ἐναντίας μηδαμῶς ἐπιτηδεύειν. 427
- §. κ'. Ἡ ἀποχὴ ἢ ἀπὸ τῶν δοκύντων μικρῶν καὶ ἀδιαφόρων, παιδαγωγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀποφυγὴν τῶν μεγάλων καὶ βαρέων ἀποτημάτων. 428
- §. κα'. Ἀπροσδόκητος ἀπαγόρευσις παραλόγως ἀκολασίας. 430
- §. κβ'. Τιμὴ ἐποφειομένη εἰς πρῶτον Γέροντος. 434
- §. κγ'. Οἱ περὶ τῆς τῶν Γερόντων τιμῆς Νόμος, εἶναι Νόμος Θετικὸς. 436
- §. κδ'. Ὁλοκληρία καὶ ἀκεραιότης, ἢ κατὰ τὸ σῶμα τῆς ἱερτεύειν μέλλοντος. 437
- §. κε'. Προνόμιον τῆς ἱερέως, καὶ ὑπὸ μῶμον εὐρισκόμενον. 438
- §. κς'. Ἀποχὴ τῆς μὴ κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς τῶν ἁγίων μεταλήψεως. 440
- §. κζ'. Τα πρὸς Θεὸν προσφερόμενα, ἔως ἂν ἁμῶν καὶ τέλει. 441
- §. κη'. Ἡ πίστις καταργεῖται εἰς τὴν μετὰ ταῦτα μακαρίαν λήξιν τὴν μέλλουσαν. 443
- §. κθ'. Οἱ λύχνος τῆς ἀγαθοεργίας, ὁ ἐναντίον Κυρίου ἀναπτόμενος, ὅποιος τις πρέπει νὰ εἶναι; 444
- §. λ'. Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον ἀπὸ τῆς νῦν καὶ ἔως τοῦ αἰῶνος. 446
- §. λα'. Αἰσχρολογίαι κοινὸς καὶ πάνδημος τῆς βλασφημίας, παρὰ πάσης τῆς συναγωγῆς. Ἀναθεματισμὸς κοινὸς τῆς Αἵρε-

τικῆ, καὶ περὶ τὰ Θεῖα Δόγματα βλασφημῦντες, παρὰ πάσης τῆς Ἐκκλησίας.	448
§. λβ'. Περὶ τῆς Βλασφημίας.	449
§. λγ'. Οἱ Βλάσφημοι, ὡς ἄπιστοι, ἄσεβεῖς, καὶ ἄθεοι, τῆς ἐχάτης εἰσὶν ἀποστροφῆς ἄξιοι.	450
§. λδ'. Περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως.	451
§. λε'. Εἰ, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, περιῦράζειν ἔξεσι τὰς τῶν ἐτεροδόξων καὶ ἐτεροδόξων θρησκείας καὶ πίσεις.	454
§. λς'. Ἡ κατὰ τὸν παλαιὸν Νόμον ἐκδίκησις, ἐδεσπίζη πρὸς ἀποφυγὴν κακῶν βαρυτέρων. Ἀλλ' ὁ Νόμος τῆς Εὐαγγελίᾳ ἀφίνει τὴν ἐπὶ γῆς ἐκδίκησιν εἰς τὰς Κριτὰς μόνον.	458
§. λζ'. Ἀγιασμός τῶν ἐορτασίμων ἡμερῶν, καὶ τῶν εἰς προσευχὴν καὶ λατρείαν Θεῷ κασιγερμένων Τόπων.	463
§. λη'. Ποινὴ θεοπέμπτου πένους τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπαπειληθεῖσα, καὶ ἐν καιροῖς διαφόροις πραγματικῶς ἐπαληθεύσασα.	465
§. λθ'. Ἐβραίοις ἐπιτεθεῖσα ποινὴ ἐπὶ τῇ ἀθετήσει τῶν Σαββατικῶν ἐνιαυτῶν.	467
§. μ'. Πνεῦμα δειλίας ἐπαπειληθὲν παρὰ Θεοῦ τοῖς Ἐβραίοις, καὶ κατάσασις τῆς αὐτῶν ταπεινώσεως καὶ ὑποδουλώσεως.	469
§. μα'. Ἐξαγόρασις τῶν τῷ Θεῷ ἀφιερωμένων προσώπων, κατὰ ἀναφορὰν, καὶ κατὰ λόγον τῆς αὐτῶν χρήσεως, πρὸς τὴν δαίαν ἐξυπηρέτησιν.	472
§. μβ'. Ἡ τῶν ἐνδεῶν ἐκτίμησις, ἐπιτετραμμένη τῇ κρίσει τῆς Ἱερῆως.	474

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΑΣΕΩΝ.

τ ὠ ν ἐ κ τ ῆ

Λ Ε Τ Ι Τ Ι Κ Ο Υ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Π α ρ ο ρ ά μ α τ α.

Σελίδ.	στίχ.	ἀντὶ	Ἀνάγ.
70	5	ἀλλότοσον	ἀλλόκοτον
71	6	εἰς	εἰς
114	20	πὰρ αὐτοῖς	παρ' αὐτοῖς
—	26	ποιμέων	ποιμένων
118	13	διαφέροντα	διαφέροντα
250	15	συνάγεγε	συνάγαγε
—	24	σκληρατράχηλοι	σκληροτράχηλοι
254	30	ὁ ἐλεινὸς	ὁ ἐλεεινὸς
261	13	ἐργασίας	ἐργασίας
267	20	προσκαλεῖ	προσκαλεῖ
—	21	προσβευτὰς	προσβευτὰς
273	4	προσετιῇ	προσεκτικῇ
434	14	Πληροφόμενος	Πληροφορέμενος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΙΝΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

A circular postmark from Egypt, Alexandria. The text "EGYPT" is at the top and "ALEXANDRIA" is at the bottom. The date "1918" is in the center. There is also some smaller, less legible text around the date.

			No 3
--	--	--	------

ἀριθ. χρ.

Ἡμερομηνία
ἐπιστροφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας